

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

no sacre phycus inter glia **D**ra pī pūllare ut
fuoat. **I**bera nos. **S**uoat

a testinonata tua dūe: ideo seruitata ē ea aua

Oclatano sermouū tuorū illūat: et itellū

Os meū aperui et attraxi spū: quia mātā

Hā spūe in me et misere mei: sōdū uidiā

ii. **I**ouen tuū **O**rtus meos dūge sōdū elo

non domuctu mei omīs iustitia **R**edūne

nos hōm: ut custodiā mandata tua **H**anc

lūā illūa supflīam: et doc me iustitias tuas **R**e

utis equatū redūcent oculi mei: quia non custodiā

mei ad te diluculo: ut meditarer eloq̃a tua. **Q**uo-
tem meā audi sōm misericordiā tuā dñe: et sōm
iudiciū tuū vivifica me. **P**roptinquaverūt psequētes
me iniquitati: a lege autē tua longe facti sūt. **P**rope es
tu dñe: et omēs vic tue veritas. **I**nicio cognovi de testi-
monis tuis: quia ieternū fundasti ea. **V**ide hūilitatē me-
am et eripe me: quia legē tuā non sum oblitus. **I**udi-
cia iudiciū meū et redime me: ppter eloquiū tuū vivifica
me. **L**onge a pccatoribus salus: quia iustificatiōes tuas nō
exquiliērit. **M**isericordie tue multe dñe: sōm iudiciū tu-
um vivifica me. **M**ulti q̃ psequuntur me et tribulāt me: a
testimoniis tuis non dedinavi. **V**idi p̃uariātes et tabel-

Ummu-
la clarissimi iu-

riscōsultissimiq; viri Raymun-
di demū reuulsa ac castigatissime correcta. breuissimo cōpen-
dio sacramentoz alta cōplectens mysteria. De sortilegijs. sy-
monia. furto. rapina. usura. atq; varijs casibus (que in plu-
rimis iuris codicum voluminibus cōfusa indistinctaq; mul-
tiplicatōne dispunguntur) resolutōnes abunde tradens. pasto-
ribus. sacerdotibus. omnibusq; personis (diuino caractere
insignitis) summe necessaria: *III* *III*

Ex donatione R. D. Sebastiani Sigulltrij. 1598.
Societatis Jesu Paderbornæ.

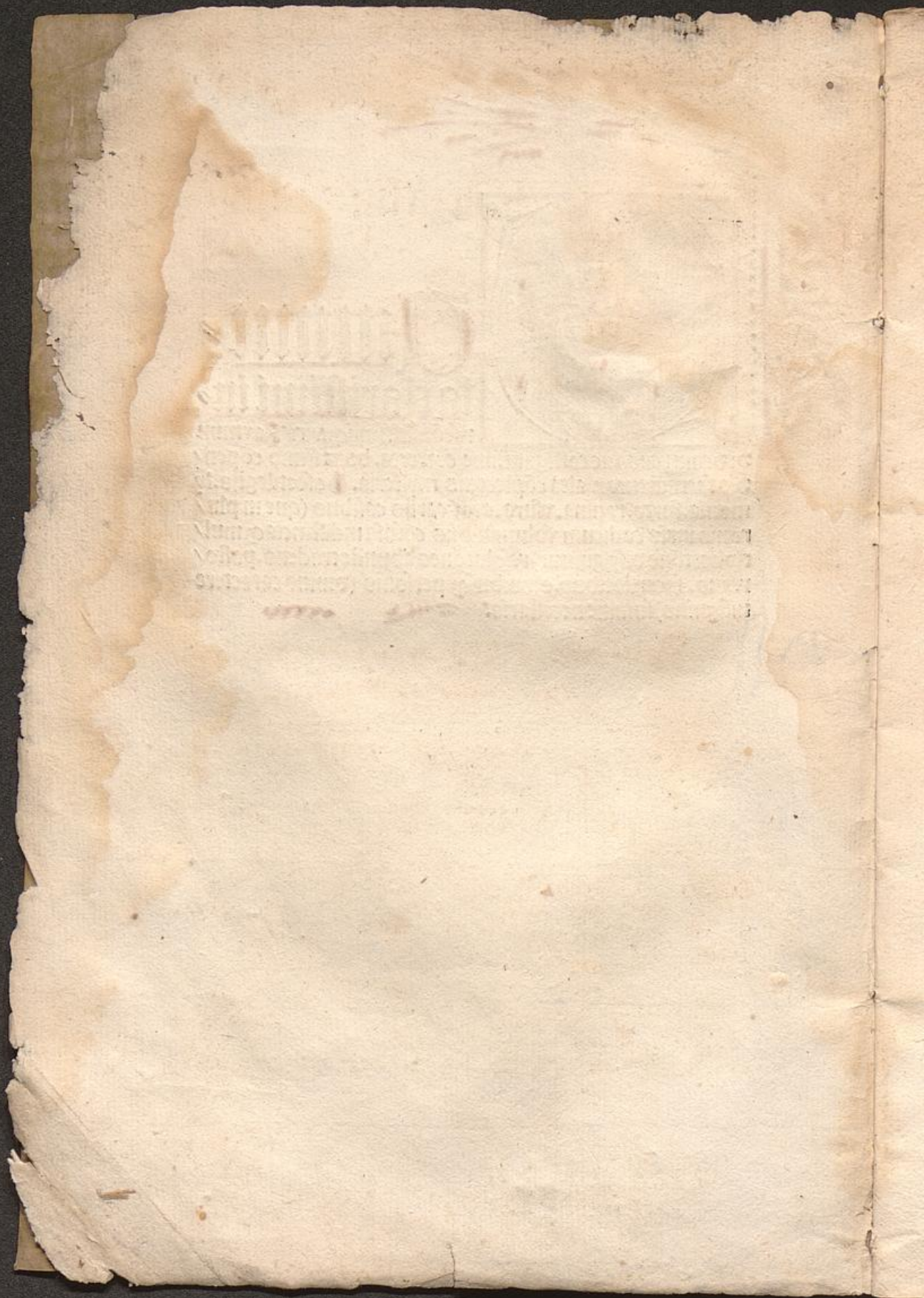
Excusa Anno 1502 Colon. in officina
Quentel. v. in fine.

adfectus est modis uite celebrandi, expositio missæ: Item
libellus de modo confi- et poenitendi.

M. II

17

7290

Folium primū

Irca inītiū sum

mule Raymūdi de summa Dēm sciam
et doctrinā sacra scriptura transcendit.
vex p̄dicat. 2 ad celestē patriā inuitat.
Ista p̄pōem scribit sanct⁹ Gregori⁹ in
moralib⁹ suis In q̄ p̄pōnet tria tangunt.
Primo tangit q̄ ip̄a sacra scriptura trāscē
dit oēs alias scias in dignitate. Secū
do tangit q̄ ip̄a sacra scriptura p̄dicat
vera Tercio q̄ ip̄a sacra scriptura redu
cit 2 inuitat ad celestē patriā. Prīmū p̄z
in p̄bis p̄dictis cum d̄r (sacra scriptura
sciam 2 doctrinā trāscēdit) Scdm tangit cū d̄r (vex p̄dicat) Tercū tan
git cū d̄r (2 ad celestē patriā inuitat) Hodo licet illa tria iam dicta de se
sint nota 2 manifesta. tū p̄nt p̄bati autoritatib⁹ 2 rōnib⁹. Prīmū videlicet
q̄ sacra scriptura excellit 2 trāscēdit oēs alias scias p̄bat sic. q̄ illa scia ē
nobilitior alijs sciētijs 2 doctrinis q̄ ē de nobilitiori 2 delectabiliore subiecto.
s̄ sacra scriptura ē h̄mōi. ḡ rē. Maior rōis p̄z p̄ p̄m p̄mo de aia. vbi d̄r
q̄ vna scia ē nobilitior alia. eo q̄ ē de nobilitiori subiecto. S̄ minor rōis p̄z
q̄ subiectū sacre scripture ē ip̄e deus. 2 nihil ē excellētius deo. vt d̄r Ares
toteles in p̄mō metaphysice vbi d̄r. De⁹ ē optimū eorū q̄ in natura sunt
¶ Secdo p̄bat hoc idē sic. Illa scia trāscēdit oēs alias scias cū⁹ autori
tas trāscēdit humanū intellectū. s̄ autoritas sacre scripture ē h̄mōi. ḡ rē.
Maior illi⁹ rōis p̄z. q̄ trāscēdit h̄mānū intellectū. fm q̄ p̄mentator ait
scdo metaphysice loquēs de reb⁹ imaterialib⁹ vbi d̄r. Cōprehēsiō veritatē
ē nob̄ ip̄sibilis in mult⁹ reb⁹. S̄ minor rōis p̄z p̄ autoritatē beati Aug
gustini sup̄ Genesim vbi d̄r. Maior ē sacre scripture autoritas q̄ totius
humani generis intellect⁹ p̄spicitas. ¶ Tercio p̄bat hoc idē sic Illa scia ē
dignior 2 excellētior alijs q̄ magis desiderat 2 ē dulcior in intellectu. s̄ sacra
scriptura est h̄mōi. ḡ rē. Maior rōis ē nota. eo q̄ obiectū appetitus est
bonū. vt habet p̄mo ethico. 2 q̄ro aliqd magis desiderat tanto magis ē
bonū vel apparet bonū. ideo inq̄rū aliqd maxime desiderat intantū maxi
me est bonū p̄ regulam topicalē scdo topico. Sicut se habet simile ad si
mle. vel als simp̄l ad simp̄l. sic se habet maxime ad maximum. 2 min
ime ad minimum. S̄ minor p̄z p̄ Hugonē in libro p̄mo de aia vbi d̄r De
quāto aliqd sentitur dulcius de tanto auidius sumitur 2 cū maiori des
derio. sed nihil magis mentē ab amore mūdi separat. nihil eandē magis
corroborat. nihil etiam tantū hoies ad dilectōem dei excitat 2 ad opus ce
leste adiuvat q̄ studiū sacre scripture. ergo excellit oēs alias. ¶ Secun
da conclusio p̄fate p̄pōis. videlicet q̄ sacra scriptura p̄dicat verum. p̄bat
tur sic. Illa sciētia p̄dicat verum in qua nihil docetur nisi veritas. sed in sa
cra scriptura nihil docetur nisi veritas. ergo rē. Maior patz ex terminis.
Sed minor patz per Hugonem p̄mo de anima vbi d̄r. Quicquid doce
tur in sacra scriptura ē nisi veritas. quicquid p̄cipitur ē nisi bonitas. 2 quicq

Prologus

quid promittitur est felicitas. Secundo illa conclusio sic probatur. Illa scientia predicat verum cuius subiectum est ipsa veritas. sed subiectum sacre scripture est huiusmodi. ergo etc. Maior patet. quia omnis scientia habet denominationem a suo subiecto. ut patet primo posteriorum. Sed minor patet per Augustinum in libro pallegato dicentem. Subiectum sacre scripture est deus. modo deus est ipsa veritas. videlicet sine fallacia. bonitas sine malicia. felicitas sine miseria et tristitia. ¶ Tercia conclusio que tacta est in prefata propositione. videlicet quod sacra scriptura inuitat nos ad celestem patriam. probatur sic. Illud inuitat hominem ad celestem patriam cuius inuentio siue possessio reddit eum beatum. scilicet inuentio siue possessio sacre scripture reddit hominem beatum. ergo etc. Consequentia tenet. Maior patet per Boetium tercio de consolacione ubi dicit. Beatitudo est status bonorum omnium aggregacione perfectus. scilicet hoc non est intelligendum perfectissime nisi in celo. ibi est status omnium bonorum. Minor patet per Alanum in parabolis ubi dicit. Nulla alia sapientia meretur dici sapientia nisi per haec sacra. Et sapiens loquens de sapientia dicit. puerb. iij. Beatus homo qui inuenit sapientiam et qui affluit prudentia. melior est acquisitio eius negociacione. id est lucracione auri et argenti purissimi. fructus vero eius preciosior cunctis opibus. et omnia que desiderantur non valent huic comparari. Secundo probatur hoc idem Proverb. viij. sic. Illa scientia inuitat nos ad celestem patriam in qua tanquam in speculo videmus bona nostra in quibus proficimus. et mala in quibus deficiamus. sed sacra scriptura est huiusmodi. ergo etc. Maior patet. quia per bona nostra opera nos appropinquamus celesti patrie. sed per mala opera elongamur ab ipsa. Sed minor patet per beatum Gregorium in secundum moralium ubi dicit. Sacra scriptura tanquam speculum mentis nostre operatur oculis ut ibi eterna scientia videatur. Ibi enim ferida. id est mala nostra prospicimus et bona ulterius consideramus. Quare dicit sanctus Augustinus in sermone quem fecit de laude sacre scripture (cui subordinatur ius canonicum) quod primo sic incipit. Hodie decet fratres charissimi sanctas paginas laudare. Et subdit. rogo vos discite sacra scriptura et sepe legite eam. que dulcior est melle. fortior vino. suauior oleo. sublimior auro precipue enim deum inuocat. diligenter inuitat. corda illuminat. fidem corroborat. lingua rectificat. dyabolum rejicit. peccata spernit. animas frigiditas lumine scientie calefacit. tenebras ignorantie expellit. tristitias seculi extinguit. leticia sancti spiritus accendit. somnolentos excitat. ociosos increpat. quoniam obrem qui hanc diligit et legem eius diligenter adimplere curauerit in regno celorum maximus vocabitur. Cum ergo sit tanta dignitas et sacre scripture autoritas. ergo auidius est super eam differendum. ¶ Ulterius sciendum. ex quo iste liber (que premanibus habemus) summa Raymundi intitatur. in quo tractatur ius canonicum et ea que pertinent ad presbyteros. que omnia sacre scripture subiunguntur. Nam hic agitur de missa et de septem sacramentis. ut plenarie videbitur in processu. Ergo ad quedam generalia accedamus sine quibus prelibatis non possumus scire ea que in isto libro traduntur. Primum quod requiritur ad presbyteros est scientia. ut scilicet seipsum cognoscat et ut suos subditos debite valeat in bonis operibus informare et instruere. Quadruplex autem scientia est necessaria cuiuslibet

bet sacerdoti. Prima est scia grāmaticalis. vt verba sacre scripture possit
bñ intelligere z in ppijs sensibus p̄alare. Scda scia est musica. q̄ illa est
ei necessaria ad decantandū laude dei. Tercia scientia est cōpotus ad dī
stinctōem tempoz faciendā. Quarta scientia est ius canonicū. quia illa ē
ei necessaria ad subditos bene z rōnabiliter regendos z informandos. Et
hec quattuor habentur p̄ beatum Augustinū de ciui. dei. Etiam conue
nienter in his meris habentur. Clerus in ecclesia sibi quattuor esse tenē
da. Grāmaticā. neuima. ius canonis. atq; kalendas. ¶ Scdm̄ quod res
q̄ritur ad sacerdotē est debita eloq̄ntia. scz q̄ inter suos subditos valeat
rite z bene exp̄mere z declarare ea q̄ in sacra scriptura p̄tinent. ¶ Tercū
p̄ncipale quod omnia alia minus p̄ncipalia ad se trahit est bona vita.
scz q̄ subditis p̄treat bonum exemplum morum z virtutū. Et ideo p̄est
byter dī a p̄teco es ere. quia p̄ttere debet viam suis subditis eterne salu
tis. Unde fm̄ beatum Augustinū. via eterne salutis p̄sistit in dei charis
tate. in p̄ximī dilectōe. in mādatorum dei exequutiōe. z in errantiū cor
rectōe. ¶ Scdo p̄libantur quattuor cause scientie huius libri. quia fm̄
p̄hm̄ p̄mo p̄hysicoz. z p̄mo p̄sterioz. Scire est rem per causam cog
noscere. ideo p̄p̄te loquendo tm̄ due sunt cause scientie huius libri. P̄ma
est causa efficiens p̄ncipalis. z ē deus q̄ oīm est p̄ductor. vt dī 3o h.
p̄mo. Omnia p̄ ipsum facta sunt. Sed causa efficiens minus p̄ncipalis est
Raymūdus frater ordinis p̄dicatorum. qui vidēs imperitorum clericoz
paup̄tatem intratū q̄ nō poterāt eis libros emere in iure canonico in q̄
studere poterant. hanc summulā p̄pilauit. in qua sub breuibz p̄tinent plu
ra oīmibus sacerdotibz scire necessaria. Sed aliqui alij dicunt q̄ Raymū
dus hanc summulā non fecit. sed fecit quādam magnam summā p̄ofay
cam. ex qua q̄dam versificator hanc summulā extraxit. volens sub breuibz
cōphendere ea que ibi ad longum p̄tinentur. qui p̄pter arrogantia eui
randā nomē suū exp̄mere noluit. quia fm̄ dictum Senece de causa effi
ciente nō est multum curādum. ergo hīc nō sit aliqua difficultas vel men
tio faciendā de causa efficiente. Scda causa finalis dicitur. z est duplex. scz
finis intra z finis extra. Finis intra est cognitio septem sacramentorum.
Sed finis extra est ip̄e deus omnipotens z gloriosus. ad quem oēs alie
scientie ordinātur. Sed improp̄ie potest assignari causa formalis. que etiā
est duplex. scz forma tractatus. z forma tractādī. Forma tractatus consi
stet in diuisione. Sz forma tractādī consistit in modo agendi. qui in hoc
libro est quadruplex. scz definitiuus. diuisiuus. demonstratiuus. z expōsi
tiuus. Sz causa materialis improp̄ie loquendo est subiectum hui⁹ librē
quod est ius canonicum a doctoribus z sanctis patribz institutū. de quo
amplius postea patebit. ¶ Tercio p̄libatur titulus. vnde p̄mo iste
litter sic intitlatur. Incipit summa Raymūdi. Et summa dicit oīs li
ter qui extractus est de alio libro. vt summa dicitādī que extracta est a ma
gnis libris rhetoricalis scientie. Sic simili modo dī de ista summa Ray
mundi. quia Raymūdus in alio opere posuit magnū z longum p̄cessum
p̄ofaycum a quo iste litter est extractus. Aliiter etiam iste litter intitlatur
fm̄ aliquos. scz summa pauperum. quia pauperes clerici nō valentes sibi
libros magnos comparare z p̄oligos. vt decreta z decretalia z h̄mōi de

Prologus

tenent emere presentem librum et eum studere cum diligentia etc. ¶ Postquam dictum est de quibusdam generalibus, que debitus ordo procedendi in libris exigat, scilicet de declaratione thematicis in principio libri de causis et titulo. Nunc persequenter propter maiorem evidentiam et declarationem infrascriptorum aliorum qua sunt proponenda. Unde ex quo presens liber est de sacramentis, ergo aliorum qua de sacramentis in generali videnda et proponenda sunt. Et primo quod sit sacramentum. Secundo de divisione sacramenti. Tercio accedendum est specialiter ad ipsa sacramenta, et de unoquoque determinare per se. Quarto discendum est de ornamentis sacerdotum mystice exponendis. ¶ Quantum ergo ad primum respondetur quod sacramentum per magistrum quarto sententiarum sic definitur. Sacramentum est visibilis forma invisibilis gratie aie collata, quod in omnibus sacramentis forma duntaxat est visibilis, ut in sacramento baptismi forma aque solummodo est visibilis, sed gratia illius sacramenti est invisibilis, videlicet ablutio peccati. Simili modo dici potest de sacramento eucharistie. Nam ibi solum videmus formam panis, sed gratia huius sacramenti invisibilis est scilicet ipse dominus noster Iesus Christus qui sua gratia reficit animam, purgat et letificat. Ideo etiam sacramentum a solo deo glorioso institutum est, quod sacramentum est signum rei sacre, scilicet signum ab homine positum est fallibile, sed sacramenta debent esse firma et infallibilia, ergo sacramenta a solo domino sunt instituta. Et dicitur sacramentum quasi sacrans mentem, vel sanctificans animam, vel quasi signum sacre rei, et sic manifeste patet definitio sacramenti. ¶ Quantum ad secundum, scilicet de divisione sacramenti, respondetur quod septem sunt sacramenta, videlicet ordo, matrimonium, baptismus, confirmatio, unctio, eucharistia, et confessio, unde sunt tales versus. Ordinatur adiungit, baptizat, crismat, et ungit. Peccatum plagit, et in altari sacra tangit. Et istis septem sacramentis assimilantur septem virtutes, quarum tres sunt theologicæ, et quatuor politice siue formales. Tres virtutes theologicæ sunt fides, spes, et charitas. Unum sacramentum baptismi coaptatur fides, quia in baptismo excitatur fides Christi. Sed sacramentum confirmationis coaptatur spes, quia ibi spes roboratur in futuro. Sed sacramentum eucharistie coaptatur charitas, quia eucharistia est signum maxime charitatis et unionis inter deum gloriosum, ecclesiam, et sanctam fidem catholicam. Sed quatuor virtutes politice siue cardinales sunt, prudentia, temperantia, fortitudo, et iusticia. Iste quatuor virtutes coaptantur quatuor sacramentis predictis. Nam sacramentum ordinis coaptatur prudentia, quod illi qui debent ordinari ad aliquos ordines tenentur esse prudentes. Et sacramentum matrimonii coaptatur temperantia, quod ut dicit apostolus, cuiuslibet licet accipere propriam uxorem propter fornicationem evitandam. Et sacramentum extreme unctionis coaptatur fortitudo, quod per sacramentum unctionis infirmi fortificantur et roborantur. Sed sacramentum penitentie coaptatur iusticia, quod iustum est, ut quicumque peccata commiserit quod ille debite peniteat. ¶ Item advertendum est, quod inter septem sacramenta quinque sunt necessaria et generalia, duo tamen voluntaria et particularia. Primum sacramentum necessarium et generale est baptismus, per quod tanquam per portam unitatem ecclesie intramus, et ideo baptismus dicitur sacramentum intratum. Secundum autem est confirmatio, que fit per impositionem manus in qua datur gratia ad resistendum hosti, scilicet dyabolo, quare illud sacramentum dicitur pugnans.

Folium III

quod necessarium est magis viuis q̄ mortuis. Ideo stultissime et insipide
 enter agunt homines qui vsq̄ ad tempus mortis expectant anteq̄ p̄firi
 mentur. Tercium sacramentū necessariū est sacramentū cadentium in pu
 gna. videlicet sacramentū penitentie. Nam sicut corpus in pugna vulnera
 tum curatur medicina. sic anima peccatrix sacramento penitentie curatur.
 Sed quartū ē sacramentum proficientium videlicet eucharistia. quod in
 terpretatur quasi bona gratia. Sed quintum sacramentum necessarium
 est discedentium a vita ista et morientium. scz sacra vinctio infirmorum. Hec
 em quinq̄ preacta sacramenta sunt omnibus christifidelibus ad salutem
 necessaria. Duo autem sunt sacramenta preter predicta. videlicet ordo. et
 p̄sugium. que dicuntur sacramenta particularia et voluntaria. quia nemo
 absq̄ p̄sensu et iudicio Romane ecclesie est cogendus et cōpellendus ad
 ea. quia stant sub proprio arbitrio vniuscuiusq̄.

Ex istis vterius est sciendū. q̄ inter ista predicta septem sacramen
 ta ecclesiastica aliqua sunt reiterabilia. et aliqua sunt nō reiterabilia. Sa
 cramenta reiterabilia sunt. sicut penitentia que reiterari debet dūmodo re
 iteratur peccatum. Etiam sacramentū eucharistie reiteratur. qz qlibet bo
 nus et deuotus christianus potest ad minus si confessus et p̄teritus fuerit
 semel in anno sumere corpus domini iesu christi. vel om̄i die dñico. Etia
 p̄fessio iteratur. qz homo potest p̄tinue p̄fiteri. quando scz nouerit se op̄
 pressum peccatis. Similiter etiam iterari potest sacramentū matrimoni
 cū alter p̄ugum e vita decesserit. Etia sacramentū extreme vinctōis. vt
 latius patebit in sequentibus. Sz sacramēta irreiterabilia sunt (vt dicitur. q. i.
 qd̄ qdam) baptisimus. p̄firmatio. et ordo. qz nullus debet bis baptizari. or
 dinari. vel p̄firmari. Un̄ si aliq̄ casu p̄tingeret q̄ aliq̄s postposita christia
 na religione heresim incidere. et postea heresi postposita fidem pristinam
 intraret. vel si moreretur et resurgeret. nō esset talis rebaptizandus nec re
 ordinandus. Et rō huius est. qz vt dicit magister sūia. libro q̄rto. distins
 ctione. vij. q̄ p̄ illa tria p̄dicta sacramēta imp̄mit ip̄i aie character indelibilis
 q̄re nō reiterant. ¶ Quantū ad terciū articulū r̄ndetur. q̄ ex quo sacramē
 ta specialiter paguntur in missa. tunc p̄mo videamus de corpore dñi iesu xp̄i
 Nam (vt dicit Alexander) nihil in sacramento maius esse p̄t q̄ corp⁹ et san
 guis iesu xp̄i. nec aliqua oblatio p̄t esse dignior. maior. et melior. quare de
 temus eam p̄cipue venerari. qz om̄ia alia sacramenta dependent ab ipsa.
 Unde dicit Richardus q̄ illud sacramentū om̄ibus alijs sacramentis est
 efficacius. et ab isto sacramēto om̄ia alia sacramēta dependent. qz ordo fit
 in missa quando aliq̄s ordinatur. Similiter quādo p̄secratur baptisimus
 etia fit in missa. et sic de alijs sacramentis. ita q̄ om̄ia fiunt in missa. ergo de
 illo sacramento debemus p̄ncipaliter scire q̄ hoc est p̄figuratum in vete
 ri lege multipliciter. Primo p̄figuratum est. quādo Belchisedech sa
 cerdos summus obtulit panem et vinū. Secdo p̄figuratū fuit hoc sacra
 mentū qñ filij israel mactabāt agnū paschale. Tercio p̄figuratū fuit qñ fi
 lijs israel pluebat māna de celo. Quarto in virga ionathe. Quinto per
 aquā p̄ Ezechielē. Primo dicit q̄ hoc sacramentum est p̄figuratū p̄ Bel
 chisedech q̄ obtulit panē et vinū. vbi exp̄mitur sensus sacramenti. qz dicit in
 decretis. nullū dubiū est quin sub specie panis et vini veruz corpus christi

Prologus

et sanguis p̄inetur vnde p̄figuratum est per panem et vinū ad refectiōem. quia ibi sumitur corp⁹ christi sub specie panis. et sanguis christi sub specie vini. ergo bñ p̄figuratum est. quia sicut panis et vinū sunt nutrimenta corporis humani. sic etiam corpus et sanguis iesu xpi sunt nutrimenta anime. Nam panis cor hominis p̄fortat. et vinū cor hominis letificat. Per que datur intelligi q̄ sicut panis et vinum sunt nutrimenta et refectiōes corporis humani. ita corpus christi et sanguis eius sunt nutrimenta et refectiōes anime. vnde dicit Proverbiorū nono. Venite comedite panem meum.

¶ Secūdo illud sacramentū p̄figuratum fuit in esu agni paschalis. vt habetur Exodi. xij. Et ratio est. quia in esu agni paschalis fuit institutum q̄ iudei illum comedebant accinctis renib⁹. calciatis pedib⁹. baculos habentes in manib⁹. cū lactucis agrestib⁹. festinanter comedēdo. Sic pariformiter est de sacramento eucharistie. qđ nos suscipere debemus tanq̄ agnus paschalem. Nam ad ipsum accedendū est (accinctis renib⁹) hoc est p̄ puritatem mentis. vnde dicitur in euangelio Luce duodecimo Sint lumbi vestri p̄cincti. id est renes. Sed per scđm. videlicet (calciatis pedibus) designatur deuotionis affectus et desiderium. vnde in canticis septimo capitulo dicitur. q̄ pulchra es in calciamentis tuis filia hierusalem. Sed p̄ tertium. videlicet (baculos in manibus habentes) intelligitur passionis memoria dñi nostri iesu christi. vnde in Genesi dicit. In baculo meo iordānem transiui. S; per quartum. videlicet (cum lactucis agrestib⁹) comedēdo) amaritudo correctiōis designatur. vnde psalmista. Libauit eos in p̄nelachrymaz. Sed p̄ quintum. videlicet (q̄ comedebat festināter) promissio bonae voluntatis et virtuose operatiōis intelligitur. vñ in Proverbij dicitur. Vidi hominem velocem in operibus suis coram regibus stare. Secūda ratio est. nam esus agni paschalis fuit institutus propter refectiōem israeliticorū quādo fuerunt redempti a captiuitate Pharaonis et prexerunt p̄ mare rubrum. et sic ad reuerentiā huius transitus celebrauerunt pascha. quia pascha grece idem est qđ transitus latine. ita etiam nos p̄ agnum ab infernali captiuitate liberati sumus Joānis primo Ecce agnus dei. quia sicut agnus est mundus et purus. sic corpus dñi nostri iesu xpi mūdum est et purum. quare merito per agnum fuit figuratū. Tercia ratio est. quia sicut agnus edebatur ab hebreis qñ transferunt p̄ mare rubrum. ita christus verum agnū instituit et comedit quādo exiuit de hoc mundo ad patrem. ¶ Tercio fuit figuratum p̄ māna quod pluebat de celo. de quo dicit sacra scriptura. Panem celi prestisti eis. Vñ postq̄ abiecerunt mare rubrū siccis pedib⁹. et pharao cum oib⁹ suis equis et currib⁹ fuit submersus. tūc istis pluebat māna de celo. et sicut mare rubrum filij israel transferūt siccis pedib⁹. sic nos qñ sumus submersi p̄ baptismū tunc suscipimus corp⁹ xpi. qz qđ nō ē baptizat⁹ nō sumet illud. Alia rō. qz sicut pluebat māna de celo. ita corpus xpi porrigit nobis sub specie panis. vñ Ego sum panis viuus qđ de celo descendi. Joh. vi. Alia rō est. qz sicut māna qđ pluebat de celo habuit suauē sapore et dulce. sic corpus xpi hz oēm virtutē et dulcedinē aie. Alia rō. qz sicut illis q̄tīdie pluebat māna de celo. ita qđ gl̄iter colligeret tantū quātū sibi sufficeret p̄ diē. sic in christianitate q̄libet die sacerdotes sumūt corpus xpi ad nutrimentū aie cuiuslibet fidelis

folium IIII

Alia similitudo. qz pluebat eis manna de celo cū trāsierunt p terras. et in trāsitu fuit eis viaticū. ita corpus christi est nobis viaticū ad terrā. pmissiōnis de hoc mūdo ad regnū celeste. vt possimus viriliter resistere aduersarijs nostris. ¶ Quarto corpus xpi fuit figuratū in virga Ionathē mellica. Et p hoc designat refectio huius sacramēti z eius deuota oblatio. z ideo figura sanguinis christi est vinū. ad designandū refectōem. vñ in Canticis p^oca. Introduxit merex in cellaria sua. ¶ Quinto pfiguratū ē p aquā. nā aq designat oblatōem. vñ Ezechiel. Vidi aquā egredientē rē. Et licet pter has figuras alie in scripturis cōtineātur multe. tñ he nūc breuiter sufficiāt pro generali introductōe. ¶ Quantū ad quartū dicit. q sacerdos volens hoc sacramentū celebrare pmo induit humerale sup caput suū ad de notandū diuinitatē esse circūdatam humanitate. Sz alba z cingul^o xpi castitatem z sue matris pginatē demonstrāt. Stola circa collum obediētiā xpi designat. Casula officium diuinū cum castitate designat esse pagendum. Sz p manipulū in manu leua humilitas xpi designatur. In troitus. pphetaz exclamatiōem z xpi aduentū designat. Kyrieleyson misericordiā dei pfigurāt. Gloria in excelsis canticū angelicū in natiuitate designat. Sz epla Johānis predicatōem z magoz apparitiōem designat. Graduale cum alleluia persionē discipuloz ad christum designat. Euangelium xpi p dicationem demonstrāt. Credo. fidem xpianā z robur xpiane fidei significat. Caput nudū sacerdotis merā veritatem xpi demonstrat. Sz offertoriū fecit q sicut xps se obtulit p nobis in ara crucis. ita z nos corpus nostrū ad patiendū pro xpo offeramus. z nō solū corpus sz aīam dei imāginē insignitā offeramus in odore suauitatis. qd fecit nūmus quē offerimus q imāginē est insignitus. q imago nūmi imāginē nostre aīe significat. q deo. p omī sacrificio qd in hac vita offerri p^o maxime ē acceptabilis. Silentiū post offertoriū. xpi passiōem z iude traditiōem designat. Eleuatio. crucis eleuatōem representat. Silentiū post eleuatōem. xpi mortē et depositiōem xpi a cruce designat. Percussio pectoris. indulgētiā et dñi nostri iesu xpi clamorem in cruce clamātis ely ely zē. designat Pax. gaudiū resurrectionis. pnuiciat. Comuniō. p solatiōem discipuloz de resurrectione designat. Oziōes vltimē designāt oziōes xpi in terra. p nobis factas. Ite missa est. bñdictiōe in die iudiciū pfigurāt. videlicet. Venite benedicti in regnum patris mei Mathēi. xxv.

Queritur Vtrū septem sint sacramenta in numero Quia expeditis pōnibz gñalibz nūc ad qdā qstiones generales z ad dubia generalia intētiō nostra est vertenda. Et qz hic determinat de sacramētis. ideoqz qstio p dicta pueniēter hic est mouenda. ¶ Et videt pmo q nō. qz tot sūt sacramēta quot sūt vasa grē susceptiua. sz vas susceptiū gratie est tñ vnū. ergo erit tñ vnū sacramētū. Maior p^o p magist^o sententiaz. Minor p^o qz sola eucharistia est vas gratie. cū ipsa includit totū xpm doctore z autore omniū rez. ¶ Secūdo sic. tot sunt sacramenta quot sunt effectus sacramēti. sed effect^o sacramēti sūt solū duo. ergo sacramēta erūt tñ duo. Maior est nota in iure vbi agit de sacramētis. Sed minor p^o ex q^oto sententiaz. Sed qz sunt solū duo effectus p^o

Prologus

quia sacramenta ordinata sunt propter deletionem culpe et pene. modo culpa et pena tamen sunt duo effectus. ergo etc. ¶ Tercio arguitur. plura sunt sacramenta quam septem. igitur etc. Ans. probatur. quia missa. oratio. et elemosyna sunt sacramenta. et non sunt enumerata inter predicta septem. ergo sunt plura. Ans. per primam partem patet quod illud quod liberat a penis et a culpis hoc est sacramentum. sed missa oratio et elemosyna sunt hominibus. igitur etc. Maior patet ex quarto sententiarum. etiam minor. quia elemosyna extinguit peccatum sicut aqua ignem. ¶ In oppositum est Raymundus in littera. et magister in quarto sententiarum qui ponit esse septem sacramenta dicitur. Ad etiam rationem probatur sic. Tot sunt sacramenta quae sunt peccata capitalia. sed septem sunt peccata capitalia. ergo septem erunt sacramenta. Maior patet ex quarto sententiarum. Minor patet per fidem ecclesie. quia dicitur quod pro peccati vulnus dominus remedia instituit. sed septem sunt peccati vulnera quae patet in hac dictioe (saligia) cuius dictiois quelibet littera designat unum de septem peccatis capitalibus. unde dicit metrista. Ut tibi sit vita semper saligia vita. ¶ Pro evidentiis questionis rememorandum est quod sit sacramentum. unde sacramentum per ut supra patuit per magistrum in sententiis sic definitur. Sacramentum est sacrum rei signum. Et secundo ibidem dicitur sic. Sacramentum est signum sacre rei gratie inuisibilis. ¶ Sed contra illas definitiones instatur sic. nam si prima esset bona sensu queret quod imagines sanctorum depictae essent sacramenta. quod est falsum secundum omnes doctores sacre scripture. sed sententia tenet. quia sunt signa sacrarum rerum. ¶ Contra secundam definitionem sic instatur. si esset bona sequeretur quod eucharistia non esset sacramentum. quod est falsum. cum sit primum sacramentum in ordine dignitatis. ex quarto sententiarum. Probatur tamen sequela. quia eucharistia est visibilis res. quia obiectum visus. ¶ Pro solutione primi est notandum. quod triplex est sacramentum. Nam quoddam est significativum tantum. aliud est effectivum tantum. sed tertium significativum et effectivum simul. Tunc ad oppositum dicitur. quod prima descriptio quae non est definitio sed nominis interpretatio intelligit de sacramento primo modo. nam tali modo res sacra et ceterae imagines sanctorum possunt appellari sacramenta. sed tamen non sunt sacramenta effectiva. Sed sacramenta secundo modo dicta in veteri lege habebantur in ceremoniis. videlicet ante tempus christi et christe. Sed tertio modo sacramentum sumitur strictissime. et sic capitur in proposito. ¶ Ad rationem autem contra secundam definitionem habitam negatur sententia. videlicet quod eucharistia est visibilis res quo ad effectum. quia alibi ibi sensus non decipit circa suum obiectum. quod est falsum. et de tali sacramento proprie habemus fidem. ¶ Istis notatis sit conclusio ista. quod sacramenta in sacrosancta matre ecclesia non sunt plura quam septem. Probat illa conclusio primo sic. quia tot sunt sacramenta quae sunt vitia eis opposita. sed talia vitia sunt septem. ergo septem erunt sacramenta. Maior nota est ex primo topicorum. Sed minor probatur. quia omne sacramentum vel est ordinatum contra peccatum culpe vel contra peccatum pene. Si contra peccatum culpe hoc est triplex secundum quod triplex est culpa. scilicet originalis. mortalis. et actualis. Contra primam culpam ordinatur baptismus. quia sicut peccatum originale est peccatum omnium peccatorum inceptum. sic baptismus ipsum delens est initium omnium sacramentorum. Contra secundam culpam scilicet peccatum mortale ordinatur confessio oris. Sed contra tertiam sacra unctio. Si autem est contra peccatum pene hoc est quadruplex. quia talia peccata sunt quadruplicia. scilicet infirmitas. ignorantia. malicia. et cupiditas. Contra primum ordinatur sacramentum confirmationis quod est stabilitas

christiane fidei. Contra ignorantia ordinatur ordo sacramentalis in q̄ con-
fertur gr̄a et sciētia. Sed p̄tra malicia ordinat eucharistia. in qua est pleni-
tudo gr̄e et malicie expulsio. Sed p̄tra concupiscentia ordinat matrimoniu
quod est sacramentu illicitas concupiscentias expellens et licitas permittens.
¶ Scdo p̄batur illa conclusio sic. tot s̄ sacramenta quot sunt finaliter virtu-
tes q̄ p̄ ea inducuntur. sed tales p̄tutes sunt septē. ergo septē erūt sacramenta.
Maior est nota. q̄ sufficiētia sacramento p̄ est sumenda fm̄ fines ipsorum.
Minor sic p̄batur. baptisim⁹ ordinat in fidem. extremayunctio in spem. eu-
charistia in charitatē. ordo in prudentia. matrimoniu in cōperatā. p̄fessio
cū penitētia in iusticiā. et p̄firmatio in fortitudinē.

¶ Iuxta materiā p̄ntem alia oritur dubitatio. videlicet utrū corpus xp̄i
sit nobilissimū sacramentu. Et arguit q̄ nō. q̄ ois cā nobilior est suo effe-
ctu. sed ita est q̄ sacramentu ordinis est cā corporis xp̄i. ergo est meli⁹ et nobi-
lius sacramentu. Maior p̄. q̄ cā dat p̄fectōem suo effectui. Minor p̄-
batur. q̄ nullus nō ordinatus p̄t p̄ficere corpus xp̄i. ¶ In oppositū argui-
tur. q̄ vt volūt oēs doctores theologie. et habet in iure q̄ nihil in sacramē-
tis maius esse p̄t q̄ corpus xp̄i. q̄ ibi p̄tinetur deus et hō. Deinde tūc ar-
guīt q̄ sacramentu baptisimi sit nobilissimū. et hoc sic. illud sacramentu ē
nobilius sine q̄ nullus hoim p̄t saluari. sed sacramentu baptisimi ē h̄mōi
igit̄ zc. Maior p̄. ex terminis. S̄ minor. p̄bat. q̄ nullus hō p̄t intrare reg-
nū celoz sine baptisimate. sed tū sine corpe xp̄i p̄nt aliqui intrare in regnū
celoz. vt pueri q̄ moriūtur infra septimū anū vel adhuc citra. videlicet in-
terim q̄ nō sunt p̄cipes rōnis. ¶ Itē videt q̄ sacramentu penitētie qd̄ cō-
tinet in se cordis p̄ritōem. oris p̄fessionē. et reatus satisfactiōē sit nobi-
lius baptisimate. q̄ illud qd̄ delet p̄ccm̄ actuale est melius q̄ illud qd̄ de-
let p̄ccm̄ originale. sed p̄nia delet p̄ccm̄ actuale. et baptisimus originale. q̄ sa-
cramentu penitētie sacramento baptisimi est nobilius. ¶ Itē arguitur q̄ sa-
cramentu p̄firmatōis sit dignissimū. q̄ illud est dignissimū sacramentuz
qd̄ p̄fertur a digniori ministro. sed sacramentu p̄firmatōis est h̄mōi. igit̄
zc. Maior p̄. quia dignitas sacramenti depēdet a dignitate ministri. Mi-
nor p̄batur. q̄ sacramentu p̄firmatōis p̄fertur ab ep̄o. q̄ simplex sacer-
dos nō p̄t p̄firmare. ¶ Pro solutione argumentoz diligēter est notan-
da vna distinctio bona de dignitate sacramento. Vñ vñū sacm̄ d̄ nobi-
lius et digni⁹ alio septē modis. Primo q̄rū ad rem et ad effectū. et sic bap-
tismus est dignius sacm̄. q̄ delet omnē culpā et penā qd̄ non facit aliud
sacm̄. Scdo sacm̄ d̄ esse dignius q̄ntum ad minist̄. et q̄ntum ad cōem
materiā. et sic p̄firmatō est sacm̄ dignissimū. q̄ solus p̄sul p̄orrigere habz
illud. et eius materia est nobilissima. videlicet balsam⁹ et oleū oliue. Tercio
sacm̄ d̄ dignius in q̄ntum p̄stituit a gradu digniori et ex p̄te p̄tenti. et sic
sacm̄ eucharistie est dignius. vñ d̄ in iure. nihil in sacramētis maius n̄
si in q̄ p̄tinetur deus et hō. Quarto sacm̄ d̄ dignius in q̄ntum p̄ ipm̄ offens-
sum diuine maiestatis magis placat. et sic penitētia est digni⁹ et nobilius
sacm̄. quia infinita p̄ccā mortalia delētur p̄ p̄niam et nō per aliud sacm̄.
Quinto in q̄ntum causat vnionē in mente et in corde rōne signati vel signi. et
sic matrimoniu est nobilissimū et dignissimū oim̄ sacro. q̄ nobilissima si-
gnificat. vnio em̄ int̄ sp̄solum et sp̄solum f̄cat vnionē hūane nature cū xp̄o.

Dialogus

Etia significat vnionē xpī cum ecclia. quia sicut masculus vnitur femine sic spōsus xp̄s vnitur sue ecclesie. Etia significat vnionē aīe beate curz deo in eterna beatitudine. sed nullū aliud sacramētum talia fecit. ergo est nobilissimū. Sexto vnū sacramētum dī nobilius et dignius rōne p̄tēti vel ratione p̄missionis patrie celestis. et sic extrema vnctio est nobilissimū. quia releuat infirmitatē mentis et corporis. nā legitur in scriptura q̄ ap̄lī vngebant infirmos sacro oleo et curabātur vndiqz etiā corporaliter. Septimo vnū sacramētū dī dignius alio q̄tū ad prudētiā ministri. et sic ordo ē nobilissimū sacramētū. q̄ solū prudētes et sapiētes sūt ordinādi. ¶ Per hoc ad rōnes p̄ncipales. Ad primā trāseat maior. sed negat minor. Et ad p̄barōem dī. licet eucharistia p̄tineat totū xp̄m eēntialiter. tñ nō p̄tinet ip̄m causaliter. q̄ adhuc in alijs sacramētis p̄ infusionem gratie potest causa fieri. et sic quodam mō sunt plura vasa formalit̄ gratie susceptiua. ideo etiam plura erūt sacramēta. ¶ Ad scdā dī. q̄ effectus sacramētorz tripl̄ capisuntur. Vno mō generalissime. et sic sūt tñ duo. scz delere culpā et delere pēniā. Secūdo capiuntur in esse subalterno. et sic sunt septem. Tercio capiuntur in esse specialissimo. et sic sūt multiplices. Et hec est distinctio sancti Thō. sup̄ quartū sententiā. Et p̄ hoc r̄ndetur ad rōem. q̄ si maior intelligatur de effectibz primo mō tunc p̄ceditur minor. Si aut̄ intelligat̄ de effectibz scdō mō. tunc p̄cedit maior et negat minor. Si aut̄ tercio mō sic totū ē falsum. ¶ Ad terciā rōem dī. q̄ licet misse orōnes et elemosyne deleāt nostra p̄cā rōne meriti et humilitatis. tñ cū nō sint alicuius gratie collatiue tunc nō erūt sacramēta. Sed diceret q̄s. tunc humilitas et deuotio essent etiā sacramēta. R̄ndetur q̄ nō. q̄ nō sunt visibiles forme. et sic non p̄uenit eis definitio sacramēti. Et tñ de prima questione

Queritur secundo Vtqz ius canonicū a lege et ab euāgelio et a sanctis patribz institutū sit hic subiectū. ¶ Et arguit p̄mo q̄ nō. q̄ illud qd̄ subijciatur in decretis s̄ nō est subiectū huius scie. s̄ ius canonicū est h̄mōi. igit̄ r̄. Maior p̄z. q̄ distincte scie requirunt distincta subiecta. vt p̄z. l̄ij. de aīa. S̄z minor p̄z in decretalibz. ¶ Scdō. illud qd̄ nō predicat̄ de omnibz in aliquo libro p̄tēti s̄ nō est subiectū huius libri. sed ius canonicū nō p̄dicat̄ de oibz p̄tēti in isto libro. ergo nō est hic subiectum. Maior ē de se nota. Minor at̄ p̄batur. quia hic tractat̄ de vsuris furtis et rapinis. de quibz ius canonicū nō predicat̄. ¶ Tercio arguit. subiectum alicuius libri est eternum. s̄ ius canonicū nō est eternū. ḡ nō est subiectū. Maior de clara p̄mo posterior. Sed minor p̄bat̄. q̄ iura canonica p̄ Romanos p̄tēfices sunt instituta. sed tales nō fuerūt ab eterno. igit̄ r̄. ¶ Pro euidentia questionis ē notandū. q̄ duplex est subiectū q̄tum h̄ sufficit. scz subiectū p̄dicatōis. et est qd̄ p̄dicatur de oibz p̄sideratis in aliq̄ scientia. Aliud est subiectū attributōis. et est illud ad qd̄ oīa p̄siderata in illa scientia habent attributōem. ¶ Istis notatis sit hec p̄clusio. Ius canonicū nō est hic subiectū p̄dicatōis. q̄ si sic sequeretur q̄ officiū misse rapina et furtus nō essent de esse libri. Cōsequēs est falsum. p̄batur tñ p̄tētia. q̄ ius canonicū non potest vere et affirmatiue de p̄dictis predicari. vt patet de se

¶ Secūda conclusio ē. ius canonicū ē hīc subiectū attributōis. Probat. illud
ad qd ordinant z cui oīa attribuunt pncipalr in aliq libro tradita. hoc est
subiectū attributōis. s. ius canonicū est hīc mōt. g. rē. Maior nota ē de se.
Minor pbat sic. q. in hoc libro plderant qdā regule in iure. q. ius can
onicū ē: a canon in greco qd ē regula in latino. eo q. dant hīc nobis regu
le de vita clerici. z qd sit faciendū de rapina z furto. ¶ Per hoc ad rōes
Ad pma pcedit maior. s. minor ē falsa. q. ius canonicū hīc plderat p mo
dū introductōis z sub ppedio. in decretis z decretalibz plderat adequate.
Ad scdam p solutio ex distinctōe. Ad terciā pcedit maior. z negat minor
Ad pbatōem ē: q. ius canonicū plderat duplt. Uno q. ad se z q. ad ma
gistros iusticiā statuētes. Alio plderat q. ad veritatē in euāgelio expflā
tunc ē: q. pmo mō depēdet a papa. z sic nō ē eternū. Scdo aut mō est hīc
subiectū. z etiā taliter ē eternū. Et hec de questione z alijs q. pūis pposita
fuerūt atq. declaratiōem thēmaris huius libri mō sufficiant.

.i. pūis līter s. p. sayca illius mīgrē
Ummula de summa raymūdi
.i. venit s. summa
prodūt ista.
.i. nō ex gūi seu difficili .i. facili
Non ex subtili. sed vili
.i. pponū s. scripta
scribimus ista
tenore .i. valet s. summa efficit
Eloquio placet hec loq̃s

.i. ardua volumina.
quia magna studendi
.i. intētio s. paupibz clericis
Cura sibi non est. modus is valet ergo loquendi
.i. multa diligētes .i. nō volum s. pntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
iuuenibz .i. obculis s. libz pposuimus.
Paruis et rudibus quem tradimus esse legendum
s. studētes s. litello
Inuenient in eo quid quod iuuat utilitatis
s. septē .i. in pmo tractatu post hīc s. de his q.
huius summae pntent ad missas
De sacramentis primo tractatur. et inde
et de eius effectu talis factio talis pectō
Hic de baptismo. de coniugio. symonia

Summula Raymūdi

de istis oibz habet in sequētibz tractatibz.

Furtis. et spolijs. vsuris. atq; rapinis.

.i. de supsticijs

s^e iste

Sortilegis. vicijs carnis tractatus habetur

.i. post h

hui⁹ libri

Hinc sequitur finis confessorum simul actus

s^e breuia .i. plōgant .i. nō ignorāter s^e longa

Quedam longauū non inscijs et breuiam

.i. pfect⁹

.i. finia

.i. pateat

Ut melius metro sensus tibi luceat isto.

¶ Iste liber (cuius subiectū est ius canonicū a sanctis patribz institutum) pma sui diuisione diuidit in duas pres. scz in partē penitētiā et partē exequutiua. Pars exequutiua ibi (In summis festis) Prima ps adhuc diuidit in tres pres. Nā in pma pre autor pmetit intentū suū. In scda pre ostēdit facultatē huius libri. Et in tertia pre ostēdit ea q dicenda sunt p or dīnē. Scda ps erit ibi (Inter doctores) Tercia ibi (Hic de baptismo) Intendit ergo dicere. hec summula pcedit de summa pseyca Raymūdi. et scripta est cū verbis facillimis et leniter intelligibilibz. et iste modus loquendi seu pcedendi in summula pnti placet et valet istis socijs supple clericijs et studentibz q nolūt seu ex paupertatis opprēssione nō pnt magna studere. Sz ibi (Inter doctores) ostēdit autor q ex quo iste liber facilis ē et leui stilo ppolatus nō debet pputari inter alios libros doctorū sacre scripture. sz debet legi paruis et rudibz. qz inuenient in isto libello qd vtilitatis ecclesiasticis ordo pnteat. et inuenient etiā lectores in isto libro quō stat rus clericalis debeat regere diuina siue ecclesiastica officia. Sz ibi (Hic de baptismo) ostēdit autor psequenter q in hoc libro determinabitur de baptismo. pugio. symonia. furtis. et sic de alijs. Sz ibi (Quedā longauū) intendit autor psequenter dicere q in hoc libro aliqua plōgant sciēter q in magna summa sub breuibz pntentur. et aliqua hic abbreviant. vt fiat sensus lucidior et metrum lucidius et delectabilius

¶ Sciendū circa lram q missa habet multa progatiua. Primo q celebratur solū a ieiunis. Scdo q solū in ecclia celebrat et sup altare. ita q sem p in locis psecratis celebrari debeat. nisi quando q fieret ex speciali gratia et dispensatōe pape ppter reuerentiā magnoꝝ dominoꝝ et pncipum. sz tñ ad minus oportet q talis celebratio fiat sub tentorio. Tercio oportet celebrantem esse sacerdotē. Quarto oportet sacerdotē esse sacris vestibz indutum. Quinto q tantūmodo celebratur in die accenso lumine. etiam si mille soles lucent sup terram adhuc de necessitate ad misse officiū pagē dum lumen incensum requiritur. Sexto q ibi solent sonare bona et diuina verba cum cantatur pater noster. et verba angelica cum cantatur gloria in excelsis. et humana verba vt in collectis et in sequentijs. Septimo ibi audiuntur tria bona et nobilissima idiomata que mūdus habet. scz hebray cum. vt pzy ibi. sabaoth. et osanna. et alleluia. Grecum cum dī kyrieleyson. Latinū audis in oibz alijs dictionibz et orationibz. Octauo q missa ē cōg

pleta tot mysterijs quot mare guttis. firmamentū stellis. sol arhomis. et celum empyreum angelis. et terra arenis. Nono q̄ sacerdos in solēioribus et maioribus ecclesijs in missa h̄z plures ministros. sc̄z dyaconū. subdyaconum. et acolitum. Decimo. quia angeli ibidem existentes huiusmodi officio nō sufficerent nisi in presentia tante maiestatis essent vnus vel duo adiutores seruientes misse. sc̄z scholares vel alij litterati. Et ratio est. q̄a ibi est deus et dominus omnipotens omnium rerum creator. sc̄z celi et terre etc. Undecimo q̄ anime in purgatorio purgande ex missa remissionem et veniam p̄sequuntur. Et sacrosancta mater ecclesia superaddit duodecimū. sc̄z q̄ quislibet catholicus et bonus christianus ad minus die dominici co teneatur audire vnam integram missam. nisi aliqua singulari necessitate p̄peditus fuerit. puta infirmitate vel aliquo h̄mōi.

Item posset aliq̄s dubitare. in qua lingua p̄ma p̄secratio corporis xpi fuit celebrata. Respondetur q̄ idioma seu lingua est triplex. sc̄z hebraica. greca. et latina. modo dico q̄ p̄ma p̄secratio fuit celebrata in lingua hebraica. Et ratio huius est. quia christus fuit primus sacerdos. et in cena domini p̄secrauit hoc sacramentū et dedit suis discipulis. et q̄z prius erat inter iudeos. ideo vtebatur hebraica idiomate. Secūdo d̄z q̄ illa consecratio secūdo celebrata fuit in lingua greca. vt p̄z Actū sexto capitulo. vbi d̄z. Factus est murmur grecorum aduersus hebreos et altercabant mur tuos. id est litigabant ad inuicem. Tercio d̄z q̄ tertia celebratio fuit facta in lingua latina quando sanctus Petrus fuit electus in apostolum. Quia autem his tribus linguis solum corpus domini iesu christi conficitur. patet ex titulo crucis qui erat scriptus tribus idiomatibz. sc̄z hebraice. grece et latine. videlicet Iesus nazarenus rex iudeorum.

Item notandum est. q̄ in hoc sacramento eucharistie quod in missa celebratur ex virtute verborum que a sacerdote proferuntur est verum corpus xpi. quia verba p̄secrationis faciunt mentionem de christo et sanguine eius. sed sanguis est ibi ex quadam p̄comitātia necessarius. q̄z corp⁹ viuū et animatū nō est sine sanguine Et nullo modo p̄cedendū est q̄ in hostia p̄secrata nō sit verus sanguis christi. q̄z alio animatum corpus staret sine sanguine quod est impossibile de animato rōnali. Unde d̄z sacra scriptura. Anima eius in sanguine suo. Item ibi est anima christi ex quadam concomitantia. quia impossibile est corpus xpi perfici nisi sit dispositum et organizatū. quia sine anima nullum corpus viuere potest. Item ibi ē deitas ex quadam concomitātia. quia vnitatem remota corpus et deitas sunt disparata entia. Quia autē ista omnia ibi sunt manifeste probat beatus Iohannes caplo. vi. sic dicens. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. In quibus verbis omnia ea que dicta sunt t̄guntur. Nam p̄mum t̄gitur cum d̄z (ego sum panis viuus) et sic etiam corpus christi est ibi et anima cum sanguine. nam anima viuificat corpus mediante sanguine. Item p̄ hoc q̄ d̄z (qui de celo descendi) t̄gitur ipa deitas christi circumdata humanitate. Item eucharistia definitur sic. Eucharistia est sensibilis species panis et vini post p̄secrationem facta a sacerdote sub certa et debita forma verborū prolata cum intentione debita p̄ficiendi. et institutione diuina. significans v̄t acter corpus et sanguine b̄dictum sub illis sp̄ebz reali p̄minere

Sūmula Raymundi

In p̄dicta descriptōe quattuor p̄currunt que habent hoc sacramentum integrare. Prīmū est causa materialis. q̄ per panem z vinū materia hui⁹ sacramenti datur intelligi. z vnū istorum non sufficit p̄ se in missē celebratiōe. sed ambo simul p̄currūt. Causa efficiēs est duplex. sc̄z p̄ncipalis et instrumentalis. P̄ncipalis est deus gloriosus. Instrumentalis vero est q̄libet sacerdos rite z debite ordinatus. Causa formalis in debita placōne orōnis p̄sistit. Causa aut̄ finalis est intentiō p̄secrantis.

¶ Ultimo est notandū de q̄busdam casib⁹. Prīm⁹ est. vtz in hostia p̄secrata sit aliud q̄ cernit̄. z aliud q̄ credit̄. Ad hoc respondet q̄ veruz corpus xp̄i nō videtur. sed sola species panis videt̄. Et ratio est. quia si nō tunc nō deciperentur quinq̄ sensus circa illud sacramentū q̄ est falsum. et ergo d̄c beatus Gregorius. aliud est q̄ cernit̄. z aliud est q̄ creditur.

¶ Sed dices circa casum. que est rō q̄ nō videmus verum corp⁹ xp̄i. Ibi respondet q̄ nullū corpus videtur nisi q̄ h̄z accidentia sibi inherētia z nisi sit coloratū. vt pat̄ de pariete. sed color albus in hostia nō ē corp⁹ xp̄i nec inest ei. sed accidentia stant ibi sine subiecto. pro tanto corp⁹ xp̄i nō videtur neq̄ sanguis. **¶** Secundus casus. an isti homines dicentes se vidisse corpus xp̄i in manibus sacerdotis errant vel male loquātur. Respondetur q̄ nō errant. q̄ nullus errat cui⁹ verba in sacra scriptura verificantur. s̄z ea que habentur de visione corporis xp̄i sunt in sacra scriptura verificata. ergo sunt vera. Vñ or̄ p̄z in Genesi z Apocal. vbi d̄c q̄ homines multotiens viderūt angelos nō inquantū spūs. sed inquantū assumpserūt corpus aereū in hoc representauerūt deū. ergo dixerunt vidimus deū. z sacra scriptura in hoc nō errat. Tunc soluendo istū casum d̄c. q̄ sicut hoīes dixerūt se vidisse angelos z non errauerūt. sic z nos corpus xp̄i videmus z nō erramus. sed tñ videre capim⁹ ibi valde improprie. quia nihil pprie videt̄ nisi coloratū seu color vt pat̄ sc̄do de anima. modo corp⁹ xp̄i nō est coloratum. **¶** Tercius casus est. vtz aliqua pars sanguinis xp̄i qui effusus fuit remansit in terra. Nec respondent aliqui doctores sacre scripture q̄ nō. q̄ xp̄istus iesus in resurrectione totū sanguinē assumpsit que p̄us in amara passione dimisit. sed xp̄istus in sua passione totū sanguinē effudit. ergo in sua resurrectione totū sanguinē resumpsit. Alij autē doctores dicunt q̄ sanguis effusus de venerabili corpore xp̄i fuit calidus et p̄pter p̄ditōem caloris remāsit aliqua humiditas in terra. vt manifeste ostenditur in peplo virginis marie. cum sub cruce steterat sanguis filij tot⁹ ei⁹ amictū alb⁹ i⁹ eius irrigauit z rubricauit. Hoc idē aliter p̄bat̄ sic. omne corruptibile plus indiget de sanguine q̄ incorruptibile. s̄z xp̄s ante passionem erat corruptibilis. z post resurrectionem suā incorruptibilis. ergo ante passionē plus indiguit de sanguine. q̄ p̄ nutrimentū sanguinis corp⁹ auḡmentat̄. sed imortale nō indiget de tali nutrimento. ergo non est necesse q̄ xp̄s reassumpsisset totū sanguinē que pro nobis effudit. **¶** Quart⁹ cas⁹ sus. ponat̄ q̄ aliqd remansit de sanguine corporis xp̄i post suam resurrectionem hic in terra vt cernitur manifeste in peplo beate Marie virginis. Tunc dubitatur. vtrum talis sanguis qui fluxerat de corpore xp̄i in ara crucis debeat haberi in tali z tāta reuerentia sicut iste sanguis qui a sacerdote in calice consecratur Respondetur q̄ nō. q̄ ponatur in casu q̄ tot⁹

tus sanguis christi effusus de corpore eius ponatur in vna parte altaris. et ex alia pre sanguis psecratus. tunc dicitur q sanguis psecratus e magis venerandus. Ratio est. qz vsqz in triduo aia christi fuit sepata a corpore et sanguine. quia corpus xpi in sepulchro fuit. anima vero apud patres in limbo. Etiam deitas fuit separata a sanguine. quia non potest dici filius dei effusus est in terram. ideoqz sanguis psecratus est magis venerandus. quia ibi est vera deitas. Item ibi integer est christus immortalis et impassibilis. sed vt pependit in ara crucis ibi erat passibilis et mortalis. ideo sanguis xpi psecratus est magis venerandus. ¶ Quintus casus est qre quotidie missa celebratur. cum tñ xps nisi semel passus est. et tñ illud sacramentū est memoriale dominice passionis. Ibi respōdetur q qre tuor sunt cause illius fm Innocentium. Prima est. qz oportet semp paratā esse medicinā ptra ptra quotidiana. vnde extra in de psecratōe distinctione secūda. ca. vtrū figura. Iteraturqz quotidie oblatio. licet xps semel passus sit. qz quotidie peccam⁹. sine quibz mortalis infirmitas viuere nō potest. et ideo qz quotidie labimur in ptra. quotidie pro nobis xpus mystice immolatur. Secūda causa. quotienscūqz corpus xpi sumitur habetur memoria passionis xpi. vnde quotienscūqz feceritis hoc in meā facite cōs memoratōem. ergo vt habeatur memoria passionis xpi quotidie missa celebrantur pro viuis et mortuis. Tercia cā est. vt nobis christus quotidie vniatur sacramentaliter et nos ei spiritualiter. Quarta cā. vt vero agno lo co typici vramur. quē iudei ad vespas pueritudo esurierūt. fm illud ps. Couertentur ad vespas et fame patientur vt canes. nā vbi veritas venit figura. i. vetus testamentum (qđ fuit figura noui testamenti) cessauit. ¶ Alius casus. ponatur q calix cū vino psecrato sine sanguine xpi fuisset eleuatus in triduo mortis. tñ dubitat vtrū fuisset adorandus. Ibi respondetur q triplex est adoratio. scz latia. hypdulia. et dulia Latia est honor soli deo exhibendus. sed dulia dicitur seruitiū impensum creature. sed hypdulia dicitur seruitiū que est supra dulia. et hec xpi humanitati debetur. Dicit ergo q illa hostia fuisset adoranda dulia adoratio et nō latia. qz deitas fuit sepata a sanguine. Alij at dicunt q corpus vel sanguis eius bñ potuisset cōsecrari p triduum mortis et adorari adoratione latia. qz ex vi verbor. deitas fuit vnita cū corpe et sanguine. ¶ Ultimo dubitaret qz de duobz sacerdotibz. quoz vnus simularer se celebrare et nō celebraret propter conscientia mortalis peccati. alter vero celebraret cum pscientia mortalis peccati ppter timorem dñi sui. tunc queritur quis eorum magis peccat et grauius. Respōdetur q ille qui simularer se celebrare. qz per hoc circumstantes cōmitterent ydolatriā ex eo q adorarent creaturā. scz hostiā non consecratā. vnde Innocentius. cum plura obijcienda remedia que veris damnis sunt grauiora. proculdubio videtur magis offendere qui fraudulentiaz psumeret. sic ille qui se simularer celebrare et nō celebraret plus peccaret illo qui celebraret et non simularer

¶ De collectarū finibus et principiis earūdem.

.i. in solennitatibz .i. in celebratōe missę

¶ A summis festis ad missam dicitur vna

b iij

Summula Raymūdi

vna s^e aliq^{ue} collecta addita s^e aliq^{ue} scī
Tm collecta. nisi sit coniuncta diei

Ista est ps executiva. et diuiditur in quatuor ptes principales. In prima determinatur de diuino officio. videlicet de missa et de corpore christi. de sacra unctione et baptismo. In secunda pte principali determinatur de matrimonio et de eius effectu. et de his que possunt impedire matrimonium. In tercia determinatur de vita et honestate clericorum. et de eorum impedimentis. scilicet de rapinis. furtis et de alijs. In quarta determinatur de indulgentijs. vbi quilibet ps incipit patebit. Dicit ergo magister sic p^{er} pma pte. O sacerdos ecclesiasticus ordo hoc exigit q^{uod} in summis festiuitatibus soluz vna collecta dicitur in principio misse ante epistolam. sic p^{er} similitudinem t^{em}p^{or}e vna collecta est dicenda in fine misse post communionem. q^{uia} vna alteri correspondere dicitur. Et subdit ponendo exceptionem dicens. nisi in festo cadat festum alicuius sancti. tunc due collecte p^{oss}unt legi sub vna p^{er}clusionione. vt in festo oim^{ium} sanctorum. et sic de alijs.

Notandum circa lram. lra dicitur (In summis festis) ad differentiam communium festorum. Pro quo sciendum q^{uod} festa sunt triplicia. Aliqua sunt summa sicut illa quatuor festa. natiuitas xpi. pascha. penthecoste. et assumptio beate Marie virginis. de quibus habetur extra de penitentia et remissione. Et dicuntur illa quatuor summa festa. q^{uia} paguntur cum magna solennitate. Et illa festa sunt duplicia. quedam p^{ri}us dicata. vt sunt illa immediate narrata. et in istis quatuor festis ob reuerentiam dei non sepeliuntur corpora mortuorum propter luctum hominum. Sed alia sunt festa summa p^{er}muniter dicta. sicut sunt omnia festa beate virginis. et festum omnium sanctorum. et patronorum sine patronaz. q^{uia} vel que terram p^{er}uertebant. In his oibus t^{em}p^{or}e vna dicitur collecta. nisi (vt dictum est) in isto festo cadat festum alicuius sancti. q^{uia} tunc due sub vna p^{er}clusionione legi possunt. Exemplum vt in festo natiuitatis christi. nam p^{er}currit festum Anastasie. similiter est in festo oim^{ium} sanctorum. tunc etiam festum sancti Cesarii peragitur. et ergo tunc due collecte sub vna p^{er}clusionione dicuntur. Sed dices. quare sanctus Cesarius non p^{er}prehenditur sub numero omnium sanctorum. sed eius festum tunc specialiter pagitur. Ad hoc respondetur q^{uod} hoc est ideo. quia post institutionem festi omnium sanctorum sanctus Cesarius fuit passus. Alia sunt festa mediocria. et dicuntur illa que paguntur in diuino officio et solennitate nouem lectionum. vt festa omnium apostolorum. Michaelis. sancti Nicolai. Katherine. festum inuentonis sancte crucis. festum templi vt est in dedicatione. Alia sunt festa simplicia. vt sunt omnia alia festa p^{er}munia que p^{er}currunt in ecclesia dei. vt festum Elizabeth. Dorothee. et sic de alijs. et festa p^{er}fessorum. doctorum. martyrum. et virginum. Et ista adhuc sunt duplicia. quedam simpliciter non celebrata. vt festum sancti Francisci. Egidij. Anthonij. et sic de alijs. Alia celebrantur aⁿ p^{ri}as dium. sed post populus non p^{er}hibet ab opere mechanico. vt est festum Bartholomei. Augustini. Georgij. et sic de alijs. Et ergo dicit magister. (In summis festis) ad differentiam illorum simplicium festorum et mediocrium.

Item notandum. dicitur vltimus in textu (ad missam) vna missa dicitur vno modo a verbo mittor eris. et illo modo potest esse principium vel nomen adiectiuum et sic dicimus. iste est missus. i. legatus. et sic non capit h. Alio modo capitur

ut est nomen substantivum. et tunc definitur sic. *Missā* est divinum officium ad salutem fidelium et ad consecrationem corporis christi a sanctis patribus. scilicet a sancto Petro et ab alijs institutum. quia ibi consecratur corpus et sanguis christi. Et illo modo etiam potest dici a verbo mittor teris. quia ibi filius dei mittitur in altari. Secundo. quia ibi preces sacerdotis per manus angeli mittuntur ad deum. Item dicitur notatur in lra (collecta) Pro quo sciendum quod collecta uno modo est adiectivum. et venit a verbo colligo id est ere. et sic non iunxitur h. Alio modo est nomen substantivum. et definitur sic. Collecta est oratio in qua deo loquimur et ei in loquendo unimur ad impetrandum divinum auxilium et gratiam divinam. nam ille qui orat deo loquitur. et per hoc deo unitur.

Item notandum. quod non quilibet aptus est ad celebrandum missam. sed solus sacerdos. Pro quo sciendum quod sacerdos a sanctis patribus definitur sic. Sacerdos est homo masculus consecratus. ieiunus. mente et corpore mundus. nulla occasione prepeditus. uni vel pluribus coniunctus vel communicatus quo ad vices et quo ad tempus determinatum debite ordinatus. Hic tanguntur multa que requiruntur ad sacerdotem qui divinum officium missae debet celebrare. Primo requiritur quod sit homo. quia angelus non potest esse sacerdos. nec potest celebrare missam. Per hoc quod dicitur (masculus) excluditur femella. similiter et monialis. Per hoc quod dicitur (consecratus) remouetur una opinio hereticorum qui dixerunt quod quilibet christianus devotus posset celebrare missam. Per hoc quod dicitur (ieiunus) tangitur quod sacerdos volens celebrare missam debet ieiunare a media nocte usque post celebrationem. et ad hoc requiritur quod dormiat. Nam maxime requiritur in tali officio quod cibis corporalis sit digestus. et talis digestio maxime fit in somno. ut ex naturalibus manifeste habetur. Et ergo si sacerdos non dormierit a media nocte. sic quod media noctem vigilaret incaute posset celebrare sequenti die. nisi hoc esset quod non posset dormire per totam noctem propter aliquam certam infirmitatem que impediret somnum. tunc bene admittitur quod in sequenti die celebrat. dummodo sit facta digestio. Per hoc autem quod dicitur (mente et corpore mundus) vult quod sacerdos volens celebrare debet esse mundus ab omni peccato ne labijs immundis tangat et osculetur filium virginis. unde dicit beatus Bernardus. O clerice quod labijs oscularis filium virginis quibus paulo ante osculatus es labia meretricis. videas ne osculo filium virginis tradas. Per hoc quod dicitur (nulla occasione prepeditus) vult quod talis sacerdos non sit irregularis neque excommunicatus. Per hoc quod dicitur (uni vel pluribus coniunctus vel communicatus) uno modo intelligitur quod debet habere unum vel plures adiutores. Alio modo intelligitur quod si non sint plures adiutores. tamen adhuc pro nobis debet orare in comuni. Nam licet ibi sit nisi unus minister. sufficit tamen quod ibi sint plures astantes. et ergo dicitur orate pro me peccatore. Sed per hoc quod dicitur (quo ad vices) vult quod sacerdos non debet celebrare missam nisi in ecclesijs et locis consecratis. et si fiat alibi quod hoc fiat cum consensu et licentia episcopi. Sed per hoc quod dicitur (et quo ad tempus determinatum) vult quod celebratio non fiat nisi in die et ante meridiem. nisi in festo natiuitatis domini. tunc una missa celebratur in nocte. Etiam dicitur (et debite ordinatus) quia sacerdos volens celebrare debet esse sacris vestibus indutus et calciatus que requiruntur ad missam. quia nullus discalciatus potest celebrare missam. Alter autem

Sūmula Raymundi

hoc sic intelligitur. i. q. nō sit p. saltū. p. motus ad sacros ordines. vt si post ordinē subdiaconatū vel accolitatus cepisset ordinē presbyteratus.

Item sciendū sū aliquos q. sex sunt virtutes misse. Prima est. q. si aliquis daret pauperibz omnia que haberet et cum hoc peregrinādo p. transiret omnia spacia terre. tātū ei nō p. dēset sicut si digne audiret vnā missam et hoc cum tota mentis sue deuotione in statu gratie absq. peccatis mortalibus. Secūda virtus est. q. infra auditōem misse anime p. sanguineoz nō patiūtur penam in purgatorio. Tercia virtus. quia infra audicionem misse homo nō efficietur senex nec infirmabitur. Quarta virtus. q. post audicionem misse omnia que sumūtur magis conueniūt nature q. antea. Quinta virtus est. q. missa plus petit corā diuina maiestate q. omnes orationes que fiunt in toto mūdo. q. est oīo ecclesie. ergo est oratio capitalis. Capitalis em̄ oratio preualet omnibus orōnibus. igitur rē. Sexta virtus ē q. vna missa cum deuotione audita in vita plus valet q. centū post vitā. Et hoc quo ad tria. scz pmo q. ad remissionē culpe. secūdo quo ad diuiniutionē penę. tercio quo ad augmētationē gratie

Ultimo notādum de casibz. Primus est. vtz sacerdos excoīcatus p. conficere corpus xpi. Respōdetur q. ipm sacerdotem excoīcātū p. ficere corpus xpi intelligitur dupl. vno mō de iure. alio mō de facto. Vnde dicit q. sacerdos excoīcatus de facto bene p. ficere corpus xpi. sed non de iure. Et rō illius est. q. nulla pena iuris posita potest tollere illud quod datum est a iure diuino. q. inferius nō tollit superius. sed excoīcacio est pena posita ipsius iuris. p. secratio vero corporis xpi solum data est a deo vel a lege diuina. ergo excoīcatus potest p. ficere corpus xpi de facto. licet nō de iure. q. de iure exclusus est ab ecclesia. ¶ Secūdus casus est. vtz sacerdos irregularis potest p. ficere corpus xpi. Respondet cōsimiliter q. potest p. ficere de facto. non at de iure. Nā ille potest conficere corpus xpi sicut qui habet illud in quo p. sistit vera p. secratio et perfectio huius sacramenti. sed quilibet sacerdos irregularis est huiusmodi. igitur rē. Vnde p. batur. q. ordo fundatur super characterem indelibilem qui manet in quolibet sacerdote. non tñ potest conficere de iure. q. sacerdos irregularis prohibitus est ab ecclesia. ¶ Tercius casus. vtrū āgelus potest celebrare missā dato q. habet formā et materiā sacerdotis. Respōdet q. nō. q. nulli angeloz dictum est hoc. quotienscūq. feceritis rē. In quibz verbis christus iesus dedit hominibz autoritatem p. ficiendi corpus suū. Item dicit apostolus ad Hebrēos. Altare autem habemus de quo nō habent potestates edes renisi qui tabernaculo seruiunt. id est sacerdotes. Etia āgeli non habent characterē sacerdotalem. ideo p. ficere non possunt corpus xpi. quia ad hoc q. aliquis p. ficiat corpus xpi requiritur autoritas sacerdotalis. Et quo seq. tur q. homo est dignior āgelo in isto seruitio. q. non legitur in scripturis q. angelus in sacerdotem fuit ordinatus. Etiam homines sunt maioris autoritatis q. āgeli in isto. et ideo sunt ipsis angelis digniores. ¶ Quartus casus. ponatur q. aliquis sacerdos sit mortuus. et post lōgum tēpus cum diuina potentia resuscitetur a mortuis. nūquid ille potest p. ficere corpus xpi et celebrare diuinum officium misse sine nouo ordine consecrationis. Respōdet q. in tali casu ipse resurgens a mortuis habet adhuc omnia

requisita ad consecrationem. habet enim characterem indelibilem qui est fundamētum totius ordinis sacerdotalis. et talis character nō tollitur p mortem. Et rō est. qz talis character est signū imp̄ssum ipsi anime p receptionem sacramēti. vt pz. i. q. i. qd̄ qdam. ergo p̄t p̄ficere. ¶ Quintus casus est. vtrū concubinariū p̄t celebrare missam et conficere corpus christi. Respondet qz sic. imo de iure et de facto. nisi manifeste esset abiectus ab ecclesia. ¶ Sextus casus. vtrū sacerdos scismaticus potest p̄ficere. dato qz habet debitā materiam et formā. Respondet magister sententiarū qz nō. Et rō eius est ista. qz quādo aliquis p̄ficit corpus xpi. tunc deus et angeli assistunt p̄ficiēti sed deus et angeli non assistunt scismatico sacerdoti. igit̄ rē. Etiam scismaticus sacerdos non potest absoluere. ergo nec p̄ficere. In isto articulo recedunt doctores sacre scripture a magistro sententiarū dicentes. Quis sacerdos scismaticus de iure non potest p̄ficere corpus xpi. potest tñ de facto conficere corpus xpi. Et rō theologorū est. qz habet characterem indelibilem qui ab eo nō potest tolli. igit̄ potest p̄ficere. ¶ Ad rōnes rīdetur. ad p̄mā qz Quis deus et angeli nō sint p̄sentes quo ad meritū p̄ficiēti. tamē sunt vtrūqz ibi quo ad meritū et effectū sacramēti. ¶ Ad scdā rīdetur qz non ē simile de potestate absoluendi et conficiēdi. ¶ Septimus casus est. vtrū sacerdos degradatus potest p̄ficere corpus xpi. Respondetur per magistrū sententiarū qz non. et cum eo p̄cordat omnes iuriste. sed doctores sacre scripture ab eo recedunt. quia debemus magis p̄e qz crude et impie loqui cum theologis. qz degradatus p̄sbyter potest p̄ficere corp⁹ christi dummodo habeat debitā materiā et formā verborum. Vel dicatur propter iuristas. qz sacerdos degradatus potest ad minus conficere corpus xpi de facto. si in casu non potest de iure. ¶ Octauus casus est. vtrū sacerdos portat in monstrātia speciem panis vel corpus xpi. Ibi respondetur qz sacerdos portat solum sp̄m panis. sed corpus ibi seipsum portat mouet et leuat. Et rō est. qz indiuisibile et supernaturale proprie non potest portari. moueri. vel leuari ab altero. Ex isto sequit̄ qz sacerdos in altari eleuat pp̄ie speciem panis solum.

i. in celebratōe p defunctis s̄ vñā legere

In defunctorum collectam dicere missa

vel de scō

s̄ collēā .i. d̄z legi añ vltimā

De sanctis poteris. tamen hec penultima fiet

tu sacerdos

sc̄z missam

Sic econuerso dum pro viuis celebras fac

¶ In ista parte autor determinat de collectis dicendis in missis defunctorum. Et diuidit in duo. primo facit h̄ quod dictum est. secundo determinat de collectis dicendis in missis viuiorū. Secūda ibi (Sic econuerso) Quo ad primā ptem dicit sic. quicunqz celebras missam p defunctis tu potes dicere vñam collectam de sanctis. sic tamen qz illa sit penultima id ē vltima sine vñā. et h̄ sic sub hac forma qz sacerdos primo habeat collectā de mortuis quā totaliter d̄z pcludere. et post hāc iterū vñā de mortuis. et vñā de sanctis. et demū vltimā pro defunctis. Sic econuerso quādo celebratur missa pro viuis. tñc potest interponi vñā collecta pro mortuis.

Summula Raymundi

Ita tamē q̄ etiā sit penultima. ¶ Notandum ex quo hic facit mentionem de missa defunctorum. dubitaret ergo quis vtrum missa de sanctis celebrare prosint ipsis mortuis in tantum ac si missa legerentur pro defunctis. Respondetur q̄ quātūq; ad oblationē sacramēti tunc eque valet missa de sanctis ipsis defunctis sicut missa pro defunctis. Sed quātūq; ad omnia alia tunc plus valet missa defunctorū ipsis defunctis q̄ missa de sanctis. In his tñ pēlanda ē deuotio sacerdotis celebrantis.

¶ Item queritur vtrum missa vel bona opera pro defunctis valeant animabus que sunt in celo vel in terra vel in inferno. Et videtur q̄ nō valēt aliquib; illarū. Q̄ non istis que sunt in celo patet. quia anime in celo existētes non indigēt suffragio. ex quo sunt in pfecto gaudio sine omni pena. Unde in iuriam facit sanctis qui orat pro eis. vt dicitur extra de celebratione missarū. quia anime in celo existentes nō indigent aliquibus remedijs. quia sunt sine omni peccato. et cum hoc in maxima saturitate delectationis p̄sistunt. Nec illa suffragia valent his animabus que sunt in inferno. quia tales nō habent aliquā spem redemptionis. eo q̄ in inferno nulla est redemptio. Nec illa suffragia valent animabus que sunt in terra siue in purgatorio. quia nullibi in theologia expressum est et approbatum q̄ aliq̄ quod sit purgatorium. Sed in oppositum illius est ordinatio sancte matris ecclesie. que ordinauit q̄ quotidie fierent suffragia ipsis defunctis in salutē. de quo habetur secūdi Machabeorū duodecimo. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis orare. ¶ Pro quo notādum q̄ multi heretici existimāt solum ēē duas vias post hāc vitā. videlicet ad celū vel ad infernū. sic q̄ quādo cūq; aliquis moreretur q̄ tunc immediate anima eius vel ascenderet in celum. vel descenderet ad infernū. et terciā viam. videlicet purgatoriū negabāt. Dicebant em̄ q̄ talia suffragia mortuorum sacerdotes propter lucrum inuenissent. Et si dicitur eis q̄ hoc sit approbatum per doctores sacros. tunc ipsi dicunt q̄ tales doctores qui posuerūt fuerūt sacerdotes. et ideo suspecti sunt in hac parte. Sed tñ oppositū est tota dispositio sancte matris ecclesie que concedit terciā viam. videlicet purgatoriū. Et hoc potest persuaderi tali rōne. quia si nō esset purgatorium deus esset iniustus iudex. consequens est falsum. Sed q̄ h̄ se queretur probatur sic. et ponatur talis casus. q̄ sint duo homines quorū vnus sit bonus et sine omni peccato. et alius malus et occisor. per totū tempus vite sue. et q̄ idem malus homo in extremo terminō sue vite confiteatur omnia peccata sua. Et tunc vterius ponatur q̄ ambo moriantur. tunc queritur an anima istius mali hominis transit ad celum vel ad infernū. Nō potest dici q̄ trāsit ad celum. quia tunc sequeretur q̄ deus ēēt iniustus iudex. quia iste qui fuerat bonus p̄ totā vitā suā. similiter et ille qui malus fuit p̄ totā vitā. haberēt simile meritū. quod esset iniustum. Nec potest dici q̄ anima istius mali hominis trāsit ad infernū. q̄ confessus fuit peccata eius grauissima et penituit et cōtrīuit de omnibus fore factis atq; delictis. sed satis factionem pro his nōdum fecit. Et ergo relinquitur q̄ vtrūq; est dare mediū p̄ quod sit satisfactio pro peccatis mortuorum talibus oblitis. et pro omnib; alijs peccatis hic confessis et contritis pro quibus tamen non est adhuc satisfactum. Et illud mediū sūm sancta

matrem ecclesiam est purgatorium in quo purgatur anime postquam decedunt que hic per peccatis non satisfecerunt. Et istam rationem heretici subtiliter solunt. nam quando arguitur quod sic sequeretur quod deus esset iniustus iudex. ipsi heretici negant consequentiam. Ad probationem. ut si ponatur quod sint duo homines etc. ut supra. qui similiter transeunt ad celum. dicunt quod licet transeant ambo ad celum. propterea tamen deus non est iniustus iudex. quia tales non habent equalen gratiam. eo quod non habent equale meritum. et sic heretici dicunt ulterius quod iste sint rationes sophisticas quas non curant. et ideo propter tales hereticos summe necessarium est omnes sacerdotes esse logicos quia alii multum facilius deciperentur ab hereticis. Unde presbyteri habent quod gratia nulli delectetur nisi qui sua peccata deplaxit. addita satisfactione. Et ergo si per aliquem hominem sit sola confessio et peccatorum contritio. et ille tunc moritur adhuc gratia dei huiusmodi non delectetur. nisi etiam cum hoc sit satisfactio. modo illa satisfactio post recessum in vitam universalem carnis non potest fieri in celo. nec etiam in inferno. ergo oportet quod utique sit ibi medium per quod talis satisfactio potest fieri. et illud est purgatorium. Unde sumus damentium hereticorum est. quod purgatorium non est approbatum in sacra scriptura. sed tamen hoc est falsum. Unde ad hoc quod purgatorium sit ponendum multipliciter adducitur scriptura. Primo patet autoritate veteris testamenti. ut legitur in libro secundo Machabeorum duodecimo. ubi dicitur. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis orare ut a peccatis absoluantur. sed notum est quod tales orationes non subveniunt animabus beatis que sunt in celo. quia ille sunt in sempiterna requie. nec etiam subveniunt animabus que sunt in inferno. nam tales redemptionem non sperant aliquam. Relinquit ergo quod orationes pro defunctis facite pro sint animabus in purgatorio existentibus. Et patet hoc idem autoritate sancti Augustini. Gregorii. Eusebii. et aliorum doctorum qui per multa miracula declarant esse purgatorium. Unde dicit beatus Gregorius in libro dialogorum quod purgatorium superat omnem penam corporalem. quia nulla pena est maior purgatorii pena. ergo manifeste patet quod purgatorium est ponendum.

Item dubitatur. in quo loco est purgatorium. Ad hoc respondent doctores sacre scripture distinguendo quatuor habitacula et mansiones. Prima mansio est infernus simpliciter. scilicet in centro terre in quo concurrunt omnes putredines totius mundi. que quidem mansio infernus nuncupatur. in qua mansionem detinentur anime peccatrices decedentes in peccatis mortalibus. et iste eternaliter sunt damnate et perpetuis cruciatibus dedite. quia ibi inhabitat horror sempiternus. Secunda mansio est supra infernum in qua habitant seu detinentur parvuli non baptizati morientes in peccato originali. et isti non puniuntur aliqua pena sensibili. sed eorum pena est solus illa quod eternaliter careant visione dei. Tercia mansio est purgatorium. in qua mansionem sunt illi qui moriuntur seu decedunt in peccatis venialibus vel in peccatis mortalibus obliis. vel qui pro omnibus peccatis commissis et confessis penitentiam non compleverunt. et si compleverunt non tamen satis deuote et contrite. et isti habent spem redemptionis. et isti sunt pro quibus celebrantur missae. et pro quibus fiunt suffragia. elemosyne et communes spiritus in ecclesiis orationes. Quarta mansio est alius beatorum. et dicitur secundum abraham. et

Mansiones
quatuor

2.

3.

4.

Summula Raymundi

ad ista veniunt ante legem noua patres antiqui morientes sine peccato mortali. de qua dicit dominus in euangelio de diuiti et Lazaro Luca. xvi. Factum est autem ut moreretur mendicis. et portatus est ab angelis in sinum abrahe. Sed tamen illa mansio destructa est per christum. quia christus post suam resurrectionem illam mansionem destruxit et omnes animas ibi deprehensas in vitam eternam perduxit. Item ex quo hic fit mentio de suffragiis mortuorum. tunc dubitaret quis que tamen sunt illa suffragia que animabus prodesse possunt. Respondet beatus Gregorius. quod sunt quatuor videlicet preces. missae. elemosine. et ieiunia. Per ista enim quatuor minuuntur peccata in purgatorio. vnde. Dissa. preces. dona. ieiunia. quatuor ista. Absoluunt animas quas ardens detinet ignis.

Item dubitatur. vtrum pena purgatorii sit equalis pene infernali. Respondetur quod sic quantum ad tormentum. sed tamen illa est diuina. quia pena purgatorii est temporalis et transitoria. infernalis vero eterna. Etiam iste autem in purgatorio habet consolationem propter spem redemptionis. Iste autem autem qui sunt in inferno nullam habent consolationem. quia sciunt se esse eternam damnatos.

Item queritur. vtrum pena in purgatorio sit maior pena totius mundi. Respondetur coiter loquendo. tunc pena purgatorii est maior et crudelior omni pena huius mundi. sed tamen potest esse minor quam iuxta gravitatem criminis.

Item. vtrum ignis purgatorii sit corporalis vel spiritalis. Respondetur secundum beatum Gregorium quod in purgatorio est ignis corporalis qui est idem ignis in specie cum igne infernali. Sed diceret quis. inter agens et patiens debet esse proportio. primo de generatione. sed inter corpale et spirituale non est proportio. ergo anima non punitur igne corporali. Respondetur. naturaliter hoc tene esset verum quod concluditur per argumentum. sed autem patuit ibi ex diuina admissione et ordinatione et non naturaliter.

Item queritur. vtrum purgatoriu maneat post nouissimum diem. Respondetur simpliciter quod non. quia deus et natura nihil faciunt frustra. primo celi. sed post nouissimum diem nulla erit pena transitoria. sed omnis anima aut saluat aut damnatur. si saluat tunc ascendit in altitudinem summe deitatis et vere beatitudinis. si damnatur tunc descendit in profunditatem inferni. igitur post tunc poneretur frustra purgatorium.

Etiam queritur. vtrum celebrare missam pro anima vna iuuat omnes alias animas. Respondetur quod celebratio pro vna speciali anima generaliter prodest omnibus animabus existentibus in purgatorio quo ad liberationem. sed tamen illi anime specialiter prodest quo ad honorem. Exemplum. sicut candela ponitur ante principem ad eius honorem. tamen omnibus assistentibus lucet. Item queritur. vtrum peccator existens in mortali peccato bona operationem pro defunctis faciendo possit animas absoluere a pena purgatorii. Respondetur. aliquem facere bona opera pro defunctis intelligitur dupliciter. Uno modo secundum se et absolute. Alio modo in quantum est minister ecclesie. Primo modo si peccator existens in peccato mortali facit aliquod bona opera pro defunctis secundum se et proprio nutu et motu et non in virtute ecclesie. tunc illa suffragia non prosunt animabus in purgatorio existentibus. ut dicit sanctus Thomas de aquino. Si vero illa operatio per hominem hominem fieret in quantum est minister ecclesie. et in numero fidelium. tunc eius suffragia prosunt anime.

Item queritur. vtrum purgatorium sit pars inferni. Respondetur

q purgatoriu est duplex. scz spale z puatum. Et tunc vltorius dicatur q purgatoriu spale est puatum ipi inferno. z ad illud mittunt aie q de co muni lege sunt puniede. Et illud pz p beatu Gregoriu in libro dyalogor rii. vbi dr q in eode igne purgant. Sz purgatoriu puatum fm beatu Gregoriu est in diuersis ptijs mundi. na quedā aie puniunt in glacie. qdam in aere. quedā in siluis. qdā in deserto. quedā in sterqlinijs. z sic de alijs ptijs bus huius mudi. ¶ Itē querit quare xps descēdit ad inferna. Rñdet sanctus Tho. de aqno dices. q sicut xps verus hō factus venit in hūc mundū vt p penitentiā corpalem esset lumē mudi. sic ad infernū venit p diuinitatis maiestate vt esset lumē sanctorū patz in limbo inferni existentium qz xps defunctus fm humanitatē iuit ad inferna potenter z redemit oēs qui in hoc mudo nō pxiā volūtate. sz humanitatis fragilitate ceciderunt in peccata. sicut erāt sancti patres z pphete z pphiles. ¶ Itē querit quādo xps descēdit ad inferna an tūc defuit angelis in celo. Ad hoc rñdet sanctus Augustinus. q qūis xps verus deus z hō fuit in hoc mudo. tamē pñtia diuinitas z claritas eius nūqz defuit angelis in celo. z ergo vult sanctus Augustinus q xps descendit ad inferna tali claritate z potētia quali coram angelis fulgebat in celesti hierarchia. ¶ Item qritur. vtrum hū q nō cōplent satisfactōem in vita pñti z cū hoc moriunt. an iuste pena purgatorij puniātur. Rēspōdetur q illi q nō pñlent penitentiā in pñti vita et si moriūtur iuste puniuntur pena purgatorij. qz dr magister in sentētijs Purgandus est igne purgatiōis q in aliud seculum detulit fructū pñssionis. De illo igne purgatorij dr beatus Aug. q ignis purgatorij si nō sit eternus miro tū mō grauis est. supat em oēm penā quā hō vnqz passus ē vel pati p in hac vita. Sicut em depictus ignis ad ignem reale se hz. sic sūt ignis pñtis seculi infernali pparat. De carcere infernali eterne damnationis dr in quodam sermone. Carcer penalis est hōi qn manibz z pedibz vincularur. sed penaliōr qn tenebris pñuis includit. penaliōsimus tamē qn pñue fletibz z dentū stridoribz angustiat. Talis erit carcer infernalis de quo dr Zachari. xxiij. Ligatis manibz z pedibz mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus z stridor dentū. In isto igne eterno diuersi sunt tortores. vñ metrice dr. Sūt ibi tortores serpentibz horridiores Deformes nigri. sed nō ad verbera pigri. Nunqz lassant sed sp ad hec renouātur. De tali em igne nulla est redemptio absolute loquendo. licet tene de igne purgatiōis vt supra dictū est. ¶ Itē querit quare sacerdos an collesctā saluat populū dicēdo. dñs vobiscū. z pñs rñdet. z cū spū tuo. Ad h est dicendū q hec salutatio (dñs vobiscū) sumpta est ex libro Ruth. caplo secdo. vbi legit q Booz salutauit mellores suos. Et est sentētia illi. dñs vobiscū. i. in petitiōibz bonū tribuat affectū vt in vobis maneat. pces vestras exaudiat. grām pferat. z pñia tribuat. Et chorus rñdet. z cum spū tuo. id est dñs sit in te q spū tuū innouet q sit in visceribz tuis. quia nō exaudiat pces illius q nō hz spū sanctū rectū. quasi chorus z populus dicat. tu nobis hoc optas dicēdo. dominus vobiscū. ideo nos discimus. z cum spū tuo sit dominus vt valeas nobis hoc impetrare. vel potest dici q per hoc quod dicat chorus. z cum spū tuo. datur intellēgi q sacerdos debet esse totus spūalis. vt sit sensus. z cum spū tuo

Summula Raymūdi

Id est dñs qui est in ore tuo sit etiam in corde tuo et in mente tua. Deinde sacerdos dicit. Oremus. in signum q̄ christus in hortu fuit tristis et merens patrem q̄ rogavit ut auferret a se calicē passionis amarissime quez bibiturus erat quando dixit discipulis suis. orate ne intretis in tentationem. ut habetur Mathei. xvi. capitulo.

Item queritur. quare collecta sequitur kyrieleyson et gloria in excelsis cum legitur missa. Odm q̄ ratio ordinis illius est ista. qm̄ nuncq̄ fieri potest recta aut vera petitio ad dominū deum nisi mens precantis fuerit humiliata et prostrata ab omni superbia atq̄ vana cogitatione alienata. quoniam humiliatum cor deus nō spernit. sed exaudir. iuxta illud psalmiste. Cor contritum et humiliatum deus nō despiciet. Sed huiusmodi humilitatio significatur cum canitur aut legitur kyrieleyson quod interpretatur domine miserere. Secundo debet fieri quedam eleuatio mentis perentis in deum ut tota eius cogitatio in deum flectatur. quod significatur cum legitur aut canitur gloria in excelsis quod est laus angelorum per quam laudem mens hominis eleuatur et in deum totaliter tendit. et tunc sequitur petitio que fit in collecta.

est s̄ aliq̄ s̄ in diuinis .i. postea
Si collecta patrem prenominat. ut tamen infra
.i. memoria .i. filij collecte .i. cludas s̄ dñm nrm̄ iesuz zc.
Mentio sit prolis. in fine legas per eundem
.i. memoria .i. filij s̄ nostz .i. clude
Mentio si nulla sit prolis. per dominum dic
.i. pponit s̄ collecta .i. filij .i. sine mentioe facta de patre
Si precedit in hac nomen nati. sine patre
s̄ et regnas zc. .i. finit s̄ collecta.

Qui cum patre deo viuis concluditur ista

s̄ spūsc̄i de⁹ .i. cludas .i. si mentio fit de spūsc̄o

Eiusdem dicas si spiritus intus habetur

¶ In hac pre Raymūdus determinat de collectis dicēdis etiā in alijs festiuitatib⁹. Et diuidit in duas ptes In p̄ma determinat de fine collectaz. In sc̄da determinat de p̄ncipijs collectaz. Sc̄da ibi (Omnib⁹ oremus) Quātum ad p̄mam partē ex tra eliciuntur quattuor regule. Quarū p̄ma talis est. si aliqua collecta dirigir ad patrem et in ea fit mentio de per⁹ sona filij. tunc debet concludi per illud relatiuum. per eūdem. dicendo. per eundem dominum nostrum iesum christum zc. Secūda regula. si in aliqua collecta fit mentio de solo patre et non de filio tunc in fine illius collecte debet legi per dominum nostrum. ut patet in omnib⁹ collectis dominicalibus et ferialibus. sicut in Parce domine. Parce peccatis zc. Tercia regula est. si in aliqua collecta mentio fit de solo filio et nō de patre. tūc talis collecta debet sic concludi. qui cum deo patre viuis et regnas. ut patet ibi. Deus q̄ crucē sanctā ascendisti. ibi solum fit mentio de filio. qz filius ascendit crucem. ergo debet sic concludi sicut dicit regula. Quarta regula. quādo cūq̄ fit mentio de spiritu sancto tunc in fine illius collecte debet

bet poni illud relatiuū eiusdem. vt patet in hac collecta. Deus q̄ corda fīz delium. Ibi namq; fit mentio de spīritu sancto. ergo debet sic concludi Per dominum nostrum iesum christum filium tuum qui tecuz viuit ⁊ regnat in vnitāte eiusdem spīritu sancti ⁊c.

¶ Notādum q̄ vltra illas regulas in littera positas. ponuntur alie regule. Quarū prima est ista. quādo in pncipio collecte fit mentio de patre ⁊ in fine de filio ⁊ de spīritu sancto. tunc talis collecta debet concludi per eundem quo ad filium. ⁊ debet addi eiusdem quo ad spīritu sanctum. vt sic.

¶ Per eūdem dominum nostrum iesum christum filium tuum. sic q̄ in fī ne addatur. eiusdem spīritu sancti ⁊c. vt patz ibi. Omnipotens sempiternus deus ⁊c. Secunda regula est. quādo cūq; in aliqua collecta fit mentio de filio ⁊ de spīritu sancto. tunc talis collecta debet concludi per eundem quo ad filium. ⁊ debet addi eiusdem quo ad spīritu sanctum. vñ? Per dominum dicat cum pater p̄el byter orat. Cum christum memorat p̄ eundem dicere debet. Filio si loqueris qui viuis dicere debes. Qui rectū si sit collecta finis in illo. Si spīritus almus eiusdem dicere debes. Alia regula. in quacūq; collecta ponitur illa dictio verbum redemptor vel vnigenitus tunc semper talis collecta debet cōcludi per eundem. ⁊ ratio illius est ista. quia illa mentionem faciunt de filio.

¶ Item notādum q̄ omnes collecte simul concluduntur per illam clausulam. per dominum nostrum. Et ratio est. quia omnis oratio nostra debet fieri in nomine filij ad patrem. vnde in euangelio Joānis decimo sexto dicit dñs. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.

¶ Item notandum. collecta proprie dicitur eo vocabulo. quia antiquitus quādo Romani voluerunt transire cum reliquijs. tunc ipis venientibus super populum collectum talis collecta dicebatur. sicut verba orationum dicebantur. que verba postmodū dicta collecte a populo appellabantur. ideo dicitur collecta. quia ipse sacerdos collegit omnes orationes christi fidelium. ⁊ petiuit pro omnibus christi fidelibus in fide catholica existentibus. et sic rōne illius petitionis in conclusione dicitur collecta.

¶ Item ex quo hic fit mentio de collectis dicendis in missa. tunc necessarium est vt sciatur numerus collectarum in diuino officio dicendarum. ne aliquis ex ignorantia huiusmodi numeri in errorem incidat qui summos pere in tam summo diuinoq; officio precauendus est. Pro quo sciendum q̄ numerus collectarum in diuino officio misse dicendarum semper debet esse impar sic q̄ nunq; dicantur due collecte quattuor vel sex. sed vna vel tres vel quinq; vel septem. vna propter vnitatem ecclē. sed tres propter reuerentiam trinitatis. sed quinq; propter quinq; vulnera iesu christi. et septem propter septem petitiones quas christus docuit. ⁊ illum numerus nullus excedere debet ne astantes atredientur. Sed tamen beatus Gregorius facit exceptionem dicens. si in summo festo occurrit aliquod festū. tūc possunt legi due collecte sub vna conclusione. sicut in die Stephani protomartyris. vbi prima collecta legetur de sancto. secunda de natiuitate christi. similiter in die innocentium leguntur quattuor collecte. prima de innocentibus. secunda de natiuitate christi. tertia de sancto Joāne. ⁊ quarta de sancto Stephano.

Sūmula Raymundi

Item notandū. sacerdos dicens aliquā collectā discoopto capite dice
re debet. et sicut presul siue ep̄s infulam deponere debet et debet tenere vultū
versus orientē et stans eleuatis manibz. **O**ic̄ p̄mo q̄ debet stare discoopto
ro capite in signum illius q̄ mūdus debet esse ab om̄i peccato. et debet ha
bere verā intentiōem ad ip̄m deū. et sp̄aliter p̄pter illud q̄ inter deū et sacer
dotē nullū debet esse mediū. s̄ debent esse vni in celebratiōe tāti diuini offi
cij. ideo in signū huius vnionis discooptus esse d̄z. **I**tem debet retinere vultū
tum versus orientē in signū ortus ip̄ius filij dei. q̄ pater in diuinis nō su
dicat quēq̄. s̄ om̄e iudiciū dedit filio suo. iō ad reuerentiā sui ortus et na
tuitatis. tūc oēs orōnes in diuino officio misse sūt versus orientē. **I**tem d̄z
stare extensis manibz. q̄ sicut q̄i **M**oyles orabat p̄ra aduersarios suos
Exo di. vii. tūc duo tenuerunt ei brachia. et sic adhuc in Romana eccl̄a cū
dñs apostolicus celebrat tūc duo sustinent ei manus in signum huius q̄
xp̄s filius dei pendebat in cruce extensis manibus

Item notandū. q̄ in fine cuiuslibet collecte d̄z. p̄ oīa secula seculorū
qd̄ multis modis exponit̄. **U**no mō p̄sequitiue. vt p̄ oīa secula seculorū.
id est p̄ oēs generatiōes nūc et in futuro. q̄ filius dei sp̄ regnat cū patre suo
in qualiter generatiōe. **A**lio modo sic exponitur. p̄ oīa secula seculorū. q̄
fiat ibi antihonomaia. id est excellentia. vt dicimus cantica canticorū. secu
la seculorū. **T**ercio modo exponit̄. p̄ oīa zc. i. sicut filius regnat ab eterno cū
patre. sic adhuc regnat p̄ oīa secula seculorū. id est in eternū et vltra. **E**t tūc
chorus respondet. amē. et hoc vno modo exponitur dupl̄. **U**no modo
put respicit ip̄am orōnem. et tunc est sensus sicut vos optatis in oratiōe pe
tendo. sicut etiam opto q̄ fiat. **A**lio modo exponit̄. put respicit p̄clusionem
orōnis. et tunc est signū p̄firmatiōis. vt amē. i. verū est qd̄ tu dicis. videlicet
q̄ filius in eternū regnat cū patre. **S**ed diceret. quare hoc addit̄ in colle
ctis. **R**esponderetur q̄ hoc additur p̄pter aliquos viles hereticos qui dī
cunt q̄ lucifer q̄ detestus est in p̄fundo inferni adhuc sit regnaturus. et q̄ le
uari debeat ad astra et regnare in secula seculorū. modo p̄pter illam heresim
destruendā addit̄ illa clausula collectis in q̄bus p̄cludit̄ q̄ xp̄s cum patre
sit regnaturus in secula seculorū

Ultimo est notandū de casibz. **P**rimus casus est iste. si sacerdos in
fra canone p̄pter aliquā magnā debilitatē corp̄is recederet de altari. vtrū
alter sacerdos p̄t p̄ ip̄o missam p̄ficere. **R**esponderetur q̄ si dubiū est an talis
hostia sit p̄secrata a tali sacerdote an nō. et si in casu esset p̄secrata. tunc
ip̄a debet referuari in loco p̄secrato sic q̄ tunc alter sacerdos p̄t incipere de
nouo missam et p̄ficere alteram hostiā cū p̄ma p̄pter dubiū remouendum.
Et rō est. q̄ vnum sacramētum debet confici ab vno sacerdote vel minist
stro. et sic tūc eodē mō dicendū est de sanguine xp̄i. **S**cd̄s casus est iste. si
sacerdos p̄ficeret corpus xp̄i. et si eum inuaderet magna infirmitas. ita q̄
moreret̄ circa altare. tunc dubiū esset vtrū alter sacerdos posset accedere cō
plendo partem misse. **A**d hoc respondēt antiqui q̄ nō est necesse in tali ca
su missam a p̄ncipio inchoari. **S**i autem aliquis sine necessitate absq̄ p̄
riculo mortis nō perficeret missam inceptam. tunc talis peccat mortaliter
et deberet excommunicari. **A**lij respondent ad casum et melius q̄ si sacer
dos moreretur post p̄secratiōem tunc talis hostia debet conseruari in loco

consecrato. et tunc alter sacerdos potest accedere et incipere missam de nouo.
 Ex quo sequitur quod si sacerdos ante eleuationem hostie interficeret tunc talis hostia deberet reservari in loco consecrato et non deberet alter accedere ad perficiendum istam missam. ¶ Tertius casus. si animal brutum tangeret hostiam consecratam et comederet ipsam. utrum tale animal comederet verum corpus christi. Respondetur secundum beatum Innocentium quod non. quia accito mus vel aliquod animal brutum comederet. tunc amplius desinit esse corpus christi. Ubi nota. quod cumque non bene custodiret sacramentum talis debet penitere quadraginta diebus. Sed quando tale sacramentum perdiderit tunc debet penitere ultra. ut habetur extra in decretis. ¶ Quartus casus. si sacerdos leuaret corpus christi et veniret columba vel alia avis et reciperet corpus christi de manibus sacerdotis. utrum talis avis esset excommunicanda. Et videtur quod sic. quia omne committens sacrilegium est excommunicandum. sed illa avis est homini. ergo etc. Ad hoc respondetur quod illa avis non sit excommunicanda. et ratio est. quia sola animalia rationalia sunt excommunicanda. sed hec avis non est huiusmodi. igitur etc. ¶ Quintus casus est iste. utrum aliqua sunt impedimenta que possunt impedire sacerdotem ne corpus christi digne conficeret. Respondetur quod duplex est impedimentum. Nam primum impedimentum oritur ex pena. secundum autem ex culpa. Vnde pena est duplex. scilicet canonica et naturalis. Nam pena canonica dicitur excommunicatio. scilicet ecclesie prohibitio et officii suspensio. sed pena naturalis illa fundatur super defectus naturales ipsius corporis. sicut est carentia brachii et cecitas visus. Sed culpa etiam est duplex. nam quedam est culpa mortalis. et quedam venialis. modo secundum hoc respondetur ad casum predictum quod culpa mortalis impedit sacerdotem quod non potest digne celebrare. Nam si celebraret in culpa mortali. tunc ipse duplicaret peccatum mortale. nam unum peccatum mortale committeret in sumendo. et aliud committeret in conficiendo. Sed culpa venialis non impedit. sed de primo impedimento dictum est prius in casibus quoad primam partem. sed secunda eius pars nota est de se. ¶ Sextus casus. vir viciatus vel mutilatus in una manu potest celebrare. Respondetur quod si talis mutilatio sit notabilis. tunc non potest celebrare nisi papa secum dispensauerit. Si autem illa mutilatio non est notabilis sic quod potest stare sine scandalo populi tunc potest celebrare missam. Et specialiter si illa mutilatio esset in pollice tunc ille non debet celebrare. Et illud habetur plenius extra in de corpore viciato. capitulo. Glorificato. ubi legitur de quodam abbate qui fuit priuatus ab officio suo propter defectum manus. ¶ Septimus casus. vir mutilatio digitorum impedit celebratorem. Respondetur quod non. sicut patet extra de corpore viciato. presbyter. Nam ibidem dicitur quod si aliquis caret pollice vel indice quod non posset celebrare. quia non posset fieri sine scandalo populi. sed carentia aliorum digitorum siue mutilatio non obstat. ¶ Octauus casus. utrum carens testiculis siue virilibus per abscissionem. potest celebrare missam. Respondetur quod aliquis caret virilibus dupliciter. Uno modo propter medicinam. videlicet ut posset euadere lepram vel aliam infirmitatem. ita quod testiculi ei sunt abscissi gratia necessitatis. tunc potest celebrare missam. Alio modo aliquis caret virilibus sine necessitate. ita quod priuatus est eis propter euadere fornicationem siue accipere meretricios. tunc talis

Summula Kaymūdi

^{s^c dicere} ^{inhitemus.}
Omnibus oremus exorcistis prohibemus
^{s^c collecte} ^{s^c nrm .i. nō admittō}
His ego non finem concludere p^r dominum dō
Sed per eum qui venturus est iudicare per ignem
Per d^ominum p^rima finita quattuor addas
^{s^c collectas sub una p^relusione} ^{summi.}
Sive duas misse collectas si tibi festum
^{collectas} ^{s^c in summis festis}
Occurrit, nullas vt supra diximus addas.

Per d' omnium prima finita quattuor addas
^{s^c collectas sub vna p^oclusionone summū.}
 Sine duas misse collectas si tibi festum
^{collectas s^c in summis festis}
 Occurrit. nullas vt supra diximus addas.

Folium XV

In ista pte magister determinat de principijs collectar. Et diuidit ista in duas pres. in pma facit qd dictu est. in scda pte determinat de collectis comunibz dicendis in pmunibz festiuitatibz. Scda ps ibi (Per dñm pma 2c) Et legat ista siml. vult ergo autor pmo inhiterem qd dñ in decretis et in iure q nullus exorcista dz dicere in principio collecte. oremus. nec in fine dz dicere. p dñm nostr. sed in fine collecte dz dicere. p eū q venturus est iudicare viuos et mortuos et seculū p ignē. Deinde magister subdit de collectis dicendis in pmunibz festiuitatibz dicēs. qñ pñ pter in pmunibz festiuitatibz finit pma collecta ad quā sibi respōsum est. Si tūc qtuor vel duas vult legere collectas hoc dz fieri sub vna pclusionē. Et hoc nūq dz fieri in summis festis. qz ibi tñ vna collecta dz dici vt supra dictū est.

Circa istam notandū. ordines sunt duplices. nā qdam vocant ordines minores. et reliqui vocant ordines maiores. Ordines minores sunt qtuor. Quorū pimus vocat ostiariatus. et ille hz nomē suū ab ostio siue a ianua. et officium illoz est q debent ostiū ecclie custodire ne heretici. excommunicati. et iudei p illam intrent. vel etiā animalia irrōnalia cultum dei impediētia. Et hunc ordinem xps instituit qñ eiecit ementes et vendentes de templo. Scds ordo minor vocatur lectionatus habens nomen a lectione. et officium illoz est q debent legere lectiones et pphetias. et illuz ordinem xps instituit qñ ipis sanctis pphetis p spiritū sanctū sapiam inspirauit. Tercius ordo minor dz exorcistatus. Exorcisto grece idem est qd depellere vel pūrare latine. et illorum officium est q debent depellere siue cōpūrare demones ab obsessis. et illum ordinem instituit christ⁹ quādo plures demones expulit ab obsessis. Et nō distinguitur fm aliquos ille ordo a sequenti. Quartus ordo dicitur accolitus. quod intantū valet sicut ceroferarius. et dicitur quasi portans ceram vel candelam. et hunc ordinem instituit christus cum dixit. ego sum lux mundi. Johannis. ix. Et dicuntur isti quatuor ordines minores ideo. quia nō ligant aliquem habentem eos. quia ille qui eos habet adhuc potest vxorari siue se i matrimonii transferre. Sed ordines maiores etiam sunt quatuor. Quorum primus vocatur subdiaconatus et hunc christus instituit quando pcinxit se lintheo. et officium illorum est legere epistolas. Johis. xi. caplo. Secund⁹ ordo maior dicitur diaconatus. et officium illorum est q legere debent euangelia. Et hunc ordinem dominus instituit quādo auctoritatem apostolis in pdicando donauit. Marci. vi. Tercius vocatur pbyteratus et officium illorum est q possunt consecrare corpus domini. et hūc christ⁹ instituit cum panem et vinum benedixit et suis discipulis ad manducandū porrexit Marci. xvi. Quartus vocatur episcopatus. et hunc christ⁹ instituit qñ se p redemptionē humani generis offerebat in ara crucis. Marci. xv. Et officium illoz est offerre christū. Sed diceret quis. vtrū ne ordo episcopatus sit distinctus ab alijs ordinibz maioribz Respondetur q nō. quia habet psecrare corpus domini et pficere sicut simplex sacerdos. sed tene dignitas que sibi est supaddita illa est distincta. licet nō sit specialis ordo. Et dicitur maiores pro tato. quia non possunt retrocedere ita q aliquis habens vnum ex ipis non pōt vxorari. Et inter omnes illos exorcistis solūmodo inhiteretur q non debent dicere. oremus. in principio colē

Summula Raymundi

lectay. Et per exorcistas intelligimus quattuor ordines minores.
¶ Ultimo notandū de casibz. Primus est iste. vtz sacerdos facies pol-
 lutōnem nocturnalem die sequenti possit celebrare missam. Ad hoc respō-
 detur cum distinctione. Nam illa pollutio quandoq; prouenit ex superabū-
 dantia materie non potentis retineri in valis seminalibus propter debi-
 litatem virtutis retentive. et quando talis pollutio sic causatur tunc non
 prohibet celebratōnem missę. Alio modo prouenit talis pollutio ex crapu-
 la et ex supflua comestione. et illa causat peccatum mortale et prohibet cele-
 bratōnem missę. nisi sollemnitates ex necessitate occurrerent. Tercio proue-
 nit talis pollutio ex pcedenti cogitatōne. et illa pollutio tantū peccat quā-
 tum pcedens cogitatio promeruit. Nam si pcedens cogitatio fuit pecca-
 tum veniale. tunc talis pollutio erit etiam veniale peccatum. et tunc illa
 pollutio non prohibet celebratōnem missę. Si autem pcedens cogitatio
 fuit peccatum mortale. tunc talis pollutio etiam erit peccatum mortale. et
 tunc illa pollutio prohibet celebratōnem missę. **¶** Secundus casus. vtrum
 sacerdos curatus peccat denegando corpus christi deuote petenti. Vel
 sic. vtrum sacerdos peccat denegando corpus christi deuote penitenti. Ad
 hoc respondetur q; sic. et ratio illius est talis. Nam qui retinet rem alteri-
 us sine voluntate eius ille dicitur esse fur et peccat. sed petens corpus chri-
 sti ille perit rem suam propriam. ergo talis sacerdos sic denegando cor-
 pus christi fur reputatur. Minor probatur. quia qui deuote petit corpus
 christi ille perit salutem propriam. ergo si sacerdos sibi denegauerit tunc
 pereret corpus christi. vtrum esset sibi prebendum vel non. Respondetur
 q; licite potest ei abnegare. quia dicit beatus Augustinus q; singulis die-
 bus sumere corpus christi nō laudo nec vitupero. Sed quilibet christia-
 nus existens deuotus et sine peccatis mortalibus singulis diebus domi-
 nicis potest sumere corpus christi. **¶** Tercius casus est iste. vtrum corpus
 dominicum possit denegari petenti existenti in peccato mortali. Ibi res-
 pōdetur cum distinctione. nam si hoc peccatum mortale sit publicum
 tunc potest illi denegare corpus dominicum alis non. Et hoc patet sic. quia
 christus in cena dedit corpus suum iude Dathai. xxi. quem iudam im-
 mediate dyabolus intrauit. sic etiam esset de alio homine qui illud vene-
 rabile corpus sumeret in peccatis mortalibus. Si autē tale peccatum est
 occultum tunc nō debet illi denegari corpus christi. et ratio est. quia sancta
 mater ecclesia nō iudicat de occultis. sed tm de manifestis. Alij sic respon-
 dent pariformiter ad causam. vel talis est in peccato mortali occulte vltima
 nifeste. si manifeste tunc debet sibi denegari corpus dominicum. quia alis
 faceret irreuerentiā tali sacramento. si autem fuerit occulte in tali peccato
 mortali tunc non debet illi denegare. **¶** Quartus casus est iste. sacerdos
 videns vsurarium in multitudine populi accedere ad altare timens scan-
 dalum in populo abnegando sibi corpus christi. recipit duas hostias nō
 consecratas et inter illas dat vnum grossum huic vsurario qui recedens ab
 altari pcepit grossum in ore. incipitq; penitere et flere propter peccata sua
 putans corpus christi esse transmutatū in grossum propter sua peccata. et
 sic incipit se convertere ad christum omnia sua bona distribuens pauperibz

bus faciēdo emēdā. tunc queritur. vtrum sacerdos ille sit degradandus vel ab officio deponēdus. Et videt q nō. qz pueritudo peccatorē maximū gaudiū deo z angelis pparat. ergo ille sacerdos potius est colēdus qz deponēdus ab officio z excoicandus. Rēspōdet q talis sacerdos ē suspēdus ab officio suo. qz hostias nō psecratis tradidit cōicātī ydolatriā cōmittēdo. nā homies astātes adorauerūt istas hostias tanqz psecratis. q talis sacerdos maxime peccauit. z q ipse tenet psteri. pnia at ppleta epus suus misericorditer psecū dispēlare. ¶ Quintus casus est iste. vtz sacerdos nō ieiunus in aliquibz casibz possit celebrare. Rēdet q sic. z st tres casus in nūero. Quorū primus est iste. si sacerdos lauaret os siue faciē suā et eo nesciēte deglutiret tres guttas vel qtuor tūc post hoc celebrare possit. sed sciēter facere nō debet. Scōs est. qn sacerdos gustat vinū z si immedieate expueret adhuc possit celebrare. Tercus si sacerdos caret hostijs z post pādium deberet ire ad infirmos siue ad aliquē agonizantē tūc possit celebrare z etiā psecrare. Et rō huius est ista. qz licet talis sacerdos debilis est ad tantū diuinū officiū exequēdū z indispositus. tū vtiqz melius est infringere statutū inferioris qz supioris. Nā pceptū est celebrare ieiunio stomacho. z hoc institutū est a sede aplice. sed pceptū supioris est ptegere infirmis salutē z antidotū. id ē remediū qd ē verū corpus xpi. ¶ Sextus casus. vtrum sacerdos incidēs in paralytū in manibz vel in aliāz grauē infirmitatē sic q hostiā nō possit eleuare. an hmoi sibi eēt pctm Rēdet q nō. qz eleuatio hostie psecrare nō est de eēntiā illius sacramēti. Sed si qz temerarie obmitteret ille mortali peccaret. qz infringeret formā scē mris ecclesie a sede Romana institutam. ¶ Sz diceret. quō q sacerdos qui incidit in paralytū in manibz ita q nō potest eleuare hostiā psecratā debet se habere. an dz sumere corpus xpi cū tū man nō possit mouere Rēdetur breuiter q dz sumere cū lingua. ¶ Septim⁹ casus est iste. vtz sacerdos veniēs ad medietatē misse vel vsqz ad canonē. z si tūc pteru⁹ minister ab eo recederet. an tūc vltērius possit missam celebrare. Rēdet q sic. videlicet q licite z pueniēter possit celebrare. qz maior ē vtilitas pficiēdi missam qm respiciēdo ministrū q recessit. Et simili mō ē dicēdum si fuerit incendiūz alicui⁹ edificij sub tali pditione si iste minister recederet ab eo ipse vltērius potest celebrare missam. ¶ Octau⁹ casus. vtz sacerdos tenet singulis diebus celebrare missam. Rēdet sub tali dīstīncōne. q si sacerdotes sint cōducti p pmo ad celebrādū missam. tūc debēt qtidie celebrare. nā sacerdotes neminē debēt defraudare. Si autē sacerdos ē curat⁹ tūc dz q semp debet celebrare nisi obstarēt notabile impedimētū. nam in sacra scriptura de omnis viues de altari dz seruire altari. sed talis sacerdos viuit de altari tolles patrimonij xpi z laute viues de altari. ergo etiā debet seruire altari z missam qtidie celebrare. vt pz extra de celebratōe. ¶ Non⁹ casus ē iste. si sacerdos intēderet psecrare sex hostias. z eo nesciēte postea inueniret septē vel octo. tunc qritur. vtrū omēs illas hostias psecrauit vel tū sex. Rēspōdet qm aliqs doctores q qlitet sacerdotū p ecclesiastica doctrina dz seruare q in psecratōe hostiaz nūqz dz selimitare ad aliquē certū numēz propter tale dubiū remouēdū. sz sua intētio debet esse illa q omnes hostias ibi positas vult psecrare. Alij dicūt q tales hostie debēt sumi cū pditione

Summula Raymundi

scz sic dicēdo. si non es corpus xpī te vt panem manduco. Si vero es cor-
pus christi proficias in vitam eternam.

¶ De psecratione corporis et sanguinis christi

s^c tu sacerdos pparas darius s^c calici

Quando paras calicem tunc vinum purius illi

.i. puā guttā de aq̄ .i. nō fetida

Infundas. et aque modicum q̄ ⁊ illa recens sit

.i. pura .i. hostia psecrada s^c incēso .i. celebres

Munda sit oblata. nunq̄ sine lumine cantes

.i. oblata psecrada sacerdotes s^c hostiā

Hostia sit modica sic presbyteri faciant hanc

.i. mūda expositio huius lre darius pz in pūctis

Eandida. triticea. tenuis non magna. rotunda

.i. carēs fermento s^c psecrada

Expers fermenti. non salsa sit hostia christi

Spernitur oblata duplex. vel a terra leuata

Fracta. vel inflata. vel discolor. aut maculata

¶ Prius autor determinauit de missis ⁊ istis q̄ p̄tinet ad missam q̄ ad miz-
mey collectay. h̄ iā determinat de istis q̄ p̄tinet ad psecratōem corporis ⁊
sanguinis xpī. Et ponit q̄ttuor regulas. Quar p̄ma tal̄ ē. qm̄ tu paras
sei disponis calicē ad p̄ficiēdū sanguinē xpī. tūc p̄us infundas darius vt
nū qd̄ poteris respire ⁊ tūc sup̄ad des modici de aq̄ q̄ recēs ē ⁊ mūda. Se-
cūda regula talis ē. q̄ oblata dz ēē mūda ⁊ figurata q̄ dz psecrari. ḡ sacer-
dos volēs celebrare missam dz eligere oblata purā ⁊ mūda nō fractā. Et
talis oblata dz ēē de tritico ⁊ nō de siligine nec alio frumēto. Tercia regu-
la ē talis. q̄ ip̄e presbyter dz facere ⁊ p̄insere oblata. Quarta regula. q̄ ip̄e
sacerdos nūq̄ dz celebrare diuinū officiū misse sine lumine

¶ Notādū circa lram q̄ lra dē (Qm̄ paras calicē) vñ h̄ nomen calix h̄
plura scata. vt p̄t in equocis. om̄ssis q̄ ad p̄ns oibz alijs scatis h̄ nomē
calix sumit h̄ dupl̄. Vno mō cap̄it p̄ passionē xpī. vñ in passionē habet
Mat̄h. xvi. Pater si fieri p̄t transeat a me calix iste ⁊c. Itē alibi in sacra-
scriptura. Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sum. ibi sc̄at passionē.
Alio calix accip̄it p̄ isto vase in q̄ p̄ficiū corp⁹ ⁊ sanguis xpī. ⁊ sic cap̄it h̄.
¶ Scdo notādū. q̄ talis calix fm̄ determinationē Romane ecclesie
debet in se habere materiā q̄ ē aurum ⁊ argētum. ⁊ nō dz in se habere mate-
riam lignēā. id ē q̄ talis nō debet ēē factus de ligno. ⁊ hoc p̄pter porositā-
tem ligni. q̄ al̄s sanguis xpī p̄ poros trāsiret. q̄ materia lignea ē porosa ⁊
aerea. ergo calix non debet ēē ligneus ne sanguis xpī subintrāns illos po-
ros lateat ibi ⁊ putrescat. vt fuit tēpore Bonifacij. Nec etiā calix debet esse
de vitris p̄pter eius fragilitatē. vt fuit tēpore Severini. Etiam calix non
debet ēē lapideus p̄pter grossitiem ⁊ ineptitudinē illius materie. Nec etiā

debet esse de plūbo vel de auricalco vel de cupro ppter putrefactionē illorū metalloꝝ. qz illa metalla sunt ferida et mali odoris. g ex eis nō dī fieri calix. ne sacerdos puoceat vomitū. sed dī ē de argēto et auro. vt Urban⁹ instituit. vñ? Ligna bonifacius. vitrū seuerin⁹ habebat. Post h̄ vrbano argetea vasa tenebat. Sed si paup̄tas ecclie intm̄ in aliq̄ regione dilataretur ita qz nec haberet aurū nec argētū. tūc ex dispensatōe ipsius pape calix p̄ fieri de stāno vel auricalco. S3 in multis regionib⁹ calices sunt de cupro. qd licz bñ. sed tñ adhuc requiritur qz sint deaurati

Tercio notādū. qre in p̄secratōe sanguis mixtio sit vini cū aq̄. de quo pnt assignari q̄ttuor cause. Quaz p̄ma ē. qz xps h̄ instituit in cena qñ instituebat corp⁹ et sanguinē. g vt ipm̄ imitemur tūc vinū p̄miscet aq̄ in cōsecratione sanguis xpi. Scda cā qz h̄ fit ppter vnionē xpianitatis cū xpo vt ppter h̄ qz p̄ istā p̄mixtionē fecatur vnio xpi cū ecclia. Nā tūc p̄ vinū intelligitur corp⁹ xpi. p aquā aut q̄ addit intelligit ecclia. i. xpianitas. Tercia cā est ista. qz h̄ fit ppter memoriā corpis xpi qñ de venerabili suo corpore p salute hūanī gñis emanauit sanguis et aq̄. Quarta ē ista. qz ibi designat vnio deitatis cū humanitate q̄ sunt p̄mixta in deo. Nā p̄ vinū intelligit deitas p aquā aut hūanitas q̄ vere sūt ibi. qz sicut vinū in sua natura ē vigorosus et fortius aq̄. ita etiā deitas ē fortior humanitate

Quarto notādū. qz plus de vino admiscet q̄ de aq̄. qd fit triplici de cā. Prima. qz p̄ modicū aq̄ intelligit hūanitas. sed p̄ vinū intelligit deitas. mō deitas ē multo maior hūanitate vigorosior et dignior. ergo etiā multū addit de vino et modicū de aq̄. Scda cā. p̄ vinū intelligit sanguis xpi. et p aquā intelligit p̄p̄s dei sue ecclie. mō modicū aq̄ dī infundit et multū vini. p eo qz vinū trāsmutat aquā in se. sic etiā deitas p̄uertit ad se hūanitatē et nō cōuerſo. iō multū de vino et modicū de aq̄ infundit. Tercia cā. qz si multū infunderet de aq̄ et modicū de vino tūc substantia vini mutaret in subam aque. et tūc nō fieret sanguis xpi p̄m institutionē xpi. vñ dī In nocētius. vinū inq̄tū vigorosius et fortius intātū etiā meli⁹ ē ad p̄ficiendū sanguinē xpi. Nec dubitādū est quin ibi sit ver⁹ corpus et ver⁹ sanguis dñi nostri iesu xpi. ita qz ibi panis trāsmutat in corpus xpi et vinū in sanguinē xpi. qz si quis dubitaret ec̄ reus corpis et sanguinis dñi et ec̄ dānād⁹. vñ dī quidā subtilis merita. Costat in altari carnē de pane creati. Illa caro deus est qui dubitat reus est.

Quinto notandū. autor dicit in lra. qz vinū dī ē claz et pur⁹. Dubitat circa h̄. vñ cū agresta aliq̄s posset celebrare vl̄ cū succo p̄llo de borris. Rñdet qz non. qz agresta siue succus nō h̄z purā subam vini. et cōsecratio sanguinis xpi dī fieri p̄ ver⁹ et pur⁹ vinū. qre seq̄tur qz nō p̄t fieri in succo. nec in agresta. Itē materia sanguinis dī ē verū vinū et pur⁹ et eiusdē sp̄s sed agresta nō est vera sp̄s vini. igitur rē. **D**iceret q̄s. quō ḡ agresta et vinū dñt. Dicit sicut p̄pletū et incōpletū. vel dñt sicut magis et min⁹. s3 talia diuersificāt sp̄m. ḡ p̄ficiēs cū his sp̄eb⁹ grauissime peccat. Dubitaret q̄s. qd dī de festo scti Sixti. cū ibi celebrat sanguis xpi cū succo p̄llo de borris. Rñdet Innocēt⁹ papa qz illud nō ē satis cautū. sed tñ in regionib⁹ calidis in q̄b⁹ succus vini cito matureſcit ibi potest p̄secrari corpus xpi et sanguis mediante succo depresso. quia talis succus magis assimila

Summula Raymundi

tur vino in istis regionibus calidis quibus in partibus frigidis. Aliter tamen etiam dicit Innocentius. quod forte illud non admittit propter festum sancti Sixti. sed magis propter transfigurationem domini quam spiritus agit isto die. Unde et Christus dicit Mathaei xxvi. Amē amē dico vobis amodo non bibam de genimine vitis. ibi fuit memoria vitis. et sic forte propter hoc in istis partibus sive regionibus calidis admittit quod sanguis celebratur cum succo depresso. Sed loquendo quod ad alias regiones potest rīderi secundum Innocentium quod potest fieri. et hoc tunc necessitatis. et alius non. Sic sicut si aliquis quereretur. an cum musto posset fieri consecratio sanguinis eo quod adhuc non habet plenitudinem vini. Ubi iterum aliquid dicitur quod si verum vinum non habet. tunc talis consecratio sanguinis potest fieri cum musto.

Sexto notandum. an consecratio sanguinis Christi posset fieri cum pura aqua sive cum puro vino. Ibi rīdetur quod non. eo quod si illud quod magis videtur inesse non inest. Sed nec illud quod minus. sed magis videtur inesse quod cum aceto posset perfici. et illud secundum mandata romane ecclesie non debet fieri. et hoc multo minus debet fieri cum sola aqua vel cum solo vino. Maior pars pro locum a maiori. sed minor pars. quod aceti non potest transmutari in sanguinem Christi. nam ex aceto non fit vinum. sed bene econtra ex vino fit acetum.

Septimo notandum. si sacerdos perficiens corpus Christi volens sumere sanguinem Christi et in calice inueniat puram aquam. tunc dubitat an ipse sacerdos debet sumere aquam aut audeat reinfundere vinum cum aqua et iterum consecrare. ita quod ista occasio sit ex quadam negligentia. Et videtur quod non de nouo debeat consecrare nec infundere vinum cum aqua. cum corpus Christi et sanguis Christi debet sumi a ieiunis. modo si prius sumpsit aquam et postea de nouo velleret consecrare. tunc ipse non sumeret corpus et sanguinem Christi ieiunius. quod tamen determinatum est a sede apostolica. sicut hoc patet in auctoritate Christi quando sacerdos per mandatum lotionis sumpsit tunc non sumit ultimum propter hoc quod possit iterum celebrare. Ad hoc rīdetur quidam doctor in theologia et dicit quod sine omni dubio reiteranda est consecratio vini et aquae. Et hoc probat sic. quia multo plus ligat preceptum superioris quam inferioris. sed preceptum superioris videtur Christi et quod sacerdos debeat perficere corpus Christi et sanguinem. quia non debet sanguis diuidi a corpore. sed preceptum inferioris scilicet apostolici est quod ipse sacerdos debet sumere corpus Christi ieiunius. Sed melius est quod iterum perficiat quod quod diuideret corpus et sanguinem Christi. Sed penitus eius secundum eundem est quod debet se abstinere a celebratione missae per unum annum. Alia de isto facto parebunt infra in casibus.

Ultimo notandum de casibus. Quorum primus est. iterum sacerdos mittens unam gutturam aquam in magnam vas vel in magnam doliū plenum vino. unde posset consecrare sanguinem Christi. Ibi rīdetur sanctus Thomas. quod semoto omni dubio talis sacerdos potest consecrare sanguinem Christi. quia illa modica aqua peruertit in substantiam vini quando saltem est forma per hoc seruata et recta intentione tunc fit consecratio sanguinis Christi. Secundus casus est. sacerdos non habens vinum. unde possit celebrare cum musto. Et videtur quod non. quia mustum non habet naturam plenam vini. quia non est purum neque clarum. Desuper dicit quidam magister in exponendo missam. quod si esset aliqua terra in qua non haberetur verum vinum tunc ipse sacerdos potest celebrare cum musto. et alius nequaquam. Tercius casus est. an sacerdos posset celebrare sine vino vel in sola aqua. ita intelligendo quod talis consecratio non posset fieri sine vino. Ad hoc predictis non obstantibus respondet quidam doctor subtilis quod propter carentiam vini non est abstinendum a missa. et hoc cum sit cum li

tentia sedis aplice. qz in corpe xpi est sanguis ex quadam pcomitātia. qz
 qñ pficitur corpus dñi nostri iesu xpi ex pane triticeo. tunc ibi est verum cor
 pus xpi z etiam sanguis xpi. ex quo ibi est corpus xpi sicut erat in vtero
 virginis Marie. z sicut etiam pro nobis pepedit in ara crucis fm qz fide
 credimus. mō tale corpus nō est sine sanguine. ex eo qz est viuum. qz sacer
 dos nō pōt celebrare missam sine vino. ¶ Quartus casus est. ponat qz sint
 duo sacerdotes. quoz vn⁹ qrtidie celebrat cū deuotōe. z alter abstineat se
 qñqz ppter timorē a tali celebratōe. tūc querit qd illoz salubri⁹ operetur.
 Ad hoc respondent theologi z omnes doctores theologie p tres bonas cō
 clusiones. Quaz pma talis est. qz de facto quortidie p se celebrare z deuot⁹
 re est laudabile. rō est. qz hoc fit p remedio humani generis. Scda conclus
 sio talis est. qz quādoqz abstinerē ppter metum z nō celebrare est laudabi
 le. Ratio est. qz fit ppter reuerentiā sacramenti z indispositōez celebrantis.
 Tercia conclusio ē. Qui quortidie ex amore. dilectōne z deuotōne pura cele
 brat est melior eo qz ppter metum abstinet. Et pma conclusio sic pbat. videt
 licz qz de facto z quortidie p se celebrare ex deuotōne est laudabile. Nam si
 cut est de nutrimento corporali sic etiā est de nutrimento spūali. sed sic est de nu
 trimento corporali qz ipsius quortidie habemus indigentia ad restauratō
 nem vite nostre. ergo etiā ita est de nutrimento spūali. id ē de nutrimento aie.
 et tale nutrimentū aie nō est aliud hic in pposito z in sancta matre ecclia nē
 si celebratio missę quortidiana. igit⁹ zc. Scda conclusio sic pbat. scz qz aliquā
 do abstinerē ppter metū z nō celebrare est laudabile. nā illud est laudabile
 qd facit aliquē laudabilē cum reuerentiā. sed aliquē abstinerē ppter timorē
 a celebratōe missę est hmoi. igit⁹ zc. Sed tertia conclusio pbat sic. scz qz q
 quortidie ex amore z deuotōe pura celebrat est melior eo qz ppter metum
 abstinet. nā omne bonū p se est melius pfectius z dignius qm bonum p accē
 dens. sed quortidie celebrare est bonū p se. z aliquē abstinerē ē bonū p accē
 dens. ergo zc. ¶ Quintus casus est iste. vtz in vna sine in botris potest
 confici sanguis xpi si integre ponerent vne ad calicem. Ad hoc respondet
 qz nō. quia psecratio sanguinis nō debet esse edibilis. sed tm potabilis. qz
 christus post psecratōnem sanguinis dixit. accipite z bibite ex hoc omnes
 et nō dixit comedite. sed integre vne nō sunt potabiles sed edibiles. igitur
 zc. ¶ Sextus casus. quare hoc est qz sanguis xpi nō hz speciem veri sang
 guinis. nec corpus xpi hz spēm vere carnis. Sup hoc magister sententiāz
 assignat tres ratōnes. Quaz pma est. qz hoc fit ideo ne fiat nausea z hor
 ror ipis hoibus ad sumendū sanguinē vel ad sumendū carnem crudā. qz
 homo naturalr abhorret sanguinem bilere z comedere carnem humanā
 et crudā. Scda ratio est. ne nostra christiana fides derideat a sarracenis
 iudeis z hereticis qz dicerent. qz sumeremus carnē crudā z crudū sangui
 nem. Tercia rō ē ista. vt fides nostra haberet aliqd meritū in ppectu di
 uine maiestatis. Un si crederem⁹ hoc qd nobis appareret ad sensuz ex hoc
 nullum meritum haberemus. sed si hoc credimus qd nō videt. vt verum
 vinū transmutari in verum sanguinem xpi. z verum panem in verā eius
 carnē. tunc ex illo augmētat meritū nostrū. qz dicit beatus Gregori⁹ Fides nō
 hz meritū vbi rō humana pter expimentū. ¶ Septimus casus est iste. si
 sacerdos heretic⁹ leuaret vinū nō psecratū z hostiā nō psecratā. ita qz ppls

Summula Raymūdi

circūstans adoraret illa. tūc q̄ritur. vtz talis p̄ls p̄mittat ydolatriā. Ad hoc rīdet Innocētiū q̄ talis sacerdos malefacit z inique opatur. z p̄ls circūstans diuinū officiū misse p̄ dz sic orare. Adoro te iesu! xpe q̄ amara tua passione mundū redemisti. ex hoc tunc p̄ls nō p̄mittit ydolatriā. et licz ibi sic solus panis tū nō adorāt hostiā. s; adorant illū q̄ redemit mundū. hoc est iesum xpm. ¶ Ultimus calus est iste. si miraculose p̄tingeret q̄ p̄municans videret spēm iuuentis in hostiā p̄secrata z in specie vini verū sanguinē. vel videret hostiā p̄secratā esse mutatā in verā carnē vt sancto Gregorio semel p̄tingebat. tunc querit an ille p̄municās dz sumere vlt nō. Ad hoc rident p̄muniter oēs doctores sacre scripture q̄ nō. s; dz ex p̄secrare donec transmutet. etsi noller transmutari sic videlicet q̄ illa apparitio nō desineret. tunc corpus dominicū in loco p̄secrato firmiter debet conseruari ad p̄firmatōem christiane fidei.

¶ Notandū q̄ aliq̄ textus h̄nt hūc versum loco duoz vltimoz. Hec et triticea. solus p̄s byter faciat h̄ ac. vbi vult q̄ null? dz facere oblatas nisi si p̄s byter. z hoc ē intelligendū q̄ sic erat tpibus m̄gri in p̄pilarōe huius libri p̄pter istā cām. ne aliq̄ negligētia ex tali factōe p̄tingat. videmus tū oppositū fieri. nūc etiā p̄mittit q̄ p̄gines religiose z custodes ecclīaz q̄ qū q̄ sunt accolitī. qūq̄ vxorati faciūt oblatas. z bñ p̄nt dūmō tū fūit mūde. ¶ Itē text? de (cādidā triticea zc) vñ in talib; p̄lib; innūtur qdā p̄ditio nes req̄site ad hostiā p̄secrandā q̄s hō dz habere spūaliter volēs corpus xpi digne māducare. Primo em̄ hostiā dz ēē mūda z cādidā. hoc est pure alba. ad designandū q̄ xpi vtz corp? in hostiā p̄ficiť q̄ nar? ē de p̄gine pura z immaculata. sic volēs digne accedere ad hoc sacramētū dz ēē candidus et purus. i. mūdi cordis z bone p̄scie p̄pniā z p̄fessionē purgatus. q̄ p̄ candorē designat castitas q̄ opponit luxurie. ¶ Secūdo hostiā dz ēē de puro tritico. q̄ tritici ē dulcius alijs frumētis. vel q̄ tritici ē nobilissimum granorū z fructuosissimū. cū hoc suauē sit. sic xps etiā ostēdebat nob dulcedinē fruct? z grām. q̄ hō accedēs ad hoc sacramētū etiā dz ēē dulcis oēm rācorē z oīm odiū postponēdo. z dz hostiā ēē triticea p̄ h̄mōi designatur māfuerudo opposita inuidie ¶ Tercio hostiā dz ēē tenuis ad designandū magnā xpi humilitatē. nā seipm exinanīuit formā serui accipiens factus p̄ nobis obedies vsq̄ ad mortē. sic etiā hō volēs digne accedere dz esse tenuis. i. sobrius nō solū a cibis corp̄alib; s; etiā ab oibus peccat; moralib; vñ in Exodo dz. nō h̄z potestātē edendi agnū paschalē q̄ seruit tñ tabernaculo. i. volupcatib; mundi. z p̄ hostiā tenuem designatur abstinentia opposita gule. ¶ Quarto hostiā dz esse parua. sic hō accedens ad corpus xpi dz esse paruus. i. humilis humilr imitando exempla xpi. ¶ Vñ dñs in euāgelio Mat̄. xi. dz. Discite a me. q̄ mitis sum z humilis corde Per hoc q̄ hostiā nō debet esse magna humilitas designatur opposita supbie. ¶ Quinto hostiā dz ēē rotūda. vñ oīm rotundū facilliter ē mobile z volubile. sic hō accedens ad corpus xpi dz esse facilliter mobilis z volubilis de vno bono ope in aliud. Etā sicut rotūdicās siue circulus rotundus caret p̄ncipio z fine. sic etiā in deitate nō p̄dari p̄ncipium neq̄ finis. Etā h̄z tet ex mathematica q̄ figura rotūda est oīm alīaz p̄fectissima. sic etiā de? est p̄fectissimū ens q̄m. z p̄ figurā rotundā intelligitur velocitas hoīs in

seruitio dei q̄ opponit accidia. ¶ Sexto d̄z eē sine fermēto. hoc ē sine am̄-
ritudine q̄ fecit supbia. ¶ h̄o accedēs d̄z esse sine supbia. ¶ Septimo hos-
tia nō d̄z eē falsa. sal̄ em̄ de q̄nto plus comedit̄ de tāto plus puocat s̄c̄m̄
et p̄ sal̄ avaricia intelligit̄ q̄ q̄nto maḡ aliq̄s insitit avaricie tāto plus de-
siderat ei insistere. sicut ḡ hostia nō d̄z eē falsa. sic h̄o accedens ad mensam
dñi nō d̄z eē falsus. i. avar⁹. s̄z d̄z totā mentē z cogitatōem erigere in deū.
¶ Itē q̄lis debeat eē oblata z q̄ d̄z reijci z sp̄ni in p̄secratōem p̄z hoc in
metris subsequētib⁹. vñ Sp̄niū oblata duplex. de terra leuata. Fracta.
vel inflata. vel discolor. aut maculata. Per hos em̄ versus innuit̄ q̄ sacer-
dos volēs p̄secrare d̄z respicere oblata nē sit duplex. i. due oblate p̄depen-
deant. nā talis oblata nō d̄z p̄secrari. etiā oblata p̄iecta ad terrā nō d̄z sc̄i-
ter p̄secrari. etiā oblata fracta in circūferentia. nec inflata nec maculata sic
q̄ h̄z eleuatōes in sup̄ficiebus suis nec discolorata. Diceret q̄s. vñ in solo
pane triticeo z nō alio p̄ficiat̄ corpus xp̄i. Ad hoc rident antiq̄ doctores
et sc̄s Thomas z alij multi dicētes q̄ si q̄s in sacramēto vteret̄ de pane
alteri⁹ grani dēpris grani tritici talis nō p̄secraret corpus xp̄i. sicut nec
p̄secraret sanguinē q̄ tantūmō haberet aquā in calice. q̄ sicut deficeret de
bita materia p̄ficiendū sanguinē xp̄i. sic etiā deficeret debita materia p̄fici-
endū corpus. Ratio p̄clusionis illoz doctoz est. q̄ xp̄s vt p̄z p̄ sc̄m̄ Ioan-
nem p̄parauit se grano tritici. vñ de seip̄o loquēs ait. Granū tritici cadēs
in terrā nisi mortuū fuerit ip̄m solū manet. Qd̄ verbū tractās bt̄s Au-
gusti. sup̄ Johēm dr̄. Cū sint multa grana frugū nulli se p̄parauit xp̄s nisi
grano tritici. Un̄ mos eccl̄ie cepit ortū de hoc solo grano p̄ficere. Dicatur
em̄ finalit̄ q̄ p̄sultū est q̄ in p̄secrando corpus xp̄i sacerdos vtatur illo pane
quē multi doctores reputāt p̄uerti in corpus xp̄i dictis verbis p̄secratōis
ab ip̄o sacerdote. q̄ q̄ illo pane vtaf̄ quē multi doctores nō reputāt p̄uer-
ti in corpus xp̄i. Diceret q̄s. an ex pane fermēto possit p̄fici corp⁹ xp̄i.
Dōm est q̄ sic. s̄z sacerdos q̄ hoc facit grauiter peccat p̄tra p̄suetudinē ec-
clesie. q̄ fm̄ sanctū Thomā panis azim⁹ est p̄ueniens p̄ tanto. q̄ xp̄s
panē azimū p̄secrauit. nā p̄ panē azimū simplicitas z sinceritas z pauper⁹
tas xp̄i f̄cantur. vñ bt̄s Paulus. Epulemur in azim⁹ zc̄. Alia multa
dubia de p̄sentis rei materia in sequentibus parebunt.

i. cū duob⁹ p̄anis lineis i. mēsa dei rectū

Sit binis mappis altare tuum coopertum

s̄ altare i. femine p̄vel i. p̄gines.

Nolo tegant illud mulieres sine puella

i. p̄ba tu p̄sbyter i. nūmis velocit̄ vñ p̄ saltū p̄ferat̄

Canonis eloquia recites nec precipitantur

s̄ tu. i. p̄termittas aliqd̄ de p̄bis canonis p̄mitteres

Recursuris ea. quia crimen grande creares

sacerdoti i. valde diu i. in legēdo i. dures s̄ p̄bis canonis

Hinc tibi. nec nūmūm recitando moreris in illis

i. murmuratōes nō p̄mittas s̄ ip̄o canonē

Murmura non facias in canone dum legis illum

Sūmula Raymundi

¶ Postq̄ autor posuit quasdā regulas obseruādas ad pficiendū corpus xpi z sanguinē. Hic mō ponit quasdā regulas obseruādas circa altare. Et diuidit illa ps in duas pres. In p̄ma autor facit qđ dictū ē. in sc̄da autor ponit quasdā regulas obseruādas circa canonē. sc̄da ibi (Canonis elo quia) Et stat virtus lre in q̄nc̄ regulis. Quaz p̄ma talis ē. q̄ altare in q̄ corpus dñicum est pficiendū debet esse cooptum siue tectum ad mūn⁹ cuz duabz mappis. i. cum duobz p̄anis lineis. Sc̄da regula. q̄ illud altare non debent regere mulieres siue puellē. s̄ dz tegi ab hominibus q̄ sunt de sexu masculino. hoc est solū ab ip̄is viris. Tercia regula est. q̄ p̄ba canonis debent ordinate z debite p̄nūciari. ita q̄ nihil subtrahat seu diminuat z cuz hoc nihil apponatur. qz si hoc faceret sacerdos tūc p̄mitteret grāde peccatū. Quarta regula. q̄ p̄ba canonis nō debet nimis tarde nec nimis velociter p̄ferri. s̄ debent esse integra z indiuisa ne sensus p̄uertat. Quinta regula q̄ p̄ba canonis nō debent murmurari nec alta voce p̄ferri. s̄ debent dici sub silentio. ita q̄ nullus audiat ea ali⁹ a sacerdote

¶ Circa lram ē p̄mo notandū. a quo ritus altaris p̄ncipalr ē inuētus. Ad hoc r̄ndet q̄ p̄mus rit⁹ altaris humanitus loquēdo fuit inuentus ab ip̄o Noe. qz noe edificauit altare dño. vt habet in Genesi. viij. Sc̄dus rit⁹ altaris ē inuētus ab ip̄o Jacob z ab ip̄o Abrahā z ab ip̄o Moysē. vñ erexit Jacob lapidē zc. z hoc totū fuit in antiquo testamēto

¶ Sc̄do ē notandū. q̄ altare dz q̄si alta res. qz in altari p̄secrat. s. corpus et sanguis dñi iesu xpi qđ est sacramentū altissimi. Vel dz altare q̄si alta res q̄ ad ascēsum. qz ē eleuatū sup̄ terrā. Vel dz ara iō ab ardore vt dz In nocenti⁹. qz sup̄ altare antiq̄tus vituli p̄burebant ad reuerentiā dei

¶ Tercio notandū. de materia altaris q̄ sit. R̄ndet Innocēti⁹ q̄ ip̄m altare dz fieri de materia lapidū p̄pter tres causas. Primo p̄pter debilitatē qz res q̄ sit de lapidibz diutius durat q̄ q̄ sit de lignis. Sc̄da rō. qz altare p̄secrat. mō ne p̄secratio sp̄ reiteret. tūc altare dz fieri de lapidibz z nō de lignis. qz lignū cito putrescit. iō tunc oporteret sp̄ reiterari p̄secratōez Tercia rō est sp̄ualis. qz p̄ altare sp̄ualiter designat xps q̄ dictus est lapis ius̄ ita illud psalmiste. Lapidē quē reprobauerunt iudei zc.

¶ Quarto notandū. de figura altaris q̄lis sit. R̄ndet q̄ altare dz ēē q̄drangularis figure. Et rō illius ē duplex. Prima. qz altare dz ēē q̄dratū. qz illd qđ ē q̄dratū magis ē immobile z inuolubile. s̄ in altari p̄ficiat ex pane deus. z sic inq̄tū deus ē immobilis altare dz esse immobile. qz p̄mus motor ē immobilis z imutabilis. vt pr̄z. viij. physicoz. Et ibi p̄ p̄mū motorē mes̄ rito q̄ ad p̄ns possumus intelligere ip̄m xpm p̄ quē oia facta sunt Joh̄is p̄mo. z sic p̄ p̄ns altare h̄z quadratā figurā p̄pter eius imobilitatē quā dz habere ad reuerentiā sacramēti xpi. q̄ xps inq̄tum deus imutabilis ē Et licet hostia p̄secrata ibi eleuet. tñ p̄ hoc deus nō mouet. qz mouere ē de termino a quo ad terminū ad quē aliter se habere. z hoc p̄prie nō p̄petit deo. Sc̄da ratio est q̄ altare est quadratū in signū dñice passionis. qz quādo xps fuit oblat⁹ p̄ salute humana in cruce. tunc illa crux habuit quatuor cornua. z ergo in signū illius altare est quadratum

¶ Quinto notandum. q̄ ip̄m altare sit p̄pter tria. sicut etiam fuit antiq̄tus in veteri testamento. Primo sit p̄pter sacrificia offerenda. qz antiq̄

qui offerrebat sua sacrificia sup altaria z nō sup aliū locū. Scdo fit altare ppter nomē dei inuocādū. qz ibi xps plus inuocat q̄ i aliq̄ alio loco. Tercio fit altare ppter cōtores. qz cōtores offerūt melodīā deo omnipotenti.

Sexto notādū. qn altare psecrat tūc septies cū aq̄ bñdicta aspgit. Lixius rō fm̄ Innocētii ē. qz xps septies emisit suū sanguinē p nobis. z ppter hoc septē vicibz altare cū aq̄ bñdicta aspgit. Nā xpus pmo emisit suū sanguinē in circūcisione. Scdo tpe passionis in eius orōne. q̄ p̄ aliq̄s erat sūdor eius. Tercio in ipsius ardua flagellatōe. Quarto in eius coronatōe. Quinto in ipsius manuū pforatōe. Sexto in ipsius pedū aprione. Septimo in ipsius lateris lācatione. Et in signum illius altare in ei⁹ psecratōne septē vicibz aspgitur cum aq̄ bñdicta.

Septimo notādū. si diceret q̄s. q̄ est rō q̄ altare detet eē tectum cum duabz mappis. Rñdet q̄ h̄ est in signū antiq̄ legis. qz sicut vna mappa tecta ē sub alia in altari. sic antiq̄ lex tecta ē sub noua. Sz alij assignāt altā rōnem z dicūt. qz quādoq̄ ptingit ex casu q̄ sacerdos iprouidus effundit de calice sanguinē xpi. iō altare dz regi duplici mappa sic q̄ iste gutte imediate nō cadāt sup altare. sz q̄ cadāt sup mappas ex q̄bz pnt extrahi. Vñ Innocētius dr. altare dz eē duplici mappa tectū. z h̄ sp̄ est veruz nisi in die parasceues. tūc denudātur altaria ppter reuerētiā xpi z memoriā ei⁹ passionis. nā xps in cruce fuit denudat⁹. vt legit̄ ibi. Diuiserūt sibi vestimenta mea zc. qre merito in ecclesijs xpi fidelū altare isto die denudat. in signūz huius q̄ ipse xps iesus in ara crucis fuit denudatus.

Sic notādum. qre mulieres nō debēt regere altaria neqz puelle. Rñdetur q̄ h̄ fit ob reuerētiā illius sacramēti in tali altari pficiēdi. videlicet qz mulieres qnqz patiūt̄ menstruū z sunt valde immūde. Vñ h̄ fit ppter specialem effluxū sanguinis ipsaz. z qn h̄nt illū effluxū tunc inhibite sunt ab ingressu ecclie. z si nō detet habere ingressum ecclie eo min⁹ debēt adesse p̄s parationi altariū. nisi in claustris monialū vbi bñ p̄t fieri.

Notādum lra dr (Canonis eloquia) vñ canon in greco idem ē qd̄ regula in latino. Zn̄ deriuat̄ canonicus. z dz a canon. i. regula z ycos custos quasi custos regularis siue custos regular. qz canonicus detet eē regularis z obseruator suaz regular. z eas nō excedere. Vñ illa verba dicuntur canon. qz regulariter canon detet proferri z sine alta voce. Cuius rō ē. qz si sacerdos proferret alta voce tunc layci circūstātes ex p̄tinua auditiōne possent addiscere z pferre illa verba in comestionibz ipsor. sic q̄ tunc fierent in aliquo incōuenientia. sicut legit̄ q̄ tpe beati Gregorij pape quidā sacerdos erat qui sp̄ alta voce canonē pferebat. ita q̄ circūstātes addiscēbāt talia verba canonis. z postea in eoz comestionibz qn comedebāt proferebāt verba canonis. ibi miraculose panis puerbebāt in carnē. ita q̄ illi ex iracūdia dei fuerūt psumpti p ignē gehēne. Silt̄ verba canonis nō debent nimis tarde pferri. z illius duplex ē rō. Prima est pfiguratiō antique legis in q̄ ē mādātum comedere agnū paschale festināter. Secūda rō est. nā si nimis tarde legeretur canon. tunc dyabolus mille artifex posset inducere sacerdoti malas cogitatōes. z ergo sacerdos dz eē cautus in legendo canonē. sic q̄ medio mō se habeat z ordinate legat. sic q̄ nō nimis cito legat. nec etiā nimis diū in eodem moretur.

Summula Raymundi

¶ Ultimo notandum de casibus. Quorum primus est iste. si sacerdos consecra-
ret oblatam factam de tritico mixtam cum siligine missam totaliter perficiendo. tunc du-
bitatur. utrum sit credendum illam hostiam esse consecratam. Respondetur. hostiam de tritico
et de siligine intelligitur tripliciter. Primo modo quod ibi plus est de siligine
quam de tritico. tunc dicitur quod talis panis non potest consecrari. Secundo. quod in tantum
sit de siligine quantum de tritico. ita quod sint equali mensura. tunc dicitur quod iterum talis
panis non potest consecrari. Tercio. quod plus habet de tritico et minus de siligine ita
quod siligo non potest iudicari in pane. tunc potest perfici a sacerdote et consecrari. sed tamen eo
sciens ipse sacerdos peccat mortaliter et cum oportet penitere. et teneat confiteri et
penitentiam agere. **¶** Secundus casus est iste. ex quo corpus et sanguis Christi
apparere sub speciebus certis sensibilibus. ut corpus sub specie panis. et sanguis
sub specie vini. tunc dubitatur. utrum fractio et ille sonus ibi fiat in corpore Christi vel
in pane vel in accidentibus. Non in corpore Christi. quia illud est indiuisibile. nam in
qualibet parte hostie consecrate est integer et totus Christus sicut pro nobis pepen-
dit in ara crucis. immo si in partes mille diuideretur talis hostia. tunc in qua-
libet parte Christus est integer sicut in tota hostia. ergo sonus non causatur in cor-
pore Christi. similiter nec fractio. Accidens in pane cum panis sit transmutatus
in verum corpus Christi. Accidens in accidentibus. quia accidentia de se non faciunt sonum
Ad hoc respondet doctores sacre scripture quod fractio seu sonus est in accide-
ntibus. Tunc ad rationem in oppositum quando dicitur. tamen accidentia per se non faci-
unt sonum nisi cum eorum subiectis. Ibi respondet quod hoc naturaliter est verum
ubi accidentia inherescent sunt in subiectis. Sed est secus in hostia consecrata.
quia in tali hostia consecrata accidentia supernaturaliter stant sine subiectis.
¶ Tercius casus est. utrum sacerdos possit satiari et inebriari ex corpore et
sanguine Christi. Respondet quod non. quia iam panis transmutatus est in corpus
Christi et vinum in sanguinem. et hoc non inebriat nec satiat cum sit spirituale
quoddam. Sed tamen si fieret inebriatio tunc habet ex accidentibus et ex solo sa-
pore panis et vini. et non esset de substantia panis et vini. quia sunt transmu-
tata in corpus et sanguinem Christi. **¶** Quartus casus. utrum sacerdos diui-
dens hostiam consecratam an ibi corpus Christi diuidatur. an accidentia. Non corpus
Christi. quia est indiuisibile et incorruptibile. Et etiam non accidentia. quia talia stant sine
subiecto supernaturaliter. Respondetur quod corpus Christi diuiditur. sed non diuisio-
ne reali. quia talis apud Christum glorificatum est impossibilis. Sed di-
uiditur diuisione qua quasi intellectui humano est superueniens. nam in qualibet
parte pre hostie consecrate est integrum corpus Christi. Et istud potest etiam ex na-
turalibus persuaderi. quia videmus ad sensum quod si frangatur speculum in plu-
res partes. tunc in qualibet parte speculi manet integra imago. tamen speculum
diuiditur non imago. sic accidentia non corpus Christi diuiduntur. Sic eodem modo
in diuisione hostie manet integrum corpus Christi. Unde sumit unus sumit mille
tantum istum quantum ille nec sumptus absument. **¶** Quintus casus est. utrum
corpus Christi consumitur dum a multis accipitur. Respondetur quod Christus non consu-
mitur sed manet integer. sed sola species panis consumitur. nec Christus dimi-
nuitur ex multitudine personarum recipientium. Pro declaratione istius pre-
sentis sumi exemplum. ut si incendatur una candela et ulterius multe alie candelae
incendantur ab eadem candela. tunc illa candela non diminuitur. ergo a for-
tiori sic fit in corpore Christi. **¶** Sextus casus. quomodo corpus Christi sumitur a bonis

et a malis. cum tñ christus in se est bonus. Respondet q corpus xpi sumit
a bonis ad salutē. et a malis sumitur ad eternā dñationē. Sz diceret q
sic oppositē cause erunt in vna et eadem re. Respondet q hoc non videtur
esse in cōueniētiis q oppositē cause sunt in vna et eadē re. vt pz in naturalibz
Et pncipaliter pz in flore qui pter apibus succū quo ad pductōem mel
lis. et pter araneē succū quo ad generationē veneni. et sic in vna et eadē re sūt
oppositē cause. Silt hoc pz in igne qui dissoluit et pgregat siue pglutinat
q ignis dissoluit plūbū. et pgregat siue pglutinat lutū. sed hoc fit res
spectu diuersorū obiectorū. Et cum istud sit in naturalibz. ergo multo ma
gis potest fieri in supnaturalibz. vt pz. ij. de gñatione. Vel dñm q h non
est ex pre corpis xpi. sed ex pre sumētū aliter et aliter dispositōrum ¶ Sep
timus casus. qre sacerdos habet spēales gestus qñ vult psecrare hostias.
sic q tunc facit plura signa. videlicet eleuādo eam. silt et calicē. Ibi dñm
cētius sup expōnem misse. q facta psecratōne ipse sacerdos eleuat corpus
dñi nostri iesu xpi in signū illius q corpus xpi fuit eleuatu in ara crucis.
¶ Tñ etiā dicit Innocētius. Eneus serpens fuit extēsus in colūna vt quicū
q intueretur illum serpēte liberaretur a morfu serpētino. i. a dyabolo. Sic
xps fuit extēsus in ara crucis vt quicūq intueretur eū liberaretur a mor
fu serpētino. i. a dyabolo. Unde subdit Innocētius. cauēdum est ne sacer
dos eleuet corpus xpi alte et signāter hostiam. nisi prius fuerit cōsecrata.
quia si antea eleuaret tunc populus adorare posset et ibi pmittere ydola
triā. quia ibi adhuc non est psecratum corpus xpi. ¶ Octauus casus est
iste. an sacerdoti dubitanti quomodo possit fieri trāsmutatio panis i cor
pus. et trāsmutatio vini in sanguinem xpi possit aliqua persuasio dari.
Respondetur. aliqua persuasio potest illi dari quomodo panis trāsmu
tatur in corpus christi. et vinum in sanguinem christi. Et hoc sic. qz quicū
quid potest virtus inferior hoc etiam potest virtus superior. vt dicit au
tor libri causaz. sed virtus inferior potest q mutat vnā speciem in aliam.
quia mutat nutrimentum panis in carnem. et nutrimentum vini in san
guinem. ergo proculdubio multo magis potest virtus superior facere q ē
ipsius autor. ¶ Ultimus casus est. quomodo potest fieri q non ad sensū
suum videmus trāsmutationē vini nec realiter sentimus. cu3 tamen visus
nō decipiatur circa propriū suū obiectum. Ibi respondetur q sensus
decipitur multipliciter circa suū obiectum. Nam videmus ipsum solem
maiorē esse de mane et de vespere q in meridie. cum tamen sit eiusdem
magnitudinis. sic etiam illi hīstriones et incātores decipiunt visū quā
do faciunt ex calamo serpētem. sicut patet de magis Pharaonis qui hoc
modo conuerterunt virgas in serpentes. Et idem apparet in baculo qui
stat in aqua. licet sit in se rectus. tamen apparet esse curuus. Cum ergo fa
cit hoc creatura inferior. ergo multo magis deus hoc facere potest. Et sic
est finaliter dicendum. q non est inconueniens q aliud videmus q est.
quia videmus albedinem. et tamen est ibi verum corpus domini nostri ie
su christi. quare dicit sacra scriptura. A domino factum est illud et est mira
bile in oculis nostris.

¶ De varijs periculis incidentibz circa officium misse

o lliij

Sūmula Raymundi

^{.i. tpatum}
Vinum conditum vel commixtum speciebus
^{.i. ad celebratōem dīnī officij} ^{.i. vinū acetosum}
Ad domini mensam non accipias. nec acetum
^{venenosus} ^{.i. aliquid hūmōi}
Si crinis vermis vel tale quid in calicem sit
^{.i. cecidit} ^{s^c tūc tu sacerdos} ^{s^c z ego raymūdus}
Lapsum. sepe laues. que dico lotio tantum
^{sacerdote} ^{vt est musca vel aranea}
At e sumatur. et non substantia rerum
^{s^c subam} ^{ego raymūdus} ^{s^c ardentem}
Hanc in piscinam volo projicias vel in ignem
^{narraui ex casu} ^{.i. faceres}
Si deglutires que dixi. forte creares
^{nauseā} ^{.i. aliā infirmitatem}
Inde tibi vomitum. vel quod te ledere posset
^{.i. officiū misse} ^{aliquo tpe}
Non celebres missam sine libro canonis vnq̃
^{s^c sacerdos} ^{.i. vinū in calice p̃secratū} ^{madefacta}
Si super altare fundas calicem. sūge tincta
^{s^c sūge} ^{s^c maderactas}
Linteas vel mappas sacras. quas sepe lauabis
^{.i. in calice} ^{s^c lintheis vel mappis maderactis}
In calicis vase. quod ab his fuit hoc bibetotum
^{.i. p̃tes mape} ^{s^c tu sacerdos} ^{.i. p̃fudisti}
Frustra referuare debes ea qua maduisti
^{s^c frustra} ^{.i. i loco p̃secrato absconde}
Ac ea perpetua sub claue reconde. sed illud
^{ego raymūd⁹} ^{s^c missam} ^{s^c de tali crimine}
Consulo ne celebres donec facias satis inde

¶ In hac pte auctor ponit alias regulas obseruandas circa p̃secratōem cor-
poris z sanguis xpi. Et diuidit illa ps i duas ptes In p̃ma facit h qd dī
cū est. In scda pte ponit aliq̃s reglās de celebratōe missay. scda ibi (Nō
celebres) Et stat p̃tus lre sūl in q̃nq̃ regulis. Quay p̃ma ē tal. sacerdos
volēs celebrare nō dz celebrare cū vino p̃dito. i. cū vino mixto sp̃ebz. nec
cū vino acetoso. s̃ dz sp̃ recipe vinū purū exis in sua natura vera Scda re-
gula tal est. si crinis aliq̃s vel aranea vel aliq̃s ali⁹ vermis venenosus in es-
niet in vino p̃secrato. tūc ip̃e sacerdos dz lauare calicē z hūc vermē vl⁹ crī-
nē p̃iciet in piscinā siue in aquā fluuiālē vel in ignē z capiat siue bibat so-
lū lotionē z nō crinē vel vermē. q̃ ex hoc incideret in nauseā vomitum faci-
endo. z sic tūc fieret maius scādalum. vel crinis debet p̃buri cū lumine al-
taris. Et extra lram debet poni in loco p̃secrato z referuari pro reliquijs

Tercia regula est talis. q. sacerdos nunq. d. celebrare missam cum libro in quo nō habent verba canonis. posito etiā illo q. sacerdos sciat canonē cor detenus seu exterius. Et rō est. q. sacerdos ex cogitatōe mētis rūpitur et agitā ita q. nō p. ordinare dicere illa verba. ppter illud scandalū euitā dum tūc sacerdos d. habere missale. Illa rō est. q. dyabolus q. ē mille ar. rīfer inducit diuerfas cogitatōnes sacerdoti faciens eū errare. g. sacerdos d. habere lib. Quarta regula ē talis. si sacerdos ex negligētia effunderet sanguinē xpi sup lintheamīna altaris. tūc ipe sacerdos d. illā p. mappe sugere et multoties lauare pres madefactas. et illā lotionem d. ebibere. et post h. p. tūculas mappē debet abscindere et in loco p. secrato referuare. Quia regula talis ē. q. sacerdos qui pagit illā negligētiā nō d. celebrare nisi p. us peniteat et satis faciat p. tali negligētia.

¶ Circa lrām p. mo ē notādum. q. doctores sacre scripture tractātes illā materiā circa quartum sniaz dicunt. q. materia huius sacramēti que ē conuertēda in sanguinē xpi ē naturale vinū vitis. Et illa p. dūsiō. p. bat sic quia cum vino xps hoc sacramētum p. secrado instituit. vt habet Math. xvi. et p. ma ad Corin. xi. igit h. mōi vinum debet obseruari in celebratō ne missaz. Ex quo correlarie seqtur. q. de vino pomorū vel p. rorum nō debet fieri p. secratio huius sacramēti. et rō est. q. nō est naturale vinū. Secūdo correlarie seqtur. q. de vino vere acetofo nō d. fieri p. secratio huius sacramēti. quia vinū vere acetosum nō est vinum. ideo nō ē naturale vinum. ergo ex p. nti cum eo nō debet fieri celebratio misse. Dictū est notanter (vere) q. si vinum eēt aliq. mō p. dūsiō siue p. dūsiōsum et nō totaliter eēt acetosum. tūc tpe nēcitatīs cū eo licitū ē celebrare. Tercio correlarie sequit. q. cū agrestis h. mōi debet fieri p. secratio sanguinis xpi. Hoc correlariū probatur sic. q. agrestis solū est in vītidi vino et de facto nō ē vinū. ideo nō d. fieri celebratio misse cū agresta. quia agresta nondū maturefcit. Et illa materia est doctoz. circa quartum sniarum

¶ Secūdo ē notādum. q. h. mōi naturali vino d. modicū de aqua ad h. misceri. Et rō fm aliquos doctores ē. q. dñs iesus xps credit h. sacramētū ita p. secrasse. sed Damascen. d. q. hec ē rō. q. cōis p. suetudo terre sancte est nō bibere vinū nisi limphatū ppter eius fortitudinē excellētē. et ideo dñs in cena qñ h. sacramētum instituit fecit fm vsum regionis. ita q. des. dicit discipulis suis vinum limphatū. et ideo eādē formā quā dominus instituit etiam tenemur seruare

¶ Tercio notādum est. q. si crinis vel vermīs venenosus (sicut aranea vel musca) inueniret in calice p. secrato hoc fm scñ. Tho. p. tūgit dupl. v. l. an p. secratōem. vel post. si an p. secratōnem tūc illud vinū effundit et aliud vinū accipit et de nouo celebrat. sic tñ q. sacerdos p. us d. mūdare suū calicē valde diligētē et bñ. Si aut hoc p. tūgat post p. secratōem tūc sacerdos d. facere fm q. autor in lra docet. scz q. d. p. burere illū vermē vel ad aquā fluxibile. p. jicere et solā lotionē d. sumere. sed tñ si sic esset q. sacerdos esset tā grosse p. plexionis ita q. nō timeret vomitū tūc p. tū sumere substātiā illo rū vermī. q. d. miraculose q. qñdā sacerdos in p. secratōe deglutit araneā et postea p. multos dies in minutōe sanguinis aranea exiit de vulnere. Sed si sacerdos nō est grosse complexionis ita q. timet nauſeam tunc

Summula Raymundi

nō debet sumere substantiā eorū. sed tñ lotionē. vt supra dictū est

¶ Quarto ē notandū. si sacerdos inueniret venenū in calice tūc ibi dū/biū ēēt qd ēēt faciendū. Ad h̄ rīder sanctus Tho. q. sacerdos nullo mō d3 sumere tale venenū. sed d3 fundere in vasculū z valde caute reseruare z ad locū sacz reponere. z debet valde bñ calicē mūdare. z calicē mundato de nouo infundat vinū z p̄secrēt postea assumat. S3 tñ aliq̄ doctores dī cūt q. ipse sacerdos deberet sumere illud venenū. In oppositū at ē sanct⁹ Tho. ppter humane nature fragilitatem

¶ Quinto ē notandū. si sacerdoti ex negligētia acciderit q. effunderet vi/nū p̄secratū p̄ duas mappas qd debeat facere. Rīdetur q. ipse sacerdos p̄ res mappē madefactas d3 sepius lauare supra calicē z d3 illā lotionē su/ mere ad se. z illā negligētiā d3 p̄us p̄fiteri. z nō celebrare nisi p̄us satisfas/ ciat penitēdo. q̄ at sit penitētia patebit infra

¶ Sexto notandū. ad qd valeat missa ipsis homibz deuote z sine pctō mortali ad missam veniētibz. Rīdet q. ipsis sp̄ealr decē gr̄e inferūt. Qua/ rī p̄ma talis est. q. pctā eis ibi dīmittunt. Scda. q. ibi sp̄itus sancto reple/ bunt. Tercia. q. ipsorū oīo corā dei pietate exaudīt. Quarta. q. oīo ipsi/ sacerdotis p̄ eis exaudīt. Quinta. q. ipsi in periculo mortis securiores erūt illud attēdēdo. Sexta. q. purgatorū illoz hominū minora. Septi/ mo. q. angeli cū his hoibz habitare solent. Octaua. q. virtutes illoz hoim/ augmētatur. Nona. q. isti hoies in fide catholica roborant. Decima. q. magnū gaudiū corā deo eis impetrabūt

¶ Septimo notandū. ita dicit (fundas) vñ effusio calicis fit multz mo/ dis. Vno mō sic q. effundit in tāta q̄ntitate q. stillat sup tabulā altaris vel effundit in modica q̄ntitate q. nō stillat sup tabulā altaris. si p̄mo modo tunc tabule altaris debent līngi. z postmodū debent radi cum cultello. et post hoc cineres illius abscissionis vel abrasionis debēt in loco reliquiarū reseruari. Et sic eodē modo est faciendū de corpore xp̄i si sup terram cecide/ rit. Si aut stillat in modica q̄ntitate ita q. nō pertrāseat nisi p̄ vnā map/ pam. tunc sacerdos sic negligēs debet penitere tres dies in pane z aqua z debet se abstinere a celebratione missarū donec peniteat. Si aut p̄transcat duas mappas. tunc ipse sacerdos debet ieiunare z penitere sex dies in pa/ ne z aqua. z iterum se abstinere a celebratione missarū donec satisfecit de crimine p̄petrato. Si autem per tres mappas. tunc ipse sacerdos debz ieiunare z penitere nouem dies in pane z aqua. z se iterum abstinere a ces/ lebratione missarū. Si autem sanguis xp̄i stillauerit p̄ quattuor mappas vel p̄ plures. ita q. attingit tabulam altaris. tunc ipse sacerdos debet ieiu/ nare in pane z aqua triginta dies. z se iterum abstinere a celebratōe missa/ rum donec peniteat. Si autem sanguis xp̄i ceciderit sup terram. tunc ipse sacerdos debet ieiunare in pane z aqua quadraginta diebz. z se abstinere a diuino officio missę donec peniteat. Si autē corpus dñi nostri iesu christi caderet sup terram. tunc iterum ipse sacerdos debet penitere p̄ quadragin/ ta dies z ieiunare in pane z aqua z abstinere se ab officio missę donec peni/ teat. Et h̄ est de inrēctione Innocēti.

¶ Item notandum. dubitaret quis. vtz in trāsmutacōe vini in sangui/ nem vinū totaliter annihilē. s̄lt in trāsmutatione panis in carnem. Ad

Folium XXIII

hoc respondetur q. licet vinū desinit esse. nō tamē annihilatur in trāsmutatio-
 ne totali. qz in tali trāsmutatioe terminus trāsmutatiois ē ens. qz corp⁹
 et sanguis xpi. sed in naturali trāsmutatioe siue annihilatioe terminus
 trāsmutatiois est simpliciter nō ens. ¶ Sed diceret. omne quod desinit ēē
 hoc annihilat. sed vinū desinit ēē. ergo zc. Respondet q. aliquid desinere
 esse intelligitur dupl^r. vel in se vel in ordine ad aliud. modo dicitur q. in
 annihilatioe siue trāsmutatioe in se bñ vez est. sed in trāsmutatioe vini
 in sanguine vinū desinit ēē in ordine ad aliud. qz in ordine ad corpus xpi.
 Et probatur hoc in simili. ponatur q. deus faciat hāc dispositionez cum
 humana natura. q. q̄cito homo moriatur incipiat creari angelus. z tunc
 hominis destructio est angeli creatio. z sic tunc illa destructio non est p̄rie
 annihilatio. quia est in creaturam. eo q. succedit homini. z sic etiam fit in
 trāsmutatioe vini z panis

¶ Ultimo notandū de casib⁹. Prīmus est iste. an angelus possit moue-
 re corpus dñi nostri iesu xpi localiter. Et videtur q. sic. qz quicquid potest
 virtus inferior hoc multo magis p̄ virtus superior. sed virt⁹ inferior po-
 test mouere corpus xpi localiter. s. homo. q. multo magis p̄ virt⁹ superior.
 scz angel⁹. ¶ Sed in oppositū arguit. quicqd nō habet p̄tē p̄ficiēdi cor-
 pus xpi h. non p̄ mouere corpus xpi. sed angelus est h̄mōi. igit nō potest
 mouere corpus xpi. Maior est nota. s. minor probat. qz angelus nō p̄t cō-
 ficere corpus xpi. vt supra dictū est. ergo neqz p̄t mouere localiter. Intelli-
 ge q. non mouet motu p̄fectionis siue p̄secrationis. tamen potest mouere
 aliter sicut z reliqua corpora. sicut mouet celum z p̄tenta in ipso. quēta-
 mē nō creauit. Ad rōem p̄ceditur maior z negatur minor. s. q. hō mouet
 corpus xpi. sed tene mouet spēm panis z nō corpus xpi. cum ipse deus sit
 immobilis. vt p̄. viij. phisicor⁹. Et ex illo tunc p̄. q. non verum est dice-
 re q. ipse homo eleuat corpus dñi nostri iesu christi. sed eleuat speciem sub
 qua p̄prehenditur verum corpus christi. ¶ Secundus casus ē iste. an aīa
 christi posset mouere corpus christi. Ad hoc breuiter respondetur q. non.
 quia anima xpi est ens naturale. corpus autem xpi est sup̄naturale. modo
 ens naturale nō potest mouere ens sup̄naturale. Quāt naturale non po-
 test mouere sup̄naturale p̄. ex dictis p̄. in varijs p̄. passibus q. inter
 agens z patiens debet esse proportio. que inter ista nō reperitur. ¶ Tercius
 us casus est iste. si vna hostia esset recta sub mappa z sacerdos desuper cō-
 secrat duas vel tres. tūc dubitatur vtrum illa hostia recta sub mappa etiā
 eēt consecrata. Ad hoc respondetur q. nō. quia p̄secratio nō habet effectū
 nisi ad intentionē p̄secratis. sed ad illam hostiā ibi tectam sub mappa cō-
 secrans non habuit intētionem. ideo nec p̄secratur. Et ideo quādo greci
 consecrāt tunc accipiunt panē quē cauant seu p̄forant in medio. z quicqd
 in circulo p̄tinetur hoc reputant pro corpe xpi. z hoc dant populo tanq̄
 panes benedictos. z si aliqd extra circulū inueniretur. tunc illud corāz eis
 nō est panis b̄ndictus. ¶ Quartus casus. vtrum sacerdos potest p̄secra-
 re vnam guttam vel duas in calice z alias non. Similiter an posset con-
 secrare vnam partem hostie et aliam non. Ibi est magna dubitatio siue
 difficultas ratione consfluxibilitatis vini et ratione compactionis panis
 Dicitur tamen in veritate. si sacerdos intēdat consecrare solū vnam

Summula Raymundi

guttā. tūc psecrat vnā solā guttā. sicut si intēdit psecrare solā vnā ptem in hostia tūc psecrat solā vnā partē. Sz dīceres. qñqz tñ ibi ptes in vnū cō fluūt. Rñdet qz h nō ipedit. qz adhuc deo glōso pstat qz ps sit psecrata z q nō. ¶ Quintus casus. si aliqs sacerdos ex negligētia effunderet sanguinē xpī ad palliū paupis vel vctus flaret hostiā psecratā in palliū paupis. tūc exlraharet q loca tacta dēt radi z in locū reliqz reponi. tūc dubitatur an sacerdos teneat pauperi pfoluere palliū vel illi pro illo aliquid facere. Rñdetur q paup si nollit carere pallio z ipso sacerdote aliquid hñte tunc sacerdos teneat paup pfoluere vel illi pro illo satisfacere. Si aut sacerdos eēt nō habēs z tamē ipse paup nollit carere pallio. tunc ipsi xpīfideles faci entes remedia animaz dēt palliū paup pfoluere. ¶ Sextus casus. si sa cerdos ieiuno stomacho in cellario alicuius ciuis exstēs indutus habitu sacerdotali tegeret vinū cū mappis z modicū de aq infunderet in plenum vas vini z legeret missam z psecraret vas vini. tūc dubitat qd sit faciēdū de vino. z vtz tale vas vini sit psecratū. Rñdetur q si ipse sacerdos debi tam platōem verboz seruauerit z intētiōē psecrādi habuerit. tunc illud vinū totaliter est psecratū in vase. sed illud vas dēt p p bytez z suos p rochiales pparari z in p munionē xpīfidelū ministrari. Et ciuis non des tet vēdere vinū psecratū. qz tūc pmitteret symoniā ex eo q res sacras ven deret. ¶ Septimus casus est. si sacerdos indutus vestimentis glorie siue ec clesie intrās forz vbi panes vendūtur z incipiat loqui verba canonis bñs dictiones faciēdo sup panes. tūc dubitat an isti panes sint psecrati. Rñs det ad h q si ipse debite platōem pboz z intētiōē psecrādi habuerit. tūc isti panes oēs sunt psecrati. Sz dīceres. an pñt tūc pītores illos panes vendere. Rñdetur q nō. sed xpīstifideles debent pparare illos panes cū plebano z sacerdotes pñt nutriri ex eisde panibz. ¶ Octauus casus est. si sacerdos volēs bñdicere placētas. z incipiat z psecrer oēs placētas in corz pus xpī. tūc dubitatur vtz sacerdos teneat soluere placētas. Ad h respō detur q sic si ipse sacerdos est habēs. si vero nō habet tūc ipsi xpīstifideles debent pfoluere. vt supra dictum est. Sed oēs tales grauissime peccant ¶ Ultimus casus est. vtrū sacerdos cecus possit celebrare missaz dūmo do debite z pplete sciāt officiū suū exterius. Rñdetur fm plures q sic. sz tñ ipse debet habere sacerdotē vidētē z astantē sibi q dirigat z regat ipsum adiungendo ei hostiā z calicē vt debite valeat eleuare. z alia qued in oīscū q tur diuinum officiū perficere.

s^ctu sacerdos

s^c dñi .i. sacrificatū

Quando leuas calicem post corpus sanctificatum

s^c in tali calice

.i. repis puenitū

Si vinum vel aquam non inuenis. aptius illa

.i. cito

in celebrādo

.i. pueniēdo

Protinus infundas z procedas velut est mos

.i. resumendo .i. secūdario

Quā super oblatañ textum recitando secundo

s^c ex tali negligētia

Canonis inspicias. ne plebi scandala fiant

scz vinū z aquā

Canonis ad finem si venisti. duo dicta

i. bñdictōes s. dimittas

Infundas. dimitte cruces panis. calicis non

s. ego raymūdus

i. psecratū

Nolo leues corpus domini nisi sit benedictum

i. in altū mandat s. ecclie i. seruari

Aut calicem sursum. sic precipit ordo teneri

s. tu sacerdos tale vas sacri

i. scdario

Quando lauas calicem si vis celebrare secundo

s. de tali lotiōe s. tuos scz sugendo

Non sumas quicq. digitos nec in ore lauabis

i. nō ad scdā missām

s. missē.

Non ad opus reliquum seruetur lotio prime

s. pma

scz xpiano

Lotio nam talis dabitur cuiusq. fideli

i. festa dies

i. bñā vice

i. celebrare

Officiata dies vult te bis dicere missam

corp. mortuū

s. sit

s. funus sit

s. missā

Si funus presens. si nullum sufficit vna

¶ Hic autor ponit alias regulas siue psuasiones circa sacramentū eucha-
ristie obseruandas. Et diuidit ista ps in duas. nam in pma lautor facit qd
dictū est In scda autor ponit aliq. regulas de eleuatiōe corpis xpi. Scda
ps ibi (Nolo leues) Prima ps adhuc in duas. Nam pmo ponit quasdam
psuasiones circa sacramentū eucharistie. In scda preponit quandā doctri-
nā q seruanda ē in celebratiōe missar. Scda ibi (Officiata dies) Et stat
virtus lre in quattuor regulis. Prima ibi (Nō leuas calicem) z est talis.
Quicūq. leuas calicē post corpus xpi psecratū ostendendo ipi ppo fm
q mos est. si tñc nō inuenias vinū vel aquā in calice tñc repente z secrete
debes infundere vinū z aquā. z debes resumere verba canonis que spectāt
ad psecratiōem vini. z hoc fiat secrete ne scandala fiāt in populo. z tñc vltre-
rius debes signa z characteres facere q spectant ad calicē. sed illa signa q
spectāt ad hostiā debes omittēre. ¶ Scda regula tangitur ibi (Nolo le-
ues zc) qē talis. Nunq. debes leuare hostiā nisi psecratā. nec i. cem nisi
sit psecratus. Rō huius est. qz si leuares añ psecratiōem tñc hoies astātes
adorarēt illū panē tanq. deū. z sic pmitterēt ydolatriā. z ergo si homines
stātes pntes in diuino officio misse suspitiōem haberent de aliquo sacer-
dote peccatore q nō psecraret corpus xpi. illi deberent sic orare. Adoro te
iesu xpe qui redemisti mundum quē credo latere sub specie panis quā vis
deo zc. ¶ Tercia regula tangit ibi (Nō lauas calicē) q est talis. Si laue-
ris calicē post pmonitiōē z vis adhuc in eadem die semel celebrare. tunc
nō debes sumere lotiōem vltimam. nec debes sugere digitos. sed da scho-
lari ministrari. Rō huius est. qz sacerdos debet ieiuno stomacho celebra-

Summula Raymūdi

re. et si tūc sumeret illā lotionē vbi ē vinū in cōsecratū nō maneret ieiunus.
¶ Quarta regula tangit ibi (Officiaria dies) q̄ talis ē q̄ ip̄e sacerdos in die officiat. sicut est in festo b̄e Katherine. sc̄i Hycolai et c̄ijs. si aliqd̄ funus est p̄ns p̄t duas missas celebrare. vnā de sanctis et aliam p̄ defunctis et caute se regat. ita q̄ ablutōem p̄me missę nō sumat.

¶ Circa l̄am est notandū. q̄ post q̄ sacerdos eleuauit corp̄ xpi. tunc stat in altari cū duobz digitz p̄iunctis. sc̄z cū pollice et indice. Et hui⁹ assiggnatur multiplex rō. Quaz p̄ma talis ē. nā si aliqua p̄ricula corporis xpi adhuc adhereret digitis. q̄ tunc sacerdos cauti⁹ et securius referuaret illā p̄ticulā cū digitis p̄iunctis. Sc̄da rō est. ob reuerentiā iesu xpi. eo q̄ nihil t̄gat aī lotionē nisi corpus xpi. ex quo est nobilissimū. Tercia rō est. q̄ p̄ indice q̄ longior ē pollice intelligit̄ deitas. et p̄ pollice intelligit̄ ip̄a humanitas. sc̄z illa duo ibi p̄iungunt. ideo in signū illius sit p̄iunctio illoz duoz digitoz. Quarta rō est. q̄ p̄ indice illigitur filius dei. et p̄ pollicem intelligitur pater. modo pater p̄iungitur filio. et e cōuerso filius patri. quia filius fuit obediens patri vsq̄ ad mortem. Philippi. ij. Quinta rō est sp̄ualis. nam p̄ p̄iunctōem illoz duoz digitoz intelligit̄ q̄ aīa cuiuslibet christifidelis inseparabiliter est p̄iuncta charitati dei et c̄.

¶ Sc̄do notandū. q̄ ip̄i sacerdotes habent diuersas p̄suetudines in eleuando calicem. nam aliq̄ eleuant eū coopertū. et aliq̄ eleuant eum discoopertū. Diceret ergo aliq̄s. vnde p̄surgit illa diuersitas. Respondet q̄ illi sacerdotes q̄ eleuant calicem p̄mo modo faciunt hoc in signum huius. q̄a qñ xps instituit illud sacramentū in cena. tūc iste sanguis nō fuit visibilis ita q̄ adhuc eius sanguis latuit in corpore suo. et ergo aliq̄ memorantes h̄ eleuant calicē coopertum Sed post cenā vt in die parasceues tūc ille sanguis paruit ad oculum. et ergo aliqui sacerdotes memorantes hoc eleuant calicē discoopertum. in signum huius q̄ sanguis christi in die parasceues patuit et resplenduit cunctis hominibus

¶ Tercio notandū. q̄ vinū fundere in calicē (vt sup̄ dictū ē p̄ma in regula) intelligitur multiplex. Primo q̄ nihil inueniat in calice. vel q̄ t̄m inueniat aquā. vel q̄ t̄m inueniat vinū. Si ip̄e sacerdos nihil inueniat in calice tunc ip̄e debet infundere vinū cum aqua. Si t̄m inueniat vinū. hoc ē dupliciter. vel ante sumptōes corporis xpi. vel post sumptōnem. Si inueniat tantū vinū ante sumptōem corporis xpi. tunc ip̄e sacerdos debet infundere aquam et dicere verba canonis que pertinent ad cōsecratōem sanguinis. Si aut̄ post sumptōnem corporis christi inueniat tantū vinū. tunc nō est necessariū vt infundat aquā. q̄ ibi adhuc est corpus et sanguis xpi. nam ipsum vinū maxime facit ad p̄secratōem sanguinis. aqua aut̄ nō h̄z tantā necessitatē. Si aut̄ inueniat solā aquā ante sumptōem corporis xpi. tūc ip̄e sacerdos debet infundere vinū ne illud sacramentū diuidat. q̄ in sola aqua sacerdos nō potest p̄secrare sanguinē xpi. Si aut̄ sumpsit de illa aqua quā inuenit esse solā. tunc nō debet apponere vinū nec a p̄ncipio p̄secrare. quia hoc sacramentū solum a ieiuno est sumendum

¶ Quarto notandū. q̄ ip̄e sacerdos nunq̄ potest p̄plete celebrare tres missas in vno die nisi in natiuitate xpi. et hoc ē p̄pter certam cām. q̄ p̄ma missa que canitur illa die designat rps legis. et t̄pna legis est illud tem⁹

pus qđ fuerat anteqđ xps fuit natus siue incarnatus. qđ tunc ipi homines absolute vixerūt fm legē. 2. gratia nō dabat eis cū omēs ad lybū inferni venerūt. qđ nullus potuit intrare regnū celoz. 2. ideo illa missa cantat in tenebris. scđ in media nocte. Scđa missa que cantat in diluculo siue in ortu diei repñtat tps grē. qđ diluculū est mediū noctis 2. diei. 2. sic ipm tēpus gratie est mediū saluatōis 2. damnatōis. qđ possumus declinare ad diē vel ad noctē. scđ saluatōem vel damnatōem. interm qđ sumus in tpe grē et in illo tpe sumus iam. qđ dīct bñs Jōhēs in apoc. Vidi angelum vnum pedē in celo 2. aliū in terra habentē 2. iurauit p celū 2. p terrā 2. p oīa que in eis sunt. qđ post illud tps nō esset tps gratie Apocal. 2. Etiam illa missa cātatur in ortu diei ideo qđ designat eccliam militantē. qđ debem⁹ hīc militare vt ambulemus de tenebris ad lucē. Vel sic. illa missa ideo designat eccliam militantē. qđ tps gratie est nobilius 2. efficacius qđ tempus legis. qđ tēpus legis non fuit nisi figura respectu tps gratie. Et in tali tpe grē debemus fortiter militare 2. pugnare ptra antiquū hostem. i. dyabolū vt post tempus grē ad tempus glorie puenire mereamur. 2. ergo scđa missa cantatur in ortu diei ppter tps gratie. 2. talis missa debet cum maiori solē nitate celebrari qđ pma aut saltē cum tāta. Tercia missa fcat tempus glorie 2. eccliam triūphantē in celesti patria. Et quia ibi est summa claritas. ideo illa missa debet cantari in meridie 2. cum maxima solē nitate.

¶ Quinto norandū. qđ ipse sacerdos potest duas missas celebrare in vno die in sex casib⁹. Primo in die natiuitatis xpi. tunc potest celebrare tres missas 2. nūqđ in alio tpe. Scđo p celebrare duas missas in dieb⁹ officia tis. de qbus dīct pñs lra. saltem si funus est pñs 2. nō habuerint alium sacerdotē. tunc p celebrare duas missas Tercio qñ adueniūt hospites. 2. si tūc sacerdos celebravit vnā missam sine lociōe manū p celebrare scđam missaz causa hospitū Quarto ppter infirmos. vt si esset aliquis infirmus quē sacerdos deberet cōicare 2. non haberet hostias consecratas. et si celebrasset vnā missam p tū in eodē die celebrare scđam ppter infirmos vt cōsecraret hostias 2. eos cōicaret ne fieret negligētia in populo. Quinto ppter peregrinos. vt si venirent peregrini tūc etiā p sacerdos pficere scđam missam. Sexto ppter duas missas celebrare ppter nuptias. quia si sacerdos celebrasset vnā missam 2. adueniret sponsus cū sponsa 2. rogaret p missa. tunc licitū est ipi sacerdoti missam scđario p eis celebrare. vñ sunt tales versus Natalis. funus. hospes. languens. peregrinus Autentes faciunt missas celebrare scđas. Vel fm alios dantur isti versus Dormiens. infirm⁹. sponsus. peregrinus. 2. hospes. Ista sunt bñas celebrare. dies domini tres Solum pñs ppter. sed locio sumpta semel sit. Septimus casus supadditur. 2. est cōmunis in sancta matre ecclesia. scđ qđ omēs illi sacerdotes pñt vno die bis celebrare missam qui duas ecclesias seu villas gubernant quādo sacerdotes alios habere non possunt.

¶ Ultimo norandū est de certis casibus. Primus casus est iste. si tēpore hyem⁹ contingeret qđ sanguis christi in calice pgelaretur ppter frigus intensum. quid esset faciendū. Respondet Innocēti⁹ qđ quādo sic euenerit tūc ipse sacerdos debet cōiungere manus suas calici 2. multum exalare cū flatu 2. anhelitu suo. ita qđ ex calore naturali dissoluatur glacies

Sūmula Raymundi

¶ **Secūds casus** ē. ponat q̄ aliq̄s sacerdos infirmus celebraret et post p̄secratōem intantū debilitet q̄ vltērius nō possit celebrare. qd̄ ergo faciendū esset. Rñdet q̄ si eēt aliq̄s sacerdos circūstans ille d̄z p̄siderare p̄icta vbi dimisit. et ibi debet incipere et adimplere missam. Si aut̄ ibi nō esset sacerdos. tūc corpus xp̄i d̄z seruari ip̄is infirmis et porrigi qm̄ est necessariū.

¶ **Tercius casus.** ponat q̄ sacerdos inueniat hostiam cruentantē p̄pter miraculū aliq̄d. qd̄ est ibi faciendū. Rñdet sc̄us Hieronym⁹ q̄ hostia sanguinolenta nō ē sumēda a sacerdote. s̄ inter reliquias sanctorum est retinēda et tanq̄ reliquie in sanctuario reuerenter est habenda.

¶ **Quartus casus.** si sacerdos volēs p̄secrare corp⁹ xp̄i dicat. hoc ē corp⁹ meū dimittes ly (em) tūc dubitat an p̄secrat corp⁹ xp̄i. Rñdet q̄ sic q̄ ly em nō ē de necessitate p̄secratōis. q̄ apls p̄ma ad Corinth. xi. nō ponit. Et rō ē. q̄ si de necessitate apponeret tūc an appōem illius dictōnis sacerdos nō vere p̄secrasset corpus xp̄i. s̄ hoc est hereticū dicere Sed diceret aliq̄s. quid tūc facit ly em inter illa p̄ba p̄secratōis. Rñdet q̄ nihil aliud nisi q̄ ponit ibi p̄pter verborū p̄cedentium p̄nexionem dicendo. acci⁹ p̄te et māducate ex hoc oēs. hoc em ē corp⁹ meū. Et ly (em) de necessitate nō ponit inter p̄ba p̄secratōis. tñ si aliq̄s omitteret fr̄uole et ex intentōne peccaret mortāl. q̄ faceret p̄tra statuta Romane eccl̄ie.

¶ **Quintus casus** est. q̄ sacerdos d̄r. hoc em ē corpus meū. et nō d̄r. hoc em sit corpus meū. Rñdet q̄ hoc verbū. sit. importat quādam successiōē seu trāsmutatōem. s̄ hoc verbū. est. ip̄orat p̄manentia. s̄ in deo nulla ē trāsmutatio nec vlla successio. s̄ pura p̄manētia. Itē p̄uenienti⁹ sacerdos d̄r. hoc em ē corpus meū. q̄ si diceret. hoc em sit corpus meum.

¶ **Sextus casus** est. ponat q̄ sacerdos leuādo calicē cū sanguine p̄secrator incidat in magnā infirmitatē sic q̄ calix cadat et t̄gat coronā capitis ip̄ius sacerdotis. vtrūq̄ tūc corona sacerdotis et cutis corone debeat abradī. Itē ponat si euenerit casualiter q̄ turbo vel alius veni⁹ impetuosis in eleuatōe fugaret hostiā p̄secratā. sic q̄ p̄tes hostie p̄secrate caderēt sup̄ coronā sacerdotis. vtrum esset corona ip̄ius abradenda an nō. Ad p̄mum rñdetur. si talis sanguis siue calix tetigerit crines tunc sunt descendēdi et p̄cremandi. Si vero tetigerit coronā tūc sumat lotiōē cū vino et bibat. vlt̄ saltē lotiōē ponat ad locū sanctuariū. Alij rñdent. si fiat h̄mōi negligētia ex p̄te corporis xp̄i vel ex p̄te sanguinis xp̄i. tūc crines deberent abradī. sed corona sacerdotis cretertime debet lauari. et lotio illa sumenda esset a sacerdote si tā fortis nature esset q̄ nō timeret nauseā. vel illa lotio firmiter custodiēda ē in locis p̄secratis cū alijs reliquijs. Et similiter eēt faciēdum si sacerdos circa sumptōem sanguinis vel circa eleuatōem calicis dozmerit. ita q̄ calix cadat ei sup̄ caput. Sic eodē mō d̄r de secūdo.

¶ **Septimus casus** ē. vtrū sacerdos faciēs de spelta panes possit de tali pane corp⁹ xp̄i p̄ficere. et spelta s̄m aliq̄s appellat legumē ad modū tritici dispositū. et crescit de tritico p̄pter ignobilitatē agri. Ad hoc q̄dam respōdent q̄ cum ea potest celebrari. et ratio est. q̄ generatur de tritico. s̄ panis tritici p̄secrat. ergo et panis spelte. Alij dicunt oppositū et p̄bant hoc sic. q̄ generās et generatū debent esse eiusdē sp̄ci. sed spelta et tritici sunt diuersarum sp̄cium. ideo vnū nō generatur ex alio. ¶ Ad ratiōem p̄cedat maior

Sed negat minor. q. spelta generat indirecte ppter grossam naturā ipsius terre vel agri. et p sequeles relinquit q. cū ea nō pōt fieri psecratio corporis xpi. Contrariū tñ tenet **Alter** magnus q. dicit q. spelta nō differt a tritico specie. ¶ **Secundus casus.** si aliqua vetula fingeret se esse infirmam et peteret corpus xpi. et sacerdos ei pberet. et postea illa vetula corpus dñi inde traderet vel venderet. tunc dubitatur quid huic vetule seu mulieri eēt faciendū. Rñdetur breuiter q. talis mulier est pcremāda. eo q. talis mulier eius creatorē et q. sanguinem suum pro ea effudit ad crucifigendum scōario tradidit. ¶ **Tercius casus.** si sacerdos eleuat corpus xpi et in eleuando in duas pres diuidat. tunc dubiū est qd sit ibi faciendū. Respondetur q. vnā medietatē circa agnus dei in duas pres diuidat. et vnā medietatem in calicē ponat. ¶ **Quartus casus.** si sacerdos eleuādo calicē gladio perforatur. et retro cadens sanguinē effuderit ad faciem homicide. et tūc hoc rāgeret manus eius. tunc dubitatur qd sit ibi faciendū. Rñdetur q. manus eius et facies ei⁹ lauent⁹ et lotio a sacerdotib⁹ sumat⁹ vel ad locū sanctuariorū referuet⁹. ¶ **Undecimus casus.** sacerdos leuans calicē et si autē ster⁹ corūsat in calicē facta psecratōe. tunc dubitat⁹. vtz sacerdos debet totū sumere. Rñdetur si ipse sacerdos nō abhorret tunc sumat in noie dñi. si vero abhorret ponat totū ad locū sanctuariorū. et vinū et aquā incipiat de nouo psecrare. ¶ **Quoddecimus casus.** ex quo in pcedenti sentētia si sūter pñt dicit⁹ est de missa. q. rñtur quare missa q. fit in die parasceues. nec h⁹ pñcipiū nec finem. q. nec introitus pñcipiatur nec bñdicamus finit⁹. Rñdet⁹ tur q. illud fit ad innuendū q. ille q. est pñcipiū et finis tunc a nobis recessit. Etia ex eo. q. ille q. est in tribulatōe nō indiget benedictōe sed ppassione et ideo nō dicimus bñdicamus. Etiam ista missa nō habet mediū. q. hostia nō psecratur. ex eo quia vera hostia tūc fuit imolata. Vel potest etiam dici q. talis missa nō habet pñcipiū nec finem nec mediū. quia ille tūc a nobis recessit qui est pñcipiū a quo omnia. et qui est mediū per quem omnia. et qui est finis ad quem omnia. fm apostolum ad Roman. xi.

¶ **Decimus terci⁹ casus.** est. quare in die parasceues altaria sunt denudata. Respondetur. q. tunc xps suis vestib⁹ fuerat denudatus. hatebat em̄ tria genera vestimentorū. Prīmū genus fuit materiale seu vestes materiales quas vt alij hoies ferebat. et illis vestibus fuit denudatus. vnde ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Scōdo habuit vestimenta anime. scz corpus ppiū qd erat vestimētum deitatis. isto vestimento anima xpi fuerat spoliata et corpore suo denudata. Unde in passione **Matth. xxvij. 81.** Et inclinato capite emisit spiritum. Tercio christus habuit vestes spūales. id est sanctos apostolos qui eū quodāmodo vestiebāt et ornabāt. istis vestib⁹ christus etiam fuerat denudatus. q. ab omib⁹ erat derelictus. Vñ sacra scriptura. Ecce venit hora vt omēs dispergemini vnusquisq. in locum suum et me solum derelinquetis.

scz xpi fidelis scz mente scz xpm
Omnis homo purus et confessus sit vt illum
 scz ad eternā salutaōnem
Digne suscipiat. qui dignos nos iubet esse

Summula Raymūdi

s^c q^uq^{ue} plat^{us}. i. i. subiect^{us} mortali p^{er}o
Presbyter oppressus mortali crimine. missam
i. fecerit p^{er}essionē debitā.
Non celebret nisi sit confessus crimina primum
s^c hateat intentōez nūq^{ue} incidēdi p^{er}itū mortale
Ut sit contritus se nūq^{ue} velle redire.

¶ Postq^{uam} autor posuit documēta seruāda iuxta p^{re}secratōem corp^{is} xpī. in hac p^{re}te ostendit a q^uo corpus xpī sit sumendū. Et p^{ri}mo facit hoc. scdo ostendit q^uo sit denegandū. ibi (Cū vomit infirmus) Q^{ui}mo d^{icitur} sic. hō xpianus volens suscipere corp^{us} xpī d^{icitur} esse mūdus a peccatis. z d^{icitur} ē cōfessus z p^{er}itus. Et reddit cām q^u ē talis. vt iste scz q^u reddit nos dignos digne suscipiat a quolibet. Subdit q^{uod} nullus presbyter d^{icitur} celebrare missā nisi sit p^{er}essus. z hoc est v^{er}z si ip^e est p^{er}stitur^{us} in peccato mortali. z debet habere p^{ro}positum amodo se a peccatis abstinere.

¶ Sciendū p^{ri}mo q^{uod} rō l^{ite} p^{er} cap^{itulum} in fili. q^ucuq^{ue} em inuitat aliquē. honestum hoīem ad hospitū suū ille disponit hospitū suū quāto curiali^{us} et purius p^{er}. z ergo multo magis debet hoc fieri iuxta creatorē nostrum. scz q^{uod} hō ip^sum inuitat ad domū suā. i. in aiām suā quā maxime debet purgare a peccatis mortalib^{us}. vt ip^e creator celi z terre digne suscipiat. Et rō hui^{us} i^{us} est. q^{uod} si illud q^{uod} minus videt inesse inest. ergo illud q^{uod} magis videtur inesse inest. scz magis videt inesse q^{uod} homo debeat purgare suum hospitū aduersus suum creatorem q^{uam} proximū suū.

¶ Scdo notandū. autor d^{icitur} in l^{ite}ra (Q^{ui}s hō purus) q^{uod} hō etiā d^{icitur} ē purus z mūdus in volūtate suā. sic q^{uod} ip^e sit in firmo p^{ro}posito dimittendi am^{plius} p^{er}itā. q^{uod} hō esset p^{er}essus sua p^{er}itā z nō p^{ro}poneret ea dimittere ip^se indigne caperet hoc venerabile sacramentū. Etia ip^e d^{icitur} esse mūdus a cōf^{essione} corp^{is} xpī. q^{uod} d^{icitur} esse ieiunus z sobrius vt p^{ri}us visum ē. nisi hō esset in magna infirmitate positus. Itē autor d^{icitur} in l^{ite}ra (z p^{er}essus sit) Rō quare hō d^{icitur} p^{er}iteri p^{er}itā sua volens sumere corpus d^{omi}nī est ista. q^{uod} p^{ri}m ap^{ostolus} p^{ri}mo ad Cor. xi. Si q^{uod} corpus d^{omi}nī māducat z sanguinē indigne bibit iudiciū sibi māducat z bibit. scz hō p^{er}stiturus in p^{er}o mortali non est dignus sumere corpus xpī. z ergo si suscipit indigne suscipit. z p^{er} p^{er}sequēs sumit eternam dānatōem. Unde notandū q^{uod} illud nō est institutū p^{ro}pterea q^{uod} hoc venerabile sacramentū maculet. q^{uod} in malo hoīe ita purū z v^{er}z est sacramentū sicut in bono hoīe. Hoc p^{ro}pt^{er} declarari in hac silitudine. q^{uod} sol splēdet super oīa mūda z immūda. scz sup^{er} aurū z lapidē p^{re}ciosum. z etiā sup^{er} lutū. z t^{er}ra sol nō maculat p^{ro}pter lutū magis q^{uam} p^{ro}pter aurū. Sic est de recipientib^{us} corp^{us} d^{omi}nī indigne. de q^uo canit eccl^{esia}. Sumūt boni sumūt mali sorte t^{em}p^{or}is in^{equali} vite vel interitus. Itē nota q^{uod} hoīes accedūt ad hoc sacramentum trib^{us} modis. Quidā accedūt digne. q^{uod}ā indigne. q^{uod}ā nec digne nec indigne. Illi accedūt digne q^{uod} absq^{ue} omī p^{er}o accedūt in timore z reuerētia z in amore. z sunt illi q^{uod} satisfaciūt p^{ri}m veritatē. z illis auget^{ur} g^{ra}fa. Quidā accedunt nec digne nec indigne. z sunt illi q^{uod} satisfaciunt. sed nō cum tāta p^{er}itōne quāta merito deceret. z illis nihil vel p^{ar}z augetur g^{ra}fa. Quidā accedunt indigne simpl^{iter}. z sunt illi q^{uod} nec satisfaciūt p^{ri}m veritatē. nec p^{ri}m p^{er}o

Folium XXVII

babilitate. sicut dixit apłs ad Cor. loco p̄allegato Probet at̄ scipm̄ hō rē.
¶ Dubitat̄ circa p̄dicta. q̄ videt̄ q̄ null⁹ digne p̄ accedere ad hoc ve-
 nerabile sacramentū. vt habet̄ p̄ma eplā Jo. p̄mo ca. Si dixerim⁹ q̄ pec-
 catū nō habem⁹ nosmetip̄os seducim⁹. igit̄ videt̄ q̄ nullus ē sine peccō. **¶**
 nullus p̄ accedere digne. ex quo d̄z esse pur⁹ vt vult̄ s̄ra. In oppositū ē glo-
 sa sup̄ isto p̄bo. accipiens iesus. q̄ d̄r glosa. felix est ebrietas ⁊ satietas. q̄
 quāto plus sumit̄ tanto sobrius fit. R̄ndet̄ q̄ peccm̄ est duplex. sc̄z veniale
 et mortale. mō sc̄is Joānes tangit̄ hoc qd̄ dictū est de peccō veniali. quia
 de isto nullus p̄ se p̄cauere. sed a peccō mortali se p̄ ql̄bet abstinere si vult̄.
¶ Vel soluitur sic q̄ p̄ritio est duplex. Quedā est certitudinalis. et ex ista
 p̄ritōne nullus p̄ agnoscere vtz sit dignus vel indignus. Alia est p̄ritō
 que fit ex signis. ⁊ fm̄ illam ql̄bet p̄ scire an sit dignus vel indignus. nō
 tamē certitudinali. **¶** Pro quo notandū q̄ quattuor sunt signa p̄ que hō
 p̄ scire an sit dignus ad sumendū corp⁹ dñi p̄iecturaliter. Prīmū est. si li-
 terter ⁊ deuote sine tedio audit verbū dei. vt habetur in Joāne. Qui ex
 deo est verbū dei audit. Scdm̄ signū est. si hō inuenit̄ se promptū ad oīa
 que requiruntur ad seruitiū dei. sc̄z ad orare. missas audire. ieiunare. elemo-
 synas dare r̄c̄is. igitur d̄r beatus Greg⁹. Exhibitiō opis est signum cha-
 ritatis. Tertiū signū est. si hō ex toto corde ⁊ ex tota aia ⁊ ex omib⁹ virib⁹
 suis dolet de peccatis p̄missis. Quartū signū est. si hō vult se firmiter ab-
 stinere ab omib⁹ peccatis criminalib⁹ ne postea cadat in aliqd̄ peccm̄. saltez
 mortale. **¶** Itē nota. q̄ autor iubet sacerdotē esse p̄ritū ⁊ p̄fessum. ⁊ hoc
 nō sp̄ requiritur de p̄fessione operis. q̄ si deficit p̄fessor sufficit q̄ sacerdos
 sit in firmo p̄posito p̄ritēdi ⁊ satisfaciendi p̄ peccis. ⁊ om̄ia peccā intēdit̄ di-
 mittere. ⁊ sic poterit celebrare. Et ex illo q̄ritur. vtz sacerdos existens sine
 peccō mortali possit sine p̄fessione celebrare missam. Et videt̄ q̄ nō. q̄ di-
 cunt doctores q̄ nullus sacerdos p̄t esse tam sc̄is. volens celebrare mis-
 sam qn̄ oportet q̄ p̄us p̄fiteatur p̄pter maiore cautelā. ⁊ etiā ob reuerentiā
 venerabilis sacramēti. ⁊ p̄pter ecclie institutiōem. nisi causa necessitatis. sc̄z
 qn̄ nō posset habere p̄fessorem. ⁊ dato q̄ esset in peccō mortali p̄stitutus et
 si magna necessitas expostularet. adhuc posset talis sacerdos celebrare
 missam sine p̄fessōre. ⁊ hoc est vtz si ip̄e nullo mō posset habere p̄fessorem.
¶ Dicitur ergo finaliter q̄ talis sacerdos possit celebrare in casib⁹ p̄tactis
 sup̄ misericordiam dei. sed tamē requiritur q̄ habeat firmum ⁊ bonum p̄
 positum postea confitendi ⁊ satisfaciendi pro omnib⁹ peccatis suis istā
 necessitatem deplangendo ⁊ confessori eam enarrando. **¶** Item queritur
 accessorie. quare ecclesia in tribus dieb⁹ tempore penitētie mortem ⁊ passio-
 nem christi deplangit ⁊ quasi in tenebris. Respondetur q̄ hoc fit ad in-
 nuendum q̄ triplex creatura mortem iesu christi tempore passionis deplā-
 gebat. Primo corporalis. sc̄z terra que contremuit. ⁊ sol qui obscuratus
 fuit. Et secundo creatura sp̄ualis. sicut angelus. Unde d̄r Esaie. Angeli
 pacis amare flebunt. Et terciō p̄posita. sicut homo. sc̄z apostoli ⁊ discipu-
 li ⁊ sancte mulieres. ⁊ petre scisse erant. Vel etiā ideo ecclesia trib⁹ dieb⁹
 bus mortem christi deplangit. quia christus vsq̄ in terciū diem mortu⁹
 us in sepulcro quieuit. **¶** Item queritur. quare passionē xp̄i peragimus
 cum lamentatiōe. ⁊ passiones aliorum sanctorū celebramus cum gaudiis

Summula Raymundi

Rūdetur qz alij sancti passi sunt ppter se. scz vt p suas passiones acquirērent celestē gloriā. z ideo in passionibz eoz eis pgaudendū est. ex eo q ad eternā beatitudinē puenērunt. Chřstus aut nō passus est ppter se. scz vt gloriā acqřeret. s; ppter peccata nostra delenda. z ideo tunc flere debemus. Scđa rō ē. qz tali die fleuit terra qz tremuit. fleuit sol qñ obsecratus fuit fleuerūt z fante mulieres. vñ dē bñs Lucas. xxi. caplo. Filie hierusalem nolite flere sup me. Etia fleuit Petr⁹ apls. vñ habet Math. xvi. Fleuit amare. Etia fleuit Maria doloris gladio pforata. fleuit z xps. qz dixit tristis est aia mea vsqz ad morē. Fleuerūt z angeli. vñ Eliae. xxxii. Angeli pacis amare flebant. Et si possibile fuisset fleuisset z deus pater cū vñ dīr filiū suū vnigenitū tam irreuerēter tracrari. Inter tot ergo flentes nūllus debet gaudere. ergo tunc z semp p peccatis debemus flere.

s^e hō pctor pie correct⁹ s^e sacerdote.
Eger vel sanus monitus si sepius a te

Occultam culpam suam dimittere non vult
occulta eius peccata .i. dimitte s^c peccator

Excessus proprios nec deserit ille latentes
postulat affectuose s^c p^rōi.

Et petit instanter domini des corpus eidem
i. filiū da huic petōri s^e iste occultus petōr

Consule quod poteris. iudex suus ipse sibi sit
i. abnegatorem corporis dñi p pectis publicis.

Judicium legis da pro vicijis manifestis

¶ Nec auctor ponit alias cautelās iuxta administratōes corpīs xpī seruādas. Et diuidit in tres p̄tulas s̄m q̄ tria ponit documenta. Sc̄da ps̄ ibi (Qui cū iudeis t̄c) Tercia ibi (Nō pueris annos t̄c) Dicens p̄mo. si aliquis peccator qui nō vult desistere a pctō q̄uis tamē sepe a sacerdotē monitus sit vt desistat a tali peccato. et si tale peccatū oculū fuerit et p̄tulerit a te corpus christi. tunc non debes illud denegare. sed debes dicere q̄ iudicat seipm̄ et dare sibi consiliū bonum. Sed si peccatum fuerit manifestum non debes sibi denegare corpus christi. quia pro tali peccato s̄m institutōes ecclesie deberet grauiter puniri

Et Norandū. auctor dicit in lra. q corp⁹ xpi nō sit denegandū isti q p̄fiter^r p̄ctm occultū. **C**ōtra hoc diceret q̄s. nulli indigno dē dari corp⁹ dñi. sed ille ē indign⁹. sibi nō dē dari corpus dñi. **S**ator. habet in canone vbi dē sacrificia hęc dona sunt illibata z sine malo. **S**inior patz. qz hz occultū p̄ctm. ergo ē indignus. **P**roder q corpus dñi nō est sibi denegandū. qz si nō daret sibi tūc ppli suspitionē incideret. qz ppl's forte diceret. iam appa^rret p̄ctm notoriū in eo. quare ppter tale scandalū euitādum nō est sibi dē negandū. **U**n scandalū sic definit. est dictū vel factū nō recte plens alijs ruinā id est casum. **R**ideretur ad argumentū aliquē esse dignum corp⁹ xpi intelligi duplt. **U**no mō fm veritatē. **A**lio mō fm estimatōem. modo licz talis nō est dignus fm veritatē. est tamen dignus fm estimatōnem. qz

estimat a pluribus dignus. Ex illo soluit talis dubitatio. si aliquis vidisset sacerdotem peccare mortaliter. et post hoc cito legere missam. an debeat illam spernere. Solutio. ista missa propter hoc non est spernenda. Ratio huius est. quia talis sacerdos posset habere tantam deuotionem in aggressu altaris per quam deus dimitteret sibi omnia peccata. De primo habemus exemplum in christo. christus enim bene scivit iudam esse eum traditurum. illo tamen non obstante christus dedit sibi suum sanctissimum corpus. quia tale peccatum erat occultum. ex eo quod nullus scivit nisi solus christus quod iudas esset eum traditurus. Item peccatoribus non existenti bus in proposito peccati dimitti potest denegari corpus christi propter duas causas. Prima est. quia per sacramentum eucharistie delentur peccata venialia et mortalia oblita. sed si aliquis peccata sunt scienter perpetrata. tunc in communicato nihil des letur. sed talis sumit eucharistiam ad mortem eternam. quia dat omnibus vel in vitam eternam. vel in mortem eternam. ut patet per hos versus. Si vis in altari de christo sanctificari. Corpus exterge et mundus ad sacra puge. In domini mensa quod suscitis sedule pensa. Vivere vel mori profert quod percipis ore. Secunda causa est. ex quo sacramentum eucharistie ceteris sacramentis est nobilius. Ideo prius idigne inducens vitam eternam simpliciter sicut facit baptismus. Ideo peccatoribus publicis est denegandum corpus christi donec peniteant. Item nota. autor intelligit legem de raptores et usurarios publicos et quodammodo de omnibus existentibus in peccatis mortalibus publicis. ratio est. quia ecclesia non iudicat de occultis. sed tantum de manifestis. et ideo si peccator esset occultus et confessus non daret sibi denegari corpus dominicum

hoies cum tali populo reijce se3 eos non colendo
Qui cum iudeis habitant expelle foras hos
.i. non confessis .i. facz corpus christi
Non inconfessis des sanctum sumere pascha
.i. tales hoies ignoti
Non nisi pro iusta peregrinus et aduena causa
pastore .i. eucharistiam
A te suscipiant corpus domini. caueas ne
s^c hoies quia forte denegat a proprio pastore propter speciale delictum
Vicine ville veniant ad te fugientes

¶ Hic autor ponit secundum documentum. et habet tria membra. Primum membrum est tale. quicumque moratur cum iudeis illis non debes dare corpus domini. Ratio illius est. quia forte tales inducantur a iudeis ita quod possint illud corpus domini obseruare et iudeis presentare. et ipsi postea cum isto sacramento possint nephas per petrare sicut sepius expertum est. et tunc posset contingi renouatio passionis christi a iudeis. et posset hoc nobilissimum corpus per iudeos irreuerentialiter tractari. quod est euitandum. Subdit secundum membrum. cauendum est ne aliqui inconfessi et incorriti veniant ad te per bytes corpus christi postulando. Subdit tertium membrum. quod peregrinis de alijs prouincijs prius venientibus et aduenis etiam non debet dari corpus christi. nisi hoc esset ex iusta causa. Etiam si vicini alterius ville venirent ad te non debes eisdem dare corpus christi nisi ex iusta causa. ¶ Notandum. diceret quis. tu dicis quod illis non debet dari corpus

Summula Raymundi

christi q moratur cu iudeis. cur ergo hoc est q iudei admittunt ab ecclia.
 Responderetur q hoc fit ppter qtuor causas. Prima causa est lex. q lex fuit
 prius data iudeis. scz Moyli. Scda causa ppter sanctos patres z ex eo q
 christus nati voluit ex iudeis. vñ Johis. iij. Salus ex iudeis est. Tercia
 causa est. q iudei sperant adhuc vñ fieri in fide. vt habet per beati Joh.
 decimo caplo. Et fiat vnus pastor z vnū ouile. Quarta causa est. q ois
 christianus fidelis quādo videt iudeū debet recordari de passione christi.
 q pro nobis ab eis pepedit in ligno crucis z sua morte mortē nostram des-
 truxit. z vñ resurgēdo reparauit. sicut habet in pfatione. Et hoc idē pas-
 tet in his metris. Lex. patres. extrema fides. mortatio christi. Quattuor
 his causis pmittitur q iudei. ¶ Item dicitur in littera q xps nō dz ministras-
 ri nisi pfessis. Rō est. q pfessio est signū pccationis. vñ qui se humiliat ad
 cōfessionē signū est maxime pccationis. Vñ pccatio sic definitur Est dolor
 volūtariē sumptus p peccatis cū pposito pficēdi z omnia pccā dimitte-
 di. Et hoc designatū est in Job. ij. Anteq comedā suspiro. i. anteq accedaz
 ad hoc venerabile sacramētum suspiro. i. de pccis meis cōmissis pccatio-
 nem facio. ¶ Item nota. peregrinis nō debet dari corpus xpi. Rō ē. quia
 forte eis fuit denegatū ab eo. ppter bytero. igitur nō debemus false mittere
 re in messēm alteri. vt habet in euāgelio. nisi hoc esset in articulo necessita-
 tis. sic q talis peregrinus eēt infirmus. z ipse intārum distaret a suis par-
 tibus q possibīle eēt ipsum mori anteq ad ptes eius pueniret. tunc licite p-
 dari sibi corpus christi. ¶ Pro q notandū. q peregrinis p- dari corpus
 christi ppter duas cās. Prima. si ē aliq peregrinus volens se dare seu trās-
 ferre vltra mare versus hierusalē aut aliū locū. illi nō dz denegari corpus
 christi. Scda cā est. si eēt aliq domin⁹ volēs intrare tellū iustū isti debet dari
 corpus xpi. Pro q notandū. q aduenis debet dari corpus christi intel-
 ligē dupliciter. Vno modo q sint infirmi. sic debet eis dari corpus christi
 Scdo mō q nō sint infirmi. sic dz eis denegari corpus xpi. ¶ Item nota
 auctor dicit in littera. si vicinus alteri vñ venerit ad te z velit audire mis-
 sam z ibidē cōmunicare nō debes eū admittēre. z hoc duob⁹ modis. vel
 ipse facit hoc cā deuotionis. vel ex pemptu ppij plebani. si pmo mō. tunc
 dz admittēre eū in auditiōe misse. sed nō in cōicatione. nisi hoc fiat ex spe-
 ciali licētia sui plebani. Si scdo mō. tūc nō dz admitti nec audire missam
 nec etiā cōicare eundē. sed debet remitti ad suū ppiū plebanū. ¶ Itē quis
 cūqz vult accedere ad hoc venerabile sacramētū ad illū requiritur triplex
 vñio. Primo requirit vñio naturalis. z est ista qua aia intellectiua corpi
 humano pūngit. ex illa vñione fit hō aptus ad suscipiendū hoc venera-
 bile sacramētū. Scdo requirit vñio charitatis p fide. z ista vñio facit hō
 minē digne sumere spūaliter corpus xpi. Tercio requirit vñio p contritiō-
 nē. vt hō cognoscat p fidem q ibi sit corp⁹ xpi. z ista vñio facit ipm digne
 sumere corpus christi sacramentaliter z spūaliter. ¶ Pro quo sciendum. q
 sumptio corporis xpi est qdruplex. Quidā sumūt hoc venerabile sacra-
 mētū nec spūaliter nec sacramentaliter. vt si aliq infidelis velit accedere
 et nō credit ibi esse verū corpus xpi. ille nec sumit sacramentaliter nec im-
 pē- dit sibi honore nec timore nec est pfessus. igit etiā nō sumit spūaliter. Alij
 sūt qui sumūt sacramentaliter z tñ non spūaliter. q in pccō mortali accē-

Folium XXIX

dunt. & q: illi credūt ibi esse verū corpus christi. ergo suscipiūt sacramē-
taliter. & q: in pctō mortali sunt nō sumūt spūaliter. Alij sunt q: suscipiūt
spūaliter & nō sacramentaliter. vt sunt boni hoies qui altant & audiūt mis-
sam illi percipiūt hoc spūaliter quod sacerdos recipit sacramentaliter
Alij autem sunt qui suscipiūt sacramentaliter & spūaliter simul. vt sunt bo-
ni homines existētes sine peccato mortali. isti capiūt corpus xpi spūalr &
sacramentaliter. & in illis augetur gratia.

^{.i. iuuentibz infra decē annos exītes}
Non pueris annos infra bis quinq; manentes

^{.i. eucharistiā tales pueri mūdi}
Des corpus domini quibz sunt corpore puri
^{susciptāt nesciūt s' eis}

Quid sumant tamen ignorant ergo prohibetur
^{scz pueros punit horribilis}
Excipe quos vrget seua mors. anni licet bis sint
^{sacerdoti notū est}

Octo. siue nouem vel septem cum tibi constat
^{s' pueros .i. orōem dñicā pueroꝝ honesta}

Scire pater noster et eorum vita probata
^{supflū? supfluitates ciboꝝ hūmōi vanitates}

Potus et crapule. ludi. saltus inhibentur
^{s' illi christi nutriti}

Ne vomitum faciant qui sunt hoc corpore pasti
^{s' pueri vomere nō possunt}

Qui licet expuere christum nequeant. tamen illud
^{habitaclū .i. cū exclusiōe oīm vanitatū}

Hospitium caste seruetur quo fuit intus

¶ Hic ponit terciū documentū. & est tale. q: pueris infra decē annos con-
stitutis nō debet ministrari corpus xpi. ne tales sumāt illud nescientes qd
ipm sit. licet tales pueri sint mūdi a pctis. nisi hoc esset in articulo mortis.
tūc pueris septē octo vel nouē annoꝝ corpus dñi tribui posset. tñ sub ista
cōditōe. si sciāt orōem dñicā. .i. pater noster & sint bonē vite. tunc pōt illis
ministrari corpus xpi. illis intūgēdo q: se abstineāt a potu supfluo & a cra-
pula. etiā ne tales pueri exerceāt ludos & saltus cū alijs ne faciāt vomitū
et licet nō pōt expuere corpus xpi. tñ adhuc necessariū est q: hospitii cor-
poris christi mūde seruet a vanitatibz sensui. ¶ Sciendū q: rō littere est
ista. Carens vsu rōnis nō pōt cognoscere causam & nobilitatē eucharistie
sed pueri infra decē annos pstituti carē vsu rōis. q: nō pōt cognoscere qd
sumūt. & si sic tūc ipsi hoc sacramentū merito denegāt. ¶ S; diceres. si
ista omia eēt vera tūc etiā corpus xpi eēt denegādum homibz annosis.
q: nemo viuūt q: p rōnem aliud iudicet in corpe christi q: panē. ex quo quē
libet sentit ibi accētia panis. q: sapore hater vt panis. & colorem vt panis
Etiā dicit bñs Gregorius. q: fides nō hāet meritum vbi humana res

Summula Raymundi

no pter experimentū. Rūdetur negādo psequētiā. qz līz sint homies an
nos. nō tū intelligūt mysteriū huius sacramēti plenē ppter fidei augmētū.
caplūt tū p rōnem fidei in ipsis firmiter radicātā. z credūt pstatē que au
diunt in ecclesia. z hoc nō ē in pueris

Ite notādū. p illis pueris sufficit oblatio sacri quā facit sacerdos p
vūctibz. qz qlitē sacerdos oblatā diuidit in tres ptes. qz vna offert p de
functis. alia dat supnis in celo. s; tertia offert p fidelibz vūctibz. vt pz in
his metris. Tincta dat vūis. sed ps nō tincta supnis. Alia fidelibus in
lymbo. pdest aiabz. Et lymbz ē ille locus in q sancti patres fuerūt detēti
ante passionē xpī. a quo in die resurrectionis erāt liberati

Ite notādū. qm qz vult accedere ad hoc venerabile sacramētū ad illū
lū necessario requiritur tria. Primo requirit distinctio corpis xpī. qz d; illud
pmo cognoscere z discernere distinctiue ab alijs cibis. ex q corpus xpī dat
p fortitudine ptra oēs aduersas tērationes. vnde de Helya d; Et ambu
labat in fortitudine illius cibi zc. Secdo requirit q habeat suipsius pside
rationē. videlicet vt sciat vtrū satisfecit de peccatis pmissis. ista cōfitemdo
cum vera p tritione cordis iuxta dictū aplī pma Ehorin. xi. Propter autē se
ipsius homo zc. Tercio requirit q debeat accedere in timore z reuerētia. et
go incōfessis nō datur corpus xpī. qz ipsi nō habent p considerationē suipsius? z
nō cognoscūt illū cibū nec habēt timorē nec debitā formā reuerētie

Ite notādū. hic habet de potu. ludo. crapula. saltu. z pāpue de omibz
opibz carnalibz immūdis. qz ista sunt vitāda post sumptōnē corporis xpī
Unde legitur in libro Regū de Osee. qui cum terigisset archam dei obi
it morte subitanea ppter illud. quia ista nocte cognouit vxorem Et ista ar
cha fuit solum figura illius sacramēti. ergo multo plus debemus mūde
accedere ad hoc venerabile sacramētum ne nobis ita ptingat. Etia; de
Romanis legitur in vita sancti Gregorij. q romani in tēpore quadragesi
mali se abstinerūt ab omni peccato. sed post festū pasche immiscebant se
metipsos actibz illicitis. tūc deus plagauit eos peste inguinaria. Et quā
do quis sternutabat tūc obiit morte subitanea. z tunc inuentum fuit illū
q qñ homo sternutat tūc dicit. deus adiuuet te vel te absoluat. similis qñ
quis ossitabat tunc obiit morte subitanea. ergo inuentum fuit illud q hō
debeat se munire signo sancte crucis quando ossitat. z ergo ne nobis ita cō
tingat vt contingebat Romanis debemus nos ab omni peccato abstines
re ante festū z post. **U**ltimo notādū. q auctor philet cōmunicatis lu
dos z crapulas. z ratio in littera ē ista. quia tales p munitati qzuis p vo
mitū nō pnt expuere cū se a talibz pseruat. tamē hospitū in quo corp^o xpī
est sumptū ppter nobilitatē ei^o d; caste z caute teneri. z a vanitatibz sensuū
reseruati illas penitus secludēdo.

tu christi fidel' eucharistiā corp^o xpī
Cum sumas corpus domini. tunc dentibz illud

.i. masticare .i. cibaria

Noli conuertere velut elcas. sed moderatim

.i. mollificare debes corpus dentū

Lingua mollifices et dentibus hoc. vt eorum

.i. scissura s^c dentium .i. retineat s^c aliq^s de corp^e xpi
Rimula concavitas ne seruent particulas. quas
.i. forte .i. p^o sputū ejceres .i. p^ouisio
Forſitan expueres. datur ergo cautio talis
.i. vomitū facit .i. egror⁹ eucharistie.
Cum vomit infirmus non debet sumere corpus
s^c tal⁹ infirm⁹ certitudinalit^r s^c vez corp⁹ xpi.
Christi. si credit credendo fideliter edit
s^c eger emittit s^c corp⁹ post sumptōem
Si vomit hoc idem post sumptum corpus. in ignem
s^c tu sacerdos s^c hmōi .i. aquas
Projicies vomitum. fluuij fundas vel in yndas
.i. corp⁹ xpi s^c in tali vomitu
Si sacramenti species ibi cernitur vlla
s^c sacerdote. tal⁹ spēs vel ab alio iusto
A te sumatur aut a quocunq³ fideli
.i. in sancuario s^c spēm
Sive loco sancto conseruari facias banc
s^c infirm⁹ .i. infirmat⁹ .i. sumere corp⁹ xpi.
Si doleat tantū q³ masticare nequit. tunc
s^c illud .i. intinctam
Non nisi sumat aquam contactam corpore christi
sive magnā sive parū s^c xpi
Quantūcūq³ tamen partem de corpore dicto
suscipit s^c corp⁹ xpi
Sumperit infirmus totum sumpsisse probatur.

¶ Ista ps^a p^otrina^r ad p^ocedentē sic. Postq³ autor determinauit modū cō
 secrandi corp⁹ xpi. z docuit q³ sit ministrandū z q³ nō. hic p^osequenter
 determinat de mō sumendi corpus xpi. Et illa ps^a diuidit in duas pres.
 Nā p^omo ostēdit modū sumēdi corpus xpi a sanis. scō ab infirmis. Sed
 cūda ibi (Cū vomit infirm⁹) Prima ps^a adhuc in duas. Primo facit hoc
 q³ dictū est. Scō ostēdit quō debeat p^ofici corpus xpi p^o infirmis. Secū
 da ps^a ibi (Luce diei zē) Et stat virtus lfe in quattuor regulis. Quarū
 p^oma tangitur ibi (Cū sumas corpus) z est talis. Quādoq³ aliq^s fⁱ
 delis sumit corpus xpi tūc d³ leniter mollificare illud cum sua lingua circa
 dentes anteriores. z nō hoc corp⁹ terere circa dētes maxillares. Et rō est.
 q³ dentes maxillares hnt multas rimas z p^ocauitates. z si ibi p^otereret cor
 pus xpi. tūc quādoq³ p^otingeret q³ pres corp⁹ xpi obseruaretur in rimis
 dentū maxillarū. z sic eādem posset aliq^s eas expuere eo nesciente. q³ esset
 graue z magnū peccatū. ne ergo hoc p^otingat. ideo mollificatio corp⁹ xpi
 debet fieri in anteriori parte cū lingua. Secūda regula tangitur ibi (Cū
 vomit infirmus) z est talis. Si corpus dñi debet dari infirmo faciet⁹ vo⁹

Summula Raymūdi

mitū. tūc sacerdos illi ostēdere debet solūmō corp⁹ xpī z dī dīcere q^d credat q^d ibi sit verū corpus xpī. q^d dīc bñs Aug⁹. Crede z māducasti. g^o q^d cūq³ infirmus firmiter credit q^d sub illa specie panis corpus dñi pñetur ille corpus dñi māducat. ¶ Tercia regula tangit ibi (Si vomit hoc idē) et est talis. Si ex casu euenerit q^d ipse infirmus sumeret corp⁹ xpī z postea expueret. tūc sacerdos dī pñcere illū vomitū in ignē vel in aquā fluentēz et hoc ē ver⁹ si nō appareat ibi spēs panis pñecrati. sūt spēs panis pñecrati appareat. tūc illā debet sacerdos sumere vel in loco pñecrato firmiter custodire. Et dicunt q^ddam circa textum q^d sacerdos nequaquā debet sumere illaz spēm panis pñecrati ne sibi generaret nausea. ¶ Quarta regula tangitur ibi (Si doleat tantū) z est talis. Si infirmus esset rāte debilitatis q^d nō posset deglutire corpus xpī vel masticare. tūc lra dī cum beato Augusti no. q^d aqua porrigat illi infirmo q^d tangit dī cum pñcula corpis xpī z infirmus absorbeat illā aquā. z sic sumit corpus xpī. Et licet illa particula est parua. tūc quantūcūq³ parua sit ipa pñehēdit in se totum corpus dñi. Sz quare debet fieri cū aqua. Rñdetur q^d ideo. q^d aqua est subtilis z fluxibilis. z sic infirmus melius sumit p aquam q^d per vinum.

¶ Notandū circa lram. ex quo hic pagitur de modo sumendi corp⁹ xpī posset aliq³ dubitare q^d tū effectus seq³tur ex sumptōe corpis xpī. Respōdetur. put aliquid pñ habitum est. q^d multi effect⁹ sequūtur ex sumptione corpis xpī. Primus est deletio pctōz venialū. ita q^d isti q^d sumūt corpus dñi absolunt ab omī pctō veniali. Scōs effectus est sñm sanctū Thomā. pñersio hoīs in corpus xpī. z ergo hō cū aplo potest dicere Uo ego. nō ego in me. viuit aut in me xps. Et aliter est de cibo corporali. z aliter de cibo spūali vel de corpore dñi. Nā cib corporalis pñertit in carnem z in sanguine. cib autē spūalis seu corpus dñi pñertit nos in se. z sic pñz differentia inter cibum corpalem z spūalem. etiā q^d cib corporalis pñertit passio. sed spūalis pñertit actiue. Tercius effectus est memoria dñice passionis. Quart⁹ effectus ē roboratio omī virū. Quintus est remotio suggestionis dyabolice. ¶ Sed diceres. nunqd pctā mortalia delent p sumptione corpis dñi sicut venialia. Ad hoc rñdet scñs Tho. q^d pctā mortalia nullo mō delent p sumptōem corpis xpī. q^d requit q^d ille q^d accipit corp⁹ dñi mūdus sit ab omī pctō mortali. vt dīc apls pma ad Cor. xi. Propter aut seipm hō. Et rō huius ē. q^d si illud sacramentū deleat pctā mortalia tūc seq³retur q^d iudas traditor xpī esset saluatus. Pñs est falsum. ergo et añs. Falsitas pñtis pñz p oēs doctores sacre scripture q^d dicunt ipm eterñaliter ēē damnatū. Sz pñtia pbat. scz q^d hoc seq³retur. q^d xps illi porrexit suum corpus sicut z alijs discipulis suis. mō si corpus dñi deleat peccata mortalia tūc oīa sua pctā fuissent extincta. z p pñs fuisset saluatus. qd est falsum. Scōa rō sic format⁹ sñm scñm Tho. sicut se hz alimentū corpale ad corpus mortuū sic se hz alimentū aīe ad aīam mortuā. Sz certū est q^d cibus corporalis nō reficit corp⁹ mortuū. sic nec alimentū aīe aīam mortuā. i. aīaz iacentē in pctō mortali. q^d talis aīa corā deo dī esse mortua. Itē ex q^d aīe iacenti in pctō mortali nō pdest sumptio corpis xpī ad deletōem pctōrum mortaliū. Diceret g^o aliq³. nunqd pñnt ei ad alia opa. Rñdet mgr sñia mū dīcēs. q^d bona opa pñesse existentibz in pctō mortali intelligitur duplē

Uno mō vt p̄sint aiaibus ad vitā eternā. z sic nō p̄sunt eis. Alio mō vt p̄sint ad bona t̄palia. z illo mō p̄sunt etiā ad sanitatē corp̄is z ad affluen-
tiā diuitiā. etiā iuuāt ad minūtōez pene infernalis. etiā iuuāt ad hoc vt
p̄ces eoz citius exaudiant. Et talia bona p̄cedunt eis ideo. qz nullū bo-
num irremuneratū manet. neqz vllū malū impunitū p̄transit. z ideo existi-
tes in p̄ccō mortali a bonis operibz desistere nō debent.

¶ Notandū sup̄ textū (Cū vomit infirmus) q̄ duplex ē sumptio cor-
poris xp̄i q̄tum sufficit ad p̄positū. scz q̄dam sacramentalis. z q̄dam spūa-
lis. vñ q̄libet firmiter credens corpus dñi māducat spūaliter. Unde Inno-
centius Om̄es hoīes astātes circa sacerdotē qñ sumit corpus xp̄i in altā-
ri māducat sicut ip̄e. z hoc spūaliter. Et hoc est verum maxime de his
qui in p̄ccato mortali non existunt.

¶ Notandū circa quartā regulā. q̄ aqua p̄tracta a corpe xp̄i nō ē corp⁹
xp̄i s̄m doctores. z ergo nō debet adorari tanqz sanguis p̄pter ydolatriā
euitandā. Sed si infirmus fideliter credit se sumere corp⁹ xp̄i. tunc sub ta-
li specie aque spūaliter sumit verū corpus xp̄i z verū sanguinem. Tñ olim
fuit moris q̄ cū aliq̄s infirmus nō potuit māducare corp⁹ dñi p̄e nimia
infirmitate. tūc sacerdos indicauit illi corpus dñi instruens eū de dignita-
te z efficacia hui⁹ sacramenti. z manū qua tetigit corpus xp̄i sacerdos in
aqua lauit. z talē aquā infirmo porrexit ad bibendū. tñ hoc nō ē ystiatū nec
expediens nec necessariū. qz infirmus solū credēdo spūaliter māducat cor-
pus dñi z effectū sacramenti recipit. vñ br̄s Augustin⁹. Quid purgas
ventrem. quid purgas dentes. crede z māducasti

¶ Itē notandū. q̄ q̄cunqz euomit corp⁹ xp̄i ille peccat mortālē. z debet
penitere s̄m eius statū. vt docet decretū. qz si eēt eps tūc ip̄e d̄z penitere p̄
nonaginta dies in pane z aqua. Si autē ē simplex sacerdos vel monach⁹. z
vomit post sumptōem corp̄is xp̄i. ille d̄z penitere p̄ sexaginta dies in pane
et aqua. Si autē est laycus tunc d̄z penitere p̄ triginta dies in pane z aqua
et s̄m aliquos doctores decretalū debet penitere p̄ quadraginta dies Si
autē aliq̄s ex infirmitate magna euomit corpus dñi. tunc post qualescentiā
debet penitere p̄ septem dies in pane z aqua

¶ Itē sciendū. ex q̄ hic d̄z de sumptōe corp̄is dñi. q̄ q̄cunqz christifidelis
vult suscipere illud sacramentū digne. ille d̄z esse purus z p̄fessus debita cō-
fessione p̄uia. sic q̄ digne suscipiat illū q̄ eum facit esse dignū. vt paruit ex
p̄habitis metris. scz Oīs hō purus ē. Rōnes istoz patent circa textum
Unde sciendū est z firmiter credendū. q̄ malus hō ita bene sumit illū
venerabile sacramentū sicut z bonus hō. sic tñ q̄ illud sacramentū ibi nō
maculat. Prout hoc idem declaratū est in hac similitudine. quia ip̄e sol splen-
det sup̄ om̄ia in mundo existentia. scz sup̄ aurum. argentū z lutum. sic tñ
q̄ sol nō maculat. sic etiam pariformiter est de his de q̄bus dictum est. q̄
suscipiunt corpus xp̄i nō confessi nec contriti

¶ Ultimo notādum est de certis casibz. vtz hostia non p̄secrata possit
porrigi ip̄i infirmo petētī sacramentū. Respondetur q̄ nō. qz nulla fictio
debet esse in illo sacramento. modo quādo talis hostia porrigeretur ip̄i in-
firmo tunc crederet z adoraret. z p̄ p̄sequens talis p̄mitteret ydolatriam
ex eo q̄ ip̄e adoraret hostiam non consecratam pro hostia consecrata.

Sūmula Raymundi

¶ **Secūsus casus.** si sacerdos dicat hoc est corpus xpi. et nō hoc est corpus meum. dubitat vtrū psecraret corpus xpi. Rūdetur q nō. qz omīs xpi actio nostra est instructio. s; xps cū his verbis nō psecrauit. ergo nec nos. ipse em sacerdos stat in psona xpi qñ pficit. igit sicut xps psecit dicendo. hoc est corpus meū. sic etiā sacerdos in psona xpi volens pficere debet dicere. sed tñ illa est iam forma ppleta. hoc em est corpus meū. quia ecclesia addit hanc dictōem (em) ppter pcedentiū verborū pñexionē. vt supra declaratur est. ¶ **Tercius casus.** est. vtrū xps eisdem verbis in die cene psecit corpus suū quib; mō nos pficimus. Ad hoc fm aliquos rūdetur q nō. qz deus sine verbis psecit. et post cenā tradidit formā discipulis suis. Et ratio ipsorū est. qz pater omnipotens virtutē et potentiā suā nō alligauit p̄bis. S; hoc videt esse falsum. qz xps in institutiōe huius sacramēti in istis p̄bis dicit exemplū suis discipulis de mō pficiendi cū dicit. exemplū dedi vobis vt et vos ita faciatis. Alij g dicit q xps in psecratiōe prulit illa p̄ba caute et sub silētiō. et postea alia voce exp̄ sit illa. Ad rōnem ergo p̄dictā rūdetur q sic nō alligauit. qz potuit aliter facere. p̄bi grā. aia creat et in creādo corpori organizato infundit. et deus posset aiam nō infundere si ei placeret. ¶ **Quartus casus.** est. sacerdos dicens hec verba. hoc em est corpus meum. tūc ibi dubitat. vtrū hoc p̄nomē (hoc) fcat ibi vtrū corpus xpi. an nō. Si dicat q nō. tūc illa oratio est falsa. hoc em est corpus meum. Si autē dicat q sic. tūc illa p̄ba nō faciūt efficacīā quo ad psecratiōem. qz hoc p̄nomē hoc sacerdos demonstrat hoc qd sentit ibi. et illud nō est vtrū corpus. Ad hoc dicendū est q qdam magistri respondent in suis questionib; circa quartū sententiā. q hoc p̄nomē hoc. ibi nō facit demonstratiōem ad sensum. sed ad intellectū. quia intellectus debet hoc apprehendere qd sensus nō potest capere. et illa psecratiō corporis xpi fit in omnibus istis verbis simul capitis. et ergo illa in psecratiōe debent pferri sine pausa. ¶ **Quintus casus.** est. si sacerdos bñdicendo panem precise diceret illa verba. hoc em est corpus meū. dimittendo verba pcedentia. vtrū tūc pficiat. Ad h; respondent aliqui q sic. quia quilibet sacerdos potest conficere sub illis verbis q sunt de essentia forme psecratiōis. et talia sunt illa p̄dicta. igit rē. Sed alij dicunt q de necessitate p̄requiruntur verba pcedentia vsq; ad finem dicendo. hoc em est corpus meum. Et ratio huius est. qz ad hoc q verba psecratiōis habeant efficacīā requiritur de necessitate q intelligantur de psona xpi. s; illa verba nō possunt bene intelligi p̄termisissis verbis pcedētib; de psona xpi. Et sic psequenter dicunt q bene verum est q ista sunt verba p que qlibet sacerdos potest pficere. sed alia p̄ba sunt causa sine qua nō. ¶ **Sextus casus.** circa omnia p̄dicta dubitatur. quia videtur q nullus homo digne potest accedere ad hoc venerabile sacramētum. qz euāgelica veritas dicit p̄ma Joānis p̄mo caplo. Si dixerimus q peccatū nō habemus rē. et ergo videtur q nullus est sine peccato. et p cōsequens nullus potest etiā digne accedere. ex quo debet esse purus et sine peccatis. Respōdetur put etiā supra habitū est. q peccatum est duplex. scz veniale et mortale. modo dictū sancti Jo. intelligit de pctō veniali. qz de illo nullus p̄ se p̄cauere. et illud p sacramēti sumptōem penitus absorbetur. Sed a pctō mortali p̄ se qlibet hō abstinere et p̄cauere. Vel dica

tur sic. q. p. tritio est duplex. q. d. a. est certitudinis. et ex illa nullus h. o. p. se co-
gnoscere an dignus sit vel indignus ad h. sacramentum suscipiendum. Alia e. co-
tritio q. sit ex signis. et fm illa q. libet h. o. p. se scire vtz dignus vel indignus sit
ad hoc venerabile sacramentum. Quor. signor. sunt q. tuor. p. mu. est. libet
et deuote audire verbu. dei. et sic de alijs q. supra patuerit

¶ Quibus non est dandum corpus christi

furib. stultus vel lusus hereticus

Ebrius insanus erroneus et male credens

carentib. discretioe eucharistia

p. dicti

Cum pueris domini corpus non suscipiant hi

i. e. uet. labi

admiras corp. xpi

Si casu cadit in terram dum porrigis illud

infirmis

s. qua. tetigit diligenter

Egris vel sanis. terram debes studiose

deponere s. illas

i. in loco sanctuarioz

Radere. rasuras ubi sunt loca sacra reponas

s. corpus xpi

i. eod. mo. vt dictu. est

Si supra lignum cadit aut lapidem facias sic

i. post tres dies egrotas secure corp. xpi suscipiat

Post triduum languens tute communicet eger

i. ronis potens hic h. o. infirmus

Dumq. sue mentis est compos confiteatur

in die dnico corp.

egris

pleura xpi

Luce diei quod das infirmis confice corpus

i. q. n. est necariu.

alijs dieb.

s. corp. xpi

Quando necesse subest alijs ferijs licet illud

corp. xpi

s. hoi

i. reuerentialiter

Hoc des leproso si deuote petit illud

ego raymundus

q. parit morbu. caducum i. apoplecticus

Nolo q. accipiat epilepticus. aut similis quis

eod. infirmitate desistat

Qui patitur idem. nisi cesset lesio morbi

¶ Postq. autor determinauit de sumptione corpis xpi. hic ia. ponit aliqs

regulas de istis q. b. no. est dandu. corpus xpi. Et stat p. tus littere in q. n. q.

regulis. Quaz. p. ma. talis est. q. insani. ebrii. erronei. stulti. frenetici. hereti

ci. et saraceni cu. pueris carentib. discretioe no. debet sumere corpus christi.

Et ro. est ista. q. oes isti abutuntur roe. sed hoc sacramentum dz sumi ab il

lis q. v. unt bona roe. q. re. sequit. q. ipi no. debet sumere corpus xpi. Secda.

regula. si ex casu euenerit q. ipe sacerdos deberet infirmis vel sanis porri

gere corpus xpi. et ipe mitteret cadere sup. terra. vel sup. lapidem vel lignu.

tuc ipe sacerdos dz ee. ydone. i. ita discret. q. radat terra. lapide. vel lignu.

et ponat in locu. p. secratu. et ibi firmiter custodiat. Sed tunc talis sacerdos

f. iiij

Summula Raymundi

Debet ieiunare s'm decreta p quattuor dies in pane et aqua. Tercia regula talis est. qñ aliq's incidit infirmitatē. et illa infirmitas durat per triduum. tñc talis infirmus tercia die debet cōicare. Rō est. qz infirmitates in pma die priuāt hoies a mēte. i. a deuotōe. ita q nulla pñt hātere deuotōem. vñ bñs Aug⁹. Ibi rapit in cētio mentis vbi stat vis doloris. g talis hō debet cōicare tercia die. Si aut talis infirmitas esset valde grauis. sic q cerf tñ periculū mortis imineret. tñc ipse dz cōicare pma die. Quarta regula. corpus xpi qd porrigit ip'sis infirmis illud dz cōsecrari in die dñico. Rō ē qz ille dies est dies dñi. et hoc p excellētiā. Si aut eēt necessitas tñc posset cōsecrari alijs dieb' ferialib'. sed tñ ob reuerētiā corp'is xpi. tñc dz cōsecrari dieb' dñicis. Quinta regula. leprosis porrigere corpus xpi est licitū. Rō est. qz corpus xpi nō est cib' corp'is. s'z aie. mō qñs leprosus sit immund⁹ corpe. pñ tñ ē mūdus quo ad aiam. Sñr nullus epileticus. i. qui patitur morbu caducū sumat corp' xpi qd dñi durat illa infirmitas. s'z cessante infirmitate potest licite cōmunicare

¶ Circa lram pmo ē notandū. q duo sunt que requiruntur ad sumptio/nē corp'is xpi. pñmū est actualis deuotio. scdm est aie mūdatio. sed illi in littera enumerati. s. ebrii. insani. erronei. stulti. heretici. et sarraceni non hñt illa duo. qre seqtur q nō debet sumere corpus xpi. Pñmo ebrii non debent sumere corpus xpi. nā licet s'm dictū Boetij in de disciplina scholarū. vñ nū modice sumptū acuit ingenū. tñ immoderate sumptū (vt idē refert) memoriā pfundit et obliuionē inducit. mō vbi est ebrietas ibi ē furor et nulla sapiētiā. sed insipiciētiā. quare seqtur q ebrii carēt rōne. et p dñs non dñt sumere corpus xpi. Itē insani nō debet sumere corpus xpi ppter defectum rōnis. qz euidenter stultizāt et naturalr. Itē stulti nō debet sumere corpus xpi ppter ignorātiā. qz nesciūt qd faciunt. Itē infideles non debet sumere corpus xpi ppter scandalū euitādū. qz tales forte sumerēt corpus xpi s'z aut aliud nutrimentū vt panē. et indigne et irreuerēcialiter tractarent. Item ipsi pueri indiscretis nō dz porrigi corpus xpi. Et rō huius est ista. qz tales nō hābēt discretionē inter cibum corpale et spūalem. s'z volēs recipere corpus xpi dz eē discretus. sic q cognoscat q alio mō sumēdus ē cib' corp'alis. et alio mō cib' spūalis

¶ Secūdo notandū p modū dubitaciōis circa textū. nunqd aialia bruta sicut mus et canis. et sic de alijs possunt recipere corpus xpi. Et arguit q nō. qz si talia reciperēt corpus xpi. vel ergo reciperēt ad saluationem vel ad damnatōem. sed nullū illoz ē dicēdum. ergo zc. Maior manifesta ē p sufficientē diuisionē. Sed minor pz. qz bruta aialia nō sumūt corpus xpi ad vitam eternā. qz eoz aie cum corpib' moriūtur. nec etiam sumūt ad dñ nationē ex eadē rōne. Sed in oppositū arguit sic. quicqd recipit spēm sacramēti hoc etiā recipit sacramētum. s'z bruta aialia sunt hñmōi. igitur zc. Maior pz ex vna maxima in theologia. q vbiēqz est spēs sacramēti ibi est et sacramētū. sed q bruta aialia recipiūt spēm sacramēti pz. quia si corpus xpi poneret ad locū incautū ita q mures puenirēt et illud corroderēt tunc sumerēt spēm sacramēti. ergo etiam totū sacramētum. Ad h' dubium respōdēt aliq' q talia aialia bruta bñ recipiunt sacramētum. nō ac suscipiunt rem sacramēti. i. grām que sequitur post ipsum sacramētum.

Sed tunc ad rōem qñ arguit, si recipiunt sacramētū vel g ad dānatōem
vel ad saluatōem. Rñdetur q nullū illoz. qz talia aialia bruta non sunt
capacia salutis z dānatōis. Sed sanctus Innocētiū de q aialia bruta
nō recipiunt sacramētū. qz quādo talia tīgūt sacramētum tūc ibi nō mas
ner corpus xpi. sed deus glorioſus ex ſua cūctipotētia trāsmutat corpus
xpi in spēm panis ex p̄actu aialū brutoz. ſicut p̄ ex potētiā trāsmutat
spēm panis in corpus xpi. z ſic ibidē nō ē aliud niſi panis

Tercio notandū ē p modū dubitatōis. z est caſus ſingularis circa p̄
ſentētiām. qz ſi ſacerdos nō haberet hoſtiās pſecratas ſicut qñqz p̄tingit
et ponat q in eadē p̄ochia ſit infirmus q iacet in agone mortis. ita q nō
p̄t euadere mortē. z ponat q talis ſacerdos ſit p̄ſus. tūc dubitat vtrum
talis plebanus poſt prandū p̄t p̄ficere corpus xpi. Ad hoc dubiū respon
det vna decretalis q nō. z rō est. qz ſacerdos d̄z p̄ficere corpus xpi ſobri
et ieiun⁹. Sed tñ est alia opinio dicēs. q corpus xpi debet p̄ſecrari in alia
parrochia ſi ibi eſt ſacerdos ſobrius z ieiunus. vel ſi eēt ibi corpus xpi cō
ſecratum tūc deberet porrigi huic infirmo. Aliter rñdet vna alia opinio de
cens. inter duo mala minus malum eligendū eſt. z malus malū eſt euitā
dum. ḡ dicit illa opinio q ſacerdos in tali nēcitat̄is articulo debet p̄ficere
corpus xpi. q̄uis ſit p̄ſus. qz xps inſtituit hoc ſacramētum poſt cenā.
ſed ſi fiat ieiuno ſtomacho eſt de bñ eſſe. nā ſic inſtituerūt ſc̄i patres. mō
in nēcitat̄is articulo melius eſt ſeruare inſtitutōem ſup̄ioris. i. dei q̄ inferi
oris. i. pape. tñ ille ſacerdos q hoc ex negligētia facit peccat mortāl̄. qz fa
cit p̄traſtatū romane eccleſie. ſed tñ ne ille infirmus moreret ſine corpo
re xpi. z ne fieret ſcandalū in p̄lo tūc ſacerdos p̄t p̄ſecrare corpus chriſti
poſt prandū vt p̄miſſum ē. ne aliq̄ dicant. ille eſt mortuus ſine cōmuniō
ne z illud eſt factum ex negligētia ſacerdotis

Quarto notandū p modū dubij. vtz ſacerdos leproſus debeat cele
brare miſſam. Rñdet q ſic. qz ſi leproſus p̄t ſumere corpus xpi qd ē cib⁹
aie vt p̄us dictū eſt. tūc ſacerdos leproſus p̄t etiā celebrare in q maxime
tractat de ſumptōe corp̄is xpi. Sed tñ qdā doctores dicūt. q non debeat
celebrare in manifeſto loco. ſz in occulto. niſi eēt ita corrupt⁹ q nō poſſz ce
lebrare ſine p̄culo. tūc ip̄e nec in occulto nec in manifeſto loco d̄z celebra
re. ſz d̄z dimittere ob reuerētiā corp̄is xpi. licet de iure bñ p̄t celebrare.

Ultimo nota de caſibz. Primus caſus eſt iſte. ponatur q veniat hē
ſtrio vel ſoculator manifeſtus ad ip̄m altare volens ſumere corpus chriſti
tūc dubitat vtz ſacerdos d̄z illi dare corp⁹ xpi an non. Rñdet breuiter q
ſi ip̄e p̄miſerit ſe velle abſtinere a talibz negocijs ita q nō vult de nūo rei
terare. tūc ſacerdos humili d̄z eū informare vt cōfiteat⁹ z doleat de p̄tis
cōmiſſis. tūc ſuis p̄tis p̄ſeſſis z contritis illi porrigat corpus xpi in noie
dei. ¶ Scd̄s caſus ē iſte. vtz iudex accedēs ad altare ſit cōicādius Rñde
tur q iudex eſt duplex. ſ. iniq̄us z ver⁹. mō d̄z iudici vero corp⁹ xpi ē p̄ten
dū. ſed in q iudici z oi familie eius corp⁹ xpi nō eſt porrigendū. ¶ Tñ notā
dū q verus iudex eſt duplex. qz vel talis iudex ē elect⁹ ex p̄uentione vel ex
electōe. Si ex p̄uentione ita q cōicat iudiciū. p̄ lucro alijs detrahēdo tūc il
li iudici nō eſt porrigendū corpus xpi. Si aut̄ eſt electus ex cōi electōe z
nō cauſa lucri. tūc corpus domini porrigitur ſibi. z omibz ſuis familijs.

Sūmula Raymundi

Tercius casus. xpianus vel xpiana iudeis seruies ad altare accedens et petes corpus xpi. tūc dubiū est vtrū eis debeat porrigi corpus xpi. Rñs detur q nō pur supra habitū est ppter scandalū euitādū. qz tales in diuina misericordia desperauerūt. z sic de eis ē timēdū q velint vēdere corp⁹ xpi. z g ppter illud scandalū euitandū tūc eis nō detet porrigi corpus xpi.

Quartus casus. an pco seu bodellus p̄t accedere ad altare et sumere corpus christi an nō. Vel sic. an pco in articulo necitatis debeat cōicari. Rñdetur. si exercebat officiū suū cā iusticie z nō ppter lucrū. nec vt posset viuere sine laborib⁹. tūc sibi p̄t dari corpus dñi. qz tūc habet vitā meritoriā. Si at̄ exercebat officiū suū sine iusticia z āplius p̄mittit sacerdoti vel ledesistere z penitentia agere de pmissis. tūc ip̄e sacerdos dz illi dare corp⁹ xpi. z als nō. **Q**uintus casus. ponat in casu q sacerdos post diuisionē hostie cadat in magnū dolorē dentiū ita q nō potest cōicere. tūc dubitatur qd ibi sit faciendū. Ibi rñdent aliq doctores sacre scripture q talis sacerdos p̄ has p̄tulas distribuere christifidelib⁹ z p̄fessis. Alij aut̄ doctores dicūt. q sacerdos in tali casu has p̄tulas tenet p sanguinē consumere. **S**extus casus. ponat q circa p̄munionē aliq sacerdotū habeat memoriā de vno pctō mortali. tūc dubitat vtrū talis sacerdos debeat sumere corpus christi in illo pctō mortali an non. Rñdetur sub distinctōe qz vel talis sacerdos p̄ habere p̄ntiā alterius sacerdotis vel non. Si p̄ habere aliū sacerdotē tūc illū ad se vocet z illi p̄fiteatur illud pctm. post h̄ tunc corpus xpi capiat cum timore. Si aut̄ nullū aliū sacerdotem habere poterit. tūc sit interio illius sacerdotis q p̄feto aliū sacerdotē habere poterit q hoc pctm velit p̄fiteri. z sic sumat corpus xpi in noīe dei. z non debeat missam dimittere ne fieret error in p̄plo. **S**eptim⁹ casus. ponatur q ali quis sacerdotū post dñicā orōem scz pater n̄r recorder se omisisse siue p̄termisisse aliq p̄ba canonis. tūc dubitat vtrū debeat resumere verba cōsecratiōis. Rñdent aliq q ip̄e dz resumere. Sz tūc diceret aliq. tūc ip̄e sacerdos scādalizaret in p̄plo. G aliq dicūt q sufficit resumere sola p̄ba cōsecratiōis z nō dz resumere totū canonē. z postea dz agere p̄niam de pmissis. **O**ctauus casus. ponat q calix sit scissus vel haberet rimā sacerdote ne sciēte. z post hoc infundat vinum z aquā z tegat calicē z bñdicat. calicem et post elevationē calicis nihil in calice inueniat. tūc dubitat vtrū vinū z fūsum sup altare sit p̄secratū. Ad hoc rñdetur. ex quo sacerdos intēdebat illā aquā cū vino quā credebatur in calice esse p̄secrare. tūc merito ē sanguis xpi. quare (vt supra dictū est) sacerdos lingat z sugat mappa. z faciat vlt̄erius vt prius patuit. **N**onus casus. ponatur q candelā cadat supra corpus christi consumens z denigrans aliquā partem. vtrum tunc corp⁹ christi ibi consumitur vel denigratur. Ad hoc respondetur q sola accēctia ibi consumuntur vel denigratur. z non corpus christi ex eo q ibi accēctia stant sine subiecto.

Eltimo nota. ex quo littera dicit (epilētiā) differētia est inter apoplexiā z epilētiā. Nā apoplexia est morbo qui fit p opilatōem neruorum ita q spūs vitales phitentur trāsire p mēbra. z p consequens prohibetur motus z sensus in homine patiente. vnde tales per triduum sunt quasi mortui. tamen postea (natura eorum superante) reſurgunt et vires suas

folium XXXIII

recipiunt sicut an. Sed epilepsia fit in tpe breui. et illa inducit morbum cadu-
cum. ita tñ q̄ mentē et sensum impedit. sicut p̄ in his qui morbum caducū
ad duas vel ad tres horas patiuntur. Sed tñ cessante infirmitate. tunc ca-
les possunt cōicere. et hoc littera intendit dicere

ifirm^o excoīcatus accipe christi

Eger bannitus cupiens sibi sumere corpus

excoīcatus a quacūq; cā excoīcatus

Hic absoluator pro re quacūq; ligatus

.i. fuerit p̄da furtū huic cui ablatū est

Extiterit. res aut ablatum restituatur

s^c restitui poterit restitui ab excoīcatōe raptor seu fur

Si poterit. si non. tamen absoluator. et idem

absolutōis .i. ius s^c sacri instituerūt

Sub forma quam lex et euangelium statuere

a pctis infirmū .i. eger .i. excoīcatū

Presbyter absoluat egrum. licet ille ligatum

s^c eē excoīcatū tutela s^c hoc fieri copiosa

Sedicat vel non. cautela requirit abundans

infirmi icolumēs .i. desistat .i. publicis

Egri vel sani nisi cessent a manifestis

.i. pctis .i. eucharistia p̄uabūt

Criminibus. pane celesti iure carebunt

s^c hoibz s^c p̄es instituerūt

Confessis vel contritis sancti statuerunt

christi .i. in agone mortis nullatenus

Corpus in extremis nunq̄ debere negari

p̄fessus et p̄tritus p̄ pctō p̄mittit

Ille satisfacere si se pro crimine spondet

p̄ sanguinei eius deficere auxiliat ifirmo

Proximitas sua se moriente subuenit illi

s^c infirmo porrigas requiras

Sacramenta dei des. et nil inde reposcas

postulātī aliqd recipe caute

Si nil poscenti tibi quid datur accipe tante

in mēse vna vice .i. laycus infirmus

Non nisi mense semel aliquis communicet eger

¶ Hec est vltima ps de sacro eucharistie. in q̄ autor ponit alias regulas
de mō sumēdi corpus christi. Et p̄tus lre p̄prehenditur in q̄tuor regulis
Quaz p̄ma est. q̄ ois infirmus bānctus .i. excoīcatus cupies sumere cor-
pus xpi p̄fessus a sacerdote dz absoluti a vinculo excoīcatōis et illi porrigi
debet corpus christi. Scda regula est ista. si aliq̄s confitet q̄ fecit furtum.

Summula Raymundi

vel spoliū. Iſti nō debet porrigi corpus xp̄i niſi p̄us reſtituat ſi p̄t habere. Si aut̄ nō p̄t habere tūc p̄mittat ipſi ſacerdoti q̄ q̄n poſſit habere q̄ velit reſtituere. vñ bñs Aug⁹. in decretis ſuis. Peccatū nō dimittit niſi ablaſ tū reſtituat. Et ſi habet in poſſeſſione tūc debet ſimplr reſtituere. z illi non debet porrigi corpus niſi illud p̄us reſtituat vel ſat̄s faciat p̄ illo. ¶ Tercia regula eſt iſta. q̄ oīs eger vel infirm⁹ a vinculo excoīcatōis abſoluatur. Si aut̄ eger nō d̄t ſe eē excoīcatū tunc adhuc ipſe ſacerdos debet dicere excoīcationis abſolutionē. q̄ forſan talis hō ignorāter incidēbat excoīcatō nē. ita q̄ locutus fuisset cū excoīcato. ¶ Quarta regula eſt. ſi aliquis infirmus vel ſanus eſt in pctō mortali manifeſte z nō vult ſe abſtinere ab illo pctō tunc illi nō debet porrigi corpus xp̄i cū nō velit abſtinere a tali pctō manifeſto. nec vult imitari mentē ſui p̄feſſoris. ¶ Quinta regula q̄ ſan⁹ et̄ patres (vt ſct⁹s Gregori⁹ z alij) inſtituerūt q̄ p̄feſſis z p̄tritis nuncq̄ debet denegari corp⁹ xp̄i q̄uis ſint magni pctōres. z maxime i agone mortis. ſi p̄mittūt ſat̄s facere q̄n p̄ualeſcāt. Si aut̄ moriunt tūc debet p̄ximis eorū ammoneri vt ſat̄s faciat p̄ aiab⁹ eorū. ¶ Sexta regula eſt talis. q̄ q̄n das ſacramentū ſano vel infirmo tūc nō debes poſcere ab eo premiū ſive pecuniā capere. Rō eſt. q̄ ſi poſceres ſeu poſtulares p̄miū tūc tu videres ſacramēta. z ſic p̄mitteres ſymoniā qd̄ eſt grāde pctm̄. vñ q̄tis accepistiſ gratis date. Tñ ſi nō poſcis z tibi porrigeret pecuniā tūc illā debes valde caute recipere. z debes p̄ſiderare diligēter cui⁹ facultatis ſit iſte hō. nā ſi ſit paup̄ tūc nō accipe. ſi aut̄ ſit diues tūc caute recipias. ¶ Septima z vltima regula ē talis. q̄ ip̄e infirm⁹ niſi ſemel d̄z cōiccare in mēſe. h̄ eſt in q̄ttuor ſeptimanis. z illud eſt intelligēdū de laycis. ſz de infirmis clauſtralib⁹ nō eſt intelligēdū. q̄ iſti om̄i die dñico p̄nt cōmunicare.

¶ Circa lrām eſt notandū. q̄ forma abſolutōis ipſi⁹ excoīcatōis quā ip̄ ſe ſacerdos d̄z tenere eſt talis. Ego abſoluo te auctoritate aploz Petri et Pauli a vinculo excoīcatōis quā incidisti. z reſtituo te ſacramētis ſancte matris ecclie in noīe patris z filij z ſpūſſci. Sed tñ ſi ip̄e p̄fitēs veller dicere q̄ nō eēt in vinculo excoīcatōis q̄re tūc eū abſolueret a vinculo excoīcatōis. ſi q̄ forte loquutus eſt cū aliquo excoīcatōis.

¶ Secūdo eſt notandū. lra d̄t q̄ ſanus vel infirmus in pctō manifeſt⁹ nō d̄z cōiccare. Pro q̄ nota q̄ crimē peccatoris eſt duplex. vel eſt manifeſtū vel occultū. Si ē manifeſtū tūc nullo mō d̄z illi porrigi corp⁹ xp̄i. Si aut̄ eſt occultū a q̄ nō vult deſiſtere. hoc eſt dupl̄. vel em̄ petit corpus xp̄i in manifeſto vel in occulto. Si in facie ecclie z in manifeſto petit corpus xp̄i. tūc nō debet illi denegari. rō eſt. q̄ ſi ſacerdos denegaret ei corpus xp̄i tūc eēt reuelator criminis z p̄ditōr p̄feſſionis. quia tunc homines circumſtantes intelligeret eū eſſe grandē pctōrem. z ideo ſi petit in manifeſto ſacerdos d̄z ei porrigere ſup̄ ſuam p̄ſcientiā. Si aut̄ ip̄e pctōr petit corpus xp̄i in occulto. tūc debet ei denegare.

¶ Tercio notandū eſt p̄ modū dubitatōis. q̄re ſac̄m eucharistię p̄ficiť ſub duplici ſpecie. ſ. ſub ſpecie panis z ſub ſpē vini. cū tñ ſit ibi vnū ſac̄m. Rñdet ad h̄ fm̄ doctores ſacre ſcripture q̄ illd̄ ſit p̄pter tres cās. Prīmā p̄nt ſct⁹s Innocēti⁹ ſup̄ expōnem miſſe dīcēs. q̄ ihs xp̄s ſua paſſione

Folium XXXV

redemit humanā naturā q̄ ad duo. s. q̄ ad corp⁹ & q̄ ad aīam. & p̄ spēm pā
nis intelligit corpus. p̄ spēm aut̄ vini intelligit aīa. igit̄ corpus xp̄i cōfici
sub duplici specie. Aliā cām & scđam ponit Alexander dīcēs. q̄ illud sacra
mētū p̄ficiť sub duplici specie i memoriā passiōis xp̄i. q̄ i amara passiōe
iesu xp̄i tot⁹ sanguis ei⁹ fuit extract⁹ a corpe. & ergo diuīsim p̄ficiť corp⁹ xp̄i
et sanguis sub duplici specie. s. panis & vini. Q̄ aut̄ totus sanguis fuit ex
tractus a corpe xp̄i & diuīsus h̄ sic p̄t̄. q̄ sanguis subtilis intercutaneus.
id ē sanguis q̄ latuit inter cutē & carnē fuit extractus p̄ sudorē. vñ erat su
dor ei⁹ &c. S̄ sanguis magis grossius fuit extractus a corpe xp̄i p̄ ama
rā flagellationē. sed sanguis neruorū fuit extractus p̄ clauorū impressiōez
sed sanguis intrinsecus sc̄ cordis fuit extractus p̄ lanceā. & ita p̄ q̄ totus
sanguis fuit extractus a corpe xp̄i. & ergo i memoriā illius diuīsim debet
cōsecrari corp⁹ & sanguis xp̄i sub duplici specie. Tercia cām ponit sanct⁹
Hieronym⁹ dīcēs. q̄ p̄ tanto illud sacramētū sub duplici spē p̄ficiť ad de
notādū q̄ ibi fiat plena refectio corp̄is & aīe. q̄ sicut videm⁹ i alimēto cor
poris q̄ cibo sine potu nō est plenariū seu totale nutrimentū corp̄is. igit̄ nec
alimētū spūale qđ corpe pōder alimēto corpali. ergo sacramētū eucharis
tie sub duplici specie. sc̄ panis & vini p̄ficiť.

¶ Quarto est notandum. si aliq̄s infirmus i vltima extremitate caret
vñ loquēdū & vñ accipere corpus xp̄i. sic tñ q̄ daret signa p̄ritōis ge
mēdo & manus ad celū eleuādo. tñc dubitat vñ illi d̄z porrigi corp⁹ xp̄i.
Ad hoc rñdent quidā doctores sacre scripture dicentes cū distinctōe. nā
si ille q̄ est infirmus potuit habere copiā sacerdotū & nō p̄fitebat. tunc ipse
eo magis peccat. Si aut̄ nō potuit habere h̄ est dupl̄. vel ipse p̄t euadere
mortē vel nō. si p̄t euadere tñc ei nō debet porrigi corpus xp̄i. Si aut̄ non
p̄t euadere mortē tñc ei debet porrigi corpus xp̄i sub tali p̄ditione q̄ p̄mit
tat q̄ si ex misericordiā dei p̄ualeceret q̄ tñc imēdiate velit p̄fiteri & p̄cā
sua deplāgere & suā penitētiā adimplere.

¶ Ultimo notandū de casibz. Prim⁹ est iste. sicut legit̄ i miracul̄ teate
barbare q̄ caput vñ decollati loq̄bat & clamauit dīcēs se nō posse mori
nisi p̄us sumpsisset corp⁹ xp̄i. tñc ibi dubitat an tali capiti debuit dari cor
p⁹ xp̄i. & videt q̄ nō. q̄ q̄scito caput a corpe abscindit tñc statī deficit sens⁹
suis. s̄ sic fuit ibi. ḡ &c. Ad h̄ rñdet q̄ si caput fuerit vnitū corp̄i tunc ipse sa
cerdos p̄pter miraculū p̄t illi p̄tere corpus xp̄i. sicut ibidē d̄z & legit̄ vñ illd
habet i passionali brē barbare. q̄ postq̄ portauit corpus xp̄i tunc caput
illius fuit vnitū corp̄i. & ita p̄buit ei corp⁹ xp̄i. sed si caput nō fuisset vnitū
corp̄i. tunc nō debuisset ei dedisse corpus xp̄i. & sic adhuc hodie debet fieri
si h̄mōi miracula euenirēt. ¶ Scđs casus. ponat q̄ aliq̄s p̄s byter p̄burt
tur. & post p̄bustionē illius inuenirēt spēs panis. tñc dubitat an ibi sit ve
rū corpus xp̄i an nō. posito etiā q̄ eodē die celebrauit. Ad hoc rñdet qđaz
subtilis doctor cū intentōe beati Grego. q̄ nō. cū em̄ mādūco corpus xp̄i
cū sua specie. & post cōmunionē sensus corp̄is in papiēdo deficit. tñc a
plius ibi nō est grēda p̄ntia corp̄is xp̄i. ¶ Tercius casus. ponat q̄ fili⁹ iu
dei seruiat xp̄ianis & tpe cōionis accedat ad altare cū alijs xp̄ifidelibz. et
ponat vñ q̄ sub specie panis appareat sibi formosus puer. & cū h̄ reci
piat. tñc dubitat vñrum ille fili⁹ iudei bñ fecit an nō. vel vñrum ille recep̄t

Summula Raymundi

ad salutē vel ad damnationē. et videtur quod recepit ad damnationem. quia recepit corpus christi in peccatis originalibus cum non fuit baptizatus. Ad hoc respondetur quod ipse recepit sibi ad salutem. Tunc ad rationem quando arguitur. ipse recepit in peccatis originalibus. ergo ad damnationem. Ibi respondetur quod non recepit in peccatis originalibus. sed illa peccata fuerunt deleta cum talis puer credidit et formosum puerum vidit sub specie panis latissimare. Et illud legit in miraculis. quod quondam erat filius unius iudei ad huc puer. qui cum aliis pueris christianis tempore communicationis ad altare accessit et ei sub specie panis apparuit puer formosus et hunc recepit. quod reuelatum erat patri suo. Pater autem audiens illud miraculum interrogauit a filio utrum hoc fuisset factum. qui respondit quod sic. videlicet quod ipse se dixit comedisse puerum cum christianis. pater autem hoc a filio audiens grāde irascebatur. ita quod hunc puerum ad fornacem calidam posuit. ubi ille puer illesus permansit donec turba presbyterorum veniebat. tunc ille puer de fornace descendebar. Pater vero audiens hoc misit se baptizari. et ad fidem catholicam puerus erat. ergo se quis manifeste quod ille puer recepit corpus christi ad salutem eternam. ¶ Quartus casus. an mulieribus corpus christi sit prebendum. et prebatur quod non. quia gloria virgo Maria que fuit denudata ab omni crimine. et multe alie sunt quibus tamen christus in cena corpus suum non prebuit. et cum preceptis superiorum sit tenendum magis quam inferiorum. et christus non dedit puellis nec mulieribus suum corpus. Sed minus sacerdos qui est minister debet dare corpus christi mulieribus. Ad hoc respondetur quod christus non dedit matri sue nec aliis mulieribus in cena corpus suum. sed solum discipulis. ad designandum quod ipse mulieres non debent presecrare corpus dominicum. quia ipse christus ibi instituit sacramentum eucharistie dāns exemplum suis discipulis quod hoc facerent in suam memoratorem. ergo solum discipulis dedit auctoritate presecrandi. quare noluit matrem suam interesse ad designandum quod ipse mulieres non habent auctoritatem presecrandi. sed solum viri. Illo tamen non obstat ipsis mulieribus et puellis corpus christi est dandum. sed ab ipsis non est prebendum. ¶ Quintus casus. ponatur in casu quod aliquis latro venerit ad ecclesiam tempore communicationis et transferat ad altare. vel aliqua alia persona suspecta tunc dubitatur. utrum sacerdos debet sibi dare corpus christi. Ad hoc respondetur quod persone suspecte sunt duplices. nam aliqui sunt incerte suspicionis. et istis non denegatur corpus christi si ad altare venerint. Sed alie sunt persone de quibus habetur certa suspitio. et talibus debet denegari corpus christi. et sic est de latrone. ¶ Sextus casus. ponatur in casu quod sit aliquis homo malus de quo nobis latet utrum esset confessus vel non. et reciperet corpus christi ad altare transiens. et postquam corpus christi deglutiret caderet ad terram et vomeret ita quod ibi appareret aliquis spiritus sancti. tunc queritur quid sit faciendum. Respondetur quod si ibi sentiret spiritus sancti tunc ponatur ad locum sanctorum. et terra radetur ut prius est determinatum. et non est curandum si cruetasset. quis tamen ipsi rustici prohibent quod nullus homo primo die communicationis debet cruetare sine sanguine emittere neque spueret super terram. ¶ Septimus casus. sacerdos benedicens hostiam dicens. hoc est enim corpus. dimittes meum et incipies errare cogitans quomodo ibi potest esse corpus christi. tunc dubitatur an ipse in illo errore debeat ulterius perficere missam vel cessare a celebratione missae. Respondetur quod ipse debet ad se vocare alium qui si ibi hunc errorem declararet. si autem non haberet alium presbyterum tunc errorem debet deponere.

Folium XXXVI

et ulterius missam perficere in nomine christi. Alteri notandum quod ipse sacerdos
 quando dicit (hoc enim est corpus meum) stat in persona christi. et ideo perfert hec verba. hoc enim
 est corpus meum in persona christi. Et per hoc pronomen (hoc) non demonstrat ibi corpus
 christi exis. quia adhuc non est ibi. sed quando tota benedictio adimplet. unde quis de illa
 dubitatio de qua per hoc pronomen in forma verborum consecratio demonstrat sint va-
 rie opiniones. tamen abiectionis omnibus opinionibus quidam magister solennis concludit quod
 per illud pronomen hoc demonstrat et designat verum corpus christi in ordine ad totam
 propositionem huius orationis. hoc enim est corpus meum. non quod plato solus illo pronome
 hoc. ibi sit corpus christi. sed quia tota forma verborum a christo instituta. ¶ Octo
 unus casus. sacerdos cogitans corpus christi integrum sub specie panis forte sicut
 fuit in vero teate virginis Marie. incipiat dubitare quomodo sub tanta pericula
 corpus christi quod erat magne quantitas possit ibi contineri. tunc dubitat verum il-
 le debeat missam perficere. Ad hoc respondet quod sic. sed finita missa tunc ille solutio-
 dubitationis de qua inuestigare. ¶ Alius casus est iste. ponat quod sacerdos ipse
 necessitas non habeat hostiam nec farinam tritici. et ulterius ponat quod sit aliquis
 infirmus de cuius morte est timendum. tunc dubitat. verum ipse sacerdos hostiam fa-
 ctam de hordeo possit dare tali infirmo ne sine comestione moriatur. Ad hoc responde-
 tur quod non debet fieri. sed in tali casu ipse sacerdos debet infirmum instruere ut firmius
 ter credat et illi proponere articulos fidei. unde Augustinus. crede et manducasti

¶ Capitulum secundum De unctione extrema.

Non infirmus .i. vno .i. vngitur
 Idem solo non bis vngatur in anno
 vel circa .s. hoc .i. habere debet
 Octo decemque tamen annos vngendus habebit
 .s. vngendi .s. persone fruunt .s. personis.
 Ordine claustrales alio potuntur in egris
 .s. hoc .i. vngitur .i. nisi qui cum desiderio appetit
 Nullus inungatur nisi qui prepostulat ante
 .i. voluntate bona .i. cum varijs demonstratibus
 Antibus aut verbis aut signis indicijsve
 .i. demonstrat .s. hoc .s. catholice .i. signa .i. eucharistia
 Ostendens mutus fidei vestigia corpus
 .i. cristianum .i. articulo mortis positum.
 Christi suscipiat. at vngatur moriturus
 .s. calicem .i. penam agat .i. a peccato mortali .i. cessans
 Dummodo peniteat mortali labe recedens
 .s. mutus .i. infirmus .i. peritosis vere penite
 Inueniantur in his manifeste signa doloris
 .s. membra .i. cristianada .s. loca
 Que sunt vngenda loca vel que membra lauentur
 .i. sedule .i. egrum .s. tu sacerdos .i. peccata sua .i. perficeri
 Sepius infirmum moneas sua probra fateri

Summula Raymūdi

s^e egrū s^e tu sacerdos portare infirmitates
Hunc hortare dei patienter ferre flagella
 .i. serotina s^e p^eccatis p^onia .i. es
Vespertina tibi contritio si datur. et sis
 .i. fidelit^r s^e tua .i. dimitte
Pure confessus peccata. deus misereatur
 s^e infirmū .i. in fronte s^e tu sacerdos
Hunc non in capite si confirmatus inungas
 s^e hoie illa ps capis s^e debet vngi illa loca
In confirmato non frons. sed tempora debent
 .i. epi .i. vngent tales pres faciet
Ungi. pontifices crismabunt crismate frontes
 .i. post hoc .i. illas partes
Hinc oculos. aures. nares. loca post labiorum
 .i. ultimo
Pectus. ytrasq; manus vngas. postremo pedesq;
 s^e tu p^obycrismas illas pres.
Non vngas scapulas quia mysterio caruerunt
 .i. sacerdos .i. man^o .i. interi^o .i. exteri^o s^e tu sacerdos
Presbyteri palmas non intus sed foris vngas
 .i. asserūt s^e sacre scripture s^e man^o sacerdos .i. licitū
Dicunt doctores q^o eas non vngere phas sit
 s^e man^o .i. crismauit .i. eps .i. dū ordinabat
Quas vngit presul cum presbyterum faciebat
 .i. crismare .i. infirmū .i. eps crismauit
Ungere non debes egrum quem presul inungit
 .i. eger .i. crismata
Si facit infirmus cresum tunc vncta lauentur
 s^e illud .i. p^oiciat siue in aquā fluentē
Membra. quod inde lauas totum iaciatur in ignem
 .i. pena mortalis s^e septe
Si trahit vngendum dolor extremus. sine psalmis
 s^e egrū s^e tu sacerdos .i. subito s^e infirm^o .i. nō crismat^o
Hunc vngas citius vt non moriatur inunctus

¶ Capitulum secundum huius totius. in q^o autor vult determinare de sacramento
 vinctois postq^o in pcedēti determinauit de sacramento eucharistie. Et diut
 diū illa ps in duas pres. Nā in pma pre autor ponit aliq^os regulas et docu
 menta de illo quō sacerdos d^o se habere circa loca vngēda. In scda pre po
 nit qdam incidentia. Scda ps ibi (In torneamentis) Quantū ad pnam
 partē p^ous l^oe stat in vndecim regul. Prima ē talis. q^o ipe eger seu infir
 mus nō d^o bis in vno anno vngi. s^z tm̄ semel. et hoc est vez si l^oe manet in

Folium XXXVII

vna infirmitate. s; si ipe vadit de vna infirmitate in aliam tunc ipe p̄t bis vngi. Et ergo sacerdos qñ vult aliquē infirmū vngere tūc d; requirere vtz sit vinctus in illo anno. Tūc autor in lra addit q; aliter est de psonis claustralib; z spūalib;. qz iste p̄sone pluries p̄t vngi q̄ p̄sone seculares. Et iō sacerdos caute d; se regere circa vngēdos. qz tenetur scire an vngēdi sint spūales z etiam seculares. z tenet interrogare an infirmus i infirmabat per totū annū an nō. z fm hoc se regat. ¶ **Secūda regula.** q; ille q; d; vngi d; cē decē z octo annoz antiquus. Et rōem assignat scūs Thomas z d; q; ipe vngēdus debet habere ratiōem z volūtātē p̄lerā z p̄fectam. Et iō puer nō vtētes ratiōe nō debent vngi. s; si aliq; puer esset quattuordecim ānoz vel circa cū bona ratiōe z discretiōe. talis posset vngi vt p̄z de multis pueris vbi vnus magis vtr̄ ratiōe q̄ alter. ¶ **Tercia regula.** q; nullus d; vngi nisi p̄s cū deuotiōe illā vñctionē desiderauerit z postulauerit. Sed si ē ita debilis q; nō p̄t sacramentū vñctiōis postulare tūc sufficit q; signūz faciat cum oculis vel cum manib; illud sacramentū desiderando. Et vera signa sunt illa vt cū oculis lachrymet̄ z vt man⁹ suas ad celū eleuet. z etia q; suspirēt in suo corde. ¶ **Quarta regula.** est. q; ipse mutus nō debet sumere corpus christi nec debet vngi nisi postulauerit cum certis signis. et cum hoc sit catholicus siue christianus verus. ¶ **Quinta regula** est talis. q; loca vngenda z mēbra debent lauari z lotio in ignē projici. Et sacerdos debet ipm infirmum sepius monere q; omnia peccata sua p̄fiteatur et patiēter sustineat p̄punctiōem pro suis peccatis. ¶ **Sexta regula.** q; si aliq; quis ē p̄firmatus tunc sacerdos nō debet ipm vngere in fronte. z ratio est qz episcopus cū eum p̄firmauit tunc vñxit eum in fronte. z ideo nō est vngendus in fronte post. ¶ **Septima regula** est talis. q; oculi. aures. nares. manus z pectus necnō z pedes. omnia hec sunt vngenda. Sed scapule nō debent vngi. z ratio illius patz in lra. qz scapule carēt mysterio diuino. quia nō faciūt ad diuinū officiū sicut alia mēbra. ¶ **Octaua regula** est. q; p̄s byteri aliter est vngēdus q̄ laycus. Et ratio est. qz manus p̄s byteri interius nō debent vngi. qz ab episcopo vñcta sunt illa loca quādo gradum sacerdotij p̄donauit. s; manus p̄s byteri debent vngi exterius. ¶ **Nonā regula.** si aliquis p̄sul inuñxit aliquē infirmū tūc simplex sacerdos nō d; vngere eum. z hoc ē verum in vna z eadē infirmitate. ¶ **Decima regula.** si infirmus vñctus facit cresim. id ē trāsitum de infirmitate ad sanitatē. tūc loca vñcta debēt lauari. z lotio illa projiciatur in ignē vel in aquam fluentē. Unde dicit̄ expositor̄ hic circa textum. q; cresim ē mutatio alicui⁹ morbi siue infirmitatis ad sanitatē. ¶ **Ultima regula** est talis. si aliquis infirmus esset inclinatus ad agonem mortis. tūc sacerdos hoc cognoscens debet omittere septem psalmos. z debet agonizantē vngere z postea seip̄m psalmos legere ne aliquis sine vñctione moriatur. z sic substantia sacramenti carens etiam careret effectu sacramenti.

¶ **Notandum** est circa litteram. q; cōmuniter in passu presentis textus habetur tempora. non est hoc opinandum esse de intentione auctoris. sed propter antiquos quosdam z positiuos grāmaticos. Pro quo sciēdum est q; quidam antiqui grāmatici dixerunt q; hoc nomen tempus haberet duo significata. nam quando scriberetur p e. q; tunc significaret quandam

Sūmula Raymundi

dimensionē p̄tinentē ad q̄n. S̄z q̄n f̄caret p̄tes hoīs tūc deberet scribī p̄ i. dicēdo t̄mp̄. Et f̄m illā d̄stinctōem antiq̄z in l̄ra stabit t̄mp̄ora. Sed t̄n in veritate illa d̄stinctio min⁹ valet. nā illud duplex f̄catū h̄atē p̄ hoc nomē r̄p̄us sub vna platōe. Nā q̄ t̄ps f̄cat d̄mensionē r̄ez de se p̄z. s̄z q̄ t̄ps sub eadē platōe etiā f̄cat p̄tes faciēi. p̄z p̄ psalmistā dicentē. z requiez r̄epozib⁹ meis. vbi ponit r̄epozib⁹. Et illud clare declarat B̄recista dicēs. Pertinet ad q̄n t̄ps d̄mēsiō r̄ez. Signat p̄ idē ps̄ p̄tēa faciēi. Hac p̄ p̄tē t̄n p̄sumit dicere q̄dā t̄mp̄ q̄d tanq̄ dictū puerile refuto. Et sic p̄z q̄ f̄m rei veritatē dīcī d̄z t̄pa. s̄z si in t̄xtualib⁹ h̄atē t̄mp̄ora hoc ē f̄m v̄sum antiq̄z positioz. q̄ sic sunt loquuti p̄pter h̄zē d̄rām inter h̄ec duo f̄cata. **S̄cdo** notandū in l̄ra. q̄ eger nō d̄z vngi nisi semel in anno. Et hac l̄ra eliciat q̄ infirm⁹ solū vngend⁹ est in fine vite q̄n nō ē spes vite amplius. Pro q̄ dubitat. vtz q̄libet postulās vncōem sacrā sit vngēdus. Ad hoc r̄idet sc̄us Tho. q̄ nullus hō sit vngēdus nisi infirmus z positus in articulo mortis de q̄ nō est spes euadēdi mortē. Per hoc q̄ d̄z infirmus excluditur san⁹. imo si illi statim p̄terer nō sunt vngēdi. Per hoc q̄ d̄z positus in articulo mortis. excludit illos infirmos q̄ nō t̄met mortē. nā tales non sunt vngēdi. S̄z p̄ hoc q̄ d̄z in t̄xtu q̄ d̄z postulare vncōem. excludit illos q̄ nō postulāt cū debita rōne sacramentalē vncōem. vt sunt frenetici q̄ p̄tinue sunt furibundi. quia tales sunt sine rōne

Tercio notandū. q̄ sc̄us Jacobi in canonica sua d̄t. si q̄s vest⁹ infirm⁹ ma⁹ vngat oleo sanctificato. z si q̄s ē in p̄ctis p̄s byteri oīet. p̄ eo vt remittat⁹ ei p̄ctā. Et q̄b⁹ p̄bis notat triplex effect⁹ vncōis. Prim⁹ ē q̄ vncō augmētāt grām z deuotōem. Sc̄ds effect⁹ q̄ p̄ vncōem alleuiat morbo. nā si infirm⁹ eēt euasur⁹ mortē tūc citius euaderet q̄ si nō eēt vncus. Et hoc ē p̄ra illos q̄ credūt q̄ q̄n aliquis vngit q̄ ille nō p̄t euadere mortem. Terc⁹ effectus ē q̄ vncō delet venialia. vñ d̄t metrista. Ungor in extremitis vt sit mihi gr̄a maior. Et morbo leuior. ac mea culpa minor.

Itē nota. q̄ in ip̄a vncōe duo sunt. s̄ materia z forma. Materia vncōis ē oleū oliue p̄secratū ab ep̄o. S̄z forma vncōis ē duplex quā in st̄tuit B̄reg⁹. z ē de p̄catu. z ē ista. Per istā sacrā vncōem delect tibi de⁹ quicq̄d deliquisti p̄ visum. auditū. gustū. tactū. z c̄is. Alia est quā instituit beatus Hieron. z ē indicatiua. z ē ista. Ungo oculos tuos oleo sc̄ificato in noīe patris z filij z sp̄s sancti. S̄z aliq̄ moderni p̄s byteri faciūt vñā aliā formā mixtā ex illis duob⁹ dicētes Ungo oculos oleo sc̄ificato in noīe patris z filij z sp̄s sancti. Et subiūgunt. z p̄ istā sacrā vncōem delect tibi deus quicq̄d deliquisti p̄ visum. auditū. gustū. z tactū. z sic de alijs

Itē nota. d̄z in vna regula. q̄ mēbra vngen da p̄us debent lauari. hoc em̄ sit duplici de cā. Prima cā est. p̄pter reuerentiā sacramenti. videlicet ne sacramentū ad locū immundū ponat⁹. Sc̄da cā est in signū hui⁹ q̄ nostra p̄cia debet esse lota ab omib⁹ p̄ctis. Sed d̄z vltērius in regula q̄ infirmus nō d̄z vngi in fronte. z rō hui⁹ est. q̄ ep̄s frontē vngit in p̄firmatōe. mō potestas superioris nō conuenit inferiori.

Itē nota. in vna regula d̄z q̄ sacerdos d̄z inducere infirmū vt p̄fiteat⁹ et p̄niam agat. Dubitat ergo. vtz p̄nia serotina vlt̄ p̄ritio sit vera penitētia. Dicūt aliq̄ doctores q̄ nō. q̄ omis penitētia debet fieri ex amore z nō

Folium XXXVIII

ex timore. sz pnia vespriua vel serotina nō fit ppter amorē. sz magis ppter timorē. ergo penitētia serotina vel vespriua nō est vera penitētia. **W**asior patz p magistz sententiazz dicentē. q̄ directā pnia debet esse charitatīua. sed minor pbat̄ur. quia illa pnia q̄ fit in agone mortis ista fit ex timore quia ip̄e infirmus penitet ppter metum mortis. quia si non timeret mortē et sciret se euadere nunq̄ peniteret. quare sequitur q̄ tarda penitētia siue serotina fit ex timore. z p psequens nō est penitētia. **A**d hoc dubium respondēt doctores vnānīter q̄ penitētia serotina dūmodo penitētia fit at ex tota cordis p̄ritōe vera est. **E**t hoc patz de latrone q̄ pēdebat in cruce cū xp̄o in latere dextro. qz ille latro penituit in agone mortis dicens. me mento mei dñe dum veneris in regnū tuum. **S**z tñ sup hoc nemo d̄z se remittere vt suam penitētiā tardare velit vsq̄ ad vltimā extremitatē vite sue. **N**ā dicūt doctores q̄ nō tñ p̄ritio siue pnia saluauit istum latronem in cruce. sed sua magna fides quā habuit in x̄istum. magis em credidit q̄ sancti z sancte martyres. z hoc ex tactu stille sanguinis x̄isti sup ipsuz stillātis. qui erat infinite virtutis ad soluendū vincula peccatorū. z de h̄ d̄z Apoc̄. p̄mo. **C**hristus lauit nos a peccat̄z nostris in suo sanguine. **N**ā hoc quod fideles martyres crediderunt hoc vidit ad oculum. **E**tiam eorū fides p̄firmata fuit p signa z miracula. **I**ste aut̄ latro vidit xp̄m pendēte in cruce z dānatū tanq̄ malefactorē. nihilominus tñ ip̄m filiū dei eē credebat. z h̄c maxima fuit causa f̄e saluatoris. **E**t ergo d̄t beatus **A**ugustinus. pnia sera raro est vera. **N**ā vt frequēt nō ex amore z vera cor dis p̄ritōne. sed ex timore pcedit. **U**lterius est notandū. **I**sa d̄t q̄ illa mēbra. scz oculi z manus debent vngi. **E**t huius est duplex rō. **P**rima. qz p ista mēbra p̄ncipalr̄ exercet̄ cultus diuinus. z qz vinctio est q̄dam p̄firmatio spūalis. ergo vt ista mēbra p̄fortarent vngi debet. **S**cda rō. illa mēbra vngi debent p q̄ deliquimus z peccauimus. sed visu. auditu. tactu. z sic de alijs peccauimus. ergo illa mēbra tanq̄ p̄ncipaliora vngēda sunt. **U**ltimo est notandū de casibz. **P**rimo. dubitatur vtrum vesani z frenetici in extremis sunt vngendi. **R**ēdetur sub distinctōe. quia vt tales sunt p̄tinue furibundi absq̄ t̄pis interuallo. vel aliqñ. z aliqñ nō. **M**odo ad dubium d̄z. q̄ si p̄tinue sunt furibundi nō sunt vngendi. **R**atio est. q̄a omīs vngendus debet habere rātonem voluntatē z desiderium vinctōis. sed tales frenetici nō desiderant vinctōem. **S**i aut̄ isti frenetici z vesani alī quādo sunt furibūdi. tunc si p̄eunt vinctōem quādo vsum rātonis habēt tunc debent vngi z als nō. **S**cdo casus. an sit vez. q̄ ip̄i infirmi dicunt ante mortem ip̄is apparere ip̄m angelū vel dyabolū z videre iudiciū diuīnum. **A**d hoc respondet br̄s **A**ugustinus q̄ sic. anima p̄ scire iudiciū particulare. vt maneat in purgatorio v̄l in loco vbi peccauit. nō tamē hoc p̄fertur omibz aiabus. **S**ed aia nō potest scire iudiciū v̄le. quia tale ius d̄t tñ apparere in die nouissimō quādo dicitur bonis. venite benedicti. et malis. ite maledicti. **M**athei. xxv. **U**ñ si bona fecerūt in p̄nti vita tunc ip̄is erunt angeli p̄sentes aiam custodientes. p oppositum aut̄ si mala fecerunt in p̄nti vita. tunc ip̄is erunt dyaboli p̄sentes animā expectātes. **A**lij aut̄ sic respondent quādo queritur. vtz ip̄i infirmi vez dicunt quādo d̄i sunt se vidisse angelū vel dyabolū circa se in infirmitate. dicendū q̄ h̄c est

Summula Raymūdi

possibile quā ex diuina pudentia permittitur. et sine cunctipotentia dei fieri
nō potest. quia illi sunt spūs q nō pnt videri. cum nihil videt nisi coloratum
vt dicit Aristoteles in libro scdo de aia. sed ipi nō sunt colorati. quare seq̃
tur q nō pnt videri nisi specialiter pcedatur ex grā dei. ¶ Tercius cas
sus. an vey sit q plures hoies dicūt se vidisse deū in agone mortis. Ad
hoc rēdet beatus Hieron. q sic. qz filius dei tantā misericordiā hz ad ipm
hoiem q in fine vite cuiuslibet hois se manifestat. nam mori p nobis vo
luit. Et illud idē pfirmat in euāgelio vbi dicit. Et iterū veniā ad vos. et iō
apparet ipi hoī in fine mortis. ¶ Quartus casus. ponat q aliq̃s hō sit se
mel vinctus in vna infirmitate et diu maneat in eadē infirmitate. licet non
sub equali trāitu. tūc dubitat. vtz postea articulo mortis imminere pos
sit itez vngi. Rēpōdetur q illa medicina nō solum respicit morbum. sed
etiam infirmitatis longitudinē. ergo nō obstatē pma vinctōne in articulo
mortis facia. si euaserit et diu in ista infirmitate pseuerauerit sub ineqli trā
itu. potest iterum vngi. qz medio tpe p̃t hō venialiter peccare. quia illud
tunc itez delef p vinctōem. ¶ Quintus casus. aliq̃s intrans bellū tūc
se interfici vel etiā iudicatus fideliter petens vinctōem. dubitat an debeat
vngi vel nō. Rēpōdet q nō. quia solus infirmus est vngēdus. talis at
nō est hmōi. igitur rē. ¶ Sextus casus est iste. vtz gnanus et pigmei et ta
les p̃similes istis sint vngendi. Rēpōdetur q nō. quia isti q debent vng
gi debent esse animalia pfecta bona ratōne vrentia. sed sic nō est de pigme
is et quādoqz de gnanis. Si em vltus fatōnis bone in gnano reperiret se
cus esset. ¶ Septimus casus. ponatur in casu q aliq̃s infirmus dicat ad
sacerdotem. domine dicitē mihi viam p quam valeo venire ad regnum ce
lorum. tunc dubitatur quā viam sacerdos debet ei manifestare. et quō ip̃
sum instruere debet vt pueniat ad regnum celorum. Ad hoc rēpōdet san
ctus Augustinus. q ip̃e sacerdos debet inquirere ab infirmo. et si affirma
tiue rēpōdet ad ea que querit ab eo. tunc talis pculdubio secure morit̃.
Prīmū quod q̃rere debet ab ip̃o infirmo an credat in articulos fidei q sunt
traditi in ecclesia dei. Si infirmus dicit q sic. tunc sacerdos debet rēpōde
re. hoc est bonum signum quo ad salutem anime tue. Secundo sacerdos
querat. an gaudet mori in fide catholica. si rēpōdet q sic. tunc sacerdos
dicat hoc est bonum signum rē. Tercio sacerdos querat. vtruz doleat vn
ct̃ christum offendisse eius creatorem. si rēpōdet q sic. tunc sacerdos di
cat hoc est bonum signum. Quarto querat. vtrum doleat de peccatis cō
missis. si rēpōdet q sic. tunc sacerdos dicat. hoc est bonum signū. Quin
to querat. si euaserit mortem vtrum velit peccata sua deplangere et ampli
us non peccare et cum hoc sua peccata velit emendare. si rēpōdet q sic.
tunc sacerdos dicat. hoc est bonum signum. Sexto et vltimo querat sacer
dos. an credat puenire ad regnum dei non meritis suis sed per merita ies
u christi et p eius amarissimā passionem. et si ip̃e infirmus oibus istis fir
miter adheret p̃fiteo et crededo. tūc ip̃e sacerdos dicat sibi eū p̃solando.
Si aduersarij tui ad te veniant in exitu anime tue recordare christi passio
nem et eris securus de vita eterna. ¶ Octauus casus. ponat q sit aliquis
malus q p maliciam intrat infirmitatē ita q mutus efficiatur. sicut legitur
de illis qui solent sanctos increpare et vituperare. tunc dubitat. vtz tales

Folium XXXIX.

morte imminere debeant vngi. Ad hoc videtur qd si ipse sacerdos p aliqua
signa manifesta. sicut p gemitu vel eleuationem manuum in celu vel suspiratio-
nem cognoscit illu infirmu sacramentu vinctois desiderare. tunc tenet ipm
vngere. si istis signis remotis z no factis traseat vinctio a talibz maluolis.
¶ Ultimus casus est iste. ex quo in iure phitetur qd ho hns paru caput
et mus non debeat vngi. tunc dubitatur an etiam homo nimis magnu ca-
put hns no dz vngi. Videtur qd inter oia aialia qdam sunt monstruosa et
impfecta. siue talis defectus venit ex supabundancia siue ex defectu. ita qd
hnt roem valde imperfecte. hmoi no sunt vngenda. quia ome aial qd debet
vngi debet habere pfectam roem z discretioem

.i. in hastiludijz .i. occisus .i. paruā
In torneamentis lesus si vixerit horam

s^c hora s^c exis .i. pcta
In qua contritus. sua crimina confiteatur

.i. eucharistia s^c in loco sacro

Corpus ei domini datur. vngitur. nec sepelitur

s^c v^l aliqs nobil s^c torneamenta

Nemiles pronus sit ad ista. negatur et isti

.i. ecclesiastica cumulatō blasphemaz s^c lesi

Sancta sepultura. corpus confunditur eius

s^c lesus .i. morit s^c iura ecclesiastica

Qui sic decedit. sed cetera nulla negantur

s^c iura s^c ad salutē .i. remouet

Que profunt anime. sic iste restringitur inde

s^c cā iusticie intrati hmoi s^c ecclesiasticū

In bello iusto ius omne datur morienti

.i. discussoz criminū

Confessor licite sis furibus et sceleratis

s^c fures aut alios piles .i. iusta

His. quos damnauit sententia iudicis equa

.i. cū talibz ipedimētis .i. custodia ciuitatis .i. ligauit

Et quos compedibus custodia publica vinct

.i. homicidia .i. morte furū zc.

Latronum mortem. furum suspendia. clades

.i. qliacūqz s^c tu sacerdos

Qualescūqz caue ne conspicias. quia iure

tale officiū diuinū

Dissam cantandi tibi tollitur inde potestas

.i. aliqd signū s^c fur .i. periculū .i. intrare

Non facias quicqz quo casum mortis inire

aliqs .i. sine .i. morte desiderio .i. pparatis furi

Posit. et absqz necis. consensu condoleas huic

g iij

Summula Raymundi

¶ Nos raymundus visiois mortis deponibilis .i. iste casus
Dicimus articulus q̄ dispensabilis hic est
homo .i. iste

Fortius inuentus vbiq̄ sit. hic sepelitur
.i. in cimiterio incognita inuēti

Nobiscum. dubia si mortis causa sit eius
.i. nota inuēti .i. nō d̄ sepeliri in cimiterio

Si manifesta mali sit causa. foris sepelitur

¶ Nec m̄ p̄ ponit incidētia q̄ incidūt ex p̄dictis. Et diuidit illa pars in
tot pres q̄ ponit incidētia. pres parebūt. Prīmū incidēs siue p̄ma regulā
la est si aliq̄s lesus fuerit in torneamētis vel p̄cussus vsq̄ ad articulū mor
tis. z ille sup̄iixerit ad modicā horam. ita q̄ sua crimina p̄t p̄teriri tūc ille
est p̄municandus z vngēdus. s̄ d̄z carere ecclesiastica sepultura. vt p̄z de tor
neamentis p̄mo z vltimo. Rō est. q̄ tunc alij nobiles nō efficiuntur ita p̄
ni ad h̄mōi torneamēta siue ludos. z sicut alij restringantur a tali ludo. nō
debent sepeliri in ecclesia siue in cimiterio. s̄ in campo p̄ aspectum aliorū vt
alij cessent a tali ludo. S̄z tū oia alia ecclesiastica iura q̄ p̄sunt saluti aīme
sue nō debent denegari tali. ¶ Scdm incidēs q̄ ex illo orit̄ est. si aliq̄s in
trat bellū iustū tūc oia iura sacramētalīa p̄nt illi porrigi. z hoc est v̄z. si cā
iusticie vel cā defendēdi cōe bonū vel patriā defendendā intrauerit bellū.
Si aut̄ cā spoliatiōis vel p̄pter aliā cām sibi silem intrauerit bellum tūc
illa iura sacramētalīa z ecclesiastica nō porrigent̄ ei. ¶ Tercū incidēs siue
regula. q̄ licitū est audire p̄fessionē ab ip̄is furibz z latronibz. Et si p̄tinge
ret q̄ aliq̄s sacerdos deberet eos audire. tūc disponat q̄ tales fures z la
trones sint soluti a vinculis. q̄ si nō essent soluti sed ligati p̄peditibz. tūc nō
d̄z eos audire. Et hoc est p̄pter reuerentiā sacramēti siue de b̄i esse illi? sa
cramenti. s̄ p̄fessionis. s̄ nō de iure. q̄ p̄fessio liberat a p̄cō. s̄ d̄z esse solu
tus a vinculis corp̄is quēadmodū Petr⁹ Act. ix. ¶ Quarta regula. q̄ q̄
cūq̄ h̄z volūtate clericādī. ille d̄z se cauere ne vñq̄ videat mortē malorum
hōim. vt suspendiū. p̄bustionē zc. q̄ talis faciliter intrat irregularitatē per
quā tollit officiū celebrandi missam. vt si ip̄e letaret de morte ip̄oz. v̄l cō
sile op⁹ expectaret. ¶ Quinta reglā. null⁹ sacerdotū loquat̄ q̄cūq̄ de h̄is
malefactoribz. ita q̄ nihil d̄z facere nec dicere de h̄is maleficis. z h̄ nec sig
nis nec nutibz. nec p̄bis. nec ope. ne intret irregularitatē. ¶ Sexta regula.
si aliq̄s mortu⁹ inuētus fuerit in aliq̄ loco. siue sit in aq̄ siue in cāpo. siue in
silua. ille est sepeliendus nobiscū. i. in cimiterio. Et hoc ē v̄z si cā mortis
illius sit dubia tūc fm̄ hoc d̄z opari. Si aut̄ sit nota z manifesta. tūc iterū
fm̄ hoc d̄z opari. puta si cā mortis ē homicidiū vel aliq̄s h̄mōi. tūc nō est
sepeliendus in cimiterio s̄ in cāpo. Eodē mō d̄z si aliq̄s suspēsus inuenire
tur in cāpo quē sciret esse suspēsum. ille nō esset sepeliendus in cimiterio.
¶ Circa trām p̄mo ē notandū. ex q̄ torneamentū d̄z esse ludus siue ex
ercitiū vbi plures armati p̄fluūt siue p̄ueniūt vt velint intre bellū. tūc sciē
dū q̄ aliq̄s p̄t intrare bellū cū torneamētis dupl̄. Vno mō p̄pter vānam
glām. sc̄z p̄pter mulierū siue virginū p̄lacentiā. z si talis sic moriatur siue
interficiat tūc ip̄e non debet sepeliri in cimiterio z in loco scō. Alio modo

aliq̃s p̃t intrare torneamētū suū bellū cā exercitiū vt postea possit ēē abiliōz
in vero plio. ⁊ mēbra sua abilitent ⁊ abilia fiāt. aut ad defendēdū patriā
vel ad defendēdū cōe bonū vel ad defendēdū orphānos ⁊ viduas. ⁊ si tal
moriat̃ in bello tūc ei datur ecclesiastica sepultura.

¶ Secūdo nota. quū aliq̃d corp⁹ sepelit̃ extra cimiteriū p̃pter h̃ non ē cre
dendū q̃ iste hō sit dānatus ex eo q̃ sepelit̃ extra cimiteriū. Et rō est. q̃ lo
cus nō scificat corpus. s̃ corp⁹ scificat locū. q̃ sc̃m corp⁹ ad quēcūq̃ locū
ponit̃ illū locū sanctificat. et istd p̃z p̃ multa corpa scōp̃ q̃ sanctificauerūt
loca. ⁊ ergo nō est credendū q̃ aie illoz hōim sepultoꝝ extra cimiteriū pro
pterea puabūt̃ glōria celesti

¶ Tercio notādū. sicut habet̃ extra li. v. de torneamētis. torneamenta s̃z
phibita in q̃b̃ pueniūt milites ad ostētatōem audacie ex q̃b̃ aia b̃ mul
ta pericula sepi⁹ pueniūt. nā si q̃s ibidē interfect⁹ fuerit ecclesiastica carebit
sepultura. s̃z si q̃s ad torneamēta venerit nō oīno p̃t laudē. s̃z p̃t aliā cau
sam honestā. videlz vt req̃rat debita sua a creditore. si tūc interfect⁹ fuerit
p̃t in cimiterio sepeliri. Sicut legit̃ extra de torneamētis loco preallegato.

¶ Quarto notādū. si fures vel latrones in furādo vel plādo occidant̃
nō est orādū p̃ eis. vt habet̃ ca. de furtis. v. Itē furib̃ in ecclesia nō datur se
pultura. s̃z tñ cū fuerint p̃fessi ⁊ p̃triti licet eoz crimina sint manifesta. tūc
ipsis p̃t dari corp⁹ dñi. s̃z sepultura nō. nisi eoz p̃ sanguinei sat̃s facere pro
eis p̃mittāt. vt p̃z extra de raptorib̃ ca. vbi supra

¶ Ultimo est notandū de casib̃. Primus est iste. ponat̃ q̃ aliq̃s sacer
dos staret circa mortē malefactoris gaudēs de morte ipsi⁹. nunq̃d efficiē
irregularis. Rñdet̃ q̃ nō est pueniens sacerdotib̃ ⁊ clericis audire. videlz
re. aut iudicare mortē malefactoris. q̃z facili⁹ p̃t incurrere irregularitatē
Unde sacerdos p̃mouēs aliq̃ē p̃bo vel facto. ⁊ si delectat̃ ⁊ dat p̃sensu
aliquat̃ ad mortē ipsius vel coadiuuat vel si nutib̃ vel signis ipm p̃
mouet ad mortē est irregularis. s̃z si ex casu p̃tingit q̃ p̃spicit mortē ipsi⁹.
tunc d̃z ei p̃dolere verbo vel ope. Et ille articulus dispēsandus est ⁊ excu
sabilis. Sic s̃it si gaudet de morte ipsius ⁊ tñ nō p̃mouet ipsum ad mor
tē. iste articulus itē est dispēsabilis. sed hoc solū a sede ap̃lica. **¶** Scd̃s cas
sus. ponat̃ q̃ iudex ciuitatis dat licentiā aliq̃ē suspēsum vel rotatū sepe
liri. ⁊ amici eius portāt̃ eū ad eccliam. tūc dubitat̃ an p̃s byteri debēt cum
admittere ad sepulturā ecclesiasticā. Rñdetur si talis fur fuerit p̃fessus con
tritus ⁊ cōcatus tūc p̃t sepeliri in cimiterio. ⁊ hoc cū licētia ep̃i ⁊ plebani. ⁊
tñ simplr sepeliri nō d̃z nisi amici p̃mittant sat̃s facere pro eo pro quo iste
fur est mortuus. **¶** S̃z diceret̃. nūq̃d ecclesia d̃z admittere q̃ corpa suspē
soꝝ sepeliant̃ in ecclesia ⁊ q̃ oblatōes ⁊ missē fiant p̃ eis. Rñdetur q̃ si ta
lis suspēsus de oib̃s peccatis suis purā p̃fessionē fecerat ⁊ digne penituit ⁊
fm p̃stitutionem ecclesiasticā in fine p̃munionē suscepit. tūc licz de iure cōi
sibi sepultura ecclesiastica denegat̃ tāq̃ malefactori publico. tñ ex gratia p̃t
sibi indulgeri. sic q̃ ad ecclesiasticā sepulturā admittat̃. ⁊ ex p̃sequēti etiam
admittūt̃ suffragia talīū mortuoꝝ videlz oblatōes ⁊ missē. **¶** Tercē
casus. ponat̃ q̃ aliq̃s sacerdos sit in castro alicuius p̃ncipis q̃ scribit lras
p̃ vindicta sanguinis. tūc dubitat̃ an efficiatur irregularis. Rñdet̃ q̃ cleri
cis phibetur stricte ne aliquis dicet vel scribat lras pro vindicta sanguis

Summula Raymundi

his. sed legem pmitte dicitur. et nullo modo subdiaconus? diaconus vel sacerdos
tale officium exerceat ne ad occasionem aliquam inducat per tale officium. quod effice-
ret irregularis. et hoc habetur in decretalibus extra de clericis. ¶ Quartus ca-
sus. ponatur si aliquis veniens ad ecclesiam videns calicem quandam minus caute dimisit
sum. et ipsum recipiat et longo tempore detineat. tunc dubitatur utrum talis possit pro-
moveri ad sacros ordines. Respondetur quod si ille volutarie fuerit possessus et sa-
tis fecerit ecclesie cuius calix fuerat. nec de hoc est nota vel manifesta suspitio
tunc talis post penitentiam factam dummodo ydoneus cognoscatur per promoveri
ad sacros ordines. ¶ Quintus casus. ponatur quod si aliquis causa necessitatis
videlicet causa nuditatis vel famis aliquid furetur. tunc dubitatur utrum tenetur
restituere. Respondetur quod non. nam omnis qui cibaria vel vestem vel potum recipere
ex vera necessitate non tenetur simpliciter loquendo restituere. quia in necessita-
te omnia debent esse communia. sicut fuit in primitiva ecclesia tempore apostolorum
ut legitur in actibus apostolorum. Et erant illis omnia communia. Vel alio modo respondetur pro-
babilius ad dubium quod non. nam omnes qui cibaria vestem vel potum recipiunt causa nudita-
tis vel famis. ille tenetur de his penitere per aliquot hebdomadas. et hoc ex
trema necessitate cogente. si autem redderet econtra non tenetur penitere. sed ista
non fiant de iure. ¶ Sextus casus. ponatur quod aliquis princeps committat incen-
dium ecclesie. et ponatur quod egritudine puerentis presteatur suo capellano qui ipsum
absolvit a vinculo anathematis. tunc dubitatur an iste debet habere ecclesiasticas
sepulturas. Respondetur quod sic. quia heredes eius compellendi sunt ut his quibus iste
princeps per incendium vel alio modo damnum fecerit iuxta facultates suas digne
satis faciant et ut sic anima illius principis a peccatis per liberari. ¶ Ultimus ca-
sus est. ponatur quod aliquis incendiarius vel malefactor ecclesiam a sacerdote com-
prehendat et ab eo interficiatur. tunc dubitatur an iste clericus interficiens eum sit ir-
regularis. Respondetur sub distinctione. nam si ille malefactor ei nocere noluerat
sed solum spoliare voluit ecclesiam. tunc si interficeretur a clerico clericus est irregularis.
Si autem clericus voluisset interficere et clericus alio modo non potuisset eua-
dere nisi ipsum interfecisset tunc est irregularis si talem malefactorem interfice-
ret. sed valde faciliter posset secum dispensari. Sed alii doctores dicunt quod sim-
pliciter non efficeretur irregularis. cum inter duo mala minus malum est elige-
rendum. modo minus videtur inesse periculositas quod presbyter interficeret illum cum
aliter evadere non potuisset quam e converso

Capitulum tertium de baptismo.

Quod tu sacerdos ^{accipias}
Cum cathedizas puerum tunc tres tibi sumas
patrinos ^{sacerdos patrinos} ^{sacerdos tres persone}
Personas. et non plures. quia sufficientes be-

^{sacerdos patrini} ^{sacerdos catholica}

His iniunge fidem puerum debere docere

illa orationem dominicam. id est dum venerit ad annos discretis

Atque pater noster. maturos dum tenet annos

¶ Istud est tertium capitulum. in quo autor determinat de tercio sacramento.
quia autor superius determinavit de duobus. scilicet eucharistia et sacra unctione

Folium XLI

que sunt sacramenta reiterabilia. h. iam determinat de sacramento reiterabilia. s. de baptismo. Et diuidit illa ps in duo. nā pmo determinat de sacramento baptismi. Secdo determinat de negligētijs ptingētibz circa baptismū. Scda ibi (Infans infante) Prima ps adhuc diuidit in duo. nā pmo determinat de psonis requisitis ad baptismū. Secdo remouet qdaz dubia. Scda ps ibi (Dortis agēs) Quātū ad pmiū dē sic. qñcūqz cathēzizas puez tūc sume solū tres psonas. z hi tres vel ille tres psonae sufficiunt. ad qz tres psonas debes dicere qz qñ ille puer venerit ad ānos discretōis qz tūc eum informāt pater noster z fidē catholicā

Circa lrām est notandū. qz cathēzizo est vna dictio greca. z valet tantū in latino quātū puez bñdicere āte baptismū. z habet fieri in facie ecclesie. Cathēzizo plura significat. vñ. Est cathēzizo pfirmo vel instruo sacra. Zubeo vel doceo iungo redarguo sperno

Secdo notandū. qz baptismus differt a duobz sacramētis pdictis tā qz reiterabile z irreiterabile. qz duo pcedētia sunt reiterabilia. qz nō inducunt effectum eternū. vt eucharistia z sacra vinctio. Et ideo dicunt reiterabilia. quia pluries possunt in eodē hoīe reiterari. sed baptismus pfirmatio z ordo dicunt reiterabilia. ideo qz inducūt effectū eternū. Unde baptismus sic definitur. Baptismus est caracter indelibilis anime impisus p quē baptizati differūt a nō baptizatis. Vñ baptismus in greco idē est qd lotio in latino. qz sicut aqua mūdāt corpus exterius visibiliter. sic baptismus inuisibiliter z supnaturaliter mūdāt aiām interiūs. vñ beatus Augustinus. Aqua corpus tēgit z mētem abluīt

Tercio notandū. qz triplex est baptismus fm qz habet in decretalibz. scz baptismus fluminis. fluminis. z sanguis. Baptismus fluminis est pncipalis baptismus qz fit cū aqz fontis ex grā spūs sancti. Sed baptismus flaminis est qz fit igne spūs sancti cū grā spūs sancti. Et illo baptismo beata virgo Maria baptizata est. sed Alter dicit qz vero baptismate sicut apli baptizata est. qz uis ipa nō legit esse baptizata in aqz fontis. sed fuit baptizata in grā spūs sancti. Sed baptismus sanguinis ē qñ ppter fidē chustianā sanguis effundit. Et sic sancti martyres qui sanguinē pro xpo fuderūt. z pueri in nocētes p talem baptismū fuerunt baptizati.

Quarto notandū. qz sacramētū baptismi est institutū quadrupliciter. fm qz qttuor sūt genera causarū. s. gen? materiale. finale. efficiens. z formale. Nā quo ad causam materiale tūc baptismus est institut? in aqz qz est cōis et generalis omibz. Rō est. qz sicut legit chustus in iordane est baptizat? in aqua que ē cōis omibz. Et ideo dicit magister qrtō sentētiarū. qz baptismus non debet fieri in vīno. nec in lixiuio. nec in aqua turbida nisi tpe magne necessitatis. Sed fm causam formale tūc baptismus est institut? a xpo quando dixit Darcī vltimo. Ite baptizantes in nomine patris z filij et spiritūs sancti. Et hec forma debet seruari a quolibet baptizante. Et ideo si aliquis baptizaret puerum sic dicendo. Ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritūs sancti et in nomine sancti Nicolai. illa forma nō valeret. Et ideo talis puer coram deo omnipotenti baptizatus non esset. ideo qz ibi dimitteret formam institutam et aliquid superadderet. quia tali forme nihil est superaddendum. Et ideo mulieres baptizantes

Summula Raymundi

pueros tpe necessitatis quos negligunt pueros aliqd addentes ad vera for-
ma dicentes. Ego baptizo te in noie patris et filij et spūs sancti et beate pginis
Marie et bti Nicolai. Et isti sic facientes grauissime peccat. et credendum
est puer talem si supuixerit esse rebaptizandū. Causa efficiens baptismi fia-
it xps. sed effectus baptismi est ablutio in fine et pmpitudo ad bonum et
carditas ad malū. Si finis baptismi ē ablutio pcti originalis et trāsitus
regni celestis si innocēter baptizatus custodiatur

Item nota circa cam efficientē. q xps baptismū instituit vt qdā docto-
res dicūt cū de latere suo sanguine et aqua voluit emanare et postea aqua
sanctificauit dices. nisi qs renat⁹ fuerit ex aq et spūsco nō intrabit regnum
celoz Joh. ij. q. Itē baptizandus cū pmo ad eccliam venerit. tūc pmo iter⁹
rogatur vtz abrenūciat dyabolo. Et rident patrini abrenūcio. Et iteruz
querit vtz credat in patrē et filiū et spūscm. Et itez patrini rident credo.
et p hoc baptizandus instruit de vita et fide. Nā de vita docetur abrenū-
ciare dyabolo. sed de fide docet credere in sanctā trinitatem. Etā interro-
gatur si credit in eccliam catholicā. scōz p munionē. remissionē peccatoz.
Rident patrini credo. Post istā interrogatōne et responsionē paruul⁹ per
sacerdotem in facie sufflatur. p hoc exhortat ad ministerium dei. vt expel-
latur ab eo dyabolice potestates. et fm beatū Aug⁹. hec omnia fiūt ex impe-
rio saluatoris q dixit discipulis suis. Itē docete oēs gētes baptizātes eas
in nomine patris et filij et spūs sancti

Item nota fm Albertū. sicut scti septē dona spūs sancti. sic etiā septē sunt
dona ipsius baptismi. Primū est salis collatio. vñ dicit venerabilis Be-
da. sal bñdictū dat in os baptizādi vt pcpiat doctrinā vere fidei. Scōn-
donū est aurū et nariū cū spūto linitio qd fit exēplo xpi. q lutum cū spūto
faciens mutū et surdū sanauit. Joh. ix. et oculos ceci nati linitit. Terci-
um donum est signatio pectoris cum oleo vt custodiat cor suū inuictum.
Quartū donū est. signatio inter scapulas cum oleo per quā fortitudo et ar-
matura ptra dyabolū denotat. Quintū donū ipa immerio aque. Ubi no-
ta q trina immerio fit in fonte. p qd designat triduaana sepultura xpi q
trib⁹ dieb⁹ et noctib⁹ fuit in sepulcro. Circa id additur vna cautela q ē ta-
lis. nam si puer sit ita debilis q nō possit ter immergi fonti. tunc sola tri-
na aspō aque sufficeret. Sextū donum ē vinctio facta in vertice cū crisma-
te. Septimū donū ē crismatio facta in fronte qd significat effectum ptem-
plationis diuine et cognitionis eterne

Item nota. q puer debet solum tres patrinos habere. hoc ē in signū
sancte trinitatis. vel ideo. qz omne vez testimoniū stat in ore duoz vel tri-
um. Si at essent plures ppter paupertatē parentum. vel si eēt vn⁹ tpe neces-
sitaris nō impediret sacramētū baptismi. ita q ex h⁹ sacramētuz baptismi
nō haberet effectū. **I**tem nota. duo sunt que pcedunt hoc sacramētū
scz exorcismus et catechismus. Catechismus pcedit nō ad eius instructio-
nem. sed quo ad fidei susceptionem professionem et sponsonem quam fa-
cit paruulus nō in ppra psona. sed p vicariū scz p patrinos. Exorcismus
etiā pcedit baptismū. i. adiuratio contra malos spūs et suggestiones eozū
dem vt depellat potestas dyaboli. ita q minuitur ne possit salutem in p-
uulis impedire sicut antea potuit. Et de tali incidit tale dubium. si ali-

quis moreret post exorcismū z cathecismū z nō baptizaret. vtz talis sine baptismo aliqūe haberet effectū saluādi. Et videt q nō. qz baptisimus ē ianua scē matris ecclie. z sine baptismo nullus liberat a dānatōne. Rūdes tur ad dubiū. q exorcism⁹ z cathecism⁹ nō pnt aliqūe liberare a pena vt qdā doctores volūt. s; qdā doctores dicūt q cathecism⁹ aliq mō absoluit ipm hoīem a pena. Et p illo sciendū q pena ē multiplex. Nā qdā est pena dāni z sensus. z istā penā sustinet aīe in inferno exītes. z d; iō pena dāni. qz caret visione dei. s; d; iō pena sensus. qz patiunt in aīa. z post diez iudicij tā in aīa qz in corpe patient. qz tūc ibi erūt sensus. vt patz de diuīte epulone Luc. xvi. dicere. crucior in hac flāma. Aliq pō aīe nec hnt penam dāni nec sensus. vt fuerūt scī patres olīm in lympo. Alia est pena sensus z nō dāni. z tal' pena ē aīaz in purgatorio exītiū. qz hnt penā sensus z patiunt in aīa. tū nō hnt penā dāni. qz sperāt q̄tidie hēre visionē dei. Quarte pō hnt penā dāni z nō sensus. vt pueri q moriunt sine baptismo. illi em penā dāni hnt. qz caret visione scē trinitat⁹ z nō hnt penā sensus. qz nō patiunt in aīa. Et dicūt doctores sacre scripture q gaudiū eoz v' delectatio ē maior q̄ aliqū hoīs in h mūdo q̄nta p̄t haberi ex naturali rez cognitōe. Tūc igit ad dubitatōes rūdet. q si talis puer nō fuerit baptizat⁹ tūc nō fruit diuīa visioe. Et qn tūc arguit. q cathecism⁹ z exorcism⁹ nulli⁹ sunt effect⁹. Rūdet q alleuiāt eis penā. s; tū fruitōe diuīne visionis caret.

¶ Ultimo nota. dubitaret quis. vtrum possit fieri dilatio post exorcismū z cathecismū ad tres vel ad quattuor annos. Ibi rūdetur q securius et melius est q statim post exorcismū baptizet. ppter tres causas. Prima est. vt morbo pueniēs remediū exhibeat. qz si differret aliq̄s exhibitōnem remediij. tūc qnqz morbo in puero fieret incurabilis. vt videm⁹ illud in exteriorib; qn medela nimis tarda est. tūc morbo fit incurabilis. vt q morbo statim pueniēs remediū p̄stet tunc puer statim d; baptizari ne morbus in puero fiat incurabilis. vñs apls. Qēs nascimur filij ire. Ep̄. ij. Pro q sciendū q duplex ē generatio. qdā ē in vtero z ē illa qn aīa infundit cori porū. Alia ē generatio ex vtero z est qn puer in natiuitate generat. mō statim qn aīa infundit ipi corpi. tūc ibi ē morbo. z qn ex vtero generatur tūc imediate morbo d; curari. z p p̄ns d; statim baptizari. Secda cā est. ne puer morte pueniat. qz nec exorcism⁹ nec cathecism⁹ curāt puez. s; solum baptisimus. z ne fiat periculū tūc puer statim ē baptizādus. Tercia cā ē. ne puer a dyabolo opp̄mat. qz dyabolus p̄t puerū opp̄mere aīi baptisimū ex pmissione diuīna. ideo imediate puer est baptizādus post exorcismū et cathecismū ppter tres causas dictas

i. q inclināt⁹ ē ad mortē. i. ex vtero suem̄ris.
Mortis agens puer officium dum nascitur ille
 s' hoīe illud sacrm i. aliqūā
A quocunq; potest baptismum sumere. nec quam
 i. in qūq; linea p̄sanguinitat⁹

Personam rejicit quocunq; modo sibi iunctam
 s' z hē vez i. baptizādī s' a tali psona. f. ego baptizo te zc.
Dum modo mergendi seruetur debita forma

Summula Raymūdi

s^e cal infans .i. decedit .i. oleo scificato.
Si tunc non moritur crismetur crismate sacro
 .i. nō ē necē .i. ad hūc puez .i. vocare s^e i testimoniū
Non opus est aliquos hunc accersire patrnos.

¶ Hic mgt̄ remouet dubiū z ē illud. si aliqs puer eēt nat⁹ z ad mortē in-
 clinat⁹ quō hmoi puer eēt baptizā dus. Ad h⁹ dubiū rēdet lra sic. qñcūqz
 puer ē agēs officiū mortis .i. qñcūqz puer ē inclinatus ad mortē in pñcipio
 sue natiuitatis. tūc ille puer d³ baptizari a qñcūqz siue a muliere siue a viro
 et nō dñt spernere psonas qñcūqz mō tales psonē sint sibi iūcte. z ille bapti-
 zans d³ obseruare debitā formā q̄ ē cal. Ego baptizo te in noīe patris et
 filij z spūs sci. Et si ille puer nō morit⁹ tūc postmodū d³ crismari sacro crisma-
 te. i. oleo scificato. Et in tali casu nō ē necariū patrnos vocare ad baptisimū
 nec d³ cathexizari. ¶ Circa lram pmo est sciendum. q̄ si mulier in tali
 necessitate baptizaret puerū suū nō eēt iō a viro suo sepanda. z sic pñt in-
 telligendū ē de viro z de patre z de alijs panguineis. ¶ Secdo nota.
 q̄ circa sacramentū baptisimi tria pcurrit. sicut circa alia sacramenta. i. sa-
 cramentū tñ. res sacramēti tñ. z sacm z res sacramēti sūt. Nā sacm bap-
 tisimi ē fons z aqua bñdicta illius fontis. Sz res sacramēti ē grā spūaliter
 data z spūaliter p quā hō in fide pfirmat. z p tātō aliqs baptizat vt sibi
 grā confert z vt in fide radiceatur. Sz res sacramēti z sacramentū sūt est
 caracter indelibilis aīe impñsus. ¶ Tercio notandū. q̄ sacramentū ba-
 ptisimat⁹ adhuc aliter notificat. z h⁹ sic. Sacm baptisimat⁹ ē pñcipiū vite
 spūalis p qd fit sigillū z custodia mētiscz illuminatio. Nā pmo d³ (ē pñ-
 cipiū vite spūalis) nā ipse baptisim⁹ ē tanua regni celestis p quā opz vnūta
 quēqz fidelē intrare ad eternā vitā papiendā. z sic merito baptisim⁹ d³ pñ-
 cipiū vite spūalis. qz disponit nos ad vitā eternā. Jo h. ij. nisi qs renat⁹ fue-
 rit ex aqua z spūsco nō intrabit in regnū celoz. Secdo d³ (p qd fit sigillū)
 et hoc sūltudinariē. qz sicut p sigillū vna lra discernit ab alia siue cognoscit.
 sicut lra epī vel pñlū p sigillū impñsum cognoscit differre a lra militis vel
 comitis vel baronis. sic nos xpiani p hoc sacramentū baptisimi z sigilli dis-
 tinguimur ab alijs hoibz. i. a gentilibz z a iudeis. z sic de alijs. Tercio d³
 (et custodia) qz ibi ē caracter indelibilis impñsus aīe eternat⁹. vñ caracter
 sic definit. Est qualitas aīe disponēs potētiās eius ad psequendū maiore
 grām. Quarto d³ (z mētis illuminatio) qz p baptisimū fides introduc-
 tus z mens. i. aīa illuminat⁹. ¶ Trē nota. q̄ cā efficiens huius sacramē-
 ti est duplex. i. pñcipalis z instrumētalis. Causa efficiens pñcipalis hui⁹ sa-
 cramentī est ipse xps. Sz cā efficiens instrumētalis huius sacramēti est sa-
 cerdos vel minister. Trē cā finalis pñcipalr loquēdo huius sacramēti est
 deletio oīm peccatoz z oīm penaz. Et q̄ ipse baptisimus ē dignior oīb⁹
 sacramētis in efficacia. Vñ sciendū. q̄ pena ē duplex q̄ ad pñs. i. eternalis
 et tpalis. Nā pena tpalis est q̄ nobis hic infligit. sicut est sitis z fames. z
 illā penā nō delet baptisimus. Sed pena eternalis est q̄ assumpta est a pñ-
 mo hoīe ex pñtō. z istā delet baptisimus. Et ex hoc dicto soluitur vna du-
 bitatio q̄ talis est. vñ baptisimus delere p̄t peccata in adulto. Et d³ q̄ sic
 qz baptisimus ē talis efficacie q̄ delet oīa peccata tā actuale q̄ originale.

folium XLIII

In ista preautoz definitur de sacra pfirmatōe et dicitur sic. qñ aliq̃s dicit pfirmari nō ē op̃ ibi ēē tres psonas vel patrinos. s̃ sufficit vna psona vel vñ patrīñ q̃ cū pñtat ep̃o. Et ille q̃ dicit pfirmari nō dicitur cathēzari. sed ex tra lram ille q̃ ē patrīñ in pfirmatōe cū illo cur̃ est patrīñ non dicitur cōicare nec picipare in affinitate. q̃ in pfirmatōe p̃ h̃ cognatio spūalis q̃ ipedit m̃rimoniū. q̃ aliquat̃ cognatio dicitur. Et iō si aliq̃s ducit puellā añ ep̃m ad h̃ vt suscipiat pfirmatōem. m̃rimoniū cū ip̃a p̃here nō p̃t. q̃ ē filia spūal̃.

Circa lram ē notādū. q̃ ad ip̃am pfirmatōem qñq̃ requir̃t. Primo requir̃t materia. vñ materia pfirmatōis ē crisma qd̃ cōficit̃ ex duob̃. sc̃z ex oleo et balsamo. et p̃ oleū designat̃ noua gr̃a q̃ in pfirmatōe p̃fert̃. nō gr̃a q̃ dat̃ in baptis̃mo. q̃ gr̃a baptis̃mi dat̃ in remissionē p̃cc̃tōz. Sed gr̃a cōfir mationis dat̃ in pfirmatōe vt hō sit firm̃ et fortis ad resistēdū dyabolice pugne. Sed p̃ balsamū designat̃ odor bone fame et bone op̃atōis. Sc̃do in hoc sacro est forma. et est talis Signo te signo sc̃e crucis et inungo te crismate salutis in noie p̃ris et filij et spūsc̃i. Et illa forma a quoliter ep̃o ē seruāda. Tercio requir̃t locus. s̃. frons. q̃ hec est vna ps magis apparēs et manifesta. et p̃ hoc designat̃ q̃ illud sacm̃ datur p̃pter pugnā. videlicet vt publice velit nomē xp̃i p̃fiteri corā oib̃ h̃oib̃. Quarto requir̃t psona pfirm̃ mās vt est ep̃s. Unde est sciendū q̃ duo sacra a solo ep̃o p̃ferunt̃. s̃. sacm̃ ordinis et sacm̃ pfirmationis. Rōem illū d̃t m̃gr̃. iij. s̃. iij. q̃ p̃ ista duo sacramēta p̃fert̃ plenitudo gr̃e. et ideo p̃ferunt̃ a psona q̃ h̃z plenitudines potestatis. s̃. ab ep̃o. Quinto requir̃t intentio. et hec exp̃m̃it̃ p̃ verba qñ dicit ep̃s. signo te r̃c̃. Et ad illa qñq̃ adhuc duo p̃currūt. s̃. pugna et noua gr̃a Pugna iō q̃ debem̃ publice nomē xp̃i p̃fiteri. S̃z noua gr̃a vt nō efficiamur tā p̃mpti ad peccādū. vñ. Frons pfirmat̃. p̃sul. intentio. p̃ba. Gr̃a donat̃. p̃stās ad bella parat̃.

Sz dīceres. q̃ est rō ordinis q̃re post baptis̃mū h̃ definitur de pfirmatōe. R̃ndet̃ q̃ iō facit̃. p̃mo. q̃ in pfirmatōe dat̃ gr̃a ad roborādū baptis̃mū. s̃. q̃ hō audacter et sine timore p̃fiteat̃ nomē xp̃i corā infidelib̃. Sc̃do iō facit̃. q̃ ista duo sacra. s̃. baptis̃m̃ et cōfirmatio imēdiatē sequūt̃. q̃ null̃ p̃t p̃cedere ad sacros ordines nisi pfirmatus sit et baptisatus. Sed qñ q̃rit̃. q̃re nō fecit̃ sp̃ealē tractatū de pfirmatione sicut de baptis̃mo. R̃ndet̃ q̃ iō. q̃ circa pfirmatōem nō habent̃ aliq̃ casus difficiles sic̃ circa baptis̃mū et alia sacramēta. iō p̃ modū doctrine et notabilis in ea. de baptis̃mo definitur de pfirmatione.

Sc̃do notādū. in pfirmatōe tria s̃z notāda. p̃mo. q̃re q̃s inungat̃. secundū q̃re in signū sc̃e crucis inungat̃. tercio q̃re in facie pcutit̃. De p̃mo est sciendū q̃ q̃ttuor vicib̃ inungit̃. videlicet ter in baptis̃mo et sel̃ in pfirmatione. Primo vngit̃ in pectore. et p̃ h̃ designat̃ q̃ dicitur suscipe sciam et scitarē et reijces re oē malū. Sc̃do vngit̃ in scapulas ad designādū q̃ oēm pigritiā reijciat et suscipiat op̃atōem bonā. Et his duob̃ modis vngit̃ oleo p̃secrato S̃lt̃ et tercio vngit̃ in vertice cū crismate. et p̃ h̃ designat̃ q̃ sp̃ detet̃ cēpat̃ reddere rōem de fide. Quarto in pfirmatōe vngit̃ directē in fronte p̃ h̃ designat̃ augmētū gr̃e et acc̃ strēnuū exercēdū in fine. vt si aliq̃s vellet p̃dicere fidei tunc dicit strēnuē et publice cōfiteri nomē xp̃i.

Sc̃do querit̃ hoc vñ delict̃. q̃re in signū crucis pfirmat̃. Rō est. q̃ oia sacramēta vident̃ sumes re efficaciā a passione xp̃i quā p̃ redemptionē humani gñis in ara crucis

b iij

Folium XLIII

Isto sic statu ponat casus possibilis. si esset aliquis iudeus et ferret suam iustitiam coram iudice in aliquo hominem malum. ex hoc autem tunc erit irregularis et in hoc non peccat. modo si tunc talis baptizaret. tunc dicitur vix ibi irregularitas dispensetur. Ad hoc respondet secundum aliquos quod non. quia baptismus delet peccata. sed istud non est peccatum. igitur non. Sed alij dicunt quod etiam baptismus auferret irregularitatem et arguunt sic. si auferret maius etiam auferret minus. sed maius est peccatum quam irregularitas. quoniam propter peccatum aliquis datur non autem propter irregularitatem.

Item sciendum. quod puer tali modo baptizatus ut docet scriptura. observata debita forma verborum. ut predictum est. deinde postea in ecclesia confirmari. ut dicit magister in littera. Et ratio huius est. quia alius non esset perfecte baptizatus. quia non haberet dona que conferuntur in baptismo de quibus prius dictum est. Item debita forma (ut supra passim) est. ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Et licet illud pronomen ego determinate intelligatur in illo verbo prime persone. scilicet baptizo. tamen requiritur utique quod expressum ponatur. Item illa verba ita. placet debent esse omnino similia in fœderatione in reuthonico et in eodem ordine. quia alius laycus non posset baptizare quod est contra intentionem littere. Item sciendum. talia verba debent perferri sine aliquibus aliorum verborum interpositione. quia si caderet trabs vel aliquid aliud eveniret ex improbitate et terreret baptizantem. et si tunc diceret presbyter sic baptizans. ego baptizo te. aliquid est ibi. in nomine patris et filij et spiritus sancti. talis puer non est baptizatus. quia illa verba. aliquid est ibi. non sunt de forma verborum baptismi.

Item si laycus non intelligens latinum diceret hec verba. ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti que sunt verba baptismi. et non sciret quid per ista verba notaret ipse non per ea baptizare. cum ad baptizantem requiritur intentio baptizandi. et cum hoc requiritur quod intelligat quid verba concernentia formam baptismi fœcant sive repñant. Item sciendum. si in casu necessitatis puer ad fontem teneretur cum debita forma verborum talis esset baptizatus. Et ex illo patet quod in casu necessitatis sola asperio aque sufficit ad baptismum. Item magister dicit quod in casu necessitatis nulla persona abijcit de baptismo. Diceret ergo quis. utrum iudeus qui non est baptizatus vel paganus vel sarracenus posset alium quem baptizare. Respondet quod sic. dummodo haberet intentionem baptizandi et sciret debitam formam verborum. illud videtur patere ex hoc. quia beatus Johannes christum in iordane baptizavit. et tamen ipse non fuit baptizatus. Et ex illo manifeste patet ulterius. quod nullus debet seipsum baptizare. et huius exemplum est. quia christus a Johanne baptista voluit baptizari. nisi aliquis specialiter per bonam intentionem baptizaret. de quo infra dicitur ibi. Judeus currens periturus etc.

Notandum littera dicit. quod licet homo per baptismum. circa hoc dubitatur. utrum hoc sit verum. Et arguitur quod non. quia hoc est solum commissum successoribus apostolorum. id est ipsi sacerdotibus. igitur non omnis homo per baptismum. Quia tenet. sed auctor probatur per dictum Marcum. xvi. ubi christus dixit suis discipulis et eorum successoribus sacerdotibus. Euntes docete omnes gentes baptizantes eas in nomine patris etc. Sed in oppositum est littera prior. quod a quocunque puer potest baptizari. igitur etc. Ibi respondetur quod aliqui baptizari intelligitur dupliciter. Uno modo ex officio. sic solum sacerdos baptizat. Alio modo ex articulo necessitatis. et sic quelibet persona potest baptizare. et sic intelligitur littera. sed de illo primo dicto intelligitur dictum Marcum et non presens littera. Tunc ad rationem quando dicitur. tamen hoc solum est commissum successoribus apostolorum. id est ipsis sacerdotibus. ibi.

b ij

Sūmula Raymundi

Rūdet q hoc ē intelligendū de officio sic q solū successoribz aploz est cō-
 cessum ex officio baptisari. nō at ex articulo necessitatē. ¶ Itē nota. du-
 bitaret q. vtz puulus pē baptisari. Et videt q nō. qz vt hater p beatuz
 Marcū. loco allegato. tūc tal q crediderit z q baptizat? fuerit saluus erit
 mō puulus adhuc nō credit. iō nō pē baptisari. Maior pz. qz q nō habue-
 rit fidē nec crediderit nō pē baptisari. s; ille puulus nō hz fidē. igit nō pē
 baptisari. Ad h rīdet q fides put h sufficit ē duplex. nā qdā ē fides p-
 pria. qdā ē fides aliena. mō qūis puer nō hz fidē ppiā. hz tū fidē alienā.
 S; diceret q. sub q fide baptisat puer cū fidē ppiā adhuc nō hz. Ad
 illd ē dōm q puer baptisat in fide patrinor. S; p h arguit sic. stat qnqz
 q patrinī sunt male fidei. videlicet q forte sunt heretici z cū. z sic tūc statet
 q puer baptisat in mala fide. Ad illd rīdet fm beatū Aug. q triplex ē fi-
 des. s. seminata. germinās. z matura. Fides seminata ē qn puer ē baptisat?
 q tūc statū in eo fides xpīana seminata ē a spūscō. z iō tūc in fide ecclie bap-
 tisat. z sic tūc nō obstat q qnqz patrinī s; male fidei. v; etiā ipē sacerdos
 baptisans. qz ppter ea puer nihilomin? baptisat. qz ei impmit sacramētuz
 baptisimi in fide ecclie. S; fides germinās ē. qn tal puer crescit in adolese-
 tia. z si tūc puer floret in pūtibz xpīanis. tūc hz fidē germinantē. S; fides
 matura. qn puer puenit ad annos discretōis sciēs discernere bonū a
 malo. z ecōuerso. tūc hz fidē maturā. z p h tūc dī. q vbi patrinī erāt here-
 tici v; male fidei. tūc ille puer nō baptisat in fide mala. qz baptisat in fide
 aploz z in fide sacramenti. z sic fides mala ipoz patrinor nō succedit in
 puulū ex eo q ibi acqrit rē sacramēti. ¶ Ultimo nota. qz dubitaret q.
 vtz puero grā pferat in baptismo. Et videt q sic. nā illi pferat grā q dign?
 ē vita eterna. s; ipē puer baptisat? dign? ē vita eterna. igit ei pferat grā. Ma-
 ior ē nota. minor pz de se. S; in oppositū arguit sic. ad oēm grām seqt iū-
 stificatio. s; in puero nō ē iustificatio. igit zc. pna pbat p dictū bī Aug.
 q dī Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te. s; puer nō hz psum
 q requit in iustificatōe. Ad illd rīdet q grā pferat triplr. Primo ex merito
 passionis xpī. qz hō exis in valle miserie pntis vite nō potuit literari per
 hoiem nec angelū. s; solū deus z hō ipm liberauit sua amara passione qua
 sum? redēpti oēs. Secōdo grā pferat pūte aliene fidei. qz sicut nos sum? ba-
 ptisati ab alienis sic nos subleuamur ab alienis. s; pūte aliena sum? lapsi.
 qz ex pūte. pthoplasti. i. pmi hois. sic etiā ipē hō ex pūte aliena subleua-
 tur. i. ex pūte dei. Tercio grā pferat alicui rōne sacramēti. qz hoc sacramē-
 tum ē delectio oim pctōz z culpaz. qz culpa z grā nolūt se ppari. s; cum
 grā inducit culpa remittit. Tūc ad rōem dī. s; ipē puer nō hz iustificatōez
 ppiā. hz tū iustificatōem alienā q sufficit sibi.

¶ De sacra confirmatione

.i. in susceptōe sacre pfirmatōis .i. necariū
In confirmando non est opus esse patrinos
 s' patrin? .i. requit .i. sol' patrin? s' epō s' pfirmādū.
Unus erit tū qui presentabit eundem
 s' pfirmādus .i. bñdicōez
Iste cathesismum non suscipiat prohibemus.

Summula Raymundi

sustinuit. qz aduersa p[re]s sup[er] p[er] crucē. q̄ in signo crucis q̄libet cōfirmat.
¶ Tercio q̄ritur. q̄re q̄s in facie p[er]cutit. R̄ndet q̄ h̄ ē q̄duplici rōne. Pri-
ma est. vt illud meli[us] memorie imp[er]mat. q̄ d[icitur] ep̄s. recordare. Et rō ē. qz cō-
firmatio est sac̄m irriterabile. z q̄ necesse est vt memorie imp[er]matur ne itere-
tur. Secda rō est. vt dyabolica p[re]s expellat. est enī signū patiētie z humi-
litas p[er] qd̄ dyabol[us] expellit. sicut legitur de q̄dā oblesso q̄ dedit alapam
cudā monacho. quā monach[us] patiēter sustinuit p[re]tens ei aliā maxillā su-
pra p[er]siliū saluatoris. dyabolus at̄ patiētiā illius monachi nō potuit ro-
lerare. iō illū oblessum rediit z euasit. z sic isteliterat[us] erat. Tercia rō est. vt
hō p[er]firmatus sit fortis in fide vbiqz nomen xp̄i p[er]fitendo. qz p[er]firmatio da-
tur baptisato p[ro]pter p[er]stātiā fidei. sic qz hō fiat ita fortis in fide qz nunc
erubescat nomē dei p[er]fiteri. ¶ Quarta rō est ista. ad representatiōē p[er]firma-
tionis ap[osto]lor[um]. qz ap[osto]li p[er]firmauerūt p[er] impositionē manus. z ista p[er]firmatio
nē fecit p[er]cussio ep̄i in faciem hominis p[er]firmati.

¶ Tercio notādū p[er] modū dubitatis. vtz nō p[er]firmat[us] posset p[er]firma-
re. Et videt qz nō p[er]firmat[us] possit p[er]firmare aliū. qd̄ p[ro]bat. qz nō baptisat[us]
p[er]t baptisare. q̄ nō p[er]firmat[us] p[er]t p[er]firmare. p[ri]ma tenet ex similitudine. Sz a[n]s p[ro]-
bat ex snia p[re]cedeti vbi dicebat qz a q̄cūqz baptisat[us] p[er]t sumi. Et p[ro]bat rōne
eali. puta qz nō baptisat[us] p[er]t baptisare. qz iudeus p[er]t baptisare si h̄z inten-
tiōē bonā. z p[er] p[ri]mū videt qz nō p[er]firmat[us] h̄z p[er]firmare. Ad h̄ r̄ndet qz non
confirmatus nō p[er]t p[er]firmare. z qd̄ plus est. ille q̄ d̄z esse patrī[us] alius[us] con-
firmati d̄z esse p[er]firmatus. Sed ad rōnem d̄z q̄n arguit. nō baptisatus p[er]t
baptisare. q̄ nō cōfirmatus p[er]t cōfirmare. negāda est p[ri]ma. Et q̄n p[ro]bat ex
similitudine. dicit qz illa similitudo nō valet. qz alit[er] ē de sacramēto baptisati q̄
de sacramēto p[er]firmatis. qd̄ sic p[er]t. qz sacramētū baptisati est sacramen-
tū nēcessariū. qz sine eo nullus p[er]t saluari. sed sic nō est de sacramēto p[er]firma-
tionis. qz sine cōfirmatione hō saluari potest.

¶ Quarto notādū. vtz simplex sacerdos posset p[er]firmare. v[el] an simplex
sacerdos posset porrigere p[er]firmatōez. Et videt qz sic. nā si simplex sacer-
dos h̄z porrigere mat[er] sac̄m etiā p[er]t porrigere min[us]. h̄z simplex sacerdos h̄z
porrigere corp[us] xp̄i. qd̄ ē sac̄m mat[er]. q̄ zc. Sz in oppositū ē illd̄ qd̄ dictū ē
sup[er]. s. qz ep̄s t̄m h̄z p[er]ferre p[er]firmatōez. Ibi r̄ndet qz null[us] h̄z p[er]ferre p[er]firma-
tiōē nisi sol[us] ep̄s. Sz tūc ad rōem d̄z qz vnū sac̄m ē dignū alio itelligit[ur]
q̄drupt[us] q̄ntū ad p[ro]positū sufficit p[ri]o rōe efficacie. z sic baptism[us] ē dignū
sac̄m. Secdo rōe dignitatis z excellētie. z sic eucharistia est dignū sac̄m.
Tercio rōe fcatōis. z sic m[un]imoniū est dignū sac̄m. Quarto rōe p[er]feren-
tis. z sic sac̄m p[er]firmatis ē nobilius. qz a nobiliori p[er]fert. videlicet ab ep̄o
p[er]t h̄z ad rōem. lz eucharistia est dignū sac̄m fm̄ excellētiā. nō t̄m rōne
p[er]ferentis. ¶ Quinto notādū p[er] modū dubi[us]. vtz noua grā p[er]ferat in cō-
firmatōe. Et r̄ndet qz sic. Pro q̄ nota qz grā est duplex. Quedā ē grā grati-
tis data. z ista dat[ur] p[er]cōnib[us]. de q̄ nihil ad p[ro]positū. Alia est grā gratū facies
et est illa p[er] quā hō deo recōciliat[ur]. Et talis est duplex. quedā ē de nō grato
gratū faciens. Alia vero est de magis grato magis gratū facies. p[ri]ma dat[ur]
et p[er]firmatur in baptismo. sed gratia de magis grato magis gratū facies
dat[ur] in p[er]firmatōe. z sic p[er]t qz maior datur in p[er]firmatōe q̄ in baptismo.

¶ Ultimo notādū. dubitat vtz p[er]firmatio sit sac̄m nēcessariū. Ibi resp[ondet]

Folium XLV

Detur p distinctionem. nā aliqd esse necariū intelligit duplt. Vno mō sūm pfr. 2 illo mō pfirmatio nō est necariū sacramētū. qz sine pfirmatōe hō saluari pōt. Alio mō li necariū pōt capi p vtili. 2 sic pfirmatio est necaria. i. vti lis. qz si hō d3 resistere pugne dyabolice seu resistere malis siue infidelibz necariū est sibi vt habeat sacramētū pfirmatōis

.i. discrete .i. femine s^c aliq3

Sint premunite mulieres dum pueros sic

.i. retineant s^c baptisandi

Baptizant. qz conseruent formam memoratam

s^c formā .i. interdū .i. stupefacte

Hanc pretermittunt quandoqz nimis pauefacte

s^c pueri mulieres

Hi baptizantur rursus si confiteantur

sc3 qest talis. ego baptiso te in noīe p̄ris 2 filij 2 sp̄s sc̄i

Baptismi formam predictam non tenuisse

.i. emēdari debet s^c qz est sac̄m irriterabile

Corrigitur sic baptismus. sed non iteratur

¶ Hic mgt reuertēdo se sup baptismū. cū pus aliqd dixit de pfirmatiōe ponit qdā notabilia seu qdā p̄uasiōes vtilēs circa baptismū. Et diuidit in quattuor ptes fm qz hic ponit q̄ttuor p̄uasiōes. scda ps ibi (Null⁹ abortiuus) tertia ibi (Uxor abortiuū) q̄rta ibi (Si puerū mergis) P̄ia ps adhuc diuidit in duas ptes In p̄ma ponit p̄mā p̄uasiōē. scda docet recuperare q̄ndā negligētiā factā circa baptismū. scda ps ibi. (Hāc p̄termittit) Et vult p̄ p̄tute lrālī t̄m. si mulier aliq̄ parit puerū debile q̄ est incli⁹ natus ad mortē 2 iā in agone mortis posu⁹. tūc mulieres p̄nt illū puerū baptizare. S3 t̄m ip̄e debent eē p̄munite. i. fortes discrete 2 sane mētis ita qz obseruet rectā formā p̄dictā ip̄ius baptismi. Tūc ibi (Hāc p̄termittit) Bgr subdit dicens. quō recuperari debeat negligētiā facta circa baptismū. 2 vult t̄m. si q̄nqz p̄tingat qz mulieres sint nimis stupefacte. i. p̄terit te seu pauefacte ita qz p̄pter timorē formā baptisandi infringūt. et si sic. tūc talis mulier d3 p̄fiteri se debitā formā baptisandi circa puerū nō tenuiss⁹ se. ita qz talis forma est p̄fracta. tūc talis baptismus fac⁹ in puero debet corrigi 2 d3 reiterari. ita qz talis puer d3 deferri ad eccl̄iam 2 cathēzizari 2 in fontē sac̄rū mergi fm modū p̄suetū. 2 d3 crismari 2 vngi.

¶ Circa lrām p̄mo ē norandū. qz lrā habet qz baptism⁹ d3 corrigi 2 non iterari Pro quo sciēdū. qz sac̄ra s̄t duplicia. nā qdā s̄t reiterabilia. 2 qdā irriterabilia Et aūqz determinat de istis p̄p̄terememorādū ē pus dīctū vidēz qz omne sac̄m h3 se sicut medicina. Et ip̄a medicina debet p̄cedere morbos Vñ septē s̄t sac̄ra p̄pter septuplicē lesionē pcti. vñ lesio pcti est duplex. nam qdā est lesio pene. 2 qdā culpe Lesio culpe ē triplex. qz aut est lesio pcti original. aut est lesio pcti moral. aut ē lesio pcti venialis Et cōtra hāc triplicē lesionē dat̄ triplex sac̄m. Nā p̄tra morbū pueri pcti originalis dat̄ baptism⁹. qz baptism⁹ ē p̄pter deletōem pcti originalis Cōtra scdm morbū pcti mortalis dat̄ p̄nitētiā 2 p̄fessio q̄ delet omne pctm mortale

b iij

Sūmula Raymundi

Sed p̄tra tercius morbiū p̄cti veniat dāf vinctio extrema q̄ delet oīa p̄ctā venialia. s̄z lesio siue p̄ctm̄ pene ē q̄druplex. vel talis sit ex ignorātia. vel ex malicia. vel ex p̄cupiscētia. vel ex p̄nitētia ad peccā dū. Et p̄ hunc q̄druplī cē morbiū dāf q̄druplex sac̄m̄. Nā p̄tra p̄mū morbiū ignorātie dāf sac̄m̄ ordinis. q̄ in ordine datur grā z p̄firmatio illuminatōis z discretōis. q̄ ordinatus debet h̄re grām z sciam discernēdi int̄ bonū z malū sic q̄ bonū doceat opari z exequi. z malū doceat spernere. Contra scdm̄ morbiū malicie datur scā eucharistia. q̄ sac̄m̄ eucharistie est origo om̄is dignitatis z bonitatis. Contra terciū morbiū p̄cupiscētie dāf matrimonū vt p̄ hoc sacramētū remoueat inordinata p̄cupiscētia. Sed p̄ morbiū p̄nitatis ad peccā dū dāf sac̄ra p̄firmatio vt ip̄i p̄firmati nō sint ita p̄ni ad peccādum vt p̄us. q̄ in tali sac̄ro datur grā p̄firmatōis ad bonū. z cū h̄ ibi datur retardatio ad malū. Tunc ad p̄positū ē dōm̄. q̄ sac̄ra sunt duplicia. s̄. reit̄rabilia z irreit̄rabilia. Vñ tria s̄z sac̄ra irreit̄rabilia. s̄. baptis̄m̄. confir̄matio. z ordo. q̄ in talibz sacramētis imp̄mit̄ character indelibilis. Sed sacramēta reit̄rabilia s̄z q̄ttuor. vt p̄fessio. eucharistia. m̄rimoniū. z extrēma vinctio. q̄ in eis nō imp̄mit̄ur character indelibilis

¶ Secūdo nota. vtz h̄ p̄nomē ego nēcario apponat i forma baptis̄mi. Et videt̄ q̄ nō. q̄ in oī p̄bo p̄p̄sone cert̄ intelligit̄ nt̄s. vtz p̄ Priscianum p̄mo minoris. s̄z baptis̄o ē p̄bū p̄mēp̄sone. ḡ in eo intelligit̄ cert̄ nt̄s. z per cōsequēs nō erit nēcariū exp̄mere illud p̄nomen in forma baptis̄mi. Ad h̄ m̄detur p̄ distincōem. q̄ q̄dā s̄z de nēcitate baptizādi. z q̄dā s̄z de nēcitate baptizātis. z q̄dā de nēcitate forme baptis̄mi. Nō ad h̄ dubiū m̄det̄. q̄ h̄ p̄nomē ego nō est de nēcitate baptizādi. nec etiā est de nēcitate forme baptizātis. sed ē de nēcitate baptizātis. Et rō hui⁹ ē ista. q̄ p̄ h̄ p̄nomē ego exp̄mit̄ur int̄ctio baptizantis vt ip̄e baptizās velit facere illa q̄ facit eccl̄ia ergo illud p̄nomē ego nō debet omitti

¶ Tercio notādū. dubitaret̄ q̄s. vtz in oī lingua aliq̄s p̄t baptizare. Ad hoc dubiū m̄detur q̄ sic. q̄ q̄libet p̄t baptizare in sua lingua vulgari vulḡgariter. z sic grec̄ in sua lingua p̄t baptizare. z sic bohemus. flauus. polonus. dacus. r̄c̄is. z hoc t̄p̄e nēcitat̄is. sed ip̄e sacerdos cuiuscūq̄ ydiomatis fuerit sp̄ dz baptizare p̄uez in lingua latīna.

¶ Quarto notādū. vtz h̄ p̄bū baptis̄o p̄t omitti. sic q̄ loco ei⁹ ponatur hoc p̄bū mergo. Ad h̄ m̄det̄ q̄ nō. q̄ illud p̄bū mergo h̄z in se plus q̄ ly baptis̄o. ex eo q̄ mergo z baptis̄o nō s̄z synonoma. q̄ oīs baptis̄at⁹ ē mer̄sus. z nō ecōuerso oīs mer̄sus ē baptis̄at⁹. ergo mergo z baptis̄o non s̄z synonoma. ex eo q̄ d̄nt̄ sicut magis cōe z minus cōe. ideo loco illius qd̄ est (baptis̄o) nō p̄t poni mergo. vt dicēdo. ego mergo te in noīe patris z filij z sp̄s̄s̄ci. Sed debet dici. ego baptis̄o te zc̄.

¶ Quinto notādū. dubitaret̄ aliq̄s. vtz loco illi⁹ p̄nois te. posset poni nomē p̄p̄riū. vt sic dicēdo. ego baptis̄o henricū in noīe p̄ris z filij z sp̄s̄s̄ci. Ad hoc m̄det̄ q̄ nō. z rō est ista. q̄ p̄p̄ria noīa sub diuersis p̄ceptibz in p̄positionibz sc̄at̄ confuse. sed p̄noīa sc̄ant̄ certe. Et cum in baptis̄mo int̄ctio baptizantis debet dirigi in certum z vnicū suppositū indiuisibile. igitur p̄pter h̄ateretale certitudinē dz exp̄m̄i hoc p̄nomē te. z loco illius p̄nomis te non debet poni nomen p̄p̄riū

folium XLVI.

Sexto dubitaret qd. vtz sic possit poni forma baptismi. ego baptiso te in noibz patris z filij z spūs sancti. ex quo tres sunt psone diuersa habentes noia. scz pater z filius z spūs sanctus. Itē videt qd dicit. ego baptiso te in noibz p. z fi. z s. Ad hūc videt qd nō dicit in noibz in plurali numero. sed debet dici in noie in numero singulari. Et rō huius ē ista. qz vnus est baptis mus. vnus ē deus. z vna ē fides. z vna ē ecclia extra quā nullus saluatur vt pz in de summa trinitate z fide catholica. Firmiter credim⁹. z silt p fite mur oēs. mō illa vnitas ecētie signat p istū abltm singularis nūeri. s. noie et ergo debet dici in noie z nō in nominibz.

Septimo notādū. dubitaret qd vtz intentio baptisantis sit necēria ad baptismū. Et videt qd sic. qz fm btīm Aug⁹. bona intētio requiritur ad bonū opus. ergo etiā intētio necēria requiritur ad baptismū. qz ibi exercet opus optimū. Sed in oppositū est brūs Aug⁹. in qdā omelia sup Johāsem vbi dicit. Accedat verbū ad elementū z sit sacramētū. vbi vult qd ibi non sit necēria intētio. sed solum pboz. platō. Ad hoc dubiū videt qd intētio requirit ppter reuerētiā sacramēti. Unde est sciendū. qd intētio est duplex. s. generalis z spēalis. Intētio gñalis ē quādo ipse baptisans intēdit facere illud qd ecclia facit. licz nō credit eē vtz qd ecclia credit. Et ex hoc pz qd infidelis. vt iudeus vel heretic⁹ p̄t baptisare dum habeat intētiōnem gñalem. Et ista intētio generalis semp exigitur z requirit ad bapti santē. Alia est intētio spēalis z est ista. qd quilibet credat qd baptismus ha bet virtutē delendi pctā. z ista nō sp requirit. Et sic ad autoritatē bti Au gustini dicit. qd licz nō expm̄it intētiōnem gñalem. tñ ibi eq̄ bñ vult illaz. Et sic hoc argumētū nō valet. Aug⁹. nō expm̄it intētiōnem gñalem. ergo nō requirit intētiō gñalis ad baptismū. qz ibi arguit ab autoritate negatiue que psequētia non valet.

Octauo dubitat z ponat talis casus. qd sint duo pueri sil qui inueni unt in certo loco. z vnus illoz est baptisat⁹ z alter nō. sic qd dubiū est qd il loz sit baptisatus. Tūc querit. vtz ambo debent baptisari aut nō. Et vi det qd non. qz si abo baptisarent tunc alter illoz bis baptisaret. qd nō p̄t fieri fm p̄us dicta. qz nullus dz bis baptisari ex eo qd illud sacramētū est irriterabile. In oppositū arguit sic. si nullus eoz baptisaret tūc vnus eo rū maneret nō baptisatus. z p psequēs aia istius eternalit damnares p̄os ppter carētiā baptismi. qd tñ maxime eēt incōueniēs z absurdum. Ad hoc est ddm. qd isti pueri sic simul inuēti abo debeāt baptisari ppter incōueniēs qd ex hoc posset seq̄ si vnus eoz nō baptisaret. puta qd aia ei⁹ possz eterna liter dānari. ergo tutius est ipm̄ hoiem bis baptisari q̄ eternaliter dāna ri siue fidē xpianā ignorare. ergo ad remouēdum talem incertitudinēz tūc ambo debent baptisari. Et si p̄t eē aliq̄ discretio inter pueros tūc ip̄e bap tisans nullo mō dz baptisare aliquē bis ppter rōem p̄us tactā. Sed aliq̄ sic rudent qd isti pueri sic inuēti ambo debeāt baptisari. z hoc debet fieri sub cōditione. vt sic dicēdo. Si nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomie patris z filij z spūs sancti. Et hoc fit ppter securitatē. qz tutius ē hominēz baptisari bis q̄ non fieri christianum.

Ultimo ē notādum. dubitaret qd vtz baptismus sit melius a sacer dote bono vel malo. Ad hoc est ddm. qd baptismus neqz meliorat per boz

Summula Raymundi

num sacerdotē necq̃ peiorat p̃ maluz sacerdotē. sed tñ tutior z securior est
baptismus a bono sacerdote q̃ a malo. q̃ deus exaudiat citius preces bo
norū q̃ malorū. Et tñc vltim⁹ dī. q̃ baptizat⁹ nec meliorat nec peiorat per
baptizantē dūmodo formā verborū obseruat. q̃ efficacia baptismi p̃sūbit
in sacramēto z nō in baptizante siue in sacerdote

.i. nullus puer s̃ scō baptizmate

Nullus abortiuus. nullus nisi fonte renatus

.i. in cimiterio .i. testat

Infra sancta loca sepeliri debet vt ait lex

.i. puer nō mortuū gignit. i. puer

Uxor abortiuum tua si parit ille licet sic

.i. pui tps in puerperio

Temporis exigui. legem seruabit eandem

s̃ legē s̃ puer genuisset

Quam conseruaret si matura peperisset.

Hic auctor ponit sedam cautelā circa baptismū oñdēs q̃d dī fieri circa
pueros abortiuos in baptizādo. z h̃ p̃ modū doctrīne q̃ talis ē. si aliquis
puer abortiu⁹ mort⁹ nō baptizat⁹. tñc tal⁹ nō dī sepeliri in cimiterio. q̃ sic
lex z ius canonicū dicūt tñc null⁹ dī sepeliri in cimiterio nisi fuerit baptiza
tus. Deī subdit m̃gr̃ ponēdo aliud documētū circa baptismū oñdēs q̃
liter p̃sone ipregnate se debeāt regere p̃ partum. z dī q̃ si aliq̃ mulier gñat
puer abortiuū. ita q̃ añ matur⁹ tps puer de matrice exiit. tñc ista muli
er custodiat tps puerperij q̃draginta dieb⁹ ac si puer matur⁹ generasset

Notādū p̃mo circa lram. q̃ abortiu⁹ ē puer q̃ nōdū p̃pleuit tps natu
rale sue gñatois. vt si gñaret aliq̃s puer z nōdū tps naturale p̃pleuisset.
ille puer diceret abortiu⁹. Vñ tps naturale gñatois vt cōiter s̃ nouē mē
ses. mō si puer gñat in septimo vlt octauo mēse tñc gñatio dī repētina z pu
er gñat⁹ dī abortiu⁹. z talis puer abortiu⁹ nō dī sepeliri in cimiterio si mor
tuus ē postq̃ abscondit ab vtero materno. Si at̃ viuūt z postea baptiset⁹
z tñc post h̃ mort⁹ tunc in cimiterio ē sepeliēdus

Secūdo notādū. q̃ qñ abortiu⁹ gñat h̃ ē dupl̃. vel em̃ ille ē aiat⁹ vel nō
Si nō est aiat⁹ tñc nō dī sepeliri in cimiterio. rō ē. q̃ null⁹ ē sepeliēd⁹ in cī
misterio nisi hō. s̃ ille nō est hō. q̃ etiā nō ē sepeliēdus in cimiterio. Si autē
talis abortiu⁹ ē aiat⁹ h̃ ē dupl̃. vel em̃ ille ē baptizat⁹ vlt nō. si ē baptizatus
tñc sepeliē in cimiterio. si nō ē baptizat⁹ nō sepeliē in cimiterio.

Tercio notādū. diceret q̃s. si mulier moriat⁹ i p̃tu añq̃ puer exīit vter⁹
maternū q̃d ibi ē faciēdū an fruct⁹ cū matre dī sepeliri aut nō. Ad h̃ r̃nde
tur q̃ tal⁹ mulier dī diuidi z fruct⁹ viu⁹ dī exēmi ita q̃ saluabit⁹ in vita. z p̃
hoc tñc fruct⁹ dī baptizari. mater at̃ dī in cimiterio sepeliri

Quarto notādū. vñ hoc ē q̃ pueri nō baptizati nō dñt in cimiterio se
peliri s̃ extra cimiteriū. Rō ē. q̃ q̃ nō intrāt regnū celoz nō dñt locari inter
corpa fidelū. q̃ infidelū cū fidelib⁹ nō erit p̃mixtio. sed aīe talū puerorū
nō pueniūt ad regnū celoz. q̃ dixit xps ad Hycodemū. nisi q̃s renat⁹ fue
rit et aq̃ z spūscō nō intrabit in regnū celoz. iō nō debēt locari inter corpa
fidelū defunctorū. Ex illo correlariē seq̃tur. si puer moriat⁹ añq̃ baptizatus

Folium XLVII

pfecta forma verborum dato quod incepisset adhuc anima illius pueri non saluabitur.
 quod non esset meritis ter in aqua nec etiam baptisatus per formam completam requisitam ad
 sacramentum baptismi. ¶ Sed dices. quod est ratio quod pueris non debet denegari baptismus
 propter manifestum peccatum parentum. Rndetur quod ratio est ista. quod in iudicio dei et ecclesie
 puer non portabit iniquitatem patris nec e converso. unde apostolus. Opera enim illorum seque-
 quuntur illos. Et debet notari in iudicio dei. quod in iudicio temporalium quicquid tenet oppo-
 situm. et si sacerdos baptizans puerum cum peccatis non debet nimium indagare quod et
 quales sint parentes eius. quod alius sacerdos in baptizando male prederet. Ex illo
 manifeste concluditur quod sacramentum baptismi nulli sit denegandum. et ratio est ista. quod illud
 sacramentum est dignissimum quod ad magnam necessitatem. ex quo est ianua omnium aliorum sacramentorum ad
 vitam eternam et magis necessariam. licet enim sacramentum eucharistie sit dignius quam ad salutem
 re. quam per omnia sacramenta per se includit. et sacramentum confirmationis quod ad personam a qua procedit
 quod confirmatio sit a solis episcopis. et sic de aliis sacramentis ut prius dictum est. in sacramentum
 baptismi ad omnia sacramenta est plus necessarium. quod sine ipso nullus potest saluari
 ¶ Quinto notandum. dubitabit quis. utrum ne forma baptismi possit viciari.
 Ad hoc rndetur. quod forma baptismi potest viciari sex modis. primo quantum ad mu-
 tationem. secundo quantum ad corruptionem. tertio quantum ad additionem. quarto quantum ad
 subtractionem. quinto quantum ad interpositionem. sexto quantum ad transpositionem
 Nam primo viciatur quantum ad mutationem pluribus modis. Primo quod si aliquis
 baptizaret sic. ego baptizo te in nomine genitoris et geniti et procederet ab errore
 quod tunc talis puer non esset baptisatus. Et ratio est. quod talis baptizans non ser-
 uat formam a christo institutam quod est hec. Ego baptizo te in nomine patris et filii et
 spiritus sancti. quod habet per beatum Bartholum. Rndetur docere omnes gentes etc. Secundo
 do viciatur quantum ad mutationem sic. ut si aliquis baptizaret sic dicendo. ego bapti-
 zo te in nomine omnipotentis et sapientis et benigni dei. tunc talis puer etiam non est bap-
 tizatus. et ratio est ista. quod talis non baptizaret in nomine trium personarum. quod sic per est
 omnipotens filius etiam est omnipotens et filius spiritus sanctus. ut habet in symbalo. Alpha
 natus. ubi debet. Omnipotens per omnia spiritus sanctus. Et sic per est sapiens sic fi-
 lius et spiritus sanctus. filius sic per est benignus sic filius. et filius. Tercio viciatur quantum ad muta-
 tionem sic. ut si aliquis baptizaret sic dicendo. ego baptizo te in nomine patris et
 filii et filiarum et spiritus sancti. tunc etiam talis non esset baptisatus. quod illa forma non
 est ab ecclesia instituta. ¶ Secundo baptismus viciatur quantum ad corruptionem. et
 talis est duplex. vel enim mutat sensum vel non. Si mutat sensum tunc talis pu-
 er non est baptisatus. ut sic debet. ego baptizo te in nomine patrias et filias et spiritus
 sanctas. et hoc est verum si hoc non fit ex simplicitate. quod si ex simplicitate ita diceret
 et non preterderet errorem tunc puer esset baptisatus. Si autem non mutat sensum. ut
 si aliquis esset balbutiens et impediret in lingua et baptizaret puerum ita quod non poss-
 set perba exprimere tunc talis puer esset baptisatus. ¶ Tercio baptismus viciatur
 quantum ad additionem. et talis est duplex. quodammodo mutat intellectum et quodammodo non. modo si
 aliquis baptizaret sic debet. ego baptizo te in nomine pa. et fi. et scilicet. et scilicet. Nicolai et
 sancte Katherine. et tunc equum crederet quod iste puer sine hac additione non esset baptiza-
 tus tunc talis baptismus non valeret. quod baptizans addit superfluum Si autem non cre-
 dit et facit hoc ex pura simplicitate tunc puer est baptisatus. ¶ Quarto viciatur
 quantum ad subtractionem. ut quod aliquis subtrahit de forma baptismi. ut dicendo
 ego baptizo te in nomine p. et fi. omittendo ly spiritus sancti. tunc talis puer non esset baptis-
 sat. ¶ Quinto viciatur quantum ad interpositionem. et talis interpositio est duplex. nam quodam

Summula Raymundi

est necessaria et quedā nō. p. primā nō variat baptism⁹. sed p. scdā. **Ex**emplū de pma. vt si aliq̄s baptisaret sic dicēdo. ego baptizo te in noīe patris et filij et spūs sancti. tunc ad huc puer eēt baptisatus. **Exemplū de scda.** vt si aliq̄s diceret. ego baptizo te in noīe patris et filij. et faceret tūc impositōem et diceret ad ministrum suū. porrige mihi liby. vcl aquā calidam. et postea submergeret et diceret. et spūs scī. tūc talis puer nō eēt baptisatus. Et rō est. qz illa forma baptismi eēt p̄fracta. ¶ **Sexto** viciat baptism⁹ q̄tū ad trāspōitōnem. vt si aliq̄s sic baptisaret. in noīe patris et filij et spūs scī ego baptizo te. et si aliq̄s hoc faceret ex simplicitate et deuotiōe. tūc talis puer credit esse baptisatus. Si autē non faceret ex simplicitate. sed ppter hoc qd velit inducere errorē. tūc talis puer nō est baptisatus. ¶ **Sed** ptra. noīa et verba trāspōita idem signifiāt. ergo videt qd talis puer sit baptisatus. Ad hoc rōndet. qd illud dictum **Aresto.** ij. p̄hermenias habet veritatē in logica de p̄pōitib⁹. nō at in theologia. qz theologia nō restringit p istas regulas

¶ **Itē** notādū circa formā baptismi. si diceret aliq̄s sic baptizādo puerū. ego baptizo te in noīe xpī. tūc dubitat vtrū talis puer sit baptisatus aut non. Et videtur qd sic. qz ita baptisauerūt discipuli in p̄mitiua ecclia. i. in noīe xpī. Quorū successores sunt sacerdotes. ergo videt qd talis puer sit baptisatus. Ad hoc dubiū rōndet qd talis puer non est baptisatus. Et ad rōnem qd illud fuit necē in p̄mitiua ecclia. qz quicūqz p̄fitebat h̄ nomē xp̄s ille baptisabat a discipulis. sic at nō est nūc. qz iā debet teneri forma ip̄ius ecclie de q̄ prius dictū est. Alij at sic dicunt. qd talis puer nō sit baptisatus. Et rōem hāc assignāt. qz ille sic baptisans peccat ptra formā baptismi institutam a sanctis patribus

¶ **Ultimo** notādū. diceret aliq̄s sic baptisando. ego baptizo te nomīe trinitatis vel in nomine trūm personarū. tūc dubitat vtrū talis puer sit baptisatus vel nō. Rōndet qd talis puer nō esset baptisatus. Et rō est ista quia illa nō est forma quam iesus christus instituit. vt habet **Matth.** vii. timo. Euntes docete omnes gentes &c. Sed tamē sancta trinitas ita bēne implicite potest inuocari

i. infantem s. sacro trib⁹ vici⁹

Si puerum mergis in fonte ter. et nihil addas

i. forme baptismi i. nō baptisatus

Verborum forme. manet illotus puer iste

p̄licet s. alter s. baptismi

Quāuis assistat qui verborum seriem dat.

¶ **In** ista pte m̄gī ponit quartū documentū de ipso baptismo dicēs. Si aliq̄s baptisaret puerū et mergeret ipm trib⁹ vici⁹ et omitteret formā verborū. ille puer nō eēt baptisatus. et qd plus est si vnus astaret qui pferret formā verborū adhuc puer non eēt baptisatus. Et rō līe est ista. qz si alter diceret verba. tūc illa verba nō p̄ficerent nec aliq̄ue effectū inducerent. qd dicit **brūs Aug⁹.** Appone verbū ad elenētū tūc erit sacramentū. Et sic ille baptisans si omitteret verba tūc maneret solū aqua.

¶ **Circa** līam notādū. auctor dicit in līa. si puer immergit et p̄ba non p̄fēs

Folium XLVIII

runtur. tunc talis permanet non baptizatus. Pro quo
Sciendum primo. quod tria requiruntur circa baptismum. Primum est debita ver-
 borum placatio. Secundum est ipsius infantis immersio vel aqua superfusio. Tercium
 est intentio. scilicet ut ipse baptizans intendat facere id quod facit ipsa ecclesia. Et si unus
 illorum defuerit tunc baptismus viciatur. id est quod ipse puer manet imbaptizatus.
Notandum secundo per modum dubij. et ponatur casus quod sint duo homines. quorum
 unus immergat puerum. et alter preferat verba. et ponatur ulterius casus possibilis quod
 fiat tempore necessitatis. ita quod sint duo sacerdotes quorum unus est sacerdos. et ille im-
 mergat puerum. et alter sit carum manibus. et ille formam verborum preferat. tunc dubi-
 tat. utrum talis puer sit baptizatus. an non. Et videtur quod talis puer sit baptizatus.
 quod sine isto sacramento nullus potest saluari. ut patet ex dicto euangelij. Ius allegato.
 Rursus ad hoc dubium per Richardum in. iij. de lege dei. quod talis puer non est bap-
 tizatus. quod ad baptizandum tria requiruntur. Primum quod ibi sit debita verborum placatio.
 Secundo quod immergat. Tercio quod intendat facere hoc quod ecclesia facit. modo cum unus
 illorum defuerit tunc puer non est baptizatus. sed in presenti casu unus illorum deest. id est de
 bita verborum placatio sicut in muto. ergo talis puer manet non baptizatus.
 Alii autem doctores respondent. quod id talis puer manet imbaptizatus. quod immer-
 sio et placatio verborum debent fieri ab uno. sed sic non fit hic. ergo non.
Tercio notandum. ponatur quod duo circa fontem preferant verba. sic quod ambo
 dicant. ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti. et unus solus immergat. tunc
 dubitatur. utrum talis puer sit baptizatus. Et videtur quod non sit baptizatus. quod vel illi
 dicunt nos baptizamus te in nomine patris. et filij. et spiritus sancti. vel dicunt. ego baptizo te in nomine
 patris et filij. et spiritus sancti. Si primo modo. tunc non habet debita forma baptismi quam Christus in-
 stituit. Si secundo modo. tunc puer bis baptizaretur. et quod baptismus est sacramentum
 irreiterabile. ergo videtur quod talis puer non sit baptizatus. Ad hoc dubium respondetur
 quod talis puer est baptizatus. Sed tunc ad rationem dicitur quod dicitur. vel dicitur nos vel
 ego. Respondetur quod non dicet nos. sed quilibet illorum dicat. ego baptizo te. Et
 sic iste vicinius preferens verba et cum hoc immergens baptizat. Sed tamen
 hic quidam respondet sub cautela sic. quod si unus citius diceret. ego baptizo te quam
 alter. tunc ab illo. qui citius diceret talis puer esset baptizatus et non ab
 alio. quia sacramentum baptismi est irreiterabile. Sed hoc non tene valet. quia
 si astans diceret citius illa verba et non immergeret. tunc ipse puerum non
 baptizaret. sed solum immergens.
Quarto notandum. utrum iudeus vel infidelis potest baptizare. Et videtur quod
 non. nam quicumque est peccator ab ecclesia ille non potest baptizare. sed iudeus est hominibus.
 ergo non. Consequentia tenet de se. similiter et maior. Sed minor patet per dictum pro-
 phetam ubi dicitur. Nolite sanctum dare canibus. Sed in oppositum est autoritas patris
 per illud quod Dominus dixit. a quo cumque possit sumere baptismum. Ad illud dubium
 respondetur. quod ipse iudeus potest baptizare. quod eodem modo valet baptismus collatus
 per malum sicut per bonum. et baptismus non est ministerii preferentis. sed Christi. et hoc
 est verum. si ipse intendit facere hoc quod intendit ecclesia facere. et cum hoc preferat
 debita placatio verborum et immergat puerum. ita tamen quod hoc permittit
 ab ecclesia tempore necessitatis sive causa necessitatis. quod sine isto sacramento nullus potest
 saluari. Sed tamen iste iudeus non potest baptizare ex officio et ex autoritate. ut per
 hanc argumentum. Sed tunc ad rationem auctoris hic in littera dicitur. quod autoritas
 est intelligitur de articulo mortis. sed non quo ad autoritatem vel quam ad officium

Summula Raymūdi

Alij autē aliter rident ad rōnem. q̄ aliquem esse p̄cisum ab eccl̄ia intelligit
duplt. Uno mō quo ad v̄nculū charitat̄. sic ip̄e iudeus p̄cisus est ab eccl̄
lesia Romana. Alio mō quo ad v̄nculū vel v̄nionē baptismatis. z sic ip̄e
iudeus nō est p̄cisus ab eccl̄ia

¶ Ultimo norandū p̄ modū dubitatōis. vtz dyabol⁹ posset baptizaf
re aliquē. Et arguit q̄ sic. q̄ q̄cūq; debite p̄fert p̄ba z alia req̄sita bñfacit
ille p̄t baptizare. sed dyabolus p̄t oia ista facere cū ip̄e vocat mille artifex.
q̄ p̄t baptizare. Ad hoc dubiū rīdetur. q̄ dyabolus nullū p̄t baptizare. z
hoc p̄bat aliq̄bus rōnib⁹ sic. Prima est. q̄cūq; baptizat ille p̄tendit bonū
et h̄z debitam formā verborū z oia necessario req̄sita ad tale officium. sed
dyabolus nō est h̄mōi. ergo zc. Alia rō. nullus p̄t baptizare nisi hō. nam
dñs dixit in euāgeliō. Ite docete om̄es gentes. z illa verba dixit discipu
lis suis z successorib⁹ discipulorū. s̄ dyabolus nō est hō neq; successor disci
puloz. q̄ nō p̄t baptizare. Tercia rō seq̄tur ex p̄ma. z est ista. ois baptizās
d̄z p̄tendere bonū. sed dyabolus nō p̄tendit bonū. cum sit sp̄s malign⁹.
ergo etiam nō d̄z baptizare. Et h̄z dyabolus diceret debitam formā p̄bo
rum. tamē in hac forma nō p̄tendit bonū. q̄ nō baptizat. Sed diceret.
quare hō baptizat z nō dyabolus Rīdetur q̄ ideo. q̄ sicut homo fuit cā
mortis. vel sicut hō mortificatus fuit p̄ hōiem. ita d̄z viuificari z recōcilia
ri p̄ hōiem z nō p̄ dyabolū seu p̄ spiritū malignū. ergo baptizat hō z nō
dyabolus. Alia rō. q̄ sicut hō est cā generatōis realis. sic etiam d̄z cā ge
neratōis sp̄ialis. s̄z xps p̄ncipaliter a quo sacramenta fluxerunt cui⁹ mi
nist̄er est hō sacerdos. ergo hō baptizat z nō dyabolus. Sed tūc ad rō
nem q̄n̄ d̄z. q̄ p̄fert verba z oia que req̄runt ad baptismū ille baptizat. sed
dyabolus p̄t facere h̄mōi. ergo zc. Maior est negāda. q̄ ibi maxime req̄
ritur intentio bona. mō notum est q̄ dyabolus nō intendit illud bonū qd̄
eccl̄ia intendit. ergo nō potest baptizare.

i. puer s̄ baptismat⁹ .i. effunde s̄ baptismat⁹

Infans in fontem si stercoret eijce fontem

s̄ infans s̄ fontē .i. nō ē faciēda effusio.

Si dimittit in hunc vinam. questio non est.

¶ In ista p̄te determinat de negligētia recuperāda circa fontem baptismi.
Et diuidit illa ps in duas. In p̄ma facit hoc qd̄ dictū est. In scda docet
sp̄aliter qualiter pueri sint baptisandi. Scda ps ibi (Inuēto puero) Pri
ma ps adhuc in duas. nam p̄mo facit auctor qd̄ dictum est. Scdo ponit
tres cautelas circa negligētiā baptismi obseruādas. ibi (Si puer egredi
tur) Quantū ad p̄mum auctor vult. si aliquē puez p̄tingit in fontē baptis
matis stercore mittere. tūc talis aqua est effundenda. S̄z si aliq̄s puer in
hanc aquā baptismat⁹ v̄naret nō est necessariū ip̄am effundere

¶ Circa lram p̄mo norandū. q̄ lra d̄r notāter aqua baptismat⁹ d̄z eff
fundi. z hoc est intelligendū de casu p̄dicto. puta dū ip̄e puer emittit ster
cus in fontem ip̄ius baptismat⁹. Et huius rō est. q̄ puer baptisand⁹ d̄z
baptisari in mūda aqua. vt h̄at̄ ex d̄ict⁹ Ezech. xxxvi. vbi d̄r. Et effun
dam sup̄ vos aquā mūdā z mūdabimini ab oib⁹ inq̄namētis. sed si pu
er stercoret in aquā tūc nō esset mūda. z ideo talis aqua debet effundi

Folium XLIX.

anteq̃ alij pueri in aqua illa baptiscentur

Secundo notandū. q̃ hic aliq̃ doctores dicūt q̃ tota aqua nō ē effundēda in casu p̃dicto. s̃ tñ hoc stercus cū modica aqua. s̃ hoc nō videt̃ eē de intentōe auctoris. z iō aqua totalit̃ d̃z effundi z secrete de nouo alia p̃secrari in fonte. S̃z diceret aliq̃s. tñ solū in festo pasche z p̃thecostes d̃z fieri cōsecratio baptismatis. vt illud p̃t̃ ad nostrā experiētiā. q̃z videmus solum hoc fieri annuatim in ecclia dei p̃ illa festa. Rūdet̃ q̃ nō solū in festo pasche z p̃thecostes p̃t̃ p̃secrari baptismus. s̃ etiā q̃cūq̃ alio tpe. s̃z tñ hoc d̃z fieri secrete ne oriat̃ scandalū in populo.

Tercio notandū. in euāgelio d̃z. nisi q̃s renatus fuerit ex aq̃ z sp̃s sancto nō p̃t̃ intrare regnū dei Joh. iij. Ex isto dicto colligit̃ q̃ nemo p̃t̃ saluari absq̃ isto sacramento sc̃z baptismatis. Ibi aliq̃s posset dubitare. vtrūz possumus sine baptismate saluari. Et videt̃ q̃ nō. vt patuit ex dicto euāgelij iā pallegato vbi d̃z. Nisi q̃s renatus fuerit zc. S̃z in oppositū arguit̃ sic. sancti innocētes nō fuerūt baptisati in aliquo liquore aqueo. z tñ saluati sunt. ergo zc. Itē ex alio. grāmatici z rhetores quos p̃uertit bēa virgo Katherina nō sunt baptisati in aliquo liquore. z tñ salui facti sunt. Item beata p̃go maria nō est baptisata in aliquo liquore. z tñ salua facta ē. ideo illud dictū euāgelicū p̃us allegatū apparet falsum. Ad hoc dubiū respondendo dicat̃ q̃ baptismus est triplex de quo p̃us dictum est. sc̃z fluminis fluminis. z sanguinis. vt habet̃ de p̃se. dist. iij. baptismi vicē. Ex hoc dicto pat̃z. q̃ sancti innocētes sunt baptisati in sanguine. nō loquēdo s̃z moriendo p̃fessi sunt z fide catholica dotati. cum qua vitā eternā meruerunt. S̃z virgo maria fuit baptisata in sp̃itus sc̃o. q̃d pat̃z in euāgelio Luce. ij. vbi d̃z. Sp̃s sanctus inueniet̃ in te. Sed rhetores z doctores quos sc̃a Katherina p̃uertit sunt baptisati igne z sanguine. Et in auctoritate euāgelica iam pallegata li(er) debet̃ gloriari p̃ vel. vt dicēdo sic. nisi q̃s renatus fuerit ex aqua. et id est vel sp̃s sancto. non potest intrare regnū celozum. Vel intellige q̃ hoc fit solum tempore oportuno. sed tempore necessitat̃ solum fit per sp̃itus sanctum.

Ultimo notandū p̃ modum dubitatōis. vtrūz q̃s seipm posset baptisare. Et videt̃ q̃ sic. nā d̃z de quodā iudeo q̃ ip̃e seipm baptisauit tēpos re necessitat̃ z saluus factus ē. igit̃ videt̃ manifeste q̃ aliq̃s p̃t̃ seipm baptisare. Rūdet̃ q̃ nullus p̃t̃ seipm baptisare. vt pat̃z extra de bap. z eius esse. debitū. q̃z iste q̃ seipm baptisat nō p̃t̃ seruare debitā formā. q̃z necessariū requirit̃ diuersitas p̃sonaz sic q̃ ibi sint plures p̃sone. quaz p̃ma intelligitur in illo pronoiē(ego) z sc̃da in illo pronoiē(te) Et hoc manifeste declaratur in fili. Nam sicut in generatōe reali est. pariformiter etiam est in generatōe sp̃uali. sed in generatōe reali homo nō potest seipsum generare. igit̃ in generatōe sp̃ituali nullus homo potest seipsum baptisare. Maior vero est nota p̃ sufficientem similitudinē. Sed minor patet de se. q̃z si sic. tunc idem esset generans z generatum. causa z causatum. z esset aliqd̃ anteq̃ fieret. z sic idem generaret seipm. q̃d est falsum z p̃tra omnes phos. S̃z tūc ad rōem. q̃n̄ d̃z de iudeo q̃ seipm baptisauit. Rūdet̃ q̃ hoc nō fuit p̃ baptismū fluminis. s̃z plus p̃ baptismū fluminis. q̃z ip̃e habuit tantā p̃triciōem. ita q̃ deus remisit ei oia peccata sua

Sūmula Raymundi

^{i. infans exit}
Si puer egreditur ventrem matris moriturus
^{nō pōt gñari i. totaliter}
Et nequeat nasci totus. pars corporis illa
^{s^c tale mēbrū pueri}
Si caput est. ter aqua baptizetur velut est mos
^{s^c in partu}
Si mater moritur puer excidatur ab illa
^{debilis i. puer nō debito tpe nat⁹}
Infirmus vel abortiuus. baptismatis vnda
^{i. aspgatur i. nō baptizatus}
Ter perfundatur. ne non merfius moriatur
^{i. pgelata s^c aq⁹ scz q⁹ puer aspgat trib⁹ vicib⁹ cū aq⁹.}
Si glaciata sit hec. formam teneas modo dictam

¶ Nec auctor ponit scdm documentū. in quo docet negligentia quandam recipere circa baptismū. z vult tantū. Si puer vel infans q⁹ dz nasci egrediatur de ventre vel vtero matris morte puentus z nō pōt tot⁹ nasci. qd tūc est faciendū q⁹ ille puer nō ascriberet damnationi. Ad hoc dē auctor in lra q⁹ pars illius pueri q⁹ est egressa. i. caput z nō pes vel aliud mēbrum. tūc tale caput z nō aliud mēbrum debet trib⁹ guttis aque aspgi apposita debita verbor⁹ forma ad baptismū requisita. tūc erit baptizatus. **¶** S^c aut⁹ debet caput aspergi z nō aliud mēbrū rō est ista. qz in capite pueniunt qnq⁹ sensus hoīs z tota virtus viger in capite. z ideo caput tanq⁹ mēbrum digni⁹ debet aspergi trib⁹ guttis aque z nō totaliter pfundit. ne p tantam fortitudinem aque z effusione illius puer decederet. qz si sic. tunc ille q⁹ puer baptizaret fieret homicida. ex eo q⁹ forte talis puer virisset. quem vs sic ex nimia interfecit pfusione. Deinde auctor subdit aliud documentū dicens. q⁹ si mulier impregnata moriat ita q⁹ puer in ipa viuat. tūc ille puer dz eximitur ab ipa z dz aspgi trib⁹ guttis aque ne moriat sine baptismo. habita tñ debita verbor⁹ forma ad baptismū requisita. Rō huius est. qz talis puer nō est valde fortis. si ergo totus mergeret in aquam tūc posset causam mortis inire. z sic illud qd est in remediū inuentū puerteret in supplicium. Deinde auctor iterū subdit aliud documentū dicens. si sacer fons fuerit glaciatus z pgelatus. tunc ad baptizandū puer debet teneri forma pdicta. scz q⁹ talis puer aspergat trib⁹ guttis aque. q⁹ baptizans dicat. ego baptizo te in nomine patris z filij z spūs sancti. z hoc ppter rōem p⁹s dictam. scz ne hoc qd est in remediū inuentū puerteratur in supplicium.

¶ Circa lram notandū. nā sicut in lra habet de egressu pueri ex vtero materno p⁹ialr. ita q⁹ debeat aspgi z baptizari statz si debil sit. Ex hoc tūc dubitat. vtz puer in vtero materno possit baptizari. **¶** Et videt q⁹ sic. qz aliq⁹s scificat in vtero. **¶** Et etiā p⁹ aliquis baptizari in vtero. Tenet pñā p locū a maiori. qz si illud quod minus videtur inesse inest. ergo illud quod magis videt inesse inest. sed maior est grā sanctificationis q⁹ grā baptismatis. ergo zc. **¶** An⁹s pbat. qz scūs Jobes in vtero mris fuit scificat⁹ Luc. ij. zc.

Respondet q nullus in utero potest baptizari. ¶ Un est sciendū. q generatio est duplex. qdā est in utero. 2 qdā ex utero. Generatio ex utero est qn aliqs nascitur in natiuitate. siue qn aliqs literat ex dyabolica potestate. 2 h fit in baptismo. ¶ Qn aliqs in utero nascitur tūc adhuc filius ire est. 2 g statim cū nascitur ex utero dicitur baptizari. 2 nō in utero. Rō est ista. qz fm euāgelicā veritatē pus dicitur in utero nasci. 2 post renasci in baptismo. ¶ Et p h ad rōnem dicitur. q aliqs sanctificatur in utero hoc est ex lege spāli. s; q aliqs baptisatur h est ex lege cōi. Et tūc generatio est in utero qn ipa aia infunditur. 2 hoc ex eo qz sacramēta vim sacrificiadi nō hnt nisi p p̄actū q nō fit ad p̄sulum in utero existente. g requiritur opatio ministri. vt infra patebit.

¶ Secūdo nota. ex lra hic habet de pte egressa. ex hoc dubitat. vtrum puer tūc in pte pte baptizari. 2 posito q sic. tūc vltēius dubitat. vtz ille puer in pte pncipali baptisatur post totalē generatōem debeat iterū baptisari. vel vtz iste baptisatus sibi sufficiat. ¶ Ad h rōndet. si nō totus puer est egressus. s; solūmō pars pncipalis. sicut caput. tūc talis puer dicitur baptizari. et hoc cū debita forma p̄boz baptisat. 2 h in capite. ¶ S; diceret. qre solūmō caput dicitur baptisari. Ad hoc rōndet vt supra dictū est. q h est ideo. qz in ista pte sunt oēs sensus tā exteriores qz interiores. Scilicet em exteriores sunt qnqz. scz visus. auditus. 2c. sicut ibi sunt sensus interiores. scilicet sensus cōis. phantasia. 2c. 2 ipse infans plus tenet baptizari in capite qz in alijs p̄tibz corpis. Et sic finaliter rōndet ad q̄sitū. scz qn q̄rebat. vtrū puer baptizatur in pte postea debeat baptisari in toto. et dicat q sic. scilicet q postea in toto est baptizatus. tūc sub tali cautela p̄boz. scz si nō es baptizatus ego baptiso te in noie patris 2 filij 2 spūs sancti 2c.

¶ Tercio nota. autor dicit in lra q puer dicitur excidi a matre. ex h dubitatur vtz puer dicitur excidi a matre viuere. vel agonizāre. vel moriēte. ¶ Rōndet si m̄r viuit puer nō dicitur excidi ab ea. qz nō s; faciēda mala vt eueniāt bona. s; si mater mortua sit. 2 p̄cipit q puer in utero materno adhuc viuit. tūc obste triciā dāf talis cautela. scz q matre mortua imēdiatē apiat ei violenter os. ne puer moriāf. qz ex q puer viuit in utero materno indiget inspiratiōe et respiratiōe. ideo os m̄ris dicitur apiri donec puer ex utero excideretur.

¶ Quarto nota. nā ex lra etiā habet. q si puer sit infirmus vel debilis seu abortiuus. tūc nō dicitur mergi in fontē. sed debet aqua fontis aspgi. ne sacramētū salutis fieret sacramētū p̄clitatis. qz p talē imersionē forte puer morietur. ne ergo hoc p̄tingat datur illa cautio. scz q talis puer aspgatur tribz guttis aque sacri fontis. Ex quo tūc sequitur correlatiue. q imersio aq nō est nccāria. ex eo q puer abortiuus vel alijs puer infirmus p̄r aspgi aqz aqua. ¶ Un sciendū. q talis imersio siue asphio h; fieri tribz modis. P̄mō qz talis puer baptisatur in noie trinitatis. ad designādū q tres sunt p̄sone in vna vera essentia. Secūdo ideo imergit ter. qz baptismus delet omne peccatū. mō peccatū vel p̄mittit cogitatōe. vel loquitōe. vel ope. ideo in s; qn illius puer tribz vicibz in fontē imergit vel tribz guttis aspergitur. Tercio ideo imergit ter. p̄pter trāsmigratōem triplicis legis. scz legis nature. legis moysayce. 2 legis euāgelice.

¶ Quinto nota. q tria dant in baptismo. scz caracter indelibilis. restitutio inocētie. 2 gra. Tūc ex hoc querit an illa tria oibz equaliter dentur

Summula Raymūdi.

vel ne. ¶ Ad hoc respondetur q̄ illa duo. scz character indelibilis ⁊ restitū
tio innocentie datur om̄ibz equaliter. sed terciū scz gratia datur inequalit̄
ter. q̄ gratia duo facit. nam delet pctm̄ ⁊ pfert humilitatez. ⁊ vni plus de
let inq̄tum parentes eius plus in peccato originali sunt conuoluti. ⁊ sic
tūc etiam plus disponit vnū ad humilitatem q̄ reliquū. s̄m q̄ subiectū
recipiens sit dispositum.

¶ Ultimo notādū p̄ modū dubij. vtz vnus p̄t baptizare duos simul
Et videt̄ q̄ sic. q̄ si duo homines essent simul p̄nci ⁊ haberent duo capi
ta ⁊ quattuor manus. ⁊ cū hoc haberet disponem duorum corporū. tūc
illi essent simul baptisandi. ⁊ tūc nō esset ibi vnus homo. q̄uis in corpore
videtur vnus sp̄alis homo esse. quare sequitur q̄ rōne illius p̄ncionis
sunt simul baptisandi. ¶ In oppositū arguit̄ sic. si duo simul baptisarent
tūc forma baptisimi infringeret̄. q̄ diceret̄. ego baptizo vos. sed hoc nō de
bet fieri. ergo nec duo simul sunt baptizandi. ¶ Pro isto dubio sciendū.
q̄ si ita esset monstrū vt casus dr̄. tūc illi sunt baptisandi sub tali cautela
q̄ ip̄e sacerdos dicat sic. Si vnus es hō baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. sed si sunt duo hoies dices. ego baptizo vos in noie patris ⁊ filij
⁊ sp̄s sancti. De isto dubio latius dicitur infra.

.i. repto illi sc̄i .i. fauor

Inuento puero baptisimi gratia detur

s̄ gra baptisimi s̄ baptizādi

Si data nescitur. verborum forma sit ista

s̄ forma s̄ forma

Qua pueros omnes baptizas. attamen ista

.i. p̄ponere

Si non es baptizatus premittere debes

s̄ sequetia p̄locare .i. doctores

Ista volunt aliqui premittere verba magistri

s̄ infante

Non te baptizo. sed si non es baptizatus

s̄ ego sacerdos

Tunc te baptizo in nomine. p. et. f. et. ff.

¶ Nūc auctor docet sp̄aliter quō pueri inuenti debent baptizari de quibz
dubij est vtrū sint baptisari. vel nō Et ponit triplicē formā Prima forma
est talis. vt dicūt qdā magistri. q̄ tales pueri debent baptisari sub ista for
ma qua pueri oēs baptisant̄. scz ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊ sp̄s
sancti. Et huius rō est. q̄ dubij est vtz talis puer sit baptisat⁹ vel
nō. ⁊ ergo in dubijs sp̄ certior ⁊ melior modus est tenendus. q̄ melius est
puerū bis baptizare q̄ ip̄m ch̄istianū ignorare. Secūda forma est talis.
vt si dicat. Si nō es baptisatus tūc ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. Rō huius est. q̄ si nō p̄poneres illa vba. scz si nō es baptisa
tus. tūc puer si pus esset baptisatus ⁊ mō iterū baptisaret̄. tūc sic in eo ba
ptismus reiteraret̄. qd̄ est. phibitū in iure. ⁊ quicūq̄ hoc faceret studiose p̄
heretico esset habendus. Tercia forma est. q̄ si dicatur. ego nō baptizo te

si tu es baptisatus. sed si nō es baptisatus. tūc ego te baptiso in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Et p declaratōe huius scē mouet tale dubium. Ponat q inueniatur duo pueri quoz vnus baptisatus est et alter nō. tūc querit qd est faciendū in tali casu. qz si ambo baptisarent. tūc vnus illoz bis baptisaret. si autē solus vnus. tūc forte pingeret q puer baptisat? res baptisaret. et nō baptisatus maneret sine baptismo. ¶ Ad illud dubiū respondet quēadmodū supra rēsum est. scilz qz debent ambo baptisari sub hac forma quam docet hic autor in littera. videlz si es baptisat? tūc ego nō baptiso te. si autē nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Item ponat qz sint duo gemelli generati. ita qz cōbinantur et coadunantur sibi inuicē mutuo. tūc dubitat quid sit faciendū scz vtrū sint baptisandi sicut vnus puer vel sicut duo. Et videt qz sint baptisandi nō sicut duo. qz ibi est vnum corpus. ergo debent baptisari sicut vnus hō. qz vnu corpus indigentiā habet vnus baptismatis. id est qz tūc semel baptisetur. ¶ Sed in oppositū videtur. qz isti gemelli nō sunt baptisandi sicut vnus hō. sed sicut duo. quia si talis homo habet plures pedes qz duos. et plura capita qz vnu nō est baptisandus sicut vnus sed sicut duo. sic est hic ergo et c. ¶ Ad istud dubiū responderetur sub distinctōe quia vel in talibz gemellis discernitur duplex anima. vel nō. Si ibi discernitur duplex anima. tūc debent baptisari sicut duo pueri. et hoc cognoscitur si ibi sit distinctio membrorū in capitibz pedibz et manibz. et ex hoc sciztur qz ibi sint due anime. et tūc est seruāda doctrina autoris in textu declarata. scz qz primus baptisetur absolute. secūdu autē sub illa distinctōe est baptisandus. qz si non es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Si autē ibi nō est distinctio membrorū. tūc debet baptisari sicut vnus homo.

¶ Item notandū. qz sacramentū baptismi nō debet reiterari ppter multas causas. Prima cā est. qz nō fiat error siue iniuria tali sacramento. Nam in baptismo imprimitur character indelibilis. mō si reiteraretur. vel qz tūc duo characteres imprimerent vel pmius deleteretur. sed qdlibet illoz est inconueniens. ergo ne talis inconuenientia sequeretur. cauēdū est ne hoc sacramentū reiteretur. Secūda cā est. qz illud sacramentū nō debet reiterari. ne desit alicui occasio peccandi. qz forte posset aliqz dicere. volumus adhuc expectare et postea mittemus nos baptisare. qz sacramentū baptismi delet oīe peccatū. et ppter hoc sacramentū baptismi nō est reiterandū. Tercia causa est ista. quia hoc sacramentum habet originem ex merito passionis domini nostri iesu christi et resurrectione eius. et quia christus semel passus est et semel resurrexit. ergo semel dandum est illud sacramentum et non pluries.

¶ Item notandū p modū dubij. qz querere posset aliquis vtrum character indelibilis in baptismo christi fuerat christo impressus. ¶ Ad hoc respondetur qz nō. qz character indelibilis disponit ad grām recipiendā. sed dñs noster iesus christus in instāti sue generatōis habuit plenariā grām. ideo nō fuit necessariū qz ipse sumpsisset characterem indelibilem. Etā talis character est ipsoz renascentiū. sed christus nunqz renatus fuerat. ideo character ei non fuerat impressus. prout dictū est prius.

Summula Raymundi

Ultimo nota supra dictū est q̄ iudeus vel saracenus p̄t baptizari. et tñ dubitat ibi qua fide hī baptizat. qz nō in fide baptizantis. qz sunt infideles. nec etiā baptizant in fide parentū. qz forte etiā sunt infideles. ergo nescit in qua fide hī baptizant. ¶ Rñdet q̄ fides est triplex. vt dictū est supra. nam quedā est fides seminata. et est fides ecclie et ap̄lorū. que est disp̄sa p̄ totū mūdū. et in hac fide baptizat hereticus et iudeus si intendit facere qd̄ ecclia intendit. Alia est fides germinās. et est qñ pueri baptizantur in fide suorū parentū. et sic iudeus vel hereticus nō baptizat. Tercia si des est matura. qz est bonis operibus corroborata. mō iudei vñ heretici solum baptizant in fide prima. scilz in fide ecclie. et hoc si intendunt facere quod ecclia intendit

i. festinās

ad ianuā ecclie

Iudeus currens contritus ad hostia templi

s^e iudeo

baptismi

Si sibi defuerit aqua p̄f byter. et moriatur

fiducialiter

fidēs

s^e iudeus

Firmiter in christum credens. saluabitur ille

interfectū

i. ppter xpm

i. baptism^o sanguinis

Decisum christi pro noie sanguinis vnda

mūdat. s^e originali. qñ baptizat^{ur} esset aq̄ fontis. s^e interfect^{us}

Abluit a scelere quasi fonte renascitur

ille

¶ Superius auctor determinauit de baptismo fluminis. Hic cōsequēter determinat de baptismo fluminis et sanguinis. Et diuiditur illa ps in duas ptes. Nam in p̄ma p̄determinat de baptismo fluminis et sanguinis. In secūda determinat de baptismo fluminis. ibi (Baptizare volens etc.) Quātum ad p̄mā partē vult auctor q̄ si aliq̄s iudeus vel paganus aut saracenus. qui est contritus pro peccatis suis. currens ad hostiū templi volens baptizari. et defuerit ibi aqua et p̄f byter. et cū hoc talis firmiter credat in christū. et moriatur ille ante baptismū. tūc talis sine dubio saluatur. ¶ Deinde auctor subdit baptismū sanguinis dicens. si aliquis iudeus vel paganus infidelis currit ad ecclesiam credens firmiter in deo. cupiens baptizari. et si talis in via interficiat cū gladio vel alio instrumēto quocūqz pro noie christi. tūc talis est baptizatus in sanguine suo. et ppter suam bonam volūtātē sine dubio saluabitur.

¶ Circa hāc p̄mā notādū. q̄ iudei sunt incōstātes et eccliam dei maxime psequētes. et quicūqz ipsis baptizatis ecōuerso intrāt iudaismū sp̄nēdo fidē xp̄ianā. ideo p̄sultū est q̄ iudei debēt p̄bati p̄ octo mēses volētes baptizari. ad p̄scrutādū vtrū ip̄i habeāt integrā volūtātē et verā fidē et charitatem ad dñm iesum christū. et vtrū ip̄i errorem iudaicū velint dimittere. et istis exptis post octauū mēsem debēt baptizari. sed si haberēt infirmitatē magnā sic q̄ timendū esset de eorū morte. tūc ipsis credentibz citius debēt baptizari absqz magna p̄batōe. Et rō huius est. qz maxime difficile est ipsis iudeis pecuniā attractam seu usuratā dimittere. et si necēarium est vt p̄p̄s protentur anteq̄ baptizentur. precipue quando sunt sanī.

Sed notādū. q̄ baptis̄mus ē multiplex. s. baptis̄mus fluminis. flaminis. sanguinis. et p̄nie. mō de baptis̄mo fluminis flaminis et sanguinis p̄us dēctū est. **S**ed baptis̄m⁹ p̄nie fit in articulo mortis. vt si aliq̄s esset positus in articulo mortis et nō posset h̄re cop̄iā aq̄ et si habuerit p̄trictōem. tūc talis sine dubio saluabit̄. et effectus illius baptis̄mi ē delere culpā et nō penā. q̄a pena seruatur ad futurū. Sed tñ p̄trictio posset eē tāta q̄ deleteret oēm penam et culpā. Et hoc est verū cū talis dolet intimo corde de p̄ctis p̄missis. Etiam aliq̄n talis p̄trictio delet tñ penā et nō culpā. vt q̄dā doctores volunt.

Tertio notādū. ex quo vt hic iam dictū est baptis̄m⁹ est multiplex. s. fluminis. flaminis. sanguinis. et p̄nie. tūc ex hoc posset aliquis sic instare. Hoc videt̄ esse p̄tra aplūm ad Ephes. iij. vbi d̄r q̄ vnus est baptis̄mus vna fides. et vnus deus. et si tñ vnus est baptis̄mus. sequitur ergo q̄ baptis̄mus nō sit q̄druplex. p̄ntia est nota de se. sed añs patz̄ auctoritate apli. Ad hoc r̄ndetur q̄ baptis̄mus cap̄it dupl̄r. vno mō p̄prie. alio modo improprie. Proprie baptis̄mus requirit̄ duo. s. verba et elem̄ta. talis baptis̄m⁹ solū est vnus. et p̄sistit in aq̄ et sp̄sco. Et de tali intelligit̄ dictum apli vbi d̄r q̄ vn⁹ est baptis̄mus. Sed baptis̄m⁹ improprie est q̄ delet p̄ctm originale cū alijs si sunt. s. nō sit in aqua. et de tali baptis̄mo loquit̄ p̄sens littera. ¶ Itē dubitat̄. vt̄rum illa tria baptis̄mata. videlicet sanguinis flaminis et p̄nie p̄nt sufficere ad vitā eternā. Et videt̄ q̄ nō. sicut habet̄ Joh̄s. iij. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua et c. modo tales baptis̄ati sunt baptis̄mo sanguinis et p̄nitētie. et nō sunt renati ex aqua et sp̄sco. igit̄ nō intrabūt regnum dei. Ad hoc r̄ndetur q̄ nō solū aliq̄s renascit̄ ex aqua. sed etiā renascitur alio mō. q̄ aliq̄s renascit̄ baptis̄mo sanguinis. aliq̄s p̄t renasci baptis̄mo p̄nitētie. et s̄lt̄ aliq̄s p̄t renasci baptis̄mo flaminis. sed nō illo mō. vt habetur in euāgelio Joānis. ergo dictū beati Joh̄anis nō est vniuersale. sed est inq̄ definitū. Et sic manifeste patz̄. q̄ si baptis̄mus fluminis nō p̄t haberi q̄ tunc illa tria baptis̄mata sufficiūt ad vitā eternā. sed si baptis̄mus fluminis p̄t haberi tūc aliq̄ nō sufficiūt. ¶ Itē dubitat̄. vt̄rum illa tria baptis̄mata ea imp̄mant caracterē. Et videt̄ q̄ sic. q̄ baptis̄mus sanguinis imp̄mit gram. igit̄ caracterē. Añs notū est de multis sanctis q̄ saluati sunt p̄ effusione sanguinis. Sed p̄ntia p̄batur. q̄ si illud q̄d minus videt̄ inesse inest ergo illud q̄d magis videt̄ inesse inest. sed maior ē gr̄a q̄ caracter. q̄ carass̄ iter imp̄mitur p̄pter gr̄am. Ad hoc r̄ndetur q̄ solū in baptis̄mo fluminis imp̄mitur caracter. et hoc fit ex vi verborū et elem̄torū. Sed tunc ad rōnem d̄r. q̄ caracter in parte dignior est gratia. quia caracter idelibilis est. s. gratia adesse vel abesse p̄t. etiā gr̄a caracteris p̄petua est. sed gratia absolute non. ¶ Itē dubitatur. quis tñ baptis̄mus sit maior. vel fluminis vel sanguinis. Ad hoc r̄ndetur p̄ distinctōem q̄ baptis̄mus h̄z duplicē effectum. Primus effectus est a malo liberare. Secundus effectus est ad bonū ordinare extēsiue. quo ad istos effect⁹ baptis̄mus fluminis est maior vel melior baptis̄mo sanguinis. Ratio est ista. q̄ plures liberat a malo. et etiam plures saluatur baptis̄mate fluminis q̄ sanguinis. q̄ vbi vn⁹ moritur baptis̄atus in sanguine ibi mille moriūtur qui baptis̄antur in flumine. Secūdo baptis̄mus fluminis est melior baptis̄mo sanguinis. quia liberat hōmīnem ab omnibus peccatis. s. venialibus. mortalibus. et originalibus.

Summula Raymundi

Etiam p baptismū fluminis datur aureola. i. essentialē p̄mūm z eterna
 le si immaculatus custo dit. z cum hoc imp̄mitur caracter indelibilis. S
 p baptismū sanguinis bñ datur aureola. s. nō imp̄mitur caracter indelibil
 Et sic p̄z q baptismus fluminis maior z dignior est baptismo sanguinis
 quia literat plus a malo. z etiā ad maius bonum ordinat. sed intēsiue bap
 tismus sanguinis est maior q baptismus fluminis. quia baptism⁹ sang
 uinis literat a malo tā fm actum q fm potentiā. baptismus autem flu
 minis solū literat a malo fm actum z nō fm potentiā. qz hō post baptis
 mū fluminis iterū p̄ peccare. sed post baptismū sanguinis nō. Similr q
 ad scdm effectum baptismus sanguinis est maior baptismo fluminis quo
 ad ordinatōem hoīs ad bonum. intēsiue. quia immediate facit animam
 volare in regnum dei.

s^c aliqua

Baptizare volens mulier puerum. nec aqua sit

i. cu q

s^c puez. egera glia.

Qua baptizat eum. celesti luce carebit

s^c puer

puero

Mortuus iste. fides nec ei prodest mulieris

fides mulieris

s^c puer

discretōis

Que sibi prodesset cum peruenisset ad annos

exiis in vtero mris

renascit p baptismū

Non puer innatus in christo nascitur. vt si

mō

mulierē

i. impregnata exitem

Jam baptizares iudeam parturientem

talīs liqr

tal liqr

tal liqr

s^c ab istis

Non oleum. vinum. cereuisia. nec liquor vllus

i. pficit

sacru

istis tribo

pficit baptismus

Supplet baptismum. nisi sanguis. spiritus. vnda

¶ In ista pte autor regreditur super baptismum fluminis ponens que
 dam documenta sue notabilia dicens. si mulier veller baptizare aliquem
 puerum qui esset in articulo necessitatis positus. videlicet mortis. z non
 posset habere aquā. si tūc iste puer moriat ab sq baptismō nō saluabit. Et
 si diceret. vtrū fides mulieris pdeset puero. Ad hoc responderet magister
 in ista q non. quia fides mulieris non iuuat eum nec cooperatur ipi quo
 ad salutē. z tamē iuuisset eum si puenisset ad annos discretōis z si viuus
 pmanisset tunc fides mulieris tene saluasset ipm. Deinde magister sub
 dit aliud documentum dicens. q puer nō natus ex vtero non potest rena
 sci in christo. i. baptizari. licet mater ipius baptizetur. Vbi licet baptizaretur
 iudea existēs impregnata. nō tamē ob hoc baptizatur puer eius. Des
 inde magister subdit consequenter aliud documentum dicens. q nullus
 liquor. videlicet neq oleum. neq cereuisia. neq vinum neq modo supplet
 baptismum nisi sola aqua. Deinde magister subdit vnā additōem dicēs
 q baptismus est triplex. scz sanguinis. spiritus. z aque

Folium LIII

Circa hanc nota. dubium est qd sit ea qd illud venerabile sacramentum baptismi debet fieri in munda aqua. Ad hoc respondetur qd causa huius est multiplex. Prima causa est talis. quia aqua est purum elementum et simplex. et cum deus gloriosus est simplex substantia. licet sit trinus in personis ideo ad designandum hoc tunc omnis qui baptizatur in nomine sancte trinitatis debet baptizari in liquore simplici. scilicet aqua. et non alio liquore. quia alij liquores quodammodo sunt mixti. quod sic declaratur. quia ipsa cereuisia est mixta ex aqua et farina hordei seu aliorum frumentorum. modo autem ex melle et aqua. oleum autem comprimitur ex diuersis seminibus terre. scilicet ex canopo. ex papauere. ex nucibus. et sic de alijs. vinum autem ex botris. et sic tunc patet qd huiusmodi liquores non sunt ita simplices et puri sicut aqua. quare sequitur qd baptismus debet fieri in pura aqua et non in alio liquore. Alia causa est talis. quia aqua est magis communis quam alius liquor. ideo ne aliquis haberet se excusare de baptismo. ita qd dicat sic. vinum fuerat nimis pretiosum. et cereuisiam non potui habere. ideo puer mansit imbaptizatus. Ne ergo illa occasio mala et absurda allegetur tunc baptismus fit in communi liquore. scilicet in aqua. Alia causa videlicet tertia est ista. quia baptismus fuerat institutus tempore passionis christi quando misit emanare sanguinem et aquam de eius venerabili corpore. ut patet in capitulo Lii marthe de celebracione missarum. Et ideo in signum huius tunc baptismus adhuc fit in pura aqua. Quarta causa et vltima est ratio efficacie. quia aqua habet virtutem purgatiuam et virtutem caloris repressiuam. et virtutem transparentem. et virtutem imaginis susceptiuam. et virtutem ignis extinctiuam. Nam ipsa aqua primo habet virtutem purgatiuam. et hoc sic declaratur quia omne illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illud cum aqua abluitur et per aquam mundatur. ut patet de singulis. Et sic propter virtutes purgatiuas qd purgat immundicias tunc baptismus debet fieri in pura aqua. quia recte sicut per aquam deletur immundicia. sic etiam per baptismum deletur peccatum. quod sonat immundiciam mortalem. Secundo aqua habet virtutem repressiuam seu repressiuam caloris. quod sic declaratur. quia frigiditas est propria qualitas aque. et ergo sicut per aquam reprimatur calor. sic per baptismum siue per aquam baptismatis reprimatur et mitigatur omne peccatum concupiscentie. quod peccatum multum abundat in calore. Tercio aqua habet virtutem transparentem. quod sic declaratur. quia sicut radij solares penetrant aquam. sic gratia diuina per baptismum penetrat corpus et animam. Vel sic. quia sicut aqua est quoddam corpus dyaphanum et transparentem. sic diuina gratia nos circumdat et illustrat. Quarto aqua habet virtutem imaginis susceptiuam. quia aqua suscipit imaginem ut apparet ad sensum. et sic illa imago que est deformis per peccatum originale. hec imago reformatur vel renouatur per baptismum et mundatur ab omni peccato. Quinto et vltimo aqua habet virtutem ignis extinctiuam. quod sic declaratur. quia sicut aqua extinguit ignem. sic similiter baptismus extinguit omne peccatum.

Secundo notandum. dubitatur verum aliquis possit baptizari in terra. Et videtur qd sic. quia in illo posset aliquis baptizari in quo christus iesus redemptor et saluator noster fuit sepultus. sed christus fuit sepultus in terra. ergo videtur etiam qd aliquis bene et licite posset baptizari in terra.

Summula Raymundi

Ad hoc dubiū rñdetur q nullus p̄t baptisari in terra. qđ sic declaraf. q̄a terra nō est materia baptisimi. sed aqua pura z recēs. nā terra est sex omnīū elemētorū vt dicūt naturales phi. Etia ex alio pz. qz ipa terra nō hz p̄tutē purgatiuā. sed magis maculatiuā. igit terra nō p̄t esse materia baptisimi. z p̄ p̄ns seq̄tur q aliqs nō p̄t baptisari in terra. Sed ad rōnē rñdef. q bñ quo ad quandā silitudinē aliqs p̄t baptisari in terra. qđ sic declaraf. qz si cur xps fuit sepultus tribz diebz in terra. sic etiā puer ter debet immergi vel aspergi cū aqua baptismatis

Tertio notādū. q dubitaf vtrū aliqs p̄t baptisari in sanguine. Et videt q sic. qz in illo p̄t aliqs baptisari in quo aliqs lauat a pctis. sed aliqs lauat in sanguine a pctis. ḡ zc. Ad hoc dubiū rñdef. l3 aliqs rōnabiliter et bñ p̄t baptisari in sanguine. sicut fuerunt sc̄i innocētes baptizati z q̄ plures alij martyres. tñ illud nō dz fieri ppter certas causas. Primo rōne nccitatis. qz sanguis nō p̄t sp̄ hateri. Secdo. qz si sic. tñ multi excusarent se de illo sacramento dicētes se nō habere sanguinē. neq̄ hoc p̄tingat ideo baptisimus pponit nobis in aqua z nō in sanguine. Tertio rōne efficacie. qz sanguis nō habet purgare sed magis maculare. ergo baptismus pponit nobis in aqua pura z recēt que hz virtutē purgatiuā. z nō in sanguine q̄ habet virtutē maculatiuam.

Quarto notādū. dubitaf vtrū aliqs p̄t baptisari in oleo. Et videt q sic. qz oleū designat grā sp̄s sancti. ergo etiam aliqs in oleo p̄t baptisari. Respōdet q nullus dz baptisari in oleo. z rō est ista. qz oleū nō hz p̄tutē clarificatiuā. sed magis roboratiuā vt pus visum est. ergo seq̄t q in oleo nō p̄t aliqs baptisari. cū illud in q aliqs baptisari debet de necessitate dz habere virtutē clarificatiuā. etiā ideo qz oleum nō est materia baptismatis. qz oleum nō habet virtutē purgatiuā. ideo aliquis nō potest baptisari in oleo. sed in aqua.

Ultimo notādū. vtrū aqua sumpta in bona q̄ntitate z aliis liquor silt. an tunc aliqs in isto cōmixto posset baptisari. Ad hoc respōdet cū dī s̄inctōe. vel ergo aqua ibi supabundat in sapore. vel nō. si p̄mū. tñ baptisimus bñ valet. si scdo tunc nō valet. Ex illo tñ vltērius dubitaf. vtrū aliq̄ quis posset baptisari in aere. Ad quod rñdef q non. z rō est ista. qz aer et aqua habent p̄tranas q̄litates. Qđ sic declaraf. qz aer est calidus. aq̄ autē frigida. ideo baptismus nō valet in aere. Etia ex alio baptismus nō valet in aere. qz aer nō habet p̄tutē imp̄ssiuam. ¶ Itē sp̄caliter circa hanc lrām. (Nā puer innatus) dubitaf an puer in vtero matris exis posset baptisari. Rñdetur iuxta intentōem lrę p̄ tale p̄clusionē. q fm cōem legem dei z fm legē scripturaz nobis traditaz nō p̄t puer in vtero matris clausus baptisari. Quod sic pbat. qz p baptismū regenerat sp̄ualiter in xpo iste q̄ baptisat. sed nullus puer totaliter regenerari sp̄ualiter p̄t nisi pus sit natus corporaliter. ergo nō potest puer in vtero materno clausus baptisari. Nec est intentio etiā magistrī in quarto sententiaz. vbi ad hoc allegat Iſydoꝝ rñ dicentē. q qui in matris vtero sunt ideo baptisari nō possunt. qz ille q̄ natus adhuc fm Adam nō est. fm xpm nō potest renasci. neq̄ in eū regeneratio duci p̄t in q̄ generatio nō p̄cessit. Ad illud etiā allegat bñ Paulū in eplā quadā dicentem. Nō p̄t quisq̄ renasci aūq̄ natus est. Nec etiā ē

sententia sancti Thome pre ultima. Hoc idē etiā dicit Bonauentura super
quarta iniaz assignās rōnem p̄dicte p̄conis. q̄ rō quare d̄s nō purificat nec
baptizat in vtero est diuina institutio q̄ sic instituit. Rō autē institutōis dī
uine p̄t esse p̄gruitas et nō nēcitas. q̄ si deus vellet posset vtiq̄ aliter fieri
Rō autē p̄gruitatis p̄t esse ex p̄te sacramentalis remedij. nā sacramentale re
mediū respicit opatōem ecclē. sed opatio talis nō extendit se ad paruulū
nisi extra vterū qm̄ natus est et visibilibz p̄t subijci sacramentis

i. aliq̄e

s̄ p̄p̄iū

Si quem baptizas et casu nomen omittas

s̄ puer

i. nō habet im̄baptizat

De quocūq̄ sit hic sexu nunq̄ reprobatur

i. mulierē

i. noīat sicut vir

Et si baptizas ancillam nomine serui

i. viceversa

i. renouat

Aut econuerso baptismus non iteratur

i. ep̄s

i. ip̄onat

s̄ baptizans

Confirmator det eis nomina siue sacerdos

¶ Hic auctor ponit qdā notabilia de baptismo fluminis dicēs. Si aliq̄s
puer cuiuscūq̄ sexus fuerit siue muliebris siue virilis baptizat et ei nomen
in baptismo nō imponit. sic q̄ nomen eius ex casu omittit. tūc talis obliuio
siue omisio baptismū nō impedit. Rō huius est. q̄ impositio noīs nō est
de essentia baptismi. sed est quoddā accitale in baptismo. q̄ p̄ rāto impos
nit nomen in baptismo vt vnus hō cognoscat ab alio. Deū autē subdit
aliud notabile dicēs. q̄ si aliq̄s p̄tingat q̄ si ancilla baptizat noīe serui et
econuerso seruus baptizat noīe ancille. tūc illa negligentia nō impedit bap
tismū. sed ep̄s vel suffraganeus aut alius simplex sacerdos p̄t talibz sic ba
ptizatis postea nomen imponere.

¶ Circa lrām p̄mo notādū p̄ modū dubij. vtrū in hac dimissione noīs
baptismus viciet. Pro quo sciendū q̄ ad baptismū requirūtur duo. p̄mo
requirūtur essentialia. scđo accitalia. Et ex p̄nti ad dubiū rīdet. q̄ si ipse
baptizans omitteret essentialia. tūc baptismus nō valeret. sed si omitteret
solū accitalia baptismus manet bonus. Tūc sicut supra patuit tria req̄rū
tur essentialia et vere ad hoc sacramentū. Prīmū est trina imersio vel asper
sio aque. Scđm est debita p̄borū forma seu platio. Tertiū est debita in
tentio. scz q̄ sacerdos hoc intendit facere quod ecclia dei expostulat. Et si
vnū ex his essentialiter req̄sitis ad baptismū defuerit tūc baptismus vicia
tur. Sed accitraliter req̄ritur ad baptismū impositio nominū ita q̄ illi no
men imponat. et si noīs impositio a casu omittatur baptismus nō viciatur
¶ Scđo notādū. ex quo res sunt imersiones baptismatis dū puer bap
tizat. tūc dubitat vtrū puer sic baptizatus in p̄ma vel scđa vel terciā imersi
one vel in oibz tribz simul. Ad hoc rīdet q̄ baptismus solū fit in oibz tribz
imersionibz simul et nō in aliq̄ seorsum. Et huius rō est. q̄ ip̄m corpus p̄
se nō facit hōiem. nec aīa p̄ se facit hōiem. nec elementa p̄ se p̄stituūt hōiem
sed illa tria simul p̄iūta faciūt hōiem inesse. ergo a sili p̄ma vel secunda

Summula Raymūdi.

vel tertia imersio nō pōtuit baptisimū. sed baptisimus solū pōtuit ex om-
nibz istis tribz immersionibz simul. Et si sacerdos negligens fuerit in aliqua
triū illaz immersionū vel asperionū. tñ baptisimus valet quo ad puerū. nō
autē q̄ ad sacerdotē. z sic op̄t ip̄m sacerdotē agere penitentiā s̄m dictamen
discreti p̄fessoris p̄ tali negligentia facta

Tercio notādū. ponat casus q̄ aliq̄s puerum baptizet z dicat sic. ego
baptizo te in noīe patris z filij. z tūc imediate pdat loquelā z moriatur. z
tūc alter accedat z dicat. z spū sancti. tūc querit an ille puer sit baptizatus
an nō. Si dicatur q̄ sit baptizatus. vel ergo est baptizatus ab aliquo vel
ab aliq̄b. Si nō sit baptizatus ab aliquo. ergo ab aliq̄b. q̄ nō est bap-
tizatus ab vno s̄z a duobz. z sic seq̄tur q̄ talis puer sit bis baptizatus. z tūc
talis puer cū hereticis est reputādus. Ad hoc rīdetur q̄ ille puer est ba-
ptizatus. Et si tūc querat. vel ab vno vel a pluribz. Rīdetur q̄ talis puer
est baptizatus a pluribz seu ab aliq̄b p̄ modū vnus Sed tñ alij doctores
dicūt q̄ melius z tutius est q̄ ille secūdus sacerdos de nouo resumēdo for-
mā verborū incipiat eū baptizare

Quarto notādū dubicaret aliq̄s de sacramēto eucharistie z baptis-
mi z diceret. ex quo in sacramento eucharistie est vnus deus z indiuisus q̄
re tūc hoc sacramētū nobis p̄ponit sub duplici specie scz panis z vini. z et-
iam puer ter immersus semel baptizat. Rīdet q̄ hoc sit duplici de cā. Pri-
mā ad designādū plenariā refectōem aīe. q̄ sicut corpus plenarie reficitur
ex cibo z potu. z nō ex cibo tñ vel ex potu tñ. sed ex vtriusq̄ simul. sic dñs
noster iesus xp̄us dedit se nobis in plenariā refectōem aīe. de quo Jo. vi.
Caro mea vere est cibus. z sanguis meus vere est potus z c. ergo sub dupli-
ci specie p̄ponit. Scda cā est. q̄ xp̄s sumpsit totā naturā humanā ad se
scz corpus z aīam. ergo nobis sub duplici specie p̄ponit. q̄ p̄ sp̄m panis
designat corpus. q̄ panis trāsmutat in corp⁹. s̄z p̄ sp̄m vini designat aīa
q̄z sedē in sanguine s̄m medicos. z iō vinū ibi trāsubstātiat in sanguine
xp̄i q̄ est vnus deus z indiuisus. ideo sub duplici specie p̄ponit. Et sic sit
puer ter immersus z aspersus semel baptizat. z hoc est manifeste p̄ra hereti-
cos q̄ dicūt q̄ xp̄s nō assumpsit totā naturā humanā. q̄ dicūt eū viuere p̄
deitate solū z nō p̄ humanitatē. qd̄ est falsum. vt p̄t in ca. Cū xp̄s. de he-
reti. nā deus assumpsit totā naturā humanā. scilz corpus z aīam dūmodo
erat incarnatus in vtero beate marie virginis ex grā spū sancti

Quinto notādū p̄ modū dubij de hermofroditis. i. hominibz hñtibz
vtrūq̄ sexū. quo noīe debeat baptizari. Rīdet q̄ in talibz hoībz debet p̄s-
derari discretio sexus. z que illaz discretionū magis est cognoscibilis z ap-
rior illa sub discretōe debet baptizari. z s̄m hoc etiā noīa debent imponi.
Si vero p̄tingeret q̄ virilia laterēt in aliquo puero z baptizaret sub noīe
mulieris. z postea puero crescente virilia exitū peterent z apparerent. tūc
puer nō est rebaptizandus. sed tpe p̄firmatōis nomē p̄t mutari z pueni-
ens aliud imponi. Si vero fuerit p̄firmatus anteq̄ virilia inciperent ap-
parere. tūc simplex sacerdos nomen ei impositū in baptismo p̄t mutare. et
aliud pueniens nomen imponere.

Ultimo sciendū. q̄ rō quare in p̄firmatōe p̄t nomē imponi est ista. q̄
in p̄firmatōe nomē impositū p̄t variari. ergo a fortiori in p̄firmatōe ali-

tui p[ro]p[ri]e n[omi]n[is] imponi. Ep[iscopu]s e[ss]e cu[m] p[ro]firmat aliq[ui]d qui vocat[ur] petrus p[ro]p[ri]e cum
no[m]i[n]are alio no[m]i[n]e. sc[ilicet] paulus vel ioh[ann]es. ¶ Sed dices. ex quo ita est q[uo]d
in bapt[is]mo remittit[ur] p[ec]c[at]u[m] originale. t[un]c dubiu[m] est an in p[ri]ma vel sc[un]da vel
in t[er]cia immersione remittit[ur]. Ibi dicu[n]t aliq[ui] doctores q[uo]d in t[er]cia immersi
one. Cuius r[ati]o est. q[uo]d t[un]c bapt[is]mus est p[er]fectus. sed ante p[er]fectio[n]em sacra[m]e[n]ti
n[on] p[ro]p[ri]e sacrament[um] aliq[ui]d op[er]ari. ergo r[ati]o. Alij aut[em] doctores dicu[n]t q[uo]d in
qualit[er] immersione dimittuntur p[ec]c[at]a originalia. Et ex illo sequit[ur] q[uo]d puer
nisi semel immersus est baptizatus. v[er]u[m] sc[ilicet] Tho. d[icit] q[uo]d pueru[m] semel imers[um]
q[ui] in sacro fonte baptizatus sufficit. sed t[ame]n semp[er] seruanda est p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e r[ati]o
mane eccl[esi]e. Et si in sancta matre eccl[esi]a esset p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e semel imers[um] p[ro]p[ri]e
erit illa p[ro]p[ri]e esset obseruanda. si ter iteru[m] esset seruanda. sed t[ame]n v[er]u[m] su[um]
p[ro]p[ri]e patuit p[ro]p[ri]e videt[ur] esse trina imersio seu aspersio ad designand[um]
mysteriu[m] sancte trinitatis

¶ De cognatione et affinitate que
contrahuntur in baptismo.

^{s[an]c[t]e sp[irit]uale} ^{s[an]c[t]e baptizatis}
Patrem compatrem fratrem mihi fons parit iste

^{s[an]c[t]e de baptismo} ^{s[an]c[t]e patris sp[irit]ualis}
De leuat inde pater carnalis filius huius

^{s[an]c[t]e sp[irit]ualis} .i. vxor legitima patris sp[irit]ualis
Fit mihi tunc frater. sic comater mea mater

^{i. muliebris} ^{i. rep[re]sentat} ^{s[an]c[t]e cognationis}
Sexus femineus tot depingit tibi gradus

¶ Sup[er]ius auctor determinauit de baptismo. hic p[ro]p[ri]e vult determinare
de cognat[i]o[n]e et affinitate que p[ro]p[ri]e in baptismo. et cu[m] hoc ostendit effect[us]
baptizati volens q[uo]d pater erit pater baptizati. et sic co[n]sequenter comater
erit mater baptizati. et filius eius erit frater baptizati. et filia erit soror ba
ptizati. et sic isti erunt inter se mutuo patres et matres. sorores et fratres
sp[irit]uales.

¶ Circa l[et]er[am] p[ri]mo notand[um]. ex quo hic in littera habet[ur] de cognat[i]o[n]e sciē
dum est q[uo]d ipsa cognat[i]o est triplex. Nam quedā est sp[irit]ualis. quedā carnalis
et quedā legalis. de his duob[us] ultimis cognat[i]o[n]ib[us] nihil ad p[ro]p[ri]e. s[ed] t[ame]n
de p[ri]ma. sc[ilicet] de cognat[i]o[n]e sp[irit]uali. que definit sic. Cognat[i]o sp[irit]ualis est q[ui]dam
attinēcia sp[irit]ualis ex donat[i]o[n]e sacramenti et sp[irit]u sancti pueniens. Et illa est
triplex. q[uo]d aliq[ui]s d[icitur] pater. aliq[ui]s pater. et aliq[ui]s frater. Nam aliquis leuat[ur]
de sacro fonte baptizatis filiu[m] d[icitur] pater. q[uo]d sicut pater carnalis produ
cit filiu[m] i[n] t[er]re. sic pater sp[irit]ualis p[ro]ducit filiu[m] gratie. Et d[icitur] compater a con
q[ui] est simul. et pater. q[uo]d sicut semel sumus nati a patre carnali. sic semel re
nascimur a patre sp[irit]uali seu a compatre. et sic talis vocatur pater sp[irit]ualis.
et sic p[ro]p[ri]e dicu[n]t[ur] hi duo patres. sc[ilicet] carnalis et sp[irit]ualis. Sed fratres
sp[irit]uales dicu[n]t[ur] filij leuat[i]s et leuati. Unde p[ro]p[ri]e est q[uo]d copatres in
fonte et p[ro]p[ri]e in p[ro]p[ri]e reputantur p[er] eadem affinitate. et impedi
unt matrimoniu[m] p[ro]p[ri]e et co[n]tractum. Et r[ati]o est. q[uo]d illa est vna co
gnat[i]o sp[irit]ualis quā carnalis n[on] potest dissoluere

Summula Raymūdi.

Secundo notādū. Ista dicitur qd baptizatus facit fratrem et sororem. hoc est intelligendū qd si pater hz filium tūc ille filius et baptizatus dicitur frater spūales. Sic pater si pater habuerit filiam tūc filia eius est soror spūalis baptizati. et sic illa affinitas impedit matrimonium contrahendū et dirimit contractum. Sed queres. utrū sp talis cognatio impediat matrimonium contrahendum et dirimat contractum. Ad hoc rōdet p distinctionem. scilicet vel cognatio spūalis pcedit matrimonium vel nō. Si nō pcedit cognatio spūalis tūc non impedit matrimonium contrahendū nec dirimit contractum. Verbi grā si mater in necessitate leuaret puerū suū ppter hoc matrimonium nō est separandū. et ponat qd dolose faciat. tūc ei dicitur iniūgi pūa p dīgna. Si autē cognatio spūalis pcedit matrimonium. tūc impedit matrimonium contrahendū et dirimit contractum.

Item dubitatur ex qd sacramētis pcessit talis cognatio spūalis. Ad hū rōdet fm Joh. andree in qrtō libro decretalū. qd solū cognatio spūalis contrahitur p baptismū et pfirmationem. Ex hoc patet qd solū p ista duo sacramenta fit talis cognatio seu affinitas que dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendū. sed cathesismus facit cognationem spūalem que cognatio impedit solū matrimonium contrahendū. nō autē dirimit contractum. Sicut hoc patet in simili. nā ponat qd qd votū fecisset castitatis. tūc illud votū impedit matrimonium contrahendū et non dirimit contractum. sic etiam in cathesismo. Si secus est de voto solenni. sicut sacri ordines et huiusmodi. qz hoc votum dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendum. sic eodem mō facit baptismus et confirmatio.

Item dubitatur utrum inter leuantes contrahatur aliqua cognatio spūalis. Ad hoc dubiū rōdet qd inter leuantes nulla contrahitur cognatio nec affinitas sed semper possunt contrahere matrimonium nisi aliud obstat impedimentum. Sed ex hoc ulterius dubitatur. utrum vxor contrahat cognationem spirituales cum leuato. Respondetur qd eadem est affinitas inter vxorem et virum. qz vir et vxor dicuntur vnū corpus esse et vnā animā habere per vnionē matrimonij. vt patet latius infra.

Item dubitatur. utrum in sacramēto pfectionis etiā contrahatur affinitas. nam utiqz fm iura aliqz vel aliq dicitur filius vel filia pfectionis. Rōdet qd sic solū inter pfitentē et pfectionem. vñ. Quēqz de fonte leuas vngendo siue tenēdo siue pfirmādo. sua vel peccata fatendo. Filius ille tibi spūalis erit. Si tū affinitas que contrahitur ex pfectione nō impedit matrimonium. nā sacerdos habens filium filius bene potest ducere in vxorē cuius pfectionem pater sacerdos audivit. Sed si illa virginē baptizauit tūc filius ille talē ducere nō potest. imo si duxisset essent separandi.

Item dubitatur. utrum filij duorum patrū seu pueri p quorū neutrum deuentū est ad paternitatem possint contrahere matrimonium. Rōdetur fm decretales de cognatione spūali vbi sic dicitur. Filij duorum patrū p quorū neutrum deuentum est ad paternitatem licite matrimonium contrahunt nisi consuetudini repugnet. Et si p alterū eorū vel vtrūqz deuentū est ad paternitatem hoc sic declaratur capiēdo exemplū tale. Habeat vnus vir vnū filium qd vocet plato. et pater platonis rogat aliū virū vt fiat pater ipsius leuādo platōnē de sacro fonte. quo leuato tūc talis vir leuans nullā filiam suā potest dispensare platonē si etiā haberet decem filias. Et rō est. qz p platōnem deuentum est ad

paternitate. Si autem plato haberet alios fratres. tunc talis leuans istis fratribus posset aliquam filiarum suarum copulare. Rō est. qz p neutrum illorum deuenitum est ad paternitatem. ¶ Item dubitatur. utrum decem vel centum vel plures possint ad unum puerum fieri patres. et utrum circumstantes puerum non leuantes ex nimia multitudine patrum etiam contrahant affinitatem. Ad hoc dubium respondetur libro quarto decretalium. cap. Quauis. ubi dicitur. sufficit unus pater. si tamen plures sunt omnes erunt compatres. Et subditur ibidem. et ideo est de confirmatione. ¶ Sed diceretur. quare est ratio quare semper tres patres ut frequenter capiuntur. ¶ Respondetur quod hoc fit in signum trinitatis. vel fit ad testandum puerum esse fidelem. quia in ore duorum vel trium consistit omne testimonium.

¶ Ultimo notandum. sicut per elici ex iam dictis tunc cognatio spiritualis contrahitur in confirmatione. et contrahitur in baptismo. quod sic declaratur. quod ille qui ducit aliquam puellam ad confirmationem. tunc nec cum ipsa nec cum matre ipsius potest matrimonium contrahere. similiter puella que ducit seruum ad confirmationem. nec cum isto nec patre eius potest matrimonium contrahere.

¶ Unum est sciendum quod viginti sunt casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum prouenientes ex baptismo et confirmatione. Primus casus est inter leuantem et leuatum. Secundus casus est inter pueros leuantis et leuati. Tercius casus est inter uxorem leuantis et leuati. Quartus casus est inter parentes leuati et leuantem. Quintus casus est inter uxorem leuantis et parentes leuati. Sextus casus est inter baptizantem et baptizatum. Septimus casus est inter pueros baptizantis et baptizatum. Ex isto sequitur. si sacerdos habet filium iste non potest contrahere matrimonium cum puella quam pater eius baptizauit et e converso si est filia ista non potest contrahere matrimonium cum masculo quem pater eius baptizauit. sed sunt sorores et fratres spirituales. Octauus casus est inter uxorem baptizantis et baptizatum. Ex isto patet quod si sacerdos habet uxorem et baptizat aliquem masculum. tunc iste non potest contrahere matrimonium cum uxore sacerdotis. Nonus casus est inter baptizantem et parentes baptizati. Decimus casus est inter uxorem baptizantis et parentes baptizati. Et sic sunt decem casus respectu baptismi qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum. Et eodem modo ex patre confirmationis proueniunt decem casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum. Primus casus est inter confirmantem et confirmatum. Secundus casus est inter pueros confirmantis et confirmati. posito quod ipsi habeant uxores et pueros. Tercius casus est inter uxorem confirmantis et confirmatum. Quartus casus est inter confirmantem et uxorem confirmati. Quintus casus est inter uxorem confirmantis et parentes ipsius confirmati. Sextus casus est inter representantem et confirmatum. et sic iste representans est pater in confirmatione. Septimus casus est inter pueros representantis et confirmatum. Octauus casus est inter uxorem representantis et confirmatum. Nonus casus est inter uxorem representantis et parentes confirmati. Decimus et ultimus casus est inter uxorem confirmantis et parentes confirmati. Et sic similiter sunt decem casus respectu confirmationis sicut respectu baptismi. qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum.

Summula Raymūdi.

¶ De officio dyaconorum.

.i. cū sacerdos abest *s. aliq̃s infirmis*
Nullo presbytero presente dyaconus egris
.i. eucharistiā .i. p̃fessionē infirmoz
Det corpus domini. crimen simul audit eorum.
s. infirmos excoīcatōe cumulat infantes
Nos non a banno soluit. sepelit. puerosq̃
.i. nō in fonte baptisimi .i. p̃pinq̃uoz
Baptizat. non fonte sacro. nisi promptior vnda
p vel baptizādis crudelior
Nulla sit. aut vbi mors mergendis acrior instat
.i. sacro crismate in eccliaz mulieres p̃ p̃tū
Non crismabit eos. inducit purificandas.
hec verba s. dyacon⁹
Non dicet dominus vobiscum hic. nisi quando
ad sanguinē xp̃i p̃ficiendū dyacon⁹
Tantat euangelium. calicem bene preparat idem
sicut s. tenet dyacon⁹
Canonicas horas vt presbyter ipse tenebit.
.i. multi hoīes s. plebanū ad sumendū
Si populus multus ad te venit ad comedendam
.i. corpus xp̃i s. dyacon⁹ hoīb̃ plebanus
Sanctum pascha. potest hic hoc illis dare si tu.
.i. mādās .i. alter .i. sacerdos p̃lis
Precipis. aut alius si desit presbyter illis

¶ Nec auctor incidentaliter docet officiū dyaconoz. ⁊ p̃tinuat ad partē p̃cedentē. Quia p̃us auctor determinauit de baptismo. Hic p̃ter vult de terminare de officio dyaconoz. Et diuidit illa ps in tot p̃tes quot auctor ponit doctrinas. p̃tes patebūt Et p̃ p̃ma doctrina m̃gr vult q̃ qñ sacerdos est absens vel insufficiens hoīb̃ quo ad ideoma ipsor̃. tunc dyacon⁹ ex iussu sacerdotis vel ex absentia p̃s byteri p̃t audire p̃fessionē. ⁊ p̃t infirmis dare corpus christi. Et si infirmus esset in banno seu in excoīcatōe tūc dyaconus nō d̃z eū absoluerē a banno vel ab excoīcatōe nisi sub tali p̃dictione si p̃ualeret q̃ p̃mitteret eū ad sic̃ p̃iores. i. ad illos qui h̃nt auctoritatē absolūti eū ab excoīcatōe Et rō illius est. q̃ ille non p̃t seraz aperire qui caret clauib̃. sed dyaconus caret illis clauib̃. q̃ ille clauēs sunt tradite solū p̃s byteris. vt elicit̃ ex verbis que dñs noster dixit ad beatū Petrū. scz q̃ d̃cū q̃ ligaueris sup̃ terrā ⁊c. Et hoc solū loquebat̃ ad p̃s byteros. ⁊ nō ad dyaconos. Et illo p̃z q̃ dyaconus nō p̃t ligare. ⁊ p̃ p̃sequens etiā nō p̃t soluere. q̃ illius est soluere cuius est ligare. sed dyaconus nō p̃t aliq̃ue excoīcare. ergo nō p̃t aliq̃ue absoluerē ab excoīcatōe. **¶** Deū m̃gr subdit secundā doctrinā dicens q̃ ipse dyaconus etiā p̃t baptizare pueros t̃p̃e necessitatē.

his. sed hoc nō debet facere in sacro fonte. sed in alia aqua. nisi acrior mor-
 instaret puero. et qm̄ alia aqua habere nō posset tūc baptizet puerum in sa-
 cro fonte ne puer moriat sine baptismo. Et rō illius est ista. qz sacer fons
 baptismi est sanctificatus seu sacrificat⁹ a p̄sbytero. et ideo tact⁹ illius ad
 solos p̄sbyteros p̄tinet. Deinde magister subdit terciā doctrinā dicēs
 qz dyaconus in absentia sacerdotis mulieres purificādas p̄t in ecclia in-
 troducere. Deinde subiūgit dicēs. qz dyaconus nō debz crismare pueros
 Et rō illius est ista. qz manus eius nō sunt crismate vincte. qz fm̄ statuta
 ecclie nullus p̄sumat tangere crisma nisi per mēbra p̄us crismata. Ex hoc
 p̄z qz sacerdos solū p̄ quatuor digitos p̄ncipales ab ep̄o p̄secratos p̄t tan-
 gere sacramentū vinctōis vel crisma. Si vero cū digito nō crismato p̄sum
 puose tāgeret crisma ille mortaliter peccaret. si vero ex negligentia vel ig-
 norantia p̄tingeret tūc peccaret venialiter. et tū illud mēbru cū quo tāgeret
 diligēter esset abluendū. et tūc illa ablutio a sacerdote in ignē ardentez vel in
 aquā fluentē dz p̄fici. Deinde vltius subiūgit aliud documētū dicēs qz
 dyaconus nō dicat. dñs vobiscū. nisi qm̄ legat euāgelīū. Un̄ est sciendū qz
 dyaconus volēs legere euāgelīū dicat dñs vobiscū. p̄ hoc exhortās p̄lm̄
 qz p̄ba euāgelica aurib⁹ attēte p̄cipiat. et corde deuoto attēdat. sz als nō dī-
 cit dyacon⁹ dñs vobiscū. qz illa sz p̄ba ad sacerdotale dignitatē p̄tinet. et
 ergo illi nō p̄cedūt nisi ad p̄ba euāgelica. Deīn subiūgit dicēs. qz dyaco-
 nus dz p̄parare calicē et legere horas canonicas vt sacerdos. Deīn subiū-
 git vltimū documētū dicēs. si tpe pasche est multitudo hominū cōicantis
 um. tūc ex iussu sacerdotis dyaconus p̄t illis dare corpus dñicum

Circa lram̄ notādū. qz aliq̄ textus h̄nt sic (crime nec audit eoz) et al-
 q̄ h̄nt sic (crime simul audit eoz) sic qz illa lra pōit affirmatiue ab aliq̄b⁹
 et ab aliq̄b⁹ negatiue. Pro illo notādū qz p̄ p̄cordia dicēdū est sub forma
 distinctōis sic. qz p̄fessor est duplex. qdā est sacramentalis. et qdā venialis
 Cōfessor sacramentalis est qz h̄z clauēs ecclie. et ad tales p̄sonas duo requir-
 unt. P̄mo autoritas discernēdi. et illa p̄petit solū sacerdoti. qz sol⁹ sacer-
 dos h̄z discernere lep̄ā. i. p̄ctm̄. Scdo requir̄ p̄tās absolūdi. ita qz habeat
 absolūere a culpa. et hoc iterū p̄petit sacerdoti. qz hoc dñs solū p̄misit apl̄s
 qui fuerūt actu sacerdotes et eoz successorib⁹. vt sunt sacerdotes iam acti
 existētes. vñ dixit. Quoz remiseritis p̄ctā rē. Sed p̄fessor venialis dz esse
 ille qz solū p̄fessionē audit veniale et nō ei penitentiā imponit. et illud p̄p̄-
 et ip̄s dyaconis. Un̄ sciendū qz penitētia est vñ sacramētū habens in se
 tria. scz p̄ritōem. p̄fessionē. et satisfactōem. Vñ ad p̄positū lre est dōm. qz
 capiēdo p̄mo mō p̄fessōrē tūc legit lra negatiue. Sed capiēdo p̄fessōrē se-
 cūdo mō. tūc littera legitur affirmatiue

Scdo notādū. sicut habet ex lra tūc dyaconus nō dz dare corpus xp̄i
 aliq̄b⁹ nisi ex iussu et licētia sacerdotis seu plebanī. Rō hui⁹ est talis. qz ill-
 us nō est dispēsare corp⁹ xp̄i seu porrigere cui⁹ nō interest p̄secrare. sz dy-
 con⁹ nō interest p̄secrare corp⁹ xp̄i. qz dyacon⁹ etiā nō interest dispēsare cor-
 pus xp̄i seu porrigere. Vñ notat Barth. vlt. ca. sic s̄lt̄ nec ip̄e dyaco-
 nus p̄t crismare pueros. vt habet in lra Et rō hui⁹ est. qz null⁹ interest cris-
 mare nisi qz actu crismatus est. sed dyaconus nō est h̄mōi. qz d̄tior no-
 m̄ est de se. Sz m̄ior sic declarat. qz dyacon⁹ p̄mo crismat cū sit sacerdos

Summula Raymundi

De quo nota distinctionem. q̄ dyaconū habere aliquā efficaciam intelligitur
duplī. vno mō virtute p̄pria. alio mō p̄tute aliena. mō p̄tute aliena v̄p̄u
ta p̄tute sui sup̄ioris dyaconus p̄t disp̄sare corpus xp̄i t̄p̄e n̄c̄itatis. z c̄i
hoc p̄t baptizare pueros z mulieres intr̄ducere. z infirmos cōicare z mor
tuos sepelire. Sed ip̄e dyaconus p̄tute p̄pria h̄z in se duplices efficaciam seu
duo officia. Prīmū est. q̄ ip̄e euangelū dei p̄dicat. Sc̄dm̄ est q̄ ad missam
p̄t ministrare. Nā dz p̄dicare p̄buz dei p̄pter hoc q̄ istud q̄ ore p̄dicat vt
hoc ope adimpleat. Sc̄do em̄ dz ministrare ad missam p̄pter hoc q̄ dz esse
minister altaris. z sic ista duo p̄p̄t̄e sibi p̄tute p̄pria. Un̄ dyaconus dz a
dya. q̄ est duo. z cano nis nere. q̄ ip̄e duo in diuino officio misse canit. sc̄l̄z
euangelū. z ite missa est. Uel dz a dya q̄ est duo. z conans. i. laborans. q̄
ille laborat in duobz ordinibz maioribz ministrando in ecclia dei legendo
euangelū z preparando calicē. ¶ Itē nota p̄ modū dubij. vtrū multitudo
ordinū sit n̄c̄aria. vel sic. vtrū ordo in sancta ecclia sit n̄c̄arius. Et videt̄ q̄
nō. Qd̄ sic declarat̄. q̄ vbi est vnitas ibi nō debet esse disparitas. sed in ec
clesia dei est vnitas. ideo nulla ordinis disparitas. Maior sic declarat̄. q̄
vbi multitudo ibi p̄fusio. sed q̄ disparitas facit multitudinē z nō vnitatē
igit̄ zē. Sed minor habet ad Eph̄es. iij. vbi dz. Solliciti seruate vnitatē
sp̄s zē. Sūt in actibz apostolorū vbi dz. Et erat eis vna anima z vnū cor
Ad hoc dubiū r̄ndetur. q̄ ordo in sancta ecclia est n̄c̄arius p̄pter p̄fusio
nem tollendā Tūc ad p̄batōem maioris quādo dz. vbi est multitudo ibi
p̄fusio. dico q̄ hoc est verū si ibi est multitudo sine ordine tūc ibi est con
fusio. Sed si ibi est multitudo cū ordine tūc non est confusio. Tūc ad m̄
nozem quādo dz. q̄ in ecclia dei est vnitas. Ibi r̄ndetur q̄ vnitas est du
plex. nā q̄dam est vnitas animarū. z quedā est vnitas officiorū. Tūc dz. li
cet ibi nō sit vnitas officiorū. at̄ que officia diuersi ordines requiruntur. ta
men adhuc est ibi z debet esse vnitas aīarū. vt habetur in actibz apostolorū
et erat eis vna anima z vnū cor

¶ Itē dubitat̄. vtrū vnus caracter imp̄matur in omnibz ordinibz. Et
videtur q̄ sic. q̄ sicut est in sacramento baptismatis sic est in sacramento ordi
nis. sed in baptismo solū imp̄matur vnus caracter. licet puer ter immerga
tur. z ita etiā in sacramento ordinis tm̄ vnus imp̄matur caracter. Ad hoc
dubiū r̄ndetur. q̄ cuiuslibet ordini sp̄ialis caracter imp̄matur. Et rō est ista.
q̄ nullus ordo est reiterādus. it̄z cuiuslibet ordini imp̄ssus est caracter. S̄
tūc ad rōnem dz. q̄ in isto casu nō op̄z q̄ ita sit de sacramento ordinis sicut
est de sacramento baptismi. q̄ baptismus datur p̄pter vnū officiū tm̄. q̄ tm̄
vnus caracter imp̄m̄t̄ ibi. sed in ordinibz multa dant̄ officia. q̄ p̄pter diuer
sitate officiorū cuiuslibet ordini datur sp̄alis caracter. vt accolis dyaconis
subdyaconis z p̄sbyteris ¶ Ultimo dubitat̄. vtrū mulier p̄t recipere sacros
ordines. Et videt̄ q̄ sic. q̄ mulier p̄t p̄phetizare. sicut de b̄t̄a anna p̄phetis
sa legit̄ z sybilla. q̄ cludit̄ z infer̄ q̄ mulieres p̄t sacros ordines recipere
p̄ntia tenet a maiori. q̄ min⁹ est aliquē ad ordines p̄moueri q̄ p̄phetiza
re. q̄. Ad hoc r̄ndent doctores sacre scripture. q̄ mulier nō p̄t p̄moueri ad
sacros ordines. z si p̄moueret ignorāter nō reciperet caracterē. Et rō hui⁹
est ista. q̄ ip̄a mulier est imago viri. q̄ vir est imago iesu xp̄i Et sic ip̄a mu
lier mediāte viro afficitur xp̄o. z nō immediate. z per p̄ns nō p̄t recipere

caratterē nec pmouere ad sacros ordines. Sed tunc ad rōnem dī q̄ ad hoc q̄ aliquis potest pphetizare nō requirit q̄ ipse sit sanctus. q̄ caphas pphetizauit cū dixit. Expedi vobis zc. et tamē non fuit sanctus. z ergo magis est aliquem pmoueri ad sacros ordines q̄ posse pphetare. z p ples quens mulier non potest ordinari

De mulieribz menstruosis.

.i. mulier s̄ mēstruū caueat vt nō ingrediatur
Femina que patitur videat ne progrediatur
.i. in scām ecclīaz fluxus mēstrui
In loca sancta. nisi dolor abscedat prius eius
videat s̄ mulier maculet loca scā
Vel saltem caueat sibi sic ne polluat ista
s̄ mulier sui spnat. i. libidinē carnalē mēstrui
Atqz viri vitet consortia dum dolor vrget
mulier .i. puerperū an purificatōem
Nec si post partum moritur non purificata
tal mulier .i. ad tēplū dei .i. p sacerdotē
Fertur ad ecclesiam. post hoc inferitur et ista
s̄ sui .i. a pctis tal mlt mūdara
Corporis a maculis si custodita videtur

Ista est vltima pars huius capli. in qua parte magister vult dicere de mulieribz mēstruosis. z continuat ad partē pcedentē sic. Postq̄ autor de terminauit de baptismo et eius effectibz. z ex quo ita est q̄ baptismus contingat fieri circa pueros quos mulieres pariūt. ideo magister in fine illi capli ostendit qualiter mulieres menstruose et impgnate debeat ordinari re vitā suā. Et diuidit ista pars in tres pres fm q̄ ponit tres cautelas siue tria documēta de mulieribz menstruosis et impgnatis. **Secūda pars.** ibi. (Nec si post partū) tertia ibi. (Sepius hāc moneas) Duo ad p̄maz partem vult intantū. si aliq̄ mulier fuerit que patiatur pestē muliebzē. i. mēstruū. illa non debet intrare eccliam dei ppter reuerentiā sacramēti z ppter loci sanctitatem. Et si casu eccliam dei intraret vel alia sancta loca visitaret tunc caueat ne eccliam dei maculet stillando. z cū magna prouidentia caueat z diligentia ne virum illo tempore cognoscat. quia alis generaret pueros leprosos vel cū rufis crinibz. Tunc ibi. (Nec si post partum) magister ponit secūda cautelā siue doctrinā dicens. si aliqua mulier moriatur in partu puerozum. tunc ipa mortua debet ad eccliam portari z debet introduci a sacerdote. Et licet mortua est tū purificatā. i. mūdara a maculis corporis. i. ab immūditia mēstruosizatis.

Circa lram est pmo notandū. q̄ autor dī notāter in lra. (**Femina** q̄ patitur) et hoc duplt exponit. Primo sic. femina q̄ patit supple mēstruū. Secūdo mō sic. femina q̄ patit supple ex dolore partus. Et vtrūq̄ illoz p̄c bñ stare. q̄ sic declarat. quia quīs mulier patiat in partu iuxta illud dī etum creatoris. In dolore paries filios tuos zc. sic etiā bñ p̄c stare lra cū

Summula Raymundi

dicat. Femina que patit menstrui. s. appropinquante hora partus. q. quia mulier patit menstrui priuū z sili post partū. z ideo quocūq; modo patiat siue ante partū siue in partu siue post partū. tūc nō debet intrare ecclesiam dolore z passione eius urgente. Huius rō est. q. hmoi mulieres sunt humide. z si tūc isto tpe intraret ecclesiam dei tūc possent ipam polluere per immunditiam menstrui. ideo debet cauere ne intrēt ecclesiam isto tpe. vel si intrat caueat ne polluat domū dei. q. si sic pollueret ecclesiam seu alia loca sancta macularēt tūc grande peccatū pmitteret.

Secūdo est norandū. auctor notāter dicit in lra. q. hmoi mulieres nō debet habere pfortia cū viris eoz tēpore passionis menstrui. Cuius ratio ē ista. q. menstrui est valde immundū z quasi venenum salua reuerētia. z si tunc illo tpe vir cōiret cū ea tunc vltius posset infici cū veneno z cū malis humorib; q. forte morte periret. z hoc esset sibi horribile peccatum. q. mulier hoc patiens si appeteret coitū talē studiosē esset homicida Item ex alio. dato q. viro non obesset nec aliqua periclitatio corporalis accideret. cū ipse puer q. hoc mō generat lepra inficit z erit leprosus. q. ipius viri sperma in matrice mulieris receptū inficeret veneno. z p pns generatur pueri leprosi. Et ideo ad ista pcaueda mulier nō debet habere pfortia cū viro suo tempore fluxus menstrui

Tertio norādum quid sit menstrui. vnde menstrui sic definitur. est liquor in specie crudi sanguinis ab ipis p locū depuratum pfluens. ab ipis humorib; indigestis generatus. Unde norādum q. iste liquor generatur ex eo q. quādo mulieres ad refectionē nature sumūt nimis de cibo z potu non potentes bene digerere. quia naturaliter sunt frigide nature sicut dicunt medici. q. calidissima mulier est frigidior frigidissimo viro. z ergo cum illud qd sumunt ad refectionem nature nō possint dirigere. cum naturaliter sint frigide nature sicut dicunt medici. nec in stomacho decoquere. tunc materia que ipis remanet residua z indigesta diffunditur per totum corpus z vertitur in crudū sanguinem Et cū natura nō abundat in suis pfluīs nec deficit in necessarijs quātum est in seipsa. tunc cogit istā materiam exire. talis aut materia cū nō posset alibi exire exit p locum porosum et deputatū sibi. scz p vuluā. z illud dicit menstruum Sed ipi viri cum sint valde calide nature. tūc per caliditatem hoc in digestionē digerunt in stomacho z consumunt z bene decoquūt. sic q. talis materia in ipis nō est residua. z ideo nō pvertitur in crudū sanguinem. z p psequens etiā non patitur menstrui. z dato q. aliquod fuerit residuū in viris. tamen hoc exiret p ipos crines z barbam Et hec ē causa originalis quare mulieres cadunt barba. q. mulieres illā materiā emittūt p menstrui Viri autē p barbam et crines. ideo viri non patiuntur menstrui. licz tamen aliqui viri sunt ita pessime z frigide nature q. etiā patiunt menstrui sicut mulieres. nō tamen p membrū virile patiunt. sed p anū siue p culū ¶ Itē sciendum q. omnes mulieres z virgines postq. ad etatē perueniūt indifferēter patiuntur menstrui. sed tamē quedā magis quedam vero minus. quia mulieres z virgines calide nature singulis mensibus patiuntur semel. nisi quando mulieres sunt impregnate. quia tunc ante horam partus continue patiuntur. s. mulieres et virgines frigide nature in suo genere in singulis mensibus

Summula Raymundi

ginta annos naturaliter patit menstruum. et his temporibus apta est etiam ad viri confortium. vñ? A decemternis mulieris menstrua cernis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. Et hoc in aliquibus habetplexionatis. quia in omnibus non eodem modo oriuntur menstrua. sed secundum prius et posterius et secundum magis et minus. quia quanto mulier calidior est tanto minus patit de menstruo. cum caliditas illam materiam consumit. Et quanto mulier est frigidior tanto magis est menstrua. cum frigiditas illam materiam consumere non potest.

^{s^e mulierē} ^{a puero impregnata}
Sapius hanc moneas ut dum se prole grauata

^{.i. sua peccata} ^{s^e mulier}
Senserit excessus quod pure confiteatur.

^{.i. corpe xpi} ^{.i. seipam} ^{.i. ante tempus parietis}
Et viuo pane sic se premuniat ante

^{.i. quā} ^{aggrauat} ^{ad mortē vltimā}
Dum dolor urget eam partus. sit et ipsa parata

^{.i. in tempore partus} ^{accedat} ^{inconueniens}
In pariendo quia quod visitat est inhonestum

^{sacerdos mulierē} ^{hec doctrina diligenter aduertenda}
Presbyter hanc. ideo sit cautio sufficiens hec

^{.i. non enecitas} ^{consuetudo} ^{mudatur}
Non est lex sed mos si mortua purificatur

^{sacerdos} ^{ecclesie} ^{s^e mulieri} ^{s^e tunc} ^{.i. statutum ecclesie}
Presbyter introitus dat huic dum vivit et est phas

Nic magister ponit aliam cautelam seruandam circa mulieres impregnatas dicens. quando aliquis sacerdos curam animarum gerens suam parochialem mulierem nouerit esse grauata tunc debet eam monere. id est informare ut visitet ecclesiam seu domum dei. et ibi omnia peccata sua confiteatur et premuniat se corpore christi. ut quando tempus parietis instat quod ipsa sit parata ad vitam vel ad mortem. quia mulieres sepius in partum moriuntur. et ideo debet se preparare cum corpore dominico quod tunc sacerdos non indigeat visitare eas. cum hoc inhonestum videretur.

Circa litteram est notandum. quod mulieres maxime leduntur in partu et cum magnis doloribus pariunt per exitum infantium. quia ibi fetus exit per locum valde artum et strictum. ita quod maxime homines mulieres ledunt. Unde dixit dominus ad eam et ad mulieres sequentes. In dolore paries filios tuos. et in sudore manuum tuarum pane tuo vesceris. Et ideo omnes mulieres indifferenter pariunt in partu. sed tamen quedam magis et quedam minus. sed quomodo hoc sit lucidius patet in secretis mulierum.

Secundo notandum. quod mulieres homines debet purificari ut littera pretendit. Et ratio est. quia sunt valde immunde tempore partus propter exitum secundine. vñ secundina est illa cutis vel pellicula in qua voluit fetus vel in qua facit puer in utero matris. et si mulieres tunc in partu liberant a tali pellicula tunc signum est sanitatis earum. Et ideo quando infantes nascuntur in secundina tunc dicuntur.

patiuntur. vel quicquid plus patiuntur. quia tale menstruum congregat ex nimia humi-
 morum indigestione superfluitate. Et sic tunc iste mulieres sunt virgines quae ha-
 bent multum de humore humoribus bis vel pluries patiuntur in uno mense. quod autem
 minus habet de humore humoribus ille in uno mense semel patiuntur. unde dicunt
 medici et ipse Albertus magnus. quod menstruum est ita immundum et venenosum
 quod si fundere super arbores virescentes tunc tales non crescerent nec fructum pro-
 ducerent. sic quod illud lignum infructuosum et sterile fieret. Ideo dicit philosophus in
 de somno et vigilia. quod si tale menstruum fundaret super speculum novum tunc specu-
 lum novum maculat ex menstruo. et sicut si mulier menstrua inspiceret specu-
 lum novum. tunc facilius non separatur a speculo macula. et si speculum sit vetus
 tunc facilius separatur. Sicut patet quod mulieres menstruae hominem inspicunt
 et inficiunt visum ad mortem sicut basiliscus. quia tunc tales mulieres undique im-
 plentur cum malis humoribus. et sic tunc menstrui humores undique exeunt
 et tunc humores etiam petunt exitum per oculos. et ita tunc ipse homo per visum
 ipsius mulieris inficitur facilius ad mortem. Et etiam aer inficitur per mulie-
 rem qui aer tunc deferretur ad hominem prope. ita forte quod talis aer corruptus ipso
 sum hominem inficit ad mortem. Et ideo tales mulieres caveant tempore menstrui
 ne accedant ad pueros lacres in cunis ne inficiant eos. quia tales sunt fragilis-
 sis nature. ergo valde facilius ad mortem inficerentur. Et ideo dicit nobilis
 Avicenna. quod talis mulier magis inficitur visu quam cum tactu. et Avicenna dat
 rationem de super. quia oculi sunt magis porosi. et ideo propter porositate oculorum ta-
 lis materia citius transit per oculos quam per alia membra. Item dubitatur. utrum mu-
 lier tempore illius infirmitatis potest reddere debitum carnis vel exigere. Et videtur
 quod non. ut habetur in leuitico ubi dicitur. Mulieres menstruas ne accesseris. Et de
 glossa ibidem. quod illo tempore mulier nec debet reddere nec exigere debitum car-
 nis. Sed in oppositum arguitur sic. leprose mulieri est reddendum debitum car-
 nis. ergo mulieri menstruae Consequenter tenet. quia lepra est infirmitas gra-
 vius quam passio menstruorum. Sed contra per extra de coniugio leprosum libro quar-
 to. nam illa infirmitas non dirimit matrimonium ut patet infra. Ad du-
 bium respondetur per distinctionem. quod in illo actu sunt duo. unum est voluntarium. scilicet
 exigere debitum carnis. et aliud est necessarium. scilicet reddere debitum carnis. Respondetur
 dicitur. quod illud quod est necessarium hoc est faciendum. sed illud quod est voluntarium est omi-
 tendum. Causa prima est ista. quia mulier non est sua sed viri. sic etiam vir non est suus
 sed mulieris. Alii vero dicunt quod mulierem pati illam infirmitatem intelligi-
 tur dupliciter. Uno modo naturaliter. videlicet semel in mense propter defectum ca-
 loris naturalis. et isto tempore vir non debet accedere mulieri. Alio modo intelligi-
 tur quod patitur illam infirmitatem propter naturam sic quod quicquid diu laborat in illa infir-
 mitate. et tunc in isto tempore vir potest accedere mulieri. Item nota quod si vir vel mu-
 lier petat debitum carnis tempore festivitatis. vel in loco sacro vel tempore ieiunii. vel
 tempore menstrui. tunc peccat mortaliter. sed alijs diebus extra illud tempus licite
 potest petere debitum carnis sine magno peccato. Et dicitur notandum. sine magno pec-
 cato. quia nunquam vel raro fit sine peccato. unde Festa sacerdotis locus ieiunii menstrua-
 rum. Si petas coitum mortaliter peccas in illis. Existo sequi quod certis temporibus
 vir et mulier licite possunt reddere debitum carnis. sed his dicitur non potest licite exigere.
 Ultimo notandum. quod quicquid mulier apta est ad fluxum menstrui tunc apta
 est ad viri consortium. unde mulier vel puella a tredecimo anno usque ad quinquaginta

rustici q̄ talis infans cū felicitate z cū omī p̄speritate circūdat. Et vltim⁹
us dicit q̄ talis secūda est applicata vmbilico pueri cū vna parte z p̄ ob
stetrices secrete diuidit a puero z p̄ eadē remittit ad locū p̄suetū. z dicit
vltim⁹ q̄ tales mulieres p̄ partū hnt immūdiā sibi attractā. z q̄ ab eccl̄
lesia z ab introitu eccl̄ie p̄ tēpus ab eccl̄ia deputatū sequestrare st̄. Tan
dem vero finito tpe deputato veniētes ad eccl̄iam p̄ benedicte aq̄ aspersi
onē purificatur ab immūdiā corpis attracta p̄ ptū z secūdinā. z p̄ sacer
dote introducūtur ad designādū vnitatē illaz cū eccl̄ia.

Tercio notādū q̄ mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne dñica
vt ista p̄tendit. z hoc est p̄terea q̄ ip̄a mulier tpe ptus est in articulo mor
tis p̄stituta. q̄ nullū aīal intantū patit in ptu sicut mulier. Et rō est ista.
q̄ q̄to plus sensus delicat⁹ est de tāto plus patit. z q̄ passio xpi maxima
fuit. z hoc ideo q̄ eius p̄plexio fuit nobilissima. Et q̄ cū hō inter oīa aīal
lia sit aīal nobilissimū. q̄ mulier plus patit in ptu q̄ aliq̄d aliud aīal. q̄ ip̄a
patit intantū q̄ ip̄a timet periculū mortis se inire. q̄ seq̄tur de p̄mo ad vlti
mū q̄ ip̄a mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne. Pro q̄ est sciendū
q̄ pena siue passio est duplex. Nā quedā est pena cōis. z q̄dā est p̄icularis.
Cōis est viri z mulieris simul. z ista est pena necis. vñ in Genesi. dñs dixit
ad eū z adā. In quacūq̄ hora comederitis zē. morte moriemini. Alia ē
pena siue passio p̄icularis. z est tñ mulieris. vt habet in Gen. nā ip̄a mu
lier p̄mo consensit d̄ yabolo in paradiso in mortu pomi z tradidit viro. vñ
dñs dixit. In dolore paries. z sic oēs mulieres patiūtur in partu. Igit coll
git de p̄mo ad vltimū q̄ mulieres debēt esse p̄munite cū sacramēto
Etia ideo mulieres debēt esse p̄parate cū sacramēto p̄pter remouere inho
nestatē. q̄ maxime inhonestū esset si sacerdos illis t̄pibz mulieres visitaret
etia hoc maxime fieri d̄ p̄pter reuerentiā sacramēti. q̄ in tpe ptus mulie
res maxime st̄ immūde. iō aī t̄ps ptus debēt p̄munire se cū corpe xpi

Ultimo notādū. q̄ infans iacēs siue inclusus in secūda. sicut medi⁹
ei dicit. tūc in tali caput ei⁹ est sursum hñs cubitos suos sup gēua z quā
libet manū ad vñū oculū z mēbra subtiliter p̄glutinata. z qñ t̄ps pariendū
affuerit. si debita generatio fit tūc secūda trāsfert sic q̄ p̄mo nascit caput
et si tūc aliter fieret generatio nō fieret debita. z mulieri est valde periculo
sum si forsan mortē posset euadere. Et ideo q̄dā mulieres grauius labo
rant q̄ alie. p̄pter diuersum modū secūdine. i. diuersum modum embrionis
Et ideo ne forte mulier ex periculo mortē pueniret tūc littera p̄mo suadet
sibi p̄muniri cū sacramētis eccl̄ie. Alij autē sic dicūt q̄ infans inclusus in se
cūda iacet in matrice sub pectore pendens sursum cū capite ad imū vep
ro cū pedibz z nō extensus. imo mēbra p̄stricta sunt. ob hoc ne mulier leda
tur nimīū z tpe ptus nō simul z semel exit. sed q̄dā mēbra p̄ p̄us. z q̄dā
p̄ posterius. z ideo si debito mō fit generatio tūc talis ptus trāsfert. ita q̄
suprema pars tendit ad imū. z inferior ps tendit sursum. ita q̄ p̄mo na
scitur caput. postea alia mēbra Et si hoc mō infans p̄ducitur ad esse tūc
mulieres nō multū patiūtur. q̄ iste est debitus modus pariēdi. vt dicūt
physici. Et si aliter fit generatio ita q̄ p̄mo nascit manus vel aliud mēbrū
ita q̄ nō p̄mo nascit caput. tūc ibi est indebitus modus pariēdi. Et qñ sic
fit tūc mulieres grande z maxime patiūtur in partu. z qñq̄ dubium est

Summula Raymūdi.

utrum ipse cum infantibus potest euadere mortem. Partu vero facto matrici quæ exierit per vuluam in locum eius reuertitur per astutiam obstetricum. Et ideo sequitur illud quod supra præcedit. videlicet quod ante partum mulieres in partu debent se munire cum sacramentis ecclesie. ut gratia diuine maiestatis eis in suis laboribus et doloribus subueniat. quia valde inhonestum est quod sacerdos deteret eas visitare in partu cum sacramentis ecclesie. quia si hoc fieret tunc quodammodo fieret irreuerentia sacra-
mento. quod non debet fieri. Isto tamen non obstat si contingit casualiter tunc ipse sa-
cerdos licite per eas visitare. ne absque confessione periret et conuictio decederet.
Sed tamen cauius est quod sacerdotes moneant has mulieres quod se ante partum
preparent cum sacra communione propter causas assignatas. et hoc est de intentio-
ne littere. Et hec dicta de primo libro sufficiant.

**Liber secundus huius totius. tractans de matrimonio et de
casibus que sequestrant matrimonium.**

Hoc declarabo que sunt sponsalia scripto
in hoc libro s. in iure confirmata
s. datus i. pecunia s. facta
Anulus autem arra data vel promissio simplex
s. factum cum promissione i. matrimonium

Aut iuramentum faciunt sponsalia carnis

quatuor enumerata s. matrimonij

Hec preiungunt copulam

**Iste est liber secundus huius summe. in quo autor vult determinare de ma-
trimonio et de eius effectibus. et peruenit ad precedentem litteram sic. Postquam mag-
ister determinauit de quibusdam sacramentis. videlicet de sacra eucharistia. et
extrema unctione. baptismo. et de confirmatione. Hic in presenti secundo libro vult deter-
minare de matrimonio et de eius effectibus. Et diuidit in duas partes. In pri-
ma determinat de matrimonio. In secunda incidentaliter ponit quodam notabilia
de sacris ordinibus. Secunda ibi (Omne pertrahere etc.) Prima pars adhuc di-
uiditur in duo. primo determinat de matrimonio. secundo ponit persuasiones circa
matrimonium vitales. Secunda ibi (Si gregis alterius) Primum punctum adhuc
in duo. Primo facit quod dictum est. Secundo ponit quodam incidentia matrimo-
nij impedientia. ibi (Reddere si coitu) Partes patebunt in processu littere.
Quartum ad primam partem de sic. quod sponsalia fieri habent quatuor modis. Pri-
mo per anuli dationem. Secundo per dona et clemencia sine per pecuniam. ut per aurum
vel argentum vel per villas aut homines. Tercio sponsalia habent fieri per simpli-
cem promissionem. Quarto per iuramentum. ut quando aliquis iurat quod aliquam vellet
ducere in uxorem. et ista e converso iurat quod velit ipsum ducere in virum. Et
hec sponsalia debent precedere matrimonium.**

**Notandum circa litteram secundam Johem andree in summa sua. sponsalia sic debent
scribi. Sponsalia sunt promissiones futurarum nuptiarum ad ipsa perficienda.
ut dicendo. ego ducam te in uxorem. Et dicuntur sponsalia a verbo spondeo des.
quod idem est quod promitto. quia ibi vir et mulier promittunt sibi inuicem fidem.**

**Pro quo sciendum quod sponsalia secundum textum sunt quatuor modis. Primo sponsalia
habent celebrari per anuli dationem. ut quando sponsus tradit sponse anulum. Secundo**

celebratur sponsalia p. pmissione pecuniarum vel aliarum rerum. sicut quoniam dantur
vile aut alie res in signum huius quod ibi facta sunt sponsalia. Tercio sponsalia
fieri possunt p. pmissione simpliciter. ut si dico. ego ducam te in uxorem et sub bona fi
de tibi promitto. Quarto sponsalia celebrantur p. iuramentum. ut dicendo. Per
desi vium ego ducam te in uxorem. Et isti quatuor modi ponuntur in ista. Sed
quod adhuc addit quod et hoc extra litteram. scilicet quod sponsalia quoniam sunt p. obliga
tione. ut quoniam procuratores puerorum non dum discretorum mutuo se obligant ad ma
trimonium ex preambulo puerorum promittentes et dicentes. Quicumque matrimo
nium hoc frangeret ille dabit decem marcas puri auri. illis duobus procuratoribus
presentibus sponsalia sunt facta. ¶ Sed tamen est notandum quod illa sponsalia p.
ipsos pueros possunt reuocari. ut patet in quarto decretalium. ubi dicitur. Desponsationes
nulle sunt quod in cunis fiunt. Sicut ibidem vult. pueri nisi pro bono pacis fiant
plurimum non debent. Et pueri ibi vocantur quod generare et percipere non possunt. Item ibi
dicitur. quod matrimonium solo consensu contrahitur et.

¶ Secundo est notandum quod sponsalia p. quod contrahit matrimonium sunt duplicia. quodam
de futuro. ut sunt illa sponsalia. accipiam. ducam. quodam de presenti. ut accipio ducam. Ex
emplum presentis. ut si vir diceret. ego ducam te in uxorem. et e converso illa. ego ducam
te in virum. Exemplum secundum. ut si vir diceret. ego ducam te in uxorem. et illa e con
uerso. ego ducam te in virum. Et inter illa est differentia. quod tales quod hoc faciunt per
sponsalia de presenti non possunt sequi. quod ipse non potest aliam ducere ipsa vivente. nec
ipsa alium ipso vivente. Sed sponsalia de futuro non habent tantam efficaciam. quod possunt
mutare promissa. eo quod iste qui fecit promissionem p. sponsalia futuri temporis potest aliam ducere
et. et illa possit aliam. quod ista promissio vinculum vigoris non habet. Sed tamen promissio
sponsalium que fit p. sponsalia presentis temporis contrahit dupliciter. aut enim sequitur copula car
nalis aut non. et ulterius aut fit testibus presentibus aut non. Si sit testibus presentibus
bus. siue carnalis copula sequatur aut non. ipsa est uxor eius. et e converso ipse
est vir eius tam in ecclesia militante quam triumphante. Si autem promissio p. verba pre
sentis temporis non sit testibus presentibus ipse potest ipsam euadere si vult. et e converso
ipsa si vult. Sed tamen coram deo omnipotenti ipsa est uxor eius. et e converso
ipse est vir eius. et ecclesia militante in illo decipere potest ecclesiam tamen triumphan
tem scilicet deum omnipotentem non potest decipere. cum ipse noscat occulta cordium presentium
et futurorum.

¶ Item notandum quod ecclesia est duplex. scilicet militans et triumphans. Ecclesia
triumphans est regnum celorum. et talis ecclesia nec decipit nec decipitur.
¶ Verbi gratia. ut si aliquis homo vitam suam in hoc mundo spreverit. eccle
sia triumphans. id est regnum dei adipiscetur post hanc vitam. Et sic isti qui
hic in christo habitant triumphum ab hostibus eius capiunt. quia vitam mundum
danam in presenti seculo spernunt. ideo ecclesiam triumphantem. id est regnum
dei adipiscuntur. ¶ Unde sciendum sicut dictum est prius ecclesia trium
phans non decipitur. quod sic declaratur. Ponatur in casu et gratia exem
pli. ut aliquis coeat cum vidua vel cum virgine qua alio modo ad consensum suum
provocare non potest. dicit ad eam. presentias mihi decoitu ego ducam te in uxorem
et in mulierem meam. ita tamen quod intentio illius non sit eam velle ducere. post
quam cognoscit eam corporaliter tunc potest eam repudiare. et sic ecclesia trium
phans non decipit talem. eo quod non cogit ad hoc ut illam ducat. quia inten
tio eius fuit eam non velle ducere et tamen ipsa est eius uxor coram deo.

Summula Raymūdi.

Secūdo dictū erat q̄ ecclia triūphās nō decipit. s̄bi gr̄a. ponat q̄ aliq̄s pro
mittat vera intentōe z tota volūtate aliquā puellā sibi in vxorē ducere. ita
tū q̄ carnalis copula seq̄tur siue nō. z postea eam repudiat z nō ducat eaz
in vxorē vel in mulierē suā. tūc in hoc ecclia triūphās nō decipit. sed ip̄e de
cipit seip̄m. q̄z aiām suā eternālī dānabit. ex eo q̄ est vxor sua coram altissī
mo deo. z eā dimittere nō p̄t. si autem dimittat eam tūc reus est iudicio.
Sic etiā intelligendū est de muliere. Sed ecclia militās est christianitas
vel ecclia inferior in hoc mūdo. q̄z ibi om̄ia sacramēta recipimus z in fide
p̄seruamur. Et d̄r ecclia militans ideo. q̄z sicut aliq̄s militat z cū hoc ac
tualiter laborat in corpore triūphū recipit. sic z ista ecclia inferior in mundo
adhuc militat z assidue laborat vt triūphū recipiat. Et talis ecclia q̄nq̄
decipit z q̄nq̄s decipit. Primo dico q̄ ip̄a decipit. q̄d sic declarat. ponatur
q̄ aliq̄s p̄mittit aliquā puellā ducere vel aliquā mulierēz p̄sentibz testibz
siue fuerit de intentōe illius siue nō. oportet q̄ istā ducat in vxorē suā. quia
ecclia militās ip̄m cogit ad hoc. Si aut̄ ip̄am ducere noluerit. tunc oīa sa
cramēta ecclie illi denegātur. z sic ecclia militans istū decipit. q̄z nō fuit de
intentōe sua illā velle ducere. z tū coactus ab ecclia ip̄am ducit. Secūdo d̄r
eo q̄ ecclia militans q̄nq̄s etiā decipit. q̄d sic declaratur. q̄z ponat q̄ aliq̄s
alicui virgini vel mulieri p̄ verba p̄sentis t̄pis p̄mittat. z tota sit intentio
ducendi eam. talis aut̄ p̄missio fiat testibz absentibz. tūc ip̄e p̄t eā repudiā
re si voluerit. dato etiā q̄ copula carnalis ibi sequuta fuit siue nō. Sed tū
p̄tra salutē ip̄ius est hoc. q̄z ip̄a vxor sua est corā deo. z sic ecclia militās de
cipit. Et sic tūc p̄z quō diuersificātur sponsalia p̄missa p̄ s̄ba p̄sentis t̄pis
Si aut̄ talis p̄missio fiat p̄ verba futuri t̄pis hoc est dupl̄r. vel sequit̄ cor
pula carnalis vel nō. Si copula carnalis seq̄tur. tūc opt̄z q̄ iste q̄ p̄misit istā
ducere p̄ verba futuri t̄pis vt ducat eam in vxorē. q̄z ip̄am carnaliter co
gnouit z ip̄a est vxor ip̄ius. si aut̄ nō sequitur copula carnalis tūc p̄t eā
euadere corā deo z corā ecclia. q̄z ista nō est vxor eius.

¶ Itē dubitat. inter q̄s habeat p̄trahi sponsalia. s̄bi r̄ndet q̄ inter septe
nes. q̄z ibi p̄trahit publica honestas nisi malicia suppleret etatez sic q̄ ante
septennū cognosceret se mutuo carnālī. tūc inter eos debent sponsalia cele
brari ante septennū. vt q̄dā doctor d̄r. Septēnes pueri iā sunt sp̄saliū ap̄
ti. Post quatuordecimū mas p̄trahit. hec duodenū. Hoc d̄r sic intelligi q̄
pueri septe annorū p̄t p̄trahere sponsalia. sed q̄n vir est quatuordecim an
norū. z mulier duodecim tūc p̄t p̄trahere matrimonū. Et s̄ subdit idē do
ctor. q̄ puteritatē p̄or attulit minore expectat iure. nec ei licz hinc resilire.

¶ Pro illi⁹ euidētia vltimo dubitat. vtz sponsi z sp̄se s̄z p̄pellēdi ad
matrimonū post celebratōem sponsaliū. R̄ndet s̄m Jōhem andree p̄ di
stinctōem. vel ergo sint maiores vel minores. vel vna persona maior z alia
minor. Si p̄mo sic q̄ sint maiores z sint in t̄pe puteritatis tūc p̄pellēdi s̄z
ad matrimonū si p̄traxerūt sponsalia in septennio. nisi esset aliud impedi
mentū. videlz q̄ vnus istorū veller intrare religionē. si aut̄ p̄secuta est copu
la carnalis tūc nō p̄t intrare. Si sc̄do videlz q̄ sint minores. tūc nō s̄z cō
pellēdi. q̄z nō sunt debite etatis. Si tercio. videlz q̄ vna p̄sona sit maior
et alia minor. tūc vel maior vult z minor nō vult. z sic non sunt p̄pellēdi.
si aut̄ minor vult et maior non. tunc sunt compellēdi ad matrimonū.

s^e sponsalia facta

Soluuntur casibus octo

s^e qd sequit

Subscriptis. videas casus studiosius istos

.i. mea vxor

.i. claustrū

Inuito me sponsa velit mea religionem

.i. an copula legitimi thori s^e factū .i. inhibere possum

Ante thori fetus intrare. nec hoc inhibebo

s^e mea .i. remore .i. recedo .i. inueniri

A patria longe si cedo q^u reperiri

.i. valeo

.i. nō cōstans

Non possum. vel ego sum factus hō vagabundus

s^e hincide vagādo .i. pueniēter

.i. imūdatus

Per terras licite nubit reliquo. maculatus

.i. tali ifirmitate s^e nō fuit copula

Si lepra fuero. cognatam si prius eius

s^e carnalr

.i. ab abo psonis s^e caste viuēdi

Cognoui. vel si sit nobis equa voluntas

s^e modis dicet spōsalia. hō carnalr cognouit s^e vxorē

Istis absolui. vel si quis polluit istam

.i. in mīmonū duri

.i. denegari

Quam desponsauī. q^u non possit reprobari

.i. ifirmitas p legē

.i. circūdat

Dorbus siue dolor enormis detineat me

.i. alteri puelle p dō de pñti .i. sequat

Si dederō relique sponsalia q^u comiterur

.i. carnalis copula .i. minor āilla

Carnis amicitiam. minor aut veniens ad adultam

s^e octo tā dicti .i. matrimonū

Etatem. casus isti sponsalia soluunt

¶ Hic autor enumerat octo casus mediantib^{us} q^ubus sponsalia soluuntur vel mediantib^{us} quib^{us} matrimonū impeditur. z vult tantū pro casu pmo. si fecisti pmissione per verba futuri t^{em}pis. sic q^u copula carnalis non fuit sequuta. si tunc ipse vel ipsa voluerit intrare religionē tunc sponsalia dissoluiuntur. Cuius ratio est ista. q^u vnūquodq^{ue} p^{ro} in melius pmutari. sed melius est intrare religionem q^u matrimonū. quia ipse homo tutius potest seruare deo in religionē q^u in matrimonio. igit^{ur} zc. Et rō illius est ista. quia ille qui est in matrimonio ille est impeditus in mundanis negotiis curam gerens de suo nutrimento z mulieris z aliorum. vnde dr apostolus. Omnis h^{ab}es vxorem que sunt huius seculi negotia custodiat. ¶ Scd^{us} casus est iste. si fecisti promissionē per verba p^{re}sentis t^{em}pis z copula carnalis siue sit sequuta siue non. et si postea longe ab ea recedas. sic q^u factus es vagabundus

l. ij

Summula Raymundi

mundus p̄ vniuersam terram. ip̄a cum alio viro nubere potest. ¶ Pro quo
notandum. q̄ p̄ra illum casum noua iura proclamant. que dicunt q̄ talis
mulier nō debet alium virum ducere eo viuente siue ip̄e sit longē ab ea siue
propinque. nisi ip̄a veraciter sciat ip̄m esse mortuū. z si sup̄ duceret aliū
iuste procederet. Et illud innuit Joānes theutonicus z alij iuriste. vt pa-
et in decretalibz. quia eius est vxor corā deo. Et dato q̄ ip̄a aliū duxisset
post longum tempus isto redeūte oportet derelinquere scdm̄ z redire ad
primum. q̄ est eius vxor corā deo. ¶ Tertius casus est iste. si alter istoz ē
leprosus. tunc potest fieri separatio inter eos. q̄ leprosi debent esse exclusi a
cōitate hoīm. sed tñ si illi libenter sibi iūctē copulantur. admittantur. Et
istud intelligendū est tñ de viro q̄ de muliere. q̄ quodcuq̄ illoz sup̄posi-
toz infirmat lepra p̄t separari ab alio. ¶ Quartus casus est. si fecisti alicuē
vorū cuius cognatā prius aliquāliter cognouisti. vel matrimoniū cū ea cō-
traxisti. hoc impedit matrimoniū z dissoluit sponsalia. ¶ Quintus casus
est iste. si est equa volūtas maris z femine. scz si ambo p̄ponunt caste viuere
q̄ vt sic matrimoniū dissoluit sed sp̄salia manēt. ¶ Sextus casus est iste.
si aliq̄s esset fornicatus cū aliqua que lucide p̄t prestari q̄ sit mechatus ta-
lis p̄t dimittere vir z eōuerso. ¶ Septimus casus est. q̄ si p̄traxisti matri-
moniū cū aliqua p̄ verba de p̄nti. z postea trāsīs ad aliāz das ei sponsaliaz
p̄cibus cū ea. tñ illa scda retinet quā carnaliter cognouisti z primam relin-
quere debes. ¶ Octauus casus est. si puella nō est matura. s. q̄ sit infra du-
odecim annos z facit alicui p̄missiones. tñ ille p̄missiones seu vota nō sta-
bunt. id est q̄ sponsalia que ip̄a facit possunt dissolui. Et ratio est. quia ip̄a
ad annos discretionis nō p̄uenit. q̄ in illo tempore adhuc fatua fuit et
potuit facilliter decipi.

¶ Circa lrām p̄mo est notādū. q̄ inter istos casus p̄mus quartus z octa-
uus impediūt matrimoniū p̄trahendū z dirimūt p̄tractū. Sz alij q̄ncq̄ ca-
sus impediūt matrimoniū p̄trahendū. sz nō dirimūt p̄tractū.

¶ Secdo notādū. q̄ p̄ter hos p̄dictos casus in lrā. tunc extra lrām ad
huc sunt alij casus mediantibz q̄bz sponsalia dissoluantur. Nam primus
casus est iste. quādo vir vel mulier fornicat sp̄ualiter. i. recedit a fide. Sz
cūdus est susceptio sacroz ordinū. vt si aliquis est dyaconus vel subdy-
conus. illud soluit sponsalia. Tertius casus ē. si aliq̄s p̄mittat alicui ad cer-
tū tēpus q̄ ducat eā in vxorē. z nō est monitus in illo tpe. tñ illo tpe reuo-
luto sponsalia sunt rupta. Quartus casus z vltimus est ille. si interuenerit
cognatio sp̄itualis. sic in tali cognatōne fiunt fratres z sorores sp̄uales. z
tñ itez sponsalia sunt rupta.

¶ Tertio notandū est. littera d̄r q̄ ingressus religionis d̄minuit spon-
salia. Et rō huius est ista. q̄ tñ hō morit̄ in mūdo secularibz negotijs ab-
renunciādo. Pro quo notandum est q̄ triplex est mors. quedam est mors
corporalis. quedā secularis. z quedam sp̄ualis. Mors corporalis ē quan-
do anima separāt a corpe. Sed sp̄ualis est quādo aia separāt a deo p̄ pec-
catū. Sed secularis est quādo hō separāt a mūdo z abrenūciat oibz secu-
laribz negotijs z vult solū christum. sicut dixit beatus Paulus. Ego ego
sed iam non ego. viuit autem in me christus. Et isto modo homo morit̄
sur per ingressum religionis. quia tunc abrenūciat omnibz que habet.

Primo em abrenūciat libere volūtatī p votū oledictie Secdo abrenūciat delectatōibz carnalibz p votū castitatis. Tertio abrenūciat oibz negotijs secularibz p votum paupertatis. Et ergo illa tria sunt essentialia ordinis. scz oledictia. castitas. z volūtas paupertatis

¶ Quarto notandum. differentia est inter sponsalia et matrimonium. Unde matrimonium dicitur quando iam est consequuta copula carnalis. sed sponsalia dicitur anteqz copula carnalis subsequatur. z sic sponsalia inchoant matrimonium. copula vero carnalis terminat matrimonium z consummat. Quidam mors corporalis dimittit sponsalia z matrimonium. quia facit vacare beneficia. ergo si miraculose aliquis sacerdos a mortuis resurgeret presbende z beneficia quas prius habuit non essent ei restituende Sic eodem modo est de matrimonio. videlicet si vir alicuius mulieris suscitaretur a mortuis. ad istum virum redire non debet. qz talis mors dirimit matrimonium etiam actu contractum

¶ Quinto notandum est. in littera dicitur. si aliquis cognouit cognatam aliquam postea non potest eam ducere in uxorem cuius fuit cognata Dubitatur ergo. verum in omni coitu pertrahatur affinitas siue legitime siue non. Et videtur qd sic. qz affinitas est personarum proximitas ex copula carnali pueniens. modo si affinitas prouenit a copula carnali. z in omni coitu est copula carnalis. ergo videtur qd omni coitu pertrahatur affinitas Et probatur hoc idem p apostolum qui dicit. Omnis q adheret meretrice sit vnus cum meretrice Et per consequens ex hoc pertrahitur affinitas ¶ Sed in opus positum arguitur sic. omnis extraordinaria pollutio non dirimit matrimonium. sed simplex fornicatio extra thorum legitimū est extraordinaria pollutio. ergo talis non dirimit matrimonium Ad istud dubium respondetur. qd fornicatio siue sit in legitimo thoro siue non. z quocūqz modo fit secundum naturam seu naturaliter. vbi aliquis cognouerit cognatam alteri non debet intrare matrimonium cum ista. cum ex fornicatione simpliciter extra matrimonium pertrahatur affinitas sicut in matrimonio. z defuncta muliere vir non potest aliam ducere nisi in quinta linea. cum ex omni fornicatione pertrahatur affinitas naturaliter. vt iam dictum est. Tunc ad rationem a se oppositam dicitur. qd aliquā pmissione seu pollutione esse extraordinaria intelligitur dupliciter. vno modo qd non sit in thoro legitimo. Alio modo qd non sit secundum consuetudinem miscendi. Si primo modo tunc impedit matrimonium. si secundo modo tunc non impedit

.i. sacrum matrimonium .i. manifeste coram testibus

Coniugium sacrum coram populo celebrari

s. matrimonium s. celebrandum inhiemus

Precipimus. ne sit foris ecclesiam prohibemus

¶ Supius autor determinauit de sponsalibus. hic ita determinat de sacro matrimonio Et diuidit in duo. nam primo determinat de matrimonio. secdo ponit quandā cautelā ostēdens coram quibus personis debet celebrari matrimonium. scdo parat ibi (Tota paratela) Quātū ad primā pre vult. qd coniugium siue matrimonium debet fieri coram populo in facie ecclesie. z non foris ecclesiam vel in aliquo loco occulto Ratio ē. qz si fieret in loco secreto tunc quicūqz fieret illusiones z deceptōes. z ne committeretur hoc tunc matrimonium debet fieri in facie ecclesie z in loco publico

Summula Raymūdi.

Circa istam est notādū de qñq; Primo de causis matrimonij Secōdo qd sit matrimonij definitiue. Tercio vñ dī matrimonij. Quarto a qm matrimonij sit institutū Quinto in quo loco et quo tpe est institutū.

Quantū ad primū dī q qñq; sunt cause matrimonij. s. causa efficiens materialis. formalis. et finalis. Causa efficiens est duplex. s. mediata et imediata. Causa efficiens imediata ē p̄sensus mutus viri et mulieris p̄ verba de p̄nti. s. vir p̄sēgit mulieri et mulier viro. S; cā efficiens mediata est institutio diuina. qz deus gloriofus instituit hoc sacramētū Sed causa materialis est vir et mulier scz p̄iuncti S; cā formalis est modus subarradi S; causa finalis est duplex. qz quedā fuit añ p̄ctm. et quedā post p̄ctm. Causa finalis añ p̄ctm fuit prolis generatio. S; cā finalis post p̄ctm fuit fornicationis euitatio. et hoc de p̄mo **Q**uantū ad scdū est notādū q matrimonij sic definit. est viri et femine legitima p̄iunctio indiuiduā p̄suetudinē seruans. Dicit notāter in singulari (viri et femine) et non in plurali virorū et feminarū. ideo qz vn⁹ solus vir dī h̄re vnā solā mulierē et ecōuerso. Et in ista descriptōe tangunt omēs cause. Prime tangit cā materialis. cū dī (viri et mulieris) Secōdo tangit cā efficiens cū dī (legitima). Tercio tangitur causa formalis cū dī (p̄iunctio) Quarto tangit causa finalis cum dī (indiuiduā p̄suetudinē seruans) **Q**uantū ad terciū est notādū. q matrimonij dī quasi matris munus. qd idē est qd officium Unde de sancto Martino canis. munia tua deuotus implebo Sed diceret. quare magis dī matrimonij nū q patrū. Respōdet q ideo. qz mater plus occupat ad generandū dum prole qz pater. qz de ea dī qz mater ē in partu dolorosa. in lacrado seu enutriendo laboriosa. in p̄ceptu onerosa Et sic mulier plures labores habet circa prolem qz vir. ideo plus dī matrimonij q patrū. **Q**uantū ad quartū. scz a quo matrimonij sit institutum est notādū. vnde sic ut iam dictum est q causa efficiens huius sacramēti fuit ip̄e deus. ideo dicitur q illud sacramētum p̄ncipaliter et effectiue a deo sit institutū. sed instrumentali et p̄sequutiue illud sacramētum ab adam et eua est institutum Sed diceret qd. in q loco et in quo tpe est institutū Rōdetur. in amenissimō loco. s. in paradiso et in tpe iocūdo. et sic tunc p̄z dignitas huius sacramēti. qz rōne institutionis tunc hoc sacramētū est dignius alijs Unde vnū sacramētum esse dignius alio intelligit dupl̄r Vno mō rōne efficacie. sic baptisumus est dignior alijs. Secōdo mō rōne excellentie. sic eucharistia ē dignior alijs. qd intelligit plurib; modis. Tercio mō rōne conferentis. et sic ordo vel confirmatio est dignior alijs. Quarto rōne vnionis siue institutionis siue significatiōis. et sic matrimonij est dignius alijs. qz in matrimonio est duplex coniunctio siue vnio. Prima est animorū. quia ibi anim⁹ mulieris coniungitur animo viri Secda p̄iunctio est corporū in copula carnali. que vnio p̄p̄ie designat vnionem fidelis cum christo. vnde ap̄lus dr. Qui adheret deo est vnus cum deo Et qz talis vnio in matrimonio significat vnionem dignissimam. videlicet vnionem anime cum christo. ergo rōne istius vnionis illud sacramētum est dignius alio sacramento Et ita significat vnionem dei. qz deus voluit se vniri humane nature. ergo sicut hic duo corpora p̄iungunt inuicē. sic deitas fuit p̄iuncta humanitati in xp̄o q rōne illius vnionis p̄cellit alia oīa sacramenta et institutiones ecclesiasticas.

Quantū ad quintū scz quō illud sacramētum est institutū est notādū
q̄ quidā dicūt matrimoniū esse institutū sub his p̄bis. Crescite z multi-
plicamini z replete terrā. sz hoc videt̄ minus v̄z Ratio est ista. qz ista p̄ba
fuerūt. placitū tpe Noe post diluviū. sz matrimoniū diu fuerat an̄ institutū.
Sz p̄t dici aliter. q̄ sit institutū p̄ hec p̄ba que p̄tulit adā cū euigilasset de
sopore z vidit eū z dixit. Hoc os ex ossibz meis z caro de carne mea. vt
habet̄ in Genesi. z tū nullus dixit sibi q̄ esset vxor sua. sed ip̄e cognouit eā
ex inspiratōe diuina. vñ dixit. Propter hoc homo derelinquet patrē z ma-
trem z adheret vxori sue

Item notandū. sicut iam dictū est q̄ matrimoniū sit institutū p̄ hec
verba que p̄tulit adam dicēs. Hoc os ex ossibz meis zc. Ex isto arguit̄
sic. ab isto institutū est matrimoniū qui p̄tulit verba institutōis. sed adā
p̄tulit p̄ba institutōis. ergo ab adā matrimoniū est institutū. qd̄ videtur
esse falsū. qz supra dictum ē q̄ christus instituit hoc sacramētū Ibi respō-
detur q̄ in matrimonio sunt duo. scz spūale z humanū. qz sacrum matrimo-
niū representat aliqd̄ spūaliter z aliqd̄ humanū seu humanitatis. modo si
eū in matrimonio sunt duo sicut iā dictū ē. sic ip̄m matrimoniū ē institū-
tum p̄ hoīem z inspiratōem diuinā. Sed tūc ad rōnem d̄ q̄ matrimoniū
nō est institutū ab hoīem q̄tū hō. sz matrimoniū institutū est ab hoīe di-
uinitus illuminato z inq̄tū grā spūsancti in eo operabat̄

Ultimo notādū. q̄ ecclesia militās d̄ esse cā hui⁹ copulatōis. i. matri-
monij. ita si vnus istoz veller decipere aliū. vt vir mulierē z ecōtra. tūc eccle-
sia militās nō d̄ hoc admittē nisi esset cā legitima impediens. sicut p̄us
dictū est de casibz. ergo matrimoniū d̄ fieri corā ecclesia z testibz p̄ntibz pub-
lice seu manifeste. vt elicit̄ ex intentōe littere

.i. tota p̄genies .i. viri z mulieris

Tota parentela sexus vtriusq̄ probabit

s̄c̄ matrimoniū .i. aliq̄bus impedimentis

Contractum. reprobis ne casibus euacuetur

matrimonij exp̄ssō p̄ p̄bū p̄ntis r̄pis z nō cū p̄bo alteri⁹ r̄pis

Hoc de presenti consensu non alio stat

.i. rōnabilitā s̄c̄ hoīm .i. seget s̄c̄ sacra

Absq̄ pia causa nemo diuortiet illud

.i. ip̄e deus scz vix z mulierē

Vnio summa duo facit vnum. ve sibi qui de-

.i. segregat s̄c̄ in carne

Vniat hoc vnum. deus esse quod imperat vnum

Postq̄ autor determinauit de matrimonio. hic iā ostēdit quō z q̄liter
matrimonij d̄ celebrari z corā q̄bus p̄sonis Et vult qñ sit p̄tractio ma-
rimonij p̄ sponsū z sp̄sām. tūc illa d̄ fieri corā tota parētela vtriusq̄ sex-
us ne postmodū aliq̄ibz casibz posset impediri. z illa contractio debet fie-
ri cum verbo de p̄nti z nō de futuro. qz al̄s nō staret matrimoniū. nec rāte
teneret. z nullus hoīm debet illā p̄tractōem matrimonij separare nisi esset le-
gitima causa Tūc ad d̄c̄ rōnem. qz qd̄ deus p̄iunxit hoc hō nō sepat. sed

Summula Raymundi

deus coniungit illa duo. & nullus homo separat. & si quis separaret absque legitima causa haberet perpetuum dolorem cum infringeret mandatum dei

Circa litteram est notandum. quod nullus debet separare hos homines absque causa legitima & absque aliquo casu de predictis casibus. quia sicut deus qui est trinus in personis & unus in essentia. sic etiam illi homines sunt unus. quia licet duo sunt in personis. scilicet vir & mulier. tamen sunt unus per copulam carnalem. ergo nullus homo debet separare hos ab invicem quos deus gloriosus coniungit. Et ergo littera dicit. quod deus coniungit homo non separat

Secundo notandum. quod verus processus & recta forma in matrimonio sic debet fieri. postquam vir & mulier conveniunt ibi simul ad ecclesiam cupientes copulari tunc vir stans primo a dextris & mulier a sinistris. tunc ipse sacerdos primo gratias agens utroque. scilicet an velint se mutuo in matrimonium ducere. Post hoc laicus sacerdos querat a parocchia & a populo circumstante an sciunt casus illud matrimonium impediens. His ita factis sacerdos dicat. ego coniungo tibi katherinam hanc virginem vel puellam vel viduam vel quomodo nominat super corpus et animam & fide tuam ut ei prestis omnibus diebus vitam & tue sicut licitum est. & ut diligas eam in prosperis sicut in adversis. in infirmitate sicut in sanitate. in hoc salutem anime tue queras & ei prestis ut sibi procures necessaria vite. & si incurrat aliquod periculum corporis ipsam non deseras. sed ipsius salutem sicut salutem anime tue queras. Et eadem verba sacerdos dicat prole ad puellam vel viduam secundum exigentiam. ego coniungo tibi hunc virum petrum vel quomodo tunc nominat. super corpus tuum et animam tuam ut ipsa sis obediens omnibus diebus vite tue diligas & honores & non molestes. fiduciam tuam ei adhibeas sicut tibi ipsi & ab eo nunquam recedas. & si incurrat aliquod periculum corporis necessaria vite ei procures in quantum potes sicut queris anime tue salutem. Hoc facto sacerdos coniungat manus amboz ad invicem sic dicens. Ego coniungo vos in nomine patris & filii & spiritus sancti. & quos deus coniungit hos homo non separet absque pia causa. Et sic matrimonium est perfectum & coniunctum

Tertio est notandum. quod duodecim sunt casus impediens matrimonium. Præterea & dirimens præterea. unus Error. conditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen. honestas. Si sis affinis. vel si coire nequibus. Nec socianda negant nubia. facta retractant

Pro quo sciendum. ex quo error impedit matrimonium qui est primus casus de his duodecim. Tunc est notandum quod error est quadruplex. scilicet error persone. error conditionis. error fortune. & error qualitatis. Nam primus error persone est qui si credere me prætere cum katherina & prætererem cum agatha. tunc ibi est error persone. quia sumere aliam quam proposui. & sic ibi matrimonium præterendum et contractum dirimeretur. quia ibi est error. Sed præter hoc arguitur sic. ut habetur in Genesi de Jacob qui servavit pluribus annis pro Rachel. & postmodum data fuit ei Leya una despecta cum fluentibus oculis. ibi fuit error persone & tamen matrimonium non fuit ibi diminutum. quia non fuerunt separati. Secundo probatur hoc idem legitur de Isaac qui volebat benedicere Esau & benedixit Iacob. ibi benedictio fuit adimpleta in Iacob & non in Esau. Ex hoc arguitur sic prætereundum casum. nam sicut est de benedictione sic etiam debet esse de matrimonio. sed benedictio revocari non potuit. & nec matrimonium. persequentia enim non. sed maior pars sufficiens similitudine. sed minor declarat de Isaac qui voluit benedicere Esau. et

Benedixit iacob. tunc benedictio non potuit reuocari a iacob. ergo etiam debet sic esse de matrimonio. sic q non potest reuocari. Sed in oppositum arguitur sic. sicut est in tractatione emptionis et venditionis. sic est in tractatione matrimonij. h error impedit in tractu emptionis et venditionis. ideo error impedit matrimonium Maior est nota per similitudinem Minor patet ex eo quia si emerem aurum et aliquis daret mihi cuprum. tunc contractus emendi non esset firmus. Per hoc ad rationem primam ubi fuit mentio facta de iacob et lyā. ibi dicit q error plone dirimit matrimonium dummodo consensus yrozūq non sequit Unde consensus est duplex Nam unus est consensus pcedens copulam carnalem. et alter est consensus qui subsequit copulam carnalem. modo licet iacob non habuit consensum pcedentē carnalem copulam. tamē habuit consensum subsequenter copulam carnalem ad lyā. et ergo ppter consensum istū que habuit stetit ipm matrimonium Tunc ad rationem secundam dicit q distantia est inter benedictionē et matrimonium. quia benedictio est res diuina. ergo deus voluit sic habere q qm ysaac voluit benedicere esau q benedixit iacob. sed ipsum matrimonium consistit in manu humana. igitur et c. Secundus error est conditionalis. et est talis. q si crederem me contrahere cum libera et ipsa non esset libera. tunc matrimonium non tenet. Tertius error est fortune. et est ille. vt si traherem cum diuite et contraherem cum paupere. iste error non impedit matrimonium. Quartus error est qualitas. vt si crederem me contrahere cum virgine et contraherem cum muliere. hoc etiam non separat contractum matrimonium. Secundus casus ē votum solenne sicut est professio. vt antea patuit. Tertius casus est conditio qui casus concluditur in primo. Quartus casus est cognatio spiritalis. Quintus casus est crimen. quia propter homicidium inhibetur matrimonium Et hoc forte sic est intelligendum. q si ecclesia timeret homicidium futurum ex tali coniunctione tunc illud crimen matrimonium dissoluere. sed nec ipse nec ipsa alteri nutre posset. Sextus casus est disparitas cultus que impedit matrimonium. vt si vir esset christianus. mulier vero iudea. Septimus casus est vis. id est violentia. que qm et etiam est grauis et impedit matrimonium. Unde quidam doctor de hoc casu sic dicit. non leuis excusat vis sed grauis aut violenta. Octauus casus est ordo qui etiam impedit matrimonium. Bonus casus est ligamen quod etiam impedit matrimonium. et hoc est vetum cum ligamen pcedit matrimonium. quia si subsequitur ligamen non rescindit matrimonium. Decimus casus est honestas publica que etiam impedit matrimonium. et quō illa sit prius visum est et infra dicetur Undecimus casus est affinitas. Duodecimus casus est cū aliquis nō potest coire. id est reddere debitum carnis De quibus casibus lucidius de terminabitur postea.

Ultimo notandū est. q quidā heretici habent errorem de matrimonio. dicētes ipsum matrimonium non esse sacramentum. Et arguunt sic sine sacramētis nemo saluari potest. sed homo potest saluari sine matrimonio. igit matrimonium non est sacramentū Maiorē sic declarant. q sine baptismo nemo saluari potest. et sic de alijs sacramētis Minorē declarāt sic. quia multi hoīes sine matrimonio saluantur vt notū ē. Rūdet ppter remouere istū errorem hereticū q sacramēta sunt duplicia Nam qdā sūt sacramēta sine qbus

Summula Raymundi

hō saluatur sicut est ordo matrimoniū siue coniūgiū. qz si hō nunq̃ intraret
coniūgiū adhuc bñ saluaret. z sicut si hō nunq̃ acciperet ordines adhuc
alijs nō obstantibz regnū dei adipiscit. Sed quedā sunt sacramēta siue q̃
bus hō nō potest saluari. vt est baptisimus. z ideo manifeste patz q̃ argu
mentū eorum nihil cludit. quia dicunt logici q̃ ex puris particularibus
nihil sequit. quali modo eoz argumētū pcedit. ¶ Scdo arguit sic. nulluz
sacramētū est peccatū. sz matrimoniū est peccatū. ergo matrimoniū nō est
sacramētū. psequētia tenet in festino Maior pz de se Minor pbat. quia in
matrimonio sit pccm originale. igit zc. Ad argumētū rñdetur q̃ minor ē
falsa Sed tūc dī de pccō originali q̃ hoc est psecutiue z nō ptractiue. q̃a
in matrimonio p̃siderant tria. s. prolis generatio. fides integra. z grā p̃seq̃
quēz. z quādo illa tria tenent regulariter tūc matrimoniū nō currit in pec
catum nisi consecutiue

s^c in m̃amōnio s^c mulieri

Legitime iungi sibi noli quam violasti

.i. p̃ adulteriū

s^c sequētes

Turpis adulteriū vicio. si tres tibi casus

.i. p̃radiciūt

.i. ministrasti

s^c aliq̃

Obstant bi. q̃ procurasti forte venenum

s^c malum

mulieris

Aut aliquod simile quo vir sit mortuus eius

s^c mulieri

cupis

.i. in p̃tractu p̃ s̃ba de futuro

Cui iungi queris. si contractura fidem dat

s^c mulier

.i. p̃ s̃ba de p̃nti

s^c fidem

Illa tibi tecum. vel presentem dat eandem

s^c extra istam positis septe

s^c mulieri

Casibus in reliquis poteris sibi legitimari

s^c iam scripta de viro

Hec econuerso scribantur de muliere

¶ Superius auctor determinauit de matrimonio legitimorū. hic tā deters
minat de matrimonio illegitimorū. Et diuiditur in duo. nam p̃mo facit
hoc qd dictū est. Secundo ponit quosdam casus qui faciunt retinere mu
lierem que p̃misit adulteriū. Secūda ibi (Casibus in reliquis) Et leg
gatur littera simul sic. Si aliquis concūbit cū muliere. cum illa non debeat
p̃trahere matrimoniū si aliquis casuū sequētiū occurrit de istis. Quorū
p̃mus est. si vir dedit consensum vel p̃siliū vel ministravit venentū q̃ mu
lier deberet virum interficere. z illo viro sic interfecto ip̃e non debet contra
here mulierem in uxorem siue matrimoniū cum tali muliere. ¶ Scdus ca
sus est iste. si aliq̃ mulier haberet virū infirmantem. z si p̃mittit alteri p̃ ver
ba de p̃nti q̃ post mortem sui viri velit ip̃m ducere. tunc illud matrimoniū
um nō tenet nisi viro mortuo. Alij sic scdm casum exponunt. tu noli iungi
isti mulieri que viuente viro dat fidem contrahendū matrimoniū post
obitum viri sui. Rationē assignant istam. quia illa mulier te nesciente poss
set viro mortem inferre. ¶ Tertius casus. si mulier cognouit carnaliter

aliquē virū viro eius viuere et ducāt sponsalia adinuicē. tūc illa non tenent viro viuere nisi post mortē ibi sequatur copula carnalis. **Dei** m^g sub dicit ibi (Casibz in reliqz) dicens quosdā casus esse q̄ faciūt retinere mulierē adulterā. volēs si vxor alicuius p̄misit adulteriū ita q̄ vir ei? nesciat si tūc aliqz illoz casuū q̄ sequūtur interfuerit. tūc o3 q̄ talis vxorē suā repudiata seruet. **Quorū** casuū p̄mus est iste. si vir fornicator est vt mulier. tūc vir nō p̄t vxorē suā repudiare. Et rō est ista. qz ibi ars deludit arte. vñ **Lachor** Tu q̄qz fac sile zē. **Secūds** casus est iste. si vir alicui? mulieris p̄senserit vel iusserit vt ipa faceret adulteriū quocūqz mō hoc fiat. siue fiat coacto mō. siue ppter inopiā. siue ppter mādatū supioris videlz regis vel p̄ncipis. tūc vir ipam repudiare nō p̄t. **Tercius** casus est iste. si ipa mulier latēter facit adulteriū ita q̄ maritus eius nō p̄t producere testimoniū de h̄mōi facto tūc nō p̄t repudiare ipam. **Quartus** casus est. si ipa mulier absqz velle suo et violenter est oppressa. tūc iterū vir nō d3 repudiare ipam. **Quintus** casus est. si ipa mulier credit virū obisse et p̄mittat adulteriū cū extraneo. vñ rō aut p̄cipiente adhuc nō d3 eam dimittere. **Sextus** casus est. si vir cogit nouit eā postqz scuit eam fornicatā aliūde. adhuc eam nō deb3 dimittere. **Septimus** casus est. si vir longe est vel recessit a muliere et hoc p̄ longum spaciū tempis. ita q̄ mulier nimis vñ ppter viri absentiam. et ita p̄mittat adulteriū. tūc ipse vir adhuc nō d3 eā dimittere. **Quōd** si ex hīs oibz casibz aliqz p̄ solū vñ impediret. tūc vxorē adulterā non p̄t dimittere. Si vero nullus casuū tā dictorū affuerit vxorē adulterā licite p̄t repudiare. nō tñ ex sui ipsius voluntate. sed ex p̄sensu suoz supiorz et corā ecclia militate.

¶ **Itē** sciendū. q̄ doctores sacre scripture sup addū octauū casuū. vide licet istū. qñ vir infidelis p̄uertit ad fidē catholicā muliere manēte in infidelitate. et hec mulier si ducat aliū. et postea etiā p̄uertit ad fidē catholicā tūc p̄mus vir tenetur eam reassumere.

¶ **Itē** notādū. q̄ ex ista auctoritatis trahit talis doctrina. q̄ si aliqz habuerit p̄cubinā et aliqz illoz casuū in līa enūeratorū affuerit. tūc ipse cū ea maritū moniū p̄trahere nō p̄t. Si aut aliqz istoz casuū nō impediret tūc ipse cū ea matrimonii p̄trahere p̄t. Et sic eodem mō intelligēdū est de muliere si cur de viro. **¶** **Itē** notādū sicut habet ex littera et ex iure. q̄ si aliqz habuerit vxorē q̄ p̄miserat adulteriū qd cū testimoniū p̄baret. tūc p̄t ipam repudiare et ab ista p̄t separari. sic tñ q̄ hoc fiat ex p̄sensu supiorz et corā ecclia militate.

¶ **Ultimo** notādū p̄ modū dubitatōis. vñ aliqz cognoscēs (cāte aliquā mulierē carnaliter vxore sua viuere. an tūc ille postea vxore sua mortua p̄t p̄trahere matrimonii cū illa quā p̄us cognouit. Et videt q̄ nō. qz affinitas impedit matrimonii. sed affinitas est cognatio proueniens ex copula carnali. et ibi fuerat copula carnalis. qz ibi vir et mulier vniti erant p̄ copulā carnalem. ergo ibi fuerat copula affinitatis. et p̄sequēs non p̄t resumere in matrimonii. qd fuit p̄bandū. **¶** Ad hoc dubiū rñdet. q̄ licite possunt p̄trahere matrimonii dū aliqz illoz triū casuū p̄moz nō affuerit. sed si aliqz affuerit tūc ipedit matrimonii. **¶** Sz tūc ad rōnē d3 q̄ copula carnalis illegitima nō facit affinitatē q̄ ad bonā famā. **¶** Vel sic rñdet p̄m aliquos q̄ inter istas nō est affinitas. qz affinitas est inter diuersas p̄sonas. sz nō it3 diuersē p̄sone. qz vir et mulier sunt vñ p̄ copulā carnalē. **¶** Vel aliter d3

Summula Raymūdi.

¶ Ibi est affinitas. et illa affinitas est occulta. et de occultis non iudicat ecclesia. Aliiter dicitur. talis affinitas bene impedit matrimonium. Unde cum sanguinea adultera. et tamen non impedit matrimonium. Unde cum ipsa adultera per se. Ex hoc tunc vltimum dubitatur. verum aliquis interficiens possit trahere matrimonium cum uxore interfecti. Rursus quod sic. quod talis interfectus forte non cogitauit de matrimonio. trahens se tu caste viuendo. id est uxore. (do cum tali muliere siue femina.

Si potes abstinere prima muliere sepulta

potes caste viuere. scilicet in matrimonio. id est luxuria impugnat.

Et si non. melius est nubere quam nimis viri.

¶ In ista pre autem ponit quidam documenta siue quidam persuasiones circa ipsum matrimonium. Et dicitur sic. si aliquis habuerit uxorem et ista diuina promissio mortis. si talis per se abstinere a libidine et a coitu. nullo modo ducat aliam uxorem. si autem vir non per se abstinere melius est ut ducat aliam uxorem quam quod nimis a concupiscentia carnali impugnet. quod melius est nubere quam nimis viri. id est luxuria impugnat.

¶ Circa istam notam. autem ponit vnam persuasionem quod vir mortua muliere prima aliam non ducat. Respondeo est. quod melior est status castus quam coniugatus. nam sunt tripliciter status datus triplex fructus. ut per virginibus datus continentie fructus. viduatis sexagesimus. et coniugatis tricesimus. Et si aliquis se per abstinere. maius premium consequitur. si autem abstinere non potest propter antiquam et malam consuetudinem. tunc melius est eum nubere quam nimis viri in luxuria. ut dicit apostolus. quod tunc forte committeret maiora peccata. Item dicit apostolus. si non caste tamen caute. et hoc sic exponitur de matrimonio in quo homo sic cauetur. quod matrimonium est inuentum propter fornicationem euitandam sed tamen hoc dictum apostolus aliquis exponit dicentes. si non caste tamen caute. id est in loco secreto vel in angulo. sed hoc non valet. quod ubicumque committitur extra matrimonium semper est peccatum mortale. unde per prophetam fornicatores et adulteros iudicabit dominus. Sed aliqui doctores ponderant illa prophetam. melius est nubere quam viri. inferentes ex hoc quod nuberet est bonum. quod omnis coniugatus presumponit positum dici de ambobus coniugatis. Unde videtur ut dicitur logicis. quod coniugatus capit dupliciter. proprie et improprie. proprie capiendo tunc presumponit positum dici de ambobus coniugatis. improprie vero tunc non oportet sic sumitur hic et in alijs pluribus orationibus. ut ibi. fides christiana est melior iudaica. Item notandum. quod bonum est prima uxore mortua virum abstinere. ita quod aliam non ducat. Respondeo est. nam si aliam duxerit bigamus efficitur. et per prius inabilis ad susceptorem sacrorum ordinum. Unde bigamus dicitur a bis. id est duo. et gamma mulier. quasi duas habens mulieres. Item notandum quod in isto sacramento sunt tria sicut in alijs sacramentis. scilicet sacramentum. res sacramenti. sacramentum et res sacramenti simul. Sacramentum tamen est cognitio exterior vel coniunctio per euidencia signa facta. sed res sacramenti tamen est duplex. scilicet primaria. et est gratia quod facit hominem declinare a malo et facere bonum. Alia est secundaria. et est signum unionis christi et ecclesie. quod sicut se vir semel desponsauit mulieri. sic christus se semel desponsauit ecclesie. cuius caput ipse est sed sacramentum res sacramenti. est aliam coniunctio et corporis indissolubilis unio. quia tunc homo intrat matrimonium ad fornicationem euitandam et ad plures generationes.

¶ Ultimo nota. dictum est superius quod error est vna positio matrimonium impedire. Pro hoc dubitatur. verum nobilitas impedit matrimonium. Unde et dirimas tractum. Et videtur quod sic. quod secundum magnum iniam. si aliquis trahit cum nobili et talis non est nobilis. non valet. Item sequitur quod nobilitas impedit matrimonium. Sed pro oppositum arguitur sic. accensura non impedit matrimonium. sed nobilitas est accensura.

igitur. Dmora nota ē de se. et sūt maior. Ad hū dubiū rñr. q̄ in mñmonio
sūt duo. scilicet. eñtialia et accñtialia. eñtialia sūt materia et forma. materia ē p̄fō
na. forma p̄o ē vñio aīay. idiuībil. et talia ipediūt mñmoniu. S; accñta
lia sūt nobilitas et diuīcie. et talia nō ipediūt mñmoniu. S; tūc ad rōes pos
sit dici. q̄ de nobilitate duplī loqm̄r. vñō capim⁹ nobilitatē p̄ subiecto
nobilitatis. h̄ ipedit mñmoniu. h̄bi ḡra. si credere me p̄here cū p̄sona nobi
li. et tñ est ignobil. h̄ ipedit mñmoniu. et h̄ pbat rō p̄ma. Si āt loqm̄r
de nobilitate accñtiali subiecti. h̄ nō ipedit mñmoniu. et h̄ pbat rō tertia

.i. deputata rpa .i. dant .i. q̄b s̄ mñmoniu

Tempora certa patent quibus hoc liceat celebrari

.i. nēcariū .i. p̄ aliq̄s p̄sus

Et tibi non opus est aliquo scripto referari

.i. repies s̄ calus .i. nō debito p̄cessu

Inuenies plures q̄uis non ordine recto

.i. mñmonij subdiuidimus s̄ calus

Casus coniugij nunc nos distinguimus hos sic

s̄ vir .i. mortue mulieris .i. parērela

Tu de defuncte mulieris sanguine nullam

.i. mulierē. i. accēpias. s̄ ducat viri de p̄genie viri sui mortui

Uxorem ducas. econuerso nec et illa

Nic auctor ondit i q̄b p̄ibz ānī licitū sit celebrare mñmoniu. Et dūm
dit illa p̄s i duas p̄tes. p̄o facit qd̄ dictū ē. 2o excusat se de qd̄ā īsufficiētia.
ibi (Inuenies p̄les) p̄io d̄r sic. q̄ sp̄salia p̄nt fieri oī tpe anni. solēnitates āt
nuptiaz et copula carnalis in certis t̄pibz phibent. p̄mū t̄ps phibitū ē ab
aduentu dñi vsq̄ ad octauā ep̄h̄e. scdm̄ est a q̄dragesima vsq̄ ad octauā
trinitatis. In oibz alijs t̄pibz p̄nt fieri solēnitates nuptiaz. imo p̄sone q̄ sūt
mñmonialr p̄uēte his t̄pibz debet esse caste. Et d̄r vltēri⁹ (Et tibi nō op⁹
est) volēs tātū q̄ ista rpa in nullo scripto rep̄ntari debet. Rō est. qz ista rpa
īnfringūt. qz in. lxx. et in aduentu dñi mulierēs sūt solēnitates mñmonij.
qd̄ tñ de iure nō d̄z fieri. et qz illa rpa īnfringūt. ḡ auctor h̄c notatim expli
cat ista festa. Et subdit aliū casuz dicēs. si vxor alicui⁹ mortuā talis aliā nō
debet ducere de stirpe p̄mē vxor. s; alienā. sic econuerso si vir mortuā mulier
nō debet aliq̄ue ducere de stirpe p̄mē viri. **C**irca h̄rām notādū ista se
sta h̄c enūerata ipediūt mñmoniu. h̄nō dirimūt p̄tractū. et ḡ licet h̄is
t̄pibz solēnitates fieri nō d̄z. tñ si sit mñmoniu eq̄ bene d̄z seruari et nō rūpē
siue dirimi. **S**cdo notādū. q̄ istis t̄pibz nō posse mñmoniu artentari
intelligit duplī. vñō mō q̄tū ad mñmoniale p̄tractū. alio mō q̄tū ad so
lēnitates nuptiaz. p̄mo mō possit fieri singulis t̄pibz. s; scdo mō nō. Rō
est. qz solēnitates nuptiaz ipediūt hoīes in deuorōe. s; qz istis t̄pibz hoīes
magis debet ee deuoti et ad seruitiū dei p̄pari q̄ alijs t̄pibz. ḡ h̄mōi solēnita
tes īnhibent. et nō solū solēnitates nuptiaz. sed etiā mñmoniales

Tercio notādū. q̄cūq̄ tpe sit p̄tract⁹ mñmonij sp̄ stabit. siue sit t̄pibz īn
terdictis et sacris siue nō. nisi aliq̄ cā legitima p̄cesserit p̄pter quā stare nō p̄t
Uñ seq̄t q̄ tpe nēcitatīs sp̄ p̄iugū p̄t celebrari. siue t̄pibz īterdictis. siue
nō. Nā ponat q̄ īnter aliq̄ue masculū et puellam facta ēēt sponsalia et ipse

m ij

Summula Raymūdi.

nō possz se abstinere in tpibz illis nisi cū p̄gine sua p̄cūteret. tales p̄nt cele
brare matrimoniu cū p̄sensu sup̄ioris p̄pter scandalū z opprobriū euitādūz
Quarto notādū. sup̄ius dictū est q̄ p̄ditio est scd̄s casus impediēs
matrimoniu p̄rahendū z dirimēs p̄tractū. Pro q̄ sciēdū. q̄ p̄ditio est du
plex. q̄dā licita z possibilis. alia est illicita z impossibilis. Prima p̄ditio i
pedit matrimoniu. p̄bi ḡra. si aliq̄s vult p̄rahēre cū aliq̄ z dr. ego accipia
te in vxorē si dederis mihi centū marcas. vel sic. ego ducā te in vxorē si pla
ceat meis parētibz. mō si talis pecuniā p̄missā nō dat. vel si recedit a p̄o
missio illud impedit matrimoniu p̄rahendū. sed si p̄secuta est copula car
nalis tūc talis p̄ditio nō impedit matrimoniu p̄rahendū. Sic s̄itr in illo
casu q̄n dico. si parentibz meis placeat. tūc ibi nō est matrimoniu. sed spons
salia rumpit̄ur p̄ p̄ditōem licitā z possibilem. Alia est p̄ditio illicita z im
possibilis. z est duplex. vel em̄ est inter verū matrimoniu vel nō. si non. tūc
talis p̄ditio nō impedit matrimoniu. p̄bi ḡra q̄n dico. ego accipia te in vxō
rem si dederis mihi aureū montē. ista p̄ditio est illicita z impossibilis z nō
dirimit matrimoniu iā p̄tractū nec ipedit p̄rahendū. Alia est p̄ditio illi
cita p̄ra verū matrimoniu. p̄bi ḡra q̄n dico. ego accipias te in vxorē si ad
mittere velis multos amatores p̄pter pecuniā. z illud impedit matrimo
niu p̄rahendū nō subsequuta copula carnali. sed si subsequuta est copula
carnalis tūc nō impedit matrimoniu p̄rahendū nec dirimit p̄tractū
Ultimo notādū q̄ circa matrimoniu non d̄z aliud fieri siue exerceri
nisi qd̄ licitū est. z qd̄ nō ē p̄ra statuta romane eccl̄ie. sic q̄ amic⁹ nō sumat
et⁹ amicā. q̄ si hoc fieret tūc inter virū z mulierē deberet celebrari diuortiu
qd̄ nō est d̄m. z h̄ in q̄tū se legitime ducūt in thoro legitimo. Et h̄ m̄ḡ
manifeste innuit in textu vbi vult q̄ null⁹ viroz. d̄z ducere aliquā mulierē
de stirpe siue p̄anguinitate siue mulieris mortue. sed d̄z ducere mulierem
alienā. i. mulierē de aliena p̄gentē. z sic eodē mō mulier faciet si vir eius trā
sit in viā carnis vniuerse. z hoc t̄git autor ibi (nec illa virum)

^{s⁹ aliq̄s .i. in loco secreto} ^{s⁹ in m̄imoniū}
Si vir in occulto solus ducat mulierem

^{s⁹ p̄ p̄ba} ^{.i. votū desp̄satōis p̄mittat}

Et de presenti sponsalis pactio fiat

^{.i. p̄dictio} ^{s⁹ amboz} ^{.i. seq̄tur}

Copula carnalis si consensum comitetur

^{s⁹ mulier} ^{s⁹ oipotēti} ^{.i. vxor}

Hec coram domino sua coniunx esse probatur.

^{s⁹ mulierē} ^{.i. testimōio.} ^{s⁹ tal vir.} ^{.i. decipe}

Hanc quia teste caret. si defraudare laborat

^{.i. captēdo.} ^{.i. aliā mulierē.} ^{.i. in facie eccl̄ie.} ^{.i. corā p̄lo}

Ducendo reliquam solenniter et manifeste

^{.i. admittit} ^{.i. xp̄ianitas.} ^{s⁹ vir} ^{s⁹ muliere}

Sustinet ecclesia q̄ et ille recedit ab illa

^{.i. trāsibit} ^{s⁹ suis.} ^{s⁹ redēptōis.} ^{.i. illusor.} ^{.i. ad eternas dānatōes}

Ibit pro meritis sine spe deceptor ad orcos

¶ Postq̃ autor determinauit de m̃rimonio manifesto. hic p̃r determinat de matrimonio clãdestino et occulto. Et diuidit in duas p̃es fm̃ q̃ ponit duos casus. p̃es parebũt in p̃cessu. Dicit q̃ p̃mo sic. si aliq̃ mascul⁹ ducit aliquã femellã in occulto. s. nec corã eccl̃ia nec corã p̃plo. s. absentib⁹ testib⁹ et pactio sponsalis. i. vorũ despõsatiõis fiat p̃ p̃ba p̃ntis t̃pis. siue copula carnalis sequat̃ siue nō. talis est vxor sua corã deo. S; si forte eam de fraudare velit et dimittere. exq̃ caret testimonio. et ducat aliã in facie eccl̃ie et manifeste corã p̃plo p̃ma dimissa. licet eccl̃ia militãs h̃ admittit. tñ ob h̃ talis illuzor et sophista q̃ p̃mã dimisit penniter in inferno habitabit.

¶ Notandũ. p̃ maiorẽ intellectu l̃re est sciendũ. q̃ q̃dã iurisperiti ponunt tale calum̃ circa declaratiõem l̃re. q̃ sit aliq̃s vir q̃ p̃traxit m̃rimoniũ secreta cũ aliq̃ puella p̃ p̃ba de p̃nti subsecuta copula carnali. et postea vult eã de fraudare p̃trahendo cũ alia muliere vel p̃gine in facie eccl̃ie coram viris idoneis testib⁹ p̃ntib⁹. tũc p̃ma est vxor sua corã deo glorioſo. scđa p̃o corã p̃plo. Tũc postea ip̃e cogitãs se male fecisse et p̃siderãs p̃cem suũ esse magis vadat et p̃fiteat̃. Et ponat vlt̃erius q̃ p̃fiteatur officiali. et talis det et p̃siliũ dicendo. si vis saluare aĩam tuã debes redire ad p̃mam dimittendo secũdam. Et tũc vlt̃erius ponat. q̃ mulier secũda citet eũ ad iudiciũ. q̃ se cũdũ matrimoniũ est solẽniter et manifeste celebratũ in facie eccl̃ie corã testib⁹ idoneis et p̃mũ nō. igit̃ tũc a tali iudice p̃pellat̃ ad secũdam dimittendo p̃mã. et hoc p̃pter solẽnitatem celebratam. mō idẽ iudex d̃t q̃ debet manere circa p̃mã. et hoc in p̃fessione. et tñ iudicat eũ manere circa secũdã in iudicio p̃pter p̃sentia testiu. Tũc dubitat̃ q̃d̃ illoz ille facere debet. q̃ tũc videtur esse p̃tradictio in ip̃o officiali. q̃ in p̃fessione dixit q̃ deberet redire ad p̃mã. sed in iudicio d̃t oppositum. scz q̃ transferat se ad secũdam. q̃ cōtraxit cũ ea matrimoniũ manifeste. Et videt̃ esse p̃tradictio. Ad h̃ dubiũ iurisperiti sic r̃ndent. q̃ ibi nō est p̃tradictio. capientes fundamentũ ex logica. q̃ dicũt logici q̃ vera p̃tradictio debet fieri ad idẽ. sed sic nō est hic. Rō est ista. q̃ idẽ in q̃tũm idẽ nō d̃t illa ambo. nam in p̃fessione officialis sedet loco dei. et dat p̃siliũ in foro p̃scientie. Sed officialis in iudicio sedet sicut minister eccl̃ie et iudicat fm̃ forum manifestatiõis et p̃scientie. et sic manifeste videt̃ q̃ ibi nō est p̃tradictio. Sed diceret̃. q̃d̃ tñ ille debz facere si officialis p̃pter excessum excoicaret eum. Respondet̃ q̃ tutius est q̃ aliquis excedat m̃datum eccl̃ie seu iudicis. q̃s q̃ transgrediat̃ur dei p̃ceptum. q̃ cum p̃ma est factũ verũ matrimoniũ. licet secretũ fuit et nō in facie eccl̃ie celebratum.

¶ Scđo notandũ. q̃ matrimoniũ est duplex. Nã aliq̃d est clãdestinum siue secretũ. et aliq̃d est matrimoniũ manifestũ siue publicũ. Clãdestinum est q̃d̃ fit secreta solũ inter p̃trahentes. Sed manifestũ est q̃d̃ manifeste fit in facie eccl̃ie plurib⁹ viris idoneis et mulierib⁹ p̃sentib⁹. Et differũt illa duo matrimonia sic. Quia matrimoniũ manifestũ habet tale priuilegium q̃ si postea probaret̃ aliq̃d impedimentũ. vt affinitas vel aliq̃d sile sic q̃ ibi celebraret̃ diuortiu. tũc nihilominus om̃es p̃ueri legitimi existũt. et hoc p̃pter honore matrimoniũ manifesti. sed matrimoniũ clãdestinũ tale priuilegium nō habet. q̃ si postea pbaret̃ur aliq̃d impedimentũ p̃pter q̃d̃ separarent̃ur. tũc om̃es p̃ueri nati essent illegitimi.

Summula Raymūdi.

^{s^c de prestatiōe ptractus}

Uxor nihil vna valet. duo testes ad minus assint

^{.i. caste viuat .i. valeat. honesta z pba}

Femina contineat q^d possit salua manere

^{s^c viri .i. cupit .i. virū ducere}

Istius si vult post mortem nubere nubat

^{s^c exis s^c vir. mulierē decepsisse. cupiens. mulierē}

Si contritus hic. hanc dolet illuisse. petens quam

^{reliq^t pmo .i. in facie eccle .i. pactū}

Deseruit. scio q^d solenniter est celebratum

^{s^c idoneis}

Non reuocare potest nisi testibus hoc peragatur

^{.i. pena tue deceptōis mulieri}

Unde ruina tue fraudis tibi sit erit. et cui

^{.i. pmissiōē q^d ad cognitiōem carnalē s^c vxor}

Ante fidem dederis. tua non erit. vsq^{ue} secūda

^{s^c scda muliere}

^{s^c mulierē}

Dortua sit. nec ab hac coitum queras. quia prima

^{s^c vxor s^c mulierē .i. phitēre}

Est tua. q^{ui}s ad hanc nequeas inhibente venire

^{s^c sancta .i. q^z eccleia vult q^d scda sit vxor}

Ecclēsia. quia stat hic pro muliere secūda

^{.i. suadeo securius. recedat remote}

Consulo q^d potius cedat cum coniuge prima

^{.i. in exiliū .i. in parria .i. cū scda vxore}

Exul. q^{ui}q^{ue} domi maneat cum posteriore

^{s^c exis s^c vir. i. delicti. ad saluāda aiām suā}

Conscius ipse sui facti sibi subueniat sic

^{.i. defraudatōez .i. deceptōem s^c cū aliq^{ue} puella}

Fraudem sue dolum licet intendat manifeste.

^{.i. mulier legitima s^c in tali defraudatōe s^c a tali}

Sponsa quam ducit erit bec sua. non reuocatur

^{.i. pnia relinq^t. s^c mulierē}

Pena sue fraudis sit q^d non deserat ipsam

¶ Nec autor ponit aliū casus. cū hoc ostēdes modū. prestādi m^urimoniū
clādestinū. z cū hoc magis declarās casum ptractū. Et vult pmo q^d muli^{er}
er nō p^ot. prestari ptractū cū vno teste. s^z oz ad min^us q^d sint duo testes idon^e
nei. Tūc subdit doctrinā q^d ad mulierē deceptāz q^d talis est. talis deceptor
penniter in inferno habitabit. z ista pma vxor casta pmaneat. z ipso dece^p
prore viuere aliū nō ducat. q^z ipse est maritus eius corā deo. s^z post mortē
eius p^ot ducere aliū si vult. sed tūc ille illuzor qui pma dimissa z defraudata.

Duxit aliā. vltimo psciens peccati sui veniens ad p̄mā dolens ip̄am illūsi-
perēs instāter vt ip̄i ignoscat excessus suos. nā tūc ecclia nō p̄mittit vt dī
emittat sc̄dā vxorē quā in facie ecclie duxit solēniter. Et ideo ip̄am nō p̄
dimittere. sed adducto testimonio q̄ p̄ma fuit vxor sua secreta. tunc talis
erit pena eius. q̄ illa p̄ma quā defraudauit nō erit vxor sua quo ad coitūta
licet sit vxor sua corā deo. z tū nō in facie ecclie duxit eā. igit̄ nec p̄t ip̄az ita
rato ducere donec sc̄da (quā in facie ecclie duxit) mortua sit. Sic etiaz nec
querat coitū a sc̄da. q̄ ip̄a nō est vxor sua sed p̄ma. q̄uis tū nō p̄t ip̄e ma-
rimonialiter redire de sc̄da ad p̄mā. q̄ ecclia hoc nō p̄mittit. et sic ip̄e ma-
nendo cū sc̄da aīam suā eternaliter damnat. Ergo dī autor cōsultue et
dat tale p̄siliū. q̄ potius dimittendo sc̄dā exeat terrā cū p̄ma ad long-
ginquā distantiā z seinuicē nutriat. q̄ q̄ maneat domi cū posteriori. z sic
p̄t saluare aīam suā. als nō. ¶ Subdit ponēdo aliū casum z vult tantū.
si q̄s intendat defraudare aliquā puellā. siue intrēdat fraudē vel doli cū
aliqua puella legitimādo. z q̄uis sponsam postea ducit manifeste. tūc hec
id est p̄ma erit vxor sua. z non reuocatur a p̄ma. Et pena sue fraudis sit
ista. q̄ nō derelinquat p̄mā. Vel fm aliquos littera sic legitur. si aliq̄s est
qui lītenter p̄raheret cum aliqua lītē. z forte ipsam alio modo cognosce-
re nō potest. nisi promitteret coram aliquibz testibz q̄ velit eam ducere. z
ista p̄sentens ita q̄ copula carnalis sequitur. tūc postq̄ istaz cognouit q̄d
de intentōe sua nō fuit q̄ ipsam ducere veller. z forte veller se saluare per
hoc q̄ ad matrimoniū requiritur p̄sensus vtriusq̄. sed volūtas eius non
fuit eā velle ducere. ideo rōne istius vult eam repudiare. Tūc littera vult
q̄ ip̄e nō p̄t se p̄ hoc saluare. imo ecclesia militās cogit ipsum q̄ ip̄am p̄sen-
uet p̄ vxore sua. q̄ p̄ducere testimoniū potest. Et pena sue fraudis erit q̄
nullo mō ip̄am deferat seu deponat. q̄ vxor sua est. z licet de intentōe sua
nō fuit ip̄am velle ducere. q̄ testes z ecclia militans ad talē vntōnē ipsam
pellūt. Illa est lectura sc̄da. sed tamen p̄ma magis videtur esse de in-
tentōe p̄sentis littere

¶ Circa litteram est notandū. q̄ si aliq̄s p̄raheret puellā cū fraude
siue cū dolo. sc̄z q̄ diceret. ego sumā te in vxorem meā p̄te mihi copulam
carnalem. ipsa aut̄ credens verbis suis. z super hoc dat ei copulam carna-
lem. ip̄e aut̄ nō intendens eam obseruare. z postmodū in facie ecclie z corā
viris idoneis mitteret sibi alterā desponsare. tūc illa p̄ma quam ita p̄i-
mo defraudauit sua vxor est coram deo z corā ecclia. cum illa defraudatio
fit testibz p̄sentibz.

¶ Sc̄do est notandū. si q̄s diceret in illo casu. tamen in matrimonio de-
bet p̄currere volūtas vtriusq̄. sed ego nunq̄ habui volūtatē q̄ eaz sc̄z
p̄mā volui sumere in matrimoniū. ergo videtur q̄ possum eam repudia-
re. Ad hoc respondet q̄ ecclia militans eum cogit q̄ eam sumat p̄ vxore
q̄ ficta fraus nō p̄currit ad matrimoniū nec infringit illa. q̄ ecclia iudic-
cat de manifestis. z solus deus de occultis. Et ideo qū in facie ecclie dī
ego sumā te in vxorem. tūc ex istis verbis elicitur q̄ ecclia indicat videri
licet q̄ illa sit vxor eius dūmodo p̄sensus z volūtas de ore vtriusq̄ p̄sed-
quitur. Nam z ecclia militans nō iudicat de istis que intus in mente in-
cludūtur. sed solus deus illa habet iudicare.

Summula Raymundi

Tercio notādū. sicut supius dictū est. tūc votū etiā est vnus casus q̄ impedit m̄rimoniū p̄rahēdū z dirimit p̄ractū. **Q**uo q̄ sciēdū. q̄ votū est duplex. simplex videlz. z solēne. **S**olēne est qd̄ fit cū aliq̄ solēnitate. vñ dicitur Iohes andree. q̄ votū solēne fit p̄ susceptōem ordinū sacrozū. **N**bi gr̄a. si q̄s p̄traheret sponsalia cū aliq̄ z si nō nouisset eam carnalr. z si votū esset factū p̄ eo q̄ deberet fieri claustralis. z si de illo postea informaret. tunc ibi p̄t fieri diuortiu q̄ intreret claustrū. Sed votū simplex est qd̄ fit sine solēnitate. vñ si sit aliq̄s in corde suo vouens obseruare castitatē. tale votū nō ip̄s dicit m̄rimoniū p̄ractū. sed tñ votū solēne impedit m̄rimoniū p̄rahēdū z dirimit p̄ractū. **H**ic dictū est q̄ votū simplex castitatis nō dirimit m̄rimoniū p̄ractū. **C**ōtra hoc instat sic. hō plus ligat̄ ad vinculū maius q̄ ad vinculū minus. sed vinculū p̄tinentie est maius vinculo matrimonij. q̄ magis ligat̄ ad castitatē q̄ ad matrimoniu. **M**aior est nota. sed minor p̄bat̄. q̄ p̄tinentia z castitas p̄mittitur deo glorioso. sed m̄rimoniū p̄mittit homini. q̄. zc. **S**ed arguit sic p̄ra idē. iste p̄ract⁹ nō valz in q̄ ip̄licat̄ p̄ctm̄ mortale. sed in m̄rimonio ip̄licat̄ p̄ctm̄ mortale. q̄ nō valz. **M**aior ē nota. q̄ sacramēta excludūt oīa p̄ctā mortalia. **S**z minor p̄bat̄. q̄ quicūq̄ iste p̄ctū thoz. tūc peccat mortalt. **T**ercio sic arguit. plus est timendū p̄ceptū dei q̄ p̄ceptū ecclie. sz p̄ceptū ecclie dirimit matrimoniu. ideo etiā p̄ceptū dei qd̄ est votū simplex. p̄missum. **M**aior est nota de se. sed minor p̄bat̄. q̄ affinitas ē p̄ceptū ecclie. z hec dirimit matrimoniu. **G**etiā p̄ceptū dei qd̄ est votū simplex. **H**ic circa istū casum est notādū. sicut dictū est superius. tūc votū simplex impedit m̄rimoniū p̄rahēdū de futuro. sz nō dirimit p̄ractū tam de p̄tē subsequuta copula carnali. **R**ō hui⁹ est. sicut dicit̄ cū doctores. q̄ in voto simplici solū vnū p̄currit. scz. p̄missio. z post illā. p̄missione adhuc p̄t esse dñs ill⁹ rei. p̄missio. q̄ simplex. p̄missio nō transfert dominū rei. p̄missio. ergo votū simplex solū impedit matrimoniu p̄rahēdū. sed nō dirimit p̄ractū. **S**z in voto solēni sunt duo. scz. p̄missio. z donatio. p̄missio q̄. p̄mittit. donatio q̄ donat z trāsfert volūtatē in manu alterius z in alterius potestatē. **S**ic eodē mō in m̄rimonio sz duo. scz. donatio. q̄ donat se vxori. z rei. p̄missio etiā est ibi. q̄. p̄mittit eā ducere. **E**t q̄ votū solēne impedit matrimoniu p̄rahēdū z dirimit p̄ractū. q̄ hz in se duo. scz. p̄missione z donatōem. **S**z votū simplex solū vnū illoz facit. nanz tale votū simplex nō dirimit p̄ractū matrimoniu. sed impedit solū p̄rahēdū. q̄ hz in se solū vnū. s. p̄missione. **N**ō tūc sic de illo dicit̄. q̄ p̄raxit matrimoniu isto mō talis nō peccat thoz. q̄ quotiescūq̄ p̄terierit mortalt p̄ctū. sz si p̄terit mulier tūc dicit̄ reddere debitū cū cordis amaritudine. **T**ūc ad rōnes in oppositū rñdet̄. p̄mo ad p̄maz q̄ arguit. hō plus ligat̄ ad vinculū maius zc. p̄cedit maior ad bonū intellectū. **S**z cū dicit̄ in m̄rimo rñ. q̄ vinculū p̄tinentie sit maius vinculo matrimonij. **R**ñdet̄ q̄ illud est verū qd̄ ad illū cui p̄mittit̄. q̄ p̄tinentia z castitas deo p̄mittitur. m̄rimoniū aut̄ hoi. sz quo ad m̄rimoniū tūc maius est vinculū matrimonij. q̄ i matrimo nio sunt duo. scz. donatio. q̄ vir dat fidē mulieri. z ibi est. p̄missio. q̄ p̄mittit eā ducere. sed in simplici voto est vnū solū scz. p̄missio. igit̄ zc. **A**d nē scdā q̄ arguit. iste p̄ract⁹ nō valet in quo ip̄licat̄ p̄ctm̄ mortale. **R**ñ detur. q̄ hoc est verū. p̄t p̄ctū debitū. q̄ tūc peccat mortalt. **S**i autēz

nō perit s; optz vt reddat ad petitiōem mulieris. tūc nō peccat mortalit. sed
tū quorūcūq; d; reddere tūc illud d; facere cū cordis amaritudine. Ad
scdā rōnē qñ arguit. plus est timēdū pceptū dei q; ecclie. Cōcedat maior
et ad p̄clusionē finaliter dicat q; vorū simplex non est pceptū sic q; dirimat
matrimoniu p̄tractū. sed vorū solenne tene

.i. mulierem

s; p̄sanguinitatis

Sponsam ducendi tibi linea quinta dat ausum

.i. de p̄pria p̄genie s; dictū s; q̄ntā lineā i 2° 3° et q̄rto q̄dib;

Sanguine de proprio. quod non concedimus infra

s; p̄sanguinitatis existentes s; vir s; vir

Inq; gradu quarto consistentes ego vel tu

.i. copulamur

Non aliquo casu mulieri iungimur vni

¶ Supius m̄ḡ determinauit de multis casib; matrimoni. hic p̄fir p̄seq̄
tur de linea p̄sanguinitatis. sc; in q; gradu siue in q; lineā p̄t p̄trahi mat̄
moniu. Et diuidit illa pars in duas p̄tes. nā in p̄ma auctor facit hoc qd dī
ctū est. In scdā p̄te auctor ponit quosdā casus. Scdā pars ibi (Fortua si
tua sit) Quantū ad p̄mā partem m̄ḡ vult tantū. q; institutū est in iure q;
nullus in matrimoniu ducat aliquā p̄ginē vel mulierē q; est in scdō vel ter
tio vel q̄rto gradu p̄sanguinitatis. s; bñ q̄ntā lineā dat tibi ausum. i. licen
tiā despōlandi siue ducēdi vxorē aliquā de sanguine p̄prio vel de p̄genie p̄
pria. et si aliq; mō essent aliq; infra istā lineā illi nō debēt despōsare mutuo. q;
ego vir et tu vir existentes in q̄rto gradu p̄sanguinitatis nullo mō possu
mus vnā vxorē ducere fm̄ successionem t̄pis in p̄ma scdā tertia vel q̄rta li
nea. Et si euenerit q; ego et tu essemus in tertio vel q̄rto gradu p̄sangu
nitatis et tu moreris. tūc ego vxorē tuā relictā nō possuz sumere. s; si ego
essem in quinto gradu et tu in q̄rto tūc hoc posset fieri

¶ Circa l̄rām notādū. ex l̄rā auctoris colligit q; aliq; vir in p̄mo scdō ter
tio vel q̄rto gradu exis p̄t ducere aliquā mulierē vel p̄ginē q; est in q̄nto
gradu. Et rō est ista. q; inter ipos nō est aliqua cognatio

¶ Scdō notādū q; h; circa l̄rām inuestigat qd sit p̄sanguinitas et qd sit
linea p̄sanguinitatis. et qd sit gradus. Quātū ad p̄mū r̄ndet q; cognatio
siue p̄sanguinitas sic describit. Cōsanguinitas ē cognatio p̄sonaz ab vna
stirpe descēdētū sp̄iali p̄pagine p̄tractū. Vel sic fm̄ aliq; p̄sanguinitas ē
vinculū p̄sonaz ab vna stirpe descēdētū carnali p̄pagine p̄tractū. Et d; p̄
sanguinitas a con. qd est simul. et sanguis q̄si simul de vno sanguine des
cēdēs. ¶ Pro quo est sciēdū q; p̄sanguinitas est duplex. Nam quedam
est p̄sanguinitas fornicatoria. et quedā legitima. Nā illa d; p̄sanguinitas le
gitima q; sit in copula carnali vxoris. siue q; p̄trahit p̄ copulā carnalē vx
oriam. et sic due sorores legitime sunt p̄sanguineę p̄ copulā carnalē vxoriā.
mō p̄ns l̄rā maxime intelligit de p̄sanguinitate legitima. Sed de fornicato
ria p̄sanguinitate l̄rā minime d; gloriari. q; posset dari certus casus in quo
se in matrimoniu sumerēt. et certus casus in quo nō sumerent. ¶ Sed quo
ad scdū est sciēdū. q; linea p̄sanguinitatis sic describit. ē multiplicatio p̄
sonaz ab eadē stirpe descēdētū fm̄ aliquē certū gradū. Sed q; ad ter

Summula Raymundi

est sciendū. q. gradus sic describitur. est multitudo personarū in qua cognoscitur quā distantia cognationis aliq. persone dicitur siue ab inuicē distat. q. aliq. s. in pmo gradu sanguinitatis. aliq. in scdo. aliq. in tertio. et sic de alijs

Tertio notādū. q. linea sanguinitatis ē triplex. nā quedā sit p ascensum. quedā p descensum. et quedā a collateralib. Nā linea p ascensum hz q. tuor gradus. in pmo gradu s. pater et mater. in scdo s. auus et auia. in tertio s. pater et mater. in q. to abauus et abauia. S. linea p descensum etiā hz q. tuor gradus. ita q. in pmo gradu s. filij et filie. in scdo gradu nepotes et neptes. in tertio gradu s. p. nepotes et p. neptes. in q. to s. abnepotes et abnepres. Sic etiā in linea collateralī sunt q. tuor gradus. in pmo sunt fratres et sorores. in scdo s. s. obzini et filij duorū fratrum. in tertio sunt filij cō collateralī. ita q. matrimonij nō est p. trahēdū nisi in q. nta linea vel gradu q. p. lineā p ascensum et descensum sanguinitas multiplicat in infinitū vt dicūt doctores. et sic tūc in lineis ascendentiū et descendentiū. phibet p. tract. q. dicūt doctores. si adhuc p. diuinā potentia esset sic aliq. in mūdo tunc nulla mulier cū eo posset ducere matrimonij

Quarto notādū. ponat casus q. vn. sit in tertio vel in q. to gradu. et alter in q. to gradu. tūc dubitat. vt possint p. trahere matrimonij Rnde tur q. bñ pnt p. trahere. si vnus ē in q. to gradu et alt. in q. to gradu dūmō gradus sit excessus alteri. et etiā d. si aliq. essent infideles p. hentes matrimonij in gradu phibito. et si postea p. uertat ad fidē catholicā tūc illud matrimonij stabit. q. baptisimus videt satisfacere de tali p. cō

Quinto ē notādū. ita d. si aliq. duceret vxorē. ille d. ducere aliquam in q. to vel in sexto gradu. et nō in scdo vel in tertio. istud dicitur solū ē intel ligendū de psonis simplicib. et de p. lo vulgari q. copia est. vt sunt rustici milites ciues siue clētes S. tū reges et pncipes pnt p. here mūmonij in tertio vel in q. to gradu Qui. rō est ista. q. reges pncipes barones s. pau ci. vulgares vero multi. igit reges pncipes et eorū filij. et barones et eorū filij pnt p. here matrimonij in tertio vel in q. to gradu. et h. p. p. r. pacē firmi orē et securiorē Tū q. reges mutuo inter se affinitatē p. trahūt. filij et pncip. pes et barones tūc ois p. ls eorū erit magis securus et pacificus

Ultimo notādū. q. in veteri testamēto tūc iudei p. traxerūt matrimo nij in scda vel tertia linea. q. tpe illo et circa originē mūdi modica erat q. uitas hoīm. et q. vt augmētarent hoīes tūc iudei in scda vel in tertia linea p. traxerūt matrimonij. h. mō nō d. fieri. q. nūc mūdus satis augmētatus est. et ideo iā ante quintā lineā nō sit p. tractus

i. defuncta

i. de parētela eius

Mortua si tua sit mulier non sanguinis eius

i. ducas

i. q. p. t. n. e. l. infra q. n. t. u. m. g. r. a. d. u.

Accipias vllam quam linea quinta figurat

i. si nō cognouisti s. talis mulier

i. faciendū est

Incorrupta licet moriatur. idem teneatur

Hic m. g. r. ponit q. s. d. a. casus circa matrimonij p. trahēdum Et diuidit in tres p. res p. m. q. ponit hic tres casus. scds casus. ibi. (Si cognouisti) res

plus ibi (Si quā 2d) Quātū ad p̄mā p̄tē vult cātū. si vxor tua sit mortua
et aliā volueris ducere nō ducas aliquā q̄ est de sanguine illi? 2 q̄ est in q̄rā
ta linea. s; vltra Et dato q̄ ip̄a solū esset sibi p̄missa 2 nō dū carnalr cognō
uisti. idē teneat. s; q̄ nō ducas aliquā de sanguine ei? in q̄rta linea s; vltra
Circa l̄rām nota. q̄ casus l̄rē stat in hoc. si aliq̄s haberet vxorē quam
nō cognouisset carnalr p̄pter ei? abstinentiā. 2 si mulier tūc moreret incorrus
pra tūc ille sp̄s adhuc nō d; aliā ducere q̄ est infra quintā lineā seu q̄ntū
gradū illius lineē mulieris

Secūdo est notādū. nā p̄us dictū est. q̄ in oī coitu p̄h̄it affinitas Pro q̄
est sciēdū q̄ affinitas p̄trahit tripl̄r p̄ quā generat publica honestas Pro
mo nō q̄n q̄s p̄trahit cū aliq̄ x̄gine vel muliere nō subsecuta copula car
nali. ita q̄ vñ illoz suppositoꝝ morit. s; vir vel mulier aī copulā adhuc cō
trahit affinitas inter p̄sanguineos illi? mortue mulieris vel x̄ginis. et tū
realis nō debet p̄trahere cū aliq̄ nisi in q̄nta linea Secūdo p̄trahit affinitas p̄
necū fornicatoriū. q̄ p̄ hoc generat publica honestas. q̄ oēs p̄sanguinei s; i
isti affines q̄ sic cognouit istā. 2 nō debet p̄trahere matrimoniū nisi in q̄nta
linea Tercio p̄trahit affinitas p̄ mutuū p̄sensum quē sequitur copula carna
lis. igit̄ etiā generat publica honestas p̄ quā p̄trahit affinitas inter omēs
consanguineos viri 2 mulieris

Tercio notādū vti superi? exp̄ssum ē. q̄ multa s; matrimoniū impe
diētia p̄hendūz dirimētia p̄tractū. 2 inter hēc fuit enūerata cognatō Pro
q̄ sciēdū q̄ triplex est cognatio. nā q̄dā est carnalis. 2 q̄dā est sp̄ialis. 2 que
dā legalis Et ista triplex cognatio h; ortū a tripl̄ci lege. s; a lege natural̄
a lege diuina. 2 a lege positiua. Nā a lege carnali cognatio carnal̄ h; ortū.
q̄ natural̄ inter oēs p̄sanguineos p̄trahit seu generat amicitia q̄ impedit
matrimoniū S; a lege diuina cognatio sp̄ialis. q̄ sacramēta habet efficā
ciā a x̄po. 2 ideo cognatio legalis h; ortū. q̄ instituit a volūrate humana Et de istis nē
hil ad p̄positū. s; solū de cognatōe carnali. s; q̄ sunt cause aliē ipediētes ma
trimoniū p̄hendūz dirimētes p̄tractū de istis sufficiēter p̄us dictū est.

Ultimo notādū. ex q̄ hic solū agit de cognatōe carnali. tūc dubium ē
vtrū p̄sanguinitas ipediat matrimoniū Et videt q̄ nō. q̄ inter adā 2 eua
fuit maxīma affinitas. q̄ alterz fuit de altero. 2 tū possidebāt matrimoni
um. q̄ dñs cū eis p̄mo matrimoniū instituit. igit̄ manifeste videt q̄ affini
tas siue p̄sanguinitas nō ipediat matrimoniū. Itē ex alio sic Nulla mulier
ē pl? p̄iūcta viro q̄ eua fuit p̄iūcta ade. illo tū nō obstāte adā p̄traxit ma
trimoniū cū eua. igit̄ videt q̄ p̄sanguinitas nō ipediat matrimoniū S; q̄
eua fuit plus p̄iūcta ade declarat sic. q̄ eua fuit formata ex costā ade. igit̄
fuit ei plus p̄iūctaz maxie S; in oppositū huius ē autor in l̄ra q̄ d̄t q̄ p̄san
guinitas ipediat m̄rimoniū Et h̄ idē habet in Leuit. vbi d̄r. oīs hō nō acce
dat ad p̄mā sanguinis sui Un̄ est sciēdū. q̄ matrimoniū nō d; p̄trahi cū
p̄sanguineis p̄pter tripl̄cē cām siue leges Primo p̄pter dictamen legis na
turalis. q̄ apud oēs hoīes hec lex naturalis recipit q̄ filius nō p̄trahat cū
matre. nec pater cū filia Secūdo p̄pter inhibitiōem legis diuine. q̄ vt sup̄ pa
tuit tūc p̄sone p̄pter p̄sanguinitatem p̄hibentur a matrimonio Tercio p̄
pter inhibitiōem legis ecclesie. quia hodierna die ecclesia adhuc inhibet

Summula Raymundi

Perahere matrimoniū infra quintū gradū sanguinitatis. Olim autē eccle-
sia in septimo gradu pmissit solū perahere matrimoniū. nūc at in quinto gra-
du pmittit. Et rō pmi est. qz nūc deficit charitas inter sanguīneos que
olim ad cātū nō deficiebat. Et rō scōi est. ppter obliuione interueniētē ne fī-
at error tūc iā institutū est ab ecclesia in quinto gradu sanguinitatis perahere
matrimoniū. Tūc ad rōnē rñdet. qz sanguinitas inter adā z euā nō fuit
it ex ppagine carnali. s; ex miraculosa formatōe. z illa nō impedit matrimo-
niū. Sed ad scōam partē rōis qñ dī. nulla mulier est plus coniuncta viro suo
zē. Ibi rñdet qz euā maxime esse coniunctā ade intelligit duplī. Uno modo
fm carnalē coniunctōem. z sic nō fuit maxime coniuncta ade. Alio mō p mira-
culosam formatōem. z sic tūc euā fuit maxime coniuncta ade. modo dictū ē
qz miraculosa formatio nō impedit matrimoniū.

s^c vir carnalit .i. ex casu

Si cognouisti casu proprie mulieris

.i. sororem

s^c hmoi .i. aliquā

Bermanam. siue matrem. vel consimilem quam

requas muliere carnaliter.

Personam. non ius repetas ab ea coeundi

s^c vxor .i. qz abstineas a coitu

Si tua legitima consentit. perpetuo tu

s^c te

s^c tua vxor

.i. petenti

Abstineas. si non consenserit. huic repetenti

.i. actū coeundi

s^c mulier

Iura thori reddas inuitus. et hec tua non sit

.i. vxor

s^c a te

.i. ppetratū

Coniune. et grauiter commissum dilue crimen

.i. aliquā

duces

.i. p coitū deflorasti

Si quam contraheres quam tu coitu violasti

s^c mulieris

s^c viro

.i. desponsabit

Illius neptis tibi nunq̃ legitimetur

.i. ignorāter sanguinee

s^c viro

Inscijs huic iunctus si sis. a te separetur

.i. cognoscat s^c militās s^c tale

Noscat et ecclesia factum ratione probatum

¶ Dic autor ponit alios casus circa matrimoniū. Et vult tantū in istis ea
sibi. si casualiter eueniat qz cognosceres sororē vel amīcam tue mulieris. z si
postea pceperis. tūc nūq̃ debes actū coeundi nec cū ppria muliere nec cū
alia exercere. Sed si ipa psenferit abstineas ppetue a coitu. Si autē nō con-
senferit. tūc ipa repetēteredde ei coitū. qz ipa vxor tua est quantum ad iura
carnalia. sed tu nō debes perere. Deinde subdit mgr ibi (Si quā zē.) dicens
si tu violasti aliquā mulierē per coitū z postea cū ea peraxeris matrimoniū
un. tunc neptis vel filia istius mulieris scilz vxoris nunq̃ pte tecum per-
ahere matrimoniū. Si autē inscijs cū ea peraxisti tunc separanda est a te

qz nō potes legitime p̄trahere matrimoniū euz ea. qz ibi est affinitas. Et hoc debet cū pbata rōne fieri z cū plensu episcopi.

Circa lram nota. q p declaratōe lre ponit talis casus. Si eēt due sorores. z vn⁹ cognosceret vnā carnalr. z postea sumeret aliam legitime. tūc dubitat an tūc cū pma deberet p̄trahere copulā carnalē vel cū scda. nō cū pma. qz scda est sua legitima. nec cū scda. qz p̄us cognouit eius sororem carnalr. q est germana eius. z ideo d̄z se abstinere ppetue vt d̄t lra. Rūdef q cū nulla illaz d̄z p̄plere actū carnalē. ideo qz vnā sororem p̄us cognouit et si tūc scdam acciperet (vt d̄t scds casus) essent separādi. Nec d̄z cognosce/re p̄mā. qz nō est eius legitima vxor. sed ambabz mortuis p̄t accipe aliam cū qua hoc faciat. Et sic p̄z. q in omī coitu est affinitas. qz licz p̄mā cognouit fornicarioz. tū illa fornicatio impedit q nō p̄t sumere scdā. qz ibi est affinitas q impedit matrimoniū p̄trahendū.

Ite nota. ex lra habet q si vir cognosceret germanā vxoris sue. tunc ex hoc pderet ius coeūdi siue petitiōem debiti carnis ab vxore p̄pria. Contra hoc arguit sic. illud qd nō separat matrimoniū nō separat virum a petitiōe debiti carnis. s̄z vir si cognouerit cognatā vxoris sue illud nō sepat matrimonij. q̄ zc Maior est nota de se. qz magis est separe matrimoniū q̄ a petitiōe debiti carnis separari. Minor p̄z de se. qz si vir cognoscit p̄sanguineaz vxoris sue. ex hoc tūc nō tenet celebrari diuortij. q̄ videt q p̄pter hoc etiā nō amittit ius carnis vel thori. Ad hoc rūdef p̄ distinctiōem. q̄ aliquē cognoscere p̄sanguineā vxoris sue intelligit dupl̄r. Vno mō ante p̄tractū m̄rimoniij. alio mō post p̄tractū m̄rimoniij. Si ante p̄tractū m̄rimoniij cognouerit p̄sanguineā vxoris sue. hoc impedit m̄rimoniū p̄trahendū z diris mit p̄tractū. Si post p̄tractū m̄rimoniij cognouerit p̄sanguineaz vxoris sue. tūc solū impedit ius petendi debitū carnis. nā si hoc separet matrimonij. tūc q̄lter facilius posset separari ab vxore sua q̄n accederet eius cognatam. ergo sequit q solū talis amittit ius petendi debitū carnis. qz q̄ntiscū qz petierit peccat mortalr. Itē sciēdū. illa lra (Nolcat z ecclia) sumpta est ex decretalibz de diuortijs. ca°. Porro. vbi d̄z. vir nō p̄t dimittere vxorem sine iudicio ecclie. nisi notoriū sit impedimētū matrimonij.

i. furtive. s̄ aliq̄s

s̄ aliq̄

Si furtim pueros genuisti de muliere

i. alteri⁹ viri i. phile i. m̄rimoniū

Coniugis alterius. inhibe ne coniugium quis

i. cū istis pueris legitimis s̄ legitia

Inter eos celebret. et quos tua parturit vxor

i. duceret i. cū p̄sanguinea

Contraheret cum nepte nepos cum fratre sorores

Sup̄ius autor expedit se de m̄rimonio in q̄ generant pueri legitimi hic p̄nter determinat de eodē in q̄ generant pueri illegitimi. Et diuidit in tot p̄tes quot ponit m̄gr casus de h̄mōi pueris in matrimonio illegitime generatis. Et vult t̄m quo ad p̄mā. si aliq̄s vir generat pueros de aliqua muliere illegitima siue p̄cubina sua. z cū hoc generat aliquos filios legitimos cū p̄pria vxore sua. tūc talis vir siue masculus debet inhibere ne aliq̄s

n. i.

Summula Raymūdi.

Illoꝝ puerorū illegitimoꝝ ꝑtrahat matrimoniū cum suis pueris legitimis quos genuit ex sua ꝑpria vxore ꝛc. Et rō est. qz als fratres ꝛ sorores nepotes ꝛ neptes inter se ꝑtraherent matrimoniū. qđ ꝑus est inhibitiū. qꝛm in qnta linea debet fieri ꝑtractus matrimoniū

Dubitat vtrū filij illegitimi pnt esse heredes paternaz possessionis cū pueris legitimis. Et videt q sic. qz dꝛ ꝑpha q filius nō portabit iniquitatē patris vel mulieris. i. matris. qz filius nō ē i culpa sz pater vel mater q adulteriū ꝑmiserūt. ideo videt q filij illegitimi nō excluduntur a paternis possessionibꝫ siue hereditatibꝫ. Sed in oppositū sunt cōiter oēs iuriste q ponūt dñam inter legitimos ꝛ illegitimos. qz legitimi sumūt hereditatē. illegitimi vero nō. Ad hoc rñdet. q isti filij illegitimi nō sumūt pater nā hereditatē. Sz qñ dꝛ. filius nō portabit iniquitatē patris ꝛc. Ad hoc rñdet. q filij portare iniquitatē patris intelligitꝫ duplꝛ. Uno mō q ad penā corpale. ꝛ sic puer bñ ꝑt portare iniquitatē pꝛis. Alij autꝫ sic dicūt q puer bñ portabit iniquitatē pꝛis q ad iniquitatē pene. nō at q ad iniquitatē culpe.

Ultimo dubitat. vtz sacramētū matrimoniū ꝑferat grām. Et videt q nō. qz illud qđ a volūtate depēdet nō ꝑfert grām. sed matrimoniū depēdet a volūtate. ergo matrimoniū nō ꝑfert grām. Maior ꝑꝛ. qz nos oēs volūtate habemꝫ. ꝛ si tūc grā depēderet a volūtate tūc oēs haberemꝫ grā. rñ qđ est falsum. Minor ꝑbat. qz matrimoniū ibi sit ꝑ ꝑsensum vtriusqꝫ igitꝫ matrimoniū depēdet a volūtate. Sed in oppositū arguitꝫ sic. oīe sacramētū noue legis ꝑfert grām. sz matrimoniū est sacramētū noue legis. ergo matrimoniū ꝑfert grām. Tenet ꝑñcia de se. Maior ꝑbatur. qz sacramēta hñt originē a passione xꝑi siue efficacā. a qua ꝑfert nobis grā. Sed minor ꝑꝛ de se. Ad argumentū rñdet q sacramētū matrimoniū ꝑfert grām. qz sacramētū matrimoniū excusat culpā. Rō est. qz si copula carnalis sit debito mō in matrimonio. tūc sit sine ꝑctō. que tñ esset cū ꝑctō extra matrimoniū. nā oīs fornicatio extra matrimoniū est ꝑctm mortale. vt dꝛ ꝑpheta. Perdes oēs qui fornicātꝫ abs te. **U**n sciendū. qz matrimoniū ꝑfert grām ꝑpter triplex bonū qđ est in matrimonio. scz fides. ꝑolles et sacramētū. Et qz ibi est copula triplex. scilicet copula sanguinis. copula vtilis. ꝛ copula inseparabilis. ꝛ sic ex hoc habet triplex bonū. Nā ꝑmo ibi est copula sanguinis. qz ibi vir cū sola muliere ꝑtrahit matrimoniū. ex hoc tūc generatur qz matrimoniū habet bonū fidei. qz ex hoc generatur amor. charitas. filiter ꝛ fides. Scđo ibi est copula vtilis. ꝑpter qđ seqꝫtur bonum ꝑolis ad cultū dei. Tercio ibi est copula inseparabilis. ꝑpter sacramētū matrimoniū. qz est sacramētū inseparabile. Tūc ad rōnem qñ dꝛ. illud qđ depēdet a volūtate nō ꝑfert grām. Rñdet q verū est. illud qđ ꝑcise ꝛ adeqꝫ te depēdet a volūtate q hoc nō ꝑfert grām. mō matrimoniū maxime depēdet ab institutiōe diuina. ideo nō solū a volūtate

s^c aliquē .i. ꝑduxit. i. extra thoz legitimū. s^c puerꝫ
Si puerum genuit in adulterio mulier. quem

.i. fieri .i. cohereditariū. s^c legitimis mulier

Esse coheredem pueris alijs velit. ista

Incurrat pīculū eterne dānatiōis .i. remoueat .illegitimū
Mortis inuit casum. nisi caute subtrahat istum
s. ipm .i. in religionē .i. aliqd pīte .i. depellēdo a pueris veris
Aut locet in clauistro. vel quod faciat remouendo
s. puer illegit. s. legitimor. .i. de possessiōib. .i. illegitim.
Hunc patris aut fratrum domibus. quia spurius hic est
s. legitimis postulādo hereditates.
Cum pueris puer esse patris si spurius hic vult
s. retrahēdo hūc spuriū .i. pīcula. s. eterne
Lesset ab inceptis mater. ne scandala mortis
.i. inde .i. q. bona s. mulierē. .i. hereditate pīna
Hinc crescant. quod non tangit eam de proprietate
.i. legitimis .i. pīgat .i. pītm
Det veris pueris. vt sic redimat scelus illud

¶ Hic autor ponit aliū casum de mīmonio in q. generāt pueri illegitimi.
Et vult q. si ptingit q. aliq. mulier pīptat puer in secreto cū aliq. viro illegi-
 gitimo. z ille puer inter legitimis collocet z nutriet. tunc dubiū est qd fa-
 ctura sit circa talē puer. **I**bi mgt vult illā doctrinā. q. si talis mulier vult
 euadere pperuā dānatiōem. tūc nō faciat istū spuriū pīcipē in hereditatib.
 paternis cū alijs pueris suis legitimis. qz spurius est. z sic faceret rapinā pu-
 eris legitimis. **S**z qd sit faciēdū cū illo rīdet lra. q. mater dz eū informare
 q. fiat claustralis. z mulier secrete hoc dz tenere. qz si scīret hoc filij legitimū
 vel pater tūc possent matrē offendere vel puer illegitimū interficere.

¶ Circa lram est notādū. vt etiā ex lra p. q. multi credūt q. pueri eorū
 sint legitimi. licz tū qnq. sint illegitimi z spuri. **I** mulieres secrete teneant
 ne scandalizent. **U**n oēs tales pueri illegitimi hnt in se tres pditiones. vel
 em sunt supbi z pōposi. vel luxuriosi. et hnt etiā sermonē blesum. vt p. in
 illis metris **E**x sua natura tria seruat spurius ista. **Q** sunt pōposi. menda-
 ces luxuriosi. **S**ermonē blandū blesum simul addimus istis

¶ Scdō notā. q. tales pueri religioni debēt tradi. vt vult lra. **E**x q. tunc
 dubitat. vt talis spurius debeat tradi religioni. **E**t videt q. nō. qz nullus in-
 habilis dz tradi religioni. s. talis spurius est inhabilis. **¶** Maior est nota.
 qz solū habiles debēt tradi religioni. **M**inor pbat. qz oēs spuriū sunt inha-
 biles ad suscipiēdū sacros ordines sine dispēsatōe. z p. pns nō dnt tradi reli-
 gioni. **A**d h. rīdet. q. ibi pcedit maior. **S**z qū dz in minor. q. tales sunt
 inhabiles ad suscipiēdū sacros ordines. **I**bi dz q. h. est verū si vellēt mane-
 re in seculo q. tūc sūt inhabiles si at intrāt religionē vel aliqd claustrū. tūc
 dispēsat cū eis ppter fauorē ordinis. z sic tūc tales erūt habiles ad suscipiē-
 dū sacros ordines. **¶** Talis spurius dz intrare religionē. vt vult littera.

¶ Ultio nota. sicut dcm est in lra pcedēti. q. talis pater vel mater dz re-
 uelare pueris illegitimis ne p. trahāt mīmonū cū pueris legitimis. z hoc
 tō ne sic frater p. hat mīmonū cū sorore. **E**x h. tūc dubitat. vt p. vlt. ma-
 ter debeat hoc reuelare. **E**t videt q. nō. qz plus est pceptū dei q. pceptum
 ecclē. **¶** Nō debet ei reuelare. **¶** Nō notū est de se. qz pceptū dei est maius q.

Summula Raymūdi.

pceptū ecclesie. Sz pñā pbat. qz ex tali reuelatōe generat patri vel mñi irref
ueretia a filiis illis illegitimis. qđ est ptra pceptū dei. qz dñ in euāgelio nō
nōra patrē z matrē. Sed si ptrahūt matrimoniū cum alijs legitimis. hoc
est solū ptra pceptū ecclesie. q videt q nō debeat eis reuelari. Ibi rñdet q
vnūqđqz illorū est pceptū dei. nā de pmo habet in decē pceptis z in euāg
gelio vbi dñ. honora patrē z matrē. De scdo habet in Leui. vbi enumeran
tur duodecim psonē inter quas nō detet ptrahi matrimoniū ppter affini
tatē. ergo talis detet esse cautus vt pcaueat hoc ne frater sic ptrahat cū so
rore. neqz nepos cum nepte

.i. subtratto s^c ego raymūdi

Sic de sublato ptero in beo faciendum

.i. suffocat^r puer^r s^c mater

Ut si sit puer hic oppressus quem generauit

.i. occultādo .i. suā negligētā s^c puer^r loco sui pueri

Sic abscondendo sua probra locans alienum

.i. clādestino s^c tā dictū

Hoc de secreto vitio tibi consilium dō

s^c factū .i. notū

Est via plana tibi vicium si sit manifestum

Nec auctor ponit tertiū casuz circa matrimoniū. in quo generat pueri il
legitimi. z vult q si ptingit aliqu talis casus q aliq mulier est hñs pueruz
vnus añi vel dimidiū siue infante apud se interfecit vel oppressus. vel et
am q puer naturali morte moriat. tūc mulier timēs se pvari hereditate cā
pueri. vel timēs se aliqđ periculuz mortis intrare. siue a viro interfici ppter
oppressionē pueri. tūc mulier volēs hoc periculū euadere abscondat illū pu
erū op psum z accipiat alibi aliū puerū alicui^r paupule. z pcedat euz isto
puero alieno ac si esset puer su^r ppius vsqz ad etatē. tūc dubiū est qđ sit fa
ciendū cū isto puero. Rñdet q careat paterna hereditate. z si sumeret tunc
faceret rapinā pueris legitimis vel alijs ad thoz legitimū pñetibz. Tūc
ibi (Est via plana) mgt specificat dictū suū dicens. si hoc factum est manife
stum q sic egit tūc via est plana. sez q nō admittit eū maritus ad heredita
tem. si at h factū maneat secretū tūc mulier p illū puerū obseruat omēs res
tūc p illo tal mulier cruciabit in inferno. qz fecit spoliū alijs legitimis filiis
Circa lram nota. q crimē etiā est vnus casus impediēs matrimoniū
ptrahendū z dirimēs ptractū. vt si aliqz pmitit crimē manifestū. sicut ad
ulteriū vel hñmōi. siue sit vir vel mulier. tūc tale crimē impedit matrimoniū
um ptrahendū z dirimit ptractū. Exēpli gza. vt si vir faceret adulteriū cū
alia muliere. z mulier ppta scit hoc testibz pbare. tūc hoc crimē dirimit cō
tractū. z sic totaliter pñt fieri diuortiu. Et idē est dicendū de muliere. In q
bus casibz adultera pñt reservatur supra patuit

Scdo notādū. q adhuc vltra pdictos casus alijs ponit casus impe
diens matrimoniū ptrahendū z dirimens ptractuz. vt ponat q aliqz vir
p verba de pñenti ptrahat matrimoniū cū aliqua muliere. elapso aut aliq
tpe eādem incognitā tradat suo p sanguineo. licet inuētus sit alijs q cum

ea solēniter celebrat matrimonium. mulier vero matrimonio coassumpto lū-
bertate circūfusa recedit ab eo petēs viro pōri copulari coram iudicio ip-
sum postulādo. tūc querit vtrū debet manere circa pīmū vel circa secūdum
Respondet q̄ viro pōri gravis penitētia est imponēda. mulier vero ppter
honestatē moneat̄ et petat ne pīmū viz. repetat. et ne cū secūdo maneat si cō-
tinēter vivere p̄t. Si vero p̄tinere nō p̄t tūc debet restitui pōri marito. et il-
le adulteriū pmissum p mulierē obijcere nō p̄t. q̄ cū sua volūtate tradita ē
alteri viro licet inuite

¶ Ultimo notādū. ponat̄ in casu q̄ aliq̄s surdus vel mutus veniat ad
ecclesiam cum muliere perens copulari et nō potest exp̄mere verba de pres-
enti. Tūc querit vtrū sacerdos illi debet mulierem copulare. R̄ndet̄ q̄ sic
q̄ verba de presenti nō solū sunt de essentia matrimonij. sed etiā quādoq̄
sufficit p̄sensu. q̄ talis mutus vel surdus p̄ signa manifesta p̄t ostendē-
re p̄sensum matrimonij quātū ad p̄tractū. Et sic licet talis mutus non ex-
primat verba de p̄senti. tū adhuc est desponsandus. saltē cū p̄bet signa eū-
dētia p̄sensum matrimonij ostēdentia. S̄z secus est de furibūdīs et frenē-
ticis. q̄ isti nō possunt p̄trahere matrimonium durante tali infirmitate. sed
cessante illa infirmitate et sanitate recuperata. tūc possunt licite p̄trahere
matrimonium. vt infra dicitur

s̄ vxor s̄z pueri mar̄ s̄ puez .i. suscepti
Non mea sit mulier eius quem fonte leuauit
.i. nūcū āboy .i. masculus

Communi de consensu si vir mulier q̄
s̄ castitatis .i. voueat s̄ vir s̄ mulier
Votum solenne faciant. licet iste vel ista
.i. societate legiti .i. dicant .i. nō posse deficere

Si consorte thori fateantur nolle carere
s̄ firmis s̄ tale

Stat votum. punire reum iubet ardua pena
.i. nō sua volūtate .i. mascul⁹ .i. aliq̄ h̄go

Si non sponte sua claustrum puer atq̄ puella
.i. p̄pellit .i. introire .i. annus

Logitur intrare. cum debita venerit etas
s̄ claustr⁹ .i. puez et puellā religios⁹

Exeat. exire si vult. nec eos tenet ordo
.i. vxor .i. copulata ē viro

Femina si nupsit aliq̄ tua. te rediturum
s̄ exiis .i. ad domū viro s̄ mulier

Desperata domum. tibi redditur hec redeunti
s̄ vxor s̄ exiis .i. pueniēter s̄ tuā .i. associat̄ s̄ viro sc̄do

Illa tua licite post mortem iungitur illi
s̄ sc̄darie s̄ m̄rimonij .i. p̄ficiet

Qui nupsit. nouus hic consensus. et integer implet

Summula Raymundi

i. culpa *s. mulier* *i. nō bñ mēte intēta* *i. ppetrauit*
Vindicta caret hec. quia mens non conscia fecit
i. seruus *i. ancilla s. aliquē. i. de baptismo inuicē*
Pasculus aut mulier puerum de fonte leuantes
i. mīmonialr. i. copularis *tales. i. cupit*
Legitime iungi si querunt non prohibentur
carnali *i. pacta* *s. isti* *i. diuidunt*
Legitime copula celebrata non separantur
ego ray. phiteo. i. filijs z filiabo *pueros. i. de sacro baptismo*
Nolo meis pueris pueros q̄s fonte leuau
i. mīmonialr *p sed*
Legitime iungi. fratres tamen atq̄ sorores
scz pueroz *scz filijs z filiabo* *i. pueniēter*
Ipsorum copulare meis pueris bene possum
i. de baptismo *i. filiū vel filiā* *s. tua legitia*
Si de fonte meum puerum suscepit vxor
i. decedēte vxor *s. mulier legitima*
Te moriente tua nec esse potest mea. nec tu
i. decedēte *i. copulari. i. vxori*
De moriente mee poteris iungi mulieri
mīmoniu *s. documēta. i. post ptractū mīmoniu*
Extra contractum non stabunt ista. sed infra

Hic magister ponit alios casus viles z bonos circa matrimonium
Et vult tantum quō ad primam partem ponendo tria documenta ipsos
 rum. **P**rimum est istud. si aliquis leuat puerum de fonte baptismatis
 tunc matrem illius pueri leuati speleuans non potest sumere ad thorum
 legitimum. **E**t ratio huius est ista. quia talis mulier est commater illius
 et inter commatrem et compatrem est spiritualis amicitia que impedit
 thorum legitimum q̄ non possunt mutuo copulari. **S**ecundum docu
 mentum est istud. si vir et mulier ex communi consensu ambozū face
 rent vorum solenne sic q̄ vellent manere casti et continentes. z vnum sup
 positum illorum postea non posset carere copula carnali. tunc ille qui est
 fractor et transgressor voti ille debet sumere penitentiam pro tali transgre
 sione voti. **T**ertium documentum est istud. si aliquis puer non volun
 tarie traditur ad claustrum anteq̄ habet vsum rationis z discretionis tūc
 talis puer licite potest exire claustrum cum peruenerit ad debitos annos
 id est ad annos discretionis si sibi placuerit. z hoc est verum si nondum fe
 cit professionem. sed professione facta tunc talis puer est obligatus ad ordi
 nem illum. **T**unc ibi. (Remina si nupsit) magister intentum suum exes
 quitur ponendo alium casum de matrimonio dicens sic. si vir legitimus
 alicuius mulieris visitaret loca sancta. vtpote Romam vel terram sanctā
 vel equitaret contra paganos. z ille vir diu non rediret ad patriam. z mu
 lier eius. quereretur ipsum cum magna diligentia. z tandem mulier infor

mareret q̄ vir eius esset mortuus. et sic mittit sibi alium virum desponsare. tunc primo viro redeunte mulier tenetur secundum derelinquere. et transire ad primum. et si primus vir in eodem anno moreretur tunc mulier potest econuerso transire ad secundum virum. sed tunc de nouo debet fieri consensus utrorumq̄. quia quod prius factum est de illo mulier fuit inscia.

Tunc ibi (Hasculus aut mulier) magister ponit tria notabilia. Quorum primum est. quando aliquis vir cum aliqua muliere leuat vnum puerum de fonte sacri baptismi. tunc non inhiemus eos ad inuicem legitimum. id est in thoro legitimum copulari. Deinde subdit secundum documentum dicens. pueri mei non possunt copulari cum illis pueris quos ego de fonte sacri baptismi leuaui. sed bene possunt copulari cum fratribus et cum sororibus illius pueri leuati. Deinde magister subdit tertium documentum dicens. si tua mulier legitima sumpsit puerum meum de fonte sacri baptismi. tunc te moriente ego non possum illum sumere ad thorum legitimum. et sic econuerso me moriente tunc tu non posses sumere meam uxorem ad thorum legitimum. Et ratio huius est ista. quia ibi est amicitia spiritalis. que dirimit contractum et impedit contrahendum matrimonium.

Circa litteram est notandum. q̄ duplex est votum. scz votum simplex. et est quando aliquis vouet absq̄ magna deliberatione in occulto et non in publico. vt si aliquis vouet q̄ in quartis feriis noller portare linea vestimenta vel aliquod huiusmodi. tunc illud votum non ligat quo ad homines nec impedit matrimonium. Aliud est votum solenne. et illud votum fit cum magna deliberatione mentis et in facie ecclesie coram sacerdote vel episcopo. vt quando aliquis sumit ordinem dyaconatus vel subdyaconatus vel presbyteratus. tunc vouit castitatem deo et episcopo hoc in facie ecclesie. Et sic tunc illud votum dicitur esse solenne. et impedit matrimonium. quia dicit Psalmista. Glouete et reddite. modo presens littera intelligitur de voto solenni. quia hic de voto solenni est magna vis et non de voto simplici. Pro quo notandum. q̄ adhuc votum simplex est duplex. Nam quoddam est votum necessitatis. et quoddam est votum voluntatis. Nam votum necessitatis dicitur illud sine quo nullus saluabitur. sicut abrenunciare dyabolo et seruare fidem catholicam. Et illud votum vouetur in catholicisatione puerorum. scz ubi abrenunciant dyaboloz pompis eius. et similiter vouent seruare fidem catholicam. Et quotienscunq̄ aliquis transgreditur illud votum tunc peccat mortaliter. et pro illo ponitur illi penitentia. Sed votum voluntatis est bonum aliquod ad quod aliquis homo non tenetur. quia sine isto potest saluus esse. et tamen si sponte et voluntarie se obligat ad istud votum. tunc postea tenetur illud seruare et exequi. sicut est votum continentie. abstinentie. vel peregrinationis. et similia. Et duo presertim exiguntur ad hoc q̄ talium vororum fiat redemptio. scilicet causa. et superioris auctoritas. Causa vt si ipse vouens est senex. debilis. vel infirmus. Etiam requiritur superioris auctoritas. id est licentia. quia nemini propria auctoritate licet redimere votum suum vel commutare.

Secundo est notandum. q̄ mulier non potest facere votum solenne absq̄

Summula Raymūdi.

consensu viri sui post contractum matrimonij vel econuerso. ita q̄ mulier si veller absq̄ licentia viri seiuare per aliquot dies in hebdomada in aqua et pane. vel q̄ veller obseruare p̄tinentiam vel castitatem. tunc ad illud votum nō restringitur viro p̄dicente. quia mulier in illo casu non est sui p̄p̄ius. s̄ est sui viri. et econuerso Etiam ideo. q̄ in hoc fieret p̄iudicius alteri. vt habet in decretalibz extra de voto Nec etiā seruus seruilis p̄ditio nis potest vouere aliqd sine p̄sensu domini sui Similiter nec puer ante annos discretōis seu pubertatis Similiter alienatus a mente. sed si postea fuerit compos rationis sue et p̄sentiat et adhuc vouet. tunc tenetur implere tale votum. alis non. Item nec episcopus nisi cum licētia pape Nec monachus nisi cum licentia sui superioris. vt patet in decretis. et hoc intelligitur de voto abstinentie

Tertio notādum. q̄ nulla mulier ad secūdas nuptias migrare p̄fessū mat̄ donec de morte mariti sui certius p̄stet et manifeste sciat ipsum eē mortuum. Et illud habetur in quarto libro decretalium de secundis nuptijs. Si si aliqua mulier crederet virum suum legitimū esse mortuū ita q̄ diu sic credidisset. nec ille reperiretur. et p̄traheret cū alio viro solēniter matrimonij. tunc ip̄a mulier excusatur ab adulterio et fornicatōe si p̄mus vir re diret. propter ignorantiam

Quarto notādū. q̄ mulier in illo casu excusatur ab adulterio cū inq̄ quisitū mortem eius cum magna diligētia. et si mulier interim cū secundo viro generasset filios. tunc illi filij sunt legitimi paterne hereditatis. sic q̄ possunt possidere omnes paternas possessiones. et illa mulier immediate quādo p̄mus vir reuertit̄ tunc amplius non habeat copulam carnalem cum secundo viro. quia si hoc faceret mulier fornicaria et adultera esset. Si autem post hoc mortuus fuerit p̄mus vir tunc potest a nouo redire ad secūdū virum a quo fuerat separata. Sed tamen oportet q̄ hoc fiat cū cōsensu vtriusq̄. Sed interim q̄ mulier non est certa de morte mariti eius tunc nō debet ducere aliū virum donec ei sit certum et manifestum. sic q̄ videat aliqua euidentia signa ex quibz potest elicere mortem sui mariti. vel q̄ hoc dicat sibi homines fidedignos. sic q̄ mors sui viri sufficienti testis monito approbatur.

Quinto notādum. q̄ ex littera vbi dicitur (Vasculus aut mulier) habetur tale documentū. q̄ nomen propinquitatis siue affinitatis oritur ex baptismo parvulorum. et illa affinitas est inter baptizantem et baptizātū que est paternitas spiritalis ex parte baptizantis. et filiatio ex parte baptizati. Ex quo tunc sequitur talis regula. q̄ nullus baptizans cum baptizato p̄t p̄trahere matrimonij. Etia filiū baptizantis cū filia baptizati nō p̄t p̄trahere matrimonij. q̄ ibi est propinquitas seu affinitas inter baptizantem et patrem baptizati que ē paternitas. Ex quo tunc sequitur alia regula q̄ baptizans non p̄t p̄trahere matrimonij cū matre baptizati. q̄ ibi est propinquitas siue affinitas spūalis. q̄ est inter baptizantem et matrem baptizati. et hec dicit̄ maternitas. Aliquando affinitas siue propinquitas spūalis fit inter filios baptizantis et baptizatum. et hec dicitur spiritalis fraternitas. Et isti iterum non possunt inuicem p̄trahere matrimonij. Et aliquando etiam affinitas siue propinquitas spiritalis est inter

Baptizatum. et etiā inter illos qui cum de fonte sacri baptismi suscipiunt. et hec dicitur paternitas siue filiatio. Aliquā fit inter baptizatiū et uxorem legi-
uatis eam de fonte sacro. et hec filiter dicitur paternitas siue filiatio. Aliquā
do erit inter baptizatiū et filios suscipiēt is eū de sacro fonte. et hec dicitur frater-
nitas. Aliquādo erit inter suscipientes et patrem suscepti et hec propinquitas
dicitur paternitas. Et inter omnes has personas predictas fin decretali-
lia prohibetur matrimonium.

¶ Ultimo notandum de casibus. Primus casus est iste. ponat q̄ aliqua
mulier intret, valuas ecclesie ad benedicendum cū alijs sponsis. vel ad intro-
ducendum. ibiq̄ reclamās affirmādo se nunq̄ in viri matrimonium incidisse
tunc querit vtrum isti mulieri sit credendum. et vtrū sponsus siue maritus
illius mulieris sit examinādus. **¶** Rūdetur q̄ talis sponsus nō est exami-
nādus. nā ppter astutiā harū mulierū nō oportet. cum tamē idoneis testib⁹
p̄trariū habet. p̄bare. **¶** Secundus casus. ponat q̄ aliqua mulier vel vir⁹
go die secunda sit incognita a viro veniēs ad ecclesiam vt benedicetur. recla-
mans et signa sponse deponēs asserens se nunq̄ in matrimonium viri inci-
disse. vel ppter metū parētū p̄sensum addidisse. tūc querit vtrum huic vir⁹
gini siue mulieri sit credendum. Rūdetur ad casus q̄ talis metus seu timor
est fideliter interrogand⁹ et p̄scrutādu⁹. nā si talis timor fuerit inuentus
tunc mox ab eo separatur. nisi sponte et voluntarie cum eo manere volue-
rit. **¶** Tertius casus est. ponat q̄ aliquis rex ppter discordias suorum filio-
rum reciperet uxores eorū. ita q̄ ista discordia mitigaret. tūc querit vtrum
uxores tpe discordie debent eis restitui. Ad casum rūdetur q̄ sic. et si post
hoc filijs nollet reddere uxores. tunc interdictū posset poni in omnib⁹ re-
gionib⁹ et territorijs in quibus iste essent coartate. **¶** Quartus casus est.
ponat q̄ aliq̄s dat in duodecimo anno vnā puellā alicui marito. et ponatur
q̄ illa puella ab initio inuite ei fuisset tradita. et tñ retinens eum. sed anno
quindécimo elapso et sedecimo nihil loquatur ei. tūc querit vtrū illa puella
in sedecimo anno ip̄a reclamāre possit ab eo separari. Ad casum responde-
tur. q̄ si hec puella a duodecimo anno vsq̄ ad quindécimū annū et in sedeci-
mo etiā reclamasset tunc posset ab eo separari. sed si in anno quindécimo et se-
decimo non reclamasset. tūc nō posset separari ab eo. q̄ mora tanti t̄pis p-
barōem excludit. **¶** Quintus casus. ponat q̄ aliq̄s studens incipiat dili-
gere aliquā et nesciat inuenire modū quō possit eā amplexare et cognoscere
et tunc postea deliberādo trāseat ad aliā religionē assumēs habitum virgi-
nis et eligat in pedissequā alicuius regine. quā postea petat vt ei impetret
ordinē monialiū. q̄ facto. voueat castitatē in manus abbatissę et p̄positi et
votiū p̄nētie p̄ginalis assumēs habitū. elapso autē tpe puerfando cū ab-
batissā eā cognoscat. ip̄e vero timēs vt grauet ppter p̄fusionē habitū talē
postponit et in habitu seculari p̄manet. tunc querit vtrū eundē ordinē in-
grediet vel aliū. Rūdetur ad casum. q̄ nō eundē ordinē debeat intrare. q̄
vir cū viro in monasterijs habitare debet. filr et mulier cū muliere. et virgo
cū virgine. sed ip̄e tenet intrare ordinē de quo nunq̄ exeat. sed p̄tinue deli-
ctum desinat penitentia adimplēdo. vñ psalmista Glorietur et reddite. q̄ in
isto casu filia cognoscit matrē. q̄ oēs moniales sunt filie abbatissę. ideo ne-
cesse est vt ille grauiter peniteat. q̄ grauiter peccauit. **¶** Ultim⁹ casus

Summula Raymundi

est iste ponat qd alius scriptor in curia regis diligat filia regis q sit duode-
cim annos. puella vero iurat ei maritari z ipe ecouerso. tpe vero elapso rex
velit ea tradere alicui nobili. ista vero puella recalcitrans z reclamans asse-
rens se fore maritatam cu notario z illud cu iuramento pfirmasse. pater vero
notarium extra regnum prosternens filiam alteri tradendo. illa vero puella nolens
permittere hoc propter iuramentum z non mittat se cognosci ab alio. z qua-
do signum sponse super caput eius fuerit positum ipsa deponit se asserens
virginem. Tunc queritur quid sit faciendum in tali casu. Ad casum breuius
ter respondetur. qd de iure primo marito est tradenda. sed ipsi notario salua
meliori correctione

Propter fornicationem tua legitimam
Propter adulterium si dimittis mulierem
i. sine muliere

Innuptus maneat. sic dico reconciliari
s. mulieri i. excedis s. p. co

Si sibi nolueris. nam si peccas in eodem
i. lege consili i. retinere

Conditione pari cogeris eam rehabere
i. ordine sacri intrare s. mulier

Claustrare poteris licet adultera negat
i. mulier aliq coartari

Femina non debet cogi cum fure marito
i. manere desistat vir

Quere. furari nisi desinat. attamen ille
i. secrete furi

Si venit occulte coitum non denegat illi
i. iura thori s. sue

Reddere si coitum vir non poterit mulieri
i. intoxicatib

Sine veneficiis infectus perpetuis sit
i. cu alijs fraudib

Sine dolis alijs. coeundi pura voluntas
s. abob s. exercere actum

Cum sit eis. et non possunt. dum tertius annus
i. precesserit i. defect coeundi i. separent

Preterit. et maneat quod obest. tunc dissoluentur
i. sub celebratõe diuorij

Lege sub ecclesie. nisi sponte velint simul esse
i. sit qsi soror cu fratre

Si fore non poterit. mulier saltem soror hec sit
i. deficiat i. ad generatõe p. n. t. b.

Si careant membris genitalibus iste vel illa

Folium LXXVII.

Uir & illa ^{i. ad iudicandum}
Uir & illa ^{i. ad iudicandum}
Uir & illa ^{i. ad iudicandum}

Qui rem iurati dicant. examine quorum
^{i. cam} ^{i. expmā}

Causa stet occulta. discreti iudicium dent
^{i. discretio} ^{s^c hoies}

Postea si coeat hic. cum reliqua muliere
^{i. postmodū} ^{i. cū alia}

Logitur ad primam communi lege redire
^{i. stricta in mēbro muliebri}

Si nimis est arcta mulieri subueniatur
^{s^c aliq} ^{i. occulta medicina} ^{medicina}

Argento vel secreto medicamine. que si
^{i. pdesse videant} ^{viro} ^{trāsactis}

Nil prosint. aliam licet sibi ducere. lapsis
^{i. tribus annis}

Annis inde tribus. alij si facta marito
^{s^c mlt apra} ^{s^c viro post}

Hec habilis fuerit eadem reddi sibi debet.

¶ Hic ponit alios casus matrimonij impediētes. Quorū primus est iste. si aliq̄s dimittat mulierem ppter fornicatōem. si nō vult ei recōciliari tunc debet manere castus. si autē nō manet castus sed fornicatur cum alia muliere. tūc cogitur redire ad p̄mā. sic pari lege fit q̄ mulier adultera nō potest viro inhilare claustrū intrare si vult. **¶** Secundus casus est iste. si aliq̄ mulier h̄z fūrē qui p̄tra suā voluntatē facit furtū tunc nullus p̄fessor debet ei p̄sūlere q̄ maneat cū eo. nisi ip̄e velit desistere a furto. attē si mulier non maneat cū illo & si vir in occulto venerit ad mulierē & peteret iura thori. tūc nō debet illi denegare. q̄ est illius legitima vxor. s̄ talis mulier nō debet cum eo p̄cūtere in manifesto ppter maius periculū euitandū ne talis mulier videat̄ particeps furti. **¶** Tertius casus est iste. si aliq̄s vir est q̄ non potest reddere iura p̄ugalia. videlz coitum ppter accidentales causas. vt si esset intoxicatus ita q̄ est nimis frigidus. vl̄ q̄ est infectus alijs maleficijs. mō si tunc est amboz volūtas coeundi & nō possunt. tūc debet ambo simul cōmorari ad tres annos. si tūc illud maleficium cessat tūc nō debet separari. si autē illud maleficiū nō cessat tūc debet ad inuicē separari. s̄ si volunt simul esse casti & inuicem cōmorari hoc possunt facere. sed si vna p̄sona siue mulier siue vir non velit sic cū alio manere tūc debet separari. **¶** Quartus casus est iste. si vir vel mulier careāt vsualibus. ita q̄ non haberent membra genitalia sic q̄ coire nō possint. & si esset defectus ex p̄te mulieris vel viri. tunc hoc debet mitteri ad illos qui sunt iurati. & isti debent valde occulte respicere ex parte cuius sit defectus talis operis coeundi. & fin hoc debet iudicare. vtrum vir & mulier possunt reddere siue agere inuicem iura thori.

Summula Raymundi

vel nō. z qdlibet dz dari suo sexui ad examinādum. z hoc dz fieri occulte. Et si defectus nō est ex parte mulieris tūc debet redire ad maritū. Si aut defectus est ex pre viri. z vir duxit aliā z coit cū illa scda. tūc cogit ire ad primā z dimittere scdā. ¶ Quintus casus est iste. silt si vulua est nimis arda. ita q vir nō p̄t mēbrū suū inducere sic q eam carnaliter cognosceret tūc fm̄ medicos q sciunt scrutari seu experiri de talibz dz eis subueniri medicamine secreto. ita q reddat habilis viro. sz tñ dapsis tribz annis si tūc nō p̄ualeat. tūc p̄t fieri diuorziū inter eos Si aut illa mulier ē habilis aliteri viro. tūc de iure debet redire ad p̄mū vir. nā qua rōne ē habilis viro secūdo. eadē rōne erit habilis viro primo

¶ Notandū. ex lra habet q impotētia est viciū corpis matrimoniū cōtrahēdum. phibens z dirimēs p̄tractū Et p̄tingit aliqñ ex defectu q̄ntitatis. videlz ante tps determinatū z añ annos maturus in viro. videlz añ duodecim annos in femella. z q̄tuordecim annos in viro. Aliqñ autē p̄tingit impotētia talis ex naturali dispositōe. qz forte naturalr est nimis frigidus. z illa frigiditas impedit matrimoniū p̄trahēdū. nō solū in viro sed etiā in muliere Aliqñ venit ex castratōe. vt si vir esset castratus z orba tus. tūc hec est impotētia generādī. z illa castratio impedit plē. z ideo de phs in libro de aia. Naturalissimū opoz est in viuētibz spontaneā generatōem nō habētibz z nō orbaris ex filibz filia generari Aliqñ vero impotētia p̄tingit ex maleficijs. videlz ex incātatōe mulier. Et hoc p̄tingit dupl̄ qz vel talis impotētia est epalis ita q solū ad modicū tps durat. tūc nō dirimit matrimoniū p̄tractū nec impedit p̄trahēdū Si vero illa impotētia est p̄tinua z frequēs. tūc impedit matrimoniū p̄trahēdum z dirimit p̄tractionem. vt p̄ extra de corpore viciato

¶ Notandū. ponat casus q aliqs masculus accipiat vxorē quā hz p̄ vnū vel p̄ tres mēses vel p̄ integrū annū z cēseat se esse frigide nature ita q nō p̄t coire cū ea z dicat corā iudice q nō possit eā cognoscere p̄pter frigiditatē tūc querit vtrū sit separāndus ab ea vel nō. Si vxor h̄mōi frigiditatē affirmat z iudiciū certū illud cognoscat. tūc p̄nt separari ab inuicē sub tali rōne q tpe masculus nō ducat aliā in matrimoniū. si aut aliā duxerit z illā matrimonialiter cognouerit tūc reus erit z piurus. z tūc p̄pleta penitētia q illi desup iniungit p̄pellitur ire ad primā.

¶ Notandū. ponat q aliqs p̄trahat m̄rimoniū cū puella decē vel duo decim annor. z cū ipam velit cognoscere nō possit. illa aut mulier tpe mēdio incidat egritudinē magnā ita q penit̄ amodo fieret viro inutilis. tūc querit vtrū possint separi Rndent doctores. si mulier p̄traxit h̄ a natura z nō a lesione viri sic q nō medicamine medicor p̄t sanari z viro habilitari. tūc viro dat potestas ducēdī aliā vxorē. sicut in postez p̄ aliqñ subsidū redderet habil viro. tūc de iure vir tenet redire ad p̄mā ¶ Itē ponat in casu q aliqs cuius habeat vnā filiā quīdecim annor z tradat eā alicui viro in legitimū matrimoniū. iste aut volēs reddere debitū nature non potens p̄pter inhabilitatē puelle. qd narrās parētibz puelle. mater h̄o recipiēs eā adhuc videt eā esse virginē. z si parētes dirigētes p̄ medico recipiunt p̄siliū ab eo q̄liter faciet. medicus p̄spiciēs puellā cogitat eā esse virum z non puellā. z sic p̄ incisionē manifestant mēbra virilia. sic q omnia ad virum

Folio lxxviii.

restita ibi appareat. tunc querit quid sit faciendum. Respondent doctores iuris quod iste vir potest ducere aliam uxorem. Sicut puella quae est facta vir potest ducere aliam. et sic potest fieri quod uxor matrimonialiter duxit uxorem.

Ultimo no. Ponat quod aliquis masculus duxisset aliquam puellam in uxorem quod per multos annos fuit incognita ab eo. ista puella deferens litteras ad episcopum affirmans se esse incognitam petens se separari ab eo. tunc querit utrum debeat separari. Respondet si mulier esset in causa sic quod expositum esset per discretas mulieres. tunc mulier erit induci et informari ut intret religionem ut in castitate deo seruiat. Si autem vir fuerit in causa. tunc mulieri datur libera voluntas pertrahendi cum alio. sed si vir postea reddere abilis. tunc uxor tenetur redire ad eum.

Item dubitat. ponat quod aliquis apprehendat uxorem suam in manifesto propter quod ea a se remoueat. ista pro in alienis precibus assumens habitum religionis aut monialium. et postea vir ducat aliam uxorem. cum qua pertrahat plures pueros. uiuente prima uxore quod percipiens prima uxor creat monasterium reperendo uirum suum. tunc querit utrum tenetur redire ad eam et dimittere secundam. Respondet doctores iuris. quod ille vir est compellendus ut relinquat secundam et ducat priorem. et secunda mulieri datur libera voluntas pertrahendi vel ducendi alium uirum legitimum.

.i. transiens .i. monasterium. .i. te non sentiente. .i. uxor. s. illa uxor.

Ingrediens claustrum sine te tua sponsa. redibit

s. uir. .i. desideras. s. mulierem. .i. postulat. s. mulieri

Ad te. si petis hanc. nec poscenti sibi reddas

.i. debitum s. maritum. s. tu uir. s. uxor. scz mulier

Iura thori. quia non suus es. tua sit licet ista

.i. non. .i. te mortuo s. viro s. nos raymundus

Ne te defuncto reliquo nubat prohibemus

s. in matrimonium. .i. perpellor. s. puellam .i. puella

Ducere si cogor aliquam nec sit mihi iuncta

.i. carnalis s. carnal s. carnalis s. mulierem

Earne. pater meus aut frater bene ducit eandem

s. mulierem. .i. iteger s. episcopus

Si non consensus illi purus fuit in me

s. legitima scz carnal scz uir vel mulier

Ex uxore mei fratris si tu genuisti

.i. filiam .i. de iure s. in matrimonium filiam

Prolem femineam. licite mihi iungitur ista

p. vel .i. e contrario intelligitur de viro

Sine meo nato. casus conuertitur iste

s. legitima scz carnal carnal s. e nouerca

De muliere mei patris que non mea mater

.i. genita. .i. puella. p. vel. s. pueris .i. copulat

Edita filiola. mihi siue meis. bene nubit

Sūmula Raymūdi

^{i. talr} ^{i. tenere debes} ^{i. pūctis}
Sic de personis teneas tibi sanguine iunctis
^{i. alteri² parrochie. i. mulier. s. plebanū. i. accesserit. s. mulierē}
Si gregis alterius ouis ad te venerit. illam
^{s. mūmonialr. i. tu² parrochian². i. p. vxore legitima}

Non tuus agnoscat aries pro coniuge. donec
^{i. illd. i. liquet} ^{i. ista mulier} ^{i. ob oi viro}

Hoc constet q. sit ouis ista soluta marito
^{i. de alia villa exis} ^{i. trāserit. s. plebanū}

Masculus alterius ville si venerit ad te
^{i. de populo} ^{s. plebano} ^{s. legitime} ^{s. aliquā}

De grege commissio tibi non ducat mulierem
^{i. solut²} ^{i. rā diu} ^{i. legalr. i. attestet}

Ex sit liber ab hac donec de iure probetur

¶ Sic autor ponit alios casus circa mūmoniu. quoz p̄mus est. si aliq. vir sumeret puellā z ipa curreret de viro intrādo ordine. tūc vir p̄t eā postulare de ordine. Et h̄ facto si puella tūc postulareret de viro copulā carnalē. tūc p̄t ei denegare. z rō est. q. ipa vouit castitatē. vt ois monial facit. qū intrat clāstrū. Si aut vir postulareret de ea iura coniugalit. tūc ipa mulier tenet reddere viro. Et pena illi² mulieris est q. si ille vir moreretur q. ipsa nunq. nuberet alteri viro. **¶** Deū mgt subdit scdm casum dicēs. si aliq. p. violentiā cogit a p̄ncipe vel alijs sumere vxorē. z ipa ppter nēcitātē p̄sentit. si nō cognoscat eā carnalr post. p̄missione. tūc ipa discedere ab ea sequēte die z imēdiate tūc frater illi² vel pater. p̄t sumere eandē mulierē. **¶** Deinde subdit terciū casum dicēs. q. aliq. p̄t ducere filiā vxoris sui p̄is subtili p̄ditōsi illa filia nō est vera siue carnalis sui p̄is. Verbi grā si aliq. vir duceret viduā q. vidua haberet filiā ab alio viro. si tūc pater sumit viduā. tūc fili² p̄is. p̄t sumere filiā illi² vidue. z sic tūc ille nō sumit filiā sui p̄is. cū ipa nō est filia eius fm carnē. s. solū fm voces. **¶** Deū subdit q. tum casum dicēs. si vxor fratris alicui² ipō fratre mortuo sociat. alteri viro z pariat filiā cū eo. tūc frater p̄oris viri p̄t ducere filiā quā habuit cum secdo viro. z sic p̄sit si placeret filio tūc p̄t ducere sorores p̄oris viri. Et h̄ aut sumit iuriste vnā regulā q. pater p̄t ducere matrē z fili² filiā quā nō genuit pater illius. **¶** Deū subdit q. nū casum dicēs. si aliq. ouis. id est. parrochiana alteri² veniret ad te. z veller ducere maritū de tuis parrochianis. tūc talis pleban² nō dz ei aliq. arietē dare. i. virū de suis. nisi p̄us sciat q. illa mulier sit soluta a quolibet viro. ne postea diuortiu inter eos celebraret. **¶** Deinde subdit vltimū casum dicēs. q. aliq. masculus alterius ville nō debet sumere aliquā vxorē de grege tibi p̄missa. nisi p̄terur q. talis vir esset libere p̄ditōis. Rō est. q. vir forte haberet aliquos casus impediētes matrimoniu.

¶ Circa lrām notādū. q. vxorē alicuius intrare religionē p̄tingit dū. plicat. vt em copula carnalis fuit p̄us pacta vel nō. si p̄mū. tūc nō debet intrare religionē siue p̄sensu viri. nec vir siue p̄sensu mulieris. nisi ambo in

Folio lxxix

erarent ordinē. Si autē copula carnalis nō p̄cessit. tūc absq; velle viri ipsa p̄t intrare ordinē. q; tutius & securius est deo seruire in castitate q̄ mūda ne viuere. Et ideo secū dū hic sustinet & nō p̄mū. Itē si vir est vetus & an; ziquus. & mulier iuuenis. tūc ipse licite p̄t intrare religionē. Et hoc est verum si de ea nō p̄sumit incōtinentia. et si tūc mulier voluerit p̄t licentiari ad religionē. saltē muliere legitima p̄sentiente

Secundo est notādum per modū dubitatōis vtrū dñs apostolicus habeat dispensare de matrimonio p̄tracto. vt si vir sine p̄sensu mulieris intraret religionē. vtrum tunc vir posset dispensare cū dño apostolico sic q; in religionē p̄maneret sine p̄sensu vxoris legitime. ¶ R̄ndetur q; nō. q; papa nō dispensat in illo casu cū tali et in q̄ plurib; casib;. Unde domin⁹ apostolicus p̄mo non habet dispensare p̄tra articulos fidei ch̄ristiane & cōtra generale statutū ecclesie romane. sed ipse apostolicus contra statutum qđ nō est omnino generale. sicut de continentia sacerdotū vel aliorū huiusmodi bene potest dispensare. Et tñ aliqui dicūt q; dñs apostolicus potest dispensare p̄tra generale statutum ecclesie. Secūdo dñs apostolicus nō habet dispensare cum his que sunt p̄tra statuta monachorū nisi ex magna causa. sicut augustinenses. minores. predicatores &c. qui nō debēt habere aliqua bona p̄pria. q; illi dicūtur mendici. et ergo papa non dispensat cum istis. et si hoc faceret p̄tra statutum iuris faceret. Tercio apostolic⁹ non habet disp̄sare in his que in sua natura sunt mala. vt sunt illa q̄ sunt p̄hibita in statutis romane ecclesie. sicut est simonia & h̄mōi. Quarto apostolicus non dispensat cum bigamis. sed qui ordinant bigamuz ad sacros ordines cū istis dñs apostolicus potest dispensare. Ultimo domin⁹ apostolicus nō p̄t dispensare p̄tra dicta euangelij sancti. sed bene potest dispensare p̄tra ius naturale.

Tercio notan. de casib;. Primus est iste ponat in casu q; aliq; p̄nocens in domo alicuius ciuis. & filia hospitis circa eum repiatur. qui nō dū eam cognouit. et cogit p̄ violentiā eam obseruare. & ipse facit p̄missum q; eam velit obseruare. & sequēti die recederet ab ea. tūc querit vtrū ipse sit coactus eam obseruare vel non. Ibi respondetur q; si talis est coactus ad eam p̄ violentiam et nō cognouit eam carnaliter post p̄missum. tūc nō tenetur redire ad eam siue eam obseruare. Sed illam puellā bene p̄t matrimonialiter ducere pater vel frater eius. vel ipse p̄t licite recedere cū dispensatione ep̄i. Si autē ipsam cognouit carnaliter post p̄missum. tūc nullo mō posset separari ab ea. & sic tenet eam obseruare. Itē q; magis est. si ipse solus cognouisset filiā ciuis p̄ violentiā anteq̄ pater venisset. & tūc postea per violentiam cogere eam ducere. non staret tunc matrimonium.

¶ Secūdus casus. ponat in casu q; pater et mater mutuo haberēt filios & postmodū eueniat q; vn⁹ illoz haberet eam separatōis. sic q; sentētia diuortij diuulgat p̄tra ābas p̄sonas. & si tūc postea secrete se carnaliter cognoscerent & generarent filios & filias. tūc dubitatur an tūc filij essent participes paterne hereditatis. vel vtrū essent pueri legitimi. R̄ndet q; nō. q; p̄m pueri fuērūt legitimi anteq̄ sentētia diuortij erat diuulgata. Si autē vltra sentētia diuortij remāsisent & generassent illi essent illegitimi. & sic tūc p̄sequēti nō debēt ēē p̄cipes paterne hereditatis. ¶ Tercius casus.

Sūmula Raymūdi

ponat in casu q̄ aliq̄s sit diues. sicut d̄r factū fuisse de q̄dam rege francie q̄
cū sua vxore generare pueros nō poterat tandem puer pulcre dispōis a
mercatoribz fuit adduct⁹. indumētis aureis ⁊ regalibz indut⁹. q̄ erat s̄s
bī rep̄itat⁹. ⁊ postmodū fecit vxorē suā iacere in puerperio dicēs eā pepe
risse eūdē puerū. ⁊ si tūc iste rex p̄ diuinā grām post octauū annū siue aliūz
nouū filiū ⁊ legitimū obtineret tūc q̄rit vtz p̄m⁹ cū scdo d̄z eē princeps
paterne hereditatis. Et ponat q̄ iste p̄mus puer credat se eē filiū legiti
mū. s̄lt volens habere prē hereditatis. ⁊ nō separi ab hereditate. tūc q̄rit
qd̄ sit faciendū. ¶ Ad hūc casum dupl̄r r̄ndet. nā qd̄a sic dicit q̄ talis pu
er p̄m⁹ nō p̄t esse princeps paterne hereditatis. et si parēs h̄ admitteret
peccaret mortāl̄. ⁊ faceret rapinā de p̄p̄is bonis. ⁊ hereditates p̄p̄as fi
lijs suis legitimis auferret. Ponat q̄ aliq̄ mulier duceret virū quē crede
ret esse liberū q̄ tūc p̄us vxorē legitimā haberet. tūc querit vtz cū p̄ma de
beat p̄trahere vel cū secūda. Ibi r̄ndet p̄ distīctōem. vel q̄ ista mulier sci
uit virū istū habuisse aliā. vel nō. si sciuit. tūc matrimonii nō stabit nec eū
obseruare d̄z. Si nō sciuit hoc est dupl̄r. vel ignorat simpl̄r. vel p̄ illud tē
pus interim q̄ eū habuit. Si scdo⁹ tūc p̄ma mortua d̄z ea obseruari. Si
aut̄ p̄mo mō. sc̄z q̄ ignorauit simpl̄r q̄n accepit eaz et postea sciuit ⁊ insup
illi p̄mansit. tūc nō p̄t eam ducere post mortē p̄me mulieris. ¶ Quart⁹
casus est. ponat in casu q̄ aliq̄s vir cū muliere aliq̄ diuitijs inuicez p̄man
sissent. et postea vir vellet separari ab ea. ⁊ pponat corā iudice eam esse an
cillā. et petit separi ab ea. tūc dubitat vtrū illa sit separanda ab eo. Ibi re
spondet. q̄ si talis cognouit eā carnāl̄ postq̄ ip̄e iudex audiuit eē ancillā
lam. tūc nō tenet separari ab eo. Si aut̄ nō cognouisset eam carnāl̄. ⁊ ip̄
se pbat eā esse ancillā corā iudice. tūc ip̄e vir tenet restituere pecuniā quā
cepit p̄dote. ⁊ sic tūc separant in noīe dñi. ¶ Quintus casus ponat q̄ aliq̄s
diaconus h̄z vxorē legitimā et ep̄s velit separare eū ab ea p̄ excoīcatōnem
et ille nihil aduertat suā excoīcatōez. tūc q̄rit vtrū ep̄s debeat eū p̄cellere
ad hoc q̄ eaz dimittat. R̄ndet q̄ si talis voluerit transire ad ordines sa
cros. tūc ip̄e licite p̄t eam dimittere. et tūc post eius laudabilē p̄uēratōez
p̄t p̄moueri ad sacros ordines insūcta illi penitētia desup. ¶ Sextus ca
sus. ponat q̄ aliq̄s faciat sibi desponsari vnā puellā vel viduā p̄pter pecu
niā vel diuitias. ita q̄ iste sic vellet eā fraudulēter accipere. ⁊ h̄z terrā in cal
ceis siue in ocreis. ⁊ dicat interim q̄ ego trāseā sup̄ istā terrā ego ducā te
in vxorē. denotādo terrā quā h̄z in calceis ⁊ ambobz p̄sentitibz deponat
terrā de calceis dicēs se nō ābulare sup̄ istā terrā quā denotauit. Tūc q̄
rit vtrū talis sit separandus siue nō. Et videt q̄ sic. q̄ ibi m̄rimoniū fue
rat p̄tractū p̄ditōaliter. ex eo q̄ ip̄se p̄misit eam ducere interim q̄ transi
ret sup̄ istā terrā quā in calceis vel in ocreis haberet. ⁊ q̄ videt q̄ ibi esset
solutio ⁊ separatio. In oppositū est forma m̄rimoniū. vbi d̄r. qd̄ deus p̄iūxit
hō nō sepat nisi mors. Ibi r̄ndet q̄ talis nō sit separandus ab ea. q̄ ibi il
la p̄ditio nō impedit m̄rimoniū. q̄ ecclia nō iudicat de occultis. sed solū
de manifestis. ideo illa fallacia eā nō fallit. ¶ Ultim⁹ casus. ponat q̄ aliq̄s
ducatur vnā q̄ h̄z strictā vuluā vt eā nō p̄t cognoscere carnāl̄. ⁊ tūc ista un
pregnet. Et ponat vlt̄er⁹ in casu q̄ aliq̄s cū vnā p̄traxisset matrimonii
un sed nō dum copula carnalis fuisset cōsequuta ille vero existens in bal

Folio lxxx.

neo semē virile emitteret, puella autē sibi desponsata ad eundē locū ventree
et sicut narrat p̄m̄etator ⁊ Albus in secretis mulier. tūc ponat vltē
q̄ matrix illius p̄trahat semē, vir vero eius vidēs puellā ab eo incognitā
esse impregnātā nō volēs eā ducere dicens eā cū alio viro esse fornicatā
tūc querit quid sit faciendū in tali casu. Ibi rīdetur breuiter stāte melio
ri correctione si puella p̄t habere firmū testimoniū p̄ naturales p̄hos et p̄
alios viros idoneos circa hanc materiā q̄ impregnata sit a semine illius
ipse tenet eā ducere. Sed si secus fuerit non tenetur

.i. duas vxores m̄rimonialit̄ .i. aliq̄s

Si duxit binas mulieres legitime quis

virū relinquat s̄ tu iudex. .i. cogere .i. quā duxit

Hunc vt dimittat debes arcere secundam

s̄ mulierē mulier copulata fuerit s̄ viris. .i. q̄ dimittat scdm

Hanc. econuerso si nupsit illa duobus

.i. deme .i. impediētes p̄mū cōtractū

Excipe legitimos casus interuenientes

s̄ in exēplo s̄ mulier .i. tua p̄sanguinea foras illis

Ut si prima tua sit neptis vel tua forte

.i. tua amica p̄ vl̄ p̄ma mulier s̄ p̄ baptisimū vl̄ p̄firmatōem

Affinis. ve soror hec sit tua spiritualis

¶ Hic sup̄ addit alios casus dices q̄ si aliq̄s haberet vxorē legitimā ille
nō debet ducere aliā. Si autē ducat aliā tunc ipse d̄ cogit ad hoc vt redeat
ad p̄mā hoc est t̄m̄ dicere. Si aliq̄s vir sumeret duas vxores ad thoz̄ le
gittimū. tūc sacerdos debz virū cogere mediāte iure vt dimittat secundā
mulierē ⁊ maneat cū p̄ma. Et hoc p̄uertit sic. si aliq̄ mulier haberet duos
viros siue duceret duos viros ad thoz̄ legitimū. tūc sacerdos d̄ eā cogē
re mediāte iure vt dimittat scdm virū ⁊ maneat circa p̄mū. ⁊ h̄ est verū si
eā legitimā nō adesset. q̄ si vir haberet duas vxores ⁊ illi postmodū de
clararet q̄ p̄ma mulier esset de affinitate viri ⁊ infra q̄ntū gradū. tūc ibi p̄t
fieri sepatio. Et tūc manere d̄ circa scdm mulierem

¶ Circa lrām notandū. q̄ rō lre fm̄ sc̄m Thomā est ista. q̄ quodā mō
est cōtra ius naturale vnā p̄sonam habere plures cōiuges. Etia est cōtra
ius scriptū. p̄mū p̄z sic. q̄ finis matrimonij est. plis generatio ⁊ ip̄itis ad
laudem dei educatio. mō q̄uis vnus vir poterit plures secundare mulierē
res. t̄m̄ filij plurimaz vxoz̄ non possunt simul bene educari ad laudem dei
p̄pter mulierum rixas. Sed tamē minus licet vnā mulierem plures vi
ros habere. quā plures viri nō secundāt mulierem. sed bene secunditates
impediunt. vt patet de publicanis mulieribus. Etia q̄ sit p̄tra ius scrip
tum p̄z p̄ aplm̄ dicentem. alligatus es vxorī noli querere solutionē. sed q̄
ducit secundam p̄mā viuente petit solutionem p̄mē mulieris vt cōstat
quoniam a p̄mā recedit ⁊ secunde mulieri adheret

¶ Item matrimonium significat vnionem christi cū ecclesia. sed signum et
signatum debent se cōformare et inuicem correspondere. sed hoc non facit
vnio mulieris ⁊ duoz̄ viroz̄ nec vnus vir et duarum mulierum quas

Summula Raymundi

reporius non dicitur matrimonium

Secundo est notandū. q̄ ille casus quez raymundus hic ponit ita firmis
ter et stricte ligat q̄ si paganus q̄ haberet plures vxores couerteret ad fī
dem. tunc deberet scrutari et interrogari ab eo quā p̄us sumpsisset siue du
xisset. et illā tenet retinere. als̄ autem dimittere

Tercio est notandū. q̄ illud impedimentū qd̄ auctor hic tangit in lra
est inter illos q̄ hñt p̄iuges viuētes. et istud impedimentū vocat ligatōis
Et d̄ esse illud cū quis alteri cōiungit carnaliter et m̄imonialiter. et impe
dimentū ligatōis nō solū tenet qñ aliq̄s p̄iungit alteri carnaliter sequuta
copula carnali. sed etiā tenet qñ aliq̄s coniungit alteri dūmodo interuenit
consensus de p̄senti. vt patet extra de sponsa

Quarto notandū. q̄ causa p̄pter quā vir poterit dimittere vxorē est
nimia et inordinata fornicatio. et cum ipse dimittit eā nō potest aliā cogno
scere fin̄ moderamē p̄us visum. et si tunc vxor ab eo nō est carnaliter cog
nita et alium virū admittit. adultera est. quia verum matrimonii cōter
illas. licet ibi carnalis copula non sit sequuta

Ultimo nota. et ponat casus q̄ tempore nocturnali veniat vnus fur
ad hospiciū vnius qui habet pulcrā vxorem et volens intrare a marito
audiatur qui surgens quasi credat talē extra domū circūquaqz ambulans
tem. et tunc fur intrat p̄ ostium accedens vxorē sub illi⁹ verbis ipam suba
gitādo quo facto recipiat vestimēta aliqua et recedat. Et marito reueniē
te ad vxorem volens eā p̄solari. et nunc ipa respōdet dicens tu apud me
fuiſti hic et me subagitasti et cognouisti carnaliter. Tunc dubitat ex q̄ au
diuit ipam esse cognitā a fure vtrum ipsa sit tenenda. p̄ adultera. et vtrū
ipsa sit sepanda ab eo. R̄ndetur q̄ nō. ex quo ipa credidit furē fore maritū
eius. et fuit decepta p̄ verba furis. tunc nō est ab eo sepanda. Si autē furē
nouisset nō fore maritū eius et fornicationē euz eo commississet. tunc esset
adultera et separanda ab eo

i. vxor p̄ leprā i. vitas vxorē leprosam

Si tua sit coniūq̄ infecta licet fugias hanc

i. accipe i. nō potes vxorē i. q̄sqz

Ducere non debes aliam. donec moriatur

requit p̄uideas mulieri i. nutrimēta

Ipsa fides q̄ vult des corporis huic alimenta

valeas caste viuas s̄ potes abstinere s̄ mulier leprosa

Si potes abstineas. si non. eadem tibi carnis

i. tribuat i. trāsgressor legitimi thori. si aliā mulierē p̄gnoueris

Debita persoluet vel adulter eris aliunde

i. p̄uet mēbro virili i. dimittat virū

Si vir castretur sua nunq̄ deferat illum

s̄ relinquat mulierē i. illa sustineat defectū

Femina. nec vir eam. quocunqz modo patiatur

Hic magister ponit aliū casum de matrimonio dicens si tua mulier eēt
infecta euz aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate vel cum lepra. tunc

Folio lxxxj

Propter illā causam matrimonium potest dissolui et separari, et post separationem et dissolutionem vir non debet sumere aliam uxorem nisi ipsa sit mortua. et si ipsa est indigens et egena tunc vir tenetur ei procurare et dare nutrimentum corporis. Tunc ibi (Si potes abstinere) vult tantum si masculus potest tunc debet continententer vivere. vel si utriusque velit coire tunc noscat uxorem leprosam siue infectam ne aliunde adulterium committat. Tunc ibi (si vir castus) magister ponit documentum aliud siue alius casum dicens. si vir putaretur membris sexualibus siue genitalibus quocumque modo hoc fieret. tunc ipsa mulier non debet eum propter hoc deserere. et econverso si mulier occuparet apostematibus vel alijs infirmitatibus per tres vel per sex annos vel plures. tunc propterea vir non deberet mulierem derelinquere.

¶ Circa istam nota. Ex quo vir et uxor sunt una caro et cum hoc animo debent invicem commorari. Et si vir tunc non potest habere abstinenciam carnis. unde tunc debet postulare debitum carnis ex quo ipsa esset infecta cum aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate ut ista dicitur. et sic erit dubium an ipse debet postulare iuxta coniugaliam ab ipsa uxore infecta an ab aliena. non primum. quia separatio est facta etiam non secundum. quia si alius faceret fieret adulter. Ibi videtur finis textum. quia mulier leprosa siue veneno infecta debet ei persolvere debitum thori ne fiat adulter. Et hoc est verum si ipse vir nullatenus potest coitu carere.

¶ Secundo est notandum. magister in ista ponit duos casus. primum de lepra secundum de castratione siue de inhabilitatione. et ambo debent intelligi dummodo accederet post copulam carnalem. quia ante copulam carnalem tam lepra quam castratio impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum.

¶ Item notandum finis sancti Thomae. cum infecta lepra post copulam carnalem licet tenetur viro reddere iura coniugalium. non autem tenetur viro cohabitare. quia non tam cito inficitur quis ex coitu sicut ex frequenti cohabitatione. Si autem alter coniugum posset abstinere melius esset quia ut sic possent generari pueri leprosi vel ipse vir etiam quicquid posset infici ab ipsa muliere. ut dicitur ista. et si potes abstinere. Item filius debet manere cum sano ne inficiatur. Et de littera (Ducere non debes aliam) et ibi innuit tantum quia lepra non est impedimentum impediens matrimonium contractum.

¶ Tercio est notandum. quia sponsalia lepra si perveniente licite possunt dissolvi et solui. et sanus ad copulam maritalem consumendam compelli non debet. ut patet de coniugio leproso. capitulo ultimo.

¶ Quarto notandum. quia vir sanus mulieri leprose de necessarijs provide re debet. ut est de victu et vestitu. et licet isti sunt separati ab invicem propter hoc ne alter ab altero inficiatur. tamen quo ad eorum bona que possident separari non possunt.

¶ Quinto nota. Ex ista habetur quod ipse vir post copulam carnalem si fiat impotens qui prius fuit potens tunc mulier non debet eum relinquere propter hoc. et consimiliter econverso. Si ipsa mulier postquam est cognita a viro fiat impotens et ei inepta tunc ipse vir propter hoc non debet eam dimittere. Ratio illius est talis quia matrimonium est vinculum indissolubile quod stabit per totam vitam coniugatorum. non interveniente adulterio.

¶ Ultimo est notandum. quia consilium est ut iste qui est magis aptus ad coitum continententer vivat ne fiat adulter. Omnis enim ille adulter est qui cognoscit aliam mulierem a sua legitima uxore.

Sūmula Raymūdi

^{s^c mulier p^{ri}ma i articulo mortis simplici fornicatōe. i. deflorasti}
Si sit in extremis quam simpliciter violasti

^{p^{ro}missione i. p^{er}trahere i. cessante}

Atq; fidem dederis. hanc ducere velle fugato

^{i. infirmitate mulierē i. de tali p^{ro}urio}

Dorbo. si ducis aliam. periurus es inde

^{penitentiā habeas i. cōtractū i. dissoluo s^c ē cū 2^a muliere d^z manere}

Digne peniteas pactum non soluo secundum

^{s^c carnalit^r s^c cōcubina}

Post iuramentum. nisi cognita sit tibi p^{ri}ma

^{s^c manifeste i. despōsare mulierē sic dictā}

Si mihi iurasti q^{uod} velles ducere bertam

^{i. despōses sic dictā i. matrimoniū s^c cū scōa}

Et ducas agatham. cōtractus tunc stabit. et tu

^{i. q^{uod} false iurasti i. cū tormētis}

Quod male iurasti debes exolvere penis

^{mulierē s^c vīr s^c vxor s^c mulier inuit⁹}

Quam tu duxisti tua non erit illa. coactus

^{s^c mulier s^c vxor s^c mulierē i. volūtarie. i. reuenisti}

Hec eadem tua sit ad eam si sponte redisti

^{s^c mulier i. p^{ro}sentis p^{ro}bz s^c vīr s^c mulieri p^{ro}sent⁹ s^c alteri vīro}

Si tibi consentit. nec tu sibi. nubere nulli

^{mulieri i. licitū ē i. donec mortu⁹ es i. nō inhihet}

Huic licet vsq; tuam post mortem. non prohibet lex

^{s^c vīrū s^c mulierē s^c iducēdo aliā vxorē}

Ducere te reliquam. nec cogere te valet illud

^{s^c mulierē i. pecunias}

Desi duxisti. quia promissi tibi nummos

^{s^c nūmos s^c tibi vīro i. ista defraudatio}

Et nullos dederim non separat iste dolus nos

¶ Hic magister supradidit alios casus de matrimonio dicēs. si aliq^{ui}s habe-
 ret cōcubinā quā sumpsisset per verba de futuro t^{em}p^{or}e cū iuramento. t^{em}p^{or}e si tunc
 illa incurreret infirmitatem t^{em}p^{or}e egrotaretur longa infirmitate si supuixerit
 et p^{ro}stine famicati fuerit restituta. et talis duceret aliam. tunc ille factus
 est periurus sed tamē cum secunda muliere manere debet. t^{em}p^{or}e debet agere
 penitentiā de p^{ro}urio. t^{em}p^{or}e hoc est verum si primā concubinam post iuramen-
 tum carnaliter non cognouit. Quia si sic. cūc tenetur redire ad primā t^{em}p^{or}e
 dimittere secundam. Tunc ibi (Si mihi iurasti.) vult si aliq^{ui}s iurauit sus-
 mere bertā ad thoz legitimū t^{em}p^{or}e sumeret eius sororē. videlz agathā. tunc
 illud matrimoniū stabit cū agathā t^{em}p^{or}e ipse tenet satisfacere iuramento cū pe-
 nitentiā. et hoc est verū eo sciēte q^{uod} sumpsit agathā. Tūc ibi (Quā tu dux-
 isti) supradidit aliū casum dicēs. si aliq^{ui}s duceret vxorē coacte. tūc non tenet

Folio lxxxij.

eam observare si postea nō adhūcat p̄sensum nec copula carnalis ibi ad
hūcat. et si ita euenerit q̄ mulier p̄sentiret viro et vir nō cōsentiret mulieri.
tūc mulier nō p̄t ducere aliū virū p̄pter eius p̄sensum. sed vir bñ p̄t ducere
re aliā vxorē. q̄ non fecit p̄sensum licet coactus fuerat. Tunc ibi (Si me
duxisti ponit vnā doctrinā dicēs. si q̄s sumeret vxorē p̄pter pecuniā et di
uitias. et crederet mulierē habere multos nummos vel q̄ mulier dicat. su
mas me ego tibi dabo centū marcas vñ mille. iste autē credēs istis verbis
sumit eam legitime in facie ecclie. post hoc autē vir postulās nūmos inue
niens crumenā vacuā an tūc matrimoniu p̄ssit reuocare. Rñdet littera
q̄ non. quia ille dolus non separat matrimoniu

¶ Circa lram nota. p̄ius dicit ille q̄ frangit eius p̄mū iuramentū. et sic
ille q̄ iurauit ducere p̄mā et sumpsit aliā a p̄mā. factus est p̄ius. vt lra
p̄tendit. et si p̄traheret scđam p̄ spōsalia. p̄mā adhuc decēte. et alia ime
diatē moreret aq̄s eā nosceret carnalit. et p̄mā viuēte eā sumeret tūc satis
faceret iuramēto. sed nō intentōt. q̄ iurauit eā sumere. et hoc fecit. sed intē
debat scđam sumere si vixisset. et p̄ hoc nō satisfecit

¶ Secūdo notandū q̄ si aliq̄s vir p̄trahit spōsalia de futuro cū cōcubina
sua tā laborāte in extremis addēdo iuramentū. ita q̄ p̄ illud iuramentū
ipsa cognita reducit reliquā tūc dicit p̄ius. et dicit manere cū secūda. et illud
etiā p̄tendit cum dicit. Si sit in extremis

¶ Tercio notandū. dicit lra (Factū nō solue scđm) Rñ illi lra est ista. q̄
cū scđa muliere p̄summatū est m̄mōniū et ad suā p̄fectōem redactum. sed
cū p̄mā q̄ nōndū subsecuta est copula carnalis. nōndū p̄summatū est m̄
mōniū. sed solū facta sunt spōsalia. s̄ si aliquā cognouit carnaliter. tūc
matrimoniu p̄mū esset cōsummatū et p̄fectū. sed secūdu nullū est. ergo
dicit in textu Post iuramentum

¶ Quarto notandū ibi Si mihi iurasti. q̄ si aliq̄s p̄trahit p̄ verba de
futuro spōsalia cū aliq̄ virgine vel muliere addito iuramēto. et deū p̄mit
tit matrimoniu cū reliq̄ nō obstāte illo iuramēto ip̄e dicit manere cū secū
da. et hoc p̄ h̄c in lra et in decretalibz caplo de sponsalibz. sed si in vtrāq̄
cōtraxit p̄ p̄ba de futuro. tūc debet cū p̄mā stare p̄pter euidentia ne agat
periuriū. sed si iuste iurat p̄mē mulieri vel alteri ad manus siue p̄mā sit cog
nita siue non tunc tenetur eam sumere

¶ Quinto notandū. q̄ sicut iura p̄clamāt tūc intrās m̄mōniū dicit hoc
facere libere et bona volūtate. Vñ si aliq̄s fuerit coact⁹ sine p̄prio p̄sensu. tūc
matrimoniu nō h̄z locū. vñ sagaces sacerdotes h̄c regulā tenent scire sic
q̄ q̄n sponsus et sponsa veniūt ad domū dei et petūt copulari tūc sacerdos
cū magna sollicitudine dicit interrogare si spōtance et ex cōsensu p̄prio velint
matrimoniu intrare. imo etiā dicit interrogare si vera dilectio sit inter eos.
q̄ si illa inueniant in eis tūc fiat copulatio matrimonij in noīe dñi. Sed si
sacerdos posset cognoscere q̄ alter illoz de p̄prio p̄sensu m̄mōniū non in
traret sed coactus tūc non sunt copulādi ne postea fieret irreuerētia sacra
mento vel aliud incōueniēs sequeretur. sc̄z q̄ vnus aliā reliqueret. Vñ si aliq̄
q̄s esset coact⁹ ad mulierē et maneret cū ea p̄ dimidiū annū et copula car
nalis nō subsequeret in illo tpe nec adhūcat cōsensum volūtatis ad eam.
tūc vir nō tenet eā tenere p̄pter mutūā et diuturnā cōhabitationem

Summula Raymundi

Sexto notandū ibi. Si me duxisti, diceret q̄s tūc. tamē iura dicūt q̄
fraus et dolus puniri dñt. s̄ huius oppositū videt̄ hic in h̄ casu. Rñdet q̄ talis
dolus nō punit̄ a iure. iō q̄ iste vir etiā q̄dammodo dolose et p̄ter finis debi-
ti m̄rimoniū intentōem p̄traxit m̄rimoniū. nā magis p̄pter pecunias et di-
uitias quā p̄pter p̄licationem p̄traxit. Sed iō ius nō punit illū dolus ne
maleficis daret viā et occasione repudiādi suas vxores. v̄l q̄ facit alios
posset allegare in huius dolo. Etia ille dolus nō sufficit tollere cēntialia illius
matrimoniū sicut facit error p̄ditionis vel p̄sone. q̄ ista duo impedimenta
tollunt cōsensum. sed cū isto dolo de quo loq̄tur l̄ra stat bñ p̄sensus

Ultimo nota. dñm est sup̄ in l̄ra (Si mihi iurasti) Rō huius l̄re ē. q̄a
m̄rimoniū fundat̄ in cōtractu determinato. sed iurās nullā velle ducere ni-
si l̄ra facit p̄tractū indeterminatū. eo q̄ plures vocant̄ hoc noīe l̄ra. Si
q̄ iste certe et determinate cōtraxit cū agatha tūc stabit ille p̄tractus indissol-
ubilis. Itē rō illius l̄re videt̄ (quā tu duxisti) est iste. q̄ cōsensus liber ē de
cēntia m̄rimoniū. et h̄z se q̄dammodo sicut forma cēntialis ipsius matrimoniū
Et s̄m p̄m. forma est q̄ dat esse rei. iōq̄ deficiente forma rei tūc nihil fit.
ergo deficiente cōsensu alterius p̄sone cōtrahentiū q̄tum ad illam p̄sonā
nō erit matrimoniū. Si aut̄ altera p̄sona cōtrahentiū cōsentit q̄tum ad
illā erit matrimoniū. v̄l d̄ l̄ra. q̄ subdit q̄ etiā talis p̄sona nō potest nubere
re alteri non obstante q̄ altera p̄sona alteri nubat

i. iuramento p̄firmas s̄ m̄rimoniū iuramentū
Si iuras nolle mulierem ducere. post hoc
sp̄ tu mulierē sp̄ tu

Contrahis. iste manet contractus. confitearis
i. falsum iuramentū p̄misisti

Quod male iurasti domino facias satis inde
sp̄ tu sp̄ p̄ctā

Si semel abstineas peccata. lapsus in ista
sp̄ p̄ctā i. reiterare sp̄ d̄cā

Non iuras eadem non perpetrare. sed hec te
intelligere i. iuramentū feceris

Scire volo quotiens iuraueris. hoc quotiens tu
sp̄ p̄p̄tratis i. p̄m̄am i. sustinere

Pro iuramentis penas absolvere debes

Hic m̄gr subdit alios casus de m̄rimonio dicēs. si aliq̄s iurauerit nolle
sumere vxorē. et iuramento facto et aliq̄ tpe elapso sumserit vxorē an tūc iu-
ramētū ipediat p̄tractū. Rñdet l̄ra q̄ nō. q̄ cōtractus ille stabit. s̄z ipe d̄s
satisfacere deo p̄ iuramento q̄d fecit. Tūc ibi (Si semel) autor ponit aliū ca-
sum p̄ modū doctrine volēs si aliq̄s abiurauerit p̄ctā semel p̄missa nunq̄
velle facere. et si tūc ille relabit̄ in eadē p̄ctā tūc nunq̄ apl̄ d̄s iurare se nolle
cōmittere talia p̄ctā. imo punitus est q̄tiēs amplius p̄miserit iuramentū

Circa l̄ram nota. q̄ m̄gr h̄ t̄git aliud impedimentū impediēs m̄rimo-
niū p̄trahendū et dirimēs p̄tractū q̄d vocat̄ error fortune. sed tū illud nō
sufficit impedire m̄rimoniū p̄hendū et dirimere p̄tractū. s̄z bñ error cōditionis.

Folio lxxxij

Secundo nota. circa istū casum p̄mū si iuramentū z votū essent solēnia tūc hoc iuramentū impedit matrimonii p̄trahendū. de q̄ iuramento solēniter d̄cū est sup̄. vt si aliq̄s p̄moueret ad ordinē diaconatus v̄l subdiaconi natus tūc facit iuramentū solēne. z si tūc ille p̄trahit m̄rimoniū. tūc tale iuramentū et votū solēne impediūt m̄rimoniū p̄trahendū z dirimūt p̄tractū. **G**l̄a auctoris d̄z intelligi de simplici iuramento z non solemnī

Tercio notandū. q̄ si aliq̄s abiurat p̄ctā p̄us p̄missa z postea relabit̄ in eadē p̄ctā tūc ip̄e tenet̄ dupl̄r penitere. nā tenet̄ penitere primo de iuramento. sc̄do de p̄cto iterato p̄missio q̄tiefcunq̄ illud ammō fecerit

Quarto no. Aliq̄ estimat̄ q̄ p̄ctā semel p̄missa z cōfessa si sedario eas de p̄ctā pagerent̄ q̄ tūc illa p̄ctā reuinc̄erēt q̄ quondā viua fuerūt. s̄ aliq̄ dicit̄ q̄ p̄ctā semel p̄missa z p̄ritōe deplācta nō reuinc̄erēt si iterato p̄mittunt̄. q̄ illoz d̄ns nūq̄ recordabit̄. nec etiā vni p̄ctm̄ debz q̄s bis cōfiteri salte si p̄fiteat̄ alicui q̄ h̄z auctoritatē absoluedi. q̄z als diuideret p̄fessiones et sic tunc cōcurrerent diuideria circa sacramentū quod non debet fieri

Quinto notādū. fm̄ sc̄m̄ Tho. z fm̄ hostiensem q̄n q̄s iurat iuramentū generale z nō obligat se ad sp̄ciale tūc generalitas p̄fusione z obscuritate parit. si q̄ p̄tingit euenire casum inopinatū de q̄ si q̄s cogitasset cū iuramentū fecit nullo mō feciss̄. nō tenet̄ hoc iuramentū adimplere. z ergo de infra (Si iuras nolle zc.) Alia causa eiusdē littere est. quia iuramentū quo quis iurat non velle ducere vxorē non ligat ambas p̄sonas. sed solū iurātem. ergo si duxit mulierem amplius nō solū sui est iuris. sed etiā mulieris quia tenet̄ satisfācere iuri eo q̄ h̄z mulierē videlz p̄manendo cū ip̄a z redz d̄ere ei debitū carnis cū petit. sed exigere debitū carnis ab ip̄a sine peccato nō p̄t. **S**ed diceret. nunq̄d tale iuramentū impedit matrimonium cōtrahendū. Et videt̄ q̄ sic. q̄z om̄e iuramentū qd̄ sine periculo p̄t adimpleri nō d̄z irritari sed magis p̄fici. sed q̄z tale iuramentū sine periculo aīe p̄t adimpleri imo etiā in salute aīe. eo q̄ nō impedit hoiem q̄tūm ad celestia regna. igitur istud moderandū est iuxta predicta

s̄ vxori s̄ tu vir i. nō velle

Legittime coitum si iuras reddere nolle

i. q̄n s̄ a te

Eum peti hunc dico quod iurasti nihil esse

s̄ a te p̄petrato i. p̄sensum adhibuerit

Huius iuramento si non consenserit ipsa

i. expostulare s̄ viro i. p̄iugalitā

Querere non tibi do consortia carnis ab illa

s̄ mulieris s̄ viro s̄ mulierē

Huius post mortem. tibi ducere non licet vllam

p̄mittis i. in tpe interdico i. diuiniā

Sis facis in banno contractum non reuocabo

i. corrigere debes i. p̄ tps interdici

Corrige post bannum te consilio sapientum.

Nem̄gi sup̄addit duo docum̄ta dices. si vir fecit. votū cōtinentie in:

Summula Raymundi

thoro legitimo. muliere nō pſentiēte. ⁊ si mulier postulare vellet debitūz
carnis dicēs se nō posse carere tūc licet fecit iuramentū p̄tinentie tñ. d̄z sol
uere debitū mulieri. Si aut mulier fecit p̄sensum ad votū p̄dictū seu iura
mentū. tūc vir nō tenet p̄soluere debitū carnis. q̄z tūc h̄ factū est in volun
tate amboꝝ. Et si ille idē vir q̄ iā fecisset votū viueret donec mulier morte
ret. tūc nūq̄ post mortē illi? mulier? deberet aliā cōfiscere carnalis nec de
beret aliā ducere in r̄monialis. ¶ Deū m̄ḡr subdit scđm documētū dicēs.
q̄ si aliq̄s p̄traheret r̄moniu qñ essent interdicta eccl̄iaz. tūc hoc matri
moniu stabit sed lugēda sunt p̄ctā eo q̄ ip̄e fecit p̄ramandatū eccl̄ie. ⁊ iō
debet viuere f̄m consiliū sapientū viroꝝ ⁊ sui cōfessoris

¶ Circa lrām nota. q̄ qñ aliq̄ mulier nō p̄t p̄tinetē viuere tūc iuramē
tū est illicitū ⁊ nō d̄z tūc iurare p̄tinentiā vite ne maius periculum sibi in
currat. Silt̄ d̄m q̄ vir nō d̄z continentīā vite vouere cum sit se habere
vxoꝝem que cōtinentē viuere non potest

¶ Secdo notandū. licet nō est licitū q̄ aliq̄s iuret nolle reddere debitūz
carnis p̄prie vxozī sue. eo q̄ tenet ei reddere q̄tens ip̄e vir fuerit petitus a
muliere. sed tñ cū timore dei. vñ t̄pibus sacris cū hoies debēt cōicare vel
pascha celebrare tūc ad m̄n? vir p̄ q̄tuor vel sex dies a p̄pria vxozē d̄z ab
stinere. ⁊ illud iuramentū intelligendū est nō esse licitū qñ vxoz nō p̄sentit
viro. potest tñ vir ex cōsensu sue vxozis p̄tinetē viuere

¶ Tercio nota. q̄ si aliq̄s iurat tenere votū p̄tinentie ita q̄ post mortē le
gitime vxozis nūq̄ aliā velit ducere vxozē. tūc illud est suandū. ⁊ sic tūc
post mortē mulieris tenet p̄tinetē viuere. sed si aliq̄s maliciose eaz obui
rat ⁊ odiose tūc istā penā. p̄ dolo ⁊ fraude habere debet q̄ ipsa viuere nō
habet illius posse ad debitū carnis exigendum

¶ Quarto notandū q̄ interdictū ab eccl̄ia p̄ tres dies impedit matri
moniu cōtrahendū sed non dirimit contractum

¶ Quinto notandū. l̄ra d̄t. (Si sis in bāno.) ubi m̄ḡr p̄ hoc innuit q̄ q̄
dā sunt t̄pa in q̄b̄ inhihet q̄ nō d̄z fieri matrimoniu. vt est t̄ps aduentus
dñi. ⁊ sic de alijs de q̄b̄ patuit sup̄. vñ istis sacris t̄pibus cōtrahi possunt
sp̄salia ⁊ etiā matrimoniu quod solū p̄sensu cōtrahit̄. sed p̄tractio vxozis
ad solēnitates nuptiarum prohibetur

¶ Sexto no. q̄ in p̄posito p̄ bānū p̄t intelligi sn̄a exēdicatiōis. q̄ ip̄i ex
cōicato oia sacra denegant vt infra patebit. s̄z tñ exēdicatus si p̄trahit ma
rimoniu cū aliq̄ muliere vel p̄gine ille p̄tract? stabit s̄z p̄niam agere d̄z p̄

¶ Ultio no. Rō hui? l̄re est. q̄z oē iuramētū sicut (inobediētia eccl̄ie.
et votū p̄supponit possibilitatē. s̄z q̄z f̄m aplm. vir q̄ ad redditōem debiti
carnis nō ē sui iuris s̄z vxozis ⁊ eōuerso. s̄z q̄z f̄m iuristas null? p̄ iuramē
tū suū d̄z alteri facere p̄iudiciū. igit̄ nec vir p̄t iurare castitatē sine cōsensu
mulieris. Si aut mulier p̄sentiret iuramētū staret. et tūc deberet mutuo
viuere sicut frat̄ cū sorore. vñ f̄m iura qñ vir iurat se nolle reddere debitū
carnis seu iura p̄iugalit̄. tūc h̄ iuramētū p̄dit ius exigēdi debitū carnis. s̄z
nō ius reddēdi q̄ hoc nō h̄z in p̄tate sua. s̄z ē in p̄tate sue vxozis. et iaz p̄
dit ius reducēdi aliā vxozē post mortē illi? Rō est. q̄ q̄tū in eo fuit tunc
votū p̄tinentie cōmisit ⁊ vouit. q̄ tenet seruare inq̄stum meli? p̄t. Credo
tamen meliori iudicio interueniente. ⁊ de discussione fortiori. si aliq̄s ab

Folium LXXXIII.

Iuraret reddere debitū carnis vni certe & legitime vxori. q̄ p̄ istas p̄iuras
tionē nō p̄dit ius ducendi aliā vxorē p̄ma mortua. nec etiā p̄dit ius exigē
di debitū carnis ab ista secūda muliere. cū sic simplr nō p̄misit continētā
S; si ista intelligeret. q̄ si aliq̄s abiuraret coire cū muliere simplr & vniuer
saliter. tūc litera staret in veritate simplr. ¶ Tūc ibi (Corrige post ban
nū) Un p̄siliandū est talib; q̄ faciāt penitentiā de illo q̄ fecerūt p̄tra stas
tutū ecclē. & q̄ scandalizauerūt ita eccliam. Unde p̄dicte p̄sone ita clam
destine matrimonii p̄trahentes magno se supponūt periculo. nā posset ali
ter alterā dimittere. & de facto cū alia p̄trahere & sic in adulterio manere.
q̄ primū matrimonii p̄bare nō potest p̄pter defectū testii. ergo dicit in
textu (Corrige post bannū)

s^e vel virgo

Si beguina deum sponsum p̄celegerit. atq̄

s^e voti .i. capillos s^e p̄go

In signum crines p̄sciderit. ista marito

.i. tale m̄rimonii nō p̄t reuocari

Si nubit nupta maneat. sed peniteat q̄

.i. castrauit. s^e p̄tinētie p̄here m̄rimonii

Infregit votum. prohibetur nubere talis

s^e talis p̄go .i. si p̄traxit nō p̄t reuocare

Ne nubat prohibe. nuptam noli reuocare

viro .i. copulata. .i. p̄go nō h̄ns ānos p̄ubertatis

Impubes si sit tibi desponsata puella

ānihilat. .i. h̄ac desp̄satiōem .i. duodecim ānoz

Irritat hoc factum si vult cum sit duodena

.i. copula carnalis .i. āncesserit

Carnis amicitia si non p̄cesserit vlla

marito nō p̄sentiente .i. copula carnalis

Inuito sponso (si non commixtio carnis

s^e talis puella m̄rimonii. s^e vir

Intereat) potest claustrari. contrahit iste

s^e muliere. nubere. s^e puelle s^e claustrū

Um reliqua si vult. huic non exire licebit

exire p̄go .i. copulari

Hoc licet ipsa velit. nec deinceps nubere cuiq̄s

¶ Nec auctor subiūgit alia documenta de matrimonio dicens. si aliq̄ virgo
eligeret deū in sponsum. & in signū illius p̄scindat crines suos. ita q̄ fiat secu
lo deformis. tūc ip̄a nunq̄ p̄sumat legitimari. & si postmodū legitimat vel
nubit. tūc op̄t eā manere nuptā. sed debet penitentiā agere de tali iuramen
to seu voto. sed matrimonii reuocari nō p̄t. Deinde subiūgit aliud docu
mentū dicens. si aliqua puella tenera & iuuenis desponsaret ante annos pu
bertatis. tūc postq̄ ipsa venerit ad annos p̄ubertatis seu discretōis. p̄t re
uocare illa sponsalia. .i. matrimonii p̄tractū. et hoc est verum si copula car

p̄ i

Summula Raymūdi.

halis inter eos nō est sequuta. et ipsa p̄t claustrari sine velle sponsi. et si sponsus postularer eam de claustro nō debet exire ad eū cū illo p̄morando. nec ipsa postmodū debet nutre alteri viro.

¶ Circa lram notādū. q̄ hoc q̄ autor intendit in littera est intelligēdū de voto simplici. q̄ hoc impedit matrimoniu p̄rahēdū. sed nō dirimit eō tractū. vt licet aliqua p̄go vel puella in signū voti p̄tinētie deponeret crines. tñ depositio crinū nō solēizat votū. Et licet dictū sit qualiter votū solēizet. tñ ad matrimoniu dirimēdū sufficit votū solēne. q̄ solēizatum fuerit p̄ susceptōem sacri ordinis. aut p̄ pfessionē sacraz alicui religioni p̄ sedē aplice approbare. vt p̄ extra de voto et voti redemptōe.

¶ Secūdo notādū. licz actū ipsius p̄tractus quē impules p̄mittit p̄t reuocare cū se viderint deceptos tpe putertatis. et iā si pater p̄traxerit. p̄ filiā ipsa p̄t reuocare q̄n aī tēpus putertatis nō h̄z vsū. et rōnem debitam tñ si p̄senserit postmodū āmodo reuocare nō p̄t. et ideo ip̄s pueris ponunt tutores vsq̄ ad decimū quartū annū. qui ipsos regere debēt vt virtuose uiuant. et eorū bona ne inutiliter p̄sumant.

¶ Tercio notādū. q̄ sola copula carnalis reuocat vxores de claustro ideo si aliqua puella discurreret a viro ad claustrū copula carnali nō p̄uā. nō debet redire. et ip̄e vir p̄t p̄trahere cū alia. et hoc est verū si non dederit p̄sensum q̄ ipsa possit intrare religionē.

¶ Quarto notādū. diceret q̄s. tñ sepe sup̄ius dictū est q̄ votū impedit matrimoniu p̄rahēdū et dirimit p̄tractū. quō hīc d̄r q̄ nō dirimit p̄rahēctū. R̄ndetur q̄ sup̄ius dictū intelligit de voto solēni. sed hīc autor loquitur de voto simplici. q̄ p̄ abscissionē crinis vel come manu p̄p̄ia nō solēizatur votū. Et intelligit hēc littera fm hoc cū d̄r (In signum crines abscindat) Si vero talis puella vel virgo faceret votū solēne. sic q̄ solēniter et abscindere coma si p̄traheret matrimoniu nullū esset.

¶ Quinto notādū. p̄ meliori intellectu littere. q̄ fm iura puella d̄r p̄t p̄t in duodecimo āno. et masculus in decimo quarto anno. et isto tpe masculus et mulier p̄t sibijnuicē p̄misceri. Tūc d̄r in textu (irritat) Et rō est. q̄ ad m̄rimoniu requirit p̄sensus volūtarius q̄ vltorius p̄supponit deliberatiōnē et discretōem. sed q̄ masculus sub q̄rto decimo anno et mulier sub duodecimo anno carēt discretōe et matura deliberatiōe. ideo tūc nō habēt p̄sensum volūtariū. et ex p̄nti ante hoc tps nō p̄t p̄trahere m̄rimoniu. Quā hēc puella (de qua in l̄ra) viderit se delusam cū puenerit ad duodecimū annū. p̄t illū p̄tractū m̄rimonij irritare. vt d̄r l̄ra. et hoc est verū si istā irritatiōnē nō p̄cesserit copula carnalis. Et hoc d̄r ideo. q̄ in multis vigor nature et malicia p̄cupiscētie supplēt etatē. ita q̄ carnali se p̄miscerant tps si q̄m decimo aut. xij. anno fuerit carnalis copula pacta stabit m̄rimoniu.

s̄ in vxorē. s̄ ancillā

Ancillam liber si ducat. et banc putat esse

.i. liberā s̄ liber

.i. vxor

Ingenuam. si vult non hec sua sponsa manebit.

s̄ sequuta

.i. carnalis copula

Inter eos quibz fuerit commixtio carnis.

.i. delusum

Quum se deceptum videt atq; scienter ad eiuss^c cognoscendo eā carnalr s^c vir ancilla .i. vxor**Transseat amplexus semel iste. sit hec sua sponsa**s^c est intelligendū**Sic econuerso si nupsit libera seruo.**

Nic autor addit alios casus de m^rimonio dicēs. si est aliquis nobilis & liber petēs vxorē nobilē & liberam. & daret sibi ancilla. Quis ille liber cognoscit eā carnaliter. dū pceperit se delusum p^t reuocare m^rimōiū. S; dū liber sciuerit eā ancillā esse & desup eā cognoscat carnalr tūc stabit m^rimōiū. nec p^t reuocare. Sile est si aliqua nobilis vel libera sumeret aliquem seruū & putaret habere liberū

Circa hanc notādū. q^d tale impedimētū d^r esse impedimētū p^ditōis. & cū hoc p^mittit error p^lone. vt patuit supra.

Secūdo notādū. q^d ille q^d est seruilis p^ditōis nō p^t petere separatōem a libera p^tter p^ditōem. si autē nobilis vel liber peteret tūc posset fieri separatio. Et sūl si liber duxerit liberā quā putaret esse ancillā. tūc talis error nō p^t dirimere m^rimōiū

Tercio notādū. q^d vir liber qui duxerit ancillā & cognouerit eā fore ancillā. si nō intendit eā retinere amplius non debet eam cognoscere. q^d si eam cognoscat post hoc. tūc eam repudiare nō p^t.

Quarto notādū. q^d p^tter istā p^ditōem ille q^d p^rahit cū aliqua de qua capit cautōem & fideiussores. q^d sit libera. & tū postea p^pit eā esse ancillā p^t iste liber statim ab ea separi si vult

Quinto notādū. si vir liber duxerit ancillā quā putaret liberā. & ipse liber postq^d sciuerit fore ancillā eā cognosceret carnalr. nō p^t eā repudiare

Ultimo notādū. q^d p^ditio libertatis plus restringit hoīem q^d aliud accūs. Etā p^lus generatōis p^tter vilitatē carnis sp^l inclināt ad pessimū. nā si aliq^d fuerit seruilis omne generatū erit seruile. ergo talis p^ditio p^t impedit m^rimōiū. Etā p^t seruitutē p^t impediri finis m^rimōij. .i. p^lificatio. q^d seru^s est sub potestate sui dñi. vel ancilla sub potestate sue dñe. ergo nō p^t vir habere potestatē vxoris seruilis p^ditōis nisi p^lsentiente dñō

Unde notādū. q^d duob^{us} modis liber nō p^t repudiare ancillā si eā duxerit. Primo q^d si eā esse ancillā. & ergo d^r l^rā hoc remouendo (hanc p^l tet esse ingenuā) Secūdo si ignoraret eā esse ancillā & postea sciuerit & tamē eque bñ cognoscat eā carnalr verbis vel factis. tūc tenet eā iterū seruare. q^d q^d semel placuit amplius displicere nō p^t. et videtur placere p^tter carnalē copulam subsequētam

.i. marit^{us}

.i. ad habitādū

.i. vxor

Si vir eat romam mansurus ibi. sua sponsa

de iure

s^c virū.i. nō tenet seq^d si peregrinat**Iure sequetur eum. nusq^d si sit peregrinus**

.i. thoro legitimo

Si sponsum thalamo susceptum deserit vxor

p n

Summula Raymūdi.

^{s. aliqđ talis vxor} ^{s. maritū}
Et fugit in claustrum. fugitiua redibit ad ipsum
^{i. vero} ^{i. signo} ^{i. ostēdi}

Si certo poteris examine virgo probari
^{i. probet}

Sexus iuratus examinet hoc mulieris
^{i. palpatōes} ^{i. aspectus}

Per digitū tactus aut intuitus oculorum

¶ Nōc auctor ostēdit alia documēta de matrimonio dicens. si aliqđ exiret patriā relinquendo p̄p̄iam vxorem alibi p̄trahens morā. tūc mulier teneſ sequi virū. z hoc est verū si vir nō sit vagabūdus z instabilis. vt sunt ioculatores vel fistulatores. qz si sic esset tūc honesta mulier non debet eum seq̄
¶ Deinde subdit secūdu documētū. si aliquis sponsus haberet sponsāz que prima nocte curreret de eo z intraret claustrū. tūc illa sponsa fugitiua debz redire ad virum. nisi p̄ tactū membri seu p̄ intuitum oculorum possz certitudinaliter probari q̄ esset virgo

¶ Circa lram norandū. q̄ ex quo vir est caput mulieris. ideo si vir intēdit habitare alibi. siue rome siue athenis. dummodo ipse velit esse stabilis mulier honesta z p̄ba tenetur sequi virū. Si aut vir esset instabilis z vagabūdus. tūc mulier nō obligat eum sequi. nisi voluntarie hoc velit facere vt faciūt vxores ioculatorū z phistulatozū z c̄is. Et si in casu vxor alicuſus ioculatoris aut viri vagabūdi seu instabilis eum sequi recusaret nō potest aliquo iure ad hoc cogi.

¶ Scđo norandū. q̄ p̄ aspectū corpis aliqua mulier p̄t p̄bare virginitatem et in isto est potius ei credendū q̄ viro. Et istā p̄batōem testari debet honeste mulieres q̄ diligēter hoc examinare debet p̄ tactū vel p̄ visum vt docet littera. Et si reptū fuerit q̄ illa sit virgo. tūc talis si velit intrare monasteriū p̄t manere in claustro sponso nolente. Si vero fuerit inuēta q̄ sit corrupta. tūc cogit ad maritū suū redire

¶ Tercio norandū. stāte illo casu q̄ sponsa diceret se esse virgine z spōsus dictaret oppositū dices se ipam cognouisse carnaliter. tūc dubitat qđ sit faciendum. Rñdet q̄ iuratus sexus mulierū dz examinare spōsam z tūc ille mulieres debet iuramēto affirmare q̄lis spōsa sit. z si approbat esse virgo p̄t manere in claustro. si aut corrupta fuerit tūc tenet redire ad sponsum

¶ Ultimo norandū. q̄ rō p̄me pris est. qz s̄m aplm vir est caput mulieris. ergo mulier tenet seq̄ virū sicut cetera mēbra suū caput. ergo p̄pellēda est mulier ad cohabitādū viro suoz ad sequendū eū si alibi vult habitare et morā trahere. Sz secus est si iuerit romā peregrinādi causa vel aliūde ad mercandū. qz tūc nō necesse est mulierē sequi virū nisi velit hoc ex p̄pria voluntate facere. ergo dicit littera (nisiqz si sit peregrinus) Itē pro secundo casu sciendū. q̄ quis virgo desponsata esset vel etiā in lecto cū viro dormiuerit. si nō est cognita carnaliter ab eo p̄t intrare religionem. vt sep̄ius sup̄peris dictum est. sed post copulam carnalem non potest intrare religionem. quia iura fauent magis religioni q̄ matrimonio. quia illi magis fauent qđ plus congruit saluti anime. Sed religio ex quo ei annexa est continentia

magis colligit salutē anime seu pmouet q̄ matrimoniu. qz p̄tinetia ē ma
gna virtus vt superius dictum est

.i. de baptismo s^c puez .i. p̄duxi

Si de fonte leuat vxor mea quem generauit

s^c muliere nihil p̄iudicij derogat vxori

Ex alia. p̄iudiciū non coniugij fit

.i. corrigat

.i. facta

.i. volūtariē

Puniat ecclesia si sint commissa scienter

s^c aliq̄

facere nō p̄nt s^c legitime

Nec iuramenta. nec vota queunt mulieres

.i. sine p̄sensu maritorū s^c faciūt votū. i. p̄sensu p̄ris

Absqz viris facere. sic non pueri sine patre

.i. acta .i. ratificant s^c p̄fecte etatis exis

Facta valent vidue. sed filia filius extra

s^c illa vota

Annos. que faciunt confirmo nec reuocabo

.i. cū meo p̄iudicio

Non sine iure meo debes transducere sponsam

.i. in alia parrochia

.i. ius meū

s^c spōsa

In reliquam villam. mea portio pendet ab ista

.i. intendas

Si numerare gradus mihi vis consanguinitatis

.i. debet poni in p̄mo ḡdu s^c carnales

Huius principium dant fratres atqz sorores

.i. qñ vn^a ab altero distat .i. in q̄nto ḡdu .i. p̄nt p̄here

Alter ab alterutro quinto membro bene nubit

s^c directe

.i. p̄trahit

Linea descendens de te nunqz tibi nubit

.i. ad lineā laterālē

.i. cupis

Ad transuersalem transi si nubere queris

s^c linea. i. q̄nto ḡdu .i. q̄rto vel tertio

Illa loco quinto non infra dat tibi sponsam

Hic auctor ponit aliā p̄ticolā. in q̄ dat alia documēta circa matrimoniu
occurrētia. et sunt q̄rtuor in numero. Prīmū est q̄ vxor nō dz separi a ma
rito suo ob eā cām qz leuauit puez. mariti sui ex alia muliere generatum
de fonte baptisimatis. s; si fecerit ipa hoc sciēter ecclesia dz eā punire. Scdm
documentū est. q̄ votū nō tenet qd̄ vouet p̄ mulieres legitimas sine p̄sen
su mariti. etiā hoc nō p̄nt facere pueri sine p̄sensu parentū. S; vidue hoc
facere p̄nt. filr et filius et filia si fuerint extra thoz legitimū in annis ma
turis p̄nt facere iuramētum aut votū. Tertiū documētū est q̄ spōsa non
dz duci de vna villa in aliā. nisi portio legitima def vero plebano. Quartū
documētum est. q̄ p̄tēdit. numerare gradus p̄sanguinitatis dz fratres

Summula Raymundi

et forores ponere in pmo gradu. et illi qui distat ab inuicē in qnto gradu
ue in linea ascendente et descendēte. siue in linea transuersali. tales trahere
possunt et capere se mutuo

Circa lram notādū pmo. qd rō pmi documētū est talis. qd cognatio
spūalis adueniēs matrimonio psummato nō frangit matrimoniu. et ergo
si vxor alicui leuat puez de fonte sacro quē genuit ei? maritus de alia mu
liere nō dirimit matrimoniu quāuis ibi generat cognatio spūalis. qd si fuisset
an tractū matrimonij separasset matrimoniu trahēdū

Scdo notādū. qd vxor alicuius leuās puez mariti sui genitū de alia
muliere de sacro fonte. vel hoc facit sciēter vel ignorāter. si facit sciēter ipa
puniri debet vt dicit littera. si ignorāter nō est puniēda

Tertio notādū circa scdm documētum. qd plone volētes vouere vo
ta vel ea emittēte debet esse libere p ditiōis. etiam debet habere etatem legiti
mam ad vouēdum. ppter pmi religiosi vouere nō debent. ppter secundū
pueri qui nōdum venerunt ad annos discretōis nō possunt vouere. Q
autem religiosi. nō possunt vouere sine dispensatōe est ideo. quia quicunq
q nō habent liberam seu propriam voluntatem nō possunt alteri vouere
vel suam voluntatem pmittere. sed monachus nō habet liberam voluntatē
tem. ergo monachus nō potest vouere. Consequētia tenet. sed maior pro
batur ex dicto pbr. qd nihil dat quod nō habet. Minor probatur. qd omnis
monachus dedit voluntatem suam superiori. vt abbati vel piori quando
ipse fecit professionem

Quarto notādū circa tertiu documētū. qd versus illius documētū qui
dā textus habet in caplo de sepulturis. s. nō est vis vtrū hic vel ibi exponit
Et si querat. quāta est portio danda vero plebano de sponsa qd ducit ad
aliū locū. Dicit qd hoc debet teneri fm loci p̄suetudinē diu obseruatā. dū
modo nō sit p̄ra statuta canonū. qd p̄suetudines de sacris canonibz neces
saries nō debent obseruari.

Ultimo notādū circa quartū documētum. qd modus numerādū gra
dus p̄sanguinitatis tā in linea recta q̄ trāsuerfali patuit supra. circa litterā
istā (Sponsam ducēdū) et ergo de sup super sedeo

s. hoibz .i. vtile
Omnibus est votum solenne tenere necesse

s. voto s. hōi .i. recedere s. vota
Non ab eo cuiqz concedimus ire. sed illud

.i. facili? .i. varias .i. difficile
In leuius mutes tibi si nimis est onerosum

.i. cū dispensatōe maioris .i. variatio
In manibus stet maioris mutatio talis

Ista ē vltima pars istius capli. in q̄ autor ponit aliū casum aliq̄liter respē
cientē matrimoniu dicēs. qd q̄cūqz facit solēne votū dī illud seruare. s. si ob
debilitatē corpis tale votū p̄modose nō posset adimplere tūc posset vti me
dicamine cū p̄silio idonei p̄fessoris. s. qd tale votū sibi alleviat ex autoritate
epi vel alterius superioris et in leuius mutes.

Circa lram notandū. qd p̄s lra loq̄tur solū de voto solēni. de voto

aut simpliciter nihil dicitur. illo tamen non obstante valde necessarium est ut votum simplex teneatur et impleatur. quod scriptum est. vouete et reddite domino deo vestro. Vnde dicitur teret ergo aliquis. ideo auctor prius est insufficientes ex eo quod non determinat de voto simplici. Respondet quod auctor non est insufficientes. quod superius dictum est quod ipsa ecclesia cogit ad votum solenne perficiendum et non ad votum simplex. Unde quicumque frangit votum solenne huic denegatur omne sacramentum christianitatis. ideo ipsa ecclesia cogit tale ad istud votum perficiendum.

Secundo est notandum. ex quo supra prius facit mentionem de voto tunc videndum est de ipso voto. unde votum sic definitur. Est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Et dicitur notanter (alicuius boni) quod si aliquis promitteret malum non est tenendum nec esset verum votum. et si ipse infringeret votum non peccaret.

Tercio est notandum. quod votum solenne fit tribus modis. Primo per ordinem scilicet ceterorum sumptuum. ut subdiaconatus. diaconatus. et ceteris. quod diaconus et subdiaconus faciunt votum deo et episcopo. et cito transgrediuntur illud a simpliciter sacerdotis absolute non debet. Secundo votum solenne fit per ingressum religionis. et hoc in professione. Tercio fit per habitum susceptionem. ut si aliquis recipit habitum religiosorum. id est monachorum. professionem. et si est plus specialis habitu professionis. et specialiter sub hoc fecit votum. si tunc transgreditur est fractor voti solennis.

Quarto notandum. quod hoc votum fit tribus modis. primo cum deliberatione. secundo cum firmo proposito. tertio cum obligatione. de quibus modis etiam superius patuit.

Quinto est notandum. quod aliqui homines sunt obligati ad votum. et aliqui non. quod pueri qui nondum venerunt ad annos pubertatis non sunt obligati ad votum ut patuit superius in multis casibus. Etiam monachi non obligantur ad votum illud quod est contra regulam ordinis. id est facerent votum quod vellet dimittere ordinem et vellet ire et alleviare onus. Sicut furiosi non obligantur ad votum. ratio est. quod non sunt capaces suarum rationum. Sicut famulus non obligatur ad votum illud quod est contra voluntatem domini sui. ut etiam prius dictum est.

Sexto est notandum. quod ad permutationem voti requiruntur duo. Primo auctoritas. quod nullus potest cum seipso dispensare. sed requirendus est ille qui habet auctoritatem. ut episcopus vel papa. quod secundum Hostiensem dispensatio seu voti permutatio est vigor ipsius iuris per eum ad quem spectat misericors relaxatio. et hoc dicitur supra. In manibus stat maioris etc. Secundo requiritur causa sufficientes quare quis non tenet servare votum. nam nisi causa sufficientes superabundaverint votum nequaquam alleviatur.

Septimo notandum secundum Raymundum. votum onerosum in levius est permittendum. ut ieiunium in elemosynas. Item si quis vouit peregrinationes et pro infirmitatibus non potest implere. tunc expense quas esset sumpturus et labor et sollicitudo debet in alios pios actus converteri.

Ultimo est notandum. utrum votum augmentat meritum. Et videtur quod non. nam omnis serviens deo voluntarie placet magis illi quam serviens ei de iure. sed omnis serviens ei ex voto servit ei de iure et de voto. sed serviens sine voto servit libere. ergo videtur quod votum non augmentat gratiam. In oppositum autem est magister sententiarum et doctores theologie. qui volunt quod votum augmentat meritum.

Et declaratur hoc sic. quod si non tunc claustrales seu religiosi inutiliter facerent professionem. quod tamen abhorret tota christianitas. Respondetur quod actus qui fit post votum potest fieri dupliciter. Uno modo in equali charitate sicut ante. Alio modo in minori charitate quam antea. si primo modo tunc servitium in tali est maioris premij et meriti.

p. liij.

Summula Raymūdi.

Stant scdo mō tūc seruitiū istud a votūo deo impēsū est. minoris pōt
et remuneratōis. qz Dñi cor nō orat in vanū lingua laborat

s^c hoiem s^c mīmonū nos raymūdus
Om̄nem contrahere prohibemus in ordine sacro

dñs aplīcus casu
Personam. nisi papa prius dispēset in illo
malefic⁹ s^c cleric⁹ recedere maleficiū clericū

Si malefactor hic est et ab ordine cedere. ius hunc
coartat vxorē mīmonialit sine dispēsatōe pape

Compellit. numqz sponsam ducat sine papa

ut. i. aliq vicio s^c cleric⁹ p q crimine sniam

Crimine sirapitur quo promeruit capitalem

q interficiat s^c secularis s^c clericū .i. pus

Vindictam. iudex non iudicet hunc. nisi primum
degrader clericū

Ordine de sacro deponat episcopus illum

¶ Post qz auctor in pcedentibz capitulis determinauit de aliqbus sacramē
tis. hic iam in pñti caplo determinat de alio sacramento. s. ordinis. Et dñs
iudic in duo primo determinat de ordinibz sacris. Scdo incidentaliter des
terminat de monachis fugitiuis de claustris. Prima pars adhuc in duo
pmo determinat de ordinibz sacris. scdo spēalt regredit sup ordinē ei⁹ ma
teriā ptractādo. scda ibi. (Si laicus) Prima adhuc in duo. pmo facit qd
dictū est. scdo ponit qddā documētū de clericis maleficis. scda ibi (Crim
ne si rapit). Quātū ad pmū dñt sic. oīs psona exis in maiori ordine z sacro
nō pōt ptrahere mīmonū. nisi hoc fiat p dispēsatōnem pape. z si esset aliq
sacerdos q postea fit malefactorz irregularis. ita q postea puareffo officio z
bñficio. tūc ille adhuc nō pōt irrare mīmonū ppter caracteres indeliberes
ei impēsos. s. si fuerit pstitut⁹ in minoribz ordinibz. tunc talis pōt pcedere
ad matrimonū sine dispēsatōe. vel pōt vltcrius pmoueri.

¶ Circa rām nota. qz ordo est duplex. s. ordo sacer. z ordo nō sacer. z il
le vocat minor. videlz ordo acolitatus. z alij inferiores de qbz dictū ē pus
ibi (Om̄ibz oremus) z illi pstituti in talio ordine minori nō sacro pñt ptra
here matrimonū sine dispēsatōne pape Rō huius est. qz si tales abstinere
nō pñt. tūc melius est cū legitima muliere aiām suā saluare qz cū multis il
legitimis dānare eternali. Et si vltcrius in ordinibz sacris pcederēt z ab
stinere nō possent. tūc ipi fornicatōem pmitterēt z maxime peccarent. quia
tūc xpm corde immūdo z manibz pollutis in altaribz tractarēt. vñ. qdam
meretrix. Tangere cū gaudes meretricē qualiter audes. Palmis pollutis
regē tractare salutis. Item. Si missam dicis pus amplexus meretricis.
Ibis ad antra stigis qm christum crucifigis Et ideo istis in minoribz or
dinibus existentibus melius est nutere qz nutris vii per luxuriām. Sed
ordo sacer est. vt ordo subdiaconatus. diaconatus. z presbyteratus. et
isti commutari nō possunt. nam existentes in illis ordinibus non possunt
ptrahere nisi p dispēsatōnem pape. qz fecerunt votum solenne per suscep

tionem sacri ordinis. sic q̄ vident caste vivere. deo seruire. z p̄m̄ eius in f̄
de christiana informare. Et ideo iusticia hoc p̄suadet q̄ clerici volentes p̄
cedere in sacris ordinibz bñ prospiciat vtrū possint caste viuere. si p̄nt caste
viuere tūc ad sacros ordines p̄cedant in noie dñi. sed si nō p̄nt caste viuere
tūc melius est sacros ordines dimittere z vxorē ducere. q̄ postea suscep̄s
sacris ordinibz cū vxoribz alioz fornicari z aiam ei⁹ eternaliter damnare.
S̄ clerici greci nō curāt castitatē seu votū castitatis. q̄ suscipiūt sacros or
dines z celebrāt diuina officia habentes vxores legitimas. z videt ip̄s q̄
eorz filij filijs principū in nobilitate p̄parent.

Secundo notandū. ex q̄ dictū est de voto q̄ triplex est votū. s. votū p̄tine
tie. votum abstinentie. z votū peregrinationis. z cū quodlibet illoz p̄t com
mutari in melius. ideo dubitat vtrū votum p̄tinentie possit p̄mutari in me
lius. Et videt q̄ nō. q̄ nihil est melius p̄tinentia z castitate. ergo votū p̄t
inentie z castitatis non potest mutari in melius. Respondet q̄ in omni voto
sunt respicienda duo. z maxime in voto peregrinationis. Primo respicienda
est causa quare debet fieri dispensatio. q̄ forte talis est senex non potens am
bulare. vel forte si recederet de loco fieret lites z guerre. Secundo respicienda
est superioris auctoritas. q̄ iste q̄ habet auctoritatē debet taxare expēsas z sati
gatōes viarū quas facere possit. z illud totum debet sumere z mittere ad
illū locū ad quē talis fecit votum. S̄ si est votū abstinentie itez p̄t mutari
in melius. diues si est delicatus z ieiunare nō p̄t tunc debet dare elemosy
nas z alia opa pietatis facere. Sed de voto p̄tinentie aliq̄ dicūt q̄ nullo mo
do p̄t mutari in melius. q̄ nihil melius est p̄tinentia. sed illo nō obstat pa
pa in isto voto p̄t dispensare cū omibz nisi in articulis fidei. Unde legitur q̄
erat quidam magnus dñs z possessor multarū terrarū q̄ habuit vnicū filiū
um z iste erat monachus. tūc patre mortuo timebat guerra illarū terrarū
propter carētiā dñi. hoc vidēs aplicus dispensauit cū isto. q̄ tales subdē
ti nolebāt aliq̄ eligere in dñm nisi heredē terrarū. z sic p̄ dispensatōem
pape iste monachus p̄traxit matrimoniū. z postq̄ habuit pueros potens
res regere terrā. tūc cogebat reintrare claustrū. Et q̄ p̄z q̄ votum p̄tinentie
infringit p̄ dispensatōem pape. Sed tūc ad rōem d̄. q̄ aliqd̄ p̄mutari in me
lius intelligit duplici. Uno mō in melius sp̄ale. z sic sp̄ale est melius p̄tine
tia. Alio mō intelligit q̄ p̄mutet in melius cōe z generale. ita q̄ possit com
mutari in aliqd̄ qd̄ esset p̄munitati melius. z sic bñ possit p̄mutari in me
lius. vt p̄z in exēplo iā dicto. **T**ūc ibi (Crimē si reperiat) ponit quoddā
documentum respiciēs clericos maleficos dicēs. si aliq̄s clericus sit in maio
ri ordine z faciat furtū. heresim. rapinā. incendiū. vel homicidiū. z si in
tali facto p̄ iudiciū seculare apprehēsus fuerit. tūc iudex secularis nō de
bet diiudicare eum. sed debet p̄sentari ep̄o qui eū ponat ad p̄petuos carce
res. vel eū deponere p̄t de sacris ordinibz z postea itez p̄sentare iudicio se
culari. qd̄ tūc eum cōdemnare potest.

Tertio notandū. q̄ talis clericus q̄ facit furtū. homicidiū. vel h̄mōi
ille referri d̄z ad ep̄m vel ad papā q̄ ip̄m degradat. z postea iudicio secula
ri tradat vt pro suis cruciet maleficijs. q̄ tūc nō clericus sed laycus mere
tur dici. Et ideo requirit vna cautela ad ista iā dicta. q̄ clerici in ordinibz con
stituti non dānant iudicio seculari. et dato q̄ ip̄s clericus esset malefactorz

Summula Raymundi

adhuc nō debet p̄ntari iudicio seculari. s; episcopo vel pape qui ip̄m degi-
barū ab ordinib; sacris faciat. z postea put dictū est iudicio seculari tradit
Et ideo tales debet p̄bati anteq̄ recipiant ad ordines ne sint malefactor
res vel h̄mōi ne p̄tingat eos postea degradari

¶ Quarto est notādū. q̄ clerici z ordinari h̄nt illud p̄rogatiuū q̄ publi-
ce nō puniant nec p̄uant manifeste vicia nisi p̄us sint degradati. z si nō de-
gradarent tūc ad p̄petuos carceres includant si est pena mortis S; cōpe-
ne p̄t p̄mo publicari aq̄q̄ carcerib; includunt. sic q̄ ponent sup̄ schalā. z
eā criminis sup̄ capita eoz describeret. z postea carcerib; includunt

¶ Tercio notādū. q̄ nō est facile aliquē degradari nisi habita cā legitimā
degradatōis. vt si aliq̄s fuit subdyaconus vel p̄sbyter. z factus est malef-
cus. sicut latro vel raptor. tūc talis p̄ntetur dño ap̄lico vel ep̄o qui eū de-
gradatū iuri seculari p̄scriptū p̄dēnet. **¶** Tercio notādū. si aliq̄s literatus
haberet legitimā vxorem z dimitteret ip̄am ad sacros ordines accederet
absq̄ p̄sensu vxoris. z dato q̄ talis esset sacerdos. tūc papa ip̄m degradat
tūc replentat vxori sue. S; si vxor adhibuisset p̄sensum z dato q̄ esset sub-
dyaconus. tūc ad ip̄am redire nō cogit. q̄ votū fecit solenne p̄ susceptōem
sacri ordinis dato etiā q̄ talis nondū p̄cessisset sed solum castitatē vouisset
habet voluntatē p̄cedendi cum p̄sensu vxoris sue. z hoc vxor si eundē ad-
mittere veller tūc ip̄e nō admittit redire ad ip̄am s; oportet illum p̄cedere
re ad sacros ordines sicut vouit

¶ Ultimo notādū. q̄ quicūq̄ est in excōicātōe sciens se irregularitā-
tem incurrisse. z si receperit sup̄ hoc p̄sumaciter sacros ordines. tūc talis p̄-
petue est degradandus. imo dicunt quidā doctores q̄ talis clericus p̄sum-
maciter p̄miserit se diuinis in excōicātōe ligatus p̄petue irregularitatē in-
currit. Et volunt vltius doctores q̄ nullus cum eis potest dispensare. Si
aut talis ignoranter incurrit irregularitatē. tunc dominus apostolicus p̄-
sum eo dispensare

i. latus intēdit p̄nter s' p̄sensu

Silaycus doctus vult caste viuere. puro
vxoris sue p̄sensu

Coniugis assensu procedat in ordine sacro

¶ Hic autor sp̄cialiter determinat de sacro ordine. Et diuidit in sex par-
tes fm̄ q̄ sex ponit documēta de sacris ordinib; p̄tes patebūt. Dicit ergo
p̄mo sic. si aliq̄s laycus fuerit habens vxorē q̄ vult caste viuere z religionē
intrare. talis p̄t admitti ad sacros ordines si sit cū p̄sensu vxoris. si vero nō
sit cum p̄sensu vxoris p̄cedere nō debet.

¶ Notādū p̄mo. ex lra habet q̄ si vir intēderet p̄cedere ad sacros ordi-
nes. tūc hoc d; fieri cū p̄sensu vxoris. z q̄ p̄mo dñt p̄bati ambo in etate si
p̄nt manere in p̄ntētia z caste viuere. nā si in eis est p̄sumptio q̄ vir vel mu-
lier nō p̄t manere in p̄ntētia p̄ntia tūc ip̄e nullo mō d; admitti ad ordi-
nes sacros sine p̄sensu vxoris. Si aut fuerint ambo annosi ita q̄ est p̄sum-
ptio in eis de p̄ntia abstinētia. tūc vir sepatet ab vxore z ad sacros ordi-
nes admittat. Et talis separatio d; sic fieri. q̄ ponat in casu q̄ aliq̄s laycus
p̄ctus habeat vxorē legitimā. z talis veller separari ab ea vt ip̄e in oī

Folium LXXXIX.

dimis sacris pcedere posset. mō si tales ambo adhibent p̄sensuz ad h̄mōi
 separatōem z diuortiu. tūc ducant ante iudiciū spūale p̄ntē p̄lo z parentela
 vtriusq; sexus. tūc si fuerint p̄sone iuuenes. z iudex z parētes istaz p̄suade
 re debent vt nō diuortiant. qz dubiū est vtrū ex vtrazq; p̄te possent p̄manē
 re in castitate. qz vt ait ap̄ls. quō p̄t iste castitatē seruare q̄ sp̄ nouerit p̄lor
 etia mulier adamare. q̄si diceret nō bñ. Ideo p̄suadet illis q̄ sil maneant. qz
 dato q̄ diuortiant. z q̄ postea ip̄e vel ip̄a nimīū incēderet ita q̄ abstinere
 nō possz. tūc si ip̄a carere noluerit oz q̄ ei reddat iura carnalia. dato etiā q̄
 esset ordinatus. z hoc fit p̄pter magnū periculū euitandum. qz si talis iura
 carnalia reddere nollit tūc adultera fieret aliūde. q̄d esset maximū p̄ctm.
 Et ideo si iuuenes p̄sone fuerint nō admittat q̄ vir ad sacros ordines. p
 cedat Si autē senes fuerint z amose p̄sone. tūc testibz p̄ntibz corā iudice di
 uortiant z separant. z ip̄e ad ordines sacros pcedat fm debitum modū
 Eodē modo intelligēdū est de muliere volēte caste viuere z intrare mona
 steriū. qz op̄tz q̄ fiat p̄sensuz vtriusq; corā iudice spūali testibz p̄sentibz.
 ¶ Secūdo est notandū. q̄ si sit separatio tali mō inter p̄sonas aliquas legit
 mas. tūc oportet q̄ ambe p̄stēt iuramentū q̄ velint caste viuere. al̄s se
 parari nō p̄nt. Et dicit q̄dā doctores. q̄ si vir separet hoc modo ab vxore
 sua volens pcedere in ordinibz sacris. tūc debet intrare claustrū z mona
 chari. Sed tñ aliq̄ doctores dicūt q̄ nō cogitur intrare claustrū. sed suffi
 cit q̄ caste viuat z in ordinibz sacris pcedat Si autē aliq̄s anteq̄ duxisset
 vxorē vouisset castitatē. tūc op̄tz eū intrare claustrū z ibi caste viuere pro
 p̄ter sui vori trāgressionē. Et ip̄a q̄uis claustrū nō intraret. tñ op̄tz vt ca
 ste viuat. qz in eodē vinculo est in quo z ip̄e
 ¶ Tertio notādū. q̄ aliq̄s volēs p̄moueri ad sacros ordines d̄z diligē
 ter p̄bari ne aliq̄ habeat impedimēta q̄ ip̄ius p̄cessum possent impedire. s. vtz
 ne fuit bigam⁹ vel excoīcatus. zc̄is. Si p̄o impedimētū habuerit tūc nō
 admittat. si p̄o nullū h̄z impedimētū tūc admitti d̄z ad sacros ordines in
 noīe dñi. Et hec admissio d̄z fieri pure p̄pter deū ne symonia p̄mittat.
 ¶ Quarto notandū. d̄z in l̄ra. q̄ laycus caste viues cū vxoris p̄sensu p̄
 pcedere ad sacros ordines. Contra hoc arguit sic. sicut se h̄z ordo ad matri
 monium. sic se h̄z matrimoniu ad ordinē. sed sacer ordo impedit matrimo
 niū p̄trahendū. ergo m̄rimoniu impedit sacros ordines. Maior patz ex s̄
 militudine. sed minor patz ex p̄us dictis. Sed in oppositū est autor in littera
 Ad hoc dubiū r̄ndetur distinguēdo eccliam. nā quedā est ecclia oriētalīs
 quedā occidētalīs. Ecclia oriētalīs d̄z esse ecclia grecor. sed ecclia occiden
 talis est ecclia oīm latinor. Et iste due ecclie pueniūt in hoc q̄ tā in oriē
 tali q̄ in occidētali ecclia clerici constituti in minoribz p̄nt p̄trahere matri
 monium. Secūdo pueniūt in hoc q̄ sacerdotes vtrobiq; nō p̄nt p̄trahere
 matrimoniu. Sed differūt in hoc. qz greci in ecclia oriētali q̄ nūc sunt sacer
 dotes vtuntur matrimonio p̄us p̄tracto ante sacerdotiū. sed postea nō
 p̄nt p̄trahere. Sed hoc non est in ecclia occidētali z apud nos latinos qui
 iam sunt sacerdotes nec vtuntur matrimonio post p̄tracto seu prius p̄tra
 cto ante sacerdotiū. nec p̄nt contrahere. Tunc dicitur ad dubiū. q̄ si in
 ecclia q̄ laycus potest p̄cedere ad ordines sacros cum consensu vxor
 is sue. tunc ip̄e recipit potestatem ordinis. id est caractere indelibilem.

Summula Raymundi

et executiōem etiā potestatis. scz potestātē legendi missam Si autem intel-
ligitur sine consensu uxoris sue tūc recipit executiōem potestatis. Et hoc sed
tur q si vir pcedit ad sacros ordines tūc mulier dz vouere castitatē. z post
mortē ipsius mariti cū nullo viro p̄t p̄trahere m̄rimoniū. Sed ad rōnem
rūdetur q illa similitudo nō est bona nec formalis psequētia que data ē inter
matrimonii z sacrū ordinē. qz nullus in sacris ordinibz p̄stitutus p̄t p̄tra-
here matrimonii. sz aliq̄s p̄stitutus in matrimonio p̄t pmoueri ad sacros
ordines. qz in matrimonio ē minus vīculū. in ordine autē ē maius vīculū
nā plus est se obligare dño deo q̄ homini. sed in sacris ordinibz obligat se
hō dño deo. in matrimonio autē obligat se hominē

¶ Ultimo notandū. q ecclia pmittit fieri trāsitum ab impfecto ad p̄f-
ectius. fm̄ illud. Ibant de virtute in virtute. sed qz ordo est status altior z
p̄fectior matrimonio. ergo habēs uxorem potest accipere sacros ordines si
nō fuerit irregularis z consensum uxoris habuerit. sed ecōuerso nō p̄t sacer-
dos ducere uxore. qz tūc fieret descēsus a p̄fectione ad impfectū qd non ad-
mittit ecclia. Requirit autē consensus uxoris. qz vir nō ē sui iuris fm̄ aplm̄ z fm̄
sanctū. Tho. qui recipit sacros ordines nesciēte vel p̄tradicēte uxore pec-
cat mortaliter z debet redire ad uxore precipue si hoc fecerit post carnalem
copulā z nō debet deferre coronam

.i. q nō accipit ordinē vnū p̄ aliū. i. deponet s̄c ordinē

Ordine qui saltum fecit priuetur ab illo

filii .i. pduxit scz p fornicatiōem

Si te progeniuit thorus illicitus caueas ne

.i. sine dispensatiōe

Indispensato tibi donetur sacer ordo

¶ Hic auctor ponit scdm̄ documētum p modū notabilis de sacris ordinē
bus dicens Si aliq̄s vult pcedere in sacris ordinibz z fecerit saltū. s. q̄ fiet
ret sub dyaconus anteq̄ esset acolitus. vel fieret p̄s byter anteq̄ esset dya-
conus. talis de iure p̄uat ordinibz sacris quousq̄ penitentiā p suis egerit
excessibz. z penitētia facta p̄t resumere sacros ordines z p̄t tūc licite pcede-
re fm̄ formā ecclie. Deinde subdit aliud documētū dicens. si aliq̄s esset ge-
nitus in thoro illegitimo. vel q sit spurius. tūc ille nō p̄t accipere sacros or-
dines donec a papa dispēsatōem acceperit. z habita dispēsatōe in ordinē
bus sacris pcedat fm̄ formā ecclie.

¶ Circa lrām notandū. q quicūq̄ vult pmoueri in sacros ordines z fa-
cit saltū. iste est de facto irregularis. Exempli grā. vt si aliq̄s pmoueretur
ad ordinē sub dyaconatus z nō esset acolitus. vel si pmoueret in p̄s by-
ter z nō esset dyaconus. tunc vt dictū est ille dicit facere saltū z incurrit ir-
regularitatē. qre vltērius in sacris ordinibz pcedere nō p̄t sine dispēsatōe
pape. qz nullus irregularis sine dispēsatōe p̄t pcedere ad ordines. sed ille
est irregularis. ergo zc. Pro quo sciēdum. q vel talis facit saltum ex malī-
cia. vel ex ignorātia. Si pmo modo tunc talis debet simplr deponi seu de-
gradari nec amplius ad sacros ordines est admittēdus. Si autem facit ex
ignorātia tunc talis non debet ministrare in suo ordine. s. q legeret euangeli-
um vel epistolam. nisi hoc sit cum dispensatiōe pape vel episcopi.

Secundo notandum circa secundum documentum. scilicet quod si aliquis illegitimus vult procedere in sacris ordinibus. tunc dicunt quidam doctores quod episcopus vel archiepiscopus potest secum dispensare quantum ad salutem anime. non tamen ut possit procedere ad aliquos plures gradus vel prebendas vel curas animarum. ita immo quod intrando claustrum talis possit procedere in ordinibus sacris. sic quod solus habeat curam anime sue et non aliorum. Si vero talis illegitimus vult recipere sacros ordines ad plures vel ad alia beneficia curarum animarum habentia. tunc nemo potest dispensare cum illo nisi solus dominus apostolicus.

Tercio notandum. quod ille homo dicitur legitimus qui generatur ex matrimonio vero et legitimo. vel qui generatur ab his qui matrimonium contraxerunt in facie ecclesie. Et si postea divorcium celebratum esset inter eos propter aliquod impedimentum. nihilominus tamen omnes illi pueri sic generati dicuntur legitimi. Et hoc est verum si contrahentes matrimonium credunt se bene contraxisse. vel ad minus una persona credit se bene contraxisse. Si vero ambe persone crederent se male contraxisse. tunc pueri sic generati dicuntur illegitimi.

Quarto notandum. quod quidam pueri dicuntur legitimi. ut sunt isti qui de thoro legitimo generantur. quidam naturales. ut sunt geniti ex soluto et soluta. et quidam nec sunt legitimi nec naturales. ut sunt spurii. Unde notandum. quod isti pueri dicuntur spurii qui generantur in adulterio. ut si aliquis uxoratus haberet proles cum muliere non propria. vel ecouerso. Quidam autem sunt legitimi. ut sunt illi qui procedunt ex legitimo thoro. et isti duntaxat sine aliqua dispensatione possunt accipere ordines et non alij.

Quinto notandum. quod aliquis legitimatur dupliciter. Uno modo per dispensationem. et sic pueri (qui nec sunt naturales nec legitimi) legitimantur ad omnes actus seculares et spirituales. Alio modo aliquis legitimatur per matrimonium contractum. ut si solutus generaret cum soluta. et si postea contraheret matrimonium. tunc illi pueri prius illegitimi legitimantur per subsequens matrimonium. Sed hoc non est de spuriiis. quia tales generantur per adulterium. Et ergo littera bene dicit quod nullus illegitimus debet procedere ad sacros ordines nisi ex speciali dispensatione.

Ultimo notandum. quod filij illegitimi phibentur ab ordinibus sacris tripliciter de causa. Prima causa est dignitas sacramenti ordinis que vilibus personis non debet porrigi. quia scriptum est. Nolite sanctum dare canibus. Secunda causa est detestatio paterni criminis. Tercia causa est. quia presumitur quod filius sit imitator paterni criminis. quia malicia parentum inducit presumptionem contra filium. ut habetur distinctione quadagesima prima. Sciens. Item si spurius intret religionem tollitur ab eo irregularitas. ut patet. xix. distinctione questione ultima. Non licet.

.i. excoꝛcatōe

.i. donatur

In banno tibi si sacer ordo datur. scio quod non

.i. inde .i. libereris .i. nisi pñtatus fueris dño aplico

Hinc absolueris nisi presentando pape te

Nunc autem ponitur quartum documentum de sacris ordinibus dicens. Si aliquis esset in banno vel in sententia excoꝛcatōis. et presumaciter scienter vel ignoranter sumeret sacros ordines quocumque modo est in excoꝛmunicatōe. tunc

Summula Raymūdi.

nullo modo potest absoluti nisi specialiter sit absolutus a domino papa vel ab habente eius auctoritatem

¶ Circa lram notandū. q. autor vult in lra q. si aliquis habuerit beneficium et cum hoc receperit sacros ordines in excoicatione. tunc talis priuabitur illo beneficio donec papa cum illo dispensauerit. et si dominus papa secum dispensare nonauerit. tunc talis priuabitur beneficio et sacris ordinibus. et si sic moriatur in excoicatione extra cimiterium sepeliendus est. Si autem dominus papa secum dispensare voluerit. tunc non priuabitur illo beneficio. Et ideo clerici volentes in sacris ordinibus procedere debent seipsos probare. vtrum tale casum incurrere possint vel non. quia in excoicatione nullus procedere potest nec debet admitti ad sacros ordines ne tale periculum incurrat.

¶ Secundo notandū. illud dicunt iura decretalia q. quicumque promouetur ad sacros ordines ex his in excoicatione efficitur irregularis. Pro quo est sciendum q. sententia excoicationis est duplex. quia quedam est maior. quedam minor. Maior est que excludit hominem a communione christifidelium. Et est duplex. quedam est lata ab homine. quedam a canone. Sententia lata ab homine est q. inferitur a iudice viva voce vel in scripto. et ab ista nullus habet solvere nisi qui fert sententiam. Alia est sententia lata a canone. et huiusmodi sententie sunt multe. ubi gratia si aliquis percutiat clericum violenter statim est in maiori sententia lata a canone et ceteris. Alia est sententia minor que excludit hominem a precepto sacramentorum si quis est omne peccatum mortale. Vnde ad propositum littere est dicendum q. presens littera intelligitur de sententia maiori. et ergo talis accedens ad sacros ordines debet absoluti ab episcopo absolute generali. Sed si intelligitur de minori sententia hoc est duplex. quia vel scitur vel ignoratur. si scitur debet absoluti. sed si ignoratur. tunc non indiget absolute

¶ Ultimo notandū. q. si aliquis ex his in excoicatione scienter et contumaciter presumat sumere sacros ordines. talis perpetue suspendendus est ab ordinibus nec papa deus cum ipso dispensare propter suam enormitatem. quia sciuit se irregularitatem incurrere propter sacri ordinis suspensionem. Sed si aliquis excoicatus recipit sacros ordines ignorans se esse excoicatum. et iste susceptis ordinibus sacris recordatur se esse excoicatum. tunc ipse deus accedere debet ad apostolicum. quod motus misericordia causa dei dispensare secum habeat. Unum est presuetudo optima aliter quorum episcoporum. q. quicumque voluerit sacros ordines recipere oportet q. talis sit prius professus et trinitus. et q. appareatur cum confessione corporis christi. ne ipse peccatus enormiter sit aggravatus. et ne cum hoc incurrat irregularitatem

¶ Absque tui domini consensu non tibi datur
s. clericalis s. si es seruus

¶ Ordo sacer si sis seruilis conditionis
s. ordinis. i. indebite s. institutio

¶ Hunc si furtiue susceperis et sine forma
s. formam seruare s. talis

¶ Quam tenet ecclesia. nisi dispenset super hoc qui

s. q. habet potestatem dispensandi s. de tali receptio ordinis

¶ Dispensare potest. iuste damnaberis inde

¶ Nec auctor ponit qñtū documentū de ordinibz sacris dicens. si fuerit aliq̃ clericus secularis p̃diciōis volens p̃cedere ad ordines sacros. talis non debet p̃cedere nisi cū p̃sensu dñi sui. imo nec etiā intrare debz religione nisi habeat p̃sensum dñi sui. qz ad susceptōē sacroz ordinū requiritur pura libertas. sed talis nō est liber. ergo nō dz p̃cedere. Subdit ponendo aliud documentū. scz sextuz dicens. Si aliq̃s suscepit sacros ordines furtiue ⁊ sine forma ecclesie. talis dz dānari ⁊ suspendi ab ordinibz sacris. nisi sp̃aliter ab habente potestatem disp̃sandi secū disp̃nsatū fuerit.

Primo norādū. ex lra habet q̄ iste q̄ est seruilis p̄ditōis nō delet p̄moueri ad sacros ordines. Contra hoc arguit sic. deus gloriosus non est acceptor p̄sonarū. ergo q̄liter p̄t acceptare sacros ordines. siue sit seruilis cōditōis siue nō. Ans p̄ in actibz ap̄loz. Sed p̄ntia p̄bat. q̄ si seruilis debz abijci z liter p̄moueri. tūc videt q̄ liter sit deo gratus z seruilis nō. qd̄ est p̄ra auctoritatē p̄us allegatā. Rīdet fm̄ intentōem auctoris. q̄ nullus dz p̄moueri ad sacros ordines q̄ est seruilis p̄ditōis sine p̄sensu dñi sui. Tū p̄ sacrozū ordinū susceptōem datur gratia sanctitatis. gratia dignitatis. z gratia honestatis. Et ad istā dignitatem sex requirūtur. Primo p̄ncipaliter requir̄ honestas originis. scz q̄ sic de honesta parētela ex parte vtriusq̄ sexus. z p̄ hoc excludūtur spurij. Secūdo requiritur honestas hoīs. s. q̄ nō sit diffamatus z publice p̄fusus. qz illi nō admittūtur ad sacros ordines nisi cū dispensatōe pape. Tercio requir̄ honestas corpis. p̄ hoc excludūtur corpa vitia habentia. sicut sunt isti hoīes qui sunt p̄uati membris p̄ncipalibz z officialibz. videlz manibz z digitis. Quarto requir̄ honestas acroīs. z p̄pter hoc excludūtur homicide z p̄similes. qui p̄pter illaz actionem nō promouentur ad sacros ordines. Quinto requir̄ honestas p̄ditōis. z p̄pter hoc excludūtur illi qui sunt seruilis p̄ditionis. Sexto requir̄ honestas conuersationis. p̄pter hoc excludūtur ioculatores z huiusmodi homines. quia tales sunt instabilis animi. nec sunt honeste conuersationis. Tunc ad rationem dicendū est. q̄ deum non esse acceptorem personarum intelligitur dupliciter. Vno modo ad ecclesiam triumphantem. z sic intelligenda est auctoritas vbi supra. quia nullus excluditur a regno dei. Alio modo intelligitur quo ad ecclesiam militantem. z sic nō intelligitur p̄fata auctoritas. quia plures sic abijciuntur a sacris ordinibus vt prius patuit

Secundo notandū, q̄ littera potest intelligi per distincōem, q̄ vel ta-
lis promouetur ad ordines suo domino sciēte vel ignorante. Si ignorante
domino, tunc talis restituatur domino suo. Si autē non ignorante domi-
no ⁊ dominus peradicit, tūc talis debet domino restitui sub hac p̄dicōne
P̄m aliquis q̄ nō seruiat sibi in corporalibz, sed in diuinis officiis. Etiaꝫ si
talīs intrauerit religionem nesciente vel contradicente domino suo, et si in
tribus annis non exigit eum, tunc talis fit liber in claustro. Si autē domi-
nus sciuit ⁊ nō peradicit, tūc debet dimitti, q̄ liber factus est. Si vero sci-
ente domino suo aliquis promoueretur, vel ergo scitur ab ordinante ⁊ reꝫ
p̄sente, vel non. Si scitur ab ytroq̄, tūc ambo debent puniri, si vnus
sū scit, tūc iste debet puniri in duplo. Si vero ab omnibus ignoratur, tūc
sunt aliqui q̄ sunt liberati a seruitute p̄ suscepcōem sacrozum ordinum.

Summula Raymūdi.

Tercio notandū. q̄ illi dicunt ordines recipe furtiue q̄ nō recipiūt eos eo mō sicut institutū est ab ecclia. sicut si q̄s accederet ad ordines sine examine. vel si q̄s eodē die reciperet duos ordines

Ultimo notandū. q̄ iste dī furtiue recipe ordines q̄ est in sententia anathematis. q̄ agit p̄ra mandatum ecclie. Et hoc est dupl̄r. q̄ vel talis manet in seculo vel nō. Si nō manet in seculo ita q̄ intrat religionē. tunc dispēsat cū eo ep̄s p̄pter fauorē ordinis. Si aut̄ manet in seculo. tūc ep̄s nō p̄t cū eo dispēfare. sed solū dñs aplicus Et etiā ille dī nō seruare formā ecclie qui nō intrat p̄ ostiū sed aliūde sicut fur et latro. Et ille tūc dī furari sacros ordines q̄ eos suscipit absq̄ determinata forma ecclie. Un̄ sciēdū q̄ vera et determinata forma in ordinibz sacris est ista. p̄mo vt q̄s examīnatur. scđo intitulā. terciō p̄clamatur. et deinde ab ep̄o ordinā. Et ergo qui non est examinatus vel intitulatus vel p̄clamatus. si recipit ordines furatur ipsos. Itē si aliq̄s p̄cedit ad sacros ordines sub titulo alicuius beneficii et nō hābet beneficiū ille furatur ordines

s̄ aliq̄s s̄ suo .i. recedēs

Monachus ex clauistro fugiens. si p̄sbyter hīc est

s̄ ad claustrū .i. tale officiū diuinū

Et redeat. prohibetur ei celebratio misse

q̄usq̄ p̄niam agat .i. dispense

Donec peniteat et factum papa resoluat

s̄ tal' monach' sic q̄ nō dī ministrare in ordinibz susceptis

Aut in perpetuū suspenditur ordine tanto

.i. de hīs monachis .i. apostatas

Hecbis de claustris sunt scripta suos fugitiuos

.i. q̄s abbas excoīcat. s̄ monachos .i. auctoritas

Qui damnare solent hos soluit gratia pape

Prius autor determinauit de ordinibz sacris. hic determinat de monachis a clauistro fugitiuis. Et diuidit in duo. p̄mo determinat de monachis fugitiuis ordinatis in p̄sbyteros. Scđo de nō ordinatis in p̄sbyteros. Scđm ibi (Si fugit ex clauistro) Dicit ergo p̄mo q̄ monachus p̄sbyter qui fugit de clauistro et iterū reuertit ad claustrum. talis nō debet celebrare missam donec peniteat et papa cū eo dispense de tali negligentia. Si autē talis est dyaconus dī suspēdi ab ordinibz. et nō debet ministrare in suo ordine nisi p̄us peniteat fm decretū superioris sui

Primo notandū. q̄ littera intelligit de hīs monachis quos excoīcauit abbas illi claustrū. vbi tales monachi fugientes existerent. q̄ forte subtraxit calicē vel aliqd h̄mōi fecit. et talis currens de clauistro et iterū rediens nō p̄t celebrare missam nisi p̄us secū fuerit dispensatū. et talē auctoritatē alī q̄n abbas p̄t habere a dño aplico. si autē non habuerit istā auctoritatē. tunc optz eū ire ad dñm papā. qui solus cū eo dispensat Dicit tñ aliq̄ q̄ in isto casu abbas illius claustrī posset cū eo dispensare. Itē ista dī intelligi de istis monachis fugitiuis qui sunt excoīcati a suis superioribz. si autē huiusmodi monachi nō sunt excoīcati. tūc eorū superior p̄t cū eis dispensare

I Secdo notandū. littera loquitur hic de apostatis. Un apostata sic defi-
nit. Est temerarius recessus a statu fidei obedientie vel religionis. Unde
triplex est apostata. scz a fide. ab obedientia. et a religione. A fide dicitur aliquis
apostatare quoniam dimittit catholicā fidē et adheret fidei hereticorum vel aliorum
infidelium. Ab obedientia dicitur aliquis apostatare quoniam facit quod contra dei vel cano-
nicis precepta. Et istā apostasiā commiserunt adā et eua quoniam fecerunt contra dei precep-
tū. Tercia apostasia est a religione. et est quoniam aliquis religionē exiit post pro-
fessionē factā. et de tali apostasia loquitur hic textus. Un primi apostate de
facto sunt excoicari. et nō solū illi. sed oēs eis adherentes. sed scdō apostate
nō pnt phibere testimoniu in multis. terciū quibus receperunt sacros ordines
tū nō pnt ministrare in suis ordinibus nisi sacra dispensatione.

talis monachus post hoc
Si fugit ex claustrō laycus conuersus. et inde
i. traxerit mīmoniu s. viro
Duxerit vxorem. cum crimen constat. ab isto
mulier i. iterū intret s. suū
Hec eat. et repetat correctus apostata claustrum

i. si fecit p. sessionē i. matrimoniu
Si fuerit sua nota professio. coniugium stet
s. p. sessionē i. monachū et vxorē

Si nullam fecit. tamen illos equa voluntas
i. diuidit i. p. tineret scz ambo
Separat. vt caste viuant iniungitur istis

Nunc autor determinat de monachis fugitiuis laycis et pueris dicens
si aliquis monachus puerus fugerit ex claustrō et duxerit vxorē. et vxor in-
telligeret eū esse monachū fugitiuū. tūc ipa dicitur eū relinquere et inducere q
redeat ad claustrū. et ipse ecouerfo intrans claustrū dicitur corrigi a superioribus
monasterij. et dicitur manere in isto. Si autē scit q ipse exiit claustrū ante p. sessi-
onē. vt in anno p. batōis. tūc talis puerus potest manere in matrimonio cum
vxore sua. nec tenetur redire ad monasterium

Primo notandū. q puerus exiens claustrū post p. sessionē et annū. p.
batōis. talis debet cogi redire ad claustrū suū. et debet p. dignā penitentiā
p. tali excessu agere. Si autē ante p. sessionē exeat et ducat vxorē. p. tūc illa
manere. q nōdū ligatus est ad claustrū. tūc si vxor sua admittere voluerit
ambo caste viuere possunt. si nō pnt reddāt mutuo debita

Secdo notandū. ex q in p. n. l. r. sicut in p. cedētibus habitū est de mīmonij
nō. tūc est sciendū q triplex est bonū matrimonij. scz fides. sacramētū. et p.
les. Primū bonū est fides. qz ibi est indissolubilis p. iunctio animarū et corporum
Secūm bonū est sacramētū. qz ibi nullū diuortiu debet celebrari. Terciū
est bonū. plis. scz ad cultū dei. Et ppter hoc fit triplex p. iunctio in matrimo-
nio. Primo ibi fit p. iunctio singularis. qz solus vir p. iungit mulieri. et ppter
istam singularem p. iunctionem oritur bonū fidei. qz inter duas p. sonas est vna
dilectio. sed si tercia supuenerit statim remittitur dilectio. Secūdo. est ibi
p. iunctio indissolubilis. et ex hoc est ibi matrimoniu qd est sacramētū. Terciū

q. iij.

Summula Raymūdi.

Quod ibi est coniunctio utilis. et ex hoc oritur bonum plius. quod generat principaliter ad cultum dei. Et ergo triplex coniunctio correspondet triplici bono matrimonio. Quia coniunctio singularis correspondet bono fidei. sed coniunctio indissolubilis bono matrimonio. Coniunctio vero utilis bono plius.

Secundo notandum. quod in matrimonio est triplex actus coniugaliter. Quidam est licitus. quidam fragilis. et quidam prohibitus. Actus licitus est triplex. quidam simpliciter fit propter plius generationem. et iste est actus propter meritum. Secundo fit in reddendo debitum thori. et iste etiam est licitus. quod vir tenet reddere mulieri debitum carnis. Tercius est propter fornicationem evitandam. Et hoc est dupliciter. vel in coniuge. vel in se. si in coniuge. tunc non peccat. si autem in se peccat. Secundo actus coniugaliter est fragilis. et iste fit propter dilectionem. et hoc dupliciter. vel propter dilectionem uxoris vel fornicariam. si uxor peccat venialiter. ubi gratia aliquis dicat sic. ego cognosco uxorem meam propter ipsius dilectionem. et si non esset uxor mea ipsam non cognoscerem. et in hoc peccat venialiter. Si autem diligit eam fornicarie. tunc in hoc peccat mortaliter. ubi gratia dicat aliquis. si talis non esset uxor mea adhuc vellem eam cognoscere si possem. et sic ibi est dilectio fornicaria. Tercius actus coniugaliter est prohibitus. et iste fit pluribus modis. Primo fit in tempore quod prohibitus est ab ecclesia. scilicet in adventu domini. in quadragesima. et tempore infirmitatis mulieris. et sic propter quatuor temporibus anni. et in alijs multis in quibus non licet exercere iura carnalia. Item non debet fieri in locis consecratis. nec etiam debet fieri per modum incitationis. quod quotienscumque homo incitat seipsum ad hoc peccat mortaliter.

Tercio notandum. quod si sit aliquis huius uxorem et cognoscat carnaliter sororem uxoris sue. tunc dubitat utrum deinceps possit cognoscere uxorem suam. Respondet per plures doctores quod non. sed ipse debet perpetue abstinere. quia uxor sua vera coniugale sanguinea sua seu affinis efficitur ex coitu perpetrato cum sorore uxoris. Et quod ulterius. utrum talis debet dimittere uxorem suam vel non. Respondet sub distinctione. quod vel talis cognovit sororem uxoris scilicet. vel ignoranter. si ignoranter non potest dimittere. quod talis error non operatur dissolutionem. si autem scilicet fecerit. tunc uxor potest ab eo separari. si autem non separant tamen ipse vir debitum thori non debet petere.

De vita et honestate clericorum

Nolumus in domibus personas presbyterorum.

Suspectas esse. mater soror atque sororis.

Filia vel fratris in eis sint vel prope nepotes.

Hic pro possessu miseris. socijs. vel egenis.

Et christi servis sua dent et commoda prestent.

Hospitij. nec sint hi lusores vitiorum.

Ludorum. velut est alea. globi. deciorum.

Iste est tercius tractatus huius libri. in quo autor determinat de vita et honestate clericorum. Et diuidit in duas pres. In prima autor facit qd dicitur est. In secunda determinat de usura et ei⁹ speciebus. Secunda ibi (Usure species) Prima adhuc in duas. primo facit qd dicitur est. Secundo determinat de symonia ibi (Si videris) Prima adhuc in duas. primo facit qd dicitur est. secundo determinat de bellis principum. Secunda ibi (Si princeps) Prima adhuc in duas. nam primo facit qd dicitur est. Secundo determinat de rebus inuentis q sunt p dicit. docet qd sit agendum circa istas. secunda ibi (Si bona) Prima adhuc in duas. nam primo facit qd dicitur est. secundo determinat de furibus. raptoribus. et malefactoribus. Secunda ibi (Fraude) Partes patebunt in processu. **Q**uartum ad primam pre autor vult q in domibus sacerdotum non debent habitare persone suspecte vt sunt iuuenes mulieres. Et ratio est. qz homines haberent statim suspitionem de sacerdote super talibus personis iuuenibus. tunc mater et sorores. filii vel filie sororum pnt bene promorari ipsis. Deinde autor subdit ponendo duo documenta de vita et honestate clericorum. dicens q clerici siue sacerdotes debent egenis peregrinis et alijs pauperibus benefacere. p christi nomine ipsis elemosynas dando ipsis hospitando. ipsisqz verbis et auxilijs et alijs bonis opibz subueniendo. Subdit ulterius aliud documentum. q clerici et sacerdotes non debent adherere ludis. phibitis. nec debent esse manifesti lusores in alea. in globis. et in de ceteris. i. taxillis. qz tales ludis phibiti sunt.

Notandum primo. q autor phibet hic infra mulieres suspectas siue in honestas seruare siue morari in domibus sacerdotum. Pro q sciendum q mulieres sunt duplices. Nam qda sunt puerce. qda extranee. Coniuncte sunt p sanguine et illas sacerdos p habere in domo sua. Sz extranee sunt alie mulieres ipsis sacerdotibus non actinere. mo pns lra intelligit de mulieribus extraneis ppter suspitionem tollenda. Coniuncte mulieres sz duplices. nam qdaz sz puerce mediate. et qda immediate. Immediate sz p sanguine. sz mediate sunt familiares ipaz p sanguineaz. mo mulieres immediate vt p sanguineas pnt habitare cu sacerdotibus. sz mulieres puerce mediate. vt sunt familiares ipaz p sanguineaz non possunt habitare cu sacerdotibus. De quo sanctus Augustinus. Quicunqz sororibus meis iuncte sz sorores mee non sz. Et ille familiares sz duplices. aut sunt satis annose. aut iuuenes. Si pnu. tunc bene pnt sustineri in domibus sacerdotum. si scdm. tunc non debent sustineri. qz dicit Bernardus q calam⁹ appositus igni facili⁹ incendit. Eo mo est de sacerdote. nam si sacerdos esset apud pulchram mulierem tunc cito calor luxurie in eo incenderet ab ea. ne ergo ptingat phibetur eas esse in domibus sacerdotum. Un legir in dialogo beati Gregorii pape. q fuit qda sacerdos q matrem suam p semitam duxit manu cooptra. tunc mater a filio qsiuit quare hoc faceret Rndit sacerdos. mater mea ract⁹ et spes mulieris decepit multos. ne ergo ex tactu mihi mala crescat cogitatio duco te manu cooptra. Mo ex quo talis timuit mala in ppta matre multo plus est timendum in alijs. Frez persone p sanguine sunt duplices. qdam sunt in linea descendenti. quedam in linea ascendenti. vt mater. auia. pauia et c. sed in linea descendenti sunt filia nepres et sic de alijs. mo hmoi mulieres non phibent vsqz ad qntum gradum. qz de talibus non est mala suspicio. Sed alia est linea trasuersalis vel collateralis. ubi mulieres phibentur vsqz ad terciu vel quartu gradum.

Summula Raymundi

Secundo notandum circa primum documentum, auctor in textu innuit quod sacerdotes debent succurrere pauperibus. Et iura assignat rationem huius, quod sacerdotes viuunt de patrimonio christi, et ideo quando sacerdotes ordines accipiunt tunc manus eorum inunguntur oleo, quod per oleum denotatur quod debent esse misericordes et plus obligantur ad misericordiam quam alij homines. Unde legitur in canonica Johannis ca. ij. quod omne peccatum aut est ex cupiditate carnis, aut ex cupiditate oculorum, aut ex superbia vite. Cupiditas carnis est luxuria, cupiditas oculorum est auaritia, superbia vite est ipsa superbia. Et in istis homo peccat tripliter, scilicet in deum, in proximum, et in semetipsum. In deum peccat per superbiam, in proximum per auaritiam, in semetipsum per luxuriam. Et de istis peccatis per hoc facilius satis facere poterit bona opera, scilicet per orationes, ieiunia, et elemosinas, quod homo peccat per superbiam per satis facere per humiles orationes et deuotas. Secundo homo peccat per auaritiam in proximum, et huic peccato per satis facere per largitionem elemosinarum subueniendo pauperibus. Tercio homo peccat per luxuriam in semetipsum, et huic peccato per satis facere per ieiunia. Quarto ad propositum merito sacerdotes hortantur ad bona opera, scilicet ad misericordiam ad dandum elemosinas, et sic de alijs, quod omnia que possident istae elemosine possunt in redemptionem animarum, et in ademptionem celestis curie, quod cum eis pure dant propter deum quo ad vitam eorum, ideo illa quibus ad necessitates non indigent debent dare propter deum, scilicet pauperibus secularibus vel alijs sacerdotibus egenis et vite sustentationem non habentibus.

Ultimo notandum circa secundum documentum, quod sacerdotes non debent ludere. Pro quo sciendum, quod in aliquibus casibus preter ipsi sacerdotes licite ludere, scilicet pure causa recreationis, quod forte sacerdos fatigatus ex studio vel orationibus ad recreationem adipiscendam licite per se in honestis ludis parum exercere.

Pro quo sciendum, quod ad ludum licitum requiruntur plura. Primo requiritur honestas personarum, et sic ipsi sacerdotes cum inhonestis hominibus non debent ludere, ut cum ceteris populo vel vulgo, nec etiam debent ludere cum mulieribus, quod hoc principaliter ipsis est inhibitu, ut patebit de circumstantiis ludii, de quibus dicetur infra. Secundo requiritur honestas instrumentorum, et ideo sacerdos cum globis et cum taxillis ludere non debet, ut manifeste de textis. Tercio requiritur honestas temporis, quod ludus non debet fieri in diebus celebribus et in noctibus, et omnes isti errant qui in nocte natiuitatis christi ludunt taxillis. Quarto requiritur honestas materiarum, scilicet quod ludant per vinum assaturum, vel cantro vini vel cereuisie, vel per parua et modica pecunia, et si ultra aliquis transgredieretur tunc ludus fieret illicitus.

Quinto requiritur honestas morum, scilicet quod sint bene morigerati in ludo, ita quod iste ludus fiat in gaudio sine bello, sine rixa, sine inuidia, sine detractioe, sine fraude, et sine omni dolo. **U**nde notandum secundum theologos, ludus sacerdotibus ideo est prohibitus, et non solum sacerdotibus, imo omnibus christifidelibus, quod ibi percurrunt plura vicia. Primo ibi percurrit auaritia in hoc quod habet desiderium lucrandi. Secundo percurrit voluntas spoliandi, et sic aduenit rapina. Tercio percurrit iuramentum, quod proponit cum parua pecunia magnam lucrari. Item ibi percurrunt mendacia et iuramenta que nocua sunt et prohibita, quod de scriptura, mendax os necat animam, etiam scriptum est, neque iuraueris per celum neque per terram. Etiam ibi datur scandalum circumstantibus, et hoc fit contra prohibitionem ecclesie. Etiam ibi fit tempus omisio, quod isto tempore possent exercere bona opera, ideo propter ista que sepe queruntur ex ludo ipsis sacerdotibus et clericis ludus est prohibitus.

sacre scripture s^e p^rbyteri
In libris studeant sermonib^{us}. et recitando
 .i. miracula et gesta sc^oz patrū .i. q^o est iustū
Sanctorum vitas. et agendo quod sit honestum
 inherereant s^e eis p^rmissa
In uigilent curis animarum nocte dieq^{ue}
 .i. si sequeat utilitas .i. vitā humanā .i. p^r fidelib^{us} xpianis
Si sit opus corpus animam dent pro grege christi
 nihil pficiat s^e p^rbyteros sacerdotes
Nil faciant quod non decet hos. sint hi moderati
 vestimētis .i. habitu .i. vtant^{ur}
Vestibus et cultu sic uiuant exteriori
 .i. q^{ue} .i. informatores subditoz
Ut sint doctores et sint exempla suorum
 s^e informare p^r predicatōes .i. honesta
Et quod lingua nequit saltem doceat bona vita
Hic autor ostēdit in q^{uo} clerici et sacerdotes se exercere debēt. Et d^{icit} sa
 cerdotes et clerici debēt studere in libris in q^{uo} videāt vitas et passiones
 sanctorū. et istas recitare debēt laicis vt sumāt in hoc exēpla corrigēdi se et
 nihil debēt agere nisi q^{uo} sit honestū. Et debēt omnib^{us} tpib^{us} vigilare in curis
 aīaz vt ipi aīas sui gregis deo p^rmendēt et subditos eoz in bona vita p^rser
 uēt. et debēt oīa sua agibilia curiali mō et p^rcessu ordinare. et illud q^{uo} nolūt
 sibi fieri etiā alijs nō faciāt. Et debēt ponere corpus et aīam suā p^r p^rseruari
 one aīaz fidelīū si necesse fuerit et si aliq^{ue} utilitas ex eo p^r fieri. et debēt eē mo
 derati in vestib^{us} et cibarijs seu victu et amictu. vt etiā alijs xpianis sūc
 curare possint. Et sic ipi debēt viuere p^ruersatōne et cultu exteriori vt sint
 bonū exemplū suoz subditoz. et dato q^{uo} ipi subditi non possint instrui ser
 monib^{us}. tamē instruet ipos bonis exēplis
Notandū p^rmo. nā l^{it}ra d^{icit} q^{uo} sacerdotes debēt studere in libris et debēt
 studere vitā sanctorū et hāc recitare p^rp^rlo. Rō est. q^{uo} ipi nō aliud negociari
 habēt nisi q^{uo} vigilēt in curis aīaz. q^{uo} ipi se sp^{iritu} debent occupare cū aliquo bo
 no facto vt nō ociosi inueniant. q^{uo} d^{icit} apl^{us}. Nolite locū dare dyabolo. q^{uo}a
 quē dyabolus ociosum inuenit istū p^ruersis occupatōib^{us} occupat et ipm
 seducit. et sic tūc talis p^rpetue p^rfundit. ex eo q^{uo} ociosus dat locū dyabolo. vt
 p^r de Salomone. q^{uo} interūm q^{uo} fuit in p^rstructōe tēplī deo placuit. s^{ed} postq^{uo}
 desinebat et ociosus fuerat tūc ydolatriā exercebat. Et sic dyabolus ipos
 ociosos seducit cū p^ruersis opationib^{us}. ne ergo hoc p^ringat tunc ipi clerici
 nō debēt ocīari. sed debent studere in libris miracula et passiones sanctorū
 recitando populo.
Sec^{undo} notādū. q^{uo} ipi p^rbyteri diligēter debēt custodire aīas suoz par
 rochialū ne seducant p^r malas suggestiones dyaboli. q^{uo} d^{icit} apl^{us} Sobrii
 estote et vigilate. et ideo h^{uius} mōi oues p^rmisit sunt sacerdotib^{us} vt ipas non le
 sas s^{ed} p^rfectas et incolumes et firmiter in fide stātes deo p^rmedēt.
Tertio notādū. d^{icit} autor in l^{it}ra. q^{uo} si fuerit opus tunc ipi p^rbyteriz

Summula Raymundi

plebani debet ponere corpus et animam, id est vitam aialem, pro saluatione christi fidelium et pro populo eis commisso. Pro quo sciendum quod sacerdotes non solum debent hoc facere nisi volunt debeat utilitatem aliquam ex eo puenire. Sed si nulla utilitas potest inde sequi tunc non debent facere. Unde sacerdos statim pro vno verbo non debet mori pro populo, sed solum si considerat quod sit ardua causa, id est quod oues vellet deficere in fide catholica propter persecuciones vel passiones aliquas, tunc sacerdotes debent ipsas perfortare ut sint fortes in fide. Unde apostolus Fratres estote fortes et sobrii in fide. Et sic etiam ipsi sacerdotes debent facere suis proximalibus, nam debent doctrinas et auctoritates ipsis recitare, et si ipsi credere noluerint tunc morti se tradere ut suos subditos in fide perseruet, sed si non videant utilitatem ex morte sua venire tunc faciant sicut fecit christus, quod cum iudei volebant iesum lapidare tunc abscondit se et exiit de templo, quod nondum venit tempus passionis eius. Sic solum modo faciant sacerdotes si non viderint utilitatem ex morte sua puenire.

Quarto norandum iuriste expressi littera trahit eam quare tractus matrimonialis sit prohibitus sacerdotibus, nam ad ipsum sacerdotem plura requiruntur. Primo enim requiritur ad verum sacerdotem quod ipse debet studere in sacra scriptura et per hoc evitabit multas vanas cogitaciones que occurrerent ipsi otioso, quod nostra memoria habet se sicut molendinum, in quo si ponitur bonum frumentum bonum molitur, sed si per se imponitur picem representat. Sic solum modo est de ipsis sacerdotibus, id est si non studeant in sacra scriptura ubi miracula et passiones scriptorum habent, tunc ipsi occupant se malis operationibus. Etiam nostra memoria habet se ut rex, quod quando aliquis rex occupatur in bello, tunc omnes subditi sui occupantur ibidem, sed quando ipse est liber et solutus, tunc quilibet transit quo vult. Sic solum modo est de nostra memoria et anima, quod quando ipsa occupatur in sacra scriptura tunc omnes sensus occupantur in sacra scriptura, sed quando non, tunc quilibet sensus occupatur in delectatione propria et obiecto, et sic homo cadit in multiplices cogitaciones, ergo tunc sacerdos trahitur ex occupatione tali per studium sacre scripture. Per domesticam vero percuratorem videlicet uxoris et pueroz in matrimonio nimis occupantur sacerdotes, ergo tractus matrimonij est ipsis prohibitus, quod sicut dicit Commemorator quod nulla virtus rationum valet ad scientiam sicut ipsa castitas, ergo oppositum castitatis quod in matrimonio consistit impedit scientiam in homine, ne ergo tollatur tale bonum, tunc tractus matrimonij ipsis sacerdotibus est prohibitus. Secundo ad sacerdotem requiritur pueris et matris matritas, que iterum tollit per matrimonium propter instabilitatem ipsarum mulierum, quod vel sic mulier traheret virum de pueris et matris matritate bona. Unde cum sancto scriptis eris etc. Ne ergo tollatur hoc bonum tunc iterum tractus matrimonij sacerdotibus est prohibitus. Tertio requiritur ad sacerdotem beneficij et officij rationem sibi commissam fidelitas, ut habet Iohannes ultimus ubi dixit dominus, petre amas me etc. Et istud bonum iterum possit impediri per matrimonium. Quarto requiritur quod si necesse fuerit animam suam debet ponere pro omnibus, et hoc iterum tolleret per matrimonium, quod in matrimonio est pluralitas filiorum et filiarum quibus tunc sacerdos deberet prestare eis necessaria corporis procurando, et sic non posset attendere sacerdotale dignitatem et divinum officium, unde meritis. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Quinto ad verum sacerdotem requiritur quod si necesse fuerit tunc ipse debet subuenire pauperibus in verbis in exemplis in elemosynis in rebus exterioribus et in alijs bonis. Et dicitur quidam doctores, quod melius est ipsi sacerdoti quod subueniat cum doctrina quam cum ele-

mosyna Et assignat rationem tale. quia anima prestantior est corpore. sed bona doctrina nutrit animam. elemosyna autem corpus. ergo sequitur propositum quod bona doctrina sit melior elemosyna Et quod greci nolebant statuto apostolico obedire. sed viva voce et unanimiter appellaverunt. igitur omnis doctrina et sapientia ab eis est ablata. Sed quondam omnis sapientia et doctrina vigebar apud eos. nunc autem omnis doctrina et sapientia lara est ad nos et ad ecclesiam nostram

^{i. tales aues venaticas clericis phitemus}
Nisos. accipitres. falcones. his inhibemus
^{i. garrulantes poratores. i. canes venaticos}
Non sint clamosi. bibuli. catulos nec habentes
^{s. ps byteri facere}

Venaticos. possunt opus exercere necesse
^{i. reficere s. tales ps byteri}

Ut religare libros. vel scribere pro precio. si
^{paupes diuitiarum ps byteris}

Sint inopes rerum. vel eis substantia desit
^{calia instrumeta i. volatilia}

Retia tendicula que sunt ad aues capiendas
^{i. calia aialia i. quas feras clericis}

Aut lepores vel bestiolas permittimus istis
^{i. publica s. clerici}

Vel que clamosa non sit venatio. possunt.
^{i. prendere s. eis}

Piscari licite. piscatio publica desit.
^{s. sit talis piscatio honesta s. clerici}

Sed priuata. pia dum conueniunt sit eorum
^{operatio i. q. sunt honesta operatur}

Actio. que liceant inter se gaudia tractent
^{s. ps byteri omittant canonicas i. talia qd}

Non pretermittant horas aut officij quid

¶ Nunc ponit aliam doctrinam rectificantem vitam et honestatem clericorum dicentes nos inhibemus quod omnes sacerdotes ita existentes in sacro ordine sint reuoluti et semoti ab illis que ponunt in littera. scilicet quod non habeant nisos. accipitres. et ceteris. Etiam quod tales non sint clamorosi nec bibuli nec habentes canes venaticos et cetera. Possunt tamen exercere aliquod opus si necesse fuerit. scilicet religare libros vel scribere pro premio si pauperes et egeni existunt. vel alia opera similia istis facere possunt. Subdit remouendo dubium. quod diceret quis. tunc mundani et secularis res sacerdotes nihil debent operari pro deductione temporis. hoc dubium remouens dicitur. quod clerici possunt exercere ista que patet in littera. scilicet quod possunt extendere remedia sua. videlicet ad piscandum pro sua necessitate. etiam possunt capere aues. ut glaudas. et sic de alijs. Et similiter possunt capere feras. ut lepores vel asperos. los et ceteris. Sed tamen hoc cum securitate et cautione fiet. dum scilicet talis venatio non sit clamorosa publica et manifesta. sed secreta et submissa. Quia clerici possunt.

Summula Raymundi

gaudia exercere inter se. s. disputare in sacra scriptura. sed tñ clerici nō debēt
omittere horas canonicas de die nec de beata p̄gine

¶ Primo est notādū circa lrām. auctor hīc. phitet clamorosa m̄ venatōem
sacerdotibz Pro q̄ nora. q̄ venatio est duplex. q̄dā clamorosa. z q̄dā nō cla
morosa. p̄ma est. phibita sacerdotibz. scdā ē eis p̄cessa. si talis venatio fit cā
necessitatis vel recreatōis vel vtilitatis. Tñ sacerdotes sunt duplices. q̄dā
sunt ep̄i. z illis potissime. phibita est. nā si facit ep̄s venatōem clamorosa
bz suspēdi ab officio p̄ spaciū triū mensū. sz si sacerdos simplex facit venati
onē clamorosa. tñ suspēdit ab officio p̄ spaciū duoz mensū

¶ Secōdo est norandū. hīc dī de negotijs secularibz que sacerdotes exerce
re p̄nt Pro quo est sciēdū. q̄ negotia secularia sūt multiplicia. q̄dam sunt
ex sua natura inhonesta. vt vsura. symonia. z illa. phibita sunt tam secula
ribz q̄ clericis. quēdā sunt negotia secularia que ex sui natura sunt hone
sta. z illa p̄ueniunt tam clericis q̄ laycis. videlicet vendere frumēta q̄ ip̄is
creuerūt z p̄similia Sed ista negotia secularia honesta ex aliqbz circūstā
tijs fiunt inhonesta Et istaz circūstantiaz sunt quattuor. s. locus. tēpus.
causa. z p̄sona. Primo fiunt inhonesta ex loco. videlz si vendit in loco sacro
q̄ hoc est. phibitum in euangelio qñ dñs repulit emētes z vendentes de
templo dicens. Domus mea domus orōnis vocabit̄. Secōdo ex tempore.
videlz si fiunt tpe prohibito vt diebz festiuis Tertio fiunt illicita ex p̄sona.

h̄v-2. can

q̄ vendere z emere indifferēter clericis nō est licitum ne mercatores vide
antur. Quarto fiūt illicita ex causa. vt si mala intentōe faciūt. s. propter de
fraudare proximū. **¶** Itē norādū. dī in lra q̄ sacerdotes nō debent p̄ter
mittere horas canonicas. dubitat ergo. vtrū sacerdos omittēs horas pec
cet mortaliter. Et videt q̄ nō. q̄ sacerdos nō peccat mortaliter omitten
do missam. ergo nō omittendo horas canonicas. An̄s p̄z de se. q̄ si sacer
dos abstinet a missa ideo sp̄ nō peccat. q̄ dī brūs Aug⁹. nō laudo nec vi
tupero sacerdotē quoridie missam celebrare Sz p̄ntia p̄bat. q̄ plus videt
esse omissio missę q̄ horaz canonicaz Sz in oppositū est lra que dī q̄ quili
bet sacerdos est obligatus ad horas canonicas in rei veritate Et fm̄ insti
tiā nō solū sacerdos. sed etiā cū hoc qlibet beneficiatus. vt p̄z extra de cele
bratōe missaz caplo p̄mo Ad illud dubiū rīdet q̄ p̄cepta sunt duplicia.
quedā affirmatiua. quedā negatiua. Affirmatiua sp̄ obligāt z nō put sp̄.
sicut est seruare horas canonicas. q̄ ad hoc sacerdos sp̄ tenet. nisi p̄uentus
magna infirmitate p̄pter quā horas canonicas implere nō p̄t Sed p̄cepta
negatiua ista obligant sp̄. put sp̄. vt nō furaberis. nō mechaeris. z ad illa
p̄cepta hō sp̄ obligat. z nō est aliqs casus in q̄ hō posset licite trāsgredi il
la p̄cepta. Tūc dī ad rōnem negādo p̄ntiam qñ arguit. sacerdos licite p̄t
omittere missam. ergo licite p̄t omittere horas canonicas Et tūc dī vltē
us q̄ missa nō cadit sub p̄cepto dei. sed est voluntaria. sed dicere horas ca
nonicas cadit sub p̄cepto dei

s̄ p̄s byteros

.i. v̄tamus

Dos ancillarum prohibemus inesse choreis

caueant .i. cumule⁹ .i. rusticoz

Et fugiant strepitus laycorum siue tabernas

.i. egenis

.i. donet .i. diminuat

Ut plus pauperibus christi tribuant moderentur

.i. pios sumptus

scz cibi et potus

Expensas proprias sumendo superflua vitent

¶ Hic autor subdit alia doctrina de vita et honestate clericorum dicens, clericos non decet ducere choreas publicas vel aliquas ancillas per circuitum. Etiam clerici debent fugere strepitus laycorum et tabernas, et moderate debent vivere, et dare pauperibus de propriis bonis, et non debent vivere in crapula, in superfluitate, et in voluptatibus.

¶ Circa istam primo notandum, autor dicit quod clerici non debent ducere choreas. Huius ratio est, quod clerici debent esse speculum veritatis et fructus, et in omnibus operibus bonis debent esse exemplar alijs hominibus. Si ergo ipsi chorizant, tunc publice super ipsos comune vulgus perclamat, et sic tunc grande peccatum committunt, quod choreas nunquam vel raro absque peccato fieri possunt, ergo sacerdotes debent vitare choreas mulierum et omnia ista, ne dent alijs malum exemplum.

¶ Secundo notandum, quod chorea sic definitur, est circulus cathenatus cuius centrum est dyabolus. Pro quo sciendum, quod dyabolus circa choream non habet unum gladium sed multos. Primo habet gladium euaginatam et exutum, et cum illo gladio dyabolus informat mulieres ut exuant et deponant pallia, et hoc facit ideo ut circumquaque videantur, scilicet ante et retro, a dextris et a sinistris. Secundo habet gladium acutum, et cum illo informat mulieres ut exornent et preparent se antequam veniant ad choreas, ut possint ibi viris et circumstantibus complacere. Item dyabolus habet gladium inordinatum, et cum tali regit omnes circumstantes qui inordinate chorizant, quod semper ducit choream versus sinistram in signum malicie. Et de tali loquitur Proverbiorum, ubi dicitur, Gladius qui a dextris sunt novit dominus, que autem a sinistris puerse sunt. Item dyabolus habet gladium scindentem circumquaque et ex omni parte, quod ille gladius scindit omnes sensus, percindit enim auditum in hoc quod turpia audit, visum, quod lasciviam videt, olfactum, quod faciunt respirantiam vestimentorum, gustum et saporem, quod omnes illas delectationes obumbrat et masticat, et tactum percindit, quod mollicie lascivie pringit, et sic ille gladius percindit circumquaque. Et ideo de eis dicitur in Apocalypsi, Ule ve ve vobis sic habitantibus in terra. Et primo ve dabit eis eterna damnatio, quod designat alienationem regni celestis. Pro secundo ve dabitur eis insatiabilis infernus. Pro tertio ve dabit eis intolerabilis pena. Glideat ergo chorizans ne cadat in illos gladios, et persequens in eternas damnationes.

¶ Tercio notandum, littera dicit quod clerici non debent ire in tabernis et in alijs locis suspectis. Ratio est, quod in muliloquio non deest peccatum, ut patet per beatum Bernardum. Si ergo clerici eunt in tabernis et in strepitu laycorum tunc eunt in muliloquio et vanitatibus, quod sine peccato fieri non potest.

¶ Ultimo notandum, quod clerici debent vitare cibaria superflua, et hoc ideo ne intret peccatum, scilicet in vomitum vel in luxuriam, unde metrista, Luxuriat raro non bene pasta caro. Etiam debent vitare superflua propter diversos morbos evitandos, unde Augustinus, Plures moriuntur gula quam gladio. Contra quos clamat beatus Bernardus dicens, Clerici nostri tempore magis dedit sunt gula quam glorie et quam virginis gloriose, et magis intuent martham quam marcum, et magis student

Summula Raymūdi.

in salmone q̄ in salomone. De q̄b̄ bt̄is Greg⁹. vlt̄erius dr̄. Virū est de clericis q̄ vnū sunt z aliud esse volūt. nā milites sunt z doctorib⁹ eq̄parat̄i volūt. neutrū tñ actu habent. nec em̄ pugnāt vt mystici milites. nec euāgelizant vt doctores. z sic neutrū illoz ordinē seruāt. Itē vnū esse volūt et aliud facere nolūt. q̄ volūt vocari clerici. sed euāgelizare nolūt. Itē volūt esse milites z pugnare nolūt. z sic neutrū debite sunt. nec aliq̄s est ibi or̄do sed sempiternus horroz inhabitat.

s̄ p̄ byteroz

.i. imūda

Horum si vita mala sit vel spurciciosa

s̄ talis vita

.i. publica

Et non sit casta. caueant ne sit manifesta

.i. psuadendo

.i. vitādo

Non exhortando. sed quod magis est fugiendo

s̄ nos

iā dictū

s̄ ipoz clericoz

Scribimus hunc casum postremum. ne viciozum.

.i. p̄ls

s̄ clericoz

Plebs eadat exemplo. licet occulte scelerari

s̄ clerici

.i. publicis. s̄ clerici

.i. arguūt

Qui sunt in vicijis manifestis bi minus arcant.

.i. subditos suos

s̄ tu sacerdos

Subiectos populos. ideo si non potes esse

.i. p̄nēs

.i. occultus

.i. arguis. s̄ subditos

Castus. sis cautus. tunc tute corrigis ipsos

.i. informatoz

Discipulum regere doctor confanditur omnis

s̄ aliq̄

.i. delictū

.i. maculat

De vicio. vicium doctorem si tenet ipsum.

¶ Hic auctor ponit aliā regulā p̄ modū notabilis de vita z honestate clericoz dicēs. Quis clerici sint defectuosi in vita z mali. p̄caueāt tñ summos p̄re ne eoz malicia apud vulgū elucescat. ne reddāt suis subditis malum exēplū. q̄ viciosum esset eis corrigere alios z ipsosmet esse malos z viciosos. q̄ tñc hoies dicerēt. vos corrigitis nos de istis q̄ reddūant in corpora vestra. q̄ si mala essent forte vos ea fugerētis. nā s̄m Cathones. Turpe est doctori q̄ culpa redarguat ipsum.

¶ Notandū p̄mo. ex littera habet q̄ si sacerdos nō p̄t esse p̄nēs z castus viuere. si talis luxuria hoc d̄z fieri caute. ne scandalizet pplm̄ sibi p̄missum et malū exēplū p̄beat alijs. vñ oēs doctores sacre scripture p̄cordāt in hoc q̄ manifestū pecc̄m plus punit q̄ occultū. ¶ Dubitat ergo circa litteram vtz sacerdos cognoscēs aliquē mulierē caute excusat a fornicatōe. Et vtz d̄t q̄ sic. q̄ de lra. si nō p̄t esse castus sit cautus. z tñ talis cautio videt euz excusare. Itē p̄bat rōne sic. iste videt excusari a cotēu q̄ facit s̄m inclinatio nem naturalē. sed aliq̄s sacerdos cognoscēs aliquā caute facit s̄m inclinatio nem naturalē q̄ zc. Maior est nota. quia opus nature est opus nēcessariū.

Dinoz pz. qz multi dicunt se esse natos sub tali pstellatõe q nō pnt resistere luxurie. alij dicunt se esse natos sub tali pstellatõe q vinculu castitatis infringere nequeunt. s; sp casti manet. ergo videt q in hoc excusant. In opz positu arguit theologi. nā votu pñerie cuilibet ordini est annexu. s; nullu pñt aliquā cognoscere sine pctō. qz in hoc q aliqs trāgredit votu pñentie peccat mortaliter. Sed sic arguit quidā doctor theologie. sacer ordo prohibet tractu matrimonij. ergo potius cognitōem carnalē. Tenet pñtia. qz si hoc qd magis licitū est nō licet. s; nec id qd minus. sed magis licet alijs quā cognoscere mñimonia. qz extra matrimoniu. s; si pñm nō licitum est nec scdm. Tercio sic arguit. hoc qd nō pcedit alijs hoib; sine pctō mortali. hoc etiā sacerdotib; nō pcedit sine pctō mortali. sed cognoscere mulierē extra mñimonia nulli pcedit absq; pctō mortali. ergo minime pcedit sacerdoti. Dinoz pz p pphetā dicente. Fornicatores z adulteros iudicabit dominus. Et his trib; rōnib; qlibet clericus d; obviare istis q dicunt q fornicatio occulta nō sit pctm mortale. Ad aliud dubiu respōdet. q sacerdos qñcūq; sit secretus nō excusatur a fornicatõe. z p pñis nec a pctō mortali vt patuit ex dictis. Sed tūc ad rōnem qñ dicebat. si non pñt esse castus zc d; q illa lra autoris intelligit solūmodo psualue. z nō psultue vel admittue. qñ diceret tutius est secrete q manifeste facere. Sed ad scdm qñ d; aliquē nasci sub tali pstellatõe vel tali. intelligit dupli. Vno mō gñ corpore vel p modū inclinatiois corpis. z sic natus sub tali vel tali pstellatõe magis inclinatur ad hoc qz ad aliud. Alio mō intelligit quo ad aiam. z sic non est ver. qz planete nō nēcitant. s; inclināt. s; pstellatio nō excludit pctm.

s^c exñtes^c in bonis tpalib; z bñficijs.

Patri presbytero puerum succedere nolo

i. filij i. nō pñt

Presbyteri nati nequeunt succedere patri

i. pñis hereditatib; i. i curat; bñficijs. s^c missam

In patrimonio vel cura vel celebrando

s^c filijs i. placet

His dispensare si vult poterit bene papa

s^c hō i. pñt excōicare i. clerici hñtes pñtē

Nullus habet bannos nisi persone speciales

i. hñtes eoz autoritatē

Ut sunt pastores vel eorum legitimati

s^c epi i. excōicare s^c locis nō admittit

Quiq; suis locis bannire solent. alijs non

i. spēalis. s^c sacerdotib; i. data autoritas

Unica ni sit eis super his collata potestas

i. locū det i. capellanus

Pastori cedat de iure vicarius omnis

prius pastor pastore. s^c missam. s^c ecclesia

Legitimus nullus sine quo celebrabit in illa

r h

Summula Raymūdi.

¶ Hec est vltima ps istius capli. in qua auctor p modum notabilis infert quoddā documentū de filiis ps byteroz dicēs. q filij pzel byteroz nō pnt succedere patri in patrimonio .i. in paternis hereditatibz nec in beneficio. Deinde ponit aliud documentū. q nullus hz alios bannire nisi sit psona spēalis. vt eps. ppositus. z officialis. z hi in ppijs locis hnt bannire. scz in dyocesi ppiā. z nō hnt alios in bannū facere extra dyocesim ppiām. nisi ex spēali pcellione eis collata

¶ Primo norandū. littera dī q filij sacerdotū nō debent succedere patri in beneficijs. hoc est distinguendū. qz filij sacerdotū vel volunt manere in seculo. vel nō. Si nō sed intrāt religionē. tūc pmouent ad sacros ordines sine dispensatōe. qz tūc ordo dispēsat cū eis. Pro quo tū sciendū. q filij sacerdotū in religione impediūtur aliqbz casibz. scz q nō pnt pmoueri ad dignitates. qz nō pnt fieri abbates. priores. guardiani. zcys. Si vero tales manent in seculo. tūc est distinguendū. qz vel volūt psequi beneficia patris de iure p muni. z sic nō possunt. Clerici gā. si pater alicuius habuisset curatū beneficiū. tūc de iure p muni filius nō posset sequi ad illud beneficiū. Aut intelligit q posset sequi cū dispensatōe. z hoc est triplr. Nā qnqz cum talibz fit magna dispensatio. scz q pnt psequi alia beneficia qz paterna. Alio mō fit cū eis maior dispensatio. scz q pnt psequi beneficiū paternū mediāte z nō immediate. scz vt ipse esset tercius vel quartus post patrem. Tercio cū his fit dispensatio maxīma. scz qn a papa tanta dispensatōe dōrātur q immediate paterna possunt psequi

¶ Secūdo norandū p modū dubij. qz aliqz dubitare posset qz hz dispēlare cū filiis sacerdotū. Respōdet. si tales pmoueant ad ordines minores et ad beneficia non curata. tūc epus pōt cū eis dispensare. Si aut pmouentur ad ordines maiores siue ad sacros ordines. tūc solus dominus apostolicus potest cum eis dispensare

¶ Ultimo norandū. q bona clericorū debēt diuidi in quattuor partes. Primā pte debēt seruare p se z p familiā suā. Secūdā pte debēt dare ad restauratōem ecclīaz. scz pparando libros z calices z alia necessaria ecclīe. Terciā partē debent dare paupibz aduenientibz pure ppter deum. z nō ppter laudem vel aliquā aliā cām mūdīalem. z g nō debent bona eorum hīstrionibz. ioculatoribz. vel meretricibz dare. Quartā vero pte clerici debēt suis parentibz nō ppter affinitatē. s pure ppter deum dare de suis bonis. Et hoc bñ designatū est p Joachīm pphētā. qui oīa sua bona in quattuor ptes diuisit. p mā misit in templo. secūdā dedit aduenientibz. terciāz partē dedit pauperibz amicis suis. quartam reseruauit pro se z familiā suā. Sed heu clerici nihil curant de talibz. neqz em curant deum neqz sacrā scripturā. neqz exēpla scōz z scāz. neqz dyabolū neqz hominē. sed potius cōsumūt bona ecclīe in tabernis z cum meretricibz pessimis z hīstrionibus et in quantum quis magis est hīstrio et garrulosus. intantum eum magis diligunt. Ipsi em bonazorum sic inutiliter exponunt. ergo ve ve z iterum ve ipsis qui ita bona chzisti inutiliter exponūt. ex eo q istud quod istis offertur pure ppter deum. illud cōsumūt cū meretricibz z cū alijs nequicioz hoibz. z illud qd donat nō est ipsorū propriū. sed est hereditas z possessio chzisti. quia illa bona chzisto offerūtur. sed qz clerici gerunt vices chzisti in

hoc mūdo. igitur ista bona tollit. ergo ve ve ve z in infinitū ve ipis cum nō curāt sancta euāgelia z sacra iura eccliar. s; viuit bestialiter s; placitum eoz absq; iurib; q; pauperib; z xp̄ifidelib; denegāt frustū panis. cū tamē ipis aliqñ posset porrigi frustū auri vel argēti. q; tñ deus gloriosus z omnipotēs pcepit bñfacere in plurib; locis sacri euāgelij dices. Qd vni ex minimis meis feceritis mihi facitis Item dē sacra scriptura. sicut aqua extinguit ignē sic elemosyna extinguit peccatū. z alibi d; Date z dabit vobis. cor medite pingua z mittite partē eis q; nō preparauerūt sibi. Item alibi. pauperes em̄ sp̄ habetis vobiscū. me autē nō sp̄ habebitis. Quib; sacerdotib; ita nō facientib; dē ppheta. nō sic impij nō sic zc. Item ex alio. nō h; sanctum dari canib; Item. indurātū est cor pharaonis Ergo ve istis clericis sic facientib; q; eternaliter damnabūtur

Rande vel arte mala mundi si quos spoliasti
.i. cū astutia hui? .i. aliq; .i. furta vel spolia
p̄dator .i. fenorarius

Si raptor fueris. aut vsurarius. aut fur
.i. dictis .i. auxiliū

His si consilium dederis vel opem. scio q; non
.i. trāsitus ad limina scōz

Te via sanctorum. nec crux. nec passio christi
s; in p̄fessione .i. furta vel spolia

Absoluat. quā sint hec omnia reddita. reddi
s; ablata p̄nt reddi .i. postula

Si poterint. si non. quos lesisti pete q; te
.i. sup̄orātū habeat s; spoliū .i. p̄sto .i. intentio

Sustineant. tua sit reddendo parata voluntas
.i. peregrinaberis

Ieiuues. ores. facies iter. atq; labores
.i. vales s; hoib; s; ablata

Quantiūq; potes pro lesis vt sua reddas
s; reddere

Fac sic si nequeas aliter. via verior hec est

¶ Istud est scdm caplm istius tractatus. in q; determinat de raptorib; furib; z alijs malefactorib; Et p̄ hoc caplm diuidi in tot pres q; ponit doctrinas. pres patebūt. Primo dē sic. si spoliasti aliquē fraude vel mala arte in hoc mūdo. videlz si fueris. raptor. vsurari; vel fur. vel dederis p̄siliū vel auxiliū istis. tunc nullus te absolvere p̄t nisi furta vel rapta reddant si reddere poteris. q; nec vita sanctorū. nec via seu limina sanctorū. nec crux christi. nec passio xp̄i te absolvit. Si autē reddere nō poteris tūc pete illos q; lesisti q; te sustineāt z q; tibi dimitteāt p̄pter deū. z habeas voluntatē reddēdi. z sic quātiūq; potes satisfacias p̄ ipis lesis. videlz ieiunādo. orādo. seruiēdo. z laborādo. q; nō est alia via tutior qua saluari potes.

¶ Primo notādū. hic habet in lra de quatuor sp̄ib; quib; aliena tolluntur

Summula Raymundi

fur. scz furtū yfura spoliū z rapina. de tribz vltimis dicit infra. sed de furtū
to videndum est hic. Sciendum ergo pmo. q furtū sic definit. Est subtra
ctio rei aliene corporalis mobilis gra lucri faciēdi inuito dño suo fraudulē
ter. Dicit primo (subtrahio) vnde ipa subtrahio facit furē z nō voluntas
Rō. qz hō habēs volūtātē furādi si nō furat nō dī fur. Dicit scdo (reſalie
ne) qz si recipet suā ppiā alicui ppter hoc ipē nō diceret fur. nisi tūc in calū
istā rem obligasset alteri. qz si tūc recipet fur diceret. Ulterius dī (corpora
lis) ad dīctam rei incorporealis que nec videri nec palpari p̄t. vt aīa spirit⁹.
que nō possunt furari. Dicit (mobilis) ppter rem immobilē que etiā fura
ri nō p̄t. vt est mansio. pratum. z sic de alijs. qz solū qd moueri p̄t furatur.
Dicit vltius (gratia lucri faciēdi) qz si alijs recipet aliquā rem nō cau
sa lucri nō dī furtum pmississe. vt si aliquis reciperet aliquā p̄ginē religio
sam nō causa lucri sed causa libidinis. ille magis dī pmississe rapinā q̄ furtū
tū. Dicit vltius (inuito dño suo) qz si aliquis reciperet aliquā rem cum
p̄sensu dñi illius nō diceret fur Vltimo dī (fraudulēter) eo q omne furtū
fit fraudulēter Et dī fur a noīe furnus. i. obſcurus. qz fur furat tpe obſcuro
¶ Item nota. duplex est furtū. quoddā manifestū. z quoddam secretum.
Furtū manifestū est quādo alijs cū re subtracta apprehendit. S; furtū
secretū est qñ alijs cū re subtracta nō apprehendit. Et de vtroq; furto in
relligis littera. qz talis fur tenet ad restitutōem. vñ est hoc q furtū generale
nomē est ad omnia furata. sed alia sunt noīa spēcialia. sicut sacrilegiū z alia
q̄plura que infra patebunt

¶ Vltimo notādum. lra dī q nō est alia vīa satis faciēdi de furto nisi q
nblatū restituat. qz dī bejjs Aug⁹. p̄cū non dimittit nisi ablatū restituat
Etiā dī dñs in euāgelio. Ligatis manibz z pedibz projicite eum in tene
bras exteriores donec reddat nouissimū quadrantē. Item alibi in euange
lio dī. Reddite q̄ sunt cesaris cesari. z deo que sunt dei. imo nec placet deo
sacrificiū nec oblatio sine restitutōe z reconciliatōe fratris. vnde super
Dacheum legitur. pus recōciliare fratri tuo z tunc venias z offeras mu
nus tuum ¶ Pro quo sciendū q tales qui sic obligant ad restitutōem vel
possunt habere. vel nō. Si pnt habere hoc est duplr. vel eis remittit a le
sis. vel nō Si remittit a leſis a qbus bona receperūt. tūc nō obligantur si
nō remittit eis tūc obligant ad restitutōem in q̄rum habent Si aut nō ha
bent tunc leſus debet expectare pinguiorē fortunā donec illa possunt ex
plui. Si tūc isti leſi mortui sunt tūc tenent restituere heredibz horum. z si
heredes nō fuerint. tūc debent facere p̄m p̄siliū p̄fessoris vel epī quorum
interest talia disp̄sare Si aut illi nō habent vt satis facere possint tūc debet
p̄js operibz scilz ieiunijs. orōnibz. scrutijs. z alijs laboribz satis facere leſo
p̄m q̄ autor docet in littera

.i. furta ecclesijs egenis

Si male quesita des claustris pauperibus ve

q̄b; abstulisti defrauderis

Et nil des leſis. sicpando decipieris

.i. null⁹ loc⁹

gr̄e

.i. reddēdi potētia

Non locus est venie si sit tibi reddere posse

Spe^{re} venie^{i. postpone} pone. male vel quesita^{furta} repone^{redde}
 vltima p^{er}na scz in agone^{existis}
 Vespertina tibi contritio si datur. et sis
 s^c tua oñdendo tibi misericord^{ia}
 Pure confessus peccata. deus miseretur
 aliq^m mō spoliata .i. rapinā
 Si potes. et reddis que sunt ablata per illam
 s^c sufficit s^c q^d ad salutē aie
 Nil lachryme. gemitus. confessio. sed dare prodest
 furar^{is} .i. equū .i. volūtarie monach^{is}
 Si mihi tollis equum quem das de mente priorⁱ
 nihilomin⁹ es fur ad salutē s^c talⁱ monacho
 Raptor et es. quia nil prodest q^d restituisti
 vulnero .i. medeor .i. laboro inut^{ile}
 Si tibi frango caput z inungo pedes. aro lictus
 s^c tu fur scz tibi p^{er} p^{er} furtū
 Si pius esse cupis medicus. loca lesa resana.
 lesi mortui s^c etiā defuncti fuerint
 Hi si defuncti sunt. heredes vel eorum
 egenis vales furta licite
 Ecclesijs vel pauperibus potes hec dare tute
 s^c bona accepta p^{er} fessoz
 Nec que rapta putes de consilio seniorum
 .i. reddas turpe acq^uita sacra scriptura
 Restituas habita male. lex quia sic iubet esse
 s^c p^{er} fieri s^c q^d dictū est p^{er} dēnāt furē
 Non aliter. sed qui dicunt aliud perimunt te

¶ Hic autor ostendit qbus bona ablata sunt restituēda Et d^r. si male acq^uita des ecclesijs vel pauperib⁹ z nō restituas eis qbus sunt ablata tūc deq^u cipieris. z si habes tantū in posse q^d potes reddere. tunc tibi datur locus indulgēcie z debes p^{er}scere spem venie z male acq^uita penitus reddere Sz si isti qbus bona illa ablata sunt sint mortui. tūc licite potes illa bona dare pauperib⁹ vel ecclesijs fm p^{er} filii tui p^{er} fessoris. z si quis dixerit oppositū p^{er}niendus est tanq^u transgressor p^{re}ceptoz. z talis decipit te ducēs te in eterⁿnam damnationem

¶ Primo nō rādū. q^d d^r. in littera q^d ille qui male acquisiuit bona tene^tur ea reddere lesō z nō alteri. Ratio est. q^d si alteri redderet bona ablata tunc adhuc nō esset satis factū lesis. qm adhuc carent bonis eorum iniuste Sed diceret aliq^s. si fur vel latro d^r. restituere lesō bona ablata tūc posset eū interficere p^{er}pter furtū p^{er}missum. g^o videt^r q^d nō sit faciēdū. cuius oppositū tū d^r. littera Respondet q^d ille fur vel raptor debet caute agere p^{er}stādo illa

Summula Raymūdi.

bona suo p̄fessori. et ille ea restituet. et sic iuxta furē nō erit periculū
Secundo nota. l. fm̄ leges teneat reddere q̄druplū. et fur occultus duplū
 et fm̄ canones sufficit ip̄m reddere ablatū et nō pl⁹. vtz extra de raptorib⁹
Tertio notādū. q̄ oīa que hic dicunt de restitutōe spoliatorū intelli
 gi debet de habentib⁹ unde restituant. l. si raptor nō h̄z. tūc p̄ accedere istos
 quos lesit p̄ spoliū vel eoz heredes et petere vt illi indulgeat.
Item notādū. q̄ si isti spoliati et eoz heredes mortui sūt tūc raptor vel
 fur d̄z illa bona dare pauperib⁹. vel ad p̄structōem ecclīaz vel viarū. Et rō
 est. q̄ cū spoliati mortui sūt et cū hoc eoz heredes. tūc illa bona vacāt x̄p̄o
 cuius heredes sūt paupes. ideo merito illa bona debet habere. S̄ si spoliat⁹
 rus dimitteret herede post se. tūc illi talia bona debet dari. cā est. q̄ illa bo
 na post mortē lesi sūt p̄pria ip̄ius heredis. ex quo ip̄e succedit lesio in bonis.
Dubitat⁹ vtrū fur teneatur restituere puentus cū re furata. Verbi gra
 tia. ponatur q̄ equus sit res furata. et q̄ valet triginta marcas. qñ furatur.
 et postea tpe restitutōis valet quinquaginta marcas. nunquid tenet eum
 sic restituere. Respondet q̄ sic. q̄ nō solum furtū est restituendū. s̄ et om̄
 nes p̄uentus a furto sunt restituendi. et si furtum se meliorauit eque bñ
 eodem modo restitui debet
Ultimo notādū. ponat⁹ q̄ aliq̄ negligētia sit facta circa furtū. nūquid
 fur ad restitutōem vel ad recuperatōem neglecti teneat. Rōdet q̄ sic. mō
 oīa neglecta circa furtū tenet recuperare et restituere

.i. tradas .i. aliquē p̄ctā p̄fiter
Non prodas quenq̄ tibi cum sua furta fatetur

s̄ aliq̄s corrigat s̄ furē
Nec des consiliū q̄ conscius arguat ip̄sum

s̄ ad mortē s̄ furē iudicialis
Condemnaret eum sententia sic capitalis
 .i. de officio p̄l byterat⁹ deponēdus

Officio proprio reprobis tunc efficietis
 s̄ alicui⁹ furti p̄ sacerdotē .i. si fuerit excoīcat⁹

Conscius absolui debet si forte ligatus
 .i. p̄sci⁹ est .i. recepit a tali furto

Est. quia conscius reddat si quid tulit inde
 recepit instruas .i. ablatū restituere

Si nihil inducas furem furtum dare. nam si
 s̄ a te tu sacerdos

Fur nil det monitus. taceas nil amplius addas
 p̄ manifestatōem inferre damna

Prodita plura reoz generare pericula possent

Hic autor ponit aliud documētum de furib⁹ dicens. q̄ nullus p̄fess⁹
 cui aliq̄s est p̄fessus se esse furē debet p̄dere illū. nec debet alicui dare p̄siliū
 um vt manifestet fur Quis rō ē. q̄ si fur postea p̄demnaret ad mortem
 p̄fess⁹ byter esse irregularis. Subdit. si aliquis sit p̄sci⁹ furti alicuius. s̄ l. z

q̄ sit ligatus sentētia excoīcatōis. ille d̄z absolui dummodo ip̄e restituat si aliq̄ bona sustulit. Et ille etiā d̄z fure inducere q̄ ip̄e bona ablata restituat. Et si fur nō velit p̄pter monitōem istā ablata reddere. tūc ip̄e d̄z a monitōe desistere ne genere periculū furi ex illa monitōe.

¶ Notādū. nullus p̄s byter d̄z p̄dere furē q̄ ei p̄fessus est de furto. q̄a nls ip̄e esset p̄uādus officio z bñficio z fieret irregularis si fur suspēderet. Rō est. q̄ vt sic ip̄e esset homicida. vt p̄z in iure de homicidio caplo. Sūp̄ repimus. nā ad hoc q̄ aliq̄s sit homicida sufficit q̄ ip̄e dat p̄siliū vel iuuat ad hoc q̄ aliq̄s interficiat. q̄ p̄siliū facit hoīem reū in facto.

¶ Scđo notādū. d̄z in lra q̄ p̄s byter nō d̄z manifestare furē. Contra h̄ habet. xl. dist. vbi rēphendunt clerici qui volūt leniuolū videri z celāt pctā et nolunt p̄plere qđ scriptū est. Peccantē corā hoīb̄ argue vt cereri exēp̄ plū habeant inde. z ibi allegatur dictū apli q̄ d̄r. tradire h̄mōi hoīem sat̄ha ne ad interitū hoīs. Ibidē d̄r etiā q̄ ip̄i nolunt adimplere dictū euāgelij vbi d̄r. Si videris peccātem p̄mo secrete argue eum. scđo argue eū corāz aliq̄b̄ testib̄. tertio manifeste corā omī p̄plo. Et si non velit desistere debet remoueri ab ecclia. q̄ vna oīs morbida inficit totum gregē. ergo ex his oīb̄ habet q̄ p̄s byter tenet manifeste arguere quēlitet peccantē. z hoc non p̄t fieri nisi p̄der z manifestet pctm̄. eius. qđ fieri est p̄ra predicta.

Ad istud dubiū rīdet q̄ pctā sunt duplicia. Quedā em̄ sunt occulta. z talia nullo mō d̄z p̄s byter reuelare si ei occurrūt in p̄fessione. Alia sunt peccata manifesta. z de his intelligunt ea que sunt dicta in quadragesima d̄s stinceōe. q̄ q̄ peccat manifeste corā omīb̄ corrigi debet. q̄ vero occulte peccat debet corrigi occulte.

¶ Tertio notādū. littera d̄t q̄ sacerdos nō debet p̄dere p̄fessionem seu p̄fiteatē. q̄ p̄ hoc p̄fiteus posset incurrere penā capitis. z sic talis efficere irregularis. Sic em̄ d̄r br̄s Auḡ. Qđ scio p̄ p̄fessionē hoc scio minus q̄ qđ nescio. Et ergo neq̄ signis neq̄ nūtib̄ d̄z manifestare. Si autē nō est in p̄fessione tūc secus est. q̄ tūc scit vt h̄o. s̄ ea que p̄cipit in p̄fessione scit vt deus. z ergo minime reuelare debet.

¶ Ultimo notādū. p̄fessio manifestat dupl̄r. vno mō directe. alio modo indirecte. Indirecte manifestat dupl̄r. vno mō qñ laudat aliq̄e in p̄pria p̄sona. alio modo quādo laudat ip̄m in p̄sona aliena. In p̄pria p̄sona sic manifestat. vt si aliq̄s vir haberet suspitōem de muliere. z tunc p̄fessoz laudaret eam corā marito. z si mulier postea adulteraret z si sacerdos tunc taceret nō laudās eam. iam talis videt manifestasse p̄fessionem. Scđo manifestat in p̄sona aliena. verb̄. ḡfa. si duo p̄fiterentur vni sacerdoti. z iste sacerdos vni laudat z de reliquo taceret. tūc iam videt esse p̄ditoz p̄fessionis. q̄ tūc statim suspitio habet de isto alio quare eū etiā nō laudat. Sed directe aliq̄s videtur manifestare p̄fessionē quando aliq̄s specificat p̄sonā vel culpam vel vtrūq̄ simul. vnde quādoq̄ specificat seu manifestat p̄sonam tūc vt si diceret. hodie cōfessus est mihi iste homo. z est turpis z peccator magnus. Scđo manifestat culpam tūc vt si confessor diceret. hodie p̄fessus est mihi homicida. z ponat q̄ tūc vnus sit ei p̄fessus isto die. Tertio manifestat culpā z p̄sonā simul. vt si aliq̄s diceret. ille ē turpis homo. fecit em̄ tale neq̄as vel peccatum.

Summula Raymundi

^{s^c aliquē excoīcatōis}
Sicontra furem banni sententia datur
^{.i. spoliatus .i. absoluet}
Si furto lesus instet fur hic religetur
^{sacerdoti p̄staret .i. possit s^c furē}
Si tibi constiterit q^d fur dare nil queat .illum
^{oculte .i. a tali absolutōe}
Secrete soluas. ne scandala proueniant hinc
^{.i. stricti⁹ ei p̄ penitētia spoliata s^c q^d}
Artius inungas cum possit reddere reddat
^{.i. in h^uit⁹ s^c illos .i. restituere valēt}
Nolumus absolui qui furtum reddere possunt
^{.i. herus famulo p̄mīa laboris seru⁹}
Si dominus seruo sua non det. et iste laboris
^{subtrahat suū s^c talis s^c seruus}
Furetur precium. fur est. nec furta tenetur
^{.i. restituere furti .i. deleat}
Reddere. sed crimen confessio diluat ipsum

Hic autor ponit aliud documētum volens. si aliq^s sit excoīcatus p̄pter furtū z petat se absolui ab excoīcatōe. detet eū absolueri si p̄stat ei q^d fur nō p̄t reddere bona q^d subtraxit. z hoc debet fieri secrete ne exinde scādala pueniāt. Et d^r sibi inūgere vt q̄cūq^s poterit ista bona habere z collige re vt penitus restituat. z si fur reddere sufficeret bona. tūc nullo mō deles ret eū absolueri nisi p̄us redderet. Tunc subdit. si seruus aliq^s furat dñō eius p̄mīū qd̄ p̄ seruitio meruit z dñs ei dare noluīt. iste seruus d^r fur. non tū tenet restituere ablata. s^z p̄ solā p̄fessionē tollit crimen

Primo est notādū. ex l^{ra} habet. si aliq^s nō p̄t ablata restituere ip̄e d^r absolui a sentētia excoīcatōis ne ei generent scādala. z maxime si h^z voluntatē simpl^r restituēdi. q^z bona voluntas habet p̄ effectu. q̄re ei penitētia des negāda nō est. ex q̄ gloriofus deus nō vult mortē peccatoris. z h^z p̄z extra de raptorib⁹. S^z tū si fur vel raptor posset ablata restituere tunc ip̄e nullo mō p̄t absolui nisi restituat. Quia p̄ctm̄ nō dimittit nisi ablatū restituat. z hoc p̄cipue verū est de istis q^d possunt restituere

Secūdo notādū. seruus q^d furat dñō suo p̄mīū deseruitū p̄mittit furtū. z hoc est ver⁹ in quolibet casu p̄simili. Et sic aliq^s p̄t p̄mittere furtū in re p̄pria. z hoc nō est inconueniens.

Tertio notādū p̄ modū dubij. aliq^s sumēs monitōem cū snia sup aliquē furē general^r. sic q^d nescit q^s sit ille fur. sic q^d in generali dicat. quicum q^d recepit hāc rem est in maiori snia excoīcatōis. z talis postea venies ad p̄fessionē z bñ h^z vñ satisfaciāt s^z nō vult sat̄ facere. si q^d talis ingērit se dis uiuo officio. dubitat vtrū p̄fessor suus debeat celebrare corā eo vel nō. Et videt q^d nō. q^z si celebraret corā eo z sciret eū eē in snia excoīcatōis statim esset irregularis z suspensus ab officio. Si vero corā eo nō celebraret tunc

Statim habere suspicio cur corā eo nō celebraret. z illo mō statim generare
cur scandalū tali. Rūdetur q̄ p̄fessor in hoc casu inq̄tū p̄t debet vitare ne
celebrat corā eo inq̄tū est sine scādalo. z ergo si celebrat corā eo z scanda
lū evitare nō p̄t p̄ter hoc nō suspēdit ab officio. q̄ scit tale crīmen sicut de
us z nō sicut hō. q̄ scit p̄ p̄fessionē. z q̄ deus noluit p̄dere secreta. q̄ suus
traditorē alijs discipulis noluit manifestare. ergo sacerdos illa que scit per
p̄fessionē inq̄tū deus minime manifestare debet. S; secus est si aliq̄ eliens
et reuelata extra p̄fessionem

¶ Quarto notādū aliq̄s fur veniēs ad p̄fessionē volēs satisfacere leso q̄
est in partib; alienis nunq̄d tenet eū querere. Rūdet p̄ distincōem. q̄ vel
iste q̄ obligat scit lesum esse in certo loco vel non. Si nō. tūc nō obligat ad
querēdū eū. s; facere d; p̄filiū discreti p̄fessoris vel diocelani. Si vero scit le
sum esse in certo loco. tūc itē est distinguēdū. vel em̄ sumptus excedunt se
ad pecuniā furatā. vel nō. si excedūt se ad furatā pecuniā tūc sumptus nō
sunt estimādi z d; residuū leso p̄sentari. Si autē sumptus nō excedunt se ad
pecuniā furatā tūc nō tenet eū querere

¶ Ultimo notādū anḡ d; in lra. q̄ seruus q̄ subtrahit dño suo p̄miū
deseruit nō tenet ei restituere. Pro q̄ sciēdū q̄ aliquē esse furem intelligit
dupl̄. Uno^o vere. z sic iste d; fur q̄ recipit aliena sicut p̄us visum est. Alio
mō silitudinariē. z sic seruus d; fur q̄ furat dño suo tantū q̄ntū est de p̄mio
deseruito z nō plus. q̄ d; fur p̄ter hoc. q̄ si p̄phēderet z dñs vellet mali
gnari tūc posset iudicari ad mortē. s; tū nō obligat restituere. z hoc inq̄tū
furtū nō excedit p̄miū deseruitū. s; sola p̄fessio d; illud crimē tollere.

subtrahit .i. ille tenet restituere sicut fur
Furta scienter emens cum fure liat scelus ipsum

.i. rapinis .i. inuenire
De spolijs sentimus idem. si non reperire

valeres .i. egenis s^c ablatū
Personas lesas poteris. tunc pauperib; des

.i. grā .i. offensor .i. amicor
Nomine lezorū valet hoc animabus eorum

s^c p̄ furto s^c illud p̄miū
Si fur vel raptor quod eis dederas dare nolunt

s^c tantū dicere .i. fures vel raptores furib;
Hoc est si non dent quod pro furto dederas his

.i. p̄ncipalē pecuniā .i. postules
Non capitale tuum repetas ab eis. quia iusto

s^c illud .i. pueris .i. tribuisti
Iudicio perdis quod iniqua lege dedisti

p̄parasti aliq̄d .i. grā restitutoris
Si tamen emisti furtum spe restituendi

s^c cui iumentū .i. subtrahit
Ut si vicini vaccam vel rem spoliatam

Summula Raymundi

.i. p. tali pecunia vacca solidos
Pro solidis tribus emisti bene que valet octo

.i. misericordie
Hoc pietatis opus est si capias solidos tres
s. tunc vicino .i. re furata .i. vera scientia
Et reddas furta. iubet hoc intentio sancta

¶ Nunc autem ponit aliud documentum. et est tale Si aliquis emit scienter bonam aliquam que scit furata esse talis erit reus in facto et debet puniri tanquam fur. Et eodem modo intelligendum est de spoliis. et iste qui sic emit bona furata si non potest reperire lesum. tunc illa bona debet dare pauperibus. quia hoc valebit animabus lesorum. et si peringeret quod lesus repeteret sua bona furata ab illo qui emit et fur nollit ei reddere premissum pro quo emit. tunc emptor de iure perdit pecuniam pro qua emit. Sed si emisti bona furata illa intentione ut restituas lesio pro minori pecunia quam valet. tunc exerces opus pietatis. et debes ei reddere rem furatam dum restituat tibi premissum pro quo emisti. Ponit exemplum in littera. ut si emissem vacca pro tribus solidis que valet octo. tunc non debes plus repetere nisi tres solidos. et debes lesio restituere vacca suam.

¶ Primo notandum. infra dicitur. si aliquis emit furtum ille erit scienter cum fure hoc est verum si ipse scit illam rem esse furatam. si autem ignorat tunc est excusatus pro ignorantia. quia ignorantia excusat peccatum. Pro quo sciendum quod duplex est ignorantia. aliqua est ignorantia iuris. et alia est ignorantia facti. Ignorantia iuris est qua quis aliquid ignorat fieri de iure non debere. ut si quis ignoraret quod non deberet emere spoliis vel furtum. talis ignorantia minime excusat. Si ignorantia facti est qua quis ignorat aliquid sic vel sic factum esse. ut si quis emeret aliquam rem et crederet ipsam bona fide acquisitam esse. modo si talis res esset subtracta illo ignorantia talis ignorantia excusaret eum. sed tamen quilibet tenet facere diligentiam in qua recto an illa res sit bene vel male acquisita. et si aliquam malam suspicionem invenire poterit emere non debet.

¶ Secundo notandum. extra habet quod iste qui emit furtum scienter obligatur ad restitutionem sicut principalis fur. hoc tamen intelligendum est sub distinctione. quia iste qui emit furtum. vel facit scienter. vel ignoranter. Si scienter tunc obligatur ad restitutionem. Si ignoranter hoc est duplex. quia enim vel emit sub bona fide. vel mala. Unum illud dicitur emit bona fide quando aliquis scit et credit bonum esse acquisitum hoc quod vult emere. Sed illud dicitur emit mala fide quando aliquis scit aliquam rem esse subtractam et tamen non vult scire. modo ille qui emit rem bona fide multos attrahit valores. Primo enim valet ad hoc. quia si talis res sit subtracta ipse non obligatur simpliciter ad restituendum. si autem fuerit restituenda tunc sua pecunia debet ei restitui ab eo qui vult hoc ablatum rehabere. Secundo prodest. quia talis per illam rem alienare. quod tamen minime facere posset si mala fide acquisivisset. Tercio valet. quia si talis res perit ipse non obligatur ad restitutionem. Quarto valet. quia ipse potest agere in hoc contra venditorem. Si autem mala fide emisset. tunc simpliciter tenetur ad restitutionem.

¶ Tercio notandum. aliquis emit furtum scienter duplex. Uno modo ad restitutionem. et sic lesus debet dare ei pecuniam capitalem et recipere e contra rem subtractam. Secundo modo aliquis emit furtum non ad restitutionem. et talis amittit suam capitalem pecuniam.

s^e p^o dita .i. fracturā nauis .i. iacturā mariū
Qui bona naufragium patiens siue ruinam
 .i. inuenit. .i. in quocūq; loco .i. ablata
Tollit vel repperit vbicūq; sit et nisi reddat
 .i. p^o f^o .i. eterne mortis .i. mādāta .i. leges
Est reus eterne pene. precepta. statuta
 .i. mos s^e alicui⁹ .i. hoīem
Nec consuetudo terre nec principis illum
 s^e ab officio .i. sacerdos

Excusant. deponatur si clericus hic est

¶ Nunc autor ponit aliud documentū de pena illorū q̄ spoliāt istos q̄ passi
 sunt naufragiū dicens. Quicūq; spoliāt istos q̄ patiūtur naufragiū. ruinā
 vel iacturā. z si nō reddūt ablata rei sunt eterne pene. z istos non excusat
 aliqd pceptū vel statutū pncipis. nec etiam p̄suetudo terre. Et si talis est
 clericus tūc deponatur ab officio

¶ Notādū p^omo. q̄ isti patiūtur naufragiū quorū naues in mari periclit
 tant. vel ppter tactū lapidū. vel ppter nimīā tēpestatē. Et d^o a noīe nauis
 et frāgo frāgis. quasi fractura nauis. mō quicūq; spoliāt eos est reus eter
 ne pene. Pro q̄ sciedū. q̄ quicūq; spoliāt negotiatores vel nauigātes sunt
 excōicandi. Et qui spoliāt naufragiū patiētes. de facto sunt excōicati. vt
 patz extra de raprozibz. z grauius puniūtur q̄ spoliāt patiētes naufragiū
 qz maiores reputātur spoliatores q̄ alij. qz fm Hostiensē in loco pallez
 gato. tūc naufragiū sepe fit. z ideo maior pena ibi adhibetur

¶ Scdo notādū. dīna est inter naufragiū. ruinā. iacturā. diluuiū. Nam
 naufragiū est fractio nauis. i. qn nauis in mari periclitat. Sz ruina est illud
 periculū qd fit ex dissoluōe aſserū vel extractu lapidū. Sz iactura est illd
 periculū qn naute eijciūt aliqs res de nauibz ne sil cū eis piclitent. Sz dilu
 uiū est inūdatio aquaz vltis Et si aliqs deponeret res puas ppter aliqd
 illorū eueniētū z alter eas inueniret. tūc ille tenet restituere. vt d^o littera

¶ Ultimo notādū. p modū dubij. vtz q̄libet debeat ablata restituere. Et
 videt q nō. qz si restitueret z ille vellet malignari. tūc ipe obligat⁹ se pene
 mortis. qz incurreret sniam capitalē. z gne aliqs obligaret pene capitis. p
 pter h tucius videt nō restituere q̄ restituere. silt ipe restituēs. induceret si
 bi malā famā. qz si restitueret. tūc aliq diceret. ecce illi credimus z ipe nob
 recepit bona z furatus est. z sic fieret egra suspitio de illo. Rūdet vt supra
 dictū est. q tō talis fur d^o illa ablata recipere z d^o illa p̄ficare sacerdoti siue
 suo p̄fessori. z sic tūc ipe recipēs reddit illa isti cui⁹ talia ablata fuerūt. z sic
 tūc ille restituēs ablata nō incurrit penā capitis nec famā malā incidit

.i. p̄lis infidelis .i. licite. s^e bonis ei⁹. .i. iūmic⁹
Bens inimica deo iure spoliatur z hostis
 .i. manifest⁹ s^e hoīes .i. cesariū
Publicus. aut quos non munit ius imperiale
 .i. oē illud qd publico .i. si bellū h³ iustā cām
Quicquid ab hoste rapis si iusta sit actio belli

Summula Raymūdi.

^{.i. recipias .i. deceter} ^{s^c bonis eoz}
Accipias licite. volo ne spolientur amici

Vel qui nil noceat. vt subdita gens miserorum

^{.i. reptas. s^c res inuētas. s^c possessori}
Si res inuenias illas ad restituendum

^{.i. cui debes restituere. i. trāsire. s^c integer}
Collige. si nescis cui reddas dum preit annus
^{q^d annus} ^{s^c p^ressor}

Sine dies plures. de consilio sapientum

^{s^c illas res paup^rib⁹. res} ^{q^d p^riderūt}
Distribuas. vt et he profint animabus eorum

^{s^c lesoz. i. inuēta} ^{.i. retine} ^{s^c reb⁹ inuētis}
Quorum res fuerint. tibi conserua nūb⁹ ex his

^{.i. si nō es indigēs} ^{es tu inuētoz} ^{.i. parua}
Si non indigeas. si pauper tunc moderata

^{s^c inuētoz} ^{s^c inuētis}
Summa tibi detur ex his. opus est pietatis

^{s^c inuēte. i. p^ridoz hoīm} ^{.i. fm p^riliū p^ressor}
Res iudeorum si sint sic distribuantur

¶ Nec auctor ponit alia doctrinam de istis q^u sunt iuste spoliādi dicens q^u gens deo inimica de iure p^r spoliari. s^c p^r publicis hostis. Et isti q^u subieci erū nō sunt impio cesaris debent spoliari. et etiā q^uq^u aliq^u auferit ab hoste suo publico. dūmodo iusta sit cā belli. hoc ip^se licite p^r retinere. s^c nullus d^z amicū suū spoliare. nec illos q^u ei nūq^u nocuerūt. Subdit aliud documētū dicens. si aliq^u inueniat aliq^u res. ille p^r eas seruare ad restitutionem. et si nō inuenerit dñm illaz rerū infra annū. tūc ip^se p^r licite illas res dare paup^rib⁹. Et si ip^se nō est indigēs tūc nihil d^z de reb⁹ istis retinere. s^c si est paup^r. tūc est opus misericordie vt sibi de istis bonis moderata summa tribuat. Et si talis res est iudeoz. tūc debet erogari fm p^riliū p^ressor.

¶ Notandū p^rmo. tria sunt genera hominū que licite possent spoliari. Primo omēs qui sunt p^rtra deū. id est p^rtra fidē catholicā. vt saraceni he retici &c. Et cā est. q^u ex quo isti inimicātur deo. ideo nō debent possidere il lud q^u dei est. sed q^u oīa bona dei sunt. ergo &c. Et q^uro minus tales infideles hātent de rāto minus p^rnt christianitatē impugnare. Secūdū genus hoīm qui p^rnt licite spoliari sunt hostes publici. et hoc ē verū dūmodo bellū sit iustū. et iste spoliāns hāter iustā cām. p^r se. secus esset si spoliāns hāteret causam iniustā. Terciū genus hominū qui possunt spoliari sunt isti qui sunt p^rtra imperatōrē. et hoc est verū q^u est aliq^u verus imperatōz qui defendit eccliam romanā. sed secus est si aliq^u scismaticus violenter possideat imperiū sic q^u nō esset electus.

¶ Scdo norandū. līttera d^r q^u res inuente sunt restituendē. hoc intell^ggendū est sub distinctione. vel scitur cui? ille res sunt. vel ignorat. Si scitur.

tūc d3 fieri restitutio isti. Si autē ignorat tūc est distinguendū. qz vel inueniens est oppressus pauprate. vel nō. si nō. d3 totalr dare paupibus. si est oppressus pauprate. tūc ps d3 dari inuētori. qz istud inuētū d3 dari paupibus. cū iste inuētor sit paup. pars inuenti debet sibi dari.

Tercio notādū. hic dat vna cautela q inuentū d3 pelamari in ecclia vtz aliqs ibi esset q pdidisset. z si tūc iste nō repetit cuius fuit illud inuentū tūc inuentor d3 facere fm p illū sui pfectoris.

Ultimo notādū. quid sit faciendū de thezauro inuento sub terra. Respondet p distincōem. vel iste thesaurus reperit in loco ppro. vel alieno. Si in loco ppro. tūc nō tenet ad restitutōem. qz oia sunt sua q sunt in ppro loco. Si in loco alieno. hoc est duplr. v. inuenit thesaurū studiose. vel casualiter. Si casualiter. tūc partim tenetur restituere z partim reservare. Si autē studiose. tūc obligatur ad totam restitutōem. Item fm sanctum Thomam res inuenta que nūqz fuit in possessione alicuius. sicut lapilli preciosi z gemme in litore maris. iste res dantur inuenienti. z non oportet q ille res restituatur. Sic eodē modo est de thezauro per longinqua rēta pora sub terrā occultato.

i. inuit. s. tu exis i. tpe mort. s. alios

Accusas frustra dannatus sub cruce fures

i. fides adhiberi. s. dānato s. qz gaudiū est miseris z

Nec credi debet tibi. nec tua verba valebunt

i. iusticia. i. pdenavit. i. executor iudicij. i. pcrō. i. occidit

Quem ius dannauit tortor sine crimine punit

i. subtrahit. i. custodiēdas s. res

Si res furatas seruandas dem tibi. quas tu

i. nolis. i. furtive. i. subtrahit. i. securi. s. furatas

Esse scias furtim sublatis. cautius illas

s. eas i. vinculū excoicatis

Reddas nec teneas si banni pena sequatur

s. pena bāni. s. custodiēti s. furē

Non nocet illa tibi si reddere memnuisti

i. ablatū. i. possessor. i. red dat equalēs sibi aut suis heredibz

Furatum vero domino vel quod valet eque

s. tu reseruatoz s. furti. eo q reseruasti res ablatas

Absolui debes. quia conscius indefuisti

i. a tali furto. i. dāna i. occurrat i. maiora

Inde pericula tibi ne proueniant grauiora

s. rebz admittre custodiēs

Ut cum furatis peream potius sine qz tu

i. manifestare i. delictū

De prodente luas vicium quod non memnuisti

s. aliqs s. hoies s. hoibz

Si res furentur plures et transeat ex his

Summula Raymūdi.

^{s^o hō} ^{.i. ad restitucōem} ^{s^o qd̄ receperit}
Unus ad emendam totum dare iure tenetur
^{.i. efficiēs} ^{.i. delictorū}
Hic qui non causa fuit inductina malorum
^{s^o talis} ^{.i. q̄ nō fuit cā efficiēs}
Reddat quod poterit saltem quod tangit eūdem
^{.i. inq̄stū p̄r} ^{.i. secū exītes} ^{.i. ablata}
Ut valet inducat confures reddere furta
^{.i. inducat} ^{s^o ablatū} ^{s^o ablatū}

Confures moneat quod habent ad restituendum

¶ N^o i^o cautoz ponit alia documēta iuxta furtū z rapinā dicēs. postq̄ data est sentētia mortis sup furē v^l sup aliū maleficū. tūc nō est postea amplius sibi credendū. nec eius accusatōes si quas fecerit sunt aduertende. z executor iudiciū nō peccat in hoc q̄ punit iuste dānatos. Aliud documentum subiūgit z est istud. Si des alicui res spoliatas vel furatas vt ip̄e custos diat eas. tūc si iste sciat eas esse subtractas. tunc restituere debet caute. z si iste monuit furē vt reddat illas res lesō. tūc ei nō nocebit excoīcatio que se quit. tū ille nō debet restituere illas res vero dñō rerum. sed magis furi. ne pericula inde oriātur. videlz ne iste cum fure interficiat. Subdit. si plures furant aliquā rem. tūc vnus ex istis volens agere penitētiā debet totū ablatum restituere si ip̄e induxerit alios ad furandum. si aut nō induxit alios reddat inq̄stum potest. vel ad minus illam partem que tangit ip̄sum Et ip̄e debet suos alios socios inducere inq̄stum potest vt ip̄i etiaz partes eorum eodem modo restituant.

¶ P^orimo notadū. q̄ fur dānatus z quicūqz dānatus ad mortē a quolibet actu legitimo est exclusus. quare nō admittit ad accusatiōem. sicut in foro spūali excoīcatus nō potest esse actor vel accusator. Consueuerunt tū iudices seculares fures accusatos examinare. z nō ad accusatiōem z ad restitutiōem furis simplr dānare. Quia accidit quodā tpe q̄ fur deberet suspēdi. z vidit quēdam gaudere z ridere de suo suspendio. quē ridētē fur p̄s^o derauit z dixit. ecce sociū meū. qui apprehensus p̄mo suspendebat. quo factō fur fatebat se odio accusasse illū. scz ppter risum z gaudiū qd̄ habuit in morte istius. Ne ergo illud amplius p̄tingat statutū est vt tales damna^{ti} ad mortem nō exaudiantur

¶ S^occūdo notandū. ille qui habet bona subtracta tenetur ea restituere nō proprio domino istarum rerum. sed magis furi. Causa est. qz possent multa exinde prouenire pericula. quod sic declaratur. nam ip̄e posset cogi vt proderet furem. qui postea forte interficeretur. quod omnino malū esset cum homicidium incurreret. Posset etiam contingere q̄ ip̄e fur propter inuidiam diceret istum fuisse socium suum. et sic iste cum fure posset interfici. vt patet in exemplo p̄dicto. z sic de alijs multis periculis que possent inde prouenire.

¶ T^otercio notadū. I^{ra} d^ot q̄ iste q̄ cum alijs plures res subtraxit. si vult agere p̄ntiam tenet totum restituere. Sz tū hoc intelligēdū est sub distinctione. qz vel iste recipiēs p̄sentit in toto vel nō. Si nō p̄sentit in toto tūc

Folium CIII

nō obligat ad restitutōes totū. qz nō fuit cā totū dānt. si āt pſentit in toto sic qz iduxit alios ad furtū tūc obligat ad cām. qz pſentēs 7 faciēs pari pē na puniunt. Et etiā si fuit cā totius dāni p inducōem alioz ad furtū. tūc etiā totū tenet restituere. ¶ Pro q dubitat. si vnus ex hīs satis faceret leſo. an tūc etiā alij tenerent ad restitutōem. Rñdet q nō. qz ex q satis factū ē le ſo de ablatīs 7 subtractīs. ¶ Grales nō tenent ad restitutōem

¶ Quarto notandū. istud dictū de rebz inuētīs vel subtractīs vey ē si talis res sit alicuius hoīs fidelis. nā si res subtracta eſſet alicuius ſarraceni vel heretici. tūc meli⁹ ē qz distribuāt pauperibz qz qz restituereſ ſarraceno vel heretico. Ratio illius patuit in ſnia pcedenti

¶ Quinto notandū p modū dubitatōis. vtz subtractio cuiuſlibet rei sit furtū. ¶ Et videt q nō. qz si aliqz in extrema neceſſitate recipet panē ad comedendū ne moreret. tūc illud ablatū nō ē furtū. qz oīa ppria in neceſſitate ſunt cōia. 7 si tūc haberet neceſſitatē sic ppria alteri⁹ eēnt ſibi cōia. Et sic videt q illud ablatū nō sit furtū. Rñdet q subtractio alicui⁹ rei ſit duplt. Vno⁹ cogēte neceſſitate. alio⁹ nō. ſz ex neq̄cioſa volūtate. si pmo mō aliqz ſumeret panes q eēt adeo paup q nihil haberet. p q ſibi emeret. nec ei cā dei eo petēte adminiſtraret. tūc tal nō diceret ſur nec teneret ad restitutō nem. 7 p pñs nō etiā faceret furtū. cū rpe neceſſitatē oīa ppria alteri⁹ ſunt cōia. vt dī Hieron. Si nō pauiſti me rpe neceſſitatē occidiſti me. Et si eēt aliqz q recipet panē in tali neceſſitate. 7 si tūc pprehederet 7 iudex iudicaſ ſer illū hoīem ad mortē ipe iudex eēt verus homicida

¶ Sexto notandū. si vnus pluribz plures res abſtuliffet 7 ipe veller ſa ſil facere. tūc dubitat an ipe dīz vni totū dare an cuiuſlibet prem ſuū. Rñdet. q aliter ē de foro ecclē. 7 aliter de foro pſcie. qz in foro ecclē tūc iſti q plus petit plus obligat ad restitutōem. Sī in foro pſcie tūc iſti plus tenet reſti tuere q plus depaupatus ē p eū. nā in pſeſſione ei pſulendū ē vt plus leſo egēti ſubueniat q alijs habentibz. Sī in foro pſcie tūc ille q p pſciētiā veller defendere q ſibi eſſent plura ablata ſm hoc ei reſtituatur. vel q re ſtituat totum vni q vltimus reſtituat.

¶ Vltimo notandū. dubitat circa illud caplm. vtz vſura. furtū vel ra pīna ſit licita. Et arguit q ſic. pmo de vſura. qz in euāgelio dī dñs de iſto ſeruo q dīxit. Dñe qnqz talēra tradidiſti mihi ecce alia qnqz ſuplucratuſ ſuī. cui dīxit dñs Euge ſerue bone 7 fidel. In h em dñs videt approbare vſurā. Sī in oppoſitū illi⁹ habet in pſalmo vbi dī. Beat⁹ ē q nō dedit pēſ cunīā ad vſurā. Sī de furto 7 de rapīna habet in Exodo. vbi dñs pcepit filijs iſrl vt ſpoliarēt egyptiacos. q videt q furtū ſeu res ſpoliata ſit licita. Sī in oppoſitū dīcūt oēs iuriſte extra de raptoribz. libro qnto. Rñdet q duplt p capī vſura. Vno⁹ pprie videt in bonis rpalibz. 7 ſic capīt genera liter. Alio⁹ p capī in intēcionalibz. ſicut in habitibz ſcientificis 7 pſuoſis ¶ Primo⁹ tūc vſura ſue rapīna illicita ē. vt pſalmiſta innuit in loco pallegaſ to. Sī ſcdo⁹ licita ē. qz q ſcunqz pſuites p aliqz acq̄rere ſp ē licitū. Sī tūc ad rōem dī. q illud dictū euangelij nō eſt vey de bonis rpalibz. ſed bñ de intēcionalibz 7 bonis ſpūalibz. 7 ſic p qnqz talenta poſſumus intelligere qnqz ſenſus p quos ille ſeruus multas ſcias 7 vīrtutes acq̄ſiuit

Summula Raymundi

S^{s' alicuius terre .i. litigii alterius terre}
I^{s' ad bellum .scz belli principis iusta}
 princeps inerat bellum cum principe. tu qui

E^{.i. aliquem principem .i. ppter iustam causam}
 Rogeris ire vide ne causa sit eius iniqua

Q^{s' iste lex pditiones in lra enumerare}
 uem sequeris iustum si sit circumspecte bellum

R^{.i. auctoritas superioris .i. litigii}
 es. et persona. modus. ac intentio. causa.

A^{.i. paganis .i. licitum est bellare}
 uxor. refaciunt iustum cognoscere bellum

C^{.i. p christianitate .i. p lucratoe rei p dte}
 um sarracenis ac hereticis licet. et pro

E^{puenienter .i. ab innocentibus}
 cclesia. patria. vel re propria repetenda

S
 ic spoliis licite. sed ab innocuis nihil aufer

Istud est capitulum aliud. in quo postquam auctor determinauit de furto et rapina hic pnter determinat de bello iusto et iniusto Et pnt diuidi in tot pres qe ponit documenta Primo dicit. si aliquis princeps alicuius terre vadit ad bellum cum alio principe alterius terre. tunc si cum eo cogere ire aliquis. talis bene dicit respicere quod iusta sit causa belli. et dicit considerare rem per quam fit bellum. personas et modum cum intentione bellantis. Nam licitum est bellare cum sarracenis vel hereticis. et etiam bene licet aliquem punire per ecclesiam vel patriam vel per re amissa repetenda. sed non licet spoliare innocentem. Notandum primo. aliquis volens ire ad bellum dicit diligenter aduertere vtrum iusta sit causa belli. Ratio est. quod si causa belli iusta est tunc potest licite iniurare dominum suum. imo quod licet strenuus miles. quilibet bonus decurio. et pnter omnes populi subditi principis in tali iusto bello quod fit per ecclesiam vel per patriam cum domino suo debet mori. Si autem causa belli esset iniusta tunc nullus tenetur eum iniurare. quod si facit grauer peccat. et potius dicit eum impedire et pnter eum informare ut ab iniusto bello desistat ne deuoret sanguinem et sudorem miserorum absque licita causa.

Secundo notandum. quod quidam pditiones sunt aduertende ab ipso qui offert bellum. Primo dicit respicere vtrum bellum sit iustum et causa belli. quod si causa belli esset iniusta non esset licitum bellare. Secundo dicit respicere personam bellantis. scilicet vtrum sit talis cui bellare licitum est. quod bellare non est omnibus licitum. sed solum regibus principibus et dominis terrarum. Tercio dicit aduertere quales sint aduersarii. quod non est contra quemque licitum bellare. vnde contra romani imperij imperatorem non est bellandum dummodo iuste defendat ecclesiam. sicut nec contra monasteria nec contra viduas vel virgines. Quarto talis dicit aduertere modum belli. scilicet quod non sit nequiosus vel vilius. Quinto debet aduertere intentionem bellantis. scilicet quod ipse iustum finem intendat. Sexto debet aduertere rem pro qua fit bellum.

Tercio nota. contra sarracenos et hereticos licitum est bellare. Ratio est. quod tales sarraceni. heretici. et alij infideles inimicantur deo et fidei catholice. ideo debent debilitari in quantum pnt ut eo minus possent nocere christianis. et etiam ut ipsi ab errore eorum possint reuocari. quod in hoc principes barones

Summula Raymūdi.

Tollere quicquid habent homines quis prestiterit ausum
.i. in eoz domibz .i. licentiā
.i. cū nris monitōibz spoliū raptoribz
Hostris consilijs ipsum vobis inhibetur
.i. pmittit vob spoliū s^c tellatores necāria
Saltem consulimus dum vos trahit ardua causa
.i. in rapicēdo .i. incōtenti
Accipiendo graues ne sitis et immoderati
.i. cliētibz z stipēdiarijs .i. phitetz
Heu seruis vestris spoliū cur non inhibetis
.i. magz admittit seruoꝝ .i. exoluert
Sed consentitis horum scelus ergo luctis
.i. oē illud s^c ptra deū
Torum restituas quod et illicito rapuisti
.i. in ambiguitate telli
Bello. vel dubio. cum non discernere possis
s^c illius telli s^c illā dubiā s^c eterna
Que sit causa mali. causam defendere mors est
.i. in extremo iudicio iudicāte
Nec indefensa christo veniente manebit
.i. psumptibz s^c in tellū s^c sumptibz
Expensis proprijs vadatis non alienis
s^c dñoz .i. vestre
Cum dominis vestris. de quorum munere vestra
possessiōes pcedūt s^c tellatores .i. possidētes
Predia dependent. sed qui coguntur habentes
s^c p spoliū ptere debēt spoliādo
Nil nisi quod rapiant. parcant tamen in rapiendo
s^c innocuis hoibz
In quantum possunt ipsis. ipsosq; relinquo
trāsitis .i. vos egeni
Curritis ad bellum miseri quos nulla potestas
.i. postulat .i. angit s^c vosipos.
Euocat aut cogit. non excusare potestis
pmitit s^c facto .i. durapnia
Quod facitis. pro quo grauis indulgentia vobis
mulier .i. pdonis ancille
Femina raptoris. pueri. serui. famuleq;
s^c rapta .i. absq; volūrate
Hec non restituent si consensu sine raptis.

nes et milites tenent iuuare ecclesiam et eam defendere. et omnes tales sub statu
to romane ecclesie tenent mori pro fide catholica. et tenent omnes aduersarios ca
tholice fidei prosternere et debilitare ut fides vigeat et floreat et non dicta sa
racenorum et hereticorum. sed ut obnubiletur fides eorum. quod propter ipsi cum suis subdi
tis si fideles manserint usque in fine coronam glorie possidebunt.

¶ Quarto notandum. ut hec predictores melius intelligant. tunc est sciendum quod
ad iustum bellum primo requiritur res pro qua pugnat. scilicet quod bellum fiat pro defensione roma
ne ecclesie patrie vel rei publice. unde quando aliqui illarum trium sunt causa belli tunc bellum est iustum.
Secundo requiritur (ut predictum est) persona. quod persona talis debeat esse secularis non religiosus
sa. quod religiosi non tenent bellare. sed solum secularibus est permittitur. Tercio requiritur
modus et mensura. quod ipse bellans debeat finire querere et non ulterius procedere. quod est
illos qui sunt ita crudelis et feroci quod nullo modo cessant a bello nisi prius totum de
struant. Quarto requiritur intentio. scilicet ut bellum non fiat propter auariciam vel inuidiam. sed quod
fiat bona intentione. Quinto requiritur causa. quod forte iste sibi res abstulit. ut si ego
uerso illas lucrare pro licite bellare. Sexto requiritur autoritas. scilicet quod tale bellum
fiat autoritate superioris. modo quando illa sex concurrunt ad bellum. tunc dicitur iustum. Si
autem aliquod illorum defuerit. bellum dicitur iniustum.

¶ Quinto notandum. ut per etiam clericis pueniat bellare. Respondet quod non. ut
habetur. xxij. q. extra de bello. duplici de causa. Primo ne per tumultus bellorum im
pediantur in preceptis dei. scilicet in laude dei et in orationibus. Secundo ideo. quod clerici
eis non oportet occidere. sed magis eis oportet ut sint parati propter sanguinem esse
fundere pro christo et pro primo suo. et non debent deferre arma nisi ex iusta causa. ut si
transierit per loca periculosa tunc possunt deferre arma ad terrorem hostium. sed non debent per
cutere. ut habetur. xxij. q. i. nisi vim vi repellere eos decet. Item si quandoque per hyter
interfuerit bello iusto vel aliquis clericus qui non interfecit vel mutilauit aliquem
nec eam mortis prestat. tunc ille sacerdos non est degradandus vel ab officio
suspendendus. sicut ille clericus potest promoueri ad sacros ordines saltem si idoneus
fuerit. Si autem istud bellum est iniustum et ibi homines sunt occisi. licet ipse non egerit. sed
enim et impurabitur. tunc non potest promoueri ad sacros ordines. ut habetur. iij. q. i. ca.
ultimo. Item secundum wilhelmum. si in bello datus aliquis clerico de rapina et ab his qui
bus licuit. hoc potest tenere si bellum est iniustum. Si autem per se reciperet aliquod tunc
hoc totaliter tenetur restituere.

¶ Ultimo dubitatur. ut per subditi possint mouere bellum. Respondet si miles
habet aliquod contra comitem tunc primo requirenda est autoritas regis vel superioris
ris. Et si tunc illa causa discussa non potest bellum committeretur
innocentes

O bellatores cur innocuos spoliatis

scilicet eos spoliando magis

Atteritis miseros et eis plus hoste nocetis

scilicet inuoluntate pregitis

Erroris vestros temere defenditis. et sic

alloquimini scilicet illud nutramur

Dicitis. accipere quo nos pascamur oportet

scilicet ipsi nutrimentum vestrum nutrimentum

Si vobis et equis alimentum queritis. ultra

^{s^c ex illis reb^{us}}
Sunt vsi. doleant magis. a raptoze recedant

^{s^c aliq^{ui}mo sicut}
Qui possunt. veluti persone non sibi iuncte

^{s^c tales p^{er}one s^c famulantes}
Ut sunt ancille serui nutriti alieni

^{s^c donū alienis}
Si speciale datum sit eis volo restituant hoc

Hec est ps vltima istius capli. in q̄ autor increpat istos q̄ spoliāt inno-
centes hoies z miseros dicens pmo sic. O vos bellatores quare spoliatis
hoies innocētes z miseros. z magis infertis damna his q̄ hostes. q̄ si dis-
ceret. valde male facitis in hoc. Et ergo male defenditis z temerarie vestz
errorē cū dicitis. oportet nos accipe victū nobis z equis nostris. si q̄ solus
queritis alimētum. q̄s tunc p̄stitit vobis ausum tollere ab hoibz quicquid
habēt vltra alimētū. q̄ si diceret nullus. ergo districte phitemus ne talia fa-
ciatis. sed tū cum vos habetis causam arduā tūc debetis moderare spoliū
et nō esse nimis graues. Tunc subdit dicēs. quare vos nō inhietz vestris
seruis ne spolia faciāt. qz si vos p̄sentit^{is} eis tūc eritis rei in isto facto z tene-
mini illis restituere qd illicite rapuistis. z etiā in bello vbi nō scitis vos ha-
bere iustā causam. qd malā cām defendere est mors aie. Tunc subdit. qui
cūqz vult ire ad bellū ille dz ire sub p̄p̄ijs expēsis z nō sub expēsis alterius.
S; tū si aliq̄s cogere^t p̄ dñm suū a quo ip̄e habet bona sua vt cum eo vas-
dat ad bellū q̄ nō hz vt ei de p̄p̄ijs expēsis in itinere possit puidere. tal' pos-
test rapere moderate vt vitā p̄seruet z nō crudeliter. Subdit. aliq̄ sunt q̄
currūt ad bellū nō vocati neccoacti p̄ aliquē modū. isti si spoliāt aliquē non
possunt se excusare. sed optz eos agere penitētiā de isto facto. Item subdit
aliud documētum qz vxor raptozis filij. serui z ancille nō tenent reddere ra-
pinā si vsi sunt. z hoc si p̄sensum nō habuerūt. sed tamē alie p̄sone extranee
et alieni famuli si aliquid de his spolijs quandoqz eis datū fuerit iste tenet
hoc totaliter restituere

Primo est notādū. isti q̄ hnt bona aliq̄ sub aliq̄ p̄ncipe tenent ip̄m seq̄
ad bellū qū vocāt sub expēsis p̄p̄ijs. qz p̄pter hoc p̄cessa sunt eis ab ip̄o p̄n-
cipe castra z ville. z sic de alijs vel alia bona Et si ip̄i aliqd rapiāt a paupe-
ribz tenent restituere z satis facere lesis. S; tū si aliq̄s esset paup̄ iste possz
rapere. nō tū plus q̄ ei esset nccariū ad victū z equis suis.

Secdo notādū. si aliq̄s nō esset p̄ncipi obligatus. qz forte nulla bona
ab eo possideret. iste si iniret bellū cū tali dño z reciperet aliqua bona que
cūqz modica vel magna tenet reddere lesis. Et ergo psuadet cuiliter qz si
nō p̄ncipaliter cogatur inire bellū qz maneat in partibz suis z nō annihilē-
tur pauperes. qz p̄pter hoc eternā damnatōem posset incurrere si non red-
deret integre ea que abstulisset

Tertio notādū circa quintū documētum. vtrū vxor raptozis filij et
ancille tenent reddere rapinā qua vsi sunt Rñdetur qz nō. z hoc est verum
de seruis q̄ sunt seruiliis p̄ditōis. sicut est empticius. z etiā illud est verum
si isti serui nō p̄beuerūt p̄silium vel p̄sensum vt spoliū fieret. qz vt sic tunc

Summula Raymundi

ipsi tenerent reddere oia bona spoliata ita bñ sicut raptor. qz ipsi puniendi sñ eadē pena q̄ raptor punit. qz reus z pñtēs eadē pena puniunt

¶ Quarto notādū. q̄ seru⁹ q̄ seruit raptorī p victu vel pecunia statim cū pcepit dñm esse furē vel raptore d̄ ab eo recedere z seruitium resignare. Rō est. qz si maneret cū eo postq̄ pcepit eū esse furē. tūc ip̄e videret ei pñtē in furto vel rapina. z sic obligaret ad restitutōem sicut raptor.

¶ Quinto nota. sicut etiā sup̄ius paruit tūc vxor raptoris vñ furis post q̄ eū pcepit eē raptore vel furē. ip̄a p̄t ab eo recedere qñtū ad habitacōnē nō tñ p̄t sibi denegare copulā carnalē si ip̄e secreta eā exigeret. nā in mani festo exigere copulā a muliere esset periculosum furi z mulieri. nā fur postz captiuari z sentētia capitali iudicari. z si se tūc pmississet mulieri tūc mulier diceret rea in furto. z sic etiā posset iudicari ad mortē. ne q̄ hoc periculū eueniat tūc fur segregatus d̄ esse a muliere z cū ea in manifesto nō puerz fari nec copulā carnalē exigere d̄. licet bñ p̄t facere occulte

¶ Sexto notādū. q̄ p̄sone sunt pñcte raptoribz dupl̄. quedā separabiliter. quedā inseparabiliter. Inseparabiliter vt vxor z filij ante annos putertatis. quia tunc debēt obedire parētibz. Separabiliter. vt ancille. famuli q̄ sunt liberi. z quādo capiunt dominū esse furē tunc immediatē ab eo debēt recedere ne videantur ei pñtē

¶ Septimo notādū. de vxore raptoris q̄b̄ debeat vti bonis Rñdet per distinctōem. vel ip̄i hñt aliqua bona p rapinā acq̄sita. vel bona iuste acq̄sita z ex hereditate. Si p̄mū tūc mulier nō p̄t vti rapinis. Si aut̄ hñt aliq̄ bona p rapinā. nō acq̄sita hoc ē dupl̄. vel illa sunt separata vel mixta cum rapina. Si sunt separata tūc mulier d̄ vti istis bonis. Si aut̄ mixta sñtunc ip̄a itez nō tenet vti eis. sed implorare d̄ p̄siliū z auxiliū amicorū. z debet viuere de p̄p̄is suis laboribz z dotibz

¶ Octauo notādū. ponat in casu q̄ nihil hñt amplius nisi qd̄ p rapinā acq̄sitiū est. z q̄ mulier nō p̄t laborare nec hñt aliq̄ bona p se nec dotata de q̄b̄ tūc mulier viuere d̄. Rñdet q̄ ista d̄ facere p̄m p̄siliū sui p̄fessoris. vñ d̄ q̄ in nēccitate p̄t viuere de illis rebz p rapinā acq̄sitis. qz nō p̄t viuere in labore. p̄rio. nec ip̄i hñt aliq̄ bona separata. q̄ q̄tenscūq̄ vti bonis p rapinā acq̄sitis cū dolore cordis d̄ vti istis z cū vera p̄tricio sic cogitando q̄ si aliter vitā posset p̄seruare nullatenus vellet istis vti

¶ Nono notādū. quicqd̄ raptor in bello illicito recipit est p̄tra iusticiā s̄ qz iustū est vñcūq̄ reddere qd̄ suū est. q̄ qd̄ recipit in bello illicito est restituendū. z nō solū dñs belli tenet restituere s̄ etiā oēs subditi q̄ sequunt dñm. Et l̄ ex timore sequunt. tñ plus tenent dñm timere q̄ hoiem. Et hoc est vñ qñ sciūt eē illicitū. si aut̄ dubitat an bellū sit iustū. an iniustū subditi nō tenent restituere. sed stipendiarij nō excusant sicut subditi. qz nō tenent obedire sicut subditi. Etiā in dubio nō debent se p̄mittere discrimini vt iur aiet aliquē in p̄iudiciū alterius. q̄ d̄ l̄ra. defendere cām dubiosam ē mors aie. qz tales grauiter peccāt. Itē vult l̄ra q̄ trāsēntes ad bellū hñt hēres possēssiones suas a p̄ncipe salte sufficiētes tenent p̄p̄is suis expensis bellare. qz nō tenent dare cēsus de bonis suis sicut rustici

¶ Ultimo nota. dices. m̄ḡ videt sibi ip̄i p̄radicere. qz dixit sup̄ q̄ sēmina raptoris nō deberet p̄morari raptorī vel furi. hic aut̄ d̄ q̄ d̄ vti rap

pnis. Ibi dicitur aliq qd pns loqbat de occulto furto. sz hic loquit de manifestis spolio. sz melius fm pdicta dz qd hic loqf tpe necessitatis. i. qn vxor familia z pueri als nō pnt nutrirī. sz pns loqbat de tpe possibilirat qn mulier pnt recedere a rapore z als pnt se nutrire. tūc quis mō nō dz ei pmozari.

Si vendis vel emis sacrum symon incipis esse
i. psum *s. symonia fieri*

Consilium si tu das vel permittis es idem
i. supior *i. symonia* *i. impedire*

Si prelatus es et poteris scelus hoc renocare
i. symoniaci placū iudicet

Nec renocas. pena symonis te puniat equa
s. tuus *tua* *i. germanus* *i. dona*

Si pater aut mater vel amicus munera dant. te.
i. te nesciente *i. cognoscis*

Non procurante. dum noueris hec data pro te
i. de cetero *i. bñficio*

Amplius ecclesie tali desiste pcesse

Capitulum qm in q vult determinare de symonia Et ptiuat ad pcedēz
 tia sic. postqz autor determinauit de furto rapina z bello. h determinat de symonia Et pnt in tot pres diuidi qz sz casus positi de symonia. pres in 3
 fra dicent. Dicit ergo pmo sic. si tu emis vel vedis rē sacra eris symoniacus. z si tu es platus z admittis qd tui subditi h faciūt z potes renocare. nō facis etiā eris symoniacus vel puniēdus rāqz symoniacus. Etia si pater tuus vel mater vel aliqz alter dat pecuniā vel munus. z p illud munus pcurat tibi aliquā eccliam te ignorāte. tūc postqz tu pceperis tūc in media te debes illā eccliam relinqre amplius ei nō pesse. z oia pcepta debes reddere. qd si nō feceris symoniacus eris. z p tali facto cū tali ecclie friuole vis pesse eternali dānaberis Et hoc de intentōe oim iuristarū

Primo nota symonia sic describitur Et studiosa cupiditas vel voluntas emēdi vel vendēdi aliqz spūale vel qd annexū est spūali. Dicit pmo (studiosa cupiditas) qz si alicui pferit bñficiū nō studiosa cupiditate ipse nō est symoniacus. verbi grātia. si parētes alicuius dederūt pecuniā p bñficio ipso ignorāte. ipse nō censet symoniacus. sz talis statim postqz scit z papit dz resignare eccliaz z de pceptis satisfacere Dicit scdo (voluntas) qz sola voluntas facit symoniacū. sz bi grā. tu habes voluntatē emēdi bñficiū z sz nō emis. tūc etiā symoniacus es corā deo. qz sicut hō p solā voluntatē reddit vsurarius. sic p solā voluntatē hō etiā reddit symoniacus. Dicit tertio (emēdi vel vendēdi) p hoc excludit oēm ptractū aliūde nō satisfactū. sz aliq cū pacto interuenire. Dicit qtro (spūale) nā si vedit domus vl ager ab aliq. talis ab eo nō censet symoniacus Dicit vltimo (vel annexū spūali) sicut est ius patronatus. qz hoc nō est spirituale sed annexum spūali Rō ē qz ius patronatus nō solum dat clericis sed etiā laicis. ergo est quoddam annexum spirituali

Summula Raymundi

Secundo notandum. Ista dicitur dans p[re]siliu[m] est symoniacus. R[ati]o est ista. q[uia] res
us et p[re]sentis pari pena puniti sunt. ergo dans symoniacus p[re]siliu[m] censet
esse idē cū eo. vt Raymūndus manifeste r[ati]o[n]at in textu

Tertio notandum. symonia fit s[ecundu]m iura decretalia q[uia] munus datur p[ro]
re spūali. Pro quo notandum. q[uod] munus est triplex. Nam quoddam ē mu-
nus a manu. quoddā a lingua. et quoddā ab obsequio. Unū munus a manu
fit p[er] pecuniaz largitōem. Sed munus lingue fit p[er] p[re]tiosas et p[er] p[re]camina
vt si aliq[ui]s rex vel p[ri]nceps petat aliquem vt ferat tali tale b[en]eficiu[m]. tūc ibi fit
munus a lingua. Sic tūc q[uod]dam doctores iuris dicūt q[uod] isti dicūtur symo-
niaci. R[ati]o est. q[uia] iste p[re]ces sunt sicut vnū mandatu[m]. S[ed] si aliq[ui]s simplex hō
vel miles petat p[ri]ncipē vel regē vel aliq[ui]d dñm magnū vt tali daret benefi-
cium tūc nō ē symoniacus. sed simpliciter dat talē illud b[en]eficiu[m] p[ro]pter
p[re]ces vel p[re]camina. S[ed] munus ab obsequio fit vt si aliq[ui]s alteri seruiret et p[ro]
illo seruitio daret ei seruitiū spūale. p[ro]pter hoc nō esset symoniacus. Ex quo
tūc elicit q[uod] p[ri]mo mō munus facit symoniacū. s. munus a manu

Quarto notandum. q[uod] munera p[ossu]nt dari licite q[ui]nq[ue] modis. Primo mō
gratis. Pro q[uo] est sciēdū. ad hoc q[uod] munera gratis dent[ur] p[ro]sideratur quattuor
modis. Primo p[ro]siderat qualitas dantis. Secundo q[ui]t[us] accipientis.
verbi gratia vt si paup[er] dat diuiti aliquod munus tunc habet suspitio de
eo. q[uia] diues d[ebet] dare pauperi. Tertio p[ro]siderat q[ui]ntitas muneris. Dari vtrūq[ue]
sit magnū vel parū munus. Quarto p[ro]siderat qualitas t[em]p[or]is. verum tūc
dat q[uia] b[en]eficiū vacat vel an dat aliq[ui]d b[en]eficiū vacat. et quouis mōdo p[er]tin-
gat tūc sp[iritus] est suspitio. ¶ Secundo mō munus a manu licite dari p[ossu]nt alicui p[ro]
officio p[er]plendo ad q[uo]d talis non est obligatus. verbi gr[ati]a si aliq[ui]s transiēs
ad curiam r[om]anā dat vni q[ui]tuor grossos vel solidos vt p[er]pleat b[en]eficiū
sui curiā intrādo et r[et]erendo b[en]eficiū ad q[uo]d ipse obligat. et sic tūc vicarius
suus nō iudicat p[ro]pter hoc symoniacus. ¶ Tertio mō munera p[ossu]nt dari licite
te p[er] operib[us] licitis et debitis. verbi gr[ati]a. ep[iscop]us vel archid[ia]conus p[re]s[er]u[er] ec-
clesiam ille p[ossu]nt recipere munus moderatū. p[ro]pter hoc tamē nō censet symoni-
acus. ¶ Quarto munera p[ossu]nt dari ad redimēdū exactiones. vbi gr[ati]a. vt si ali-
q[ui]s est tenens res eccl[esi]e p[er] longū t[em]p[us]. mō aliq[ui]s sacerdos nō p[ossu]nt ab ip[s]o alie[n]-
nare tales res eccl[esi]e. nec p[er] iudiciū nec aliq[uo]d aliud nisi p[ro]pter munera vel p[er]-
tunias. mō si sacerdos dat munera tali p[er] ista re spūali. p[ro]pter hoc nō censet
symoniacus. ¶ Quinto munera dant[ur] licite p[er] elemosinaz largitōem. hoc
est p[er] vita eterna p[ro]sequenda. et ista ē aliq[uo]d spūale. q[uia] nihil est spūalius vi-
ta eterna. et p[ro]pter hoc talis nō reddit[ur] symoniacus. Et sic p[ossu]nt qualiter in ue-
ra possunt dari quinq[ue] modis

Quinto est notandum. dictū est p[ri]us q[uod] munus ab obsequio fit absq[ue] symo-
nia. Pro q[uo] tūc est sciēdū. q[uod] obsequiū est duplex. nā quoddā est obsequium
corpale. quoddā spūale. Corpale est duplex. nā quoddā est obsequium cor-
porale honestū. quoddā inhonestū. Honestum est. vt si aliq[ui]s seruit ep[iscop]o p[ro]
bono ep[iscop]i et totius dyocesis. et post hoc trāseat ad curiā r[om]anā seu obti-
neat b[en]eficiū p[er] talē ep[iscop]um. p[ro]pter hoc talis nō censet symoniacus. Sed obse-
quium inhonestū est quod est p[ro]tra deum. et p[ro]pter tale obsequiū aliq[ui]s red-
dit[ur] symoniacus. Sed in obsequijs spūalib[us] nullus debet seruire p[ro] bene-
ficijs nisi alicui b[en]eficio esset annexū officiū. sic q[uod] illud officiū teneat

pagere a beneficio. ut aliquē legere de beata virgine vel de aliquo sancto
propter hoc talis non redditur symoniacus

¶ Ultimo notandum. quod beneficium est duplex. nā quoddam est curatum. et quoddam
non est curatum. modo quicumque petit per beneficium curatum per se vel per alio ille
redditur symoniacus. Si autem illud beneficium non est curatum. tunc licite potest petere
per se vel per alio. sic quod non incurrit symoniam

.i. vix collatore donavit

Contra patronum tibi si dedit ecclesiam quis

.i. tu debes resignare .i. prohibiti inuenio

Non maneat in ea. tua nolo sit hec violenter

.i. monachis. .i. aliquis

Est symonia gravis summam si fratribus ullam

summam pecunie

Das spe prebende. vel si promittis eandem

Totum restitue symonis quod adeptus es arte

¶ Hic auctor ponit alium casum de symonia dicens. si aliquis promoueret ad aliquam
quam ecclesiam vel aliquod beneficium inuito patrono. .i. vero collatore illius ecclesie
vel beneficii. ille non debet manere in illa ecclesia violenter. Subdit. gravis est symonia
si quis aliquibus hominibus det summam pecunie vel aliquod munus sub spe acquirendi
prebendam. et vniuersis tenet restituere quod symoniacus adeptus est

¶ Pro quo notandum circa hanc litteram. quod nullus debet retinere ecclesiam vel aliquod
beneficium contra voluntatem patroni. .i. veri collatoris. Cuius causa est. quod alius
promitteret rapinam. quod sic patet. quod ipse inuito domino tractat res alienas. et ideo
talis grauiter est puniendus

¶ Secundo notandum. quod qui dat aliquod munus aliquibus superioribus ut ipsi recipiant
eum in fratrem. et sibi assignent certam prebendam. talis est symoniacus. et
si prebenda sibi est assignata debet eam resignare. et de preceptis satisfacere. alio
eterna damnationem incurreret

¶ Tercio notandum. ex quo hic dicitur de patrono. Patronus sic definitur. est
ille qui habet potestatem presentandi clericum ad aliquod beneficium. quod dicitur regula iuris
Patroni interest presentare. episcopi autem recipere

¶ Quarto notandum. quod ex tribus aliis potest fieri patronus. Primo quod potest conferre
certum beneficium. Secundo quod fundauit ecclesiam. Tercio quod ipse promisit conferre
ecclesiam. Pro quo nota. quod ad patronum duo requiruntur. scilicet aliquod honoris. et aliquod oneris. Primo requiritur aliquod honoris. quod sibi debet utilitas. nā si fuerit depauperatus. tunc iste beneficiarius ab eo tenetur recipere et sibi providere de necessariis. Secundo debet sibi aliquod oneris. quod talis patronus debet posse ipsi beneficio. et istud defendere ab inimicis.

¶ Quinto notandum per modum dubij. vix ius patronatus possit alienari. Rides quod ius patronatus alienatur pluribus modis. Primo per hereditariam successionem. ut si pater mortuus sit et habuit aliquod ius patronatus. istud per hereditariam successionem transferretur ad filium. Secundo alienatur per venditionem tali modo. quod si tota ciuitas vel villa vendatur. tunc ius patronatus transferretur cum ciuitate vel villa vendita. quod specialiter et per se vendi non debet. eo quod est annexum spirituali. Tercio

Summula Raymūdi.

no trāsfert p mutatiōem. qz aliq̄s p hoc ius patronatus dare pālo. & hoc licētia sui epi seu supioris. Quarto trāsfert ex datioe. vt si laycus layco daret ius patronatus. sed secus esset si daret religioso

Sexto notād. dubitaret aliq̄s vtrū pater possit pntare filiū ad aliq̄d beneficiū. Respondet q sic. qz nō inuenit p̄trariū in iure canonico. Dicit tñ quidā doctores iuris q tutius & cautius est dimittere. nam p hoc beneficia possunt priuari iuribz hereditarijs.

Septimo notādū. vtrū aliq̄s possit seipm pntare ad aliq̄d bñficiū. Rñdet q nō. qz dicit cōiter oēs iuriste q pntans & pntatus debent eē p̄sone diuerse. sed hic nō sunt p̄sone diuerse. ergo rē.

Octauo notādū. lra dī null⁹ sine volūtate patroni dī accipe bñficiū. Contra hoc arguit q sic. impetrātes p̄tra volūtate patronoy accipiūt beneficia. ḡ videt q lra sit falsa. Rñdet q hoc opatur autoritas supioris. nam pntē autoritate maioris cessat autoritas minoris. & qz dñs papa de suo iure oīa bñficia pferre hz tam laycoy q̄ clericoy. ergo rē. Sed diceret. cum dñs papa habeat autoritatē pferēdi bñficia. qre nō pferit tñc officia laycoy vt regū pncipiū. rē. Rñdet q dñs ap̄licus ideo nō vult pferre bñficia laycoy. vt ipi layci sint magis attēti ad defendendū eccliam. i. ad ampliādas res ecclie. qd vt sic magis faciūt q̄ si ius patronatus non haberent

Ultimo notādū. ponat q duo sint collatores vnus ecclie. & qliter illos rñ pntaret vnū. tñc dubiū est q̄s illoz debet recipi. Rñdet sub distincōne vel ipsi pntantes sunt clerici vel layci. si sint layci. tñc eps debet respicere merita psonay. & que illaz habet maius ius & melius meritū illā debet recipere pntatā. Si aut p̄sone pntate sint equalis meriti. tñc eps p̄t respicere vnā que sibi placet. Si aut patroni sint clerici. tñc ille q̄ p̄us erat p̄s sentatus erit recipiendus. Vñ sciendū qn laycus hz beneficia pferre. tunc ille hz eligere vnā psonā infra quattuor menses & eā pntare epo. et si talis eijceret tñc statim patronus debet aliū pntare quousqz inueniat vnū valentē. qz nullus debet pntari ad aliq̄d beneficiū nisi sit idoneus. & p̄cipue hoc p̄cauendū est in beneficijs pastoratus.

.i. bñficiū .i. bñficio .i. tale pctm
Prebendam si das pro prebenda symoniam
 .i. facis .i. p̄sul
Committis causam nisi mutet episcopus istam
 .i. p̄fecrat .i. rēplū .i. eps .i. parua pecuniā
Dum sacrat ecclesiam p̄sul summam moderatam
 s̄ summā .i. dare .i. p̄dico
Si petit. hanc licite poteris conferre. nec obsto
 .i. sumptibz .i. satisfacis .i. fatigatōi
Expensis quia sic respondes atqz labori
 s̄ ab aliq̄ aduersario .i. bñficio s̄ eccliam pecuniā
Si male vexaris super ecclesia redimas hanc
 .i. delicta
Ad redimenda tua peccata potes dare quid vis

^{s. secularis .i. claustrales .i. religiosi}
Clericus aut fratres. layci. monachi. moniales
^{.i. absq. redēptōe .i. pmissa}

Damnatur sine spe si sponsa pecunia claustrī

^{.i. collata dedit .i. introitū s. nec papa nec ep̄s}

Vel data concessit ingressum. nullus in istis

^{s. talis sic receptus}

Dispensare potest claustrō maneat q. in isto

¶ Hic autor ponit aliū casum de symonia dicens. si q. dat vnā p̄bendam p̄ alia symoniā p̄mittit. Cā huius est ista. q. hoc solū spectat ad ep̄m. scy trāspōnere clericū de vno loco ad aliū. Subdit. si aliq. ep̄s p̄secrat aliquā ecclesiam z petit moderatā summā pecunie istā licite p̄ferre p̄r. q. ista pecunia nō datur p̄ p̄secratōe eccle. sed p̄ labore z expensis. Itē q̄libet p̄t redēmere suū ius si aliq. in eo velit eū impedire. Et subdit. clerici vel fratres layci vel moniales q. p̄ pecuniā aliquē vel aliquā in claustrū recipiūt nō p̄nt istud receptū retinere p̄ vllā dispensatōem. q. symonia est

¶ Primo notādū. q. in lra q. moniales siue monachi nō debēt aliqd recipere a fratribz suscipiendis. dubitat ergo si aliq. pecuniā de religiof sine pacto. vix licite z sine symonia p̄nt recipere. Rūdet q. si nulla pactio interuenit tūc licite p̄nt recipere pecuniā si eis aliqua p̄bet. Vñ p̄suetudo est in aliqbz claustris. q. aliq. intrās religionē facit vnā generalē p̄p̄natiōem fratribz p̄sentibz. z hoc est laudabile z sine symonia. si aut pactio aliqua interuenit symonia cōmittit. Sed dices. si aliqd claustrū esset ita defectuosum q. vix valeat sat̄s facere fratribz p̄sentibz. nūquid tales licite p̄nt aliqd exigere ab aliquo intrare volente. Respondet. q. nūcūq. aliqd claustrum op̄pressum est penuria q. vix valeat fratribz p̄sentibz sat̄s facere. tūc dicūt. quidam q. isti p̄nt dicere. nos recipemus te in fratrē si possemus habere necc̄saria. z ergo tūc isti licite p̄nt recipere z repetere patrimoniū illius sine symonia. Sed tñ p̄tra hoc est opinio alioz doctoz qui dicūt q. paup̄tas in hoc nō p̄t eos excusare. q. paup̄tas est annexa regule. p̄tra quā dñs ap̄stolicus dispensare nō potest

¶ Secūdo notādū. q. hic dubitat vtrū possibile est aliquē hominē dispensare cū symoniaco. Respondet q. aliquē hominē dispensare de symonia vel de alio peccato intelligit̄ duplt̄. vel in p̄p̄ia virtute. vel in virtute xp̄i. In p̄p̄ia virtute nullus hō dispensare potest. sed bene in virtute xp̄i. quia dicit dominus petro z successoribz. Quodcūq. ligaueris super terram ligatum erit z in celis zc

¶ Tercio notādū. q. si ep̄s petit immoderatā summā pecunie talis p̄t ei denegari. q. talis summa pecuniaria p̄t esse fm loci possibilitatē. Et ep̄s nō dz exigere aliquā pecuniā qñ celebrat ordines. nec etiā in p̄firmatione. q. si faceret p̄mitteret symoniā. z postea tenet restituere. Sed dices. res. tñ p̄ sacra eucharistia datur pecunia. ergo multo magis in celebratōe ordinū z in p̄fessione. Rñs p̄z ex cōi r̄itu eccle. q. infirmantes q. pcurant cōiōne corpis xp̄i ponūt nūmū supra mēsam quē capit sacerdos. Rūdet q. p̄ sacra eucharistia nō ponit nūmus. sed solū p̄o sacrificatōe laboris.

Summula Raymūdi.

¶ Quarto notādū. Iſa dē q̄ aliq̄s nō p̄t manere in clauſtro q̄ intrauit p̄ donatōem pecuniā. Et rō eſt. q̄ oē illud qd̄ aliq̄s acq̄rit ſymoniace h̄ tēſ net reſtituere. ex q̄ ille receptus eſt ſymoniace nō p̄t manere in clauſtro

¶ Quinto nō. q̄ aliq̄s p̄t intrare religionē dupl̄. ſ. ex pacto. ⁊ ſine pacto. ſi ex pacto intrauerit. ſ. dare aliquā pecuniā. p̄mittit ſymoniā. ſi aut̄ intrat ſine pacto. tūc nō erit ſymoniacus. dato etiā q̄ daret bonā ſummam

¶ Sexto nota. q̄ ſymoniā p̄mittit dupl̄. Primo ex p̄te recipiētis. vt ſi aliq̄s nō vult recipere aliquē ad religionē niſi p̄mittat ſibi pecuniā. Secdo cōmittit ex p̄te recepti. vt ſi q̄s audeat p̄mittere pecuniā vt recipiat in p̄fraſtē. Etia p̄mittit ex p̄te vtriuſq̄. ſc̄z qñ faciūt pactū ex vtraq̄ p̄te ⁊c.

.i. bñficiū

.i. redditus

Eccleſiam paſtor tibi ſi locat vt muniat res

.i. p̄cernetes

s̄c̄ als

s̄c̄ eccliam

De contingentes. quia non daret hanc tibi ſi non

ſ turpe p̄ctm

.i. ex illo

Conditio turpis hec intercederet. unde

.i. collatore

talis p̄ctōz

Cum paſtore tuo ſymoniacus eſſe probat̄

s̄c̄ tpalē

s̄c̄ eterne

ſc̄z tā cleric⁹ q̄s collator

Post mortem mortis in ſede ſedebitis ambo

s̄c̄ ille

.i. in crimine

Qui tibi ſuccedat in tali labe ſcienter

.i. in eterna dānatōe

s̄c̄ hō

In regno ſathane totum regnabit et iſte

.i. bñficiū

.i. iuſte reſignare

Non poteſ eccleſiam tibi dimittere forma

.i. p̄ferat

Q̄ mibi detur ea. faciens ita conditionem

s̄c̄ cleric⁹

.i. exponat

Nuſus inutiliter res expendat crucifigi

s̄c̄ reb⁹

.i. male fruāt

s̄c̄ reb⁹ xp̄i

His nec abutatur. ſed cum ratione fruatur

.i. egenis

s̄c̄ illas res

Et det pauperibus et ſanctos vertat in vſus

.i. ſcurro

s̄c̄ cleric⁹

Hiſtrio vel meretrix vel turpis nil ferat a te

amittis

s̄c̄ p̄ſonis ſuſpectis

Perdis quod das eis chriſtum faciens inimicum

s̄c̄ de tuis donis

s̄c̄ p̄ſonis ſuſpectis

Panem ne pereant des. et nihil amplius addas

s̄c̄ tuis

.i. paup̄ib⁹

.i. necē h̄z

Cognatis miſeris natura quod indiget hoc da

¶ Hec est vltima ps istius capli. in q magister ponit aliud documentū de symonia dicens. si aliq plebanus vel collator pmitteret vni eccliam vlt bñficiū vt minueret res illius ecclie. vel hoc fieret cā inuidie vel cā alterius. tūc pastor cū bñficiato esset symoniac⁹. ⁊ eternā mortem p illo incideret. Subdit aliud documentū dicens. q null⁹ p̄t alteri resignare bñficiū vt ip̄e subleuet ⁊ usurpet fruct⁹ illius bñficij resignati. Rō ē. qz incurreret symonia. Subdit aliud documentū dicens. q q̄liter bñficiatus cū bona rōne d̄z psumere fructus p̄tende ⁊ nō d̄z abuti. s; si quicq; supfluitat⁹ habuerit s; d̄z puertere ad vltim pietatis dādo pauperib; ⁊ miser⁹ psonis vt sup̄ p̄tuit de vira ⁊ honestate clericorū. Subdit aliud documentū dicens. q ipi bñficiati nō debent dare matrimoniū xp̄i h̄strionib; seu sp̄retis mulierib; vel inhonestis hoibus. Rō est. qz oia illa p̄dunt ex eo q tales nō sunt here des xp̄i. ideo patrimoniū xp̄i nō debent subleuare Deinde magister subdit vnam causā seruādam. qz aliq; ex p̄cedentib; dubitaret. vtrum nihil esset eis dandū. Tbi r̄ndet magister. q qn talis cognosceret illos infirmātes tunc deberet eis ex̄hilere p̄pter necessitatē corp̄is panem ne fame moriantur. ⁊ non amplius eis dari debet ne ad lasciuia corp̄is iterum puocarentur. sed potius debet suis miseris cognatis ex̄hilere pietatem q̄ h̄o strionib; vel scurionib; aut meretricibus.

¶ Primo notandū lra dr. si aliq; patron⁹ pferret alicui clerico eccliam sub tali p̄ditōe vt posset res ecclie minuire isti ambo essent symoniaci Rō est ista. qz iste clericus emit istā eccliam p̄pter diminitōem redditū quos redditus patronus aufert. ⁊ omis talis emptio est symonia. Et ideo si collator alicui ecclie velit sibi usurpare aliq; res ecclie cleric⁹ nō d̄z ei consentire. qz de iure tenet clericus eccliam ⁊ res eccliaz. p̄tegere ⁊ defendere vsq; ad mortē. Tū iura dicūt q q̄cunq; cleric⁹ trāsfert aliq; res ecclie in manus alterius. talis de facto est excomunicatus.

¶ Secūdo notandū. nullus patronus d̄z pferre eccliam p̄ditionali sic dicendo. illā eccliam dabo tibi si velis mihi dimittere decimas ecclie. quia si clericus sub tali p̄ditōe recipet eccliam tūc ambo incurrerēt symonia. ⁊ ex ponerēt se eterne dānatōni. Itē symonia nō solū p̄mittit circa collatōnes eccliaz. s; etiā p̄mittit circa sacros ordines Clerbi grā. si aliq; voluerit pcedere ad sacros ordines ⁊ nō h̄z bñficiū. s; petit ab aliq; dño p̄uisionē sup̄ q possit pcedere ⁊ pmitteret dño q post susceptōem sacrorū ordinū vellet illi illā hereditare. tūc sic pcedēs reddit⁹ symoniacus. ⁊ si talis ē ep̄s sup̄ cuius p̄uisionē h̄c pcedit ⁊ ordinat eū. tūc ordinās ⁊ ordinatus redduntur symoniaci. ⁊ tūc ep̄s d̄z suspēdi ab officio p̄tps aliq; d̄. S; ordinat⁹ d̄z suspēdi ab officio donec cū illo fuerit dispensatū p̄ dñm apostolicū. qz solus dñs apostolicus habet cū eo dispensare.

¶ Tercio notādū. q̄cunq; resignat aliq; bñficiū ea rōe vt def suo p̄san⁹ guineo vlt amico tal⁹ ē symoniac⁹. Rō ē ista. qz talis hereditat eccliam sine bona xp̄i qd nō deberet fieri in sp̄ualib;. qz bñficia debent libere resignari. ⁊ debent vacare post mortē. q̄ talis sic faciens est symoniacus.

¶ Quarto ē notandū. q symonia ē graue p̄ctm. ⁊ ē maximū inter oia p̄ctā. qz tam in veteri q̄ in nouo testamento inuenitur q multe plage sunt istis illare q̄ p̄miserūt symonia. Sed dubitatur. q̄s habeat disp̄sare cum

Summula Raymundi

symoniacis. Ad hoc rñdetur p̄ distinctōnem. qz aliq̄s vel scienter ineras
symoniā v̄l ignorāter. si ignorāter tūc ep̄s p̄t cū eo disp̄sare si statim resō
gnauerit bñficiū. Si aut̄ scienter tūc p̄pter enormitatē peccati nullus h̄y cū
eo dispensare nisi dñs apostolicus

¶ Quinto notandū. null⁹ cleric⁹ d̄z dare meretricib⁹ vel h̄strionib⁹
vel alijs p̄sonis suspect⁹ de bonis xp̄i. Causa hui⁹ ē. qz cleric⁹ possidet p̄
trunoniū xp̄i. z iō quicqd̄ v̄ltra necessitatē obtinet hoc nō ē ei⁹ p̄p̄iū. s̄ p̄
p̄iū ē pauper⁹ q̄ sunt serui xp̄i. Si igit̄ cleric⁹ daret hoc patrimoniu xp̄i p̄
nis suspect⁹. tūc p̄uaret paupes talib⁹ bonis. s̄ tū hoc nō d̄z fieri. S̄ si vi
deret eos velle perire p̄pter famē. tūc p̄t eis dare panē vt eos p̄seruet in v̄l
ta. qz t̄p̄e necessitat⁹ elemosyna nulli ē denegāda. Tū circa elemosynam
tria sunt p̄siderāda. Primum ē. q elemosyna d̄z dari de p̄p̄iis z non de
alienis. qz ille q̄ dat elemosynā de alienis z nō de p̄p̄iis suis. assimilat illi
q̄ filiū vnicū in p̄ntia patris mactat. Sicut em̄ iste nō prestat gratiū serui
tū patri. sic z iste q̄ nō dat elemosynā de suis p̄p̄iis nō prestat seruiciū
acceptabile deo. Secūdo d̄z p̄siderare vt det recto ordine. vñ rectus ordo ē
incipere a seip̄o z a suis p̄sanguineis. deinde alijs pauperibus. Tercio d̄z
habere bonā intentiōem. nā ille q̄ vult dare elemosynā d̄z eā dare bona in
tentione. s̄z pure p̄pter deū z nō p̄pter vanā laudē. Et iō ad p̄positū de h̄
strionib⁹ dicendū est. qñ cleric⁹ dat eis aliqd̄. hoc nō dat eis p̄pter deum
sed p̄pter laudem vaneglie vt laudent eū hoies corā p̄p̄o. ideo d̄r sanctus
Aug⁹. h̄strionib⁹ dare est demonib⁹ immolari.

¶ Ultimo notādū. qñqz vult petere p̄tendā suo p̄sanguineo v̄l sibi nō
d̄z p̄mittere patrono aliqd̄ nec seruiciū nec dona. qz als p̄mitteret s̄
monia. eo q̄ p̄mitteret dare seculare p̄ sp̄uali. s̄ simplr petat p̄pter deū.

U Sure species varie sunt nomina quarum
s̄ doctor ^{.i. mulce} ^{speciez}
Nullus habet. facies tamen inspiciamus earum ^{.i. intueamur} ^{sp̄rum}
^{.i. denarios p̄rio} ^{.i. p̄cedis} ^{s̄ nūmis}
Si nummos fratri prestas pro pluribus. aut si

Res promptas vendis signando tempora longa
^{vēditōri} ^{.i. tribuas} ^{.i. es}

Ut tibi plus detur tunc vsurarius extas
^{s̄ denarioz} ^{s̄ certū} ^{.i. vendis}

Pro septem marcis ad tempus equum mihi si das
^{s̄ equ⁹} ^{marcas} ^{vēditio}

Qui vix quinqz valet. hec vsure species est
^{ille res locate} ^{.i. pignori posite}

Ager siue domus tibi si sint inuadiate

^{s̄ aliq̄b⁹} ^{.i. acceptis} ^{.i. ager vel domus}
Pro marcis istis perceptis. pignora dicta

de iure libera esse ^{prio} ^{.i. als}
 Iure vacare suo domino debent. alioquin
 magis ^{.i. etiā p mittas vsuram}

Si plus inde capis simili macula macularis
 tale nephas. pmitto ^{vnā .i. pcedo}

Usuram facio si marcam presto per annum
 gallinis ^{.i. modio illoz leguminū}

Pro pullis. vel pro maldro pise. vel auene
 .i. an tps merendi

Ante diem messis nummos poteris dare tali
 s^e sub tali ^{frumentoz}

Conditione mihi q^{uo} certo tempore maldra
 maldra ^{pecuniāz}

Tot reddam tibi quot poterit tua summa valere.

¶ Istud ē caplm qntū istū tractat^r. in q^{uo} auctor determinat de vsura z eius
 spēb. z p^{ri}nuat ad pcedētia sic. Postq^{ue} auctor in caplo pcedēti determina-
 uit de symonia. h^{oc} p^{ri}nter p^{re}cedēti determinare de vsura. Et posset h^{ec} ps diut
 di in tot ptes q^{uo} ponit spēs vsure. ptes patebūt. Et vult q^{uo} multe sūt spēs
 vsure. ita q^{uo} null^{us} p^{er} seire p^{re}lete noia illaz spēs. z iō tacit^{us} noib^{us} p^{ri}ma spe-
 cies h^{ab}et fieri q^{uo} aliq^{ui}s alteri pcedit pecuniā vt ei plus reddat vltra summā
 capitalē erit vsurarius. Deinde subdit scdm spēm dicēs. si aliq^{ui}s vēdet
 ret rē p^{ri}ptā tpe necessitat^{is} alicui. z si p^{er}figeret sibi longū tps seu terminū
 vt eo p^{ri}ctius venderet esset vsurari^{us}. De q^{uo} subiūgit exemplū dicēs. vt
 si vnus vēderet equū q^{uo} vix valeret qnq^{ue} marcas. z daret eū p^{er} septē cēt vsu-
 rarius. Subdit terciā spēm dicēs. si aliq^{ui}s hateret agrū vel domū p pigno-
 re aliq^{ui}. tūc ille d^{ebet} dare fructū d^{omi}ni suo. z si obseruat facit vsuram. z si d^{omi}n^{us}
 plus sumeret vltra obligata. tūc itez fieret vsurari^{us}. Deinde subdit q^{uo}d
 ram spēm dicēs. si aliq^{ui}s pcedat alteri vnā marcā z sumat p ea certā men-
 surā p^{er}az vel auene. z cogitaret sic in mēte. tu merito accipias h^{oc} munus
 tulū. q^{uo} p^{re}cessisti marcā pecuniāz illi p vnū annū. tūc talis ē vsurari^{us}. Sub-
 dit notabile. q^{uo} licitū ē pcedere alteri nūmos añ mellez vt melle finita por-
 tet alteri tot maldra q^{uo} sufficiūt summā recōpensare

¶ Primo notādū circa lram. q^{uo} vsura ē duplex. q^{uo}dā ē spūalis. q^{uo}dā ē
 corp^{or}alis. vsura spūalis h^{ab}et fieri in reb^{us} spūalib^{us} z p^{ri}nter ad doctores z p^{re}di-
 catores. z illa ē laudabil^{is}. vñ canit de scis p^{re}essorib^{us}. pecuniā d^{omi}ni dedit vt
 digne seruat vsura. vñ d^{icit} i euāgelio. serue nequā cur nō dedisti pecuniā rē.
 et ego veniēs cū vsura exegissem illā. Sz vsura corp^{or}alis h^{ab}et fieri in reb^{us} se-
 cularib^{us}. vt patebit in sequētib^{us}. ¶ Scdo notādū. q^{uo} vsura sic definit fm iur
 ra. Vsura ē q^{uo}dā detestabile q^{uo}d sorti accidit pactōe z intētiōe pcedēte. Et
 illā definitōez declarāt iuriste sic. nā p^{ri}mo d^{icit} (ē q^{uo}dā detestabile) s^{ed} viciū z
 h^{oc} ponit loco g^{en}is. q^{uo} ois vsura ē detestabil^{is} nō ē. Scdo d^{icit} (q^{uo}d sorti ac-
 cidit) q^{uo} quicq^{ue}d recipit vltra sortē ē vsura. Deū d^{icit} (pactōe pcedēte) p^{ro}b^{at}
 g^{ra}. si diceret. ego pcedam tibi duas marcas eo q^{uo} annuatim des mihi sex
 grossos de illis. tūc illi grossi faciūt vsurā Dicit etiā (intētiōe pcedēte)

Summula Raymundi

ut si pcedere vni tres marcas illa intentio q daret mihi interim expensas
vel aliqd hmoi tunc illa intentio facit usurarium. Et talis usura e duplex. scz
publica et palleara. publica e. qn expsse ultra sortē aliqd pmitit. vt dicit res
ptus. s. palleara fit in occultis tractibz. sicut in scda specie qn vedo tibi res
carius ppter expectare. Itē aliq e usura exterior vt q fit pacto aliq pcedens
te. Aliqua autē est usura interior. vt q fit ex sola intentione

Tercio e notandū. si aliq daret aliqd debitori p intelligi duplr. vno
ex pacto. Alio mō ex sola voluntate. Si hoc fit pmo mō tūc ibi pmitit usura
ra. Si autē scdo mō tūc nō pmititur usura

Quarto notandū. si aliq hz agrum vel domū p pignore ille nō facit
usurā vt aliq doctores volūt. tūc ex illo dubitat qre pecunia accommodata
alicui facit usurā qūis qd cū pecunia accommodata plus p lucrari q p pi
gnus. Rūdet q rō huius p eē talis. qz hoc e licitū s. illud nō. Qd sic des
clarat. qz qn aliq rem locatā accommodat p pecunia. tūc ibi talis nō trans
fert dominū rei in aliū. s. adhuc iste est dñs illius rei locate. s. ipe solū tras
fert vsum rei. qz talis pducens rem locatā non potest destruere vel amitt
hilare. sic autē nō est de pecunia. qz aliq trans fert pecuniam in vsum rei. ita
q p talē pecuniā talis p facere qd cumq voluerit. et sic nō est de re locata.
ergo hīc pmititur usura et ibi nō. et ergo aliq licite p accommodare agrū
vel domū vel aliquod hmoi pro pecunia

Ultimo notandū ibi. Antē diē messis. q licitū e dare aliqd circa festū
pasche vt reddant frumēta in autūno p eadē re sub eo valore put tūc s.
Si autē sit pactū p certa pecunia et frumēta magis soluit circa autūnum et
scit hoc veraciter tūc pmitit usura. Un notādū. summā pecunie possum
dare alicui p frumētis in futurū. dādis duplr. pmo vt reddat mihi frumē
ta sub tali foro q tpe solutōis in futuro. et sic nō pmitit usura. s. e simplex
emptio. Alio mō vt reddat mihi certas mēsuras. et hoc adhuc duplr. vel
certe estimat q ista frumēta tpe solutōis erūt cariora q nūc sunt. vel dubi
tatur. si pmo tūc pmitit usura. si scdo tūc nō pmitit usura

i. puenies pparat frumēta i. p. byter
Est licitum q emat fruges vel vīna sacerdos

qn sacerdoti s. fruges p. byterero i. aliqd
Sum sibi non crescunt. ex his sibi si super est quid
i. venūdet i. cari? vt nō s. esse

Non vendat grauius ne mercator videatur
s. tā dictū puenit i. monachis et monialibz

Istud precise licet omni religioso
s. nūmos i. modio

Quattuor aut quinq pro maldro qui dat auene
i. an tps i. viciatur.

Flummos ante diem messis. maculatur eodem
i. usura i. recipe manifeste

Crimine. de rebus sic omnibus accipe plane

^{s. tal' res} ^{.i. nutrimētū annuale} ^{s. illud qd vēdīpt}
Sive sit annona. vinum. vel lana. vel omne
^{.i. an tpa emptōis} ^{s. tpi} ^{.i. lucrari}
Ante diem emptum. quibus illud crescere possit

^{s. carnal'} ^{.i. filij} ^{.i. acq'sita}
Si patris vsuris pueri contracta scienter

^{.i. alio dīa} ^{s. tales} ^{pueri vsurā}
Predia possideant. nisi restituant in eandem
^{.i. cadūt} ^{s. vsure} ^{.i. i q fouea. i. ruīnā fecit}

Labuntur foueam pater est qua lapsus eorum
^{s. eoz} ^{s. sic acq'sita} ^{s. in eādē foueā}

Et successores quibus bec sunt nota sequuntur
^{mulier} ^{s. viro} ^{.i. litera} ^{sui}

Femina defuncto si vult fore salua mariti
^{.i. restituat} ^{s. reddat}

Vsuras reddat. spoliatum. furta. rapinas
^{.i. turba} ^{.i. talia vicia}

De furiosa cohors vsure furta rapine

^{.i. p dēnāt. s. vsurarioz} ^{.i. vix pnt habere medicinā nisi reddāt}

Interimunt animas. vix contra sunt medicine

¶ Hic autor sup addit alia documenta ad spēs ipsius vsure. Et opat h in lra qtuor. nā pmo determinat de sacerdotibz quō ipi pnt emere frumē ta z blada. Secō ostēdit quō vnus pē pecuniā dare an mellez. Tercio de terminat de pueris q possident p dia patris cū vsura acq'sita. Quarto in fert medicamē ipsis vsurarijs. Quātū ad p mū dī. q licitū est q sacerdos emat frumenta z vīna si sibi p sibi nō crescūt. Et si emeret vltra eius nēcitatē. tūc alia pē vēdere. s. nō graui' q ipē emit. ne videret esse mercator. z h etiā licitū est oī religioso tā monachis q montalibz. Quātū ad scōz dī sic si aliq's an tps messis daret nūmos suos p maldro auene. vel p lana. vel p vīno postq esset messis. ille incurreret vsurā. Deinde sub dīc tertiū dō s cumētū. ibi (Si patris vsura) z vult q si pueri possidēt sciēter p dia z boz nā pīs cū vsura acq'sita vel etiā eoz successores z heredes. tūc tenēt resti tuere. als cadēt in eādē foueā cū pē. Et si h sciēter faciūt. tūc qstū ad qrtū dī lra (sunt vix p medicine). i. q vix pnt hē medicinā nisi restituāt

¶ Primo nota. q fruct' debent pputari fm sortē. z tñ fallit in vno casu. vt si laycus iniuste possideret bona ecclīaz. vel illa q ipē obligat clerico q pesser illi ecclīe. tūc ille clericus nō tenet fructus pputare in sortē. qz hoc est iniustū. ppterea nē ista bona veniāt ad vsum ecclīe. tūc ipē clericus cito debet reitērare ad manus illius layci. vt p extra de vsuris

¶ Secō nota. q vsurarij tenēt vsurā restituere. z si nō velint restituere. tūc debet cogi ad restitutōem. vt dīcūt iuriste. extra de vsuris

¶ Tercio nota. q manifestis vsurarijs qdā officia ecclīastica inhīent Primo inhīet eis accessus altaris offerendo. nā si q's accipet offertoriūz

Summula Raymūdi.

eorū ille tenet restituere. vt p3 extra de vsur. Secūdo ih̄stet eis eccl̄astica sepultura Tercio inhībet eis oīa eccl̄astica sacramēta. z p̄ncipalr eucharistia inhībet nisi velint penitere z illud red dere z p tali facto satis facere

¶ Quarto nota. q̄ pueri q̄ possidēt p̄dia acq̄sita p vsurā a patre debēt ea red dere. imo nō tñ ip̄i. s3 oēs successores z heredes eorū tenent vsuras red dere. z nō tñ vsuras. imo etiā rapinā z furtū huius vsurarij. Et si nō fecerint erūt vsurarij. z hoc si sciūt se possidere vsurā. furtū vel rapinā vt p3 extra de vsuris. Pro q̄ sciendū fm sapientē. tūc q̄ t̄git p̄ce coīnq̄ nabit ab ea. ergo t̄gētes vel possidētes vsurā patris dānātur nisi restituat z maculant eadē p̄ce. s3 vsura. imo deus multoties punit filios t̄p̄a liter ppter peccata parentū Et si fuerint imitatores paterni sceleris eterna liter dānātur. yñ in Exodo. ego sum deus tuus fortis visitās p̄ctā parentū in filiis tuis in terciā vel quartā generatōem in his q̄ oderūt me

¶ Quinto notandū. q̄ vsurarij z raptōres in lra tene pparant ad iudicem. qz oīs vsurarius est raptor z nō ecōuerso. naz vsurarius recipit alie na. z ambo obligātur ad restitutōem.

¶ Sexto nota. licet oīs auarus elongabit a deo. tñ p̄cipue vsurarij qd̄ theologi sic declarāt. qz ip̄e vsurarius est peior dyabolo. qz dyabolus nō dimittit peccatōri minimū p̄ctm̄ impunitū nisi talis faciat p̄niam. sic vsurarius nō dimittit vnū grossum nisi debito satis faciat. Itē vsurarius peior est toto inferno. qz infernus in passiōe dñi restituit illa q̄ nō fuerūt sua

S3 ip̄e vsurarij in passiōe dñi nō potuit moueri ad dimittēdū vnū obulū debitori. vbi tñ tor⁹ infern⁹ mouebat z restituit imediātē illa q̄ nō fuerūt sua. iō peior est eo. Etia vsurarij est peior oīm fure. qz fur furat p̄ inter media. s3 vsurarij furat sine medio. qz die noctūqz depauperat z exhereditat hoies Et iō Abacuc ppheta de eo d̄t sic. Si fures introissent ad te z latrones p noctē vtiqz nō sustinuisset. s3 clamores suscitasset. s3 ptra vsurariū clamare nō potes. z in h̄ est peior oī fure. Etia vsurarij est peior iuda traditore xp̄i. qz iudas pecuniā reddidit. vt habet p̄ beatū Darheū dicentē. p̄nia ducit⁹ retulit triginta argēteos dicēs. peccauī tradēs sanguinē iustū. qd̄ minime facit vsurarij. q̄ nō restitueret debitori dimidiū grossū

Etia vsurarij est peior oī creatura. qd̄ p3 ex eo. qz vsurarij vedit qd̄ oib⁹ ē cōe z h̄ ip̄e appropat sibi. qz t̄ps est cōe oib⁹ qd̄ ip̄e vedit. Et iō d̄t lra (vix ē medicina) z h̄ est vix nisi ip̄e illd̄ p̄us restituat. z si ip̄e p̄t red dere nullo mō d3 absolui nisi reddat. qz p̄ctm̄ non dimittit nisi ablatū restituat. De q̄ etiā iniquitate d̄t Job. q̄ celi iniquitatē eo p̄ reuelabūt. z terra surget a duer sum eos. Itē oīa elemēta abhorēt vsurarios accipe. excepto igne. vt habet p̄ beatū Darheū. Itē vos maledicti in ignē eternū. Pro q̄ nota. q̄ vsurarij raptōres z fures raro saluātur. yñ ppheta. Gl̄ q̄ p̄gregat nō sua Itē in actib⁹ ap̄loz. pecuniā tua tecū sit in p̄ditōem. nā tales rarissime restituit. q̄uis bñ possent restituere. q̄ oīmib⁹ istis d3. mittite in tenebras exteriores eos donec reddāt nouissimos q̄dr̄tes. q̄ d̄t in textu (Interimūt)

¶ Ultimo nota. dubitat circa lram. vñ vsurario vsure sint restituende q̄s dedit alijs. ex q̄ vsurarij nō absoluit nisi reddat vsuras. Rūdet q̄ vsurario nō s3 restituedey sure q̄s dedit alijs nisi p̄us restituat oēs vsuras q̄s ip̄e recepit. Itē dubitat. an h̄ recipit elemosynā ab vsurarijs. Rūdet q̄ si

putat q^d usurarius nō sit impotēs ad restituendū usurā. tūc licite p^o ab eo capi elemosyna. Si autē psumit q^d reddit impotēs tūc nō est licitū ab eo capere elemosynā. imo si q^s recipet tenet reddere istis a q^b ora est usura

.i. genitor. i. defminet

.i. illarū rerū

Si pater assignat agrozū siue domozū

.i. vadimonia

.i. pserutādo

Pignora nubilibus pueris de percipiēdo

.i. vltra pecuniā capitalē

.i. nō d^r usura

Quod superest sorti signate. non reprobat^r

s^c alicui⁹. s^c aliq^s. i. pueniēter. s^c bona

Obligat ecclesie miles licite bona que de

s^c ecclesia. possidet. s^c miles

.i. famulari

s^c ecclesie

Hac tenet. ipse nihil seruire tenetur eidem

.i. seruitio corpali

s^c bona. i. absoluta

Corporis obsequio. quin sint prius ipsa redempta

s^c tibi hūi

.i. vadiū

.i. cautela

Si placet accipias pignus sub conditione

s^c pign⁹

.i. rehabueris pignore

Tali. q^d vacet hoc tua quando resumpseris ex hoc

.i. pcessero pecuniā

scz neq^z pullū neq^z aucā

Si tibi prestitero summam sperans nihil ex hoc

.i. recepturū

talis pctōr in tali casu

De percepturum. non usurarius hic sum

¶ Hic autor ponit alia documēta volens si aliq^s assignat pueris nubib⁹ lib⁹ bona. tūc illi q^d accipiūt eos in mīmonū pnt licite accipere totū assignatū. licz aliq^d vltra sortē sit cū istis bonis. Deū sub dīc scdm documentūz dicēs. q^dq^z miles possidet aliq^d bona sibi pcessa ab ecclesia obligat isti ecclesie. z infra istā obligatōem nō tenet seruire huic ecclesie. Deū sub dīc tertiū documentū dicēs. si aliq^s accipet pign⁹ ab aliq^d sub hac p^o dīcōe q^d q^ucunq^z a fructib⁹ vel a laborib⁹ illi⁹ pignoris instantū subleuaret q^utū ei pcessie tūc d^r ei restituere pignus sine reuocatōe summe pcepte. z h^o nō est usura. verbi grā. si ego pcedere vni marcā p qua ipe poneret mihi equū. si tūc illi equū tādū obseruare d^r nec fructū vni⁹ marce acq^sui. tūc post hoc restituo ei equū z nō reuoco pecuniā sibi pcessam. z sic tūc ibi nō est usura.

¶ Circa lram nota. usurarij sunt duplices. nā q^ddam sunt publici. z q^ddam p^ouati. Si sunt publici. tunc puniūtur in sancta ecclesia multiplici tor⁹ mēto. pmo p sententiā excoīcatōis. secūdo p p^ouatōem z munionis. tertio p abnegatōem ecclesiastice sepulture. z sic de alijs. Si autē sunt usurarij p^ouati isti sunt multiplices. Nā q^ddam sunt ex facto. vt qui pcedunt pecuniā iudeis z nomen usurarij nō hnt. licet sint p^oicipes lucro^z. Alij sunt ex intentōe. vt si quis concedit alteri pecuniā causa dei vel gratis. et si ex tali sperat aliquod subsidium sibi. tūc illa intentio facit eum usurarium. Et sic patet quō sola spes facit usurarium. Alij concedunt pecuniā ad

Summula Raymūdi.

terminū gratis. illo aut termino elapso nolūt ulteriozē dilatoem facerent
si habuerint aliqd ex ea. Alij sunt q vendūt carius ad tps expectādo q p
pmptra pecunia. sibi gra. vt si dare equū p octo marcis p annū exoluedū
quē tū p pmptra pecunia darem p qtuor marcis vsurarius sum

Secūdo nota p modū dubitatis. vtrū vsura sit possibilis. Et videt q
sic auctoritate Hieronymi q dr. ab istis vsurā exige qb nocere desideras
Et ista em auctoritate habet q ab isto accipienda est vsura cui qd nocere de
siderat. z sic iudei a nobis exigūt vsurā. qz nobis nocere desiderāt. Qd sic
dedarat. quicūqz alicui nocere pōt ille exigit vsurā. s. iudeus christiano no
cere desiderat. s. iudeus a xpiano exigit vsurā. Maior est nota auctoritate
Hieronymi. sed minor pbat. qz iudei sunt ita indurati cordis. q si chri/
stianis nocumenta inferre possent ipsi nō dimitterēt. ¶ Sed in oppositū
est lra in multis locis. Rndet q vsura nō est possibilis. Sed ad auctori
tē sancti Hieronymi dr q d. sic intelligi. quibz nocere desideras. sed nulli
desideras nocere. igit a nullo debes vsuram exigere. ¶ Alij aut sic rudent
q nullus d. recipere vsurā. nec iudeus a iudeo. nec a christiano. nec a pa/
gano. z sic ecōuerso nō d. fieri. z q quicūqz accipit vsurā ad restitutōz ob
ligat. ¶ Tūc ad auctoritatē dr. si bene inspicit tūc auctoritas est bona. qz dr
ab istis vsurā exige qb nocere desideras. sed qz nulli debes desiderare no
cere. ergo a nullo debes vsurā exigere

Ultimo notād. p modū dubij. vtrū lectores z mgi in scholis debeat
accipere p modū delectōibz z exercitijs. Et videt q nō. qz nullus d. vende
re rem spūale. sed scia est res spūalis. s. sciam nō d. vendere. Maior p. p
definitōem symonie. S. minor pbat. qz scia nō est res corpālis. qz nec vi/
deri nec palpari pōt. s. est res spūalis. S. in oppositū est cōis schola. Pro
illo sciendū. spūalia sunt duplicia. quedā sunt in relatōe ad spūalem. sicut
sunt septē sacramēta. z quicūqz talia vendūt pmittūt symoniā. vt baptisū
est qdā spūale. qz in eo pferit spūscūs. z quicūqz vendit baptisū p pō.
talis symoniā pmittit. nec puetudo aliq eū excusat. nā talis nō meret d/
ci puetudo. s. magis corruptela. Alia sunt spūalia q sunt in relatōe ad
spū corpis z aie. sicut scia q est in aia. z si ista vendūt symoniā nō pmittit
Pro q sciendū. rectores scholarū s. duplices. qdā s. pēndari. qdam nō
Qui nō s. pēndari illi pnt exigere sufficiēs pmiū p eoz laboribz. Si aut
s. pēndari h est dupl. vel sufficienter sunt pēndari. vel nō. Si min⁹ suf
ficiēter. tūc illi pnt aliqd sumere p laboribz. Si aut sunt sufficiēter pēnda
ti. tūc a suis nō debent recipere quicūqz. S. bene pnt recipere ab alijs. s. a diuiti
bus. z illud debent dare ministris in ecclia in qua ipi pēndari sunt

s. pecunia. l. p. cedo. i. sub tali

Si mercatori tibi summam presto sub illa

i. p. ditōe

Forma. q. soluas expensas atqz labores

i. sub eqli forma

i. p. capio. s. in tali p. ditōe

Sorte pari quicūqz dederit fors participo. tunc

i. p. mittit

i. ponere. i. puerse fortune

Non est vsura nisi vertere sortis inique

Folium CXIII

i. pericula *i. summa tibi cessam*
In te damna velim. capitale meum repetendo
i. peditio *i. lucrum* *s. inter nos*
Perdere lucrari sub eadem lege iacebunt
i. puenieter *cedis*
Omne pecus licite mihi das hac conditione
i. utilitates *s. pecoris* *i. picipet*
Fructus eius communis diuidat vsus
i. mala fortuna *s. tale pecus*
Si mala fors venerit et perdam. perdimus ambo
i. fructus *i. q. p. deratio*
Usus si redimam qui pensio dicitur esse
s. pecuniaz *i. annuatim*
Et certam summam tibi soluam quolibet anno
i. pfirmo *s. ipsoz*
Approbo cum summa pecorum numero moderetur
s. ptractui *i. psumptus*
Huic includantur expense sine labores
s. mihi pcessum *tibi s. pecuniaz.*
Si moritur pecus hoc ex quo teneor dare summam
i. vsus *i. recipia* *i. cutē z lanam*
Nec fructus capiam. tibi nil nisi vellera reddam
i. tale viciū *pecus*
Usuram facis hoc si vis reddi tibi viuum
i. spoliat? *i. occasio*
Si predatus ego fuero q. culpa refundi
s. ipm *dño* *i. fm exigentiā iuris*
In me non possit. a te sum iure solutus
¶ Nunc autem ponit alia documēta de usura Et p. s. f. diuidi in duas p. tes fm q. ponit duos casus. z d. si aliq. dat mercatori aliquā pecuniā et saluo labore z saluis expēsis eq. l. iter pecuniā recipit cū mercatore. s. nō est usura. nisi iste dans pecuniā velit damnum sortis vertere in mercatore. s. dā nū z lucrum detet vtrūq. eē cōia vt usura nō p. mittat. Subdit. licitū ē cuiusq. ter pecus z q. d. cumq. p. ducere sub hac p. d. itōe. scz q. isti duo dans z recipi ens h. mōi pecoris fructū equaliter tollāt. z si in hoc casu p. spoliū auferatur pecus illud. tūc q. l. iter ps illius fructus auferat. Etia si p. tingit. q. aliquis amat fructū alicui? pecoris sub aliqua certa pecuniā p. annū. hoc p. fieri s. ne usura dūmō pecuniā moderet fm pecoris expēsas z labores. Et si moriat pec? illud in hoc casu anq. recipies habeat fructū. tūc ipe nō tenet dño suo reddere aliud q. vellera. z si dñs reperierit viuum pec? ipe erit usurari? Etia si p. dam seu spoliū auferatur pecus z recipiens nō sit in culpa. tūc ipe nō tenetur aliquid restituere dño. sed libere est solutus

Summula Raymundi

¶ Primo est notandū. q̄ licitū est pecuniā ab alio recipere ut ip̄e cū illa pecuniā iuste negotietur sup̄ damnuū z lucrū vtriusq̄ ptis tā exponēt p̄ pecuniā q̄ laborat. tūc ille laborans licet nihil de pecuniā posuit. tū licite z iuste p̄ accipere aliqua. verbi gr̄a. si ego diues prestare alicui pauperi sex marcas ut ip̄e exerceat mercimoniā. tūc ille mercans licite p̄ sumere partem eius quā acquisiuit cum pecuniā sibi concessa.

¶ Secūdo notandū pecuniā p̄ alicui dupl̄ p̄stari. Primo rōne mutui. z sic nihil d̄z sumere vltra summā capitālē. z si aliqd recipit vsura ē. ut si ab solute alicui p̄cedā sex marcas. z si tūc quicq̄ vltra summā recipio vsura est. Secūdo prestat alicui rōne societatis. z illud nō reddit hoīem vsurariū ut si dare vni mercatori decem marcas ut det mihi dimidietatē lucri sub equalibz expēsis z sub equali damno vsura nō est. z hoc intendit l̄ra.

¶ Ultimo notandū. q̄ in traditōe ouīū vel aliorz aialū triplex est p̄tractus. primus est locatōis t̄m. sc̄ds societatis t̄m. tercius est p̄ditōis. Vnde de p̄tractu locatōis t̄m. ponit tale exemplū. ut si ego habeo centū oues et locauero eas apud te sub tuis expēsis. z q̄ tu debes mihi p̄ntare medios fructus illaz ouīū tam in lana q̄ in lacticiis. tūc quicqd ab isto recepero nō sum vsurarius. Alius est p̄tractus rōne societatis t̄m. ut si ego habere vīginti oues z tu totidē. z ego iungā meas tuas sub equalibz expēsis z laboribz z fructibz. z quocūq̄ fructu ab his. vtar nō est vsura. z si moreret vna meaz ouīū q̄ tunc loco illius mortue vellem sumere viūam socio meo nihil pro eo sumente tunc facio vsuram. Tercius est p̄tractus ratōne p̄ditōis. ut si prestare tibi aliquos nūmos p̄ istis ouibz ad p̄ceptōem laciari z dāni amboz. etiā tenēdo sub expēsis z laboribz tuis. si tūc verteres illos nūmos in alios vsus pinguiōres z dāres mihi intantū quantū potio mea exigeret ac si haberes oues est vsura.

¶ Unde est notādum. q̄ aliqui adiungunt aliū casum z est iste. ut si aliquis apponat centū oues z alter terciā vel dimidiā partem sub suis expēsis. z sub tali conditōe. q̄ ille cum centum ouibus dabit duos choros annuatim frumentorum pro conseruatōe earum. z alter restituat duas vinas butiri z participant in diuisione lanarum z fructuum. talis contractus non reddit vsuram.

.i. aliquā summā pecuniā

Si nūmos aliquos mihi quis det oues ad emendū

.i. fructū

.i. intantū

Usum diuidimus. vel do tibi quod valet eque

.i. hūc p̄tractū p̄les .i. neq̄ciosas fallacias

Hūc facto multi diuersa sopsimata miscene

.i. dant taliū aialū

.i. pecuniā

Et certam soluunt ouīū sub nomine pensam

.i. oues

.i. pessima

.i. vsure

.i. spēs

Cum nullas babeant. turpissima senoris est sep

.i. p̄ magna pecuniā

Pro multis maris queres credunt. et eadē

s^e denarijss^e usurarij pueri**Pro paucis redimunt promptis. sathane pueri sunt**s^e usurarijs s^e vt dictū est singulis**Istis predictis sic emercando sophistis**s^e in extremo iudicio .i. deus gloriosus**Denuo concludit doctissimus iste magister**

¶ Hec ē vltima ps istius capli. in q̄ autor ponit vltimū documentū huius tractatus dicēs. si aliq̄s alteri pecuniā daret vt emeret oues. empr̄s ouibz daret ei mediū fructū illaz ouiu h̄ nō reputat p̄ vsura. s; tñ circa h̄ princ̄p̄ gūt multa mala sophistica. s; si aliq̄s daret alteri pecuniā ad emedū oues in certo numero. z ille nō emeret oues. z tñ daret ei certā pensam p̄ lana z lacticiis ac si haberet oues. tñ in tali facto p̄mittit vsura.

¶ Circa lrām notandū. si aliq̄s mutuarer alicui aliquā rem p̄ magna pecuniā z postea redimeret p̄ parua pecuniā. tunc ille magnā p̄mittit vsuram. z filius est sathane z perditionis

¶ Scdo est notandū. si aliq̄s inuenerit res iudei vel usurarij z restitueret illas leso. i. isti q̄ dederat vsurā. tñ dubitat. vtz. usurarius satisfecit illi a quo recepit vsurā. Rñdetur. ille inueniens hmōi res dz enūciare vsurario q̄ huic leso restituerit. z si tñc vsurarius adhibet volūtatem tunc vsurarius satisfecit leso quo ad illam rem.

¶ Tercio notandū. si aliq̄s pcederet alteri pecuniā z vt tpe necessitatē ei pcederet ecōuerso. tunc dubitat. vtz. hoc sit vsura. Ibi rñdetur. si tali p̄posito pcedat q̄ ei etiā pcedat tpe necessitatis vsura est. qz dē euangelium. Durū dantes z nihil inde sperātes. z ideo si ex mea p̄cessionē spero res concessionem facio vsuram.

¶ Quarto notandū. si aliq̄s concederet alicui annonā veterem p̄ noua. vtrū etiā cōmittat vsuram. Respondet sub distincōe. quia si pcederet illi veterē annonā vt releuet inopiā ipsius. tunc nō est vsura. si autē concedit illi vt eo plus psequatur illi tunc p̄mittitur vsura

¶ Ultimo notandū. si aliq̄s veteres denarios mutuarer p̄ nouis. vtz. in hoc p̄mittat vsurā. Rñdet sub distincōe. si tales noui denarij p̄ualeant veteribz. tñc p̄mittit vsura. qz talis dat rem peiorem p̄ meliori. s; p̄mittit vsurā. Si autē denarij sunt eiusdē valoris. tñc nō p̄mittit vsura

S ^{s^e pctō} ^{s^e penitēti} ^{.i. septē annos}
pro mortali septem tibi iungo carenas

^{.i. adimplere} ^{s^e sancti}**Te decet has luere. veluti patres stancere**^{s^e aliq̄s} ^{s^e aliq̄s} ^{.i. occupat}**Ordo vel officium te si tenet vtilitas ve**^{.i. publica}**Communis. debes expensas siue labores**^{s^e carenaz} ^{.i. p̄siderare}^{s^e debes}**Harum summare. summam diuertere sanctos**

Summula Raymundi

.i. doctrina

s. pfefforis

Judicio vel consilio maioris in vsus.

¶ Tractatus quartus istius libri. in quo autor determinat de penia. Et huius quatuor capitula que in processu patebunt. In primo autor determinat de penia quod capitulum diuiditur in tot partes que ponit documenta de penia. Primo de sic. si ego confessor iniungo tibi per peccatum mortali septem carenas. illas teneris adimplere secundum que sancti patres instituerunt. et si fueris impedire aliquibus negociis vel officiis tunc tu debes expensas et labores vertere ad sanctos vsus secundum preceptum tui pfefforis vel superioris. scilicet feria secunda abstinere a carnibus. feria quarta a lacticiis. et feria sexta ieiunare solum in pane et aqua. et sic de alijs.

¶ Notandum primo. penitentia est promissa ut dicitur sacra scriptura. quia cum dominus noster iesus christus venturus esset in hunc mundum in salutem humani generis promissit Johanni baptistam qui predicauit dicens. Penitentiam agite appropinquat enim saluator vester. Item in euangelio dicit. Dico vobis gaudium est angelis super vno peccatore penitentiam agere. Unde etiam hortamur ad penitentiam in canticis canticorum. vbi dicit. Reuertere reuertere sinuatis reuertere reuertere. vbi per theologos. Primum reuertere exponitur sic. ut tu sinuatis reuertere a praua cogitatione ad veram cordis intentionem. Secundum reuertere exponitur sic. o sinuatis. id est aia peccatrix et captiuata reuertere a praua locutione per oris eiusdem confessionem. Tercium reuertere. id est ab hostis prauitate per dignam satisfactionem. Quartum reuertere. id est a praua operis per studium bonorum operum continuationem. Etiam hortamur ad penitentiam per sanctum Augustinum dicentem. Penitentia languores sanat. leprosos mundat. mortuos suscitatur. sanitatem auget. gratiam preseruat. vicia extirpat. virtutes exornat. mentes miseras roborat.

¶ Secundo notandum. ex quo hic agitur de penitentia. tunc videndum est unde dicitur penitentia. Unde penia secundum aliquos dicitur a verbo punio nis nire. quia deus punit facta illicita que homines per peccatum commiserunt. vel dicitur a nomine pena pene. Unde sciendum quod duplex est pena. quedam est eterna. quedam temporalis. Pena eterna debetur damnatis. et implebitur die nouissima cum dicitur. Item maledicti in ignem eternum. Sed pena temporalis est duplex. quedam enim est legalis. et talis inferatur a lege. sicut suspensio decollatio mutilatio. Alia est pena canonicalis. et est multiplex. quedam enim spiritualis est. sicut est excoicatio et a diuinis suspensio. Alia est corporalis. et est duplex. quedam enim est personalis. et est illa que infligitur alicui persone. ut si monachus vel monialis incarcerationem pro delictis suis. Alia est pecunialis. et est ista. quando aliquis punitur cum pecunia. In proposito autem solum dicendum est de pena et penitentia spirituali.

¶ Tercio notandum circa istam per modum dubitationis. an penia sit sacramentum noue legis. Et videtur primo quod non. quia omnia sacramenta noue legis preferuntur a ministris. penia vero a deo. quia deus dimittit peccata hominibus. Item. Sed primum huius per per doctores. eo quod penia enumeratur per eos inter sacramenta noue legis. Pro illo dubio sciendum. quod duplex est penia secundum magnum finem. quedam est interior que est de iure naturali. quedam est exterior que fit per litterarum arbitrium hominis. prima proprie non est sacramentum. sed secunda. et certum reputatur quod penitentia est sacramentum noue legis. Etiam si non esset in ea institutum. tamen in eale

ge est scriptum. sicut circūcisio dicitur sacramentū veteris legis. nō q̄ fuit instituta in veteri lege. s̄ q̄ fuit seruata in ea. Sed ad obiectiōez dicitur q̄ sacerdos h̄z clauēs vt penitentiā imponere p̄t. nā ip̄i successores ap̄loz existūt

¶ Quarto notādū est. qd sit p̄nīa. 2 an p̄ doctores tene sit definita. Ad hoc r̄ndet s̄m s̄c̄m Tho. q̄ p̄nīa ē p̄terita mala deplāgere. 2 deplācta iterū nō p̄mittere. Itē beatus Gregorius. dicit. penitere est acta mala desistere. 2 desistēda iterū nō p̄mittere. Itē s̄m m̄ḡm Iniaz sic dicit. p̄nīa est gr̄a vel virtus qua p̄missa mala cū emēdatōis p̄posito deplāgimur. 2 deplāgēda iterū cōp̄mittere nolumus. Ex q̄b̄ videt̄ q̄ de rōne p̄nīe sunt h̄i duo actus. s̄. p̄ctā p̄terita desistere. 2 desistēda amplius nō p̄mittere. **¶** Contra hoc instat sic. q̄ p̄tingit verā penitentiā esse sine planctu 2 fletu. ergo ille definitiōes nō valent. **¶** Pro quo sc̄dū. q̄ duplex est fletus. s̄. interior. 2 exterior. Fletus exterior est quē hō facit lachrymādo. Sed fletus interior est. qui p̄cedit ex illo q̄ aliq̄s cū cordis amaritudine dolo de p̄ctis p̄missis. **¶** Pro dicit̄ q̄ vera penitentiā nō p̄t fieri sine fletu interiori. q̄ nulluz p̄ctm̄ dimittit nisi cordis amaritudine p̄teratur

¶ Quinto notādū. diceret aliq̄s vñ tūc p̄nīa p̄cedit. R̄ndet̄ q̄ p̄nīa p̄cedit ex dictamine iusticie. dicit̄ em̄ iusticia q̄ q̄libet hō habeat id qd suū est. 2 alteri dimittat s̄c̄l̄ qd suū est. 2 q̄ cuiuslibet lesio satisfaciatur p̄ sua lesione. **¶** Vñ dicit̄ Aresto. p̄ma sui rethorica. q̄ p̄clarissima virtutū est iusticia. nam ipsa tribuit vnicuiq̄ qd suū est. Vñ q̄libet hō deo 2 p̄ximo 2 sibi ipsi tenet tria. s̄. creatori honorē. redemptori aiam. iudici timorē. Proximo etiā tenetur tria. s̄. sup̄iori obedientiā. equali p̄cordiam. inferiori beniuolentiā. Etia sibi ipsi tenet tria. s̄. cordi mūdiciā. ori custodiā. 2 carni disciplinam. Et quicūq̄ p̄tra illa facit ille debet penitere

¶ Sexto nota. q̄ tres sunt p̄tes p̄nīe cōr̄ndentes triplici p̄ctō. Vñ oē p̄ctm̄ aut sit p̄ delectatōem cogitatōis. aut p̄ turpe eloquiū. aut p̄ supbiā. Primo hō peccat p̄ delectatōem cogitatōis q̄ ip̄e fingit sibi delectatōes malas. Secūdo peccat turpiter loquēdo. vt q̄n p̄fert verba turpia 2 inordinata. Tercio peccat p̄ supbiā. Et illi triplici p̄ctō cōr̄ndent tres p̄tes p̄nīe. Nā p̄ctō cogitatōis cōr̄ndet p̄ritiō cordis. q̄ q̄n hō turpes delectatōes h̄z in cogitatōib̄. tūc d̄z habere p̄ritiōem p̄ illo p̄ctō p̄missō. Secūdo p̄ctō. s̄. turpi eloq̄o cōr̄ndet oris p̄fessio. q̄ sicut locutus est turpia ore. sic p̄formiter d̄z illa p̄fiteri p̄ os. Tercio p̄ctō. s̄. supbiā. i. male opatio nī cōr̄ndet satisfactio de p̄ctis p̄missis p̄ malā opationem

¶ Septimo nota. duplex est p̄ctm̄. s̄. originale 2 actuale. Originale ē illud p̄ctm̄ qd trahit̄ a parētib̄ p̄mis. s̄. ex adā 2 eua. 2 tale p̄ctm̄ delet̄ p̄ baptismū. Sed p̄ctm̄ actuale est illud qd q̄s p̄mitit̄ p̄ factū siue actū illi citū. Et ē duplex. qd dā veniale. 2 h̄ multiplex delet̄. p̄mo p̄ aq̄ b̄ndictē asp̄sionē. sc̄do p̄ d̄nīcam orōnem. tercio p̄ ep̄alē b̄ndictōem. q̄rto p̄ circuitū cū miterij. Sed aliud est mortale. 2 tale delet̄ p̄ verā p̄nīam 2 p̄ritiōnem. Et adhuc est alia d̄nīctia inter p̄ctm̄. q̄ qd dā est p̄ctm̄ mortale. 2 qd dā capitale. Nā p̄ctm̄ mortale est dictū vel factū v̄l p̄cupitū p̄tra p̄ceptū dei. vñ q̄n q̄s d̄t vel facit vel desiderat p̄tra p̄cepta dei peccat mortali. S̄ p̄ctm̄ capitale est septuplex. vt p̄z in hac dictōe saligīa. 2 d̄nīct sicut sup̄ius 2 inferius mortale 2 capitale. q̄ oē p̄ctm̄ capitale est mortale. sed nō eōuerso

Summula Raymūdi.

Sextauo notandū. q̄ duplex est penitētia. quedā est penitētia cano-
nica. qdā volūtaria et arbitraria. Penitētia canonica est que infligit a ca-
none. et dicūt canones q̄ homo p̄ vno peccato mortali deberet penitere p̄
septē annos. illo mō q̄ in secundis feriis nō comedat carnes. et feriis quar-
tis abstineat se a lacticiis. et septis feriis ieiunet in pane et aqua. Et de ta-
li penitētia loquitur Raymūdus cū dicit (Si p̄ mortali tē) S; q̄ huma-
na natura ex nimia fragilitate est ita infirma et debilis q̄ non sufficit hoc
adimplere. ergo penitētia est nūc volūtaria et arbitraria. q̄ stat in volūta-
te p̄fessoris. Et sēpissime p̄tingit q̄ vnus homo decies vel centies vnū
peccatū mortale vna die cōmittit. vnde habet ergo recipere tot annos peni-
tendi. et ergo cū hoc nō p̄t fieri tūc penitētia est remissa ad volūtate discre-
ti p̄fessoris. scz q̄ ille sit ibi iudex loco xp̄i et iniūgit penitētiā s̄m p̄prietate
tempore. et cū hoc diligēter inspiciat eiusdem circūstācias. nam si hō pec-
cauit p̄ supbiā. tūc debet sibi iniūgere satisfactōem p̄ humiles oratiōes
Si vero peccauit p̄ gulā vel luxuriā. iniūgat sibi vt satisfaciāt p̄ absti-
nētiā et ieiuniū. et sic de alijs

Ultimo notandū. q̄ h̄mōt ieiuniū quod quis deberet facere p̄ pec-
cato mortali p̄ septem annos. isto modo q̄ in secundis. sextis. et quartis fe-
riis viueret abstinenter. put dictū est. dicit carena. et interpretatur quasi a
carne aliena. q̄ debet esse alienatus ab esu carniū. Et alij dicūt q̄ carena
interpretatur quasi carnis carentia.

i. peregrinatōes.

Qui loca vicina querunt vel qui stationes

Non absoluentur penis spiritualibus istis

i. in illa indulgētia

i. pena purgatoriij

Sed quod ibi sit eis hoc purgatorius ignis

i. de cetero

i. ab inuidia

Aufer. si deinceps viciozum labe quiescunt

s̄ hō

s̄ hō

i. p̄ sua possibilitate. i. agāt p̄ntiam

Debilis ac pauper proprio pro posse laborent

s̄ illud

i. misericordia dei

Et sibi quod superest supplebit gratia christi

i. peniteret

i. robustus

Si probra sic lueret diues vel corpore fortis

i. ex illo

i. occasio peccādi

Inde daretur ei peccandi larga voluntas

s̄ hoim

i. iniūcto

i. desinet

i. onere

i. p̄ntie

Nullus ab imposito cessabit pondere pene

s̄ ipe

i. pficiat. s̄ onus

Quin quantum poterit securius expleat illud

s̄ dei

i. p̄cessit

s̄ pape

Hoc quod in ecclesia dedit indulgentia sacra

i. qd audet reprobare s^c fidelū .i. occurrat
Quis reprobet quin in his animabus subueniatur
s^c hoi. s^c indulgentias .i. temeritas peccandi. s^c indulgentiaz
Nulli propter eas audacia datur ut harum
i. p^r sp^s. s^c peccⁱ. i. edificet. i. sci p^res .i. instituerit
Sepe pondus ponat seniores quod statuerunt
s^c indulgentie .i. romēta. i. i illo q^d ppter defectū nō p^r p^rficere p^rntiaz suaz
Ne redimunt penas in eo qui nil valet ultra

¶ Hic autor ponit alia documēta de p^rntia dicens. si alicui in iuncta est p^rntia scz peregrinatio in longinquas p^res. et vadit ad p^res p^rin quas. talis nō erit solutus. sed postea ponit in purgatorio. Subdit de p^rntia pauperū et debiliū dicens. q^d hō debilis vel paup^r debet laborare in q^rtū p^r ad agendū p^rntiam. et si nō p^r penitentiā in iunctā adimplere. tūc illud q^d suget illi gratia xpi adimplebit. Sed illud nō debet extendi ad hoies fortes in corpore. vel etiā ad diuites. q^r ex illo daret magis occasio peccandi. Itē subdit q^d nullus debet cessare a penitentiā ei in iuncta nisi expleat eam q^rto deuotig^rus valeat. Etia nullus d^r reprobare sanctas institutiōes et indulgentias romane ecclesie. q^r cū istis indulgentiis subuenitur animab^{us}. Et etia p^rter indulgentiam p^rcessam ecclesiis nullus debet capere audaciā peccandi. scilz q^d ipse peccet spe venie. q^r vtiq^r nulla peccata manent impunita. et q^rlibet hō debet facere et agere ac si indulgentie nō essent p^rcesse. Etia nullus hō debet penā peccati solū dicere. sed debet eā securius penitere et pati. nā si hō edificat fundamentū deus misericors erit ei. Et si hō seruat iugū ecclesie. tūc diuina gratia vel indulgentia ei fulgebit. Etia indulgentia liberat penas purgatorii sic q^d hō nō punitur

¶ Primo notādū. p^r statōes in p^rposito intelligit spūalis grā q^d p^rfertur hoi a deo. Un^{de} p^rsuetudo romana fuit. q^d omni die dñico statio et spūalis grā fuit in vna ecclesia. et ibi omis clerus puenit et laudem dei decantauit. Et tales statōes p^r misericordiā dñi trāstate sunt ad alias ecclesias aliarū ciuitatū et regionū. Et ergo si alicui infligit q^d deberet satif^r facere p^r statio^{nes} aut p^r alias peregrinatiōes eūdo ad p^res longinquas. et si talis trans^rferret se ad p^res p^rin quas p^r hoc nō satif^r faceret et si talis in hoc casu more retur ante satif^r faciōem puniretur in purgatorio

¶ Scōdo notādū. q^d indulgentie solū valent p^rcessis et p^ritis nō existenti bus in peccatis mortalib^{us}. nā sicut memb^r mortuū nō potest viuificare sic etiā indulgentie nō prosunt anīme mortue. i. existenti in peccato mortali. Et ergo homini nō prosunt indulgentie interim q^d est in peccato mortali. **¶** Alij doctores dicūt q^d indulgentie valent ad hoc vt hō satif^r faciat de peccatis oblitis. quia homo quādoq^r est oblitus multorū peccatorū de quib^{us} libenter satif^r faceret sed ignorat ea. Et ideo sancta ecclesia insti^tuit indulgentias q^d homo de peccatis oblitis satif^r faciat. **¶** Alij doctores dicūt. q^d indulgentie valent ad penitentiā negligenter completam. vt ergo homini ista negligentia tolleretur indulgentie sunt institute ab ecclesia **¶** Alij doctores dicūt. q^d indulgentie valent ad penitentiā et ad penā a cas^u none institutam. de qua dictum est in sententiā precedenti.

Summula Raymudi.

Tercio notādū. autor dicit in lra de pñia debiliū z pauper. qd spī de bent pñcere p pñcis eoz in qñtū valēt. sed talis pñia debiliū est multū in firma z insegura z nullo mō est firma. nā dicit speculator de infirmis. qd non pñt explere pñiam nō dico qd talis dānat. nec dico qd liberatur. Quasi dices. si deus vult pñt ei exhibere misericordiā z grām suā. z ideo si qd velit ēē securus ille peniteat ad tantū qñtum peccauit.

Quarto nota. lra dicit qd nullus dicit peccare ppter spem venie. sic qd vel lit peccare z pñiam agere. Rōne assignat doctores. qz qñ aliqis peccat ppter spem venie. tūc illud qd est pñssum ad salutē cedit in pñitōem. z illud qd institutū est ppter bonū vertitur ad malū.

Quinto notādū. qd hō dicit pñfiteri p pñfessionē oris z pñitōem cordis et satīs factōem opīs. Unū triplicia sūt opa. qdā sūt opa satīs factoria tñ. et sūt illa qd sūt in purgatorio. z talia delent pñā pñmissa. Alia sūt opa satīs factoria z meritoria. sicut sūt ista opa qd exercemus in hac vita. Alia sūt opa qd nec sūt satīs factoria nec meritoria. vt sūt opa dānatorū. qz dānatio nō satīs facit p delictis. nec etiā meret aliqd. qz in pñti vita est tps grē. tps misericordie. tps merēdi. z tps satīs faciendi. Et qd in hac vita nō penitet. in purgatorio penitebit. z si est dānatus nūq̄ penitebit.

Sexto nota. vtrū pñia serotina etiā pñt z sit meritoria. Et arguit qd nō. nā ois pñia meritoria dicit esse volūtaria. s. pñia serotina nō est volūtaria. qd rē. Datoz pbat. qz nullus coact dicit penitere. Sed minor pbat. qz in pñia serotina siue sera pñā dimittit hōiem z hō nō ea. qd sequit qd penitētia serotina nō sit meritoria. In oppositū arguit qd sit meritoria auctoritate Ezechiel dicitis in pñia xpi. in qñqz hora peccator ingenuit p pñcis suis. oim pñtōz suoz ampli nō recordabit dñs. **P**ro qd nota qd pñia serotina multū ēē difficilis siue insegura ppter duo. Primo ex parte hoīs. qz tūc hō pñit multīs tribulatiōibz z doloribz ppter qd suffocat ois pñitio qd dicit fieri p pñcis. Nā videm⁹ exēplū qd si hō patit in vno membro vt in oculis vel in dētibz. tūc pñt nimio dolore nō pñt qd agere. qd qd erit qñ dolet in oibz simul. Secdo pñia serotina est difficilis ex pte finis. qz hō ppter illū finē dicit penitere vt velit satīs facere p illo qd suū creatorem vnq̄ offendit. qz in hac satīs factōe nec pñt acq̄rere grām nec amorē dei. sed hō nō pñt facere in pñia sera. qz ista pñia est magis ex timore q̄ amore. Et illi qui sero penitēt assimulantur nauigantibz qui timēt se submergi cū rebz z bonis. ne ergo simul submergātur pñciūt aliquas res de nauī vt ipsa nauis leuius transeat. z hoc nō faciūt ex amore. sed ex nimio timore. Sic etiā in pñposito est cū omnibz hominibz qui sero penitēt. nam si nō esset pena eter⁹ na quā omēs timemus. nūq̄ forsan peniteremus. Et ergo dicit beatus Augustinus. penitētia sera raro est vera. **S**ed diceret aliqis. qñō tñ est de latrone qui pñdebat in cruce z penitebat eum penitētia sera. z saluatur. **D**icit ibi qd hoc fuit ex spēali gratia z pñuilegio. scz qd fuit salu⁹ factus qz ipse pñsens fuit qui ipm saluare z curare potuit. **A**d rōnem in oppositū est dicendū. qd pñā possunt dimittere hominē quo ad actū exteriorē sic qd nō pñt ea amplius exercere. sed ipse dimittit actū quo ad displicentiā interiorē. sic qd peccata displicent ei in corde. sic qd talia amplius facere abhorret. Et sic finaliter dicit. qñis aliq̄ penitētia serotina est vera. tñ hoc.

est raro. qz qñ sit tñc fit ex sp̄ali instinctu sp̄itus sancti

¶ Ultimo notādū. diceret qd mouet nos ad penitētiā. Rñdet fma
teatū Ben. qz s̄ multa. Primo bñficia a deo recepta. scz qz hō creat⁹ et
intelligēs. sc̄ies. a nociuis p̄seruatus. bonis mūdi ditatus. sc̄ia informa
tus. z multis alijs bonis bñficiatus. Sc̄do bñficia recipiēda. s̄. vera gr̄a z
eterna gl̄ia. Tercio supplicioꝝ fuga. scz pene infernalis. Quarto flagella
dei. scz infirmatōes. z varij languores qz multos ad p̄niam ducūt

S s̄ prochiā⁹ i. induat
I tuus infirmus habitum sumat monachorum
i. religione s̄ in clauſtro

In clauſtrum veniens moriatur ibi ſepelitur
s̄ prochiā⁹ s̄ plebano

Nam tuus ipse fuit. ideo tibi portio detur

Hereticus. latro. fur. vsurarius. z qui

i. p̄ strāgularōem. i. interficiūt i. gladio. interficiūt

Se laqueis perimunt aut ense necant manifestum

i. p̄ctm̄. s̄ dictoꝝ scz in cimiterio

Si scelus horum sit. nobiscum non tumulentur

i. tales. i. p̄nias agāt. s̄ p̄ p̄cto p̄petrato. s̄ malefactorū

Ni si peniteant. satis et faciant. vel eorum

Heredes. tunc a nobis non eiciantur

i. sua p̄r̄etela

i. furi vel latroni

Vel si proximitas sua subueniat morienti

i. valebis

i. violētia. s̄ i cimiterio

Ecce dum poteris illum quem vis ſepeliuit

¶ Istud est caplm̄ sc̄dm̄ in q̄ determinat de ſepulturā eccl̄asticā. z p̄tinat
ad p̄cedēs sic. Postq̄ autor definiauit de p̄nā. hic p̄nter determinat de
eccl̄astica ſepultura. Et diuidit in tot p̄tes q̄t ponit documēta. p̄tes pate
būt in p̄cessu. Primo d̄t sic. si aliq̄s infirmus prochiā⁹ mutauit habitū
intrādo religionē. v̄puta clauſtrū. z morit̄ in clauſtro z ibi ſepelit̄. tūc ple
banus de iure p̄t postulare ſuā portōem canonicā ab eo. Subdit aliud
documētū dices. qz fures. latrones. vsurarij. heretici. z isti qui ſuſpēdūtur
laq̄o. z q̄ interficiūt ſeip̄os gladio vel alio instrumēto. tales neq̄q̄ debent
ſepeliri in cimiterio. dū tñ ſcel⁹ eoz sit manifestū. Sz si tales agerēt p̄nias
an̄ mortē. vel heredes eoz post mortē ſatis facerēt p̄ eis agēdo p̄niam. tūc
bñ poſſent ſepeliri in cimiterio. Sbdit. si aliq̄s fur vel vsurari⁹. latro v̄l he
retic⁹ violēt̄ in cimiterio ſepelit̄. tal̄ ecōuerſo d̄z effodi z eici de cimiterio
¶ Primo no. autor d̄t si prochiā⁹ infirmus morit̄ in clauſtro z ſepelit̄
ibidē. tūc pleban⁹ p̄t postulare ab eo ſuā portōem canonicā. s̄ ē intelligēs
dū sub diſtinctōe. qz vel talis intrat clauſtrū ſan⁹ vel infirm⁹. si ſan⁹ intrat
et p̄tinuauerit ibi p̄ aliq̄d t̄ps. tūc plebanus nō p̄t postulare ſuā portōem
ab eo. Si aut̄ infirm⁹ intrauerit. h̄ est dupl̄r. vel in eadē infirmitate mori
tuus est. vel nō. Si p̄mū. tūc pleban⁹ p̄t postulare ſuā portōem ab eo. si

f in

Summula Raymūdi.

aū nō est mortuus in eadē infirmitate sed pualuit. 7 iterū incidit in infirmitatē. tūc sacerdos nō pōt postulare suā portōem canonicā ab ea.

Secūdo nota. de quantitate illius portōis diuersi diuersimode dicūt. nā quidā dicūt q̄ sit tertia ps offertoriū. qdā autē dicūt q̄ sit q̄rta ps offertoriū qdā autē dicūt q̄ sit medietas. Aliter tñ dī sū doctores. q̄ sit derelinquēdū ad p̄suetudinē terre. nā si p̄suetū est q̄ tertia vel q̄rta ps tē. debet dari tūc in illa pte plebanus debet stare p̄sentus

Aug. in l. 1.

Tercio no. q̄ sepultura sic describitur. Est abscoſio subterranea fidelis hoīs mortui in loco determinato vel debito. q̄ negat fide carētib. Et dī notāter (fidelis hoīs) ad excludendū infideles hoīs q̄ nō sūt sepeliēdi cum hoīb fidelib. 7 illa descriptio solū datur de sepultura ecclīasticā licita

Quarto no. autor dī q̄ fures 7 latrones 7 vsurarij nō sūt sepeliēdi in cimiterio. 7 h̄ est v̄p̄ si mortui impenitētes. sic q̄ nō dolēt de p̄ccāis p̄missis. 7 tales sunt exclusi ab ecclīa militāte. Sed si mortui penitētes sic q̄ dolent de p̄ccāis p̄missis. 7 heredes eorū p̄mittūt satisfacere p̄ eis. tūc bene p̄nt sepeliri in cimiterio. 7 heredes debet cogi 7 p̄pelli ad satisfaciendū

Quinto no. v̄p̄ fur vel latro nō potēs loq̄ in extrema nēcitate deſe. at sepeliri in cimiterio. vel nō R̄ndet sub distinctōe. q̄ vel talis potuit habere sacerdotē interim q̄ loq̄ poterat. vel non. Si potuit sacerdotē habere interim q̄ habuit loq̄lā 7 noluit p̄fiteri. tūc non debet sepeliri in cimiterio. Si autē nō habuit sacerdotē 7 libenter fuisset p̄fessus. tūc deberet sepeliri in cimiterio. 7 hoc si in eo apparuerūt aliq̄ bona signa p̄tritiōis. sic q̄ manus vel oculos eleuauit in celū. tūc sufficit in vno teste ad credendū. eo q̄ ecclīa p̄rior est ad saluandū q̄s ad damnandū. Si autē nulla signa apparuerūt in eo. tūc nequaquā debet sepeliri in cimiterio.

Sic nota. q̄ hoīs interficiētes seip̄os. v̄t sunt illi q̄ suspēdūt vel submergūt vel aliter se interficiūt. tales non debēt sepeliri in cimiterio. 7 hoc si tales sint p̄potes suay. rōnū v̄t yrentes rōne. q̄ tales sine fine desperauerūt in dei grā. ergo sacra ecclīastica sepultura nō ē eis admittēda. Si autē tales nō essent cū rōne. v̄t sūt stulti. frenetici. 7 sic de alijs. tūc bñ p̄nt sepeliri in cimiterio. q̄ tales nō desperauerūt in dei grā. eo q̄ nō v̄reban̄ rōne. et sic nō peccauerūt in sp̄m̄ sc̄m̄. sed oēs interficientes seip̄os v̄tētes rōne peccāt in sp̄m̄ sc̄m̄. 7 tale p̄cc̄m̄ nec remittit̄ hic. nec in futuro.

Ultimo nota. si q̄s de p̄dictis est sepultus in cimiterio. talis dī extumulari 7 eijci de cimiterio. 7 hoc est verū si corpus vel ossa eius p̄nt discerni ab alijs corporib. 7 ossib. si autē nō possunt discerni ab alijs. tūc nō debet extumulari

i. p̄ pecunia s̄ aliq̄ s̄ aliq̄ i. tellū
Pro mercede pugil iniens cum fure duellum

i. morit̄. i. i tali bello. talis i. extra cimiteriū

Si cadit in pugna pugil. extra nos tumuletur

i. peregrin⁹ i. obiit i. tumulat

Advena quacūq̄ villa moritur sepelitur

s̄ plebano i. obis. i. cupis. i. in alio loco

Si mecum moreris et vis alibi sepeliri

s^c portio .i. ad me spectat s^c plebano
Que me contingit dabitur mihi portio de te
 .i. me⁹ p⁹inqu⁹ .i. meā .i. absq⁹ p⁹sensu meo
Si vicinus ouem sine me tumulare meam vult
 .i. de illo s^c oue .i. recipit
Inde satisfaciat quod ab hac habet hoc mihi reddat
 .i. p⁹ochian⁹ s^c ex⁹is .i. ducat
Si meus infirmus in ouile tuum v^ebeat
 .i. obiat .i. in tua p⁹ochia .i. habitatio .i. in tua p⁹ochia
Et moriatur ibi. nisi sit domus eius ibidem
 .i. spectat ad me .i. absq⁹ p⁹sensu meo .i. sepelire
Est meus et sine me non debes eum tumulare
 .i. tribuāt .i. p⁹lēs habitatōes
Si diuersa loca tibi dent domicilia plura
 s^c loco tumuleris
In quocunq⁹ mori te contingit sepeliris
 s^c sacerdos .i. in tali loco s^c mortuo
Non alius sed ibi celebrans ins obtinet in te
 illa tria s^c p⁹ochianū
P⁹edia. delictum. persona. meum faciunt te
 .i. sacerdos .i. in t⁹penoetis .i. nō accedat. hōiet
P⁹esbyter in noctis tenebris non visitet egrum
 s^c infirm⁹ .i. iacuit s^c infirm⁹
Qui sex siue dies plures decubuit. bi quos
 .i. subitaneis .i. demantur

Impugnat subitus mortis dolor excipiuntur
Hic auctor ponit alia documēta de eccl⁹astica sepultura. ponens p⁹mo
 si aliq⁹s pugil intraverit tellū cum fure p⁹ sua mercede. si talis interficeret in
 bello. talis nō esset sepeliendus in cimiterio. Rō est. q⁹ talis supponit se pe
 riculo mortis. et cū h⁹ mortu⁹ est in bello illicito. q⁹ nō d⁹ sepeliri in cimiterio
 Subdit aliud documētū de sepultura et d⁹ in quacūq⁹ villa mori⁹ adue
 na siue peregrin⁹ in eadē villa ē sepeliendus Subdit. si aliq⁹s in p⁹ochia p⁹
 pria mori⁹ et velit alibi sepeliri. tūc pleban⁹ in cuius p⁹ochia mori⁹ debet
 sape suā portōem canonicā. Subdit. si aliq⁹s parochian⁹ ducitur in aliā
 parochiā. tūc oīa q⁹ plebanus sustulit debet reddi vero plebano. Subdit
 si aliq⁹s portat de vna villa ad aliā. et si ibi mori⁹ nō habēs ibi domiciliū
 vel habitatōem. talis nō d⁹ ibi sepeliri. sed magis in p⁹pria villa vbi perti
 net ad parochiā. et de qua parochia prius est ductus siue portatus Itē si
 aliq⁹s haberet plura domicilia in diuersis locis. tūc in quocūq⁹ loco mori⁹
 ibi est sepeliendus. et nullus aliū nisi plebanus illius eccl⁹ie in qua mori⁹
 p⁹ aliqd ab illo sumere. scz portōem canonicā. Subdit q⁹ tria faciūt ali⁹s
 quē parochianū esse. scz p⁹edia. i. possessiones. delictū. et p⁹sona. Subdit
 vltari⁹s. q⁹ nullus p⁹esbyter t⁹penoetis debet visitare aliquem infirmum

Summula Raymundi

qui decubuit p sex dies vel plures. nisi talis constitutus fuerit in extremis
Primo no. q ille q morit in duello. ita q sit duellu cu fure. tal no dz
 sepeli in cimiterio. ca e. qz duellu e illicitu sicut alie pugnationes vulgares
Secundo nota. q peregrinus siue advena pt sepeli vbi morit. licet sit ex
 tra eius parrochia Et ro huius est. qz ipe est nimis distas a patria. sic q
 no pt comodose illuc venire siue portari. ideo sancta ecclesia admittit q pe
 regrinus sepeliat vbi moritur

Tercio no. sicut sacra iura canonica dicunt. tunc qliter ho pt eligere ecc
 lesiastica sepulturam in quicq loco voluerit. sz tñ h vtrq dz fieri cu consensu
 plebani vel salt sine dano plebani. de cui? prochia est ille q sepeliat

Quarto no. tria st q faciunt aliquem esse prochianu siue de foro alicui?
 qz scilicet propter domiciliu aliqz sortit for. sic etia propter delictu. qz vbi aliqz deli
 ct ibi penitere dz. Sitr propter psona aliqz sortit for. alicuius. z eade ca fa
 cit aliquem hoicem esse prochianu alicui? ecclesie fm q littera intendit. Et fil
 us infra annos discretis sequitur psona patris. qz tunc no pt eligere sepul
 turam alibi. Etia mulier sequitur viru in sepultura ecclesiastica

Quinto no. circa tram ista. vbi mgr vult q quicq aliqz infirm? de
 cubuit vltra sex dies vel plures. tunc tpe noctis sacerdos cu corpe xpi no dz
 visitare infirmu. Ro est ista. qz maxime periculosum est tpe noctis deferre
 corpus dñici. nisi sit magna necessitas. Pro q sciendū. q sacerdos visitare in
 firmu p nocte decubentē p sex vel octo dies intelligit dupli. Uno mo. q
 talis sit posit? in articulo mortis. Alio mo q no sit posit? in articulo mor
 tis. Si pmu. tunc sacerdos tenet eu visitare. ne aliqua negligētia certa ipsi
 ptingat. Si aut no est positus in articulo mortis. tunc ipe no tenet eu visi
 tare. ne aliqd piculu incurrat. qre in aliqb regionibz moris est q qñ sicue
 nit q oz sacerdos visitare infirmu tpe noctis. tunc h fit cu magna solēnitare
 cantus. z viri discreti capiunt sacerdotē z ducunt eu ne aliqd periculū incur
 rat. scilicet cadendo vel quocūqz alio. attñ si in aliqua regione no est illa psuetu
 do. tunc qliter ho cu audierit campanā z ps byteru visitantē infirmu des
 her suu ostiū apire z corpus dñici cu lumine sequi. vt iteru illa pericula re
 moueant. z tunc de illo merent spēales indulgentias

Qui sunt in banno presenti lege fruuntur
 .i. excoīcatōe .i. vrantur

Iudicium timeant. sententia iudicis ipsos
 scz snia .i. iniusta .i. iusta.

Siligat hanc teneant. licet hec sit iniqua velequa

Aut se defendant. vel solui seqz laborant

In causam trahere licet istos iudice coram
 s^c citare vel trahere

Et tamen hi nullum possunt nisi primo soluti

Capitulū aliud in quo determinat de sententia excoīcatōis. Et diuis
 ditur in duas pres. nā pmo determinat de excoīcatōe. scdo de absol

Folium CXX.

lute ibi (Presul) Prima ps adhuc in duo. nā pmo facit qd dictū ē. scda
ponit qdam obseruanda circa excoīcatos. scda ibi (Stent foris ecclesiam)
Primo dē sic (excoīcati debent frui hac lege) qz si sunt excoīcati tūc debent
rūnere excoīcatōem. z debent obedire suis supioribz. siue talis excoīcatio sit
iusta vel nō. Rō ē. qz excoīcatus ē mēbrū putridū in ecclia. iō ne ex toto ec
clesia vilesat excoīcatio ē rimenda. qz si iniuste ē illi illata tūc dē se defende
re in iudicio opponēdo suā innocētā z pcurādo suā absolutōem. Et ex
coīcati nō pnt aliqū trahere in cām nisi fuerit pū absoluti. s; ipi ab alijs
hoibz pnt trahi ad causas iudiciarias. ¶ Pro illo notandū ē. qz snia excoī
municatōis sic describit. Est christianoz z diuinorū officiorū z a christifis
deliū pūmione segregatio. Et dē notāter (christianorū) ad excludendū
iudeos q nō excoīcant nisi sinistre. qz iā sunt positi extra ecclesiam. Silt nec
bruta aialia pnt excoīcati. qz si columba auide sumeret corpus dñicum in
eleuatōe a manibz sacerdotz. tūc colūba nō est excoīcanda

¶ Trē nota qz due sunt spēs snie excoīcatōis. vt etiā supra tactū est. scz
snia maior z snia minor. Sentētia maior ē duplex. qdā est lata a canone. q
dam ē lata ab hoīe. Ista snia q est lata a canone est multiplex. cuius h alijs
q casus notātur. Primus casus. qz incidunt in heresim de facto sunt excoī
municandi. nec in loqā alijs pē cū eis puerfari. qz statim sunt in snia ma
iori canontis. Scds casus. qz fauet hereticis statim est in snia excoīcatōis
maiori lata a canone Tercius casus. quicunqz imponeret manus suas in
clericū violēter q clericus est ordinatus z cuius ordo vere ē approbat ab
ecclia. ille est in snia maiori excoīcatōis lata a canone. Quartus est. hoīes
qui pnt defendere z nō defendunt ne manus violēter imponāt in cleris
cum ordinatum. vel si sunt supiores nō inhīentes inferioribz suis. isti etiā
incidunt in sniam maiore latam a canone. Quintus casus est. qz dicunt eccl
esiā romanā nō esse caput ecclesie militantis. i. omniū christianorū. isti
etiā incidunt in sniam maiorem latam a canone. Et pnt esse plures cas
sus maioris snie qz patebunt postea. Alia est snia maior lata ab hoīe. scz a
iudice. Et illa est duplex. nā quedā dē p pūmācia. scz qñ alijs citat z sper
nit pparere iuri. tunc sup ipm datur snia maior ab hoīe lata p pūmācia.
S; alia est que fit p aliqua re. verbi grā. si aliquis tenetur alicui ecclie des
cimas. qui pfixo certo tempore non dederat prehābita monitōne. super
illū datur snia maior lata ab homine pro re. Et pro talibus sententijs la
ris ab hoīe nullus hāter absoluere nisi qui fert sententiā. z de sententiā
maiori intelligitur littera. Sed sententiā minor est. quando aliquis excoī
municato pūcipat. Et pūmūter omēs homines qui pūmittunt peccatum
mortale sunt in minori sententiā excoīmunicatōis

¶ Ultimo nota qz excoīcatio adhuc ē duplex. scz maior z minor. Maior
est. qñ inhīet coīcatio hoīm z sacramētoz. S; minor excoīcatio ē. qñ alijs
qz sepatur solū a pūmunicatōe sacramētoz. Et iuriste dicūt. qz si aliquis
esset pūstitutus in maiori snia excoīmunicatōis z celebraret vel ingereret
se diuinis de facto esset irregularis. s; aliquis existens in minori sententiā ex
coīmunicatōis non esset irregularis.

s^c excoīcati s^c dei .i. societate s^c isti
Stent foris ecclesiam. hominum consortia vitent.

Summula Raymundi

Nemo loquatur eis. nullus communis eis sit
.i. nullus hō s^c excoīcat^s s^c in p^ricipādo.
s^c excoīcat^s .i. signa

Potui sine cibo . nec eis dabit oscula pacis
s^c excoīcati .i. sine p^resensu iudicis

Non absoluentur sine iudice . si manifesta
s^c excoīcatōz p^retm s^c excoīcatō

Horum sit culpa . mortis timor acius instans
s^c excoīcatōs . absoluit .i. satisfactio

Hos licite soluit si cautio debita detur
s^c excoīcat^s .i. filij .i. vxores

Istis annexi pueri . serui . mulieres
s^c excoīcat^s p^r quia

Commoneant timide . quoniam dependet eorum
.i. nutrimentū s^c excoīcatōs

Victus ab his . sed qui potuit dimittere tales
.i. a viculo excoīcatōis .i. terrā excoīcatōz

Soluitur a banno . fines horum peregrinus
.i. pambulat s^c aliq^s

Pertransit licite princeps vel rex populorum
.i. in excoīcatōe .i. suis p^rls s^c excoīcatō

In banno si sit sua gens communicet illi
s^c reges z p^rncipes s^c illis s^c subditi

Istos corrigere licet . vt faciant satis atq^e
.i. laborēt s^c ab excoīcatōe

Et studeant q^d soluantur quocunq^m modo sit
s^c suā s^c suū s^c aliq^s

Percutiens matrem vel patrem filius . idem
.i. eterna maledictōe s^c filiū

Perpetuo doleat anathemate . donec in ipsum
.i. debita .i. de istis p^rctis

Digna refundatur vindicta malis super istis
.i. excoīcat^s

Percutiens patrem vel matrem sit maledictus
.i. de facto excoīcatū .i. solū p^ras pape

Ex facto . soluit hunc vnica gratia pape
.i. secreta excoīcatio

Actio secreta velut in furto moderetur
.i. ex tali excoīcatōe

Consilijs vel ope confessoris . q^d abinde

Summula Raymundi

gem nature. eo q lex nature vult. Quod tibi nō vis fieri nō facies alijs. s; nullus vult occidi ab alijs. s; nullus occidat alter. Secūdo peccat ptra legē sacramētī. qz qūqz interficit vxorē legitimā dirūit matrimoniu. s; dū plex petm pmittit. s; interficiēs patrē vel matrē solū peccat ptra legē nature. s; sequit q interficiēs vxorē magis peccat qz ille q patrē vel matrē interficit. S; in oppositū arguit sic. vir in aliq casu hz verberare vxorē. s; in nullo casu hz verberare patrē vel matrē. s; min⁹ ē petm verberare vxorē qz verberare patrē vel matrē cū vir sit caput vxoris. S; minor pbat. qz nō ē licitū offendere patrē vel matrē. s; minus ē petm occidere vxorē qz patrē. ut pbatū ē. Ad hoc rīdet. qz vtrūqz ē malū. tū ymū inter illa duo mala ē des testabilius alio. qz detestabile ē occidere vxorē. s; tū detestabilius occidere patrē vel matrē. Tū dī p h̄s. viii. ethicor. qz tria bona sunt nobis collata a parentibz. scz cā essendi. qz qz p h̄s hz esse. hoc pncipalē a deo hz psequenter a parētibz. Secūdo bonum nutrimētī. qz parentes nutriunt filios. Tercio bonū informatōis. qz pueri nō solū nutriunt corpaliter a parentibz s; etiā spūaliter nutriunt. z hoc ē cū bonis informatōibz z virtutū instructionibz. Sicut habet octauo ethicor. qz dñs magistris z parentibz equiuallens nō reddit. Et ppter illa p dicta bona hō plus peccat in offēsiōe patris vel matris qz in offēsiōe vxoris. Et sic tunc rīdet q hoc est ver de peccatis tūc in equalia pctā sunt. s; ppter plura bñficia impensa maius est occidere patrem vel matrē qz interficere vxorem.

.i. eps coloniensis *absoluat .i. prochiānū*
Presul agrippinus non soluat quem treuerensem
.i. ab excoīcatōe *s⁹ illud* *scz epo colonieñs*
A banno. nisi sit concessum desuper illi
.i. petm .i. remittit *.i. remissio* *.i. nō valet.*
Nec scelus indulget. hec indulgentia nil est
colonieñs *scz treuerēñs eps* *s⁹ indulgentia*
Huic si vim confert indulgendi valet illa
s⁹ eps *s⁹ ouibz*
Quiqz suis confert valet indulgentia talis
.i. antistes
Nullus in alterius villa presul celebrabit
.i. data *.i. autoritas*
Presulis officium. nisi sit concessa potestas
Qui citat absentes in banno vinculat illos
Errat si non sit hoc ostensum prius illis
Non licet vxores vel fratres siue sorores
Aut proprios pueros enormi verberare culqz

percutere .i. mitis .i. castigatio .i. phitex
Ledere. cum pia sit correctio non inhibetur
mulier .i. q̄ est in puerpicio .i. verteretur
Nulla puerperio decumbens percutiatur
scz semine .i. innodatur

Femina. percussor huius banno religatur

In hac prelatorum determinat de absolutōe. et p̄nuat sic. **N**ā autor p̄us determinauit de ip̄a excoīcatōe. **H**ic p̄nter determinat de ip̄a absolute. Et posset ista ps diuidi in tot p̄tes quot ponit documēta. vt patebit in p̄cessu. **E**t trahūtur ex ip̄a plura documēta. quoz p̄muus est. q̄ ep̄us vnus diocef nō p̄t aliq̄ue absoluere alterius diocef. nisi sibi esset sp̄cialiter p̄missum et p̄cessum. et si aliter fieret absolutio nō valeret. **S**ubdit scdm̄ documētū dīcēs. q̄ nullus p̄sul d̄z exercere officiū alteri p̄sulis in p̄sulatu aliterius. nisi p̄cessa sibi p̄testate. **S**ubdit tercū documētū dīcēs q̄ null⁹ citatus absens p̄ligari vinculo excoīcatōis nisi ei p̄us sit nota citatio. et faciēs oppositū maxime errat. **S**ubdit quartū documētū dīcēs. q̄ nulli lēcitū est p̄cutere vxorē. fratrē. sororē. vel p̄prios pueros p̄cussione enozmī. q̄ ip̄a correctio d̄z esse pia et charitatiua. et talis nō est phibita. **S**ubdit vltimū documētū q̄ p̄cutiēs mulierē decubentē in puerperio est excoīcatus. et nullus vir d̄z cognoscere mulierē carnaliter iacentē in puerperio.

Dubitat aut. vtrū excoīcatus p̄t intrare eccliam et audire sermonem seu p̄bū xp̄i. **R**ndet fm̄ plures doctores. q̄ talis licite p̄t intrare eccliam ad audiendū sermonē et p̄bū xp̄i. q̄ talis in p̄dicatōe et sermone posset forte aliqd̄ audire p̄ qd̄ ip̄e p̄uenteret a malicia sua. ergo illi licitū est intrare eccliam sub tali officio. s̄ in alijs officijs nullus excoīcatus p̄t intrare.

Primo notādū. ex q̄ p̄us dictū est q̄ oīs p̄cutiens clericū est excoīcat⁹ et nō p̄t absolui nisi a papa. s̄ est verū nisi talis p̄cussio clerici eet p̄pter aliq̄ quā piā cām. vt cā discipline. in isto casu magister p̄t corrigere discipulos. pater filios. maritus vxorē. **P**ro q̄ nota. q̄ locus cū clerico nō d̄z ee talis q̄ sit nociu⁹. q̄ null⁹ p̄t ledere aliū et se excusare dīcēdo se ioco se fecisse.

Secdo notādū p̄ modū dubij. vtrū comedēs cū excoīcato p̄t p̄cipare licite cū eo. **R**ndet p̄ distinctōem. vel ergo ip̄e comedēs scit ip̄m esse excoīcatum publice. vel scit eū esse excoīcatū occulte. **S**i publice tūc nō d̄z secū comedere. et si alibi esset vbi excoīcatus comederet deberet surgere et nō secū comedere. als peccaret mortaliter. **S**i aut scit eū excoīcatū occulte. tūc in occulto p̄t eum vitare si hoc posset fieri sine scandalo. si aut timet scandalū puenire nō debet eum vitare. sed quotienscūq̄ sine scandalo ip̄m vitare p̄t non debet omittere

q̄cūq̄ dei .i. bona. furtiue .i. frivole)

Qui rapit ecclesie res furtim vel violenter

s̄ ecclie .i. redditus ecclia

Aut decimas eius vel censum. vel quod ab illa

.i. p̄cedat s̄ aliq̄ eccliam

Dependet. vel qui vicio violauerit ipsam

Summula Raymūdi.

^{s^e mō} Qualicumq; sit hoc ipso facto maledictus ^{.i. excoīcatus}
^{s^e tu} Es vir sacrilegus si res sacras violasti ^{.i. dedicatas}
^{.i. lesisti} scz monachū vel monialē
Si percussisti personam religiosam
^{.i. aliqūē} .i. de statu clericorū vt ab abbate
Vel quem de clero. nisi sit percussio sancta
^{.i. mgr. licite corrigit} ^{pfitentē}
Doctor discipulum. confessor probra fatentem
^{.i. licitū est} ^{.i. violentiā}
Percutit. et licet hoc layco vim vi remouendo
^{.i. nō credit eē} ^{s^e pcussisse clericū. scz a sacrilegio}
Non est sacrilegus. ignorans excipiturq;
^{s^e carnali} .i. filia. s^e tua
Si cum matre mea. nata. muliere. sorore
^{.i. viciose. s^e cleric^o} ^{clericū} ^{.i. pcussione}
Turpiter hic quid agat hunc verberare corrige tute
^{s^e cleric^o} ^{.i. opa militaria. exercēs}
Hic si sit miles aliquem si transit ad actum
^{.i. indecentē} ^{.i. pcussor} ^{.i. talis pctōr}
Illicitum clericū lefor non sacrilegus sit
^{s^e ab excoīcatōe} ^{.i. pcussor clericorū}
Absolui debet a papa lefor eorum
^{prerq; iā dictis} ^{s^e esset in articulo mortis positus}
Casibus in reliquis. si precise moriturus
^{s^e ab excoīcatōe} ^{.i. pualuerit}
Solvitur. iniuncto sibi dum sanus fuerit q;
^{.i. trāseat. s^e papa. s^e excoīcatōis}

Ad papam vadat qui talia vincula soluit

¶ Istud est aliud caplin. in quo autor determinat de sacrilegio Et p^o de
uidi in tot ptes quot ponit documēta. Et p^omo d^r sic. q^uicumq; rapit bona
eccleⁱe furtiue vel violēter vel aliqd aliud qd dependet ab ecclia. aut q^u vio
lat eccliam. talis de facto est excoīcatus. z vocat^r sacrilegus. qz violat res
sacras. Subdit aliud documētū dicens. si q^us pcutit clericū vel religiosum
nisi pcussio sit ppter rōnabilem cām. vt si doctor pcutit discipulū cā doc
erine. est sacrilegus. z p^offessor pcutiens pfitentem nō est sacrilegus. etia^z si
abbas pcuriat monachū suū pfratrem p suis maleficijs z excessib^o nō est
sacrilegus. Etia^z si laycus defenderet se pcutiendo clericū qui eū inuaderet
nō fieret excoīcatus siue sacrilegus. qz vim vi repellere licet. Etia^z si q^us per
cutit clericū ppetrantē aliqūē actū illicitū cū matre sorore vel cū filia. nō erit
sacrilegus. Etia^z si aliq^us pcutit clericū exercentem opera militaria. nō erit

sacrilegus. Subdit etiā dicens. q̄ oīmbz alijs casibz extra illos iam dictos ledens clericū erit sacrilegus. et nō p̄t absolui a simplici sacerdote nisi in articulo mortis. sed tū debet ei iniungere p̄niam si p̄ualeat p̄ ep̄m. vel papam adeat pro absolutione.

Primo notandū. q̄ ex quo p̄us dictū est de leſis. et de pena leſor. vñ quicūq; ledit clericū vel religiosum ille incidit ſententiā maiore laram a canone. Et ſc̄a d̄t q̄ nō ſolū qui ledit ſacerdotē vel dyaconū. ſed in cōi dicit clericū. q̄ ſub illo noīe p̄prehendūtur oēs clerici et.

Secundo notandū. q̄ in multis casibz alijs nō incidit excoīcatōem ledens clericū. **P**rimus qñ alijs verterat aliq̄ clericū bona intentōe et eius intereſt verterare. ſicut magiſter verterat diſcipulū ſuū qui eſt clericus p̄ exceſſibz ſuis quos p̄miſit. et p̄ hoc magiſter nō incurrit excoīcatōem. ſaltem ſi ſibi eſt modus debitus. Et ſi magiſter excederet modū. ſc̄z q̄ ipe p̄iſceſſet diſcipulū de vno angulo in aliū cum crinibz ſic q̄ enormiter lederetur tunc talis magiſter incideret ſententiā excoīcationis.

Secundus casus. q̄ qñ quis leuiter ledit aliū nō intendens euz ledere. tūc in hoc nō incidit excoīcatōem. vt ſi eſſent duo ſocij et vnus ledit aliū nō p̄tendens malū. talis nō incidit excoīcationem.

Tercius casus. qñ q̄s ignorat aliq̄ eſſe clericū quez ledit nō cadit in excoīcatōem. Pro quo ſciendū. q̄ ignorantia eſt duplex. quedam viſibilis quedā inuiſibilis. Inuiſibilis eſt qñ leſor nullo mō p̄t diſcernere vtrū ille qui offendiſſet ſit clericus aut nō inueſtibz. et ſic ignorantia excuſat. Si vero viſibilis. ſc̄z qñ alijs p̄t diſcernere illū quem p̄cuſſit in habitu clericali vel tonsura ſeu corona q̄ ſit clericus. tūc ignorantia nō excuſat eum.

Quartus casus. q̄ ſi alijs inuenerit aliq̄ clericū qui turpiter ageret cum filia vel matre vel ſore ſeu vxore ſua. et ſi tūc iniuriatus leſerit eū nō incurrit ſententiā magnā excoīcationis.

Quintus casus. q̄ ſi aliquis reponit ſe p̄tra clericū pro deſenſione bonorū ſuorū aut p̄prij corporis. ille etiā nō incurrit ſententiā maiore. quia vim vi repellere licet. Clerici gratia. ſi aliquis clericus conareretur interficere laicū. et ille laicus reparteret clericū. tūc ille nō incurrit ſententiā excoīcationis ſi hoc facit deſenſionis cauſa.

Sextus casus. q̄ ſi clericus eſt enormis vite et ſepe monitus eſt ab ep̄o et nō ceſſat ſed adhuc manet in ſua enormi vita et nequitia. tūc ſi alijs lederet eū non eſſet excoīcatus.

Ultimus casus. ſi aliquis lederet clericū ex ioco nō incurreret ſententiā maiore. ſed in alijs casibz ledens clericū incidit ſententiā maiorem.

.i. luxuria

s̄ ledendo

Siccoitu. gladijs. aut igne dei violaſti

.i. furtiue. i. bona .i. rapuiſti

Ecceſſiam. vel ſi furtim res inde tulſti

.i. dep̄datus s̄ eccliam

.i. inſtitutio

Si ſpoliatus es banc. te dicit ſacrilegum lex

ſequētes .i. retinet

.i. ecclie

Iſtud iudiciū conſeruante atriā templi

Summula Raymūdi.

^{scz dei .i. lesus}
Si quis in ecclesia percussus vulnere. sine
.i. ponat ibi interdictū

Morte sit. officium diuinum cesset ibidem
quisqz .i. eps .i. recōciliet

Donec presul eam renouet noto violenter
.i. cimiteriū

Sancta sepultura sic mortis vulnere lesa
nō admittat scz ecclia ab epo

Interdicatur donec prius hec renouetur
.i. vales .i. snia excoīcatōis

Si potes et non des eodem fure ligatus
s' iuniat p illo pctō

Nil lachryme gemitus confessio. sed dare prodest
.i. resacrā s' loco aufers .i. talis pctō

Sacrum de sacro si defers sacrilegus es
.i. re nō sacrā loco .i. sacrilegus

Non sacrum si de sacro fers diceris idem
s' aufers loco s' crimine

Et sacrum de non sacro macularis eodem

Nic autōz ponit aliud documētū. volēs si aliqz violat eccliam p cōsp
 tā vel p gladiū vel p ignē vlp furtū aliq bona ab ea subtrahēdo. vlp spo
 litū violētē rapiēdo. talis est sacrileg⁹ 2 astrict⁹ vinculo anathematis. nec
 lachryme nec gemit⁹. nec qcqz talū p illi pdesse nisi restituat pus q ab
 stulerat. tō excoīcandus est vt p excoīcatōem pcellat ad restitutōez. Sub
 dit vltē⁹ dicēs. si aliqz in aliq ecclia interficiat vel ledat. ibi dz suspendi
 diuū officiū. sic q in ea nō dz fieri celebratio missaz 2 alioz diuinoyz offici
 oy. nisi p dñm epm recōciliet. 2 si cimiteriū est violatū p interfectiōem ali
 cuius. tūc ibi dz suspēdi sepultura eccliaistica. donec etiā p epm recōciliet
 Subdit vltē⁹ ponēdo regulas generales de sacrilegio dicēs. ois sumēs
 re sacrā de loco sacro erit sacrileg⁹. etiā sumēs re sacrā de loco nō sacro erit
 sacrilegus. sllr qñ sumit rem nō sacrā de loco sacro. etiā est sacrilegus

Primo norandū. q sacrilegiū sic definitur. Est sacre rei violatio vel
 eiusdē rei vsurpatio. vt qñ aliquis violat vel vsurpat rem sacraz. talis est
 sacrilegus. Et dicitur quasi sacrū ledens.
Secūdo norandū. q sacrilegiū interpretatur qñ rei sacre lectio vel vsurpa
 tio vel destructio. Et pmittit triplr. Primo ratōne psonē. vt si aliqz misit
 manus violentas in clericū. vel rapit monialē. talis dz sacrilegus. Secūdo
 mō sacrilegiū pmittit rō loci. vt qñ aliqz violat locū dei seu locū sacrum
 talis meretur dici sacrilegus. Tercio cōmittitur ratiōe rei ablātē ab eccl
 esia. 2 fit tripliciter. Primo quādo sacrū tollitur de sacro. verbū gratia. si
 aliquis caperet calicem ab ecclesia ille cōmitteret sacrilegiū. Secūdo cō
 mittitur sacrilegiū quādo sacrū tollitur de non sacro. vt si aliquis caperet

Folium CXXIII

calicem de domo sacerdotis ille iterum pmitteret sacrilegium. Tercio cō-
mittitur. qñ nō sacroz tollitur de sacro. verbi grā. vt si aliquis reciperet pe-
cuniam de ecclesia. ibi pmitteretur sacrilegium. nam ecclesia est sacra. pecu-
nia vero non est sacra. vt habetur. xviij. q. iij. Quisquis

.i. talia ornamenta

Purpura. cortine. vel vestes ecclesiarum

.i. aptari

.i. solenitatibz

Non exerceri debent festis laycorum

.i. ecclesiam .i. venies

Ad templum currens latro publicus aut homicida

.i. puans templum

scz templo

Aut spolians illud. manet indefensus ab illo.

.i. auxiliū .i. maleficiis

Adiutor vel consultor vel opem malefactoris

.i. sustineat s^r latro.

Distribuens. talem penam patiatur vt ille.

Nec ponit aliud documētū dicēs. q. purpura. cortine. vl' vestes ecclesiarum
nō debēt accommodari nuptijs laycorum. Rō hui⁹ ē. qz hmoi vestes sūt ppa-
te ad laudē dei z scōz ei⁹. s. qz aliud dī attribui deo z aliud hoibz. igit lay-
cis nō debēt pcedi ornamenta ecclesiarum. Subdit vlt^r dicēs. si aliqz latro
vel homicida vel spoliator curreret ad ecclesiam ille manet ibi indefensus.
Etia adiutores z defensores eorū. s. alij malefici vtunt libertate eccle-
sie. **N**otandū pmo. q. latro z publicus spoliator currens ad ecclesiam non
defendit ab ecclesia. Pro quo notandū. q. ois malefactor currens ad ecclesiam
nō debet trahi ab ecclesia. Sed tñ ab illa regula accipit publicus latro z no-
curnus spoliator q pnt trahi ab ecclesia. Et rō est. qz ipi auxiliū legē inuo-
cant sinistre vel male. qz legem derelinquunt. sed tñ hō liter si ad ecclesiam fu-
git ipse debet ibi defendi z nō debet trahi ad mortem vel ad mēbroz. mūtū
latrōem. sed tamē ipse debet lesis satis facere.

Scdo notandū ē. circa pdicta dubitat. si religiosus offenderit clericū
vtr. tenet ad tantā penitentiā sicut secularis. Rñdetur p distinctōnem. vel
ille offensus est religiosus. vel nō. si est religiosus z lesio nō est enormis. tñc
p absolutā a suo superiori. vtrputa ab abbate vel priore vel guardiano. Si
autē lesio est enormis. tunc indiget absolutōne sedis aplice

Tercio notandū p modū dubitatis. an mulier percutiens clericū cō-
mittat sacrilegiū. vl' nō. Rñdetur p distinctōem. iste clericus est tentās mu-
liere vel solo verbo. vel facto z pbo sit. Si solo verbo z mulier percutit clericū
cum sine vinculum incurrit. Si autē verbo z facto simul. z tunc eū percu-
tit vinculum sententiē nō incurrit. Attamē dicunt doctores sacre theolo-
gie q est pueniens q talis mulier petat absolutōem.

Vltimo notandum. dubitatur. vtrum aliquis qui percuteret rusticū
credens ipsum esse clericū pmittat sacrilegium. Rñdetur q nō. quia qz
uis credit eum esse z nō est clericus. tunc illa intentio nō facit eum cōmit-
tere sacrilegium. licet ipse percussit eum

Summula Raymundi

Est aliqua .i. viro tradicere
Remuna res proprias inhibente viro morituro
.i. testamētū facere s^c bonis s^c viro

Ecclēsijs legare potest. communibus illo
.i. tradicere s^c mult assignet s^c vestes

Defendente. nihil. vestes quibus vitur de sunt
s^c q^s p^prijs laborib⁹ acq^suit

Res proprie. vel si nummos habet hec speciales
.i. p^sentire s^c de reb⁹ cōib⁹

Permittente viro poterit dare femina quid vult
bonis .i. tradicentib⁹

Vir de mobilibus. pueris obstantibus atq³
.i. vxore sua testamētū facere .i. disposit⁹ ad mortē

Conuge. legare poterit pro se moriturus
.i. firm⁹ s^c scā cruce. ex⁹is nō valet

Eger signatus et diues si nequit ire
.i. scē terre

Ad terram sanctam cuius signum tenet in se
.i. pueris tradicentib⁹ s^c pecunie

Inuitis pueris poterit transnittere summam
summā .i. in p^pria p^sona

Quam deportaret si personaliter iret
an⁹q³ summā dirigat .i. in utilitatē

Si moritur. terre sancte vertatur in vsum.

¶ Caplm aliud. in q³ auctor vult determinare de testament⁹. Et trahunt
 ex tali caplo tria documēta. Quor⁹ p^mū tale est. q³ femina nō p^t assignare
 testamentū viro tradicere. nisi haberet p^prias res vel p^prios nummos.
 Subdit scdm documentū dicens. q³ vir p^t assignare testamentū muliere
 tradicere et etiā pueris. Et solū est v⁹ de reb⁹ mobilib⁹. q³ si veller legat⁹
 re domū totā tūc mulier p^t reuocare. Deinde subdit terciū documentū
 dicens. si aliq^s fecisset vota ad loca sanctor⁹ et incideret in infirmitatē ma⁹
 gnā. ita q³ viam nō possit attingere. tūc totā summā p^t mittere quā p^sona
 liter potuisset illuc p^sumpsisse. Et si p⁹ moreret anteq³ illā summā illac
 destinarēt. tunc illa summa debet verti in vsum pietatis.

¶ Primo notandū. quid sit testamentū. vnde testamentū sic describit.
 Testamentū est nostre volūtaris in his que post mortē fieri volumus ex
 pressio. Et d^r notanter (post mortem) quia si fieret ante mortem. tunc nō
 diceretur testamentum sed magis legatum.

¶ Scdo nota. q³ testamentū fit duob⁹ modis. Primo in scripto et corā
 idoneis testib⁹. In scripto q³ eligitur exequutor. et ad hoc vocatur testes
 idonei. et scribit carta sub sigillo cū signo publico. Scdo testamentū fit. q³
 vocant testes testes idonei et exequutor exigitur idoneus sine carta.

¶ Tercio notandum. littera d^r. q³ mulieres maritate nō possunt face⁹

re testamentū de rebus communibus absque consensu viri. Pro illo est sciendum. quod res sunt in duplici distincta. quod quedam sunt res mulieribus appropriate. ut sunt eorum vestimenta et pepula capitis. Alię sunt res viro appropriate. Et alię sunt res utrisque appropriate. Et de primis mulier potest legare viro contradicente. et hoc debet fieri cum moderatio ne vir grauetur in onere matrimoniali.

¶ Quarto notandum. si aliquis decubens prompte perderet loquendam. et si testamentum libenter assignaret et propter carentiam loquendi non potest dicere se sui exprimere. sed ille decubens sciens scribere scriberet intentum testamenti. tunc ibi dubitatur. utrum hoc testamentum tenet. vel non. Ibi respondunt doctores iuris quod sic. scilicet tale testamentum est legatum. scilicet tenet ad tantum. ac si vocetenus expressisset. quia per sola signa homo potest legare testamentum suum.

¶ Quinto est notandum. si aliquis sacerdos decederet. tunc ibi dubitatur quid de rebus suis esset agendum. Respondetur sub triplici distinctio. vel ergo ille sacerdos haberet bona ecclesiastica tantum. vel bona matrimonialia tantum. vel illa bona sunt simul mixta. Si primo modo. tunc sacerdos de istis rebus non potest facere testamentum. quia bona ecclesiastica succedunt solum ecclesie et successoribus eius. Si secundo modo tunc sacerdos de eis licite potest facere testamentum. et etiam de istis que propriis laboribus acquisiuit. Si autem illa bona sunt mixta tunc debent diuidi. ita quod prima pars illius debet venire ad utilitatem episcopi. secunda pars ad utilitatem ecclesie. tertia pars ad utilitatem pauperum. quarta pars ad utilitatem suorum amicorum. Et non debent illa bona dari ad manus amicorum. quia aliter iniuste procederetur circa ista bona ea retinendo. sic quod non verterentur partim in usum ecclesie. et partim in subsidium pauperum. modo si hoc fieret tunc graue peccatum committeretur. et omnes prelati potentes huic crimini resistere et non resistunt sunt rei in tali crimine. ergo bona sacerdotum utique secundum illam iusticiam in quattuor partes debent diuidi. ut predictum est.

¶ Ultimo notandum est. dubitatur. utrum usurarius manifestus potest facere testamentum. Ibi respondent doctores quod non. nisi ipse usurarius satis faciat prius de usuris. vel quod ad minus cautionem sufficientem prester de satisfactioe et usuris.

scilicet vir. id est duas uxores

id est talis homo

Qui binas duxit mulieres bigamus hic est

talis homo sic dicitur

id est ad ordinem sacerdotis

Bigamus admitti non debet in ordine sacro

scilicet puellam id est matrimonialiter corrupta

Corruptam si duxisti pro virgine. non te

id est iste

id est remoueat

Error hic excusat. quin pellat ab ordine sacro

id est si in matrimonium cognouisti matrimonialiter

Quam deflorasti si duxisti minus obstat

id est legitime duxisti per verba de futuro

Si desponsasti binas et noueris unam

Summula Raymūdi.

^{s^c ad sacros ordines}

In tali casu procedere non inhiheris

^{i. puella}

^{i. castitatis}

Virgo tibi nupta si virginitatis honore

^{i. deflorata}

^{i. a nō}

^{s^c carnali}

Prespoliata prius fuerit q̄ noueris ipsam

^{s^c idē}

^{nescis}

^{i. hac deceptōe}

Istud et ignores. ista non fraude tueris

^{s^c carnali}

^{illo noie}

^{diceris}

Si cognoscis eam quin bigamus inde voceris

^{i. castitatē voueas}

^{s^c aliquā in corruptā}

Si votum casti facias. ac inde puellam

^{s^c matrimoniali}

^{i. infringēdo}

Duxeris intactam. quia votum transgrediendo

^{i. trāsgressus}

^{i. p̄sbyteratus}

Prenaricatus es. inde tibi sacer ordo negatur

^{s^c mulieris}

^{i. post obitū}

^{talis hō}

Huius post mortem. mihi bigamus esse probaris

^{i. vxor}

^{in aliq̄ fornicatōe manifesta}

Si tua sit coniunx in adulterio tibi nota

^{s^c sit}

^{mulieri}

^{i. post adulteriū}

^{eris}

Commiscendo sibi sua post probra. bigamus extas

^{i. notū sit s^c adulteriū}

^{vīro}

^{tal' hō}

^{ipō}

Si sonat hoc idem de te sis bigamus ex te

^{scz mulieris}

^{i. adhereat}

Si dubium crimen huius sic pendeat et lis

^{i. iura carnalia mulieri}

^{i. exigēti}

Debita carnis ei reddas de iure petenti

¶ Istud est aliud capitulum huius tractatus. in quo magister intendit determinare de bigamia dicens. q̄ ille dicitur bigamus qui accipit duas vxores successive. ⁊ nullus talis debet admitti ad sacros ordines. Deinde subdit alia documenta dicens. si aliquis accipit corruptam virginem et credit eā esse virginē. ea mortua non potest attingere sacros ordines. nec ille error eum excusat Sed si ipsemet deflorasset eam ⁊ postea sumeret eā legitime tunc hoc minus obstaret. ¶ Subdit secundum documentū dicens. si aliquis desponsasset se ad duas mulieres et solum vnam cognosceret ille non inhiheretur procedere ad sacros ordines. ¶ Tercium documentum est. si aliqua puella est tibi nupta que prius est spoliata honore virginitatis. ⁊ si tunc cognosceres eam inde voceris bigamus. ¶ Quartum documentum est. si tu fecisti votum continentie ⁊ postea natura instigante accipias vnam intactam puellam tunc tu es p̄uaricatus q̄ sacri ordinem non potes attingere. ⁊ post mortē illius eris bigamus reputatus.

Folium CXXVI

Ultimū documentū est. si mulier tua est publica adultera te sciente. et si cō
miseris ei eris bigamus. et hoc idē de te viro est intelligendū si trāsgres
dieris thōrū legitimū. et licet ipa est publica adultera. tñ ea postulante des
bita carnis a te de iure debes ei reddere. Sed postulans in quattuor tem
poribz et alijs circumstantijs phibitis peccat et nō reddes.

Notandū pmo. qd sit bigam? vñ bigam? sic describit. Est psona ir
regular? q ptrahit cū vna et deī cū reliq. Sz bigamia sic definit. ē irregu
laritas pcedēs ex federe pūgali vel ex aliq illi annexo. vel ē viciū pueni
ens ex diuisione carnis. eo q vnio viri et mulier? fecit vnionē xpī cū ecclia.
q vnio oīno est simplex. et sic bigam? ē a bis qd ē due et gama mulier qst
duas hñs mulieres. vel aliqs occupatus cū duabz mulieribz.

Scdō notandū. illud viciū sit multipl. Primo qñ aliquis ptrahit
matrimonii cū vidua. tunc talis ē bigamus. Scdo fit. qñ aliqs recipit
duas mulieres in diuersis ptribus et tpibus. sic qñ vna morit q tūc alia
ducit. Tercio illud viciū fit. qñ aliqs ducit duas mulieres simul et semel
et mittit sibi eas copulare. Quarto fit. quādo aliqs hñt vñ vxorem de
iure. et aliam sine iure. Verbi grā. vt ille q hñt vñ vxorem legitimam
et alia cui pmiscet carnalē ille ē bigamus. Quinto. qñ aliqs pmiscet sue
vxori quam scit esse adulterā. sic q post adulteriū reddat illi iura pūgalia
ille erit bigamus. Sexto. qñ aliqs credit se ptrahere cū virgine et ptrahit
cū muliere. iste error nō excusat eū quin vtiqz erit bigam? Et istis sex mo
dis fit bigamus. qui diligenter sunt plderandi. nam sunt necessarij. q nūl
lus talū in ordinibz sacris pcedere potest

Ultimo nota. dubitat. si aliqs cognosceret virgine añ matrimoniu
cū qua postea ptraheret matrimonii. vtz ex hoc fiat bigamus. Et videt
q sic. q talis nō duxit virgine sz corruptā. ergo talis erit bigamus. Ad h
videtur. q talis nō est bigam? q talis nō diuisit carnē si saltē scit eā co
gnitam solum ab eo et nō ab aliquo alio viro. si vero cognita est ab aliquo
alio viro tunc censetur bigamus

Hpost h
Inc ego deberem recitare superstitiones
supsticioes .i. dicere .i. sortilegia
Quas faciunt homines stulti. quibus inficiuntur
.i. insipientes .i. pdemnant
.i. corrigi .i. masculoz
Simplicitas poterit compesci stulta virorum
doctoz .i. ppetet scz supsticioe
Sed quis sortilegas compescet ab hac mulieres
.i. neqctas muliez .i. manifestare
Sectas et trufas harum qui scribere vellet
s' ille trufas
Non compleret eas vitulorum pellibus octo
har muliez .i. innūerabiles stulticijs mulieres
Stulticie mille vel plures sunt quibus ille

Summula Raymundi

potunt ^{i. p. mortali pectō} ^{i. estimant}
 Vincuntur. mortis pro labe tamen reputantur
^{i. latus} ^{i. ingr} ^{i. apprehendere}
 Clericus aut scriba non est qui possit habere
 incantationū ^{múlteres}
 Harum noticiam. tñ manet hec apud istas
^{i. documentū} ^{stulticijs}
 Non est consiliū de talibus enumerandum
^{p qz} ^{talīs stulticia} ^{celi} ^{maris}
 Namq; caret numero veluti stelle vel arene
 mulieres ^{pellant} ^{i. ab ill' incantatōibz} ^{i. nisi}
 He compescantur desistere talibus. et ni
^{i. iuliet} ^{i. doctores sacri} ^{vinculū} ^{excoicatiois}
 Quod docet ecclesia faciant. sententia banni
^{incantatrices} ^{corrupte} ^{i. puniant}
 Has contra detur. deprehense corripiantur
^{i. acriter} ^{múlterū} ^{i. neq;ie}
 Strictius vt harum sic stulticie reprimantur

¶ Istud est vltimū capitulū huius tractatus. in quo magister vult deter-
 minare de sortilegijs dices. ego debere post illa iam dicta enumerare incā-
 rationes quas aliq; stulti hoies faciūt quibz ipi inficiunt. z ipa simplex stul-
 tia simplicitas viroz p̄t p̄feci. sed q̄s tūc p̄fescet incantatrices vt desistat
 ab hac stulta simplicitate. quasi diceret nullus. Et si q̄s veller scribere tri-
 fas hāz mulierū ille nō posset illas scribere in octo pellibz vitulorum. quia
 stulticie tales sunt vltra numerū. Et nō est aliquis clericus vel scriba taz
 doctus q̄ potest cognoscere modos incantationū. z ideo nō est aliq; p̄si-
 lium q̄ tales modi enumerent qui iuxta illas incantatrices seruantur. q̄a
 sunt innumerabiles. sicut stelle celi z arene maris. z tales incantatrices cō-
 pescende z p̄ellende sunt a talibz desistere. z nisi desistat debet acriter ana-
 thematizari z corrigi vt earum malicia deprimatur

¶ Notandū p̄ illo. qd sic sortilegiū. vñ sortilegiū sic definit. Est qdā su-
 p̄sticiositas vel ars diuinandi vel futura inuestigadi. vñ diuinare idē ē q̄
 futura inuestigare. z sic diuinatio ē ignoti seu futuri inuestigatio. Et meri-
 to talis subtilitas nō d̄r scia. qz ē de numero malo. s; om̄is scia est de nu-
 mero bonoz honorabilū. vt patz in proemio libri de aīa

¶ Scdo notandū. auctor vult q̄ tot st̄spēs sortilegij q̄t sunt stelle celi z
 arene maris. z illas nō declarat ne audietes opent ipas. iō tacite nobis de
 eis determinat. Est tñ sciendū q̄ qdā sortilegiū fit in terra. qdā in aq̄.
 qdā in aere. qdā in igne. qdā in mortuis. qdā in garritu auū. z sic
 de alijs sp̄ibus. Sortilegiū qd fit in terra d̄r geomancia. z d̄r a ge grece
 qd est terra latine. z m̄atos diuinatio q̄si diuinatio facta in terra. S; qd
 fit in aq̄ d̄r hidromātia. ab hidros grece qd est aq̄ latine z m̄atos diuina-
 tio quasi diuinatio facta in aqua. S; qd fit in aere d̄r aeromātia. z d̄r ab

Cere et mātros diuīnatio. Sz qđ sit in igne dī pyromātia. a pyr qđ ē ignis
et mātros diuīnatio. Sz qđ sit in morte dī necromātia. et dī a necros grece
qđ ē mors latine et mātros diuīnatio. Et talis diuīnatio fit. qñ mortui co-
gunt et pīurant resurgere et ad interrogata rīdere. Sz quod sit in aspectu
auīū dī auspiciū. et dī ab auīs et specio qđ in simplici nō ē in vīu et valet in
tantū sicut video qñ futura vidēs et cognoscēs in aspectu auīū. Sz qđ sit
in garrītu auīū dī auguriū. et dī ab auīs et garrīo qđ fecit auē elamare qñ
futura cognoscēs ex garrītu auīū. Et sunt multe alie spēs q̄ scribi nō pūt
et inhibite sunt. et gōēs q̄ istis insistent peccāt mortālī. vñ dī scūs Aug⁹.
Qui oīb⁹ istis insistent sciūt se fidē dei dimīnisse et irā dei grauit incurrisse
Tercio nota. dubitat. vñ clericus p̄t facere experimentū. Rīdetur
sub distinctōe. qz si illud seu tale experimentū sit p̄ aliquā certā sciam. vt
puta p̄ astronomiā et nō p̄ inuocatōem demonū aut scias phibitas. tūc
licitū ē fieri. Sz si sit p̄ inuocatōem dyaboloꝝ vel p̄ iurātōem tūc ē illicitū
fieri. qz iste q̄ facit tale experimentū obligat se eterne. pene
Quarto notandū. dubitat de laycis q̄ stant in medio chori et mittūt
cantare missam p̄ defunctos. et hoc p̄ tanto vt petant mortē suoz amīcoꝝ
vel inimīcoꝝ. vñ ibi sit sortilegiū. Rīdetur q̄ talis laycus dī ab ecclesia
grauiter puniri p̄ tali facto. qz est sortilegiū. Sz si talis hoc faciēs ē sacer⁹
dos. tunc ip̄e debet incarcerationi et ab officio suspendi
Quinto notandū. dubitat. vñ isti p̄mittant sortilegiū q̄ dicūt quan-
do eis obuiat lepus vel monachus in via tunc habent diffortuniū vñ quā-
do de mane. sicut in cathedra sancti Petri p̄mo apparet passer. tunc dicūt
se habere fortunā. sed si apparet eis cornix tunc dicunt se habere diffortuniū
Ibi rīdetur. q̄ ibi in veritate est magna spēs sortilegiū. et hoc credentes
mortaliter peccant. et sunt excomunicandi. et debent satisfacere de illo. et nō
si satisfacciant obligant se eterne damnatōi
Ultimo dubitat de mulierib⁹ q̄ dicūt angelū prāsire cāpos et dyānā
deā paganoz siluas. et innumerabile mltitudinē muliez sup̄ qñdā testias
eq̄tare et cīs trufis. vñ h̄ sit spēs sortilegiū. Qđm q̄ est grauis spēs sor-
tilegiū. qz angel⁹ sathane triūphat in eis. et trās figurat se in angelū luc⁹. et
sic mulieres decipiunt p̄ angelū sathane. et nō ē mirū. qz mulieres sunt de-
biles et instabiles in aīo. et p̄parant aq̄. qz sicut aq̄ facilius trāsīt et labīt. sic
et mulieres facili⁹ ruit seu labunt in sortilegiū et in sectas hereticas.

S .i. puidus .i. petā p̄fessione
It circumspectus dum crimina presbyter audit
p̄fiteſtes p̄sona s̄ sit s̄ p̄sona
Circa personas. que pauper. debilis. et que
.i. scies .i. ignara .i. diues
Sana. vel infirma. locuples. vel in ordine sacro
.i. robusta .i. debil .i. aliena
Fortis. vel fragilis in corpore. que peregrina
s̄ et dī videre .i. portado
Que sit deuota. que sit minus apta ferendo

Summula Raymundi

.i. pñiam .i. pñis scz illud mensuretur
Penam pro vicijis. totum moderetur. in ipsis
.i. pñssor subueniēs pñis medicinas
Presbyter occurrens vicijis. medicamina contra
s^e pñtētes .i. ad penas purgatorij
Imponens. et eos ad purgatoria mittens
s^e pñsbyter .i. melius .i. ad celū s^e pñtēte
Sinequit vtilius. et ad vltiora reducat
.i. pñtā sz corrigit ppli .i. publica
Crimina non celet plebis manifesta sacerdos
.i. pñiaz agat .i. iustū emēdet pñtā
Donec peniteat. et vt est dignum luat ipsa
.i. sacerdos .i. faciē .i. misericordie pñtōibz
Presbyter ostendat vultum miserantis. et istis
Leuia preponat si dispensat. alijsqz
Dulcia proponat quibus est leue fortia ferre
.i. abstīnēs .i. benign⁹
Sobrius et castus humilis pius atqz pudicus
.i. callidus
Simplex et prudens vt serpens atqz columba
s^e sit
Pacificus mitis discretus presbyter omnis
pñsbyter .i. pñtā manifestat
Hic mortem subeat citius qz crimina prodat
.i. virtutibz honesta .i. pñfulgeat sacerdos
Moribus et vita plebem preluceat iste
¶ Iste tractatus qñtus z vltim⁹ pñtis libri. in q^o pñsequit determinare de
 pñfessōe. z p^o de circūspectōe z pñdētia sacerdotz seu pñfessoris. Quō autē
 pñs tractat⁹ diuidit⁹ parebit in pñcessu lre. Primo dr sic. q^o pñfessor audies
 pñfessione dz eē circūspect⁹ circa pñsonā pñtēte. vtz talis pñsona sit pauper
 vel diues. debil⁹ vel fortis. digna vel indigna. nobil⁹ vel ignobil⁹. stulta vlt
 pñs. z vtz sit apta ad agendū pñtām difficile vel nō. Et fm has circū
 stācias dz pñtām moderare. z dz pñsonis penitētibz dare remedia pñtra pec
 cata. z dz eas inducere ad agēdū pñtām. Et si vltē⁹ neqñt agere pñtā
 tūc dz eas remittere ad purgatorij. Subdit alia documēta de pñdētia
 et sapiētia pñfessoris dicens. q^o pñsbyter nō dz reuelare crimina aliqz. sicut
 vsurarioz. pñdonū z alioz pñsimiliū. sz dz eos inducere vt agant pñtām. et
 dz eis ondere faciē misericordie. Et si qñs desperet illi dz leuia pñponere. sz fir
 mis z stabilibz dz pñponere ardua z graua. Subdit q^o qlitet pñsbyter vel
 pñfessor dz eē sobrius humilis castus pudicus prudēs mitis pacific⁹ z di
 scret⁹. Et pius pñsbyter dz penā mortis subire añqz crimina alicui⁹ secreta

Folium CXXVIII.

reclaret. et detet excellere alios in vita sua et ceteris bonis opibus
Probandū pmo. q. in pessione duo psiderant. Primo ipius pfitentis
 debita dispositio. Secdo ipius audientis pessionē debita circūspectio. et sic
 pmiū spectat ad pfitentē. scdm vero ad pfflorē. Quantū ad pfitentē priū
 mo requiritur pntio. et hz fieri qñ hō deplangit sua pctā vero dolore. qz si
 ne pntio nulla est pfflio et remissio. sed detet ea deplangere pūs in vniū
 ueriali. et postea singillatim in spēali nocte dieqz lachrymas et gemitus p
 ipis effundendo. vñ ps. Per singulas noctes lectū meum lachrymis rē.
 Secdo requirit vera humilitas. eo q ipse pfitetur sacerdoti qui sedet in loco
 xpi. Tercio requirit veritas pfitentis. vt ipe intendat dicere veritatem et de
 mittere fallitatē. Quarto requiritur integritas. vt nō diuidat pfflionē. scz
 q diuersis sacerdotibz pffleat. Quinto requirit ad pfitentē q eius cōfess
 io sit lucida. sic q fiat p manifesta verba et nō obscura. ¶ Quantū ad secū
 dū qd pfflorē in pffione est ipius audientis pfflionē debita circūspec
 tio. sic q pfflor sit puidus in audiendo. sagax in ponderādo. distinct⁹ in
 iudicādo. sapiēs in iponēdo pñiam. ¶ In est vltterius sciēdū. q multe circū
 stantie sunt seruāde in pffione circa pfflorē et pfitentē. Primo sacerdos
 detet inspicere quātitatē distinctā numerādo peccata. Secūdo d3 inspicere
 quātitatē pntiā q respicit diuturnitatē tps. scz vtrū talis in vno an
 no sit pfflus vel in dimidio. vel in vno mense. vel in vna septimana. et pñ
 illā quātitatē aliā et aliā detet iniūgere pñiam

¶ Itē notādū. illud qd dictum est sic p̄t p̄uaderi. qz sicut est de medico
 corpali sic etiā est de medico spūali. sed medic⁹ corpalis d3 inspicere circū
 stantias morbi. ideo etiā medicus spūalis detet inspicere circūstātiās pec
 cati. Maior pater p sufficientē similitudinē. Minor pbatut sic. qz medic⁹
 corpalis pfflorat si sunt multi morbi vel vnus tm. et fm hoc porrigit me
 dicinā. Sic etiā d3 facere medicus spūalis. si pē pfflor iniūgendo penitē
 tiā fm circūstātiās peccati. Secdo sacerdos detet videre qualitātē quare
 et quō peccator peccauit. qz sepe ex illo mō aggrauat peccatū. Tercio d3
 inspicere etatē peccātis. scz vtrū sit pfecte etatis vel impfecte. et fm hoc hz
 iniūgere penitētiā pformē. Quarto d3 pfflorare sciām pfitentis. scz vtrū
 sit scientificus vel ignarus. qz científico maior est iniūgenda penitētiā q
 ignaro. qz forte ignorat ignarus q tale pctm tantum aggrauat. Quinto
 pfflor d3 respicere sexū. vtrū sit vir vel mulier. qz ipi viro maior est iniū
 genda pñia q mulieri. Sexto d3 respicere pditionē psonē. scz an sit debilis
 vel sana. an pauper vel diues. et an sit in infimo. medio. vel summo gra
 du vel statu. qz fm hoc aliter et aliter detet illi penitētiā iniūgi. qz supbo
 d3 iniūgi humilis oīo. auaro d3 iniūgi elemosynarum largitio. luxurioso
 carnis maceratio. iracundo charitas et dilectio rēis. Septimo pfflor d3
 respicere tps. scz in quo tpe sit ppetratū pctm. scz vtrum peccauit in tpe sa
 cro vel in tpe nō sacro. Octauo d3 respicere locū. scz an peccator peccauit
 in loco sacro vel in loco nō sacro. quia si pctm ppetrasset in tpe sacro vel in
 loco sacro. tūc maior pñia esset peccatori iniūgenda q si ppetrasset pctm
 in tpe nō sacro vel in loco nō sacro

¶ Vltimo notā. q pfflor d3 celare peccā manifesta. sed si nō velit aliq
 pñiam agere posset eū manifestare corā oī pplo et ipm reprehendere vt pec

Summula Raymūdi.

hoc inducat ad agendū pñiam. Et si esset aliq̄s magnus peccator q̄ de
speraret. iste deberet induci p̄ p̄fessore ad pñiam agendā allegādo miser
cordiā dei sic dicēdo. deus gloriosus est multū misericors ⁊ nō vult mori
tē peccatoris. sed magis vt agat pñiam. p̄uertat ⁊ viuat

Publica priuata solennis erit viciorum
^{manifesta. i. oculis} ^{s. aliq̄}
^{i. diuidi}

Pena modis eadem vult distinguere tribus istis
^{s. penitētia} ^{i. tenet}

Est hec solennis quam quadragesima seruat
^{i. aliq̄e q̄n} ^{i. ep̄s} ^{iducit. in tali claustro}

Vel quem dum presul in claustrum mittit. vt illic
^{i. p̄tā. i. mūdet} ^{pñiam}

Inclusus sua probra lauet. sed clericus illam
^{degradatus}

Non faciat. nisi sit priuatus ab ordine sacro
^{s. pñia} ^{i. p̄rio prochiāno}

Publica quam quis oīi proprie dicat manifeste
^{i. faciat pñiam publicā}

Ut peregrinetur vel agat penam manifestam
^{s. pñia} ^{i. delicta} ^{p̄fiteris}

Est priuata tua peccata quando fateris
^{s. est ille hō} ^{oī die} ^{s. pñiam priuātā}

Secrete. felix qui quotidie facit illam
^{i. p̄fessio oris} ^{i. p̄ctm}

De. cor. opus. labem viciorum destruit omnem
^{s. p̄noīatis} ^{i. absit} ^{s. penitēti. p̄dest}

Si tribus his vnum desit modicum valet illa
^{s. in monasterio} ^{s. sacerdos}

Inclusus monachus. alienus. religiosus
^{i. interponat} ^{s. p̄fessionē audiēdo}

Non intromittant se de curis animarum
^{i. vocati} ^{i. p̄p̄o}

Si non electi fuerint a plebe. vel eius
^{i. ep̄o} ^{in istis officiis}

Prefule. si sit vt abbas his consentiat horum
^{p̄ueniēter. s. hō} ^{s. sacerdote}

Auditor licite vagus et peregrinus ab omni
^{s. p̄p̄ius sacerdos} ^{i. p̄ctā} ^{s. sacerdos}

Dum tuus assentit tua crimina quilibet audit

¶ In ista p̄te auctor distinguit pñiam dicēs. q̄ triplex est pñia. scz solēnis

publica et puata. Solentis pñia est. quā quis facit corā pñlo in qua drage-
sima. vel quā aliq̄s p ep̄m inducit ad claustrū. ut ibi agat pñiaz. et talē pñiaz
nō p̄ aliq̄s clericus pagere. nisi p̄us sit puatus sacro ordine. Penitentia
publica est quā q̄s p̄prio suo ore in iūgit sibi. s̄z facere peregrinationē ma-
nifestā. S̄z puata est quā q̄s p̄fiteri secrete p̄ctā sua. Et subdit. felix est ille hō
qui talē pñiam q̄tidie agit. Subdit (os). i. p̄fessio oris (cor). i. p̄ritio cor-
dis (opus). i. satisfactio. hec tria debent omnia p̄ctā et maculas vicioz. et si
aliqd̄ illorū triū defuerit penitētia erit modica. i. frustra. Subdit p̄ modū
doctrīne aliud notabile dicens. q̄ nullus monachus seu heremita d̄z se in-
tromittere de curis aiaz. nisi ip̄s sp̄cialiter a dño ap̄lico fuerit p̄cessus vel
ab ep̄o. attamen si abbas eorū monachorū ip̄s p̄sentiat tūc possunt audire
re p̄fessionē. et hoc est verū si sit ex p̄sensu plebani. Subdit ulterius q̄ q̄l̄s
ter peregrinus p̄ p̄fiteri cuilibet sacerdoti. Subdit q̄ licentiantē pastore
mo quilibet sacerdos p̄ audire p̄fessionem tuam

¶ Notandū p̄mo. s̄ra d̄r de penitētia solēni. et illa sit p̄ peccatis enormi-
bus. ut est patricidū. matricidū. fratricidū et c. Et modus huius penitē-
tie habet in canone. et est talis. Volētes penitere solēniter veniāt in capite
ieiunij. ubi est sedes ep̄i. et representet se an̄ fores ecclesie duris indutis vestibz
nudis pedibz et capibz. et hoc est verū si est vir. si autē est mulier. tunc ei in
dolgeat consura capitis et detectio. et debet stare facie declinata ad terrā. et
sic habitu et vultu sunt prestātes se esse reos. et ep̄s eos ad ecclesiaz introdu-
cat et legat cū ministro septē psalmos pñiales p̄stratus in terrā. et lachry-
mose post hoc surgens ponit aquā benedictā in manū p̄fidentis et cineres
capibz imponit. Deinde ep̄us lachrymabili voce sic dicat. sicut adam p̄
p̄m electus fuit de paradiso. sic tu ejciendus es ab ecclesia. et tunc p̄cipit
ep̄s ut extra ecclesiam remoueat. et in trāsitu ep̄s cū suo clero canter hoc res-
ponsorij. In sudore vultus tui et c. ut habet in Genesi. et tūc ille penitens
manet electus extra ecclesiam vsq̄ ad diē cene. i. quintā feriā ante pascha.
Tūc iterū eo redeūte ad ecclesiam a p̄prio suo sacerdote p̄t̄ introduci. et ip̄e
p̄ interesse diuino officio vsq̄ ad octauā pasche. s̄z nō p̄municet nec oscu-
lū pacis cū christianis sumat. Post hoc iterū d̄z manere extra ecclesiam vsq̄
ad diē cinerū. et facit hoc tādū. omni anno donec ep̄s cū eo misericordi-
ter dispense. et dieb̄ dñicis se publice ante valuas ecclesie flagellat. et in ci-
uitate ante crucem hoc idem faciat. Et talis d̄r solēniter penitēs. ut innu-
it littera cū dicitur (Hec est solennis)

¶ Secūdo sciendū. q̄ q̄l̄ter agens pñiam solennem erit irregularis. et hoc
est verū si talis penitētia sit illi iniuncta a iudice. sed secus esset si aliq̄s ages-
ret talē penitētia ex p̄prio motu. sicut fecit sc̄tus Jōh̄es baptista. et maria
magdalena p̄pter meram cordis deuotiōem

¶ Tercio notandū. s̄ra d̄r. felix est ille hō qui puatā pñiaz facit quotidie
q̄ quotienscūq̄ hō vulnerat totiens indiget remedio medicine. s̄z hō quo-
tidie vulnerat ex illo q̄ quotidie peccat. q̄ p̄ctā sunt vulnera aīe. et sic hō
quotidie indiget remedio q̄d̄ remediū est penitētia puata. q̄ p̄ penitentiā
curatur anima que p̄ peccatū vulneratur

¶ Quarto notandū. q̄ monachi et alii sacerdotes nō debent audire
p̄fessionē. q̄ audire p̄fessionē p̄tinet ad p̄p̄m sacerdotē. sed monachus nō

Summula Raymūdi.

est prius sacerdos. qz nō hz curas aīaz. **Pro quo sciēdū.** qz prius sacerdos dī multipli. Primo dī prius sacerdos qz hz iurisdicōem ordinariā sicut epī vel prii plebani sunt. vñ qūqz p̄fiter epō suo a p̄cīs absoluitur. Secūdo prius sacerdos est qz hz iurisdicōem p̄ncipalissimā. z sic papa dī prius sacerdos. Tercio prius sacerdos dī qz hz iurisdicōem delegatā. sicut sunt illi qz sunt p̄uilegiati ab epō vel papa. vt dī de fratribz mis noribz z p̄dicatozibz. sed tñ adhuc isti fratres qñ volūt hātere confessores mittūt eos ad ep̄m vt det eis auctoritatē absoluedi. Ultimo prius sacerdos dī qui hāter beneficiū aliqd curatū. modo qliter prochianus ad mis nus semel in anno prius sacerdoti tenet p̄fiteri. qz illius est portare curam aīaz. Tñ nulli sacerdoti est licitū de foro alterius aliqd recipere ad penitentiā. nisi sit cū p̄sensu prii plebani

Ultimo nota. qz qliter p̄pter ignorantiā sui prii plebani p̄t aliū magis intelligentē visitare. vt in p̄fessione melius expediat. s; tñ hoc vtiqz dī fieri cū licentia plebani prii. Ex q̄ tñc elicit qz nulli sacerdoti est licitū de foro alterius aliqd ad p̄niam recipere. nisi cū licentia sui plebani

.i. plebano s^e hō s^e aliū
Presbytero infirmus absente suo petit omnem
s^e hātere s^e sua p̄cā

Quem poterit. si presbyterū cui confiteatur

.i. h̄e p̄t s^e simplex
Non habeat. laycus confessor vel mulier sit
s^e aliqd .i. crimina .i. p̄fendū

Ad baptizandum vel cordis probra fatendum

.i. in extrema nēcitate
Mortis in articulo sufficit omnis homo
s^e hō bonū .i. p̄cō .i. p̄t

Quis consilium dare pro facto valet illud
.i. auctoritate sup̄ioris .i. firmū s^e illud

Flumine prelati. sed vt ille ratum teneat quod
s^e prius .i. al's

Fecit confessor. alioquin non valet illud

Si confessorem te fecit episcopus esse
.i. p̄cīs .i. iniūge .i. demātur

Pro vicis penas inflige. sed excipiuntur
.i. excoīcatōe .i. in aliqbz casibz

Qui sunt in banno. quos non soluas aliquando
.i. de eo qd p̄tinet ad solū papā

Nec de solenni facto quid pertinet ad te
.i. in articulo mortis iponas infirmū

Si sit in extremis tunc iniungas. z eundem.

ad papā deus .i. sanū h̄ est qm̄ pualuerit
 Ire papam dominus dum saluum fecerit ipsum
 .i. grāde pccm̄ .i. absoluat
 factum solenne sibi solus papa resoluat

Nic autor ostēdit qd sit p̄fendū suo vero p̄f bytero absente. qz p̄us dictū est q nulli sit p̄fendū nisi p̄prio sacerdoti. Et hoc idē magister des clarat magis dices. si tuus p̄f byter est absens tūc tu infirm⁹ exis potes p̄fiteri cuiuslibet sacerdoti. Et dr. si infirm⁹ nō p̄t h̄c clericū. tūc p̄fiteat layc⁹ eo. si nō p̄t habere laycum. tūc p̄t p̄fiteri mulieri cā nēcitatatis. qz in articulo mortis q̄libet p̄t baptizare et etiā p̄fessionē audire. h̄ tū fieri d̄z in noīe pla⁹ et. i. supioris. als p̄fessio nō valet. Subdit dices. si ep̄s dat tibi autoritā tē. tūc tu potes cuiuslibet inuigere p̄nitiam p pccis. sed illis q̄ sunt excoīcati in aliqb⁹ causis nō potes dare absolucōnem. nec etiā debes te de solēni facto intromittere. nisi hoc fieret in articulo mortis. qz in illo casu potes te intro mittere solēni facto. inuigēdo p̄nitiam. p aliq̄ pccō enormi. s̄z tū hoc d̄z fieri sub p̄ditōe. vt si pualeat q papā adeat p absolucōe vel ep̄m.

Notādū. lra dr q layci p̄nt audire p̄fessionē. Contra. nulli est p̄fite⁹ dū nisi illi q̄ h̄z autoritatē. s̄z layc⁹ nō h̄z autoritatē. ḡ rē. Maior nota est de se. qz autoritas requirit in p̄fessione. S̄z minor p̄z in hoc dicto. quoz re miseritis pccā rē. et hoc dictū solū intelligit de aplis et successorib⁹ eorū dē sc̄z de p̄f byteris. In oppositū est lra. et etiā habet Jacobi caplo sc̄do. vbi dr. p̄fitemini alterutrū pccā vestra. Sup hoc dr glosa. q hoc dictū nō in⁹ intelligit solū de sacerdotib⁹. sed etiā de laycis. Propter qd dubiū nota. q clauis est multiplex. Prima est clauis autoritatis. et illa h̄z solus deus qz solus dei est dimittere pccā. et illa est clauis ppter obstacula regni celestis. Secda est clauis excellentie. et illa clauis debet iesu xpo. q nos liberauit a morte eterna. et illa est clauis ppter obstaculū reatus eterne pene. Tercia est clauis ministralis. et illa debet sacerdotib⁹ et p̄latis eccl̄iaz. q̄ h̄nt solue re et ligare. et illa est clauis ppter obstaculū pene tpalis. Quarta clauis est ex virtute dei. et illam h̄z q̄libet bonus christianus. et ergo ne hō moriat incofessus hō p̄t p̄fiteri cuiuslibet christiano. Ex hoc sequitur correlarie q hereticis et paganis nō est p̄fendū. s̄z qm̄ nō p̄nt haberi christiani homines tūc sufficit sola p̄nitio cordis cū pposito p̄fendi.

Secdo nota. diceret aliq̄s. qre layco est p̄fendū. Rūdetur q articulo nēcitatatis incūte nō gratis est p̄fendū layco. sed multis de causis. Primo vt p̄fens informet. qz si in tpe nēcitatatis non est sacerdos p̄ns. s̄ tūc p̄fiteret layco. tūc tpe ab eo aliquāliter posset informari ad p̄nitōnem cordis. q̄ p̄nitio oīa sua pccā deleat. Secdo ppter orōnem. qz talis p̄fessor tenet rogare et orare deū p eo. Tercio ppter satisfactōem. qz optz cū h̄at rescandalū et erubescētiā erga laycū. que erubescētiā est maxima ps penitentie. Quare p̄z q tpe nēcitatatis nō gratis est p̄fendū layco.

Tercio nota. dubitaret aliq̄s an p scriptū. nūciū. vel p pcuratorē alē q̄s possit p̄fiteri. Et videt q sic. qz p̄fessio est suo p̄prio sacerdoti peccati reuelatio. sed hoc p̄t fieri p nūciū vel p lras. ḡ rē. Secdo sic pbat idē. p̄fessio debet fieri p̄prio sacerdoti. vt p̄us dictū est. sed sacerdote existente lōge ab

Summula Raymūdi.

Infirmus pñt illi pctā scribi ppter nūmā distātiā loci. igit̃ seq̃tur q̃ p̃t p̃scribi
p̃tū p̃scribi. In oppositū est sanctus Aug⁹. dīcēs. q̃ p̃ seipm̃ peccauerit p̃ se
ipm̃ peniteat. Itēz p̃prio ore fit p̃fessio fidei. ad Romanos. vij. vbi sic dī.
p̃prio ore fit p̃fessio p̃ccī. Rūdetur. inq̃tum p̃fessio est actus sacramētalīs
diuine institutiōis. tūc nō debet fieri p̃ scriptū nec p̃ nūciū. sed tpe necessi-
tatis ille actus est meritorius. Per hoc ad argumentū p̃mu⁹ respondet.
licet p̃fessio est p̃ccī reuelatio. tñ vltra hoc requiritur debitus modus per
circūstantias causatus. Ad scđm argumentū dī q̃ ppter nūmā distātiā
seu absentia p̃prij sacerdotis q̃libet hō p̃t p̃scribi cuilibet sacerdoti quē ha-
tere p̃t in articulo mortis.

Quarto est notandū. si sacerdos sciret pctā p̃fictis. tūc dubitatur
vtrū ille p̃fictis dī illa pctā adhuc manifestare illi. q̃ p̃suetudo est tam mul-
torū hōim q̃ solent dicere q̃ ego soleo facere oīa sunt vobis nota Rūdetur
q̃ dī manifestare. q̃ licet sacerdos sciuit illa pctā. tñ hoc nō fuit p̃ modū
iudicis. et nō sciuit ea p̃ p̃fessionē. ideo talis hō de nouo sua pctā tanq̃ vtrū
ro iudici debet manifestare.

Ultimo nota. sacerdos hñs executiōem absolutiōis ab ep̃o nō debet
soluere ex snia excoīcatiōis. q̃ nullus debet soluere ex snia excoīcatiōis nisi
qui fert sniam excoīcatiōis. sed tñ si esset in snia canonis. tūc ep̃s h̃z eū ab-
soluere. Uñ ex illo seq̃tur q̃ simplex sacerdos habēs autoritatē ab ep̃o nō
p̃t soluere aliq̃ue ab interdicto vel ab irregularitate. vel a snia excoīcatiōis
nisi peteret q̃ absoluat eū a snia excoīcatiōis. sed ille casus nō noīaliter ex-
p̃rimis. tñ nō trāsīt cū autoritate. Et ergo dicūt omēs iuriste q̃ nullus de-
bet absolui nisi sit in articulo mortis positus. q̃ tūc q̃libz simplex sacerdos
p̃t eū absolui sub tali p̃dictiōe q̃ si p̃ualeat q̃ tunc vadat ad ep̃m vel ad
dñm apostolicū q̃ absoluatur

O i. pctā .i. p̃nēt .i. ep̃i .i. autoritatē
Rimīna sunt quedam que spectant p̃sulis ad vñ
.i. dñi ap̃licat̃ sacerdoti absolutiōi

Vel pape. quorum tibi non datur vlla potestas

.i. q̃ coit cū p̃anguinea virgine .i. interfectoz

Incestum faciens. deflorans. aut homicida

vsurpator sacraꝝ rez. vel matris

Sacrilegus. patris percussor. vel zodomita

.i. ep̃m .i. adibis .i. fuisti incēdiari⁹ sacri loci

Pontificem queras. papam si miseris ignem

.i. lesisti .i. clericū .i. symoniacus

Si percussisti clerum. symon ve fuisti

.i. trās ap̃licas ad papā

Vel si falsasti bullam pape simulabis

s̃ hō .i. ferū opp̃mit mulier

Qui partum suffocat. aut que neglexerit eius

.i. p̃prij fructū s̃ talis infans ex negligentia

Infantem mater. quocunq̃ modo moriatur

Folium CXXXI

alicui⁹ cū violētia. s^e p. plen.
Si pater aut mater violenter leditur. aut si
 s^e hō p^{er}tm extra spēm .i. traditōem
Qui brutale nephas facit. aut in perditionem
 .i. herum .i. occidit
Si proprium dominum perimit. vel in ecclesia qui
 .i. q^{ui} facit sacrilegiū s^e in ecclia
Sacra ledit grauit^{er}. vel qui mechat^{ur}. et ille
 s^e p^{er}tm p^{er} sanguinea. i. carnali cognoscit
Qui matrem. cognatam polluit. atq^{ue} sororem
 .i. epi .i. p^{er}tm p^{er} talia egerit
Prelatis arbitrium licet occulte subeant hi
 s^e aliq^{ue} p^{er}tm p^{er} bytero inuenire
Si confessor^{em} preter te possit habere
 .i. p^{er}tm p^{er} bytero .i. p^{er} sanguinea vel amassa
Non sua probra tibi tua confiteatur amica
 s^e q^{ui} dicit^{ur} est .i. ministradis

De sacramentis idem intellige dandis

Hic autor ponit alios casus spectantes ad papā vel epīm dicēs q^{ui} qdā
 sit crimia q^{ui} se nullus cleric^{us} simplex h^{ab}et intrmittere. s^{ed} spectat ad papā
 vel epīm. Quorū p^{ri}mū est. facies incestū. scdm defloras virginez aliquā nō
 p^{er} absolui a simplici sacerdote. Itē nec homicida. nec sacrileg^{us}. nec p^{er}ussor
 p^{ri}s v^{el} m^uris. nec zo domita. nec p^{er}cuties chey. nec falsarius q^{ui} falsificat bul
 las vel sigillū pape. nec mulier q^{ui} suffocat p^{ri}mū puerū. nec iste q^{ui} cognouit
 carnali suā p^{er} sanguinea. oēs tales iā enūerati nō p^{er} absolui a simplici sa
 cerdote. s^{ed} debet m^utti ad papā vel epīm. Et sciendū q^{ui} illa metra (Non
 sua probra tē.) s^{ed} aliq^{ui}s stant in fine. sic q^{ui} autor innuit tales doctrinā p^{er} ea
 q^{ui} null^{us} d^{icit} audire p^{er} fessionē sue ancille vel amice v^{el} amasie. dūmō ille p^{er}
 h^{ab}et aliū p^{er} fessorē. Et eodē mō intelligēdū est de oib^{us} alijs sacramētis p^{er} fere
 dis. Alij text^{us} illa metra h^{ab}et circa p^{ri}ncipiū sic q^{ui} autor pus p^{er}mittit notab^{il}
 le p^{er} modū doctrine. et de iis casus enūerat. Et rō illi^{us} notabilis est ista. q^{ui}
 amassa vel amica si p^{er}fiteret amico tūc nō haberet erutescētā vel verecūdi
 am. et q^{ui} erutescētā vel verecūdia est maxima ps p^{ri}ncipio. itō alteri pot^{est} debet
Notādū. magister enumerat plura p^{er}tm quorū solutio nō p^{er}fitet.
 p^{ri}ncipet ad simplici sacerdote. vnde de vno p^{er}tm magis est p^{er}fitendū q^{ui} de
 alio. q^{ui} de quāto peccatū est enormius de tanto hō plus ligat^{ur} ad p^{er} fessio
 nem et ad satisfactōem illius peccati

Itē notandū. triplex est p^{er}tm. scz p^{er}tm culpe. p^{er}tm pene. et p^{er}tm dāni.
 et huic triplici p^{er}tm opponit^{ur} triplex bonū. scz bonū honestū. bonū delecta
 bile. et bonū vtile. q^{ui} peccato culpe opponit^{ur} bonū honestū. et peccato pene
 opponit^{ur} bonū delectabile. et peccato damni opponitur bonū vtile. Et de
 tali triplici bono habet p^{ri}mo ethico^{rum}

Exercio notādū. q^{ui} malū d^{icit} vtile dupl^{ic}it^{er}. P^{ri}mo p^{er}pter eius p^{er} fiderat^{is}
 onē. q^{ui} dū malū p^{er} fiderat^{ur} tūc bonū in eo citius eligitur. quia duo opposita

Summula Raymundi

intra se posita magis elucescunt. Secundo malum est utile ad ordinandum. quia te ne ordinat. quia ordinat quod punit iniusticia et dyabolus in inferno
Quarto nota. in ista dicitur quod nullus debet audire confessionem sue ancille vel sue amasie si ipsa posset habere alibi confessorem. tunc illo non obstante si habet fieri et absolveret eam absolutio staret. et ideo illud dictum solum est psultum. quia quod non fiat est utile propter hoc. quia ipsa confiteretur sine verecundia et erubescencia. quod non debet fieri.
Ultimo nota. multi sunt casus in quibus homo non tenet proprio sacerdoti confiteri. Primo tempore necessitatis. ut in articulo mortis. quia ut sic homo potest confiteri. ut supra dictum est. Secundo tempore peregrinationis. quia peregrinatus ad quaecumque locum venient potest petere absolutez si confiteatur. Tercio quando homines sunt obsessi in aliqua civitate. vel quando quis intrat iustum bellum. vel quando quis vadit per mercimonia quia isti non possunt habere proprium sacerdotem. igitur possunt alii confiteri. Quarto si sacerdos non sit verus pastor. sed forte symoniacus est adeptus. Quinto. si sacerdos est suspensus ab officio. Sexto. si sacerdos esset excommunicatus. Septimo. quando sacerdos committit luxuriam cum aliqua muliere. tunc illa personam non debet absolvere. nec talis debet illi confiteri. Ratio est. quia si talis confiteretur illi nullam haberet erubescencia. que est maxima pars penitentie. ergo talis debet confiteri alteri. Octavo. si aliqua persona presumserit de sacerdote quod forte eam affectaret. in hoc casu etiam non tenet proprio sacerdoti confiteri. sed debet petere licentiam quod apud alium sacerdotem confiteatur propter hoc ne illud quod datur in medicina detur in periculum.

^{i. crimina. confiteris} ^{s. tua}
Dum tua peccata dicis confessio quod sit
^{plena} ^{nos raymundus}
Integra consulimus. festina. frequens. et amara
^{i. partem} ^{i. confitearis}
Integra quod non sit divisa. simul fatearis
^{i. omne peccatum} ^{i. omittas} ^{s. est factum} ^{s. homines}
Omne scelus. nil abscondas. quo tempore. per quos
^{i. fecisti peccatum} ^{s. fecisti. in quo loco. s. persona} ^{fecisti}
Egeris hoc. quotiens. ubi. cum qua. quomodo. quare
^{sit confessio} ^{i. peccatum perpetratum}
Sic et amara. scelus factum quod non iteretur
^{s. confessio. velox} ^{i. decedes}
Sit festina. quia nescis quando morieris
^{augmentat} ^{i. cum penitentia pigre penitentias}
Crescit peccatum cum pena tardius illam
^{i. crudelior} ^{i. emendatio}
Si facis. et gravius venit hinc conversio. christum
^{i. remoues} ^{pueniat. i. hora mortis} ^{psalmi maculata}
Proiciens si te rapit hora nouissima. tunc mens
^{i. membra. loco} ^{i. pena} ^{i. propter quam canis}
Se trahit ad loca quo tuus est dolor. unde morandum

Folium CXXXII

Nil tibi. quin fueris festinus ad hanc faciendam
 p̄fessio .i. sedula ^{i. velox p̄niam .i. p̄plendā}
 Ista frequens tibi sit. quia dum cadis hanc iterando
 s̄ p̄ p̄niam ^{s̄ p̄ p̄ctm̄ p̄fessionē.}
 Surgas. atq; nouus homo sis a corpore christi
 i. grande p̄ctm̄ aggrauat ^{i. a sacra cōione}
 Te scelus enorme compellit iudicioq;
 i. p̄fessoris ^{i. iher̄s̄ i. ab ingressu eccl̄e}
 Presbyteri stabis. arceris lumine templi
 radij ^{i. reconciliatōis} p̄plete ^{i. p̄ctā mūdātā}
 Donec eat tempus quo fuit digne probra lapsa
 s̄ p̄fessio
 Accusans. nuda. directa. sit et manifesta
 s̄ p̄fessio ^{i. distribuēs}
 Et sit secreta. discernens. pura. morosa
 s̄ ex q̄ hō cecidit p̄ supbiā ^{i. in fide}
 Sit simplex. humilis. confessio plena fidelis

¶ In ista p̄ponit quosdā casus obseruādos in p̄fessione dicēs. Hos cō
 sulimus q̄ qñ aliq̄s p̄fiter sua p̄ctā clerico. q̄ talis p̄fessio d̄z esse integra.
 festina. frequēs. z amara. sit integra. ita q̄ nihil p̄termittat. etiā sit abscon
 dita. s̄. vt nō reuelet p̄ p̄fessores. etiā exp̄mat quo tpe fuit factū tale p̄ctm̄.
 Etiā p̄ quos z quonies z in quo loco. z cū quo. quare z quō. Et ipa etiā
 sit amara sic q̄ p̄ctm̄ p̄fessum nō reitaret. Et sit etiā festina. q̄ nulli nota
 est hora mortis. Et etiā in mora crescit p̄ctm̄. z eodē mō crescit z pena. z
 sic aggrauat. q̄ oportet eū aliquoties corpus xpi omittre. z si illo modo
 moriatur hō trahitur ad locū p̄petui doloris. z etiam p̄fessio sit frequēs il
 lo mō q̄ statim quādo hō cadit p̄ p̄ctm̄ surgat p̄ p̄niam z non maneat in
 peccato enormi. z hoc oīno repellit hōiem a p̄munionē xpi. Etiam p̄fessio
 debet esse integra. festina. accusans. nuda. directa. z manifesta. Similit̄ de
 bet esse secreta. discernens. pura. z morosa.

¶ Primo notandū. Ista d̄t de p̄dictionib; requisit̄ ad p̄fessionē. Prima est.
 q̄ p̄fessio d̄z esse integra. sic q̄ vni fateat oīa sua p̄ctā. q̄ talis p̄fessio nō est
 integra. qñ aliq̄s diuidit eā p̄fendo vni sacerdoti vnā p̄ctm̄ z alteri alias
 p̄ctm̄ p̄pter erubescentiā. Scdo requir̄ ad p̄fessionē q̄ sit festina. i. velox z h̄
 plurib; de causis. Primo ne hō morte p̄ueniatur. q̄ nihil certius morte. z
 nihil incertius hora mortis. vñ in euāgelio d̄r. Vigilate z orate. q̄ nescit̄
 tis diē neq; horā Item ex alio. q̄ nescitis qua hora dñs vester ventur⁹ sit.
 Exemplū legīt de quodā sancto. q̄ illi reuelatū fuit q̄ aīa alicuius eēt dā
 nara. ille dixit ad aīam. Ach quare neglexisti tps misericordie. ita rñdit̄.
 Ach nullus fuit qui posuit corrigere vtrā sicut iā hoies faciunt fideles.
 Scdo p̄fessio d̄z esse festina ideo. q̄ ex dilatarōne peccati z culpe crescit
 dilatio pene. Exemplum. hō exercens vnū actū supbiē statim assumit̄

Summula Raymundi

iram et inuidiam et ceteris. Tercio confessio debet esse festina. ideo ut homo non nimis tardet et in peccato perseveret. tunc tarde vel fortiter nunquam ad misericordiam dei converteretur. quia peccata derelinquere est difficile. Quarto debet esse festina. ideo. quia tempus sanitatis et facultatis homo tenet confiteri. vñ scilicet Augustinus. Illic enim reperitur interior mentis ubi stat vis doloris. modo in extremis penia est difficilis ut supra visum est. quia tunc non solum vñ membrum patitur. sed omnia membra sunt. et ergo homo puerius tali dolore non multum recordatur de penia. vñ dicit beatus Augustinus. Penitentia sera raro est vera. et si est vera non est sera. Quinto debet esse festina. id est in tempore iuuentutis. Vñ quintuplex est etas hominis. scilicet pueritia adolescentia iuuentus virilitas et senectus. modo ad propositum homo debet penitere in quattuor etatibus primis. sed quod penitet in quinta etate est silius illi qui habet quattuor bonas naues et vñ mala. et habet bona mercimonia et mittit illa deferre per mare. modo si ille accipit malam nauim et imponit mercimonia sua et mittit stare illas quattuor naues bonas ociosas. ille omnis debet fatuus. quia tunc mercimonia cum mala nauis submergunt. Sic silius et ille debet fatuus qui pertransit illas quattuor etates sine penia. et primo in quinta etate incipit penitere. ¶ Item notandum. quod tercio ad confessionem requiritur quod sit amara sic quod homo propter ea deplagar cum cordis amaritudine. et ulterius cum proposito nunquam intendit ea committere. quia si habet propositum resumendi peccatum tunc non est verus penitens. sed debet derisorius penite. et ergo confessio debet esse amara. sic quod non reiterebimus ipsum peccatum confessus. Quarto requiritur ad confessionem quod debet esse frequens. quia quotiens labitur per peccata torrens resurgere debet per penitentiam. et principaliter de peccato mortali. Item quanto requiritur ad confessionem quod debet esse accusans. quia in confessione homo debet se accusare et non excusare. sicut faciunt alii qui in confessione culpant alios homines. et dicunt se hoc peccatum fecisse per suggestionem dyabolicam et per inductionem alterius. et hec non est vera confessio. quia qui debet se accusare se excusat. vñ sapiens Iustus primo est accusator sui ipsius. et ergo sacerdos volens celebrare missam primo facit confessionem generale in signum illius quod primo seipsum accusat. ¶ Item sexto ad confessionem requiritur quod debet esse nuda. id est manifesta. ut homo totum cor suum effundat sicut aquam. vñ psalmista. Effunde cor tuum sicut aquam. Et debet notari (sicut aqua) et non sicut lac vel vinum vel oleum. Ratio est. quia lac vinum et oleum relinquit post se colorem odorem et saporem. sed hoc non facit aqua. Sic etiam confitens debet effundere cor suum sicut aquam et non sicut lac quod relinquit post se colorem. nec sicut oleum quod relinquit post se odorem. nec sicut vinum quod relinquit post se saporem. ¶ Vñ sciendum. color tunc manet in confessione. quando peccator debet peccata et occasiones peccati omittit. id est causas que talia peccata perpetrata sunt vel qua intentione. Odor autem tunc manet in confessione quando quis confitetur peccata sua et omittit scandala acta circa talia peccata. quia peccans multipliciter committit scandala. Primo ad sui personam. quia tunc promior redditur ad peccandum. Secundo committit scandalum quo ad personam cum eo committente peccatum. Tercio committit scandalum quo ad homines qui vident vel audiunt. quia tunc tales etiam mouentur ad peccandum. modo quando aliquis omittit illa scandala et sola peccata confitetur tunc ibi manet odor in confessione. Sapor etiam manet in confessione. vnde tunc sapor debet manere in confessione quando quis confitetur peccata et diuturnitatem peccati omittit. ¶ Item septimo requiritur quod confessio debet esse directa. Vnde sciendum

¶ duplex ē confessio. qdā ē directa z vera. z qdā indirecta z nō vera. Directa confessio est. qñ qd pfitet p seipm. Indirecta autē ē. qñ qd pfitet p aliū.
¶ Octauo z ultimo requirit. q confessio sit secreta. Sz circa illud dubitatur nā diceret qd. tñ etiā dictū ē q dī ē manifesta. quō ergo sit pnt stare duo opposita. scz secretū z manifestū. Rñdetur q sic dī intelligi. confessio debet esse manifesta quo ad eradicationem intentōis. z nō debet esse sophistica. qz nudis z eradicatis verbis confitens debet sua peccata exprimere. z confessio debet esse secreta z non clamarosa quo ad prolationem verborum. qz nullus debet clamare quando vult confiteri.

s^e sequētes .i. itez .i. pccā pfiteri
Hi casus tibi dant tua rursus probra fateri
inexpus .i. pffoz ppij sacerdotz
Si tuus indoctus est presbyter. ieiis adibis
.i. licētia s^e sacerdotē expior ppiio sacerdotē
Consensu reliquum. qui sit sapientior illo
s^e ppi^o sacerdos scz epm vel aliū plarum
Si non consentit maiorem quere super se
s^e p pccis pffis refutat itez pffiteatur
Quiqz satisfacere spernit rursus fateatur
pccm scz qd nō spectat ad simplicē sacerdotē
Si scelus enorme fuerit. tunc altior illud
pniam iponat .i. p hmoi grādī pccō
Audiat. et penam dictet pro crimine dignam
.i. cū voluntate pccm reiterādī
Inqz voluntate peccandi qui remanebit
s^e p^us rursus
Confessus quod erat iterato confiteatur
.i. enorme viciū .i. magnā pniam exigit
Pravum peccatum grauem penamqz requirit
.i. in agone s^e hoibz iponere pniam
Mortis in articulo positus infigere penam
s^e tu pffoz pccis demōstres s^e illi faciendū
Noli pro vicijs. tamen ostendas quid agendum
.i. sani efficiant egris si moriant eorum
Sit. si conualeant his subueniant et amici
deuota hūiles elemosyna corpm castigatio
Missa. preces. dona. ieiunia quattuor ista
redimūt .i. purgatorii
Absoluunt animas quas purgans detinet ignis

¶ Hic mgt ponit qdā casus in qbo hō pccā p^us pffsa tenet scdario pffsari dicēs. q pmo oportet hoīem iterato pffiteri qñ ppius pl byter ē ignat

Summula Raymundi

ras et idocet. tunc dicitur transire ad alium magis scientem. sic quod si fiat cum licentia proplebant. et si ipse non dederit tibi licentiam tunc potes cape licentiam a superiori. sicut quod spernit penam iniunctam sibi per peccatis suis. talis dicitur illa peccata rursus perfiteri et etiam ille qui fuit in voluntate sua peccata velle iterare ille illa peccata iterato dicitur perfiteri. Subdit quod in articulo mortis alicui infirmi nullus presbyter dicit illi penam iniungere. sed per illi dicere quod agere debeat si qualuerit et poterit illi dicere quod si veniat de illo morbo quod veniat ad ipsum. Subdit quod illa quartus oratio. missa. preces. elemosyna. et ieiunia absolunt animas de purgatorio.

Primo notandum. quod in quibus casibus aliquis per iterare confessionem. Primo si prius sacerdos est ignarus. Secundo si prius sacerdos non habuerit auctoritatem. Tercio si iterum apponit peccare. Quarto si diuidat confessionem. Quinto si penitentiam sibi iniunctam non seruauit.

Triplex penitentia

Secundo notandum. quod triplex est penitentia. scilicet in deum. in primum. et in semetipsum. ista tria peccata habent tria opera satisfactoria. sicut sunt orationes. elemosyne. et ieiunia. quia quod peccat in deum per satisfacere per orationes. quia per orationes aliquis reconciliatur deo. Sed quod peccat in primum per satisfacere per elemosynas dando eas pauperibus et primo suo. Sed quod peccat in semetipsum per satisfacere per ieiunia et macerationem corporis. Sic eodem modo in penam tria occurrunt. primo culpa delet. secundo gratia diuina infunditur. tercio peccata remittuntur. et sic istis tribus correspondet tria opera satisfactoria. scilicet elemosyna. oratio. et ieiunium. nam delectio culpe correspondet orationi. quia oratio fit ad delendam culpam. sed infusio gratie correspondet elemosynae. sed remissioni peccati correspondet ieiunium et corporis maceratio.

Satisfactio triplex

Tercio notandum. ista dicitur. quod illa quatuor. missa. preces. etc. valent ad satisfactionem. Pro quo est notandum quod satisfactio est triplex. quod est propria et voluntaria. quod dicitur voluntaria tamen. et quod est propria et non voluntaria. Satisfactio propria et voluntaria fit ista quam facimus in presenti vita per peccata nostris. nam dicitur propria. quia per nos. bismetipsum fit. et dicitur voluntaria. quia homo voluntarie facit eam. Secunda est voluntaria et non propria. et ista quam nos facimus per redemptionem animarum in purgatorio exstitur quia anime exstant in purgatorio iuuant suffragiis amicorum et christifidelium. et sic est voluntaria et non propria. quia homo voluntarie facit. sed non per semetipsum. et sic non est propria. Tercia est propria et non voluntaria. et est illa quam anime faciunt in purgatorio exstantes. et dicitur propria. quia per peccata propriis sustinent. sed non est voluntaria. quia si cum velle eam esset tunc libenter ipsam non vellent habere.

Numquam per rationem

Et nota. ista dicitur. quod dona seu elemosyne. orationes et ieiunia valent per redemptionem animarum in purgatorio exstantium. Pro quo est notandum. quod omnia peccata mundi reducuntur ad tria. scilicet ad superbiam. auariciam et luxuriam. unde Iohannes in canonica sic inquit. Omne enim peccatum aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum. aut superbia vite. Concupiscentia carnis est luxuria. et ad illam reducit gula. Sed concupiscentia oculorum est auaricia ad quam reducit accidia. Tercium peccatum est superbia vite. ad quam reducuntur ira et inuidia. sed de istis tribus modis possumus satisfacere per tria opera satisfactoria. scilicet per ieiunium. orationes. et elemosynas. quia per orationem satisfacimus peccato superbie. sed per elemosynam satisfacimus peccato auaricie. sed dando spiritibus pauperibus. sed per ieiunium satisfacimus peccato luxurie et exsequenti gule. Sed ad propositum si anime sunt in uoluntate his tribus peccatis tunc bonum est ut subueniamus eis his tribus. scilicet oratione. elemosyna. et ieiunio ut citius liberentur a purgatorio. quia in quantum plus impedimus eis suffragia tanto

Folium CXXXIII

ritius literatur de penis purgatorij. **U**n misericordia quā facim⁹ magis
indigentibus plus est pōderāda q̄ illa quā facim⁹ istis q̄ tantū nō indigēt.
vñ ps. **B**eat⁹ vir q̄ intelligit sup egenū z pauperē. **U**n sciendū. q̄ ille dī
paup q̄ seipm iuuare non p̄t. sicut sunt aīe in purgatorio. ille cū nullo mō
p̄t seip̄as iuuare de pena eaz. nisi veniēte volūrate dei. ergo eis magis fa
ciendū est iuuamē de amicis suis z de bonis q̄ miserūt hīc

.i. secreta manifestet .i. p̄ctā

Presbyter occulta non prodat crimina plebis

s̄ p̄ctā. manifestauerit. puabit .i. diuino officio

Que si prodiderit spoliabitur ordine sacro

.i. p̄nā. i. delicti

In populo pena peccati sic moderetur

.i. nimis par .i. nimis multū .i. p̄ctō .i. gnet. s̄ p̄m

Neminus aut nimium pro crimine sarcinet istum

satis est .i. iterū dicas

Sufficit ne vnq̄ replices confessa. nisi sis

s̄ p̄ctm

.i. resumptio p̄cti

Lapsus in hoc iterum. tunc hec replicatio penam

s̄ p̄cti

s̄ in p̄fitēdo

Dinnit et culpam dum mutas presbyterum tunc

.i. repies .i. grām p̄ctōz

s̄ eadē p̄ctā

Inuenies veniam scelerum totum replicando

Nic autor ponit alia documēta dicēs. null⁹ sacerdos dīz publicare se
creta p̄ctā hoīm audita in p̄fessione. z q̄cūq̄ hec p̄palauerit est puandus
officio z dignitate sacerdotali. Subdit etiā. q̄ p̄nā q̄ est hoīb⁹ iniungenda
p̄ p̄ctis dīz esse moderata. sic q̄ penitēs nō nimīū aggrauet. nec etiā nimīū
um alleuet. Subdit dicēs. sufficit q̄ hō semel p̄fiteri sua p̄ctā z nō repli
cet ea in aliqua p̄fessione nisi p̄petraffer iterato. sed si aliq̄s replicet eadem
p̄ctā q̄ prius p̄fessus est. tūc erit ei maior venia. z hoc est verūz si p̄fiteri hoc
fecerit ex nimia cura timens aliquā p̄ctā negligere.

Primo nota. ita innuit q̄ p̄fessio nō est reuelāda. **R**ō hui⁹ est mul
tiplex. p̄mo rōne honestatis. scdo rōne nēccitatis. tercio rōne vtilitatis. **P**ri
mo rōne honestatis q̄ puenit ex p̄te p̄fessoris. q̄ h̄ est honestūz in hoīe q̄
ip̄e celat q̄ debet secrete seruari. q̄ nō honestus dīz q̄ reuelat nō reuelanda
Scdo p̄fessio nō est reuelāda cā nēccitatis. q̄ illa est necessitas obligatio
nis. nā quilibet sacerdos tenet z obligat celare p̄fessionē sibi factā. **T**ercio
p̄fessio nō est reuelāda cā vtilitatis. nā vtilitas est talis q̄ eo magis est dis
lecta. z p̄mptiores sunt hoīes ad p̄fitendū. q̄ q̄s hoīm vellet p̄fiteri si cō
fessio eius manifestaret. quasi diceret nullus. z ergo sacerdos nō reuelare
p̄t p̄fessionē. q̄ datur hoīb⁹ p̄ hoc p̄mptitudo p̄fitendi

Scdo nota. dubitat si aliq̄s p̄fiteret aliqd̄ secretum qd̄ nō esset p̄ctm
vñ sacerdos tūc possit hoc reuelare. **R**ndet q̄ nō p̄pter duplicē cām. **P**ri
mo p̄pter remouere cām diffidētie. q̄ si sacerdos reuelaret. tūc cresceret dif
fidētia. **S**cda cā est p̄nitas reuelādi. q̄ ex reuelatōe redderet suspiciosus

aa i

Confessio a7 a
sacerdos a7
nala n possit

Summula Raymūdi.

Tercio nota. si aliquis sacerdos citaret ad iudicē p testimonio. tūc dubitat vtrū ibi posset detegere p fessionē. vt si aliq p miferat alicui q velit eū ducere in maritū z postea hoc negat. z q ista p fiteatur hoc sacerdoti. z postmodū citat ad iudicē. z etiā sacerdos cui p fessa est p testimonio. tūc ex illo iam qrit vtrū sacerdos dz ibi detegere p fessionē vel nō. Et videt q sic. qz si nō detegeret in testimonio tūc fieret piurus. qz aliter diceret qz sciret. q videt q incurreret piuriū. qd est magnū pccm. Rūdet p distinctōez vel q iste sacerdos tm scit p p fessionē. vel nō. Si pmo mō. tūc nullo mō dz reuelare. z rō est. qz sigillū p fessionis nullo mō dz infringi. qd tm fieret si reuelaret. Si aut nō tm scit p p fessionē. hoc est duplr. vel q scit an p fessionē. vel post p fessionē. si scit an z postea in p fessionē. tūc illa obstruit ei os. sic q postea hoc nō p manifestare. si aut scit post p fessionē. tūc ipse tpe necessitatis p detegere. Alij aut dicūt simplr oppositi. licet sacerdos sciat an p fessionē vel post. tm nūq dz reuelare. Et tūc qn arguit q ipse fiat piurus. ibi dicit q nō. qz ipse scit hoc sicut de. z nō sicut hō. mō de nō vult p dere pccā hōim. sic nec ipse sacerdos p dere dz. Qn tūc dz q falsum iurat. Rūdet q ipse iurat se hoc nescire in qstū hō. z sic ipse nescit p q iurat. ideo p iuris nō reddit. s. scit h tanqz vicari de. z greuelare nō tenetur.

Quarto nota. si aliq p fessor pccpet pccm nocēs toti cōicari. scilz q aliq p fiteret q veller subuertere castrū. claustrū vl eccliam. vel veller tradere ciuitatē. vel veller incurrere heresim. tūc videt q ille talē casum posset reuelare. qz p mne bonū est plus tenēdū q bonū paucor. Rūdet q lūci de hoc pccm nō est manifestandū. sed posset dicere supioribz q vigilarent sup gregē vel ciuitatē zc. ne dānū incurrerēt. tm dz obtricare psonā. nec illo mō pferre pba vt sic deuentāt ad notitiā psonē. qz alis talis psona pccā culū mortis incurreret. z sic p fessor fieret irregularis.

Ultimo nota p modū dubij. si aliq p fiteret esset hereticus. vtz sacerdos deberet reuelare ipm. Rūdet sub distinctōe. qz vel iste acceptat est heresim. vel est inclinatus ad heresim. si solū inclinatus est ad heresim tūc sacerdos dz tacere z eū auertere fm posse. Sz si acceptat est sic q eū auertere nō p. tūc ipse p dicere dyocelano q vigilet sup gregē suū. z tūc ipse dyocelanus vigilare dz z inq rere hereticos ne subuertāt populū.

Si puerum mater oppressum repperit. illi
.i. genitrix *s. e. matri*
.i. reddat *.i. si nesciat vtz sit rea mort pueri.*
Consule q faciat satis inde deo. dubium si
.i. euerū *securi* *peniteat. s. e. dubiosum casum.*
Casum pretendat. est tutius vt luat istum
imponēdo *mulieri. pñiam* *.i. inqstū potes*
Iniungendo tamen sibi penam. parce si audeo.
s. e. mulier *.i. pmissit* *.i. secretū*
Talis adulterium si fecit non manifestum.
.i. spreta *s. e. suo* *.i. nō faciat publicā pñiam*
Ne suspecta viro su non luat hoc manifeste

scz sui mariti ^{s^c adulteriū}
 Huius post mortem luat illud sufficienter
 mulieres ^{.i. adimplere. rps pñe}
 Matrone iuvenes possunt explere carenas
 .i. in māsionibz ^{s^c mulieres}
 In domibus proprijs licet he non egrediantur
 talē pñam vel silem agāt
 Jeiunent. orent. iaceant in stramine. nudis
 .i. trāseāt ^{.i. cilicijs indute}
 Incedant pedibus. et vadant ciliciate
 pter illos labores ^{satis faciēdo s^c pñe}
 Preterea plures sunt emendando labores
 s^c laboribz ^{s^c mulieribz. s^c mod^o penitēdi}
 Illis vtantur. est bis via talis honesta

¶ Hic ponit alios casus de penitētia dicēs. si aliq^u mulier inuenit pue
 ri oppressum iuxta se. isti mulieri inuigenda est pñia vt satis faciat p op
 pressionē pueri. licz etiā sit dubiū vtz iste puer est oppressus p eam. vel sit
 mortuus morte naturali. sp tñ tutius est q^u agat pñiam. Subdit pñter. si
 aliqua mulier pmissit adulteriū secrete. tñ illi mulieri inuigenda est peni
 tentia occulta. sed post mortem mariti sui debet portare dignū onus peni
 tentie. Item subdit q^u iuvenes matrone possunt carenas adimplere in do
 mibz. pñijs. z licet he nō egrediātur de domo. detent tñ ieiunare in pane z
 aqua z in straminibz iacere. z nudis pedibz ambulare. z multos alios la
 bores penitentie facere

¶ Primo nota. q^u licet mulier dubiū habeat de oppressionē pueri. tñ nō
 hilominus illi inuigenda est pñia ppter eandē. q^u in duobz dubijs sp tu
 tior via est eligenda. z etiā pñia illi mīācta iuuat eam q̄tum ad spalia bo
 na si p ipsam ille puer nō est oppressus

¶ Secūdo nota. q^u mulieri p adulterio nō est inuigenda publica pñia. z
 hoc est verū si adulteriū nō sit manifestū. sed tñ post mortē mariti sui legi
 timi pñ illi inuigi pñia publica Et rō est. q^u ex publica pñia maritus eius
 posset eam cognoscere esse adulterā. qđ esset malū

¶ Tercio nota. q^u iuvenes mulieres pñt adimplere carenas in pñijs
 māsionibz. scz ieiunādo. orādo. in straminibz dormiēdo. nudis pedibus
 ambulando. cilicia induendo. z silia faciēdo. sed nō debēt trāsire ad res
 motas partes faciēdo peregrinatōes. q^u si peregrinatōes in longinquas
 terras facerēt. tñ peiora possent eis. puenire. sic q^u possent defraudari per
 viros ad actū luxurie exercendū. z sic de alijs malis. ideo non debēt pñssor
 eis inuigere peregrinatōes facere

infirm^o ^{mulier}
 Eger. parturiens et pregnans femina. nullum
 s^c pñe ^{dei} ^{onus}
 Portet onus. quia lex et gratia subleuat illud

Summula Raymūdi.

^{s^e mulierib^{us}} ^{regula} ^{s^e mulieres. i. aliq^{ue} g^{ra}m^{ma}t^{ica}}
His non est posita lex. sint ergo sine lege
^{s^e vel in ieiunio. comedat. i. iac^{et} in puerperio}
In ferijs sextis edat oua puerpera quouis
^{i. oportū sit} ^{i. infirmis} ^{i. egenis}
Quando necesse subest. vt in egris pauperibusq^{ue}
^{s^e hoīem} ^{multi} ^{interficiāt} ^{s^e hoīem}
Unum si plures occidant. quilibet horum
^{homicidū} ^{i. integraliter} ^{i. interfectoz}
Hoc luat insolidum. quia quilibet est homicida
^{i. patit} ^{idem} ^{ad occidendū}
Quod luit occisor luat hoc qui consilium dat
^{s^e aliq^{ue}} ^{s^e hoīb^{us}}
Virgo si rapitur a pluribus et violenter
^{s^e existis} ^{carnalr} ^{i. emēdet}
Unus noscat eam quouis totum luat illud
^{i. in filib^{us}}
Casibus in paribus semper sic est faciendum

Nec ponit alia documēta dicēs. q^{uod} infirmus hō z mulier p^{er}turēs suē
 impregnata nullū onus ieiunij h^{ab}et. q^{uod} tales in hīs casib^{us} absoluunt a lege
 Subdit q^{uod} talis mulier p^{er}t in sextis ferijs oua z lacticiā comedere. z in cā
 nēcitat^{is} paupes z infirmi hoc etiā p^{oss}unt comedere. Subdit. si plures hoīes
 mīnes interficiāt vnū. tūc q^{uilibet} hoīz tenet agere p^{er}nam z luere hoc homi
 cidū z deplāgere illud p^{er}tin. q^{uod} q^{uilibet} illoz est homicida. z sicut occisor p^{er}u
 nit. sic z ille q^{ui} p^{ro}buit p^{ro}siliū ad hoc vel auxiliū. Subdit. si aliq^{ue} p^{ro}go fuerit
 rapta a plurib^{us}. z ab vno solo carnalr cognita. tūc q^{uilibet} illoz tenet agere
 p^{er}nam z deplāgere illud p^{er}tin. Et sic intelligit in filib^{us} casib^{us}
Primo nota. sicut l^{ex} innuit tūc plura sunt genera hoīm q^{ui} nō obligā
 tur ad ieiunū. Vñ sciendū. q^{uod} ieiunū tripl^{iter} soluit. p^{ri}mo quo ad nutrime
 tum. scdo quo ad essentia. tercio quo ad nutrimentū z essentia. Quātm
 ad nutrimentū tūc isti soluit qui pueniūt t^{em}p^{us} debitū comedēdi. vel q^{ui} n^{on}
 mis delicate p^{re}parāt cibaria. vel qui magnā sollicitudinez ventris h^{ab}ent
 Sed illi soluit ieiunū q^{uod} tūm ad essentia q^{ui} postq^{uam} p^{ro}medere inceperūt sur
 gūt de mēsa ad aliq^{uod} t^{em}p^{us} z postea redeūt z iterū comedere incipiunt sicut
 p^{ro}p^{ri}us. z hoc facere p^{oss}unt serui z ancille qui nō sunt sui iuris. Sed q^{uod} ad vtrū
 q^{uod} soluitur q^{uod} quis sine nēcitate comedit zc.
Secdo nota. p^{er} modū dubij. vtrū illi soluat ieiunūz qui comedūt z^us
 carū vel herbas. R^{es}pondetur q^{uod} aliq^{ui}s comedit p^{er}fectū dupl^{iter} p^{ri}mo cā refer
 uatiōis nature. Scdo cā voracitatis. p^{ri}mo mō admittit. q^{uod} sic ieiunū nō
 soluitur dūmodo saltem moderatim sumitur. sed scdo mō soluitur ieiunū
 nū. q^{uod} comedunt ea p^{ro}muniter homīnes vt magis valeant biterere vel vt
 potus reddatur eis magis sapidus
Tercio notādū p^{er} modū dubij. vtrū isti potatores q^{ui} bibūt maneat

Folium CXXXVI

prandiu etia soluunt ieiunium. Rndet q si talis potator a iuuetute sic pue
uit facere z no pmodose dimittere posset. sic q si dimitteret timeret eade
re in infirmitate. tuc tali bn admittit vn^o haust^o. Et dicunt doctores iur^{es}
q solu deteret ee vn^o haust^o a q. sz tn sec^o e de istis q no pueuerunt sic face
re a iuuetute sua. na tales soluunt ieiunium q tenses bibunt ante prandium
Quarto notandū. Ita dr. si plures occidat vnū tunc qlibet illoz tenet
satisfacere. Pro q sciendū q homicidiū ē duplex. s. corpale z spūale. Corp
porale homicidiū ē duplex. qdā a lingua. z qdā a facto. Homicidiū a
lingua fit triplr. scz pcepto. piliō. z defensione. Pcepto. sic pylatus fuit
homicida xpi. qz pceptit crucifigere. Consilio. sic iudei fuerunt homicide
qz manifestū piliū dederunt ad crucifigendū xpm. Tercio ptingit ex
defensione. i. dissuasiōe. vt si aliq^s veller interficere illum cū q transires et
posses hoc auertere z no faceres tunc eris homicida. qz no impedisti qd
bn impedire potuisti. Sz ex facto aliq^s dr. homicida quattuor modis.
Primo ppter iusticiā. sicut iudex dr. homicida. qn ppter delictū iudicat ali
quē ad mortē. z hoc homicidiū fit sine pctō. z faciens sic potius meret. sed
tū nihilominus incurrit irregularitatē. Scdo fit cā necessitatis. z illa ē du
plex. qdam est euitabilis. z illa nō excusat aliquē ab homicidio. Alia ē cā
necessitatis inuitabilis. z talis adhuc ē duplex. qdam em est ppter priāz
psonā defendendā. qdam etiā est ppter res tpales defendēdas. Si primo
mō sic excusat ab homicidio. vt si aliq^s ptransiret cāpos cui occurreret ini
micus vel latro q eū niteret interficere. z ipe nō posset euadere. si tunc talis
inimicū vel latronē interficeret nō incurreret homicidiū. qz vim vi repelles
re licet. Si aut fit ppter res tpales defendēdas. tūc ipe nō excusat ab ho
micio. vt si aliq^s ptransiret viā z videret raptorē volentē sibi auferre res
tpales. tunc iste si occideret raptorē nō excusaret ab homicidio. Et rō ē. qz
primus tuus plus diligēdus est q res tpales. attamē fm iuristas hoc fal
lit in vno casu. vt si aliq^s intraret heremū z remote esset ab hoim pmunio
ne z haberet solū vnū panē. mō si aliq^s veller ab eo capere panē illum. tūc
talis posset eum defendere tanq^m priā psonā. et si aliu interficeret excusare
tur ab homicidio. qz si panis reciperetur ab eo sine defensione posset forte
mori fame qd esset magnū periculū. Terciū homicidiū ex facto ē casuale.
et ē duplex. qdā adheret rei licite cū debita diligētia faciēda. qdā ad
heret rei illicitē. z tale nō excusat. Quartū homicidiū est a facto volūtario
et illud nullo mō excusat. vt cū hō voluntarie z deliberatōe phabita occi
dit aliquē hoim. z hoc ē grāde pctm. z aliq^s faciens tale homicidium nisi
magnā ageret pniām. visione dei eternāl carebit. z hoc ē verum de fidelī
hoie. sz secus ē si aliq^s interficeret infidelē sarracenū turcū seu hereticum.
Sz homicidiū spūale ē quadruplex. qdā fit a corde. z ē qn aliquis odit
primū suū. vt dr scriptura. Qui odit primū suū homicida est Scdm fit
ex volūtate. vt qn aliq^s suffocat bonā intentiōem. z de qnto intētiō est mel
lior de tanto dr. plus homicida. Terciū fit qn aliq^s diffamat primū suū
pbris. vnde dr qdam doctor. Qd horribile homicidiū q primus p mas
lefica primi honore priuat. Quartū spūale homicidiū fit ex facto qn ali
quis in extrema necessitate nō pascit esurientē. vñ beatus Hieronym^{us}. Si
nō paup^{er} tpe necessitatis tunc occidisti illū qui morit^{ur} fame

Summula Raymundi

.i. penitentijs .i. subleuari
Nolumus a penis iniunctis exonerari
 s^e scā cruce .i. viā arripiāt .i. ppleant
Signatos. donec rapiant iter. aut redimat hoc
 .i. destinādo loco sui .i. rñdendo de labore
 Pro se mittendo reliquos et eis sua dādo
 oēs isti hic enumerati atq; pñles
Debilis. atq; senex. claudus. cecus. mulierq;
 .i. ab itinere .i. hoc fiat mediāte sacerdote
A cruce se redimant. agat hoc discretio prudens
 .i. ad scñ iacobū .i. ad romā .i. visitare
Qui sancti iacobi vel petri limen adire
 pñserit .i. pegrinatio ad hierlm
Vouerit. aut simile quid. crux hec omnia tollit
 .i. si in pñia psona .i. satisfacie
Corporali proprio votum sancte crucis implet
 .i. absoluit s^e pñctis .i. claustrū
Soluitur omnibus his intrando religionem
 manifestes .i. pñctā pñctis
Non cōpeccantes prodas tua dum probra dicis
 pñctiū .i. circūstātiā vix religiosi vñ seclares
Horum cognoscat confessor conditionem
 scz pñia scz pñdere pñas
Et non personas. parat hoc penas grauiiores
 .i. maritatis .i. cognatis
Ut cum coniugibus. affinibus. ecclesiarum
 .i. religiosi .i. associat
Sanctis personis. viduis. et sanguine iunctis
 s^e qz debet pñti in pñessione

Sed pater et mater soror frater excipiuntur
 ¶ Hic auctor determinat de pñia cruce signatorū fm aliqñs dicēs. Signat
 tus cruce nō dñz a penitētia sibi iniuncta exonerari donec iter peregrinatio
 nis ad sanctā terrā rapuerit vel p se mittat aliqñ dādo illi expēsas z pñ
 mū laboris qđ ipse exponeret si met iret. Subdit. hō senex. debil. claud.
 cecus. z mulier debet se redimere a peregrinatōe mittēdo aliqñ ad terram
 sanctā loco ipsoz. Subdit. si aliqñ vult ire ad lūmina scōz. scz ad sanctum
 iacobū vel ad scñ petrū. vel ad aliqđ aliud lūmen scōz. ille ab omnibus his
 soluit si intrauerit religionē. Subdit aliud documentū dicens. si aliqñ fa
 cit pñessione ille nō debet pñdere secū pñcantē. sic qz diceret. ille fuit meus
 pñcans nominādo pñnam noie. sed debet notificare pñessori pñitōem
 illius pñcantis. qz talis pñitio multotiens aggrauat pñctm. vt si aliqñ fe
 cit incestū cū aliqua sibi nō copulata matrimonialit. vt cū pñguinea vel

eū montali. Subdit vltērius. q̄ ab illo dicto excipiunt pater z mater. q̄ si
filij peccant cū eis vel cōuerso debent pro di in p̄fessione

Primo norandū. q̄ illi q̄ repetūt crucē z vouerūt ire ad seā terrā vī
si sit eis hoc iniunctū in p̄nia. tales tenent in p̄pria p̄sona h̄ votū vel talem
p̄niam adimplere. nisi obstarēt rōnabile ipedimentū. q̄ tūc ex licētia p̄fessō
ris p̄nt loco eorū alios mittere. z hoc ē v̄p̄ si illud ipedimentū ē p̄petuū. si
autē esset trāsitorijū z nō diu durabile tunc ip̄i debent expectare donec illud
ipedimentū cessauerit z tunc illā p̄grinatōem met adimplere.

Secūdo norandum. ita d̄r. q̄ qui vult absolui a voto peregrinatōis
p̄t absolui p̄ ingressum religionis. Ratio huius est. quia melius est penite
re p̄ totum tempus vite q̄ ad vñū annū. sed qui intrant religionem omni
tempore vite stant in p̄nia. ergo quilibet soluitur a voto peregrinatōis p̄
ingressum religionis quod intendit littera

Tercio norandū. q̄ aliq̄s faciens p̄fessionē nō d̄z p̄peccantē manifest
stare. nisi p̄ditio sui p̄peccātis aggrauat p̄ctm̄. Vñ si aliq̄s facit incestū cū
p̄sanguinea vel alia p̄sona cum qua fierent nuptie indebite. ibi p̄ditio cō
p̄peccātis aggrauat p̄ctm̄. z sic in tali casu p̄fitens nō debet alicuius nomen
exp̄mere simplr. sed solum p̄ditionalr. s̄ dicat se fecisse p̄ctm̄ cum montali
cum p̄sanguinea sua z c̄ijs.

Ultimo norādum. ex quo hō sati sfacere d̄z p̄ peccatis suis. tunc sciē
dum q̄ bona sunt duplicia. q̄dam sunt simplr mortua. q̄dam mortifican
da. s̄ bene itēz viuificanda. Bona simplr mortua sunt que fiunt in pecca
to mortali. quia homo existēs in peccato mortali q̄uis posuerit se ad mor
tis pericula p̄pter xpm̄ non meretur vitam eternam. Sed dicerēs. beat⁹
Aug⁹. z Boetius de p̄solatōne phie dicunt. q̄ nullum maluz manet im
punitum. z nullum bonuz irremuneratū. z ergo videtur q̄ hō in peccato
existens faciens aliqd̄ bonum opus meretur aliqd̄. R̄ndet. q̄ nullum bo
num manet irremuneratum. q̄ q̄uis illa bona nō p̄sunt illi p̄ vitam eterna
m̄ valent illi ad impetrandū grām terrene sortis. i. pro bonis t̄palibus z
p̄minutōe terrene pene. S̄ bona mortificāda sunt. q̄n aliq̄s est p̄fessus
et facit bona opa z aliquādo relabitur in p̄ctm̄. tunc illa opa sunt mortifi
canda. q̄ p̄ p̄ctm̄ mortificant bona opa. z h̄mōi bona opa resurgunt quo
ad vitam eternam si p̄ctm̄ dimiserit z penituerit. sed mortua simplr nec p̄
sunt nec resurgunt quo ad vitam eternam.

i. sacerdos i. indicādo i. p̄ctm̄ sc̄z p̄ p̄fessionē p̄ctōis
Confessor non monstrando scelus. imo norando

i. facitū i. p̄suetos
Est satis vrbānum solitos inquirere cursus

i. foramine i. serpentem
Ex antro trahere colubrem nimis est onerosum

et cū discretōe inuestigādo p̄ctā i. auditor
Non informator vicij sis. sed speculator

i. viciosos i. innocētes dānare
Egros tu sanes. sanos occidere noli

Summula Raymūdi.

^{.i. venisset} ^{.i. pētm}
Si non transisset hominum scelus illud in vsum
^{articulare} ^{.i. importunū} ^{.i. esset}
Scribere crudele nimium foret et viciosum
^{s^c pētm} ^{enorme} ^{scz zodomium}
Hoc paucos homines q̄uis corrumpere. absit
^{s^c pētm} ^{s^c ex scripto} ^{s^c pētm}
Quod sit commune nimis est quod sit speciale
^{.i. pētm} ^{secutius}
Coram p̄bytero confundi tutius esset
^{s^c toto} ^{s^c eternali} ^{.i. iudicāte}
Quam coram mundo damnari iudice christo
^{s^c in p̄nti} ^{in futuro} ^{.i. pētm}
Omne quod est quod erit tunc tua probra videbit
^{s^c pētm} ^{s^c dolor} ^{s^c dolor}
Te grauis et grauior imo grauissimus illic
^{.i. pētm} ^{.i. recedas}
Expectat nisi de facto citius resipiscas
^{.i. in tua p̄cia} ^{s^c in facie}
Alq̄tūis oculis sis qualiscūq̄ videbis
^{s^c z gloria} ^{s^c p nobis pētm}
Laus tibi sit christe qui tot tormenta subisti

Nic autor ponit alia documenta dicens. q̄ ip̄e p̄fessor in p̄fessione nō debet monstrare scelus peccatoris. sed magis inq̄rere fm debitū cursum. id est q̄ in p̄fessione debet instigare p̄fitemem vt confiteatur sua peccata. et hoc videtur satis esse vbanum. quia satis laboriosum est serpentem ex antro trahere. sed magis debet esse speculator z auditor peccati q̄ infor/ mator vicij. Deinde subdit dicens. q̄ ip̄e p̄fitemens debet omnia sua peccata manifestare sacerdoti. quia tutius est confundi coram sacerdote q̄ coram omni populo in die iudicij. nam omne qd̄ est qd̄ erat z quod erit tunc videbit tua peccata. quia in die iudicij omnia peccata vniuscuiusq̄ manifestabūtur. vt ex propria p̄scientia det se iuste p̄demnatum. z ideo cito resipiscas siue resiliās de tuo forefacto p̄terendo z p̄fitemo hoc. q̄ post cōtritōem dimittit dominus peccatori omnia peccata sua. sed penitentia stat/ bit donec homo eam condigne luat hic vel in purgatorio. Subdit. o chris/ te sit tibi laus z gloria. quia tot tormenta subisti pro nobis peccatoribus iunge nos p̄ tuam misericordiā veris gaudijs.

Nota q̄ officium audiendi p̄fessiones est magnum magisterium. et p̄pterea requirit exptos z maturos viros qui sciant p̄fitemes charitati/ ue hortari ad confitendum peccata sua omnia z fm omnes circūstantias. Et si p̄fitemes ex stoliditate aut verecundia aliqua peccata non confite/ antur debet confessor prudens caute attendere an ex gemitu vel titubā/ tione confitentis adhuc aliquod peccatum lateat. Et tunc debet cum

Folium CXXXVIII

et tunc dicitur cum magna cautela ex circulo quorundam extrahere de corde confitentis
hoc peccatum et allicere ad confitendum. Et ut hoc commodius faciat debet sibi in
simulare quod oporteat confessionem esse integram. et si unum peccatorum omittatur
scienter quod tota confessio sit nulla. Debet preterea confessor promittere suum iuramen-
tum in satis faciendo pro peccatis et quod nullo modo diffidat de dei misericordia
quantumcumque etiam peccatum enorme perpetraverit. dum tamen confiteatur. Sed non debet
confessor a quocumque de omni peccato querere vel de muto peccato ne ubi ex-
trahere serpentem conatur inducat eundem. Ideo magnam experientiam hoc
postulat ut sciat quod et apud quos hoc attentandum sit. Sed heu nostris
temporibus huic officio audiendi confessiones aliqui se ingerunt et aliquid de
putantur. qui tamen ineptissimi et inexplorati ad hoc sunt. sed quem fructum tales
in ecclesia dei faciant exitus acta probant. Quod autem in peccato carnis explo-
rando confessor se debet habere docet sequens littera

Quia peccata multa sunt plura carnis secreta. legentem
i. peccata multa i. luxurie
i. peccata manifestare

Indoctum ne confundant ea scribere nolo

Et quia communis est omnibus iste libellus
i. generalis s. hominibus
i. modos peccandi simpliciter i. referare

Holo vias turpes communibus hic aperire
intelligere vias i. merito confessor

Scire tenetur eas licet omnis iure sacerdos
gnis humani i. dyabolus

Inuector carnis sathanas quod pluribus istam
i. peccatis s. hominibus i. depingat maculas

Infecit maculis. felix extorqueat istas
i. confessor s. se taliter i. innocentiam

Inuestigator caueat ne simplicitatem
hominum i. inficiat hominum

Simplicium frangat et corda fidelium ledat
i. diuersas i. spes producat

Multas luxuria radices protulit ex se
s. spes i. appalare i. aperte

Quas hic detegere formido tibi manifeste
i. quod sunt in cursu nature naturam i. manifestare

Quedam nature sunt. quedam contra. referare
peccatorum i. modos i. circūdet i. fragile

Horum nolo vias scelus ne circūuallet egrum

¶ In precedentiibus autor fecit mentionem virtuale de peccato enormi. videlicet
3o domitico. hic excusat se de peccatore eorumdem peccatorum. Et per diuini lra.
quod primo facit quod dictum est Secundo assignat causas quare illa peccata non debent

Summula Raymundi

scribi et divulgari. dices primo quod multa sunt peccata carnis occulta ne ista facias
que confusione rectoribus imperitis tunc nolo ipsa scribere. quia iste libellus est con-
muni et vltimo omnium propositus. ergo nolo ipsas turpes vias luxurie assignare.
tamen omnis sacerdos tenet istas vias scire. quia felix confessor debet penitentes exquirere
de quibusdam vitiis et maculis dyabolicis. nam dyabolus multa carne inficit. et cum sa-
cerdos sic inuestigat de peccato debet cauere ut non confundat simplicitatem sum-
plicitum hominum et ut corda fidelium non confundat nec ledat. Unde luxuria multas
habet species quas non audeo manifestare. quia quedam vitia luxurie sunt
naturalia. et quedam contra naturam

Notandum primo. quod autor specialiter intendit aliquem pertractare de luxuria
quod est peccatum mortale. et est inter omnia immundissimum. quia non solum maculat
animam. immo maculat et corpus. unde ab ista luxuria multa mala trahunt origi-
ginem. ipsa enim luxuria est multum damnosa. quia est delectatio momentanea.
amaritudo perpetua. per quam sensus debilitantur. intellectus obumbratur
ipsa caro confunditur. et totum corpus destruitur

Secundo notandum. ex quo multe sunt species luxurie quas recitare periculosum
esset. quia a tali recitatione simplices possent trahere occasionem peccandi. igitur magister
Raymundus omnes illas species reuertit et omittit recitare nullum ponens tractatum
speciale de eis vel partem principalem. sed incidentalem in quibusdam metris docet mo-
dum primum quem sacerdos debet se regere circa ista peccata in confessione. ut manifeste patet
in littera. et innuit in littera quandam distinctionem peccatorum illius luxurie. videlicet
quodam sunt hominibus peccata naturalia. quodam contra naturam

Ultimo notandum. magister in littera ponit unum documentum. videlicet quod sa-
cerdos a longe potest inuestigare talia peccata. sed tamen in tali inuestigatione non debet pla-
ne illa peccata detegere. ne ut sic simplices in vitiis informetur. sed de peccatis con-
muni et confuers potest magis expresse interrogare ut conuenientius possit penam
pro digna iniungere. quia nullus medicus potest sanare vulnera nisi prius confiteatur
vulnerum et cum hoc qualitate et dispositionem cognoscat. et conformiter est de
confessione. quia nullam penitentiam potest quis iniungere nisi prius scias
quantitatem et qualitatem peccati

.i. superabundantie cibi .i. criminofum

Ocia. diuitie. crapule. potus. viciosum

s. hominem iam enumerat s. bona opera

Te faciunt. et ab his nisi cessas. nil tibi profunt

.i. modos .i. ostendam .i. interius

Articulos paucos monstrabo. tu tamen intra

.i. consideras diuersa vitia

Silapis inuenias diffusa per omnia membra

.i. maculat in nocte sed illi pollutois

Polluitur quandoque caro. sed causa triplex est

mala cogitatio .i. superfluitas s. quod ad peccatum retentiu

Mens turpis. crapula. natura superflua. carnem

maculat due pollutoes .i. criminose

Inficiunt. prime. non vltime sunt viciose

^{s^e missam} ^{aliq^m p^{ro} max^{ime} pollutionū}
 Non inconfessus celebres dum pollueris sic
^{professorē} ^{i. h^{ic} nō potes} ^{s^e missam}
 Habueris si non habeas vel eum qui celebrat pro te
^{s^e bonū} ^{diuinū officiū}

Fac aliquid per quod digne possis celebrare

¶ In ista pre magister assignat quasdā causas inducētes h^umōi vicia. P^{ri}mo facit hoc. scdo ponit vnā distinctōem. z annectit q^usdam documentūz ibi (Polluitur zc). P^{ri}mo d^{icitur} sic. ocia. voluptates z etiā diuitie. crapule. z potatōes sup^{er}flue reddunt hōiem viciōsum. z nisi homo esset ab istis n^{on} h^{ab}eret illi pro sunt sua bona opera. Subdit. ergo monstrabo paucos articulos quos si cōsiderabis multa ex his inuenies z diuersa vicia. Subdit. q^{uod} aliqui fit pollutio in nocte. z sic p^{ro}pter tres causas. P^{ri}mo p^{ro}pter turpes cogitātōes habitas in die de mulierib^{us}. Scdo p^{ro}pter nimias crapulas. T^{er}cio p^{ro}pter sup^{er}fluitatem nature. quia forte virtus retentiuā est ita debilis q^{uod} nō potest retinere. z sic natura sagat purgat seip^{sam}. z p^{ro}p^{ri}e due pollutiones inducunt peccatū. sed tertia nō. Sed si talis pollutio p^{ro}tingit p^{ro}ter bytero de nocte. tunc sequenti die nō celebret missam nisi p^{ri}us p^{ro}ficetur. vel aliqd^{am} ferat seu faciat p^{ro}pter q^{uod} celebrare poterit.

¶ Notandū. auroz p^{ri}us retigit aliqua de luxuria. z illoz diuerse p^{ro}nt ēē cause inducētes talia. Ut ergo possimus talia fugere. cū malū nō euitatur nisi cognitū. ergo magister vult q^{uod} luxuria causetur ex ocio. delicijs. diuitijs. crapulis. z potatōib^{us} sup^{er}fluis. q^{uod} enumerata nō sunt vicia q^{uod}rum in se. s^{ed} sunt vicia q^{uod}rum ad penitentem. P^{ri}mu viciū est ocio. vnde cum ipse ociosus aliqd^{am} operari nō p^{ro} tunc peccatis insistit. ergo d^{icitur} Florista. Ocia dant vicia. Et ergo sancti patres vitabāt sp^{iritu} ocia. quia semp^{er} orōnibus bōis nis sermonibus z alijs h^umōi operib^{us} occupati fuerunt. z ab illo ocio causa tur luxuria. z rō naturalis est. quia tempore ocij humidum q^{uod} est materia luxurie nō p^{ro}sumitur. ergo instigat luxuriā z suscitāt eam. Unde delictie inducunt luxuriā. vt patet p^{er} experientia de actibus z visionib^{us} deliciosis q^{uod} inducunt magnam luxuriā. Sed diuitie faciunt hōiem viciōsum. z hoc est intelligendum de istis q^{uod} abutuntur diuitijs. z ergo d^{icitur} p^{ro}ph^{eta}. D^{omi}n^{us} t^{em}p^{er}ierūt p^{ro}pter diuitias. similiter dominus in euāgelio d^{icitur}. Sicut imposibile est camelū p^{er} foramen acus transire. sic diuitem intrare regnum celo^{rum}. Et hoc etiam patet de diuitie de quo loquitur d^{omi}n^{us} in euāgelio d^{icitur} cens. Hō q^{uod}dā erat diues z induebat purpura q^{uod} petijt guttā aque porrigi de manu lazari sup^{er} linguā suā. Itē crapule faciunt hōiem viciōsum. q^{uod} quando venter delicatis cibarijs satiatur tunc p^{ro}inue ad libidinem laborat. Itē potatōes faciūt hōiem viciōsum. q^{uod} ebrietas maxime viciat hōies et ebrius duplici pena puniendus est. vt d^{icitur} p^{ro}ph^{eta} t^{er}cio ethicoz. Et ergo d^{icitur} ap^{osto}ls. Sobrii estote z vigilate. Crapule z potus inducunt luxuriā ex abundantia sup^{er}fluo^{rum} humo^{rum} q^{uod} humores luxuriā indicunt.

¶ Item notandū. hō diligēter debet custōdire sensus suos ne cū eis peccet. ne mors p^{er} fenestras quinq^{ue} sensuū ingrediat. quia d^{icitur} scriptura. q^{uod} cor^{is} p^{ro}ris sensus non custodit mortis aditūz sibi reuertat. q^{uod} q^{uod}q^{ue} sensus sunt.

Summula Raymundi

post mortem. hoc p[er] maxime p[er] Euā in q[uo] oēs q[ui]q[ue] sensus mors subintrat
uit. Primo p[er] visum. q[ui] vidēdo. esus p[er] omni acq[ui]sit. Sec[un]do p[er] auditu[m]. q[ui] p[er]
lijs dyaboli acq[ui]sit et f[aci]m eius p[er]liu[m] accepit. Tercio p[er] odoratu[m]. q[ui] p[er] eius
esus et odoratu[m] infecta fuit. Quarto p[er] gustu[m]. q[ui] p[er] ip[su]m gustu[m] dei p[re]ceptu[m] in
frangebatur. Sili d[icitur] de tactu. Et hoc dictu[m] nō ē solū repertu[m] in Euā. sed in
oib[us] p[er]tōrib[us] mūdi. nā q[ui]cunq[ue] dānat illi mors subintrat p[er] oēs q[ui]q[ue] sensus
ideo maxime custodiendi sunt ne p[er] eos mors eterna subintret

Ete notandū. m[ag]is d[icitur] q[uod] triplex ē pollutio carnis. vt p[er] in l[et]a. et q[ui] s[an]c[t]us
cerdos aliq[ui] illaz pollutionu[m] fuerit infect[us] vel pollut[us]. tūc nō d[icitur] celebrare
missaz nisi p[ri]us sit p[re]fessus. et hoc dictu[m] maxime ē intelligendū de p[ri]mis dua
bus pollutionib[us]. S[ed] t[er]t[ia] p[ro]pter reuerētiā sacramēti. tūc etiā p[ot]est intelligi de
tercia. sc[ilicet] q[ui] sit ex sup[er]fluitate nature. s[ed] si q[ui]s p[re]fessore nō posset habere statim
sequēti die. nec etiā p[er] se celebrāte. tūc d[icitur] aliqd facere ad laudē dei rōe aut
dignificat ad celebrādu[m] missaz. et postea statim p[re]fessore habito d[icitur] p[re]fiteri.

Eltimo notandū. hō d[icitur] custodire cor suū ne aliq[ui] cogitātōe p[er]uersa
maculet. iuxta dictū sapiēt[is]. cū omni custodia cor tuū custodi. q[ui] ab ip[s]o v[er]is
ta p[re]cedit si b[on]i custodiā. si autē custodia ab ip[s]o trahit mors intrat. et g[ra]t[ia] de
b[on]is Aug[ustinus]. Si q[ui]s vult saluari d[icitur] oīa illa vitare q[ui] alliciūt ip[su]m ad peccā
dū. v[er]tute lud[icri]. diuitie. voluptates et p[er]silia. sicut sunt oīa gaudia mūdas
na. vt choree. et sic de alijs. q[ui] si a talib[us] nō desistat a p[er]tis desistere nō p[ot]est.
vñ. Cū sancto sanctus eris. cū p[er]uerso p[er]uerteris

Peter nature cursum vir cum muliere
.i. ordinem p[ro]munem

Excedit propria. varios modos coeundi

modos .i. manebūt .i. ip[s]i n[on] m[ut]antur
Quorum sunt multi nec dimituntur inulti

s[ed] zodomie .i. p[er]ti .i. p[er]tōr .i. p[ro]nuat

Dixit modos proprio sceleris reus exprimat istos
s[ed] tu p[re]fessore

Mandando lesor fieres et non medicina

.i. quō .i. vir s[ed] mulier

Qualiter iste vel hec expurgitet vel agitetur

.i. incitātōib[us] siue molestātōib[us]

Luxurie stimulis nisi conscius hic homo nescit

Hi zodome ciues sunt. hi molles. reliquijs

.i. in actu coeundi naturali

Sunt in exercitio carnis turpes et ab usu

Discedunt. vir fit femina. femina quoq[ue] fit vir

Vir per se peccat. peccat secum mulierq[ue]

^{s^e vir} ^{.i. admodū telue affūdat}
Bestiat ille suum corpus. sed beluat illa

Ista viri sit vir. et hic mulier mulieris

Pro vice sic vicem reddunt. sic sexus vterq;
^{.i. eternā dānatōez} ^{.i. ruit} ^{.i. calūm}

Mortis in interitum cadit. heu q' nemo ruinam

^{s^e sexum} ^{psternūtur} ^{scz libidinō}
Horum cognoscit. sternūtur vulnere ceco

Semen vterq; necat nullo puero pariente
^{.i. mēstruosa} ^{.i. in puerpō} ^{.i. vxor}

Menstrua si tua sit vel forte puerpera coniung

^{s^e plūgē} ^{carnalr} ^{.i. libidinose}
Hanc non cognoscas. nec tangas turpiter illam

Hi pueri inde nec tamen eis valet vxor

Proijciunt semen alias nec et illud in agrum
^{s^e pctōres} ^{.i. pctā} ^{pgnosceres}

Quomodo curares quorum non vulnera scires
^{.i. verecūdiā}

Sufficit ecce pudor. obstat procedere nolo
^{.i. supēst} ^{.i. pffessorī discretō}

Restat longa via satis est dictum sapienti
^{.i. motus luxurie}

Qui stimulos carnis nouerit vel quis numerauit

Letera committo confessori sapienti

¶ Hic determinat autor de peccatis enormib; que possunt ptingere ho-
minib; in matrimonio. vel etiā inter quēcūq; virū z mulierē dicēs. q' nul-
lus hō dz exercere actū carnalē cū ppria muliere pter cursum nature pmu-
nē. qz tales modi variātes cursum nature sunt multi q' nō manebūt sine
vindicta. z oīa talia penitēs dz reuelare sacerdoti ore suo pprio. qz nullus
nouit talia melius nisi ipē q' ppetrauit illa Deinde subdit rep'hendendo
zodomitas dicēs. ¶ Vos ciues zodomite q' exercetis exercitia carnis vo-
bis est z dolendū. Subdit. q' qlit' p'iciens semen ad locū indēbitū. i. ad
locū aliū q' in mulierē cadit in interitū mortis. z heu nemo cognoscit rui-
nam illoz. Deinde declarat illa pctā zodomitica dicēs. q' tale pctm zom-
domitici fit qn femina coit cū femina. z vir cū viro. vel hō cū aīali irrōna-
li. qz in tali casu vir testiat corpus suū. z sīr mulier. z sic affilant testijs z
p'ingit aliquotiens q' vir cū muliere mūtāt loca sua. ita scz q' mulier obri-
net locum viri. z vir obtrinet locū mulieris. et in hoc facto ambo incurrūt

bb i.

Summula Raymūdi.

mortē q̄tū ad aīam. q̄ peccāt mortālī. Deinde sub dīr alloquēdo p̄fesso-
rem dīcēs. quō tu p̄fessor potes sanare vulnera tibi nō nota. quasi dīceret
nullo mō. ¶ Deīn excusat se autor dīcēs. q̄ vltērūs nō est p̄cedendum in
enarratōe talis p̄cī. q̄ nīs adhuc multa essent dicēda de talibz peccatis
enormibz p̄pter eoz enormitatē. tñ hēc dicta sufficiūt sapienti. ¶ Tūc ibī
(Destrūa si tua) autor vult q̄ vīr nō d̄z coīre cū vxore sua mōstruosa. vel
in puerperio existēte. q̄ si cognosceret eā z fetū p̄duceret. talis aut fieret les-
prosus. aut deformis. aut p̄tinue scabiosus. Subdīr autor z rīdet tacite
questiōi. p̄sser aliq̄s dīcere. quare nō enarrat autor plura vicia p̄tra na-
turam. cū multo plura sint. Rīdet autor q̄ p̄e nimīa verecūdia plura
enarrare neq̄ nec vult magis inde dīcere. s̄z p̄mittit h̄ p̄sīderādū dīscere
p̄fessorī. qui p̄fiterē desup. īstruere habet.

¶ Primo nota. q̄ licz autor hīc tangat aliquos modos abhominabi-
les. tñ manifeste nō debēt recitari. ne in docti ex eis īformarent z malis oc-
casio peccādī daret. sed debet p̄fessor p̄sīderare p̄dītōes p̄fiterētis. z fm h̄
moderate z dīscere īquīrere p̄fiterētē.

¶ Scdo notandū. littera dīr q̄ vīr p̄ se peccat in se. Pro quo nota. q̄
aliquis peccat tripl̄. scz in deū. in p̄ximū. z in seipm. Tūc aliquis peccat
in deū quādo facit p̄tra eius p̄cepta. In p̄ximū peccat quādo aliq̄s hō
minū aliquem dīffāmat vel īnocētes punit. Sed in seipm peccat quan-
do aliquis nocet sibi p̄p̄. scz q̄ resecat vīres corporis. z sic de alijs. vīr patz
in luxuria. ideo dīcit beatus Paulus. q̄ omnis fornicator peccat in p̄p̄
p̄ximū suū corpus.

¶ Ultimo nota. q̄ qdā sunt p̄cī que sūt p̄ p̄cupiscētiā naturalez in
fornicatōe. z qdā sūt p̄tra naturā. Un sciendū. q̄ p̄cīm p̄ p̄cupiscētiā
carnalē in fornicatōe fit inter vīrū z mulierē fm cursū nature. z talis ope-
ratio est naturalissīma cū regularīm fit iuxta statuta m̄ris ecclīe. qd p̄z p̄
Aristotēlē dīcētē scdo de aīa. Naturalissīmū operū est generare sibi sīlē.
Idē etiā dīr. In naturalibz dēsiderijs pauci peccāt. Sed p̄cīm p̄ p̄cupiscē-
tiā īnnaturalē. i. p̄tra naturā fit. qū aliq̄s hō appetit exercere coīrū cūz sibi
nō deputato. q̄ masculus mulierī est deputatus. z mulier masculo. mō si
p̄tigerit q̄ vīr dēsideraret exercere coīrū cū viro. vel cū bestia. tūc tale p̄cīm
dīr p̄tra naturā. z est p̄cīm zodomīticū z multūz enorme. z talis hō dīr esse
p̄ior bestia. vñ Aresto. in ethīcis. hō p̄rauius p̄ior est bestia.

talīs morbi .i. sanabilis .i. difficulter

D species lepre nunq̄ curabilis aut vīx

.i. singulare p̄cīm .i. p̄zona .i. familiaris īnīmicus

D speciale malum. mors prompta domesticus hostis

.i. crudel obit̄ hōim .i. p̄cīōz .i. putredīnis

D fera mors mortis. scelerum scelus. et fecis o fex

.i. detestabilis neq̄tia .i. p̄suetudinē.

D detestanda rabies hominum nec in vsū

.i. pessīma putredo sup oīa vicia

D detestanda lues turpissīma fex vīctorum.

captiuas s^c hoies .i. infernū
In quos illaqueas hos. in foueam iacis et illos
 deglutis s^c pctōres .i. inferna. mittis
Absorbes. et sic viuos ad tartara ducis
 .i. nō loquētes
Tu muros reddis quos inficis ora eorum
 .i. claudis .i. p cōis
Concludis nimis vicijis obstante pudore
 s^c ipōz .i. pctm dyaboloz
Tu nec eras hominum vicium. sed demoniorum
 pcessit. i. imitari hāc pestē
Dic homo quis mihi tibi dedit insidiari
 .i. remittere .i. tā grandepctm
Indulgere deus tibi vix debet zelus illud
 .i. pulcritudo. s^c deifica s^c spēm. creauit
O decus. o species hominum quam condidit ex se
 oim rez in pñti .i. inqre
Conditor ipse deus. nunc expergiscere si te
 s^c pctis .i. pctōz illoz .i. pñtiam
Ex his quem tetigit scelerum queras medicinam
 .i. cū dyabol dāneris s^c pctā
Ne cum demonibus pereas. quia demonis hec sunt
 s^c sunt .i. pseuerādū
Crimina. non hominum. restat non ergo morandum
 .i. miser s^c generalia sis pfectus
Te pudet infelix si crimina confitearis
 s^c pctis .i. incōsueta .i. pgis
Usus cōmunibus. et ad incommunia transis
 s^c pctm incōmune .i. occideris
Vix hoc vel nunq̃ dicis. proprio cadis ense
 s^c pctm .i. occultas. s^c tuo
Tu fetidum turpe sepelis in corde sepulcrum
 .i. facis s^c tue s^c tu hoim s^c tā vili sepulcro
Vile creas anime maledicte. quis extrahet a te
 s^c hō .i. miser .i. his enormib; pctis
Es nimis infelix his qui furij agiteris
 s^c hoim. i. pōdus .i. oneratus
Quis lapidem tollit sub quo depressus es. aut quis
 .i. grā dei adiuuāte s^c enormi. i. suscitabit
Te nisi volente deo tali de morte vocabis

Summula Raymūdi.

^{s^e de ea} ^{.i. vita actiua z vita p^rep^rlatiua}
Non surges nisi sint martha z maria sorores
^{.i. in p^rntia p^ressoris} ^{.i. securius}
Coram p^res bytero confundi tutius esset
^{eternal^r} ^{.i. iudicare}
Quam coram mundo damnari iudice christo
^{cognoscat} ^{.i. p^rctōr} ^{s^e veram}
Sentiat omnis homo peccās post contritionem
^{deus} ^{.i. p^rctm aufert} ^{.i. p^rntia}
Q^{uod} dominus culpam tollit. sed pena manebit
^{s^e sufficiēter. in h^o mūdo} ^{.i. in purgatorio}
Donec eam luat hic vel in igne futuro
^{s^e p^rctā oblita p^r q^{uod} p^rntia nō est p^rpleta in hoc mūdo}
Illic qui purgat. non est via certior ista

¶ In ista parte magister sp^ecialiter facit exclamatiōem p^rtra z o domitas seu p^rtra p^rctm z o domiticiū dicens. O spēs lepre. z o grande z enorme p^rctm. tu vix vel nūq^{uam} es curabile. o sp^ecale malū z mors z hostis domesticus z cru delis mors hominū. o scelus omniū scelerū. o imūdiācia omniū imūdiācia rū. o derestabilis rabies nō deducēda in vsum hominū. o fex oim vicioz tu es lues turpissima. tu em aliq^{uod} illa q^{uod}as. i. captiua z eos absorbes. z in p^rfundū inferni iacis. z illos q^{uod}as inficis reddis surdos z mutos. z ora eoz claudis rōne nimij pudoris. z tū nō eris dūtaxat viciū hominū sed mag^{is} dyaboloz. Subdit em. quis dedit tibi insidiari hoib^{us}. de^{us} gloriosus h^{ic} vix homini indulgere tale p^rctm Subdit vlt^rius. o decus hominū. o sp^e cies humana quā ip^se deus creator ex se creauit nūc exp^rgiscere. i. cogita si aliq^{uod} ex istis peccatis te maculauit. tūc queras medicinas desup^{er} vt nō p^r eas cū dyabolo moriaris. q^{uod} illa p^rctā sunt demonū. q^{uod} nō det^ret morari in spⁱis hoib^{us}. Subdit vlt^rius dicens. o miser peccator te p^rudet cōfiteri p^rctā p^rmunia. si ergo transis ad in cōmunia tu vix vel nūq^{uam} p^rfiteris illa. z sic p^rprio gladio interficis teipm. tu em hoc turpe p^rctm z fetidū sepelis in cor de tuo. z facis aie vile sepulcrū. quis extrahet te ex illo sepulcro. quasi dⁱcat nullus. z q^{uod} remouebit lapidē sub quo es sepultus. z quis reuocabit te a tali morte nisi deus cū de peccatis ploras z penites. Et tu nūq^{uam} resurges de istis p^rctis nisi martha z maria. i. vita actiua z p^rep^rlatiua sint sorores tue. Subdit etiā q^{uod} ois peccator detet hoc scire q^{uod} q^{uod}is post con tritiōem z p^ressione dñs tollit culpā. nō tū tollit penā donec peccator luat maliciā suā hic in p^rnti vita vel in purgatorio

¶ Primo nota. q^{uod} autor p^rparat p^rctm z o domiticiū lepre p^rpter aliq^{uod} similitudines. Prima est. q^{uod} lepra inter omes infirmitates excellentior est infir mitas. sic etiā inter oia p^rctā p^rctm z o domiticiū est q^{uod}li vñ de pessimis. Se cūda. q^{uod} lepra est morib^{us} p^rtagiosus z venenosus. sic etiā p^rctm z o domiticiū est p^rtagiosum z venenosus. Tercia est. q^{uod} sicut lepra difficulter curatur sic peccatū z o domiticiū q^{uod}stūm ad aīam difficulter p^r curari. Et illud p^rctm est p^rimū de q^{uod}ttuor p^rctis que clamitant de terra ad dñm deū pro vindicta

Unde sciendū q̄ quattuor sunt peccata clamātia in celū. Prīmū est peccatū sodomiticū. 7 est illud qd̄ p̄tra naturā laborat. 7 huic peccato nihil est grauius vel turpius. vñ in Leuitico scribit. Vasculus cum masculo nō p̄miscibit in coitu. q̄ abhominabile est. Scdm̄ p̄tm̄ est homicidiū vñ legit in Genesi de Abel 7 Cayn. Ecce vox sanguinis fratris tui atel clamat ad me de terra. Terciū est vox oppressorū q̄ clamat ad dñm deū. vñ legitur in Ecclesiastico. Nōne lachryme viduarū ad maxillas descendūt. Quartū 7 vltimū est vox seruorū clamās p̄ detento p̄mio. vñ testis Jacobi in canonica sua. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras. qui fraudati sunt a vobis clamant 7 clamor eorum in aures dñi intrabit. 7 sic de pluribz alijs

¶ Secūdo notandū. auctor q̄ littera vult q̄ nullus hominum p̄t ex illo p̄cto sodomitico resurgere nisi martha 7 maria sint sorores eius. vbi per marthā intelligit vitā actiua. vñ in euangelio. Martha martha sollicita es 7c. Et vitā actiua p̄sistit in bonis operibz. scz in penitētia que adim̄ p̄t p̄ bona opa. ideo si hō vult resurgere a tali p̄cto sodomitico oportet q̄ habeat marthā. i. vitā actiua. Sed per mariā intelligit vitā p̄templatiua que p̄sistit in orōnibz 7 in diuinis speculatōibz. 7 ergo si quis vult resurgere a tali p̄cto oportet q̄ habeat illā sororē scz mariā. Et dicunt doctores q̄ vitā actiua fructuosior est. sed vitā contemplatiua tutior 7 securior est. vñ dicitur in euāgelio. Maria optimā partem elegit que non auferet ab ea. id est vitā p̄templatiua

¶ Tercio notandū. s̄ra d̄t q̄ dñs culpā tollit sed pena remanebit. s̄ est intelligēdū q̄ post p̄fessionē p̄cā p̄fessa mutant penā eternā in penā temporalē. q̄ p̄ p̄cto mortali eternaliter dānamur. sed q̄ cito sumus cōfessi h̄ p̄tm̄ mortale cū verecūdia 7 p̄tritoē. tūc pena eternalis est mutata in penā temporalem. ideo d̄t s̄ra (sed pena manebit) 7 hoc est q̄ aliq̄ dicit. licz peccata deleant. tñ reliquie p̄ctoꝝ manebūt

¶ Ultimo nō. q̄ licz adulteriū sit maius p̄tm̄ q̄ simplex fornicatio. tñ int̄ oia p̄cā luxurie p̄tm̄ sodomiticū (qd̄ est p̄ naturā) ē pessimū p̄tm̄. q̄ est abhominabile. q̄ in illo p̄cto hō testat suū corp̄. imo nō ē dyabol⁹ in toto inferno inclusus qn̄ h̄ p̄tm̄ abhorret. merito ḡ hoīes h̄ abhorres

Felix confessor et prudens hos tibi trado

i. discret⁹. s̄ p̄ctoꝝ. i. p̄mitto

Servandos. tua sit discretio quomodo quare

Cur quando vel vbi per quos vel cum quibus ex quo

i. ipone i. pueniētē p̄niam i. p̄cto

Dicit penam tu condignam pro crimine. simplex

s̄ hoī p̄ctoꝝ s̄ p̄nā

Isti debetur. alteri duplex. grauis illi

i. meli⁹ s̄ eternā. hoīem i. p̄cto

Est magis ad vitam talem de labe vocare

bb lñ.

Summula Raymūdi.

^{s^e in inferno .i. obitū .i. iterū}
Quam sic defunctum moriturum viuere rursum
^{.i. grāde pētm .i. delicti .i. sine pēnsu pape}
Non scelus enorme vicij soluas sine papa
^{s^e sicut .i. inuasor .i. pīs vel mīs}
Sacrilegus. cleri percussor. siue parentum
^{s^e sui s^e pūtorum .i. vxorū}
Occisor fratris. puerorum. vel mulierum
^{scz mediāte .i. gladio}
Ecclesie sancte violator igne vel ense
^{.i. luxuria scz cū panguinea .i. adulteriū pmittere}
Aut coitu. duplex incestus. et omnis adulter
^{clarius .i. interfectoz}
Plenus et doceant. iungatur et his homicida
^{facies pūriū scz cū sacro}
Periurus domini cum corpore crismate turpi
^{aliqd scandali}
Quid faciunt. isti penas ineunt grauiiores
^{s^e excessores ad autoritatē papalē}
Tales vel similes romam vadunt. nisi sexus
^{vel ppter maius incōueniēs .i. ppter impotentiā}
Obstat femineus. aut debilis. aut senis etas
^{s^e cū talibz .i. platorz suor}
Tunc dispensetur de consilio seniorum
^{s^e p pūiam magis peccatū}
Puniat ecclesia plus occulto manifestum
^{s^e trāsgressiōes. s^e p fessores .i. absoluat}
Dictas qui possunt qui pape soluere soluant
^{s^e sacerdotes s^e casus pdictos. i. autoritate}
Quidam maiorum soluant hos clauē suorum

¶ In ista pte autor ponit remedia ptra illa tā dicta dices. **O** felix et pax
 dens p fessor ego trado tibi illos pccōres ad sanādū a talibz criminibz qz
 bus aia eoz est lesa. Etā sis discretus de circūstātijs aggrauātibz illa pec
 cata. et deinde inuestiga quō tale pccm est ppetratū. et quātrū sit ipm. et qū
 ter sit factū. et vbi. et cū qbz est ppetratū. et fm hoc dicabis p dignā pūiam
 pro hmoi pccis et criminibz. qz aliqbz datur duplex pena. et aliqbz simplex.
 aliqbz aut datur pena facilis seu leuis. et aliqbz gravis. mel⁹ em est a mor
 te ad vitā reuocare qz q ipsi eternaliter damnarētur. Subdit. tu qui es
 simplex sacerdos nō debes aliquem soluere ab enormi peccato sine papa
 sicut est vicij sacrilegij. pccssor clericor siue parentum. occisor pueror. ma
 ritor. siue vxorū. vel violator eccleie p ignē vel gladiū. vel p coitū. vel homi
 cidā. vel pūris. et ille q turpe pccm ppetrauit euz eucharistia. vel crismatē.

Folium CXLIII

sacro. qz quicūq; talia commiserit debz ire ad dñm apostolicum nisi fise
rit mulier vel hō debilis. qz tūc tu p̄fessor fm p̄siliū sapientū poteris cuz
eis dispensare. Itē hñs auctoritatē papalē p̄ oēs absoluere.

Primo nota. qz in omī p̄fessione p̄fessor dz inq̄rere circūstātiās p̄cī.
qz circūstātie sepe aggrauāt p̄cīm z alleuiāt. z fm h̄ inūgēda est p̄nā.

Secūdo nota. auctor fm aliq̄s volēs reddere rōnē quare p̄fessor dz esse
solicitus circa p̄fiteatē. dī qz plus est reuocare aliquē a p̄cīs q̄ resuscitāz
re a mortuis. Rō p̄z ex isto. qz maior est mors aīe q̄ corporis. ergo maior
est resuscitatio aīe a mortuis q̄ resuscitatio corporis. z fm hoc in littera dz
stare. viuere. alij autē textus habent credere

Tercio nota. qz aliq̄s p̄fiteat in p̄cō enormi. sicut ē sacrilegiū z p̄sile
nō p̄t absolui nisi a papa vel ab aliq̄ gerente vicē pape. tñ excipiunt hoīes
senes. debiles. z mulieres q̄ p̄nt in patria absolui dūmodo satīs faciāt de
tali p̄cō. z q̄libet in articulo mortis p̄t absolui a simplici sacerdote. tñ illē
inūgendū est qz si p̄ualuerit vt papā p̄ absolutōe accedat zc

Ultimo nota. qz p̄ omī p̄cō inūgēda est penitētia ocultra. Et rō est
qz ex p̄nā publica p̄cōri fit scandalū. p̄ qd̄ posset deuenire ad maius cri
men. z p̄cōri p̄ p̄cō publico in eodē crimine inūgenda est maior penitē
tia q̄ p̄ occulto. Rō est. qz p̄cō publicus nō solū vtrī malicia sua q̄tuz
ad se. imo etiā q̄tū ad alios. q̄b̄ ip̄e p̄bet malū exemplum. sed peccator oc
cultus solū vtrī maliciā q̄tū ad se. z nō q̄tū ad alios

.i. excoīcatōe. .i. nullo mō scz officiū mīsse

In banno sīsit nullo casu celebrabit

.i. sacerdos .i. diuinis officijs .i. interesse

Prefbyter. hunc etiam sacris prohibemus inesse

s̄ sacerdotali s̄ quo ad eius gesta

Nil ex officio faciat totus laycus sit

s̄ ecclie exclusus .i. lex ecclie

Si sit ab ingressu suspensus seruet vt est ius

s̄ sacerdos s̄ diuinū officiū

Nullus in ecclēsijs interdictis celebrabit

.i. p̄ncipes s̄ aliq̄ interdicti

Si domini terre fuerint pro crimine clausi

s̄ sacerdoti .i. septimanā .i. celebrare

Quiq; per hebdomadam licet vnam dicere missam

.i. eucharistiā .i. p̄secrādā

Ad christi corpus infirmis conficiendam

s̄ interdictis s̄ sacerdos

Omnibus exdusis et priuatim legat horas

s̄ publice .i. p̄cā s̄ cū eucharistiā

Baptizat pueros. scelus audit. visitat egros

s̄ publice. sacerdos. suis p̄lis .i. cesset ab alijs

Predicat iste sue plebi nec quid faciat plus

b b iij

Summula Raymūdi.

^{s^r sacerdotē} ^{s^r laycor}

Hunc ei ad exequias velut laycum licet ire

^{.i. excoīcata} ^{.i. p. criminibz}

Gens imbannita pro labe sua benefactis

^{.i. puat} ^{.i. iuramēta fecerit. f. q. velit satisfacere}

Hec caret ecclesie. nisi iuret iura tenere

^{seu pncipis} ^{s^r eius}

Si comitis culpa fuerit provincia tota

^{s^r sit} ^{p^rbyteri} ^{s^r pncipis} ^{.i. seipos}

Interdicta. sacerdotes eius teneant se

^{s^r corā eis} ^{.i. secrete} ^{.i. valent}

Sic vt non celebrent. priuatim dicere possunt

^{s^r eis deputatas} ^{.i. nō cantando}

Horas canonicas pro crimine voce silenti

^{s^r p^rsumere. i. eucharistia} ^{s^r excoīcati}

Infirmus corpus domini. non si moriantur

^{s^r in cimiterio} ^{scz extra cimiteriū}

Hos tumulant. licite possunt alio sepelire

^{.i. tpe interdicti pnt p^rdicare z baptizare}

Sermones faciunt. pueris baptisma ministrant

^{.i. sp^r p^r fieri tale sacm} ^{.i. baptismus}

In nullo casu confessio fons prohibetur

^{.i. septimana} ^{.i. licet semel celebrare}

Semper in hebdomada licet vnam dicere missam

^{.i. ianuis clausis} ^{.i. p^rlo nō pnt p^rlo}

Inclusis foribus. electa plebe. sed isti

^{.i. eucharistia} ^{s^r p^rditōe eccle}

Non dabitur corpus domini. nisi sub speciali

^{.i. trāsgressione p^rpria}

Ecclesie forma. proprio pro crimine si sit

^{s^r plebs. i. excoīcata} ^{s^r caute}

Hec imbannita forte tres ecclesie sunt

^{s^r pncipe}

Pro re coniuncta. aut si lis pendeat ex te

^{.i. facta p pignora} ^{cautela} ^{.i. iurētis}

Pignoris est prima cautela. secunda cautentis

^{s^r eadē} ^{s^r cautela}

Pro causa. sed posterior iurata fides est

^{sive ipignorādo} ^{.i. infirm^o}

Pro satisfaciendo eger si nū habet unde

Folium CXLIII

Satisfaciat .i. nec pignora nec fideiussor

Soluat. nec pro ea quicqz sibi nulla negentur
et signatē corp⁹ xpi .i. pauperē .i. excusat indigētia

Sacramenta. quia miserum defendit egestas
sacer mīmonū baptism⁹ .i. corp⁹ xpi

Ordo. coniugium. fons. confirmatio. panis
.i. extrema .i. sacra ecclie catholice

Uinctio postrema. confessio sunt sacra septem
.i. pluribz curis pesse potes sequētibz

Tribus ecclesijs presis in casibus istis

.i. si ē ita misera si vna depēdet ab alia .i. si ppi⁹ sacerdos ē excōicat⁹

Sinon habens. pendens. si raro pastor adherens

.i. si ppi⁹ p⁹ byt de qdaret addit vicino plebano

Si vice depositi traditur vna tibi

¶ Ista ē alia p⁹cula. in q̄ autor ostēdit quō sit tenendū in locis interdictis.
Et p⁹mo quō sacerdotes excōicati se regere debent. volēs q̄ null⁹ p⁹ byt⁹
excōicatus d³ celebrare diuinū officiū in excōicatōne. nec d³ interesse diui
no officio. s³ d³ se regere vt laycus nō faciendo quicqz ex officio sacerdoti
li. nec d³ intrare eccliam si fuerit suspēsus. Tūc subdit doctrinas de loco
interdicto dicēs. q̄ nullus p⁹ byt⁹ d³ celebrare in ecclesijs violat⁹ sine inter
dictis. Et si aliq̄ puincia fuerit interdicta ppter dñm illius puincie. tunc
null⁹ p⁹ byt⁹ d³ ibi diuina celebrare. tñ q̄libet p⁹ byt⁹ in hebdomada p⁹
semel celebrare vt pficiat corpus dñicum qd (si opus eēt) infirmis posset
ministrare. Silt sacerdos horas canonicas d³ legere puatim. sed publice
p⁹ p⁹dicare. baptizare z pfessione audire. Et si sacerdos tpe interdicti vo
luerit interesse exequijs laycoz nō d³ interesse vt cleric⁹. s³ vt layc⁹. Sub
dit aliā doctrinā de interdicto volēs qñ ppls ē excōicatus p ppijs criminibz.
tūc talis ppls d³ carere bñficijs ecclesiasticis nisi tūc fecerit iuramētū q̄
velit satisfacere. S³ si locus fuerit interdict⁹ ppter crimē pncipis siue dñi
terre. tunc sacerdotes in tali loco nō debent celebrare. s³ puatim horas ca
nonicas dicere pnt z pfessione audire. z infirmis corp⁹ dñi ministrare. et
si moriant⁹ pnt sepeliri extra cimiteriū. etiā pnt fmocinari sacerdotes z pue
ros baptizare. qz in nullo casu. phitet baptismus aut pfessio. z sp in heb
domada licz sacerdoti. vnā missam dicere clausis ianuis absente ppo z ta
li ppo nō d³ corpus dñi dari. nisi sub spēali p⁹ditōne. qz vel talis excōica
tio dependet a dño vel ex pte ppli. tunc sp p cautionē sufficientē factā p p⁹
gnora vel p fideiussores fideiuentes. q̄ ppls d³ satisfacere. tūc p⁹ populo
ministrari corpus xpi. Sed si aliq̄s esset paup in cumulo q̄ nō haberet p⁹
gnora vel fideiussores illi ppterea nō d³ negari corpus xpi. qz paupertas
excusat eū. Tunc subdit enumerando septē sacramenta que patent in lra
Dehinc d³ q̄ vnus sacerdos aliqñ p⁹ duabz vel pluribz ecclesijs curatis
pesse ppter tres causas. Quaz pma est. quādo vna ecclesia est ita misera.
q̄ sacerdos de fructibz eius nō potest se nutrire. tūc idēz sacerdos p⁹ illas
ambas patere vel tres vel plures. Secunda causa. si vna ecclesia haberes

Summula Raymundi

dependentia a reliq. sic q. vna esset mater z reliq. filia. tunc vnus sacerdos iterū p̄t illas habere. Tercia causa ē. si aliq. sacerdos caderet in irregularitatē vel degradaret sic q. nō posset p̄esse sue ecclie. tūc alter plebanus vicinus eius p̄t habere eccliam ipsius degradati cum sua ecclia.

¶ Primo notandū. q. p̄s byter excoīcatus nō d̄z se ingerere diuinis officiis. eodē mō si p̄s byter fuerit suspēsus ab officio suo p̄pter delictū propriū nō debet celebrare. qz alis incurreret irregularitatem.

¶ Secdo notandū. q. interdictū ē duplex. Vnū ē in p̄lo. qñ caput p̄li interdictū cū adherētibus p̄ violatōem ecclie. spoliū. vel rapinā. v̄l p̄ silē. z sic dicim⁹. p̄ls ē interdict⁹. z hoc fieri p̄t dupl̄. fm̄ autoritatē maiore sc̄z et minore. qz si nephas eēt ita grande tūc p̄t interdictū fieri q. p̄lo nihil d̄z v̄di vel emi. nec d̄z p̄ls sepeliri in cimiterijs. s̄z talis cā sp̄ d̄z ē criminalis p̄pter quā sequat tale interdictū. Alio⁹ p̄ls p̄t interdicti solū. z h̄ sic q. nō debeat v̄ri diuinis. z illd̄ sit iuxta autoritatē minore. Aliud interdictū sit q. ad locū. puta q. p̄ls interdicti tali loco. z in tali p̄nt fieri. talia q. autor exprimit in l̄ra. s̄z de iure nō debēt hoīes sepeliri. z tale interdictū ē admissū p̄pter inobediētā p̄ncipū. qz si ip̄i excoīcarent nō curaret. z h̄ locus d̄z in interdicti. nā tūc a subdijs informant vt faciant iusticiā. z tale interdictū d̄z fieri qñ p̄ncipes p̄ vim z sine iusticia impugnant ecclesiam.

¶ Tercio notandū. autor d̄t. q. qñ locus ē interdictus tūc in illo null⁹ debet celebrare nisi in hebdomada semel. z hoc est v̄z si p̄ncipes z eorū adherentes nō appellāt a tali mādato. qz aliqui ep̄s nō h̄z legitimā causā locū interdicere. z tunc p̄t fieri a p̄llatio ad sup̄iorem ep̄m seu iudicē. Et tūc licet p̄nt celebrare adherentes appellationi.

¶ Quarto notandū. si tpe interdicti p̄tingeret aliquē interesse exequijs laycorū. tūc iste nō d̄z interesse tanq̄ clericus. puta in religione dicēdo v̄gilias. s̄z interesse d̄z vt layc⁹. **¶** Ultimo nota. q. excoīcat⁹ nō d̄z ab excoīmunicatōe absolui nisi p̄us satisfaciāt p̄ isto. p̄ q. ē excoīcat⁹. aut de satisfactōe cautionē sufficientē p̄stet. Et h̄ fieri p̄t tribz modis. vt p̄z in l̄ra. Et h̄ intelligendū ē si de satisfactōe ē potēs. si aut nō p̄t satisfacere nihilomin⁹ n̄us est absoluedus. z sacramēta debent ei ministrari sicut docet l̄ra.

¶ De ordine ecclesiastico

O. i. oīm scōz missam i. cantas
In v̄nibus officiū de sanctis dum canis. ipsa
s̄c in tali missa.

Antetur tantum p̄fatio quotidiana

i. venit i. in die dñica i. p̄memoratio

Si cadit in lucem domini requies anūnarum

s̄c diē aīaz i. trāspōnere

In feriam debes illam transferre secundam

s̄c aliq̄d

s̄c diē aīaz

Si finis p̄sens non est transferre necesse

¶ Istud est penultimū caplm̄ totius libri. in q. determinat de ecclesiastico

ordine Et p̄t diuidi in tot ptes q̄t ponit docum̄ta de ecclesiastico ordine. Pro p̄ma pte vult q̄ qñ celebrat missa z officii de oibz sc̄is i die oim sc̄oz tpe anni deputato. tunc ad illā missā dz dici p̄fatio q̄teridiana. Subiūgit. q̄ celebrat missā in crastino post festū oim sc̄oz. si talis dies ceciderit in die dñicā. s. dies aiaz ita q̄ talis dies oim sc̄oz sit sabbato. z dies aiaz in die p̄ria. tunc talis dies aiaz dz trāsserri ad sc̄daz feriā. p̄riā. z dz pagi officii de dñica. z h̄ ē v̄z si funus nō fuerit p̄ns. tunc illd̄ festū aiaz lapsus in diez dñicā dz trāsserri Sz si fun⁹ ē p̄ns tunc nō dz trāsserri. imo tunc ip̄a die dñicā p̄ria post festū oim sc̄oz dz celebrari festiuitas oim aiaz z dimitrat officii dñicale vsqz ad sc̄dam feriā vel ad aliā feriā eiusde septimane

Primo nota. s̄ra dr q̄ in die oim sc̄oz dz dici p̄fatio q̄teridiana. Rō ē ista. qz in illo die celebrat festū sc̄e trinitat̄ z festum br̄e marie virginis es oim sc̄oz ac electoz dei. si ergo ad missā dicere p̄fatio in honore br̄e virginis. tunc videret q̄ tm̄ pageret officii de br̄a virgine. Et eodē mō dz de sancta trinitate z de alijs festiuitatibus

Secdo nota. q̄ illud dictū nō solū ē intelligendū de festo oim sc̄orum immo etiā v̄z ē de alijs festiuitatibz sc̄oz. exepro die ap̄loz. sc̄e crucis z br̄e virginis. qz quocūqz die talia festa ceciderint sp̄ eo z p̄fatio sp̄ealis est dicēda. s. in oibz alijs festiuitatibz p̄fatio quortridiana est dicēda

Tercio notandū. ex quo hic fit mētio de officio mortuoz. tunc querit vnde hoc habuit initiiū. R̄ndet q̄ habuit initiiū ab aplis dei. z in vsu fuit deductū p̄ beati Isidorū. **S**ecdo querit. vbi habuit initiiū officii mortuoz an in nouo vel in veteri testamēto. R̄ndet q̄ habuit initiiū in veteri testamēto. z hoc declarat tripl̄. Primo sic. leḡt̄ em̄ in Genesi. cū Jacob eet mortuus tūc Joseph z fratres eius tulerūt z deplanxerūt eū p̄ q̄tūz or dies. z postea sepelierunt eū. Secdo declarat. qz leḡt̄ q̄ postqz moyses fuit mortuus. tūc populus israeliticus deplozauit eū p̄ triginta dies. Tercio declarat hoc autoritate sapientis q̄ dr. luctus sapientis filij sunt septē dies. luctus aut̄ filij stulti sunt sempiterni z in eternū anima eius peribit

Tercio querit. quō mortuus sit sepeliendus. R̄ndet. q̄ illo mō qñ ali⁹ qs tendit ad mortē tunc ponit dz sup paleas. z manus eius sup ventrē ad instar sancti martini. q̄ cū deberet mori petijt vt poneret sup paleas p̄pter humilitatē. z si tunc ille est clericus debet legi passio sup eum. si aut̄ est lay⁹ tunc crux xp̄i sup eū ponat vt eo facilius inciretur ad p̄ritōem. Deinde quādo mort̄ porrigatur illi lumen ad manus. in signū illius q̄ mo rientes pro nomine xp̄i eternam videbunt lucem. Quādo tunc mortuus est debent pulsari campanę que sunt tube dei. p̄ quas reueletur hoibus de cessus illius hois vt pro eo hoies orent. iuxta dictū apli. alter alteri⁹ onera portabit. Deinde debet lauari aqua munda z aqua b̄ndicta aspgi. ad designandū q̄ post p̄fessionem z p̄ritōem de hac vita ad vitam eternam transiturus est. Deinde corpus portari dz ad sepulcrū. z si est laycus portatur a laycis. si clericus a clericis. z sic de alijs. Deinde dz poni ad sepulcrū. ita q̄ caput vertat̄ versus occidentē. z pedes versus orientē. vt quasi faciendo adoret hunc q̄ est oriens ex alto. Deinde ponat̄ ad caput corpis mortui crux. quā maxime fugiūt dyabolū. qz dñs noster iesus xps in cruce vicit dyabolū. z omnem eius potestātē annihilauit.

Summula Raymundi

scz natiuitas. pascha. pēthecoste. assumptio marie

In summis festis que quattuor esse memento

.i. nulla cadauera mortuor hoim .i. sepeliēnt

Corpora non aliqua defunctorum turbulentur

.i. te deū .i. glia i excels dñi .i. habeāe

Te. glo. nec aduentus. nec septuagesima seruent

festū crucis festa marie festa aplor .i. te deū z glā

Cruz et virgo suis festis et apostolus omne

credo canit festū michael .i. festū

Illud habent. nec cre. michael baptista iohannes

festū dedicatōis .i. cū festo marie pginis

Et terribilis christus cum virgine matre

festū magdalene .i. festis duodecim aplor

Magdala cre. canit cum apostolis duodenis

pthomartyris .i. innocentū

Credo caret stephani. festum simul et puerorum

.i. nō canit credo in festo michael. pfecto. virginū. vel marty

Non credit michael. confessor. virgoq. martyr

festū scī marci .i. infra octauā pasche festū

Marcus in hebdomadam paschalem si cadit idem

scz de scō marco .i. nō ieiunatur

Collectam tenet ad missam. carnes comeduntur

.i. circa eccliam s. p. suera

Sit circa templum processio reliquiarum

s. festū scī marci pasche nisi eēt dñicus dies

Si post octauam venerit. nisi sit domini lux

.i. ieiunamus .i. q. l. scūq. sit illa dies

Carnes non edimus lux qualiscunq. sit illa

s. in festo pasche in natiuitate xpi in ascensione dñi

Missā resurrexi. puer. atq. viri galilei

s. hz dñe ne longe in purificatōe s. dixit ad me

Festum palmarum. candelabrum. dominus lux

s. illa officia in alijs dieb. .i. in illis ab ecclia deputat

Non decantari debent nisi tempore certo

s. illi sacerdotes .i. lucrū .i. statuta ecclie

Hoc faciunt qui plus obulum q. iura sequuntur

.i. cū festū natiuitatis cadit in illo die

Offeria sexta christo nato comeduntur

.i. efficiūt hmoi leticie

Carnes. hoc faciunt pietas et gaudia festi

^{s^e heretice} ^{scz p^{er}tra fidē}
Ede sophista quia falsum proponis et inferis
^{s^e argumētū} ^{h^umōi ordinatōem}
Nil valet erga tuum tua nulla probatio contra
^{i. locū hūc in amissione p^{er}suasi ieiunij}
Non gula nec venter comedunt. sed sanctior ille
^{scz dñs deus} ^{i. mādāt}

Sanctus sanctorum sanctissimus hoc iubet esse

Hic magister ponit aliud documentū seruandum in ordine ecclesiastico
 qd ptingit circa sepulturas mortuorum. q in istis quattuor festiuitatibus
 scz in natiuitate xpi. in resurrectione ipsius. in ascensione. et in festo pentheco-
 stes nō debent sepeliri funera. qz illi dies sunt dies gaudij et leticie. Nā in
 natiuitate dñi nostri iesu xpi gaudere debemus qz pater in diuinis ei⁹ vni
 cū filiū ad incarnatōem p nostra redemptōem misit. Et in festo pasche gau-
 dere debemus. qz filius eterni patris iesus xps dñs noster nos sua passione
 liberauit et ab inferis resurrexit. In festo autē ascensionis gaudere debemus.
 qz xps filius dei carne assumpta p^{er} sua p^{er}tute sua sup celos ascendit. in sig-
 nū huius q oēs homines precepta ei⁹ custodientes in celi gaudijs et leti-
 cijs eternaliter exultabūt. In festo autē penthecostes gaudere debemus. qz
 pater et filius in diuinis deus et hō dignatus est nobis spm sanctū mitte-
 re. Ex quo ergo isti dies sunt dies exultationis. ideo merito in istis dieb⁹
 gaudere debemus. qz in ipis aliqua dona spūalia cum magno gaudio su-
 scipimus. sed tumulare funera nō est gaudiū. imo magis tristitia. ideo si
 fuerint aliqua funera in his quattuor festiuitatib⁹ non sunt tumulanda.
 sed talis tumulatio in crastinū est seruanda. Itē in missis defunctorū non
 dī gloria in excelsis. nec alleluia. nec sequentia. nec credo. Rō huius est. qz
 in illis quattuor festis vtimur vocib⁹ leticie. exultationis et iocunditatis. sed
 circa funera nō sunt aliqua gaudia. sed oīs tristitia et dolor. et ad hoc desi-
 gnādū tūc missa defunctorū lamentabiliter celebrat⁹ et cantat⁹. **T**ūc ibi
 (Te glo. 2c.) ponit aliud documentū dicens. Te deū laudam⁹ et gloria
 in excelsis in aduētū et in septuagesima vsqz ad festū pasche nō cantantur
 Tūc subdit q in festiuitatib⁹ beate virginis et sancte crucis et omnīū apłōz
 cantatur te deū laudam⁹. et gloria in excelsis. Sed in die michaelis et iō-
 hānis baptiste credo nō cantat⁹. sed in die dedicatōis tēpli et in die nati-
 uitatis christi. et in festiuitatib⁹ virginis marie. et in solēnitatib⁹ marie ma-
 gdalene. et in die sancte crucis. et in solēnitare oīm apłōz et euāgelistarū
 credo cantat⁹. sed in festo martyz nō cantat⁹. Deinde dī q in die sancti ste-
 phani. puerorū. michaelis. et psequēter oīm sanctorū. p^{er}fessorū. virginū et
 martyzū credo nō canit⁹. et hoc verū est nisi talia festa ceciderint in dominū
 cum diem. nam tūc cantabitur credo. Deinde dī si festū marci euāgelis-
 te ceciderit infra octauas pasche. tūc nulla memoria fit de eo nisi collecta
 dicetur ad missam. et carnes ipsa die comedentur. et processio que fieri so-
 let circa segetes fiat circa ecclesiam. si vero venit post octauas pasche. tūc
 illa die carnes nō debent comedi nisi fuerit dominicus dies. Dehinc sub-
 iūgit aliam doctrinā dices. q quedā sunt officia missę que nūc debent

Summita Kaymüdi.

legi siue carari in anno nisi certis diebus qbus talia festa sunt appropriata. ve
sunt ista officia. Resurrexi in festo pasche. Puer natus in die natiuitatis
dñi. Dñs dixit in nocte natiuitatis dñi. Lux fulgebit in gallicantu eius
dem festi. Viri galilei in festo ascensionis. Dñe ne longe in die palmarum
Suscepimus deus. in die purificatiois. Sed qui legunt ista officia extra
tempus deputati illi plus diligunt pecuniam q̃ iusticiam ⁊ statuta ecclesie.
¶ Quinta doctrina qñ festu natiuitatis cadit in sexta feriã. tñc licitũ est
comedere carnes ppter solentatẽ diei ⁊ gaudia festi. ergo nullus sophista
debet ptra hoc disputare. qz sua sophistria tñmodo extat a parentia. vt
Arystoteles in pmo elenchor. qz qlibet sophista bz apparetur sciens
⁊ nõ veresciens. ⁊ gñ nõ debet aliqs replicare ptra hoc vt tñc comedat
tur carnes. qz sanctus sanctorũ imo sanctissimus iubet hoc fieri. Et sñ nõ
fit gratia gule. sed qz deus hominẽ in sexta feria creauit. ⁊ eodem die ipm
hominẽ redemit. videlicet in bona sexta feria. ⁊ ergo quando festu natiui
tatis domini nostri iesu xpi in sexta feria. venerit. illa libertas prerogati
ue hominibz confertur

¶ Poradū pmo p modū dubij. a quo sit institutus aduentus christi.
Rūdet q̄ a beato petro papa. Sed qñ querit. sub quor septimanis. Re
spondet sub quattuor. Sed qñ querit. quare sub quattuor septimanis
Respondet ad designādū quaduplicē aduentū dñi nostri iesu christi Pri
mus aduentus est in carne. ⁊ de illo legit̃ in euāgelio Johis. vbi dī. Man
na filio dauid. Scds aduentus est in mente. vnde in euāgelio Johis le
gitur. Ad dominū venien⁹ ⁊ mōtionē apud eum faciemus. Tercius adg
uentus est in morte cuiuslibet hoīs. de quo legitur in euāgelio Mathei
vbi dī. Si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret vti
q̄ ⁊ nō sineret domū suā p̄dī. Quartus aduēt⁹ est ad iudiciū vniuersa
le. de quo cantat sancta mater ecclesia. Ecce dñs veniet ⁊ omēs sancti eius
cū eo. ⁊ erit in die illa lux magna. scz iustis.

¶ Scdo notādūp modū dubij. quare in aduentū dñi nō cantat Te de
um. nec Gloria in excelsis Respōdetur q̄ gloria in excelsis nō canit. ideo
ad designādū q̄ iste hymnus angelicus p̄mo fuit cantatus in nocte nati
uitatis christi. ⁊ ideo omittitur vsq̄ ad diē natiuitatis. vt tūc eo deuot
ius ⁊ solēnius cantet. Sed te deum ideo omittitur. q̄ solum vrimur eo
ad p̄sentes. sed in aduentu domini expectamus iesum christū aduenturē
Sed quare nō cantatur in septuagesima ⁊ quadragesima. Respondet.
q̄ in istis festiuitatib; sit memoria penitentie ⁊ passionis dñi. ⁊ sic tūc obli
centur om̄ia cantica leticie. sed illa p̄fata sunt cantica. leticie. ideo sancta
ecclesia omittit talia cantica leticie.

Ultimo notandū. q̄ de vltima doctrina dī Bullertus. q̄ dñs in fi
ne anni nasci voluit vt ostenderet in vltima etate mūdi. se venturū. In se
pta em̄ feria hominē plasmavit. p̄didit z literauit. ideo p̄rogatiua libertas
huius diei p̄cella est. vt si festum natiuitatis ceciderit in sextam feriam car
nibus vtamur. si tamen ex voto ferijs sextis z sabbatinis carnes vitares
tūc etiam tali die vitare deberes. Sed si aliquis sine voto in contemptus
huius festi hoc omitteret mortaliter peccaret. q̄ formam ecclesie infringe
ret. Alia aut̄ dubia nota sunt ex se

Passio quando venit domini tunc gloria patri
.i. nisi ad psalmos .i. ecclesia s^e in officio diuino
 Exceptis psalmis clerus dimittat vbiq;
s^e passione .i. phibere
 Gloria qua caneres patri si non inbiberem
s^e rñsorij .i. resumas
 Post versum repetas ibi responsoria semper
hoc canticū s^e domini
 Te deum nec aduentus nec septuagesima seruat
.i. agn^o dei s^e h^o misere nobis
 In cena domini cantes agnus sine pace
.i. in collecta eiusdē missenō flectatur genua
 Ad missam genua collecte flectere noli
s^e in bona quinta feria .i. p^osecra duas
 Dum missam cene celebras tunc confice binas
.i. hostias s^e illaz s^e ecclesie
 Oblatas domino. sumas vnam velut est mos
s^e p^osecrato s^e hostia
 Cum toto calice. reliquam ponas vbi sanctus
.i. lumine pcedente
 Sit locus. incensa candela tamen pceunte
.i. hoc canticū scz bona sexta feria
 Portando cantes. hoc corpus. mane peracto
.i. repositos s^e sacramentū
 Officio toto reddas solenniter illud
s^e tu sacerdos .i. altare
 Ferto super mensam domini. calici quoq; vltimum
s^e iuxta ritū ecclesie .i. inclinabis .i. altare
 Infundas et aquam. tunc te curuabis ad aram
.i. erigendū figurā crucifixi
 Post medium noctis ad tollendum crucifixum
s^e de lecto vel plures .i. famulos
 Surgas atq; duos vel tres assume ministros
vestib; indutos scz dñe pbasti me
 Albis vestitos. psalmum lege domine probas
illud canticū sic dictum
 Hinc expurge canas. psalmum. deus auribus addas
s^e cū redolentia thuris
 Antiphonam repetas expurge. crucem semel aut ter

Summula Raymūdi.

.i. ecclesiam

.i. illā antiphonā

Per circa templum cane cum rex glorie christus

Hec est alia p̄cula .in qua autor ponit alias doctrinas circa diuinū officiū pagēdas. Quaz p̄ma est talis. q̄n instat passio q̄ est dñica q̄ cantat. iudica me deus. tūc sacerdos in diuino officio nō d̄z cantare gl̄ia patr̄ nisi ad psalmos. sed ad m̄soria et ad alia ad q̄ solet cantari gl̄ia tūc nō d̄z cantari. imo post repetitōem responsoriū d̄z resum̄i. S̄z a bona quarta feria vsq; ad sabbatū pasche nec ad officiū misse nec ad psalmos dicat gl̄ia patr̄. **S**ubdit aliā doctrinā de aduentu. 7 septuagesima dīcēs. In aduentu dñi 7 in septuagesima nō cantat. Tedeuz. nec gl̄ia in excelsis. Et in missa q̄ canit in cena dñi nō cantat agnus dei. cuz illa p̄clusionē dona nobis pacē. sed cū illa miserere nobis. Itē in collecta eiusdē misse nō flectat genua. 7 in tribz diebz nō dēf pax. qz pax tradita fuit iudeis. **T**unc subdit q̄ sacerdos celebrās missam in bona q̄nta feria d̄z p̄secrare duas hostias. vnā d̄z sumere illo die. reliquā d̄z reseruare in crastinū. et d̄z cantare ponere ad locū sanctuariorū candela accensa p̄cedente. 7 cū portat cantet hoc corpus qd̄ p̄ vobis ē. sed crastino officio pacto p̄dicat hostiā sumat solēniter ferēdo sup̄ altare. et sumat vinū et aquā ad calicē p̄secrādo 7 p̄ agendo s̄m statuta eccl̄ie. **T**ūc ibi (Post mediū) subdit doctrinā de diuino officio in nocte pasche pagendo. volēs q̄ in nocte pasche plebanus d̄z statim surgere post mediū noctis et assumere duos vel tres ministros indutos albis 7 legere istū psalmū Dñe p̄basti. quo facto cantet. Exurge quare obdormis dñe 7c. cuz p̄su. Deus auribz. repetēdo exurge. q̄ facto accedat cū thure et cū redolētia thuris leuet crucifixū de sepulcro circūfā faciens bis vel ter cantando deuote cū rex glorie christus 7c. **N**otādū. q̄ p̄ hoc q̄ sacerdos d̄z surgere in medio noctis dat̄ intelligi resurrectio dñi qua mediāte trāsumus ab eterna dānatōe ad vitam eternā. Et p̄ alledinē vestīū dat̄ intelligi angeli induti stola claritatis q̄ resurrectōem xp̄i annūciā. rūt. Et p̄ redolētia thuris intelligūtur nostra bona opa in q̄bz detemus resurgere cū christo vt nostre orōnes sint acceptabiles in p̄spectu dei. 7 nos mediātibz illis exaudiri mereamur a datore 7 gūternatore omnīū gentiū. a quo celū 7 oīa dependent.

**De impositōibz historia
rum per circulum anni**

Ordo toti⁹ anni cognoscit̄
Analīs scripto sub tali noscitur ordo
in illo tpe anni .i. p̄cipit

Septuagesima sic lege q̄ deus omnia mandat
s̄ 7 tu lege cū h̄ i q̄dragesima. s̄ libros

Quinqz libros moysi quos claudit passio christi
passionis xp̄i .i. lamētatiōes

Tempore mesticie leges verba hieremie
.i. octauas pasche .i. euāgelizauit

Post pascha legimus quod lucas exemplificauit.

Folium CXLVIII

.i. q. liber regū dñi legi p^o pēthecosten. videlz in octaua trinitatē.

Post penthecosten regum liber exit in hostem

.i. vsq; ad kal. augusti .i. a kal. augusti vsq; ad kalendas

Donec ad augustum. salomon tunc argue stultum

septēbris legunt parabole salomonis

Per totum mensem sapientia proferat ensem

.i. in tali mense .i. tales libros

Job lege septembri. thobyam. iudith. et bester

.i. in octobri .i. libri machabeorū .i. lege

Octobris mense machabeus atq; recense

.i. dicta duodecim pphetarū

.i. in nouēbris

Verba prophetarum bis sex lege mense nouembri

.i. ad tale tps

.i. ad locū decēbris.

Donec ad aduentum domini veniesq; decembris

.i. lege s^c dñi illi pphete .i. inferijs

Profer in aduentu ysae verba diebus

.i. p^o festū natiuitatē xpī .i. eplās pauli .i. terminio hui^o libri

Post natale legas paulum. sic fine quiescas.

¶ Istud ē caplm vltimū istū libri. in q postq; mgr in pcedēt determinatū
uit de ecclesiastico z diuino officio in missa obseruādo. pnter determinat de
impositōib; hystoriarū p circuli anni. Et illd vltimū caplm pē diuidi i cor
pres q; ponit documēta de ipositōib; hystoriarū p circuli anni. pres pate
bunt in pcessū lre pmo dñi sic. ordo iponēdi hystorias p totū annū pno
scit sub tali scripto sequēti. q; post octauā epyphante iponunt eplē pauli.
cū hystoria. dñe ne in furore. z legif vsq; ad septuagesimā. Subdit de sep
tuagesima z ponit scdaz hystoriā z dñi sic. q; in septuagesima detē legi qñ
q; libri moysi z decātari cant^o iste. in pncipio creauit de^o celū z terrā Sz
a septuagesima vsq; ad passiōē dñi sp spēales hystorie st; iponēde. sz tñ
sp legunt qñq; libri moysi veterē testamēti. Rō ē. q; illd qd Dauid p lon
gū tps añ natiuitatē xpī ppherauit illd Paul^o in suis eplis pcordauit z co
ordinauit. z post incarnatōem ad laude z ad gliaz pdicauit. Subdit (tpe
mesticie) ponēs terciā hystoriā. .i. q; tpe passiōis xpī. .i. añ festū pache legūt
lamētatiōes qñ Hieremias apta z lamētabili voce lōgo tpe añ natiuitatē
xpī passiōē deplāxit z pphauit dicēs. plāgite vos zc. Subdit (post pas
scha zc) vbi auctor docet inuenire aliā hystoriā. z vult q; in pascha legitur
omelia tñ de die p torā hebdomadā infra octauā pasche. sz p^o octauā vs
q; ad festū pēthecosten legunt act^o Luce euāgeliste z alioz aploz. Tunc
subdit q; post festū pēthecosten p torā hebdomadā agit de spū scō Et in
octaua pēthecosten de scā trinitate silt p torā hebdomadā. Sz tñ in octa
ua trinitatē iponit hystoria. de^o oim auditor zc. Et legunt libri regū vsq;
ad kal. augusti Tūc dñi in lra (salomō tūc argue stultū) vbi docet iponere
aliā hystoriā dicēs Post kal. augusti vsq; ad kal. septēbris legunt parabo
le salomonis. z tūc cantat hystoria. in pncipio añq; de^o terrā faceret. Tūc
subdit (Job lege) vbi docet nos iponere aliā hystoriā dicēs. q; in septēbris

Summula Raymundi

tantas de se Job. si bona suscepim? Tunc subdit (Octobris mense) ubi docet iponere aliam hystoriam dices. q. in octobri legitur machabeorum. et cantat hystoria Adapiat dñs cor vest. Tunc subdit (Verba prophetarum) ubi autor docet iponere aliam hystoriam dices. a cal. nouebribus legitur Ezechiel ppheta et alij pphete duodecimi. et cantat hystoria. Uidi dñm sedente sup soliu. Subdit. ab aduentu dñi legitur Elayas ppheta. et etia cantat vltima et decima hystoria vsq. ad natiuitate xpi cu canticis spealibus suis. et singulis diebus dñicis imponit vna noua hystoria in aduentu dñi.

¶ Circa pma parte notandū. q. rō illi lre ē ista. q. tpe passiōis xpi plus q. alio tpe cu xpo dolere debem? ipsius morte maxie honorādo. cantando. psallēdo et fendo. ecclesiam nudis pedibus intrādo. missas audiendo. elemosinas dādo. et p filia p delictis faciēdo. vt eo citi? nob miser? parcat et ignoscatur nra pctā. Itē rō illius lre (salomon tūc argue stultū) ē ista. q. sicut dñs uidet et ratiabatur philisteis et alij pphete p lege eorum pugnauerūt. sic et nos post q. sp mīchī recepim? debemus ptra dyabolū pugnare. et vicijs ipsius deuictis deo seruire debemus vt celestē curiam attingere mereamur.

¶ Itē notandū circa illā pte (Verba pphaz) q. ezechiel vidit in spū q. et tuor aialia. i. q. et tuor euāgelistas q. et tuor formas aialū depingunt. q. xpi natiuitate. passiōe. resurrectiōe. et ascensionē ore et scripto notificabant. Un notandū Mathe? depingit sub forma hoīs iō. q. ipe plus tractat de humanitate xpi q. ali? euāgelista. puta de ei? natiuitate quō fuit incarnatus et hō factus. S. Lucas depingit sub specie bouis. q. recte sicut bos ducit ad mactandū. sic lucas scribit passiōe xpi q. mactat? ē sicut bos S. Marc? depingit sub forma leonis. q. leo h. calē naturā. cū parit in monte pullos suos mortuos trāsit ab eis. et p tridū redit ad eos et facit magis nū rugiū. ita q. resuscitant et viuī surgūt a morte. sic xps viuus surrexit a mortuis. mō Marc? plus tractat de resurrectiōe xpi q. aliq. alior. S. Iohes depingit sub spē aqle. q. aqla altius volat q. aliq. alia volucris. sic etia scīs Iohes alti? volauit et mltū plus tractauit de diuinitate q. aliq. euāgelista. Itē notandū Daniel xpm venturū p dixit cū dixit. aspiciēs a longe. Sicut alij pphete xpm nasciturū pdixerūt de p. gine Maria. Un ca nte scā ecclesia. pphete dixerūt xpm nasci de virgine.

¶ Vltimo notandū. impo hystoriarū habet etia p alios. vt in pputo manuali et ecclesiastico et in q. plurib. alijs locis. q. hic breuit dicta sufficiunt de hystorijs iponēdis p circulū anni. Et sic breuit p. editio et p. pendū qd lucide et clare et valde vtiliter docet plura necēria circa sacra ecclesie occurrētia. Et vocat summula Raymundi. q. Raymūdus edidit et p. pilauit et a plib. libris canonicis eā extraxit. Et etia vocat summula pauper. quia paupib. pposita ē q. nō pnt studere iura ppter defectū pecuniarū. Et si seruas illa q. ego Raymūdus p. sulo et p. suadeo. et q. in hibeo spem. tūc mere ris videre dñm iesum xpm in sua maiestate summa. q. cū sua m. re p. gine maria singulisq. supiorū ciuib. in seculorū secula sit bñdictus Amen.

¶ Explicite summula Raymundi diligēter correctā et denuo emendatā omib. clericis vtilissima. Impressa Colonie in officina quondā Henrici Quetell Anno salutis hūane nature. D. ccccij. Die iij. mēsis Martias

Tabula

Incipit tabula libri radioꝝ minoris mūdi. hoc est hoīm
et precipue pauperū. quoz gratia hec summula ē collecta.

Tabula statim intuentiū oculis q̄ in ip̄a p̄tinent manifestat. q̄prop̄
ut legim⁹ Exodi. xxiij. decalogi mādata in tabulis moysi tradidit deus
ut se ab illoꝝ obseruatiā (quali laterent) nullus excusaret. Sed s̄m p̄m
scdo de aīa. sicut corp̄is oculus sine lumine nihil videre p̄t. ita sine veritatē
r̄is p̄mē cognitiōe ē q̄si noctue oculus noster intellect⁹ nisi luminis fontē
aspiciat. quā Raymūdus in hac summa sinceriter manifestauit. quare s̄m
sui noīs interpretatiōem radiū hui⁹ mūdi appellat. Ut ergo lucidi⁹ appa
reant q̄stiones et dubitatiōes in hoc libro tradite ponit tabula sequēs. In
q̄ p̄mo ponent q̄stiones et notata. et scdo quora cuiuslibet in quo folio
talis possit inueniri q̄stio. Est ergo p̄ma q̄stio ista.

Sacra scriptura excellit et transcendit om̄es alias scientias	Folio p̄mo
Sacra scriptura verum p̄dicat	eodem.
Sacra scriptura inducit et inuitat nos ad patriam celestem	eodem.
Que scientie sunt p̄el byteris necessarie	folio. ij.
Quattuor sunt cause huius libri	eodē.
Quis est titulus libri	eodem.
Quid est sacramentum	eodem.
Que est diuisio sacramentorum	eodem.
De quolibet sacramento in particulari	eodem.
Que sacramenta sunt iterabilia et que non	fol. iij.
De magnitudine eucharistie	eodem.
De figuris eucharistie	eodem.
Septem sunt sacramenta	fol. iij.
Quod sacramentorum est dignissimum	fol. v.
Quis canonicus est hic subiectum attributiōis	fo. vi.
Missā habet multa prerogatiua	eodem.
In qua lingua fuit celebrata p̄ma consecratio corporis xp̄i	fol. vij.
In qua virtute celebratur missa	eodem.
Eucharistia quomodo definitur	eodem.
Aliud est in eucharistia quod creditur et cernitur	eodem.
Quō intelligitur quādo dicitur. homo vidit corpus christi	eodem.
An aliquis sanguis christi qui effusus fuit mansit in terra	eodem.
Quare q̄tridie misse celebrant cū tñ xp̄s nisi semel passus sit	fo. viij.
Utrum hostia in triduo eleuata fuisset adoranda	eodem.
Quis sacerdos magis peccat. an. celebrans in peccato. vel simulans se ces	eodem.
lebrare et tamen non celebrans	eodem.
Triplcia sunt festa	eodem.
Una collecta in summis festis dicitur	eodem.
Deriuatio huius nominis missa et eius definitio	fol. ix.
Solus sacerdos potest celebrare	eodem.
Quid est sacerdos	eodem.

Tabula

Quot sunt virtutes misse	eodem
Irregularis et excommunicatus non potest celebrare	fol. ix.
Angelus non potest celebrare	eodem
Sacerdos mortuus et iterum resuscitatus potest celebrare	eodem
Utrum pccubiniarius, scismaticus, degradatus potest celebrare	fol. x.
Utrum sacerdos portat in monstrantia spem panis vel corpus christi.	eodem
Utrum misse de sanctis profint mortuis in tantum ac si legerentur de defunctis	eodem
Quomodo bona opera valeant pro defunctis	eodem
Heretici quam opinionem habent de suffragiis	eodem
In quo loco est purgatorium	folio. xi.
Que sunt illa suffragia que profint defunctis	eodem.
Quo differt pena purgatorii ab infernali pena	eodem
An pena purgatorii sit maior pena totius mundi	eodem
An ignis purgatorii sit corporalis vel spiritalis	eodem
Utrum purgatorium manebit post extremum iudicium.	eodem
An missa celebrata pro vna anima iuuat plures	eodem
An quis in peccato mortali bonam operationem faciens pro defunctis possit eas absolvere a pena purgatorii	eodem
An purgatorium sit pars inferni	eodem
Quare christus descendit ad infernum	fol. xij.
An tunc defuit angelis in celo	eodem
Non implens penitentiam in presenti et in futuro implebit	eodem
Quare sacerdos dicit dominus vobiscum Quare dicit oremus	eodem.
Quare collecta sequitur kyrieleyson et gloria in excelsis	eodem
Quomodo sunt collecte concludende	fol. xij.
Quo sunt cognoscende ille conclusiones	eodem
Quare dicitur collecta	eodem
Quis est numerus collectarum in missa	eodem
Casus contingentes in missa	fo. xij. et. xiiij
Quot sunt ordines	fol. xv.
Qui sunt casus qui impediunt a sacramento tam celebrante quam coicantem	eodem
De equocatione huius nominis calix et materia eius	eodem
De preparatione calicis et furatione illorum	fo. xvij
Quare in nouo vino celebratur in festo transfigurationis	eodem
Qui sunt casus contingentes circa preparationem calicis	eodem
Qualiter erit hostia disposita	fol. xvij.
De ritu figura et materia altaris	fo. xix.
De canone et eius interpretatione et de modo ipsum legendi	fol. xx.
De casibus contingentibus circa hostiam	eodem
Quid faciat sacerdos si est venenum in calice vel aliquod aliud post consecrationem	fol. xxij.
Si effunderetur calix quid agat Et effusio calicis multiplex sit	eodem
Quantum valet missa deuote audienti et sine peccato mortali	eodem.
An vinum vel panis in consecratione annihilatur	eodem
An christus moueatur in hostia cum alijs casibus multis	fo. xxij.

Tabula

Quare post eleuatōem eucharistie digiti sacerdotis celebrātis erūt plur	fo. xxiiij.
Et rō quare aliq leuāt calicē cooptum. aliq discooptum	eodem.
Quot missas potest celebrare sacerdos vno die	fo. xxv.
Si sanguis congelatur. Si sacerdos infirmatur	eodem.
Si hostia est cruentata	eodem.
Quare dicitur sacerdos. hoc em̄ est corpus meum. z non sit	eodem.
An desperta potest conficere	eodem.
Uetula vendens corpus xpi iudeis est cremanda	fo. xxvi.
Quid si hostia in eleuando frangat siue diuidatur	eodem.
Quid si sacerdos ante altare occidatur	eodem.
Quid si steruus auis cadat in calicem	eodem.
Nulla in die pasceues nec habet pncipium nec finem	eodem.
In die pasceues altaria sunt denudata	eodem.
Sine peccato debet esse qui vult sumere eucharistiam	eodem.
Utrū aliq digne accedere p̄t ad sacramentū eucharistie	fo. xxvij.
Quare ecclesia in tribus diebus mortem xpi deplangit	eodem.
Quare passio scōz celebrat cū gaudio. passio xpi cū lachrymis	eodem.
An alicui denegabitur corpus xpi	eodem.
Quare iudei admittuntur ab ecclesia	fo. xxviij.
Quibz nō d̄z dari corp⁹ xpi. Quadruplt sumit eucharistia	eodem.
Carentibz vsu rōis vt pueri nō d̄z ministrari hoc sacramentū	fo. xxix.
Tria requiruntur ad accedentem corpus xpi	eodem.
Que sunt vitanda post sumptōem corporis xpi	eodem.
Quare deus post pascha plagauit rōmanos	eodem.
Quis effectus sequitur ex sumptione eucharistie	fo. xxx.
Eucharistia quō presentabitur infirmo	xxxj.
An hostia nō p̄secrata possit porrigi infirmo petēti sacramētū	eodem.
Quō sacerdos peccat in p̄ferendo p̄ba p̄secratōis	eodem.
Tercia die infirmitatis suscipitur eucharistia	fo. xxxij.
In die dñica p̄secrabit Leprosi p̄t dari eucharistia	eodem.
Deuotus z mundus suscipiet eucharistiam	eodem.
Bruta animalia non suscipiunt eucharistiam	eodem.
Quando hostie p̄secrate deficiunt sacerdos quid faciet	fo. xxxij.
Sacerdos leprosus potest celebrare missam	eodem.
An hystriōi. iudici. vltimū iudeis dabit eucharistia cū alijs casibz. co.	fo. xxxij.
An excomunicatis dabitur eucharistia	eodem.
Manifesto peccatori non dabitur	eodem.
Semel dabit laycis infirmis in mense. secus est de religiosis	eodem.
Quare sub duplici specie consecrabitur	eodem.
An infirmo carenti vsu rōis dabitur eucharistia	fo. xxxv.
Horuis non dabitur hoc sacramentum	eodem.
Quid si iudeus accedat ad eucharistiam cū christianis	eodem.
Mulieribus z latronibus penitentibus dabitur	eodem.
Quid de eucharistia que euomitur	eodem.
Quid si sacerdos dimittat hoc p̄nomen meum	eodem.
Tempore necessitatis non est celebrandum in ordeo	fo. xxxvi.

Tabula

Vinctio

Extrema vinctio quibus danda est. quando danda est. Quod differenter dabitur sacerdotibus et laicis. et in quibus partibus corporis dabitur fo. xxvii.
De hac dictione tempus. an dicetur tempus vel tempus eodem.
An infirmi ante mortem videant angelos presentes et iudicium fo. xxviii.
Quotiens dabitur vinctio eodem.
Intrans bellum non potest inungi cum alijs casibus eodem.
Quam viam intrandi celum docebit sacerdos eodem.
An percussus in torneamentis possit inungi fo. xxix.
An intrans bellum possit suscipere sacramenta eodem.
Licetum est audire fures et latrones eodem.
Pro furibus et latronibus in facto occisis non est orandum eodem.
Sacerdos an debeat gaudere de morte malefactoris. fo. xl.
Corpora suspensorum non admitti ad sepulcrum si penitus erunt eodem.
Clerici non scribant litteras pro vindicta sanguinis. Cum casibus alijs bonis ibidem notatis eodem.
Definitio baptismi fo. xli. Triplex est baptismus fo. xli.
Quadruplex institutio baptismi eodem.
Quis instituit. in quo loco fiet. quod sunt dona baptismi eodem.
Baptizandus habebit tres paternos eodem.
Cathexismus et exorzismus precedunt baptismum eodem.
Statim post exorzismum et cathexismum paruulus baptizabitur fo. xlii.
Mulier in necessitate baptizatur eodem.
Tria sunt in baptismo eodem.
Alia notificatio sacramenti baptismi eodem.
Baptismus imprimat characterem eodem.
Christus est principalis causa efficiens baptismi. sacerdos instrumentalis. eodem.
Baptismus delet omnia peccata in adulto eodem.
Verba non interponantur ad formam baptismi fo. xliii.
Requisit ad baptizantem cognitio personarum forme baptismi. propter interitum eodem.
Quilibet homo potest baptizare seruata debita forma. et. eodem.
Paruulus baptizatur eodem.
Paruulo confertur gratia in baptismo eodem.
Ad confirmationem quinque requiruntur fo. xliii.
Quare in signum crucis confirmatur. Et quare quod in facie percussus eodem.
In confirmatione tria notantur eodem.
Ratio quare post baptismum determinat de confirmatione eodem.
Non confirmatus non potest confirmare eodem.
An simplex sacerdos possit confirmare eodem.
Confirmatio confert nouam gratiam eodem.
Utrum confirmatio sit sacramentum necessarium fo. xlv.
Baptismus non potest iterari eodem.
Hoc pronomen ego non est de forma baptismi eodem.
In omni lingua potest baptisari eodem.
Loco (baptizo) non ponatur mergo eodem.
Loco pronominis (te) non potest poni proprium nomen eodem.
Non potest poni in nominibus sed in nomine. et. fo. xlvii.

Baptismus

Confirmatio

Tabula

Intentio baptizantis est necessaria	eodem
Questio de duobus pueris	eodem
Baptismus confertur equaliter a bono et malo ministro	eodem
Abortiuus quid est Abortiuus dupl ^r generatur	eodem
Muliere moriente in partu quid agendum est	eodem
Non baptizatus non sepelietur in cimiterio	eodem
Quomodo forma eius viciatur et quodupl ^r scilicet	eodem
Forma baptismi non potest variari	fo. xlvij
Tria requiruntur ad baptismum	fo. xlvij
Unus potest immergere et alter baptizare	eodem
Si duo proferant verba unus immergit	eodem
Iudeus et infidelis possunt baptizare	eodem
Diabolus non potest baptizare	eodem
Aqua est materia baptismatis	eodem
Triplex est baptismus	fo. xlix.
Nullus potest seipsum baptizare	eodem
Principalis pars pueri in egressu debet baptizari	eodem
Utr ^q puer baptizat ^r in pte debeat postea baptizari in toto	folio. l.
Quomodo exciditur puer a matre mortua	eodem
An baptizandus immergi debeat	eodem
Tria dantur in baptismo	eodem
An vnus possit simul duos baptizare	eodem
Ille de cuius baptismo dubitatur quomodo debet baptizari	eodem
Baptismus non iterabitur	fo. li.
Character baptismi non erat in christo iesu	eodem
Triplex est fides baptizantis	eodem
Iudei persequuntur ecclesiam	eodem
Duplex est baptismus et quomodo possunt sufficere ad salutem	fo. liij.
Quare baptismus fit in aqua munda	fo. liij
In terra aere aut igne non potest fieri baptismus	eodem
Utrum in sanguine aut in oleo baptizandum sit	eodem
An in aqua alio liquore mixta est baptizandum	eodem
An puer in utero matris existens possit baptizari	eodem
Duo requiruntur ad baptismum	fo. liij
Tres sunt immersiones	eodem
Quid fiat quando baptizans perdit loquelam plura pte forme	eodem
Quare baptismus habet triplicem immersionem	eodem
Eucharistie sacramentum habet duplicem speciem	eodem
Quo nomine hermaproditus debet baptizari	eodem
In confirmatione potest nomen imponi et variari	eodem
An in prima vel secunda vel in tertia immersione remittatur peccatum originale	folio. lv.
Triplex est cognatio et spiritualis subiungitur	eodem
Ex quibus sacramentis causatur talis cognatio spiritualis	eodem
Inter leuantes non contrahitur cognatio spiritualis	eodem
In confessione contrahitur aliqua affinitas	eodem

Tabula

Filij compatrum per quos non est deuentum ad paternitatē possunt ad inuicem contrahere matrimonium	eodem.
Utrum plures ad vnum puerum possit fieri compatres	fo. lvi.
Cognatio contrahitur in duobus sacramentis	eodem
Et ponunt ibidē casus impediētes matrimonium	eodem
Dyaconus nō potest dare corpus xpi	fo. lvij.
Multiplex ordo est necessarius	eodem
Quilibet ordini imprimitur caracter specialis	eodem
1. Mulier non potest promoueri ad sacros ordines	eodem
2. Mulier menstruosa quō se habeat ad virum	fo. lvij.
3. Quid sit menstruum	eodem
4. Utrum mulier menstruosa reddere possit viro debitum carnis aut ab eo possit exigere	fo. lix.
5. Mulier pariendo patitur	eodem
6. Mulier post partū purgabitur	fo. lxx.
Mulier ante partū comunicabitur	fo. lxx.
Quomodo paruulus nascitur ex vtero	eodem
Quid sunt sponsalia	eodem.
Sponsalia fiunt quattuor modis	eodem.
Utrum contrahendi matrimonium sunt duplicia	fo. lxxi.
Ecclesia est duplex	eodem.
Qui possunt contrahere sponsalia	eodem.
An sponsalitati compellantur ad matrimonium	eodem.
Sunt octo casus in quibus solunt sponsalia et addunt plures	fo. lxxij.
1. Quors triplex est eodē	fo. lxxij.
2. Quātia inter sponsalia et matrimonium	eodem.
3. De matrimonio et eius quidditate et multis questionibus	fo. lxxij.
4. Duodecim casus sunt impediētes matrimonium	fo. lxxij.
5. Matrimonium est sacramentum	fo. lxx.
6. Matrimonium quor modis est illegitimum	eodem.
Prima vxore mortua potest contrahi cum secunda	fo. lxxi.
In matrimonio sunt tria	eodem.
Quo festa impediunt matrimonij celebratōem	fo. lxxij.
Matrimonium est duplex scilicet clandestinum et manifestum	fo. lxxij.
In quibus verbis contrahitur matrimonium	eodem.
Matrimonium est duplex scilicet simplex et solenne	fo. lxx.
Simplex votum impedit scilicet non dirimit matrimonium	eodem.
Quid est consanguinitas	fo. lxx.
Consanguinitas est duplex	eodem.
Quid est linea consanguinitatis. Et quid gradus	eodem.
Triplex est linea consanguinitatis	eodem.
In quibus gradibus prohibitum est contrahere	eodem.
Triplex est contrahendi affinitas per quam generatur publica honestas	fo. lxxi.
Multa impediunt et dirimunt matrimonium	eodem.
Utrum consanguinitas impediatur matrimonium	eodem.
Que consanguinitas fuit inter adam et euan	eodem.
Utrum sacramentum matrimonij conferat gratiam	fo. lxxij.
Pueri illegitimi habent in se tres conditiones. scilicet sunt superbi. pomposi. luxuriosi. et etiam beati.	fo. lxxij.
Utrum talis spiritus tradatur religioni.	eodem.

Matrimonium

voh

Tabula

Crimen impedit matrimonium	eodem
Quomodo do sordi & muti trahunt	eodem
Duplex est votum. Simplex votum est duplex	fo. lxxv.
An vxor possit vouere	eodem
Nō celebrat scdas nuptias vxor nisi mortuo viro cū qbusdā casibz	eod
De impedictibz executōem mrimonij	fo. lxxv. & lxxvi. et. lxxvij.
An & qñ vxor potest ingredi religionem	fo. lxxvij.
An papa possit dispensare q vxor sine p sensu viri posset ingredi religio/ nem	fo. lxxix.
An repē apd mulierē & coact⁹ ad p hēdū cū ea teneat mrimo	eodem
An pueri sint legitimi snia diuortij lata inter pluges	eodem
Casus rex & regina nō generāt sz acceptāt puez alienū in plē & postea ge nerāt in octauo anno filiū qd illoz erit heres	eodem
Andyconus possit dimittere vxore p pulsus p epm	eodem.
An ambulans sup terram in calceis pmittit aliquā ducere & postea des ponit illam & idem pmittit. teneatur illam recipere	eodem
Mulier si stricta est quid agendum est	eodem
Una persona non potest habere plures vxores	fo. lxxx.
Matrimoniu est scatiuū vnionis humane nature cū diuina	eodem
Paganus habens plures vxores conuersus ad fidem debet illam tenere que primo conuertitur	eodem
An mulier cognita ab alio in specie sui viri sit adultera	eodem
Mulier leprosa aut infecta veneno tenet soluere debitū	fo. lxxxi.
Mulier leprosa non tenetur cohabitare viro	eodem.
Sponsalia soluuntur per lepram supuenientem	eodem
Vir sanus tenetur mulieri leprose puidere de necessarijs	eodem
Impedimentū supueniens non soluit matrimoniu	eodem
Quis dicitur perurus	fo. lxxxij
Sponsalia firmata iuramento soluuntur p subsequēs mrimoniū	eodem
Matrimoniu nō debet fieri per coactōem	eodem
Verum solenne impedit matrimoniu contrahendum & dirimit ma/ trimoniū contractum.	fo. lxxxij
Abiurans prius peccata commissā & postea committens tenetur dupli/ citer penitere	eodem
Peccata que sunt confessa non reuiscunt	eodem
Iurans generaliter non tenetur ad casum inopinatum	eodem
Mulier nō potens cōtinenter viuere nō debet iurare p tinctiā	eodem
Iurās nō velle reddere debitū viro dz cū timore dei reddere	eodem
Interdictū ecclesie interdū impedit sz nō dirimit	eodem
Que sunt duo tpa phibita in quibz nō celebrat matrimoniu	eodem
Iuramentū & votū pūponūt possibilitatem	eodem
Actus tractus p impules reuocare post annos pūterat⁹	fo. lxxxij
Copula carnalis reuocat vxorem ex claustro	eodem
Quādo masculus & quādo femina dz pules	eodem
Conditio impedit matrimoniu quo ad ignorantes	fo. lxxxv.
Senius trahens cū libera nō p petere separatōem	eodem

Tabula

	Uter sciens contrahens vel cognoscens ancillam contractam	nō pos
	est separari ab ea	eodem
	Mulier tenetur sequi virum	eodem
	Per aspectum corporis probatur virginitas	eodem
	Cognatio spūalis superueniens nō frangit matrimonium	fo. lxxxvi.
1.	Persona vouens debet esse libera	eodem
2.	Votum quomodo definitur	fo. lxxxvii.
3.	Votum solēne fit tripliciter	eodem
Volu.	Ad votum tria requiruntur	eodem
4.	Aliqui obligantur ad votum. aliqui nō	eodem
5.	Ad cōmutatōnem voti duo requiruntur	eodem
6.	Votum augmentat meritum	eodem
7.	Ordinū. aliqui possunt pcedere ad matrimonium. aliqui nō	eodem
8.	Votum tripliciter potest in melius pmutari	fo. lxxxviii.
9.	Quis sit iudex clerici criminosi	eodem
	Clericus nō degradatus nō debet publice puniri	eodem
	Clericus ordinatus absq; vxoris p̄sensu est sibi restituendus	eodem
	Irregularis et postea excommunicatus. si talis ordinatur ad sacros ordines	eodem
	est degradandus perpetue	eodem
	Vir potest ordinari cum cōsensu vxoris	eodem
	Ante ordinatōem iurabunt ambo p̄iuges castitatem	fo. lxxxix.
	Rō quare sacerdos nō potest ducere vxorem	eodem
	Ordinatus per saltum est irregularis	eodem
1.	Qui pueri dicuntur legitimi. qui naturales	fo. xc.
2.	Quomodo filij legitimantur	eodem
3.	Illegitimi ex triplici causa nō possunt ordinari	eodem
	Excommunicatus et postea ordinatus puatur beneficio habito	eodem
	Excommunicatus qui ordinatur efficitur irregularis	eodem
	Excommunicatus sciens ordinatus p̄petuo suspenditur	eodem
	Seruus ordinabitur cum p̄sensu domini sui	fo. xci.
	Propter quos casus aliquis nō ordinabitur	eodem
	Cum seruo furtiue recipiente ordines quis dispensat	eodem
fo.	Qui dicuntur furtiue recipere ordines	eodem
11.	Monachus fugiens claustrum est suspensus	eodem
12.	Quid est apostata. Et quatuorplex est	fo. xcii.
	Professus exiens claustrum cogitur redire	eodem
	Triplex est bonū matrimonij	eodem
	Triplex est actus coniugalīs matrimonij	eodem
	Cognoscens sororem vxoris sue nō p̄r petere debet	eodem
	Mulier ihonesta siue suspecta nō d̄z habitare i domo sacerdot̄	fo. xciii.
1.	Sacerdotes debent subuenire pauperibz	eodem
2.	Sacerdotes nō debent ludere	eodem
3.	Sacerdotes debent studere et qualia rē	fo. xciiii.
4.	Sacerdotes curati custodient alias pro chianoz diligēter	eodem
5.	Debani debent ponere corpus et animam pro populo eis p̄misso. si vide	eodem
	ant utilitatem p̄uenire ex hoc	eodem

Tabula

	Contractus matrimonij est sacerdotibus prohibitus	eodem
	Clericis non debet vocare clamorose	fo. xcv.
	Sacerdos non debet exercere negotia secularia. qualia tunc	eodem
1	Utrum sacerdos omittens horas peccet mortaliter	eodem
2	Clerici non debent ducere choreas	fo. xcvi.
	Chorea quo definitur	eodem
	Clerici non intrabunt taternas nec alia loca suspecta	eodem
	Clerici debent vitare crapulam	eodem
	Sacerdos debet esse castus vel cautus.	eodem
	Utrum sacerdos cognoscens aliquam mulierem caute excusetur a fornicatione	eodem
	Filij sacerdotum non succedunt in beneficiis patrum suorum	fo. xcviij.
	Quis dispensat cum talibus	eodem
	Clericorum bona debent dividi in quatuor partes	eodem
	Speciebus quatuor sunt capienda bona aliena	fo. xcviij.
1	Quid sit furtum et quotuplex	eodem
2	Ablatum debet restitui	eodem
3	Eur debent restitui. et quantum. et quando	fo. xcix.
4	Utrum fur teneatur restituere puenitus cum re furata	eodem
	Sacerdos non debet manifestare furtum sibi confessum	fo. l.
	Quot modis manifestatur crimen confessum	eodem
	Emens scienter furtum est princeps et tenetur ad restitutionem	fo. ci.
	Aliquis emit furtum scienter dupliciter	eodem
	Quid est pars naufragium	fo. ciij.
	Differentia inter naufragium iacturam ruinam et diluvium	eodem
	Utrum qualiter debeat ablata restituere	eodem
	Tria sunt genera hominum que licite possunt spoliari	eodem
	Res inuente quo sunt restituende	eodem
	Quid agendum est de thesauro abscondito	fo. ciij.
	Damnatus ad mortem non potest facere aliquem actum legitimum	eodem
	Quomodo res ablata est restituenda	fo. ciij.
	Utrum subtrahitio cuiuslibet rei sit furtum	eodem
	Utrum usura furtum vel rapina sit licita	eodem
	Quid bellum est iustum. et que sunt conditiones ad hoc requirite	eodem
1	Clericis non puenit bellare	fo. cy.
2	Utrum subditi possint mouere bellum	eodem
3	Qui tenentur sequi ad bellum et qui non	fo. cyi.
4	Quid de seruis captis	eodem
	Quicquid rapitur in bello illicite est restituendum	eodem
	Quid est symonia	fo. cyij.
	Triplex est munus	eodem
	Munera possunt dari licite quinque modis	eodem
1	Beneficium duplex est	fo. cyij.
2	Contra voluntatem collatoris non tenebitur beneficium	eodem
3	Patronus quomodo definitur	eodem
4	Patronus fit tribus modis	eodem

Tabula

4	Patrono debetur aliquid honoris et oneris	eodem
5	Quis patronatus alienatur tribus modis	eodem
7	Pater potest presentare filium ad beneficium	eodem
7	Nullus potest presentare seipsum	eodem
9	Quid fiet si sint duo collatores clerici vel layci	eodem
1	Pro ingressu religionis an potest aliquid recipi	fo. ci.
	An cum symoniacis dispensetur	eodem
	Pro ordinibus nihil dabitur	eodem
2	Symoniae intras claustrum exhibet	eodem
	Symonia committitur dupliciter	eodem
	Sub mala conditione non debet ferri ecclesia	fo. cx.
	Si sanguineo resignatur symonia est	eodem
	Symonia est maximum peccatum	eodem
	Hereticis et histrionibus vel alijs personis suspectis non dabitur aliquid de patrimonio christi. nec debent spirituales tales locare	eodem
	Usura est duplex. scilicet spiritualis et corporalis	fo. cx.
	Usura quomodo definitur	eodem
	Fructus computabuntur in sortem	fo. cxij.
	Usurarii tenentur ad restitutionem	eodem
	Manifestis usurarijs prohibetur officia ecclesiastica	eodem
	Heredes tenentur ad restitutionem usure	eodem
	Usurarii et raptores parantur	eodem
	Usurarioz. unus publicus. alius priuatus	fo. cxij.
	An usura sit possibilis	eodem
	An magister debeat accipere commodum delectionibus	eodem
	Pecunia potest ab aliquo recipi ad negociandum licite	fo. cxij.
	In traditione animalium triplex est tractus	eodem
	Quatuor pro magna pecunia et redimens pro parua pecunia committit usuram	fo. cxv.
	Res usurarii perdit inuenta ab eo qui dedit sibi usuram non est usura	eodem
	Restituenda	eodem
	Concedens alicui pecuniam ad illum finem ut tempore necessitatis iterum sibi cedatur usura est	eodem
	An cedens annonam antiquam alicui pro noua committat usuram	eodem
	An veteres denarios mutuas pro nouis committat usuram	eodem
	Quadruplex reuertere. significat conuersionem cordis. loquutionis. operis. et satisfactionis	eodem
1	Penitentia unde dicitur	eodem
2	Penitentia an sit sacramentum. Et duplex est penitentia	eodem
3	Quid est penitentia	fol. xvi.
4	Fletus duplex est	eodem
5	Penitentia procedit ex dictamine iusticie	eodem
6	Tres sunt partes penitentie correspondentes triplici peccato. scilicet. oris. confessio. operis satisfactio	eodem
7	Peccatorum. aliud actuale. aliud originale	eodem
8	Penitentia alia canonica. alia arbitraria siue voluntaria	eodem

Tabula

eodem
 fo. cxvij.
 eodem.
 z hoc si debet
 eodem
 eodem
 eodem
 eodem
 fo. cxviii.
 eodem.
 eodem
 eodez.
 eodem.
 eodem
 sic de alijs se
 eodem
 fo. cxix.
 eodē.
 eodem
 eodem
 eodem
 fo. cxx.
 eodem
 eodem
 fo. cxxi.
 eod.
 fo. cxxij.
 eodem
 eodē.
 fo. cxxiij.
 eodem
 fo. cxxiiij.
 eod.
 eodez.
 eodem
 eodem
 eodem
 eodez
 fo. cxxv.
 eodez.
 eodem
 fo. cxxvi.
 eodem
 eodem
 eodem

ᠪᠠᠨ ᠶᠢᠨ

Tabula

Quid de clerico sortilego	fo. cxxvii
Facies legere missam ut aliq̃s moriat̃ an sit sortilegus	eodem.
Nat̃es obuiā lepore credēs infortunū sibi fieri an sit sortileg⁹	eodem.
Mulier eq̃rans sup̃ testiam an p̃mittat sortilegiū	eodem.
In p̃fessione sunt duo p̃siderāda. cū q̃b̃ multa ibidē ponunt̃	fo. cxxviii
Medicus sp̃ualis ⁊ corp̃alis quō p̃parant̃	eodem.
An sacerdos possit manifestare peccatum	eodem.
Penitētia alia est publica alia priuata	fo. cxxix.
Penitētia solennis fit p̃ peccatis enormib⁹	eodem.
Solennis penitētia inducit irregularitatem	eodem.
Penitētia agatur toriens quotiens quis pct̃m cōmittit̃	eodem.
An monachi possint audire cōfessionē	eodem.
Quot modus d̃r p̃prius sacerdos	eodem.
Propter ignorantia plebañ p̃t aliū eligi in cōfessore	eodem.
An laycus possit audire cōfessionem	fo. cxxx.
Quare layco est cōfitendum	eodem.
An p̃ scriptum vel nunciū aliquis posset cōfiteri	eodem.
An peccata scita p̃us a sacerdote sint sibi cōfitenda	eodem.
An simplex sacerdos p̃t absolvere excoīcatum	eodem.
A quib⁹ peccatis non potest simplex sacerdos absolvere	fo. cxxxi.
Peccatum culpe. pene ⁊ damni.	eodem.
Salum d̃r vtile dupliciter	eodem.
An sacerdos possit audire cōfessionē sue amasie vel ancille	eodem.
Casus in q̃bus nō tenetur q̃s cōfiteri p̃prio sacerdoti.	eodem.
Conditōnes req̃site ad cōfessionē que sunt	fo. cxxxiij.
Cōfessio potest iterari	fo. cxxxiij.
Peccatū in deū. proximi. ⁊ semetipsum	eodem.
Satisfactio triplex est	eodem.
Oīia pct̃a mundi reducunt̃ ad sup̃bia luxuria ⁊ auaricia	eodem.
Cōfessio nō debet reuelari ex tribus causis	fo. cxxxiij.
Quō sacerdos citatus ad iudicē posset reuelare cōfessionē	eodem.
An sacerdos possit reuelare peccatum ex quo posset contingere periculus	eodem.
lumi ciuitatis vel castri	eodem.
An heresim confessam possit reuelare confessor	eodem.
Oppressori puerorum penitētia est iniungenda	fo. cxxxv.
Pro adulterio occulto nō iniūgetur publica penitētia	eodem.
Quas penitēcias possunt facere mulieres	eodem.
Jeiumiū tripl̃ soluit̃ An zucari comedētes soluat̃ ieiuniū	eodem.
Homicidium est duplex	fo. cxxxvi.
Quot modis cōmittitur homicidium	eodem.
Totum terre sancte vel talis penitētia obligat p̃sonam	fo. cxxxvij.
Per ingressum religionis q̃s absoluit̃ a tali voto	eodem.
Confitens non debet in sua cōfessione alterius peccata (nisi sub condit̃	eodem.
ione) manifestare.	eodem.
Sunt bona mortua simpliciter ⁊ mortificanda	eodem.
Confitens debet dicere sua peccata met	eodem.

7. penitētia

Satisfactio

Jeiumiū
Homicidium

Tabula

Luxuria q̄ mala est	fo. cxxviii.
Luxuria ex quibus causatur	fo. cxxix.
Ocium diuitie delicie zc. causant luxuriam	eodem
Custodia sensuum iuuat ad custodiam castitatis	eodem
Carnis pollutio est triplex	eodem
For custodiiri debet a pueris siue mala cogitatione	eodem
Triplex alius peccat in deū p̄ximū z̄ semetipm	fo. cxi.
Peccata aliq̄ sūt fm̄ naturalē p̄cupiscentiā z̄ q̄dā p̄tra naturā	eodem
Peccatum sodomiticū cōparatur lepre	fo. cxli.
Quattuor sunt peccata clamantia in celū	fo. cxlij.
Nullus hominum potest ex sodomitico peccato resurgere nisi martha et maria sint sorores	eodem.
Peccata confessā mutant penam eternam in penam tpalem	eodem.
Peccatum sodomie (quod est contra naturam) est pessimum inter omnia peccata luxurie	eodem.
In omni p̄fessione p̄fessor d̄z inḡrere circūstantias p̄cti	fo. cxliij.
Plus ē reuocare aliquē a p̄ctis q̄ resuscitare a mortuis	eodem
Aliquis p̄stitutus in peccato enormi (sicut est sacrilegium vel consimile) non potest absolui nisi a papa	eodem
Pro omni peccato iniungenda est penitentia occulta	eodem
P̄sbyter excoīcatus nō d̄z se ingerere diuinis officijs	fo. cxliij.
Duplex est interdictum	eodem
In loco interdicto null⁹ d̄z celebrare nisi in hebdomada semel	eodem
Si tpe interdicti contingeret aliquē interesse exequijs laycoꝝ nō d̄z inter/esse tanq̄ clericus sed tanq̄ laycus	eodem.
Excoīcatus nō d̄z ab excoīcatōe absolui nisi p̄us satisfaciāt	eodem.
In festo oīm sanctorū d̄z dici p̄fatio quortidiana	fo. cxlv.
Illud viciū nō est solū intelligendū de festo oīm sanctorū	eodem
Unde officiū mortuorū habuit initium	eodem
Quomodo mortuus sit sepeliendus	eodem
A quo institutus est aduentus xp̄i	fo. cxlvi.
Quare in aduētū dñi nō cantat Te deū nec glia in excelsis	eodem
Dominus iesus in fine anni nasci voluit vt ostenderet in vltima etate mūdi se venturum	eodem.
Quid datur intelligi p̄ h̄ q̄ sacerdos in nocte d̄z surgere	fo. cxlvij.
Tempore passionis xp̄i plus dolere debemus q̄ alio tpe	fo. cxlvij.
Ezechiel vidit in spū quattuor animalia.	eodem
Daniel christum venturum predixit	eodem
Impositio hystoriaꝝ habetur etiam p̄ alios	eodem

¶ Explicit tabula questionum
et notabilium totius libri.

sed in alacritudine tuam multiplicasti filios hominum

Quapropter domine illumina faciem meam in faciem tuam
et misericordia tua. **Q**uia domine propitius esto mihi. **M**isericordia tua
in corde meo et dilectio tua. **Q**uapropter exultabit inimicus meus
in me: et requiescat et erubescat in me dominus deus meus. **I**llumina oculos meos
ut non erubescam in faciem tuam. **I**llumina faciem tuam
ut non erubescam in faciem tuam. **Q**uapropter exultabit inimicus
in me: et requiescat et erubescat in me dominus deus meus. **I**llumina
oculos meos ut non erubescam in faciem tuam. **I**llumina faciem
tuam ut non erubescam in faciem tuam. **Q**uapropter exultabit
inimicus in me: et requiescat et erubescat in me dominus deus meus.

Domine deus ihesu **O**mnium principum principum
et: spirituum sancti creator et dominus angelorum **I**ndomus
populi et hominum: et non equibatur ultra iniquitatem de
siderio super terram

Domine deus ihesu **O**mnium principum principum
et: spirituum sancti creator et dominus angelorum **I**ndomus
populi et hominum: et non equibatur ultra iniquitatem de
siderio super terram

Omnium principum principum **O**mnium principum principum

Omnium principum principum **O**mnium principum principum

Regium
di
Summula

W 8

6290